sk_104

EBOOK

คู่มือเตรียมสอบ

ศึกษานิเทศก์

www.sobkroo.com

Download PDF

โดย บวร เทศารินทร์(บ้านสอบครู)

คู่มือเตรียมสอบ

ศึกษานิเทศก์

- ความรอบรู้
- กฎหมายการศึกษา
- งานเขตพื้นที่การศึกษา
- งานในหน้าที่ศึกษานิเทศก์

ตรงตามหลักสูตรที่ ก.ค.ศ. กำหนด

เหมาะสำหรับเตรียมตัวสอบคัดเลือกหรือคัดเลือกศึกษานิเทศก์

สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและทุกสังกัด

รวบรวมและเรียบเรียงโดย **นายบวร เทศารินทร์**

http://www.sobkroo.com

คำนำ

คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและหลักสูตรการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ตามหนังสือ ที่ ศธ. 0206.2 / 1879 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2550 กำหนดให้ดำเนินการสอบข้อเขียน ภาค ก. (งานในหน้าที่ กฎหมายการศึกษาและความรอบรู้) 200 คะแนน และประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่ง ภาค ข (ประเมินผลงานและสอบสัมภาษณ์) 100 คะแนนโดยให้ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาที่มีตำแหน่งว่างเป็นผู้คัดเลือก หลังจากที่ได้เกลี่ยอัตรากำลัง(ย้าย)แล้ว ซึ่งปัจจุบันมีตำแหน่งที่ว่างมากพอสมควร

หลักเกณฑ์ วิธีการและหลักสูตรการคัดเลือกใหม่นี้ เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เข้าสู่ตำแหน่งศึกษานิเทศก์อย่างเสมอภาคตามหลักคุณธรรม นั้นย่อมหมายถึงจำนวนผู้เข้าสมัครสอบ(คู่แข่ง) ย่อมมีมากขึ้นด้วย ดังนั้นการเตรียมตัว เตรียมตนให้พร้อม(เก่ง) มากๆ จึงจะชนะคู่แข่งขันได้

สอบครูดอทคอม ได้เล็งเห็นความสำคัญเรื่องนี้ จึงได้จัดทำชุดเตรียมสอบศึกษานิเทศก์ขึ้น สำหรับให้ครู ผู้สนใจอยากมีไว้อ่านเพื่อเตรียมตัวสอบฯ ประกอบด้วย หนังสือคู่มือเตรียมสอบศึกษานิเทศก์ 1 เล่ม และแผ่นซีดีรวมระเบียบ กฎหมาย และแนวข้อสอบศึกษานิเทศก์ อีก 1 แผ่น

สำหรับเอกสารที่ท่านกำลังอ่านนี้ เป็น**คู่มือเตรียมสอบศึกษานิเทศก์** มีเนื้อหา แยกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 งานของเขตพื้นที่การศึกษา ส่วนที่ 2 งานในหน้าทีศึกษานิเทศก์ ส่วนที่ 3 สรุประเบียบ กฎหมาย และส่วนที่ 4 ความรอบรู้ ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการสรุปย่อ อ่านเข้าใจง่ายและครอบคลุมหลักสูตรสอบฯ อนึ่งท่านยังสามารถศึกษาเนื้อหาโดยละเอียด และฝึกทำแบบทดสอบได้จากแผ่นซีดีทีให้มากับหนังสือนี้ หรือสามารถค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์สอบครูดอทคอม (http://www.sobkroo.com)

จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ชุดคู่มือเตรียมสอบศึกษานิเทศก์นี้ คงอำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อท่านได้พอสมควร และขออวยพรให้ท่านประสบกับความสำเร็จ มีชัยชนะในการสอบ มีความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามที่ตั้งความหวังไว้ทุกประการ

บวร เทศารินทร์

กุมภาพันธ์ 2551

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

สารบัญ

เรื่อง **หน้า**

หลักเกณฑ์วิธีการหลักสูตรคัดเลือกศึกษานิเทศก์…… 1

ส่วนที่ 1 งานของเขตพื้นที่การศึกษา……..……..… 5

โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ……..……..…….. 5

การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) …… .. 9

ภารกิจบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา……...…… 10

โครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)…….. 12

บทบาทหน้าที่องค์คณะบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา……...…….. 17

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา……..…..…… 21

ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา……..……... 25

ส่วนที่ 2 งานในหน้าที่ศึกษานิเทศก์……..…….…….… ….. 28

ก. งานของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา..... 28

ข. งานตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพศึกษานิเทศก์..... 29

บทบาทหน้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่งและวิทยฐานะของศึกษานิเทศก์..... 29

บทบาทหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพของศึกษานิเทศก์…….……..……..… ….. 31

ค. งานในหน้าที่ของศึกษานิเทศก์…….……. …….. 33

งานบริหารจัดการศึกษา……..……..…….. 33

แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542…… …….33

การจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542…… ….…40

ระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542…… ..…….46

บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. … 47

งานส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา...…….……... 49

การนิเทศการศึกษา……...…….…… …….49

ความหมายการนิเทศ...……50

เทคนิคการนิเทศ…… 51

รูปแบบการนิเทศการศึกษา…… 53

บ้านสอบครู.พ.พ.sobkroo.com

การวางแผนการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....56
ความหมายและความจำเป็นในการวางแผนการนิเทศ..... 56
หลักการแนวคิดในการวางแผนการนิเทศ.....57
กระบวนการวางแผนการนิเทศ..... 59
กรอบในการดำเนินงานในระบบการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา..... 61
การนิเทศภายใน..... 63

งานส่งเสริมการใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้..... 66
งานส่งเสริมการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....66
หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544.....66
นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 73
นิยามศัพท์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 78
การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา.....82
แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น..... 87
การตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา..... 90
การบูรณาการหลักสูตรสู่การเรียนรู้..... 96
การจัดกระบวนการเรียนรู้.....102
การจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ..... 102
รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน.....109

งานส่งเสริมการประกันคุณภาพการศึกษา..... 127
การประกันคุณภาพการศึกษา.....127
การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา..... 139
ความหมายของมาตรฐานการศึกษา..... .139
มาตรฐานการศึกษาชาติ..... . 140
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 141
มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย.....143
มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก.....143

งานพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา..... 145
หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา.....145
การวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน..... 148

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

งานส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 152
สื่อการศึกษา.....152
เทคโนโลยีทางการศึกษา..... 160
นวัตกรรมทางการศึกษา..... .161

งานวิเคราะห์ วิจัยและข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา 167
การวิจัยทางการศึกษา.....167
การวิจัยในชั้นเรียน..... 172
การวิจัยและพัฒนา..... .180
การนำผลการวิจัยไปใช้..... .182
งานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา..... .184

ง. สรุปสาระสำคัญของบทบาทศึกษานิเทศก์ตามกรอบหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลง..... 188
หลักการ แนวคิด วัตถุประสงค์ เนื้อหาการอบรม..... 188
หน่วยที่ 1 คุณภาพการศึกษาที่เป็นอยู่ (Quality Profiles)..... 189
หน่วยที่ 2 มุ่งสู่เป้าหมายที่ร่วมกัน (Creating A Shared Needs)..... 189
หน่วยที่ 3 สรรค์สร้างวิสัยทัศน์เป็นตัวตน (Shaping A Vision) 189
หน่วยที่ 4 รวมพลขับเคลื่อนพันธสัญญา (Mobilizing Commitment)..... 190
หน่วยที่ 5 ติดตามความก้าวหน้าตามเข็มมุ่ง (Monitoring Progress)..... 190
การชี้แนะ(Coaching)..... 193
หน่วยที่ 6 ผดุงคุณภาพให้ยั่งยืน (Making Change Last)..... 204

ส่วนที่ 3. กฎหมาย ระเบียบปฏิบัติราชการ..... 207

ก. กฎหมายหลักของการจัดการศึกษา..... 207
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545..... 208
พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546..... 213
พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546..... 218
พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547และแก้ไขเพิ่มเติม..... 226
พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษา พ.ศ.2547 236

ข. กฎหมายปฏิบัติราชการ..... 239
พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546..... 239
พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540..... 241

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539……. 244
พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542
ฉ.2 (2545) ฉ.3 (2548)…….……... 246
พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. 2539……..… 248

ส่วนที่ 4. ความรอบรู้..... 252

นโยบายของรัฐบาลและนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการขับเคลื่อน..... 252
นโยบายของรัฐบาล(นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์).....……..…….…. 252
นโยบายด้านการศึกษา ..... ……..……..275
นโยบายและการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ....…….276
นโยบายและการขับเคลื่อการปฏิรูปการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..….. 281
วาระแห่งชาติด้านการศึกษา……...…….……288
ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา:วาระแห่งชาติ.....288
ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก 291
ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาภาคใต้..... 294

สภาพสังคมและเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน..... 295
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน……..……..… 295
หลักการ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550…...…… 296
รัฐธรรมนูญ 2550 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา…….…….. 304
สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550….…… 306
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)……..318
ทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559)..... .. 322
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง..... 329

วิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์..... 343
แนวคิด สาระสำคัญของวิสัยทัศน์.....……..……..…. 343
ตัวอย่างวิสัยทัศน์ของหน่วยงานทางการศึกษา..... ……..……..346
การวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา.....……. 347

เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา..... 360
เทคโนโลยีสารสนเทศ.....……..……..…. 360
บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ..... ….. 361
สารสนเทศในระดับบริหาร……...…….……363

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์.....386
ความรู้เกี่ยวกับอินเตอร์เน็ต..... 370

คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ..... 374
คุณธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.....……..……..…. 374
จริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา..... ….. 385
จรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษา.....……..…….……388

จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว.....’..... 390
จิตวิทยาการเรียนรู้.....……..……..….. 390
จิตวิทยาพัฒนาการ……..... ….. 395
การแนะแนว…….....……..…….……398

มนุษยสัมพันธ์และการประสานงาน.....402
มนุษยสัมพันธ์.....……..……..….. 402
ความหมาย องค์ประกอบมนุษยสัมพันธ์.....402
ความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์.....……..…….……403
การประสานงาน...……..... ….. 407
ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการประสานงาน..... 407
การประสานงานกับการสร้างความร่วมมือ.....……..…..…….……409
หลักและวิธีการประสานงาน.....……..…..…….……..411
ระบบและรูปแบบการประสานงาน…….. ...……..…..…….……415
ปัญหาและอุปสรรคของการประสานงาน…....……..…..…….……420

บรรณานุกรม..... 422

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

หลักเกณฑ์ วิธีการ และหลักสูตรการคัดเลือก
บุคลากรทางการศึกษา(ศึกษานิเทศก์)

บ้านสอบครู www.com

หลักเกณฑ์วิธีการหลักสูตรคัดเลือกศึกษานิเทศก์

ตามหนังสือ ก.ค.ศ.ที่ ศธ.0206.2/1879 ลงวันที่ 11 ธันวาคม 2550

หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
เพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์

(ส่งพร้อมหนังสือสำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ ๐๒๐๖.๒/๑๙๙๙ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๐)

โดยที่มาตรา ๕๗ วรรคแรก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗ กำหนดให้การเปลี่ยนตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไปตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

ก.ค.ศ. จึงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ไว้ดังนี้

<u>หลักเกณฑ์</u>

๑. คุณสมบัติของผู้มีสิทธิเข้ารับการคัดเลือก

๑.๑ ต้องเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๑.๒ มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือทางอื่นที่ ก.ค.ศ.กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้

๑.๓ ดำรงตำแหน่งครูมาแล้วไม่น้อยกว่า ๔ ปี สำหรับผู้มีวุฒิปริญญาตรี และ ๒ ปี สำหรับผู้มีวุฒิปริญญาโทขึ้นไป หรือดำรงตำแหน่งอื่นที่ ก.ค.ศ.เทียบเท่า

๑.๔ มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์)

๒. ให้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ดำเนินการคัดเลือก โดยการสอบข้อเขียนและการประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่ง ตามหลักสูตรแนบท้ายหลักเกณฑ์และวิธีการนี้

๓. เกณฑ์การตัดสิน ผู้ได้รับการคัดเลือกจะต้องได้คะแนนการสอบข้อเขียนและการประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่ง แต่ละภาคไม่ต่ำกว่าร้อยละหกสิบ โดยเรียงลำดับจากผู้ได้คะแนนรวมสูงสุดจากมากไปหาน้อย กรณีที่ได้คะแนนรวมเท่ากันให้เรียงลำดับผู้ได้คะแนนภาค ก. มากกว่าอยู่ในลำดับที่ดีกว่า ถ้าคะแนนเท่ากันอีกให้ผู้สมัครที่มีความอาวุโสในหลักราชการสูงกว่าอยู่ในลำดับที่ดีกว่า

๔. การขึ้นบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือก ให้มีกำหนดไม่น้อยกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกิน ๒ ปี นับแต่วันประกาศขึ้นบัญชี

๕. ผู้ได้รับการคัดเลือกต้องผ่านการพัฒนาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนดก่อนการบรรจุและแต่งตั้ง

๖. การบรรจุและแต่งตั้ง ให้บรรจุและแต่งตั้งตามลำดับที่ ที่ขึ้นบัญชีและผ่านการพัฒนาแล้ว

<u>วิธีการ</u>

๑. ให้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา ประกาศรับสมัคร โดยระบุจำนวนตำแหน่งว่าง คุณสมบัติ หลักสูตร วิธีการคัดเลือก เกณฑ์การตัดสิน การขึ้นบัญชีและการยกเลิกบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือก และข้อความอื่น ๆ ที่จำเป็นให้ผู้สมัครทราบ

๒. ให้ประกาศรับสมัครก่อนวันรับสมัครไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน และมีระยะเวลารับสมัครไม่น้อยกว่าห้าวัน

๓. การสมัครเข้ารับการคัดเลือก ให้ยื่นใบสมัครตามแบบและวิธีการสมัครที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา กำหนด

๔. อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อาจแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการได้ตามความเหมาะสมและจำเป็น

๕. ดำเนินการสอบข้อเขียนและประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่ง ตามที่หลักสูตรกำหนด และประกาศขึ้นบัญชีผู้ได้รับการคัดเลือก

๖. ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการพัฒนาผู้ได้รับการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด

๗. เมื่อดำเนินการบรรจุและแต่งตั้งแล้ว ให้ส่งสำเนาคำสั่ง จำนวน ๑ ชุด ให้สำนักงาน ก.ค.ศ. ภายในเจ็ดวัน นับแต่วันออกคำสั่ง

กรณีที่ไม่สามารถดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการนี้ ให้เสนอ ก.ค.ศ.พิจารณา

บ้านสอบ

หลักสูตรการคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์

การคัดเลือกข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อบรรจุและแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ให้ดำเนินการสอบข้อเขียนและประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่ง ดังต่อไปนี้

ภาค ก. การสอบข้อเขียน (คะแนนเต็ม ๒๐๐ คะแนน)

๑. ความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานในหน้าที่ (คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน)

๑.๑ งานการนิเทศ

๑.๑.๑ การส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา

๑.๑.๒ การส่งเสริมการใช้หลักสูตรสถานศึกษาและการจัดกระบวนการเรียนรู้

๑.๑.๓ การส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

๑.๑.๔ การพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล

๑.๑.๕ การส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

๑.๒ งานติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล

๑.๒.๑ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการวางแผนการนิเทศและการพัฒนาวิชาการ

๑.๒.๒ การนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล

๑.๒.๓ การนำผลการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล ไปใช้

๑.๓ การศึกษาค้นคว้าและการให้บริการทางวิชาการ

๑.๓.๑ การจัดทำเอกสาร คู่มือประกอบการเรียนการสอน

๑.๓.๒ การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน

๑.๔ งานวิเคราะห์ วิจัย

๑.๔.๑ การวิเคราะห์ วิจัย เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการบริหารวิชาการ

๑.๔.๒ การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา

๒. ความรู้ความเข้าใจด้านกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน (คะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน)

๒.๑ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๒.๒ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.๒๕๔๖

๒.๓ พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๖

๒.๔ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗

๒.๕ พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๗

๒.๖ พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง กฎก.ค.ศ. และระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

๓. ความรอบรู้ทั่วไป (คะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน)

๓.๑ นโยบายรัฐบาลปัจจุบัน แผนการบริหารราชการแผ่นดิน แผนปฏิบัติราชการของกระทรวง และส่วนราชการที่สังกัด

๓.๒ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับปัจจุบัน

๓.๓ พลวัตทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

๓.๔ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

๓.๕ คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

๓.๖ วิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์

๓.๗ จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

๓.๘ มนุษย์สัมพันธ์และการประสานงาน

ภาค ข. การประเมินความเหมาะสมกับตำแหน่ง (คะแนนเต็ม ๑๐๐ คะแนน)

๑. **ประเมินผลการปฏิบัติงาน** (คะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน)

๒. **สัมภาษณ์** (คะแนนเต็ม ๕๐ คะแนน)

ทั้งนี้ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อาจกำหนดรายละเอียดหลักสูตรแต่ละภาคเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม

ส่วนที่ 1 งานของเขตพื้นที่การศึกษา

- โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา(สพท.)

บ้านสอบครู www.com

ส่วนที่ 1 : งานของเขตพื้นที่การศึกษา

ก. โครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การปฏิรูปการศึกษาครั้งยิ่งใหญ่ของประเทศไทย ได้เกิดขึ้นตามเจตนารมณ์ของทุกฝ่ายในสังคมไทย โดยปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นฐานที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และต่อมามีการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาของชาติให้ได้มาตรฐาน และจัดได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ จึงกำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ คือปฏิรูปการเรียนรู้ ปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ปฏิรูปครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ปฏิรูประบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่เคยมีมาก่อนของการศึกษาไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูประบบบริหารและการจัดการศึกษา ซึ่งได้หลอมรวมหน่วยงานทางการศึกษา คือ ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ และกระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานเดียวกัน คือ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีโครงสร้างใหม่เป็นระดับกระทรวง (ส่วนกลาง) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน) และระดับสถานศึกษาอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

ระดับกระทรวง มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษา ทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา การสนับสนุนทรัพยากรการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล มีหน่วยงานหลักที่เป็นนิติบุคคล 5 ส่วนราชการ ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา(สกอ.) และ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา(สอศ.) บริหารงานในรูปคณะกรรมการ โดยมีสำนักงานรัฐมนตรีเป็นส่วนราชการการเมือง ดังแผนภูมิ

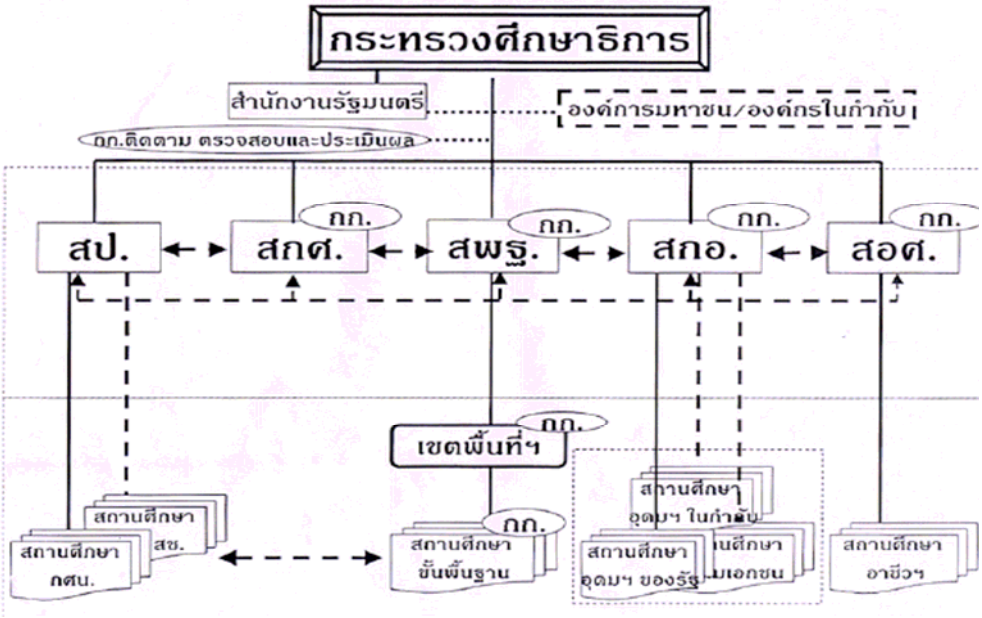

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ มีฐานะเป็นกรมและนิติบุคคล ตามมาตรา 32 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 บริหารงานโดยองค์คณะบุคคล(คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน) มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 34 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 และแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และตามมาตรา 15 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) เสนอนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษา มาตรฐานการจัดการศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ

2) สนับสนุนทรัพยากร การติดตามและตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) เสนอแนะในการออกระเบียบ หลักเกณฑ์และประกาศที่เกี่ยวกับการบริหารงานในสำนักงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนพัฒนาการศึกษา มาตรฐานการจัดการศึกษา และหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน

2) กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และดำเนินการเกี่ยวกับการสนับสนุนทรัพยากร การจัดตั้งจัดสรรทรัพยากร และ บริหารงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3) พัฒนาระบบการบริหารและส่งเสริม ประสานงานเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ ในการเรียนการสอน รวมทั้งส่งเสริมการนิเทศการบริหารและการจัดการศึกษา

4) ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเขตพื้นที่การศึกษา

5) พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเพื่อคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้มีความสามารถพิเศษ และประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นของเขตพื้นที่การศึกษา

6) ดำเนินการเกี่ยวกับงานเลขานุการของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

โครงสร้างส่วนราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน่วยงานในสังกัด เป็นสำนัก ได้แก่ สำนักอำนวยการ (สอ.) สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สนผ.) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (สวก.) สำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา (สตผ.) สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (สศศ.) สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ (สพร.) สำนักบริหารการคลังและสินทรัพย์ (สคส.) สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน (สทร.) สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา (สนก.) สำนักทดสอบทางการศึกษา (สทศ.) สำนักพัฒนากีฬาและกิจกรรมนักเรียน สำนักพัฒนาครูและ

บัณฑิตแนะแนว www.sobkrod.com

บุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่ตั้งขึ้นภายในคือ หน่วยตรวจสอบภายใน (ตสน.) และกลุ่มงานพัฒนาระบบบริหารราชการ (กพร.) หรืออื่นๆตามระเบียบ กพฐ .โดยมีโครงสร้างตามแผนภูมิ ดังนี้

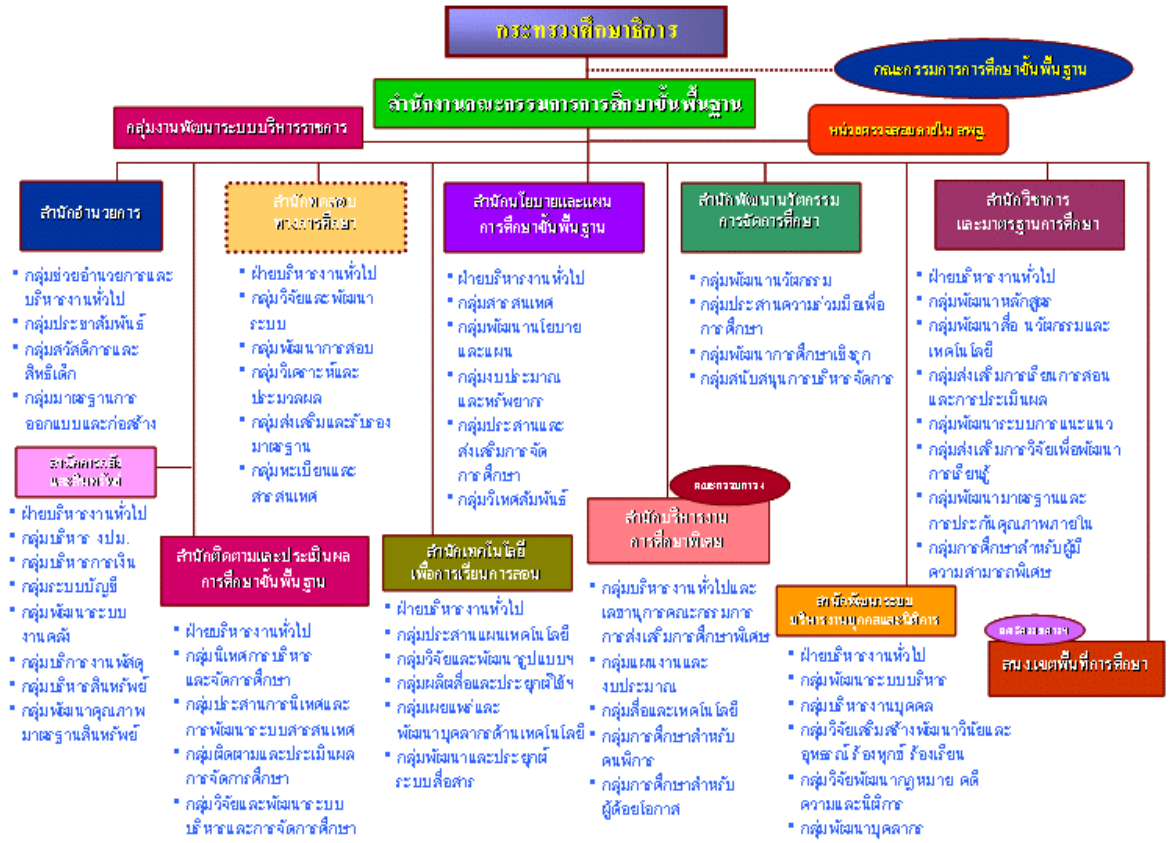

ระดับพื้นที่ ให้มีการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรมและความเหมาะสมด้านอื่นด้วย ซึ่งให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 37 ของของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 และแก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2545 และตามมาตรา 33 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งปัจจุบันรัฐมนตรีว่าการประทรวงศึกษาธิการได้กำหนดประกาศเขตพื้นที่การศึกษา มีจำนวน 178 เขตพื้นที่การศึกษา

ในส่วนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีผลให้มีการหลอมรวมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัด และสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานศึกษาธิการอำเภอ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และจัดตั้งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่ มีการบริหารจัดการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 34 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ออกเป็น 2 ส่วน ประกอบไปด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ2545 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีโครงสร้าง การแบ่งของส่วนราชการในเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการในสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 และมีคณะกรรมการบริหารในระดับเขตพื้นที่ 3 คณะ ดังแผนภูมิ ส่วนรายละเอียดจะนำเสนอในหัวข้อต่อไป

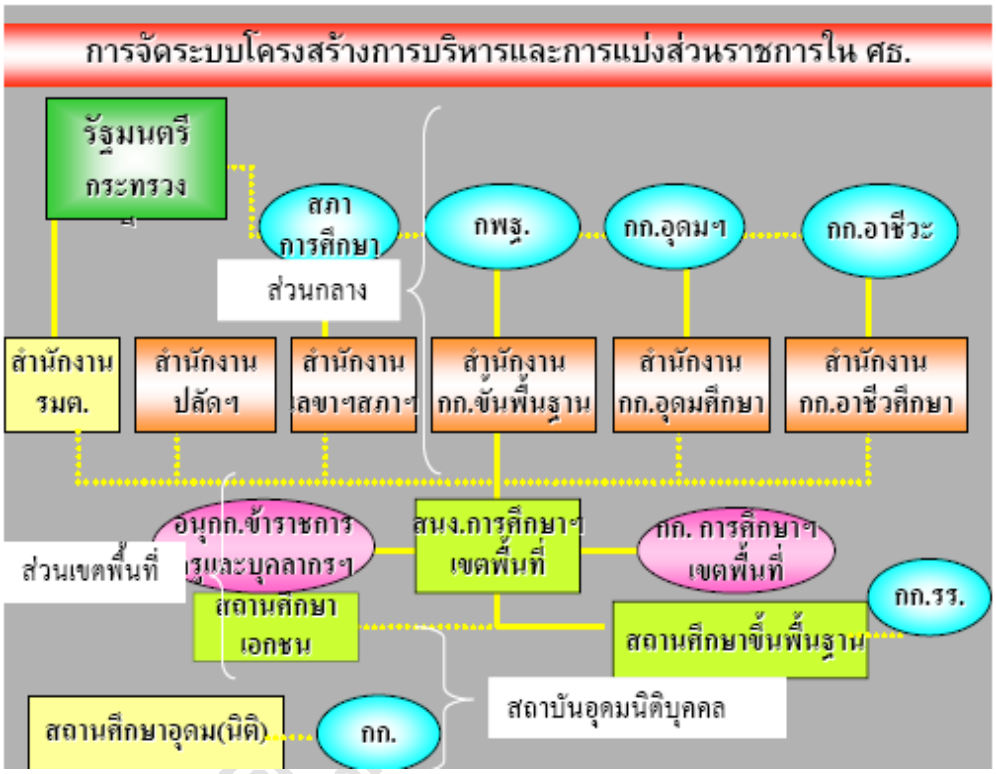

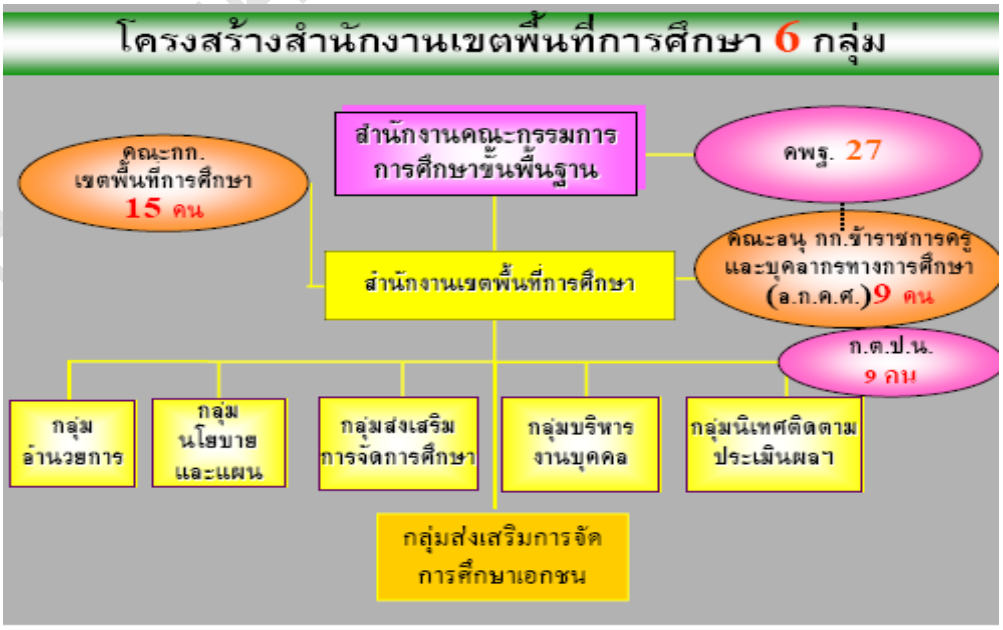

2. สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนราชการในการจัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน(โรงเรียน) มีฐานะเป็นนิติบุคคล ตามาตรา 34 และมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2546 และมีหน้าที่ให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุนกิจการของสถานศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ส่วนโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา(นั้นๆ) ตามแผนภูมิ ส่วนรายละเอียดจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

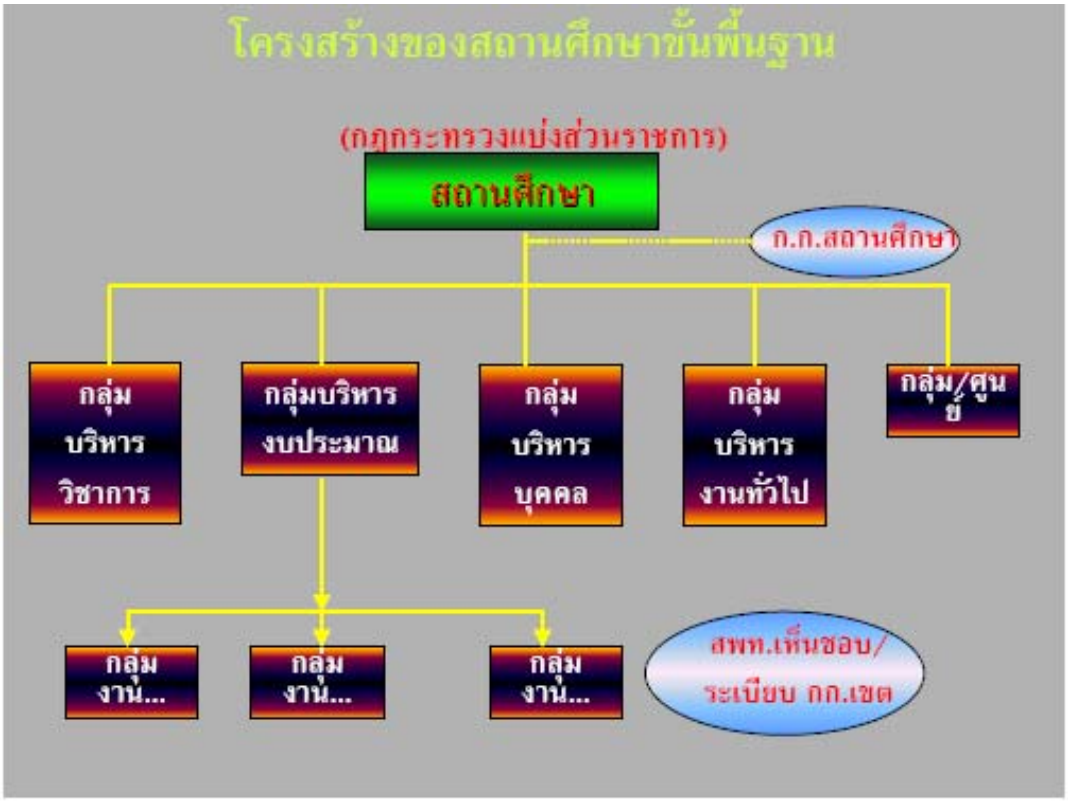

ข. การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นหน่วยงานทางการศึกษา ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เกิดขึ้นและมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และมาตรา 36และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ภารกิจบทบาทหน้าที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (185 เขต) เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาตามมาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 กล่าวคือ

1. ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 36) ได้แก่

1) กำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

2) ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

3) ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา

4) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่

2. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา และกฎหมายอื่นกำหนด (ตามมาตรา 37) ได้แก่

1) อำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2) อำนาจหน้าที่ในการพัฒนางานด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา

3) รับผิดชอบในการพิจารณาแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4) ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอื่นกำหนด เช่น

4.1) ตามมาตรา 34 วรรคสามของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการพ.ศ. 2546 ให้ออกระเบียบเกี่ยวกับการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2) ตามมาตรา 39(4) ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รับทราบรายงานประจำปีเกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษา

4.3) ตามมาตรา 45(6)ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ออกระเบียบให้ผู้อำนวยการสถานศึกษามอบอำนาจให้ข้าราชการอื่นในสถานศึกษา

4.4) ข้อ 3 ของกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว พ.ศ 2547 พิจารณาอนุญาตให้ครอบครัวจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้บุคคลในครอบครัว

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

4.5) ข้อ 4 กฎกระทรวงการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ออกระเบียบเกี่ยวกับการแบ่งส่วนราชการภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.6) ข้อ 9 ของกฎกระทรวงเกี่ยวกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาให้ความเห็นชอบให้ สพท.ออกประกาศให้สถานศึกษาใดเป็นสถานศึกษาที่มีสภาพและลักษณะการปฏิบัติงานที่แตกต่างจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป

4.7) ข้อ7(4) ของกฎกระทรวงเกี่ยวกับคณะกรรมการติดตาม ประเมินผล และนิเทศฯเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาและลงมติให้คณะกรรมการ พ้นจากตำแหน่งกรณีมีความประพฤติเสื่อมเสียบกพร่องต่อหน้าที่

4.8) มาตรา 5 ของ พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ ให้ประกาศรายละเอียดการส่งเด็กเข้าเรียน และจัดสรรโอกาสการเข้าเรีน มาตรา 7 รับรายงานของพนักงานเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินการให้เด็กเข้าเรียน

4.9) มาตรา12 ของพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ จัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กบกพร่อง เด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กสามารถพิเศษ รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นๆให้กับเด็กดังกล่าวด้วย

4.10) กฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการใน สพท.ให้ความเห็นชอบแบ่งส่วนราชการใน สพท. เป็นกลุ่มงานต่างๆเป็นต้น

3. มีอำนาจหน้าที่ตาม ข้อ 6 ของกฎกระทรวงว่าด้วยหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) จัดทำนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและความต้องการของท้องถิ่น

2) วิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณ เงินอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และแจ้งจัดสรรงบประมาณที่ได้รับให้หน่วยงานที่ได้รับให้หน่วยงานข้างต้นรับทราบและกำกับตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณของหน่วยงานดังกล่าวด้วย

3) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4) กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและในเขตพื้นที่การศึกษา

5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

6) ประสานการระดมทรัพยากรด้านต่าง ๆ รวมทั้งทรัพยากรบุคคล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7) จัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประเมินผลการศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษา

8) ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน การจัดการศึกษาของสถานศึกษาของเอกชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคคล องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

9) ดำเนินการและประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

10) ประสาน ส่งเสริมการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ และคณะทำงานด้านการศึกษา

11) ประสานการปฏิบัติราชการทั่วไปกับองค์กร หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา

12) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับการภายในเขตพื้นที่การศึกษาที่มิได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใด โดยเฉพาะหรือปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

2) โครงสร้างสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.)

มาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้จัดระเบียบการบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานหรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น และการแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

ดังนั้นเมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2547 ให้สำนักงานเขตพื้นทการศึกษามีส่วนราชการ ประกอบด้วย กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา (ซึ่งปัจจุบันยุบเลิกแล้ว) และหน่วยตรวจสอบภายใน

ต่อมากระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพิ่มเติมเป็นระยะๆ โดยให้เขตพื้นที่การศึกษาที่มีสถานศึกษาเอกชนและภารกิจที่รับผิดชอบในการบริหารและจัดการศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่มากขึ้นให้มี “กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน” เพิ่มขึ้นในโครงสร้างของส่วนราชการอีกหนึ่งกลุ่ม ซึ่งแต่ละส่วนราชการ(กลุ่ม) (ปัจจุบันมีกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชนในทุกขตพื้นที่แล้ว) มีขอบข่ายงานและโครงสร้าง และหน้าที่ดังนี้

1. กลุ่มอำนวยการ มีโครงสร้างดังต่อไปนี้

1) กลุ่มงานบริหารทั่วไป ประกอบไปด้วยงาน งานธุรการ งานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม งานยานพาหนะ งานการจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร

2) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์ ประกอบไปด้วยงาน งานการสร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ งานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานต่อสาธารณชน งานบริการด้านข้อมูลข่าวสาร

3) กลุ่มงานประสานงาน ประกอบไปด้วยงาน งานประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษางานการประสานการใช้ทรัพยากรของหน่วยงาน งานการประสานงานเกี่ยวกับการสรรหากรรมการและอนุกรรมการในระดับ ต่างๆ

4) กลุ่มงานบริหารการเงินและสินทรัพย์ ประกอบไปด้วยงาน งานบริหารการเงิน งานบริหารบัญชี งานบริหารพัสดุและสินทรัพย์

บ้านสอบครู www.sooprooo.com

อำนาจหน้าที่ กลุ่มอำนวยการมีอำนาจหน้าที่ในการ ปฏิบัติงานสารบรรณของสำนักงานเขตพื้นที่ ดำเนินการเกี่ยวกับงานช่วยอำนวยการ ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และยานพาหนะ จัดระบบบริหารงานและพัฒนาองค์กรในสำนักงาน ประชาสัมพันธ์เผยแพร่กิจการและผลงานของสำนักงานเขตพื้นที่ฯและส่วนราชการในสังกัด เผยแพร่และให้บริการข้อมูลข่าวสาร ประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานภายในและภายนอกเขตพื้นที่การศึกษา ประสานงานเกี่ยวกับการสรรหากรรมการและคณะอนุกรรมการในระดับต่างๆ ดำเนินงานเกี่ยวกับการบริหารการเงิน บัญชี พัสดุและสินทรัพย์ ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกิจการภายในของสำนักงานเขตที่ไม่ใช่ของส่วนราชการใดโดยเฉพาะ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

2. กลุ่มบริหารงานบุคคล มีโครงสร้างดังต่อไปนี้

1) งานธุรการ
2) กลุ่มงานวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
3) กลุ่มงานสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4) กลุ่มงานบำเหน็จความชอบและทะเบียนประวัติ
5) กลุ่มงานพัฒนาบุคลากร
6) กลุ่มงานวินัยและนิติการ
7) กลุ่มงานเลขานุการ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

อำนาจหน้าที่ กลุ่มบริหารงานบุคคลมีอำนาจหน้าที่ วางแผนอัตรากำลัง กำหนดตำแหน่งและวิทยฐานะ สรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอนและการออกจากราชการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดำเนินงานบำเหน็จความชอบและทะเบียนประวัติ พัฒนาบุคลากร ส่งเสริม ยกย่อง เชิดชูเกียรติและพัฒนามาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณ ดำเนินงานวินัย อุทธรณ์ ร้องทุกข์ และการดำเนินคดีของรัฐ ปฏิบัติงานเลขานุการอนุกรรมการบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำมาตรฐาน คุณภาพงาน กำหนดภาระงานขั้นต่ำและเกณฑ์ประเมินผลงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ฯ ประเมินคุณภาพการบริหารงานบุคคล และจัดทำรายงานประจำปีที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานทางการศึกษาเพื่อเสนออนุกรรมการ การบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

3. กลุ่มนโยบายและแผน ประกอบไปด้วยงาน ดังนี้

1) งานธุรการ
2) กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ
3) กลุ่มงานนโยบายและแผน

www.sobkroo.com

4) กลุ่มงานวิเคราะห์งบประมาณ

5) กลุ่มงานติดตาม ประเมินผลและรายงาน

6) กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

อำนาจหน้าที่ กลุ่มนโยบายและแผนมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ ศึกษา วิเคราะห์วิจัย และพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารและจัดการศึกษา จัดทำนโยบาย และแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย มาตรฐานการศึกษา แผนการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการท้องถิ่นการวิเคราะห์การจัดตั้งงบประมาณอุดหนุนทั่วไปของสถานศึกษา และแจ้งการจัดสรรงบประมาณ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณและแผนการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนฯ ดำเนินการเกี่ยวกับการ จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิก สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา

4. กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ประกอบด้วยงาน ดังนี้

1) งานธุรการ

2) กลุ่มงานส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษา

3) กลุ่มงานส่งเสริมกิจการนักเรียน

4) กลุ่มงานส่งเสริมสวัสดิการ

5) กลุ่มงานส่งเสริมกิจการพิเศษ

อำนาจหน้าที่ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในรูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ ด้อยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ ส่งเสริมงานการแนะแนว สุขภาพอนามัย กีฬาและนันทนาการ ลูกเสือ ยุวกาชาด เนตรนารี ผู้บำเพ็ญประโยชน์ นักการศึกษา วิชาทหาร ประชาธิปไตย วินัยนักเรียน การพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชนและงานกิจกรรมนักเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาในสังกัด และหน่วยงานทางการศึกษา ส่งเสริมงานกิจการพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ และงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประสานการป้องกันและแก้ไขการใช้สารเสพติดและส่งเสริมป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียน และนักศึกษา ดำเนินงานวิเวศสัมพันธ์ ประสาน ส่งเสริมด้านการศึกษากับการศาสนาและการวัฒนธรรม ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ประสานและส่งเสริมสถานศึกษาให้มีบทบาทในการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน การปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นหรือที่ได้รับมอบหมาย

www.sobkroo.com

5. กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ประกอบด้วยงาน ดังนี้

1) งานธุรการ

2) กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้

3) กลุ่มงานวัดและประเมินผลการศึกษา

4) กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

5) กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา

6) กลุ่มงานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

7) กลุ่มงานเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล นิเทศการศึกษา

อำนาจหน้าที่ กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรการศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษา และหลักสูตรการศึกษาพิเศษ ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร การเรียนและกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน วิจัย พัฒนา ส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบและประเมินเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษา วิจัย พัฒนา ส่งเสริมมาตรฐานการศึกษาและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งประเมินติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา นิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ วิจัย พัฒนา ส่งเสริมและพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปฏิบัติงานเลขานุการคณะกรรมการการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือได้รับมอบหมาย

6. กลุ่มงานส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วยงาน ดังนี้

1) งานธุรการ

2) งานส่งเสริมข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาเอกชน

3) งานส่งเสริมและดำเนินการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนเอกชน

4) งานส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน

5) งานส่งเสริมการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน

6) งานส่งเสริมด้านการอุดหนุนกองทุนสวัสดิการ

อำนาจหน้าที่ กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาของเอกชน มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการกำกับ ดูแล ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียน และการเปลี่ยนแปลงกิจการโรงเรียนเอกชนดำเนินการเกี่ยวกับการสงเคราะห์และเงินทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนและที่กฎหมายอื่นกำหนด ดำเนินการอื่นเกี่ยวกับงานการศึกษาเอกชนตามที่กฎหมายกำหนด ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

www.sobkroo.com

นอกจากนั้นแล้ว กระทรวงศึกษาธิการยังกำหนดให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน่วยตรวจสอบภายในขึ้นอีก ประกอบด้วยกลุ่มงาน ดังนี้

7. หน่วยตรวจสอบภายใน ประกอบด้วยงาน ดังนี้

1) งานธุรการ

2) งานตรวจสอบการเงินและบัญชี

3) งานตรวจสอบการดำเนินการ

อำนาจหน้าที่ หน่วยตรวจสอบภายใน มีอำนาจหน้าทีเกี่ยวกับการตรวจสอบความถูกต้องและความเชื่อถือได้ของข้อมูลและตัวเลขต่างๆ ด้วยเทคนิควิธีที่ยอมรับโดยทั่วไป โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพของระบบควบคุมภายใน ความสำคัญของเรื่องที่ตรวจสอบ วิเคราะห์ ประเมินผลการบริหารและการปฏิบัติงานของหน่วยตรวจสอบภายใน ตรวจสอบการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ การบริหารการเงิน การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การบริหารงานด้านอื่นๆของหน่วยงาน ให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน โครงการ ภารกิจ กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง และมติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งการตรวจสอบ ดูแลรักษาสินทรัพย์ การใช้ทรัพยากรทุกประเภทว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัด จัดทำแผนตรวจสอบประจำปีเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาอนุมัติภายในเดือนกันยายนของทุกปี ประเมินผลการปฏิบัติงาน เสนอแนะวิธีการ มาตรการในการปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของหน่วยงานและหน่วยงานรับตรวจ ตามข้อ 1 และ 2 ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและประหยัดบังเกิดผลดีต่อการจัดการศึกษาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งการป้องปรามมิให้เกิดความเสียหายหรือทุจริตเกี่ยวกับการเงินและสินทรัพย์ของทางราชการ ติดตามผลการตรวจสอบ เสนอแนะให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหารของหน่วยรับตรวจในการแก้ไขของ หน่วยรับตรวจให้ถูกต้องตามที่เสนอแนะไว้ รายงานผลการตรวจสอบ การติดตามผลการตรวจสอบต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษาวิเคราะห์ ระเบียบ กฎหมายทางการเงิน การคลัง เพื่อกำหนดแนวปฏิบัติ จัดทำเอกสารคู่มือเผยแพร่ให้หน่วยงานและบุคลากรในสังกัด รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำ ปรึกผาผู้ปฏิบัติงานด้านการเงิน การบัญชี และการพัสดุให้บังเกิดผลดีต่อการส่งเสริมการจัดการศึกษา พัฒนาผู้เรียน ประสานงานกับผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

กล่าวโดยสรุป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สพท.) เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ในการดำเนินงานให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา และดำเนินงานตามที่พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการและกฎหมายอื่นกำหนด โดยมีส่วนราชการภายในประกอบไปด้วยกลุ่มงานต่างๆ ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน และหน่วยตรวจสอบภายใน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีขอบข่ายภาระงานและหน้าที่ต่างกันไป เกี่ยวกับการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัด

บัณฑิตแนะแนว.com

3) บทบาทหน้าที่องค์คณะบุคคลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

องค์คณะบุคคลสำหรับการบริหารในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 3 องค์คณะบุคคล ซึ่งมีที่มา จำนวน บทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ดังนี้

3.1 คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เกิดขึ้นตามมาตรา 36 ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) กำกับ ดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา

2) ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา

3) ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับ นโยบายและมาตรฐานการศึกษา

4) ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่

โดยมี จำนวน หลักเกณฑ์ วิธีการได้มาของคณะกรรมการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดจำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่งและการพ้นจากตำแหน่งของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ที่กำหนดว่าให้ คณะกรรมการมีจำนวน 15 คน ประกอบไปด้วย

1) ประธานกรรมการ

2) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรชุมชน จำนวน 1 คน

3) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรเอกชน จำนวน 1 คน

4) กรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน

5) กรรมการที่เป็นผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพครู จำนวน 1 คน

6) กรรมการที่เป็นผู้แทนสมาคมผู้ประกอบวิชาชีพทางการบริหาร จำนวน 1 คน

7) กรรมการที่เป็นผู้แทนสมาคมผู้ปกครองและครูที่ไม่ใช่ข้าราชการครู ผู้บริหารและบุคลากรทางทางการศึกษา จำนวน 1 คน

8) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการศึกษา ศาสนา ศิลป วัฒนธรรม จำนวน 6

9) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

3.2 คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ.)

คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา(อ.ก.ค.ศ.) เกิดขึ้นตาม มาตรา 21 ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปัจจุบันเป็นได้แก้ไขเป็น (ฉบับที่2) พ.ศ. 2551 มีจำนวน 12 คน ประกอบไปด้วย

1) ประธานอนุกรรมการซึ่งเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน

2) อนุกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน4 คน ได้แก่ ผู้แทน ก.ค.ศ. ผู้แทนคุรุสภา ผู้แทนหัวหน้าส่วนราชการระดับจังหวัด และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

3) อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ซึ่งมิใช่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ หรือมีประสบการณ์ด้านการบริหารงานบุคคล หรือด้านอื่นที่เป็นประโยชน์แก่การบริหารงานบุคคลของเขตพื้นที่การศึกษา

4) อนุกรรมการผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ผู้แทนข้าราชการครูและผู้แทนบุคลากรทางการศึกษาอื่น คุณสมบัติ สัดส่วนให้เป็นไปตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจและหน้าที่ ตามมาตรา 23 ของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ดังต่อไปนี้

1) พิจารณากำหนดนโยบาย การบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการกำหนดจำนวนและอัตราตำแหน่ง และเกลี่ยอัตรากำลังให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานบุคคล ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด เช่น

1.1) กำหนดนโยบายบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

1.2) กำหนดจำนวน อัตราตำแหน่งข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

1.3) เกลี่ยอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

2) พิจารณาให้ความเห็นชอบการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เช่น

2.1) การบรรจุแต่งตั้ง ได้แก่

2.1.1 เป็นผู้ดำเนินการสอบแข่งขันข้าราชการครู (มาตรา 47)

2.1.2 อนุมัติการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูฯในอำนาจหน้าที่ผู้อำนวยการเขต พื้นที่การศึกษา ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษา ตำแหน่งผู้บริหารที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา 38 ข (7) ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค(2) และตำหน่งที่มีวิทยฐานะชำนาญการ ตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและเชี่ยวชาญ

2.1.3 อนุมัติการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครู ในอำนาจหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษา ได้แก่ ตำแหน่งครูผู้ช่วย ตำแหน่ง ครู ตำแหน่ง บุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามมาตรา 38 ค (2) ในสถานศึกษา

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

2.2) การย้าย ได้แก่

2.2.1 อนุมัติการย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ไปดำรงตำแหน่งในหน่วยงานการศึกษาอื่น ภายในเขตพื้นที่การศึกษา หรือต่างเขตพื้นที่การศึกษา

2.2.2 อนุมัติการย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่ หรือย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือตำแหน่งที่มีลักษณะบริหารตามที่ ก.ค.ศ.กำหนดโดยยึดหลักการให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหนึ่งดังกล่าวได้ไม่เกิน 4 ปี

2.3) การโอน เป็นการย้ายมาดำรงตำแหน่งเดิมแต่ต่างสังกัด

3) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา เช่น เห็นชอบการเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

4) พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

4.1) รับทราบการรายงานการดำเนินการทางวินัย (มาตรา 104) กรณีความผิดวินัยให้รายงานสิ้นสุดที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา

4.2) เป็นองค์กรที่มีอำนาจพิจารณาความผิดอย่างร้ายแรง (มาตรา100) สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ยกเว้นตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะ เชี่ยวชาญพิเศษ

4.3) พิจารณาการอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ตัดเงินเดือน หรือ ลดขั้นเงินเดือน

4.4) พิจารณาการร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรม หรือมีความคับข้องใจ เนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชา หรือ การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย เป็นต้น

5) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การปกป้องคุ้มครองระบบคุณธรรม การจัดสวัสดิการ และการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่

5.1) ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.2) การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษา

5.3) การปกป้องคุ้มครองระบบคุณธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.4) การจัดสวัสดิการและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น

6) กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่

6.1) กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการในการกำกับ ดูแล ติดตามการบริหารงานบุคคลของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6.2) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการประเมินผลการปฏิบัติงานข้าราชการครู โดยยึดหลักคุณธรรม มีความเที่ยงธรรมเปิดเผย โปร่งใส และพิจารณาจากผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก และความประพฤติในการรักษาวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ถ้าครูผู้นั้นเป็นครู ให้พิจารณาผลการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก (สอดคล้องกับ ก.ค.ศ.)

7) จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่

7.1) จัดทำฐานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

7.2) กำหนดวิธีการพัฒนาฐานข้อมูลและนำไปใช้ในการบริหารงานบุคคล

8) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาเพื่อเสนอ ก.ค.ศ. เช่น กำหนดรูปแบบและจัดทำรายงานประจำปี ฯ ต่อ ก.ค.ศ.

9) พิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องการบริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของผู้บริหารของหน่วยงานการศึกษา และ

10) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ก.ค.ศ.มอบหมาย

3.3 คณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา(ก.ต.ป.น.) เกิดขึ้นตามมาตรา 20 วรรคสาม ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 จำนวน หลักเกณฑ์ วิธีการได้มาของคณะกรรมการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดจำนวน หลักเกณฑ์ และวิธีการได้มาของคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศ ดารศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2548 ที่กำหนดว่า ให้คณะกรรมการมีจำนวน 9 คน ประกอบไปด้วย

1) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นประธานกรรมการ

2) กรรมการผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นบานของรัฐ จำนวน 1คน

3) กรรมการที่เป็นผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของเอกชน จำนวน 1 คน

4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนห้าคน ซึ่งแต่งตั้งจากผู้มีความรู้ความสามารถ ความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์สูงในด้านการศึกษาปฐมวัย ด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านวิจัยและการประเมินผล ด้านการบริหารการศึกษา ด้านศาสนา และประเมินผลการจัดการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

5) หัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา เป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา (ก.ต.ป.น.) มีบทบาทหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์วิจัยนิเทศ ติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของหน่วยงาน และสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อการเตรียมการรับการนิเทศ ติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานภายนอกดังนี้

1) กำหนดกรอบ นโยบาย และแผนการติดตาม ตรวจสอบประเมินผล และนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา โดยมุ่งผสัมฤทธิ์ของหน่วยงานและสถานศึกษา เพื่อเตรียมการรับการนิเทศ ติดตามและ

ประเมินผลจากหน่วยงานภายนอก

2) ติดตาม ตรวจสอบให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

3) ติดตามตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4) ศึกษาวิเคราะห์ ผลการดำเนินงานการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาและดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในหน่วยงาน สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

5) ติดตามและให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิจัย การพัฒนาคุณภาพการบริหารและจัดการศึกษา

6) ติดตาม ตรวจสอบให้หน่วยงาน สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการผระกันคุณภาพและรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี

7) แต่งตั้งอนุกรรมการหรือคณะทำงาน ติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายใน หน่วยงานสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

8) รายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศการศึกษาต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผลการดำเนินงานด้านการศึกษาต่อสาธารณชน

9) ประสานการปฏิบัติงานกับคณะกรรมการ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

กล่าวโดยสรุป องค์คณะบุคคลที่บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบไปด้วยสาม คณะ ได้แก่ คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน นโยบาย กำกับ ดูแลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา (อ.ก.ค.ศ.) มีหน้าที่เกี่ยวกับบริหารงานบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษา และคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา คณะกรรมการแต่ละคณะมีจำนวนกรรมการ การได้มาขอกรรมการที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายกำหนด

4. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มาตรา 37 วรรคสอง ของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา) ให้เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการ และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการของสำนักงาน ให้เป็นไปตามนโยบาย แนวทางและแผนปฏิบัติราชการของกระทรวง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา(ก.ค.ศ.) ได้กำหนดมาตรฐานตำแหน่งของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามหนังสือ สำนักงาน ก.ค.ศ. ที่ ศธ. 0206.3/ ว.17

บ้านครูสอบศึกษานิเทศก์ www.sobkroo.com

ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2548 กำหนดหน้าที่ และความรับผิดชอบ ให้เป็นผู้บริหารราชการในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษา และปฏิบัติราชการเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการศึกษา การพัฒนางานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหาร งานบุคคล การเงินและสินทรัพย์ การบริหารงานทั่วไปในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา การประสานส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น กำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลสถานศึกษา และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมาตรฐานดังกล่าวยังได้กำหนดคุณภาพของการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา คือ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานในหน้าที่ กฎหมาย ระเบียบ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานและมีความรอบรู้ทั่วไป ในระดับสูง มีความสามารถในการบริหารและจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ การบริหารงานบุคคล หรือการบริหารงานทั่วไป โดยแสดงให้เห็นว่า มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิดค้น วิจัยเพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนา การบริหารและจัดการศึกษา และมีการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ มีทักษะอย่างสูงในการบริหารจัดการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา มีการคิดค้นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหาร จัดการศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและกระทรวงศึกษาธการ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่งแล้ว ยังต้องมีบทบาทหน้าที่อื่นตามกฎหมายอื่นกำหนดด้วย

นอกจากนั้น ในมาตรา 37 วรรคสามของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการรองจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยรองผู้อำนวยการฯมีอำนาจหจ้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่งที่ ก.ค.ศ. กำหนด และตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามอบหมาย

ผู้บริหารการศึกษาทั้งตำแหน่งรองผู้อำนวยการและผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานอกจากจะมีบทบาทหน้าที่ เป็นผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งเป็นองค์กรมีหน้าที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำกับ ดูแล ส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาในสังกัด จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพแล้ว ผู้บริหารการศึกษายังเป็นบุคคลสำคัญ ที่จะนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จ จึงต้องเป็นผู้นำหรือพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแลงทางการศึกษาด้วย

ในการที่จะเป็นผู้นำทางการศึกษาที่ดีได้ จะต้องมีการเตรียมตัว พัฒนาตนเองเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเอง ปรับตัว เรียนรู้พัฒนาทักษะต่างๆ ได้แก่

1) การเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เมื่อได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่และความรับผิดชอบด้านหนึ่งด้านใดต้องยอมรับหน้าที่ ความรับผิดชอบ ภารกิจ ต้องทำด้วยความเต็มใจที่จะปฏิบัติงาน เต็มความรู้ความสามารถตั้งใจทำ ถ้างานที่ได้รับมอบหมายไม่ชัดเจนต้องซักซ้อมความเข้าใจให้เกิดความชัดเจนในเรื่องทิศทางหรือแนวปฏิบัติ ในกรณีที่เป็นงานในหน้าที่ที่ไม่มีความถนัด ต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาทักษะ ซักถามผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญให้เขาเสนอแนะหรือสอนงานให้พฤติกรรมลักษณะนี้ จะได้ยอมรับจากสังคม

บ้านสอบครู.com

2) ตั้งมาตรฐานการทำงานของตนให้สูง เป็นการตั้งมาตรฐานเฉพาะตนเท่านั้น ตั้งให้สูงกว่าหน่วยงานที่กำหนดไว้ ไม่จำเป็นต้องบอกผู้ใดว่ามาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้สูงกว่ามาตรฐานกลาง เพราะสมาชิกในสังคมจะมองว่าเป็นการโอ้อวด การตั้งมาตรฐานการทำงาน ให้สูงกว่าที่เกณฑ์ของหน่วยงานกำหนด จะทำให้ผลงานที่ออกมาจะสูงกว่ามาตรฐาน

3) ปรับปรุงความสามารถของตนเองอยู่ตลอดเวลา หน้าที่ภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ให้ปฏิบัติในระยะแรก อาจจะไม่มีทักษะและความชำนาญ ผลงานอาจจะไม่เป็นที่พอใจ ของตนเองมากนัก แต่ถ้าพยายามเรียนรู้ พัฒนา ทักษะเสมอๆ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ เมื่อมีความเชี่ยวชาญงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบ ผลงานย่อมเป็นที่ยอมรับของสังคม โอกาสจะเป็นผู้สอนงานหรือแนะนำจะมีสูงมาก

4) พัฒนาความสามารถในการเข้าสังคม เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำ มนุษย์เป็นสังคม นิยมอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม การเข้สังคมทำให้ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์การรู้จักคนและสังคม ทำให้โอกาสของการทำงานให้เป็นที่ยอมรับของสังคมมีสูง คำว่า “นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อน ก้าวหน้ายาก”

5) สงบเงียบเวลามีคลื่นลม การอยู่ร่วมกันในสังคม โอกาสที่สมาชิกในสังคมจะไม่มีความขัดแย้งกันเลย เป็นไปได้ยาก เพราะคนเราจะมีความเห็นต่างกันเสมอ บางโอกาสอาจมีความขัดแย้งธรรมดา บางโอกาสอาจมีความขัดแย้งรุนแรงมาก เมื่อมีความขัดแย้ง มีการแสดงความคิดเห็นอย่างรุนแรง การแสดงความเห็นบางครั้ง อาจมีอารมณ์ของคนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย การชี้แจงแก้ไขขณะที่มีความขัดแย้งหรือแสดงความเห็นอย่างรุนแรง อาจจะทำให้เกิดความแตกหักได้ ควรรอโอกาสให้เหมาะสม จึงค่อยหาโอกาสแสดงความเห็น ควรระลึกถึงคำ ว่า น้ำเชี่ยว อย่าเอาเรือขวาง

6) ผลักดันให้ทีมงานทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ในการทำงานร่วมกันในสังคม ะต้องพยายามจูงใจและต้องพยายามทำงานให้ได้ผล และผู้ร่วมทีมงานทุกคนต้องมีความสุข การที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดได้ ต้องพยายามให้มีวัตถุประสงค์เดียวกันในการทำงานร่วมกัน ต้องทำงานนั้นด้วยเป้าหมายเดียวกัน ในการทำงานต้องกำหนดหน้าที่ของแต่ละคนไว้อย่างชัดเจน ต้องมีผู้นำกลุ่มหรือหัวหน้าทีมคนเดียวกัน จะไม่เกิดความขัดแย้งกัน ตรงกับภาษิตจีนที่ว่า “งานเดียวกัน อย่ามีเถ้าแก่หลายคน” จะเกิดความยุ่งยากมาก เพราะงานเดียวแต่มีคนสั่งหลายคน และต้องรับผิดชอบในความสำเร็จและล้มเหลวด้วยกัน

7) บริหารเวลาและมอบหมายงาน การทำงานใดๆต้องวางแผนให้ดี ต้องเร่งดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย การใช้ทรัพยากร จัดระบบเวลาให้ดี ในการกำหนดกิจกรรม เวลา จะต้องกำหนดคนและหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยและมีการมอบหมายงานตามที่กำหนดคนไว้ โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จสูง

8) มีวิสัยทัศน์ชัดเจน คือ การหาคำตอบให้กับคำถาม “เราต้องการจะเป็นอะไรในอนาคต” ต้องตอบสั้นๆ ชัดเจน สามารถบอกความต้องการที่จะเป็นในอนาคต

ถ้าการเตรียมการที่จะเป็นผู้นำดี มีการปรับปรุงพัฒนาตนเองให้สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้ เป็นผู้นำที่มีคุณภาพ เป็นผู้นำมือธรรมดา เป็นผู้นำมือธรรมชาติ และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงการศึกษา

ดังนั้นการที่ผู้บริหารการศึกษา จะเป็นผู้นำการศึกษา ความมีทักษะและความสามารถ ดังนี้

1) ทำให้เกิดวิสัยทัศน์โดยการมีส่วนร่วมของคนในองค์การและนำวิสัยทัศน์ที่ได้ร่วมกันกำหนดและมีความชัดเจนไปปฏิบัติได้คนในองค์การมีความชัดเจนในวิสัยทัศน์สามารถอธิบายวิสัยทัศน์ในทิศทางเดียวกัน

2) ใช้วิสัยทัศน์ในการสื่อสาร สร้างความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานให้มีความคิดเห็นตรงกันในทิศทางที่จะเดินไปในอนาคตขององค์การ

3) เป็นคนตัดสินใจเร็ว ทันเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลง มีเหตุผลในการตัดสินใจ โดยวิเคราะห์ข้อมูลความเป็นไปได้ พิจารณาถึงผลดี ผลเสียของแนวทางที่จะปฏิบัติ ร่วมกันปฏิบัติจนบรรลุเป้าหมาย

4) เป็นคนที่กล้าเสี่ยงในการตัดสินใจ และพร้อมที่จะรับผิดชอบในเรื่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการบริหารงาน มีความรับผิดชอบต่อการทำงานของตนเองและทีมงาน

5) เป็นคนที่ทำให้เพื่อนร่วมงานมีความรัก เคารพ ศรัทธาด้วยความเต็มใจ เกิดจากความประทับใจในพฤติกรรมการบริหาร

6) สร้างทีมงานที่เข้มแข็ง คือร่วมคิด ร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมทุกข์ ร่วมสุข งานประสบความสำเร็จ

7) เป็นคนรับผิดชอบงานของตนเอง งานของทีมงาน สามารถอธิบายงานที่ทำ ตั้งแต่เริ่มต้น จนงานสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย

8) มีความรู้กว้างขวาง สามารถชี้แนะ แนะนำได้ แม้ว่าจะไม่มีความโดดเด่นมากนัก แต่ก็สามารถอธิบายได้

9) เป็นผู้ชำนาญการในเรื่องทั่วๆไป คือสามารถรู้และพูดคุยได้ทุกเรื่อง

10) สามารถมอบหมายงานและหน้าที่ให้ผู้อื่นทำแทนได้ โดยไม่ต้องทำเองทุกเรื่อง การมอบหมายงานและมอบสิทธิที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อความสำเร็จ ความล้มเหลวในงาน

11) เป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

12) ทำงานเป็นหลายอย่าง แม้ว่าจะไม่ดีเด่นมากนัก แต่เข้าใจระบบและกระบวนการทำงานโดยตลอดสามารถอธิบายกระบวนการทำงานได้

13) เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้

14) เป็นคนมีอารมณ์ขัน ใช้พระคุณมากกว่าพระเดช

15) เป็นผู้นำที่มีศิลปในการทำงาน เช่น เป็นคนที่มีจิตใจตั้งมั่น ราบเรียบไม่ขุ่นมัว ไม่มีความโกรธ ความพยาบาท ความกลัว ความวิตกกังวล ความเป็นตัวของตนเอง รู้ว่าอะไรผิด อะไรถูก อะไรควร อะไรไม่ควรมีสิทธิ์ใช้ความคิด กล้าคิด กล้าแสดงออก

นอกจากนั้น ภาวะผู้นำของผู้บริหารเขตพื้นที่ในทศวรรษหน้า ควรมี คุณลักษณะส่วนตนด้านความน่าเชื่อถือ ได้แก่ เป็นผู้มีความฉลาด และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้มีทักษะในการสื่อสาร เป็นผู้ที่สามารถเข้าถึงได้ เป็นผู้มีความเชื่อมั่นในหลักการ ค่านิยมที่ถูกต้อง การเป็นผู้ที่มีความกล้าพึ่งตนเองด้วยความมั่นใจ

บ้านพี่สอนศิลป์ www.spbkroo.com

และมีพลังต่อความสำเร็จ และความสามารถเชิงบริหารจัดการ ได้แก่ ความสามารถใน การวิเคราะห์และการวางแผน ความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากร ได้แก่ ด้านงบประมาณ ด้านแหล่งความรู้ สื่อและนวัตกรรมต่างๆ ด้านอาคารสถานที่และด้านบุคลากร ความสามารถในการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ความสามารถในการติดตามงาน และการประเมินผลการดำเนินงาน

ดังนั้น การที่จะมีผู้นำลักษณะดังกล่าวได้ ต้องมีการเตรียมการ เตรียมตัว พร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำที่ดีเป็นผู้นำที่มีคุณภาพ เป็นผู้บริหารมืออาชีพต่อไป

5) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา

เขตพื้นที่การศึกษา เป็นเขตให้บริการทางการศึกษา ที่กำหนดขึ้นโดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากรเป็นหลัก และความเหมาะสมด้านอื่นๆด้วย ดังนั้นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาการศึกษาของขตพื้นที่การศึกษา ควรเป็นดังนี้

5.1 ยุทธศาสตร์พัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

คุณลักษณะของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับบที่2) พ.ศ. 2545 เป็นหน่วยงานที่มีลักษณะดังนี้

1) **เป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ** เป็นหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับด้านการวิเคราะห์แผนและนโยบายของหน่วยเหนือและสถานศึกษา มีศักยภาพเพียงพอที่จะกำหนดนโยบาย และจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่ รวมทั้งเป็นองค์กรนำการพัฒนาการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรเป็นองค์กรที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง ในลักษณะการพัฒนามากกว่าการปฏิบัติงานตามนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่หน่วยเหนือกำหนด

2) มีศักยภาพและมีความคล่องตัวอย่างเพียงพอที่จะกำกับดูแลการปฏิบัติงานในเชิงนโยบาย สนับสนุน และประสานงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงจำเป็นต้องมีบุคลากรที่พร้อม มีจิตบริการมีคุณลักษณะข้าราชการที่พึงประสงค์ และมีการเสริมสร้างจิตลักษณะ ให้กับบุคลากร ได้แก่ ทัศนคติต่อการทำงานที่มุ่งอนาคต และการควบคุมตนเอง มีเครื่องมือและแผนปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพ และมีศักยภาพเพียงพอที่จะสนับสนุน ส่งเสริม และประสานงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3) บุคลากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตั้งแต่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และบุคลากรในองค์กร ควรเป็นที่ยอมรับของสถานศึกษา แต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งในด้านความชำนาญการ ความเชี่ยวชาญ คุณธรรม ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงควรเป็นองค์กรเปิด มีอิสระและมีวิธีสรรหาผู้ชำนาญการ หรือผู้เชี่ยวชาญและผู้มีคุณสมบัติเหมาะสม โดยมีการหมุนเวียนมาปฏิบัติงานและใช้วิธีการ ใช้หลักเกณฑ์ที่เน้นคุณภาพ ไม่ใช่เกิดจากการแต่งตั้งจากหน่วยเหนือในส่วนกลางเพียงอย่างเดียว

บัณฑิตแนะแนว www.sookroo.com

4) เขตพื้นที่การศึกษาควรพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรเป็นแหล่งบริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษา ควบคู่กับการกำกับดูแลสถานศึกษา ดังนั้นเครื่องมืออุปกรณ์ เทคโนโลยี ข่าวสารและศักยภาพของบุคลากร จะต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจและสังคมในระดับประเทศและในระดับสากลผู้มีส่วนร่วมหลายฝ่ายต่างๆ ให้เข้ามามีบทบาทในฐานผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ หรือให้คำปรึกษาเพียงอย่างเดียว มีการพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยพัฒนา องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การเรียนรู้ การจัดการความรู้ องค์การ ภาวะผู้นำ และเทคโนโลยี มีการบริหารจัดการความรู้และการบริการด้านวิชาการ โดยอาศัยยุทธศาสตร์ต่างๆ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การกำหนดวิธีแบ่งบัน การเปลี่ยนและบริการ นวัตกรรมการเรียนรู้ ผลิตภัณฑ์และการบริการ และการประเมินผลการจัดการความรู้

5.2 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

การบริหารจัดการในเขตพื้นที่การศึกษา อาศัยยุทธศาสตร์การบริหารโดยยึดหลักการในการจัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 คือ

1) มีเอกสารด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ นั้นคือ มีการติดตาม การตรวจสอบการปฏิบัติงานตามนโยบายที่มีประสิทธิภาพ แต่ผู้ปฏิบัติมีอิสระที่จะเลือกปฏิบัติ ตามแนวทางที่เหมาะสมของตน ดังนั้นแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาจึงใช้กรอบนโยบายของสพฐ.เป็นแนวทางในการบริหารจัดการ และในขณะเดียวกันจะมีการกำหนดนโยบายตามความต้องการและความจำเป็นของตนเอง เพื่อการบริหารและจัดการศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาด้วยในส่วนของการนำนโยบายของ ศธ. และ สพฐ.สู่การปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพ สำนกงานเขตพื้นที่การศึกษาต้องเตรียมปัจจัยอย่างน้อย 6 ประการ ได้แก่ ปัจจัยด้านการพัฒนาครู ความชัดเจนของนโยบาย ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำ ความชัดเจนของแนวปฏิบัติ ความพร้อมของทรัพยากร และความร่วมมือของชุมชน

2) มีการกระจายอำนาจไปยังเขตพื้นที่และสถานศึกษา องค์กรการปกครองท้องถิ่น นั้นคือมีการกำหนดขอบเขตอำนาจการตัดสินใจขององค์กรหลักทั้งสามองคืกรดังกล่าวอย่างชัดเจน ไม่ก้าวก่าย ซ้ำซ้อนกัน ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงควรถึงมือผู้ปฏิบัติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ภารกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จึงอยู่ที่การกำกับ ดูแล สนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษาได้บริหารจัดการให้เป็นไปตามนโยบาย ที่กำหนด โดยสถานศึกษามีอิสระในการกำหนดความต้องการ ดำเนินการและตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

3) มีการกำหนดคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา นั้นคือ ทั้งเขตพื้นที่และสถานศึกษา มีมาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพการศึกษาและบริหารจัดการที่ชัดเจน สามารถประเมินผลและตรวจสอบได้ ดังนั้นทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจึงควรมีการดำเนินงานโดยอาศัยแนวทางและกระบวนการดังนี้

- มีเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพขององค์กร มาตรฐานการปฏิบัติงานขององค์กร และมีดัชนีชี้วัดคุณภาพขององค์กรที่สามารถประเมินและเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

- มีการบริหารและจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานและดัชนีชี้วัดคุณภาพที่กำหนด

- มีการประเมินคุณภาพขององค์กรโดยคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกองค์กร

- มีการประเมินคุณภาพขององค์กรโดยคณะกรรมการทั้งภายในและภายนอกองค์กร

- มีรายงานผลการประเมินต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และเปิดเผยผลการประเมิน

- มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง หรือพัฒนาคุณภาพตามเงื่อนไขมาตรการและช่วงเวลาที่กำหนด

4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู และบุคลากรทางการศึกษาและพัฒนาครู บุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาต้องมีแผนและโครงการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทำงานเป็นทีม ทำงานเชิงบุกเบิกให้ได้ผลที่สุด ร่วมคิดร่วมทำ ร่วมปฏิบัติงาน พึงพาช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน แก้ปัญหาขจัดความขัดแย้งและไวต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาองค์ประกอบเพื่อให้การพัฒนkสู่ผู้บริหารมืออาชีพให้ไปสู่การปฏิบัติได้จริง ตามองค์ประกอบสามอย่าง ได้แก่ การกำหนดนโยบายและแผนงานทีเหมาะสม การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และการมุ่งพัฒนาผู้ร่วมงานให้ทำงานเต็มศักยภาพ พัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ด้านการมีบารมี ด้านการให้รางวัล ด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา และด้านการดลใจพัฒนาคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งในเรื่องบุคลิกภาพ การเป็นวิทยากรให้ความรู้ และพัฒนาทีมงาน พัฒนาให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความยุติธรรม วางแผนงาน ติดตามตรวจสอบ อย่างเป็นระบบ มีลักษณะความเป็นผู้นำสูง บริหารงานโดยการให้มีทุกฝ่ายมีส่วนร่วม เป็นประชาธิปไตย รู้ข้อมูลข่าวสารทันการเปลี่ยนแปลง มีบุคลิกที่ดีมีความเหมาะสม

5) มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษานั่นคือ ทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จำเป็นต้องมีแนวคิดและวิธีการในการระดมทรัพยากรมาใช้ในการจัดการศึกษา การสร้างและใช้ประโยชน์จากเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อการบริหารจัดการศึกษา จากหน่วยงาน องค์กร บุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งระดับหน่วยงาน สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

6) มีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น นั้นคือทั้งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จะไม่บริหารจัดการโดยลำพัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงบริหารจัดการ โดยคณะกรรมการที่มาจากผู้มีส่วนร่วมฝ่ายต่างๆ ให้ ให้เข้ามามีบทบาทในฐานะผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ไม่ใช่เป็นเพียงคณะกรรมการที่มีหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะ หรือให้คำปรึกษาอย่างเดียว

ส่วนที่ 2 งานในหน้าที่ศึกษานิเทศก์

- งานของกลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลฯ
- งานตามมาตรฐานตำแหน่ง และมาตรฐานวิชาชีพ
- งานในบทบาทหน้าที่ตามกรอบภารกิจ สพท.

บ้านสอบครู www.com

ส่วนที่ 2 : งานในหน้าที่ศึกษานิเทศก์

ก. งานของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

1. แนวคิด

กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นกลุ่มงานดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาระบบการบริหารและการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานเท่าเทียมกันโดยยึดโรงเรียนเป็นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษา

2.วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้แนวทางการนิเทศ การบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษา มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา และจัดกระบวนการเรียนรู้ได้มีคุณภาพ
3. เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษา มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ
4. เพื่อส่งเสริมการพัฒนา การวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาให้มีคุณภาพ
5. เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษา
6. เพื่อส่งเสริมการศึกษาวิจัยและพัฒนาให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐาน

3. ภารกิจ

กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษามีภารกิจ ดังนี้

งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้	☞ งานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยการศึกษาพิเศษและผู้มีความสามารถพิเศษ ☞ งานส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ☞ งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัย การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้
งานวัดและประเมินผลการศึกษา	☞ งานส่งเสริมการวัดและประเมินผลการศึกษา ☞ งานส่งเสริมพัฒนาเครื่องมือวัดผลและประเมินผลการศึกษา ☞ งานติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการวัดและประเมินผลการศึกษา ☞ งานทดสอบทางการศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

งานส่งเสริมและพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา	☞ งานส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ☞ งานศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์วิจัยพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา
งานนิเทศ ติดตาม และประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา	☞งานส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศและการจัดกระบวน การเรียนรู้ ☞งานส่งเสริม สนับสนุนเครือข่ายการนิเทศของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชุมชน ☞งานนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการบริหาร และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ☞งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยการพัฒนาระบบบริหารและการจัดการศึกษา
งานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา	☞ งานส่งเสริมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา ☞ งานตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ☞ งานส่งเสริมและประสานงานการประกันคุณภาพภายในและภาย นอกสถานศึกษา ☞ งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยมาตรฐานและการประกันคุณภาพ การศึกษา
งานเลขานุการคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษา **งานธุรการ**	☞งานพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ ☞งานวางแผนการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษา ☞งานรายงานผลการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และนิเทศ การศึกษา ☞ดำเนินงานธุรการของกลุ่ม

ข. งานตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพศึกษานิเทศก์

1) บทบาทหน้าที่ตามมาตรฐานตำแหน่งและวิทยฐานะของศึกษานิเทศก์

ศึกษานิเทศก์ เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 38 ค (1) ของระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551 มีวิทยฐานะตามมาตรา 39 จำแนกเป็น4 วิทยาฐานะ ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญและศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ มีคุณสมบัติสำหรับตำแหน่ง มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตลอดทั้งการได้รับเงินเดือน เงินวิทยฐานะ ตามาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ดังนี้

บ้านสอบครู เพิ่ม.sobkroo.com

สายงาน นิเทศการศึกษา

ลักษณะงานโดยทั่วไป

สายงานนิเทศการศึกษา มีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ทั้งสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน และสถานศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร และสถาบันต่าง ๆ การศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ การวิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล การพัฒนางานวิชาการ และการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารงานวิชาการอย่างมีคุณภาพ และปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

ชื่อตำแหน่ง

ศึกษานิเทศก์

ชื่อวิทยฐานะ

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ

มาตรฐานตำแหน่ง

ชื่อตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์

หน้าที่และความรับผิดชอบ

ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานวิชาการ และงานนิเทศการศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐานการศึกษา ค้นคว้าทางวิชาการ และวิเคราะห์ วิจัย ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

1. การนิเทศการศึกษา โดยส่งเสริมให้สถานศึกษาบริหารหลักสูตรสถานศึกษา จัดกระบวนการเรียนรู้ มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาชาติ พัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

2. การศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ เพื่อจัดทำเป็นเอกสาร คู่มือ และสื่อใช้ในการปฏิบัติงานและเผยแพร่ ให้ครูได้ใช้ในการพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอน

3. การวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารงานวิชาการ พัฒนามาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน และเผยแพร่แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้สนใจทั่วไป

www.sobkroo.com

4. การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล เพื่อเป็นข้อมูล และสารสนเทศในการวางแผนนิเทศและการพัฒนางานทางวิชาการ

5. ปฏิบัติงานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

คุณสมบัติเฉพาะสำหรับวิทยฐานะ

1. มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา หรือทางอื่นที่ ก.ค.ศ.กำหนดเป็นคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่งนี้

2. ดำรงตำแหน่งครูมาแล้วไม่น้อยกว่า 4 ปี สำหรับผู้มีวุฒิปริญญาตรี และ 2 ปี สำหรับผู้มีวุฒิปริญญาโทรขึ้นไป หรือดำรงตำแหน่งอื่นที่ ก.ค.ศ. เทียบเท่า

3. มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพบุคลากรทางการศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์)

4. ผ่านการพัฒนาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด

การให้ได้รับเงินเดือน

ให้ได้รับเงินเดือนอันดับ คศ.1

ผู้ดำรงตำแหน่งศึกษานิเทศก์ผู้ใดผ่านการประเมิน มีวิทยฐานะศึกษานิเทศก์ชำนาญการ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ หรือศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนดแล้วให้ได้รับเงินเดือนอันดับ คศ.2 คศ.3 คศ.4 หรือ คศ.5 ตามลำดับ

2) บทบาทหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาของศึกษานิเทศก์

คุรุสภาในฐานะองค์กรวิชาชีพที่ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพควบคุมการประกอบวิชาชีพที่เป็นวิชาชีพควบคุม เพื่อยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงเป็นที่ยอมรับของสังคม ขณะนี้ได้ดำเนินการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้านเพื่อประกาศใช้เป็นข้อบังคับ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตน(จรรยาบรรณของวิชาชีพ)เพื่อใช้เป็นกรอบในการควบคุมการประกอบวิชาชีพ สำหรับมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพศึกษานิเทศก์ดังนี้

2.1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์

2.1.1)ได้กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ต้องมีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษาหรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้อย่างน้อย ได้แก่

- การนิเทศการศึกษา นโยบายและการวางแผนการศึกษา
- การพัฒนาหลักสูตรและการสอน การประกันคุณภาพการศึกษา
- การบริหารจัดการการศึกษา การวิจัยทางการศึกษา
- กลวิธีการถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิชาการ
- การบริการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

- คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับศึกษานิเทศก์

2.1.2) ผ่านการอบรมหลักสูตรการนิเทศการศึกษาที่คุรุสภารับรอง

2.1.3) มีประสบการณ์ ด้านปฏิบัติการสอนไม่น้อยกว่า 10 ปี หรือมีประสบการณ์ด้านการปฏิบัติการสอนและมีประสบการณ์ในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหาร การศึกษา รวมกันมาแล้วไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

มาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรทางศึกษาอื่น (ศึกษานิเทศก์) มี 12 มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้รับการนิเทศ

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนา อย่างเต็มศักยภาพ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

มาตรฐานที่ 9 ร่วมพัฒนางานกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

มาตรฐานที่ 10 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

มาตรฐานที่ 11 เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการ

มาตรฐานที่ 12 สร้างโอกาสในการพัฒนางานได้ทุกสถานการณ์

2.3) มาตรฐานการปฏิบัติตน (จรรยาบรรณวิชาชีพ)

จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาทุกตำแหน่ง ประกอบไปด้วย 5 ด้าน 9 ข้อ ดังนี้

ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 1 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบต่อวิชาชีพ เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

บ้านสอบครู.com

ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ 3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และหรือผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่ โดยเสมอหน้า

ข้อ 4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัย ที่ถูกต้องดีงาม แก่ศิษย์ และหรือ*ผู้รับบริการ* ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมของศิษย์ และหรือ*ผู้รับบริการ*

ข้อ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตน เป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และ ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ค. งานในบทบาทหน้าที่ของศึกษานิเทศก์

งานในกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของเขตพื้นที่ ซึ่งศึกษานิเทศก์ต้องดำเนินการและรับผิดชอบ มีขอบข่ายดังต่อไปนี้

งานบริหารและจัดการศึกษา

1. แนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

1.1. ความหมาย ความจำเป็น และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบหลายประการ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาในการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ การจัดการศึกษาจึงเป็นความจำเป็นที่ทุกประเทศต้องดำเนินการเพื่อยกระดับคุณภาพประชากรและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระหว่างประเทศ

1) ความหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายชัดเจน คือการพัฒนาคุณภาพมนุษย์ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา คุณธรรม ค่านิยม ความคิด การประพฤติปฏิบัติ ฯลฯ โดยคาดหวังว่า คนที่มีคุณภาพนี้จะทำให้สังคมมีความมั่นคง สงบสุข เจริญก้าวหน้าทันโลก แข่งขันกับสังคม

www.sookroo.com

อื่นในเวทีระหว่างประเทศได้ คนในสังคมมีความสุข มีความสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพ และอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ การจัดการศึกษามีหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา ตามอัธยาศัย ย่อมขึ้นกับความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มที่แตกต่างกันไป

เนื่องจากการจัดการศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีการดำเนินการ มีทรัพยากรต่างๆสนับสนุน และต้องมีกระบวนการประเมินผลการจัดการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ด้วย

2) ความจำเป็นในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องมีการจัดการ ไม่ใช่เรื่องที่จะให้ผู้ใดรับไปทำโดยไม่มีเป้าหมาย ไม่มีมาตรฐาน ไม่ได้คุณภาพเพราะย่อมทำให้การศึกษาไม่มีทิศทางไม่เป็นระบบ ไม่คุ้มค่าและหากจัดผิดพลาดก็ยากที่จะแก้ไข เพราะกระบวนการศึกษา เช่น ค่านิยมต่างๆ ได้ซึมซับเข้าไปในใจของผู้เรียนเสียแล้ว

การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตของมนุษย์แต่ละคน และเป็นการลงทุนเพื่อการอยู่รอดและพัฒนาของสังคม ทั้งนี้ เพราะการศึกษาส่งผลกระทบและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม วิทยาการและเทคโนโลยีที่จำเป็นในการทำงานและการใช้ชีวิต ยิ่งการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในโลกเป็นไปอย่างรวดเร็วอันเป็นผลจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีด้านการสื่อสารใหม่ๆ พัฒนาการเหล่านี้ย่อมท้าทายต่อการจัดการศึกษา เพราะได้เปิดโอกาสและให้ช่องทางการเรียนรู้แก่บุคคลจำนวนมาก โดยให้รับรู้มากขึ้นและมีเส้นขีดคั่นด้านระยะทางน้อยลงกว่าเดิมมาก การจัดการศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็น เพราะต้องการทรัพยากร (คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี) สนับสนุนจำนวนมาก ต้องมุ่งไปสู่เป้าหมายที่พึงประสงค์ร่วมกันของสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง ในแง่นี้ การจัดการศึกษาจึงต้องมีการกำหนดเพื่อประกันว่ามนุษย์ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ ตรงตามเป้าประสงค์ร่วมกัน รวมทั้งมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษายังมีความจำเป็น เพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้าน ที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน ตัวอย่าง เช่น ครูที่ดีต้องได้รับการศึกษาอบรมมาอย่างดี มีความรู้ความชำนาญ และมีคุณลักษณะเหมาะสมกับการเป็นครู การเป็นครูจึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง

เนื่องจากสังคมเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การจัดการศึกษาจำต้องได้รับการปรับเปลี่ยนพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละยุคสมัย การจัดการศึกษาที่อยู่กับที่ย่อมหมายถึงความล้าสมัย ไม่เหมาะสม ไม่คุ้มประโยชน์

ปัจจุบัน โลกก้าวเข้าสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจที่เรียกว่าเศรษฐกิจฐานความรู้ ความรู้จึงเป็นเครื่องมือจำเป็นที่ขาดไม่ได้ ในสังคมสมัยใหม่นี้ความรู้ที่ทันสมัยที่เหมาะสมกับสภาพการณ์

บัณฑิตแนะแนว www.sobkrao.com

จะช่วยแก้ปัญหาได้ และนำสู่การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นพลังสำคัญสำหรับการอยู่รอดและการพัฒนาทั้งสำหรับบุคคลแต่ละคนและสำหรับสังคมประเทศชาติโดยรวม

3) วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา

ในขณะที่การจัดการศึกษามุ่งเป้าหมายระยะยาวสำหรับการพัฒนาของแต่ละบุคคล และการพัฒนาสังคม แต่การจัดการศึกษาโดยทั่วไปย่อมมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งบรรลุหลายประการ ได้แก่

3.1 ให้บริการทางการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยถ่ายทอดหรือปลูกฝังเนื้อหาความรู้ความเข้าใจที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ได้รับการศึกษาวางตัวได้เหมาะสมในสังคม และมีความสามารถประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจ หรือตามโอกาสของแต่ละคนได้ สถานศึกษาส่วนใหญ่ที่เรียกว่า โรงเรียน มหาวิทยาลัย ศูนย์การเรียน สถานศึกษาปฐมวัย ทำหน้าที่เป็นผู้ให้บริการทางการศึกษา

3.2 เตรียมเด็กก่อนวัยเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้ และจัดให้เด็กในวัยเรียนได้รับการศึกษาเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง โดยส่งเสริมเกื้อหนุนให้เด็กก่อนวัยเรียนขั้นพื้นฐาน ได้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย เชาวน์ปัญญา ความสนใจ ที่เหมาะสม มีความพร้อมในการศึกษาระดับสูงขึ้นไป การจัดการส่วนนี้ โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ผู้ปกครอง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นต้น ส่วนเด็กในวัยเรียนทุกระดับจะได้รับการศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเตรียมตัวระดับพื้นฐาน และเพื่อมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการงานต่อไป

3.3 ให้โอกาสทางการศึกษา โดยเข้าถึงผู้รับบริการที่ไม่สามารถเข้ารับการศึกษาตามปกติที่มีอยู่หลากหลาย การจัดการศึกษาลักษณะนี้มุ่งไปที่ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีฐานะยากจน ผู้ที่พลาดโอกาสได้รับการศึกษาในบางช่วงของชีวิต ผู้ที่มีปัญหาทางร่างกาย จิตใจ หรือสติปัญญา การจัดการศึกษาเช่นนี้มักดำเนินการโดยสถานศึกษาเฉพาะด้าน เช่น โรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ หรือโดยวิธีการอื่นนอกระบบและตามอัธยาศัย เช่น ศูนย์การเรียนรู้การศึกษาในระบบทางไกล เป็นต้น

3.4 ตอบสนองความต้องการทางการศึกษาระดับสูงในเชิงคุณภาพ วัตถุประสงค์นี้มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้พัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจดำเนินการโดยสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นการวิเคราะห์วิจัยระดับสูง มุ่งคิดค้นเนื้อหาสาระที่แปลกใหม่จากเดิม นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกอบรมเฉพาะทาง เช่น ด้านการเกษตร การอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์สุขภาพ เป็นต้น มักดำเนินการในรูปแบบการประชุมสัมมนา การฝึกอบรม การดูงาน การฝึกปฏิบัติเฉพาะ ฯลฯ

3.5 พัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคลให้เต็มตามความสามารถ และตอบสนองวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อนี้เน้นการพัฒนามนุษย์ในลักษณะบูรณาการ คือให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกด้าน ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม ความคิด ความสำนึก ความรับผิดชอบ ฯลฯ ซึ่งตามปกติควรเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา แต่หากสถานศึกษาไม่สามารถดูแลให้ครบถ้วนได้ ก็ต้องจัดส่วนเสริมเติมในลักษณะการฝึกอบรมเฉพาะ การแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนปกติ หรือการใช้สื่อต่างๆ ช่วยเสริม วัตถุประสงค์ส่วนนี้ยังรวมไปถึงการพัฒนาทักษะและคุณภาพของผู้ที่ทำงานแล้วหรือผู้ที่ผ่านการ

ศึกษาตามกระบวนการปกติ ให้สามารถติดตามความรู้ใหม่ๆและวิทยาการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่อง

1.2 เป้าหมายของการจัดการศึกษา

เป้าหมายของการจัดการศึกษาในภาพรวมคือสมาชิกทุกคนในสังคม แต่เนื่องจากมวลชนเหล่านี้มีจำนวนมากมายเกินกว่าจะมีองค์กรใดสามารถจัดการศึกษาให้ครบถ้วนครอบคลุมได้ จึงต้องมีการแบ่งกลุ่มประเภทของเป้าหมายออกตามความเหมาะสมในการจัด เช่น แบ่งตามอายุ แบ่งตามสาระเนื้อหา แบ่งตามลักษณะของบุคคล เป็นต้น

เป้าหมายของการจัดการศึกษาอาจแบ่งเป็นกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

1) เด็กก่อนวัยเรียน เมื่อทารกคลอดออกจากครรภ์ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ปู่ย่าตายาย ญาติ หรือคนเลี้ยงดูเป็นกลุ่มบุคคลเริ่มแรกที่ทำหน้าที่ดูแลเลี้ยงดู และขณะเดียวกันก็ให้การศึกษาอบรมด้วย การให้การศึกษาลักษณะนี้ โดยทั่วไปยังไม่เป็นระบบ แต่เป็นธรรมชาติ จึงยังไม่ถือว่าเป็นการจัดการศึกษา

เมื่อทารกเติบโตขึ้นพอช่วยตนเองได้แล้ว พ่อแม่ซึ่งต้องมีภาระประกอบอาชีพเพื่อหาเลี้ยงลูก ไม่อาจดูแลบุตรได้ ก็ปล่อยให้อยู่ในการดูแลของบุคคลอื่น เช่น บุคคลในกลุ่มเครือญาติ หรือมิฉะนั้นก็ต้องจ้างคนดูแล ทางเลือกอีกประการหนึ่งคือการส่งบุตรหลานเข้ารับการอบรมศึกษาในศูนย์การเรียนปฐมวัย ศูนย์รับเลี้ยงเด็ก หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งถือเป็นสถานศึกษาเบื้องต้นที่มีการจัดการศึกษา โดยมีผู้ดูแลที่ได้รับการศึกษาอบรมมาพอสมควรเป็นผู้ดูแล

เมื่ออายุถึงวัยประมาณสามขวบ สถานศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้มีการจัดการศึกษาที่เป็นระบบและมีรูปแบบมากขึ้น ซึ่งการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัยนี้เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ได้แก่ กิจกรรมการเคลื่อนไหวตามจังหวะกิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมกลางแจ้งกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมการศึกษา เป็นต้น

2) บุคคลในวัยเรียน ผู้ที่อยู่ในวัยเรียนโดยทั่วไปหมายถึง ผู้ซึ่งรัฐกำหนดให้ผู้ปกครองต้องนำไปเข้าเรียน คืออยู่ในข่ายการศึกษาภาคบังคับ โดยแต่ละประเทศกำหนดอายุไว้แตกต่างกันไปตามที่เห็นว่าเหมาะสม สำหรับประเทศไทยกำหนดให้การศึกษาระดับประถมถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สามเป็นการศึกษาภาคบังคับ และหากผู้ปกครองมีความพร้อมก็ส่งเสียให้บุตรหลานของตนได้เรียนต่อสูงขึ้นไปอีกตามกำลังความสามารถ ระดับการศึกษาของกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้อาจแบ่งได้หลายระดับ ได้แก่

2.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยทั่วไป เป็นการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลในวัยเรียนในระบบการเรียนในโรงเรียน ในครอบครัว หรือในสถานศึกษารูปแบบอื่น ในประเทศไทย การศึกษาขั้นพื้นฐานไล่เรียงกันไปตั้งแต่ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมปีที่หนึ่งถึงชั้นประถมปีที่หก) ไปจนจบชั้นมัธยมศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่หก) การศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นมักใช้เวลาประมาณสิบสองปีเป็นส่วนใหญ่ ในช่วงปลายของการศึกษาระดับนี้ เยาวชนที่สนใจศึกษาสายอาชีพแทนที่จะศึกษาสายสามัญ ก็อาจเลือกเข้าเรียนในสถานศึกษาสายอาชีพ ซึ่งได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษาระดับต้นต่างๆ ได้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2.2 การศึกษาระดับอุดมศึกษา เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เรียนที่มุ่งศึกษาต่อก็อาจเข้าศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา (ซึ่งรวมสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพต่ำกว่าปริญญาด้วย) ในกรณีที่ศึกษาระดับปริญญาก็อาจศึกษาต่อเนื่องไปตั้งแต่ระดับปริญญาตรี โท เอก หรือศึกษาเฉพาะด้านหลังจากสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โท เอก

3) ผู้ด้อยโอกาส หรือบุคคลลักษณะพิเศษ กลุ่มเป้าหมายนี้เป็นคนกลุ่มพิเศษที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากบุคคลปกติทั่วไป สิ่งที่ทำให้แตกต่างนั้นอาจเกิดจากฐานะทางเศรษฐกิจ คือคนจนที่ด้อยโอกาสในการเล่าเรียนตามปกติ เช่น เด็กที่ผู้ปกครองไม่ส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน เด็กไร้ผู้อุปการะ หรือความแตกต่างอาจเกิดจากลักษณะทางร่างกายจิตใจและสมอง เช่น เด็กพิการ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ เด็กอัจฉริยะ เป็นต้น ผู้ด้อยโอกาสหรือบุคคลลักษณะพิเศษเฉพาะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษเพื่อให้มีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเช่นเดียวกับเด็กอื่น แต่การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายนี้จำเป็นต้องจัดให้ตามรูปแบบที่เหมาะสมกับลักษณะและความจำเป็นสำหรับกลุ่มด้วย โดยอาจต้องมีครูที่ได้รับการอบรมมาเป็นการเฉพาะ ในกรณีที่ผู้ด้อยโอกาสร่วมเรียนในชั้นเรียนปกติ ครูจำเป็นต้องให้ความสนใจผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้ความอดทน ความเมตตา ความเข้าใจ และความละเมียดละไมในการปฏิบัติต่อพวกเขา สำหรับผู้บริหารที่จัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสต้องมีความเข้าใจ มีทักษะ และได้รับการอบรมมาโดยเฉพาะอย่างพอเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ของตน

4) ผู้มีงานทำ ผู้ที่ประกอบอาชีพการงานแล้วเป็นกลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มหนึ่ง บุคคลเหล่านี้ได้รับการศึกษามาแตกต่างกันไป และมุ่งศึกษาเพิ่มเติมโดยมีเหตุผลต่างกันไป ส่วนหนึ่งเข้าศึกษาระดับสูงขึ้นในสถาบันการศึกษาปกติหรือเข้ารับการศึกษาตามโครงการพิเศษ (เช่น โครงการศึกษาเฉพาะที่มีผู้จัดบริการให้ในสถานที่ทำงาน โครงการศึกษาอบรมเฉพาะด้าน เป็นต้น) นอกจากนี้ หน่วยงานทางการศึกษาอาจจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัยในรูปแบบต่างๆ กัน เช่น การศึกษาสัญจรที่ผู้สอนตระเวนให้ความรู้ การศึกษาผ่านสื่อโทรคมนาคม การศึกษาโดยเอกสารหรือสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองต่างๆ การจัดการศึกษาเช่นนี้ อาจมีการรับรองวุฒิให้หรืออาจไม่เทียบวุฒิอย่างเป็นทางการก็ได้ การจัดการอบรมสำหรับผู้มีงานทำนั้น รวมถึงครูซึ่งต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องด้วย ครูจึงควรสนใจติดตามรับการอบรมตามหลักสูตรต่างๆ ที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพของตน

5) ประชาชนทั่วไป ประชาชนโดยทั่วไปถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สมาชิกของสังคมได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ที่เป็นประโยชน์สำหรับการเป็นพลเมืองที่ดีและการเพิ่มพูนความคิดความอ่านของตนอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาลักษณะนี้ถือเป็นส่วนเสริมจากการที่ประชาชนได้เรียนรู้จากสื่อมวลชน จากกลุ่มคนใกล้ชิด การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนอาจทำโดยผ่านสื่อต่างๆ ได้หลากหลาย แต่ย่อมเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพของประชากรให้รู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป และปรับตนเองกับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม การจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มนี้มักเป็นการจัดการศึกษาเสริมในรูปการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นหลัก

เนื่องจากเป้าหมายของการศึกษามีหลากหลาย ผู้นำชุมชนและท้องถิ่นพึงมีบทบาทในการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย กำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมาย และร่วมสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดบริการการศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมายให้ครบถ้วนและเกิดประโยชน์ได้จริง

1.3 องค์ประกอบของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษามี 8 องค์ประกอบ ได้แก่

1.สาระเนื้อหาในการศึกษา ในกรณีที่มีการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้จัดการศึกษามักจัดทำหลักสูตรเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระ หลักสูตรเหล่านี้อาจเป็นหลักสูตรกลางที่ใช้สำหรับการศึกษาแต่ละระดับ แต่ขณะเดียวกันก็ควรเปิดโอกาสให้สถานศึกษาแต่ละแห่งสามารถจัดเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ด้วย เนื้อหาสาระในการศึกษานั้นควรทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ครูต้องทบทวนเนื้อหาสาระที่ตนสอนเพื่อปรับแก้ไขให้ถูกต้องทันสมัย และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน หากเห็นว่าเนื้อหาผิดพลาดหรือล้าสมัย ควรแจ้งผู้บริหารให้ทราบ

2.ครู ผู้สอน หรือผู้ให้การเรียนรู้ ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระได้แก่ครูและอาจารย์ ซึ่งถือเป็นผู้ประกอบวิชาชีพชั้นสูง บุคคลเหล่านี้ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการถ่ายทอด เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสาระวิชาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งสำหรับครูและอาจารย์คือต้องมีความตื่นตัวอยู่เสมอในการติดตามเรียนรู้เนื้อหาวิชาการวิชาชีพใหม่ๆ และวิทยาการด้านการเรียนการสอน ตลอดเวลา บางกรณีต้องมีการศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ด้วย อนึ่ง ครูและอาจารย์ต้องพัฒนาความสามารถในการประยุกต์สาระเนื้อหาและองค์ความรู้ใหม่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละกลุ่ม

3.สื่อและอุปกรณ์สำหรับการศึกษา สื่อและอุปกรณ์ต่างๆ เช่น อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ กระดานเขียน หนังสือ แบบเรียน สมุด ดินสอ ตลอดถึงอุปกรณ์ที่ทันสมัยที่มีราคาแพงทั้งหลาย เช่น อุปกรณ์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เหล่านี้ สื่อและอุปกรณ์เหล่านี้เป็นส่วนประกอบที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ครูและผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่รับผิดชอบ ดูแลให้สิ่งเหล่านี้มีอย่างเพียงพออยู่ในสภาพใช้งานได้ และใช้สื่อเหล่านี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ครูที่มีคุณภาพต้องสามารถผลิตและพัฒนาสื่อและอุปกรณ์การศึกษาสำหรับการสอนของตนด้วย

4.รูปแบบวิธีการเรียนการสอน การศึกษายุคใหม่นั้นมีความแตกต่างไปจากการศึกษายุคก่อนซึ่งเน้นที่ตัวครู ระบบการศึกษายุคใหม่เน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน ดังนั้น รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่จึงแตกต่างไปจากเดิม จึงเกิดคำว่า “ปฏิรูปการเรียนรู้” ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น การระดมความคิด การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การนำชมนอกสถานที่เรียน การใช้อุปกรณ์เครื่องมือประกอบ รูปแบบวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆนี้ ผู้สอนพึงระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนแต่ละ

กลุ่ม และจำเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ประกอบกับการทำความเข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนของตน

5. ผู้บริหารและบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษา ในการจัดการศึกษา ยังมีผู้ที่รับผิดชอบที่อาจไม่ได้เป็นผู้ถ่ายทอดโดยตรงอีกหลากหลาย ได้แก่ ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาที่ตนรับผิดชอบให้เป็นไปโดยเรียบร้อย นำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ และยังจำเป็นต้องมีบุคลากรทางการศึกษาอื่นร่วมด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ งานทะเบียน งานโภชนาการและสุขอนามัย รวมทั้งฝ่ายสนับสนุนอื่นๆ

6.เงินทุนสนับสนุน การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ซึ่งผู้ลงทุนอาจเป็นรัฐบาลในฐานะผู้รับผิดชอบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผู้ปกครอง ผู้เรียน ชุมชน เป็นต้น เงินทุนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดผลตามเป้าหมาย

7. สถานที่ศึกษาและบรรยากาศแวดล้อม การจัดการศึกษาในระบบที่ยังต้องอาศัยชั้นเรียนยังเป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้นอาคารสถานที่ ห้องเรียน และบรรยากาศแวดล้อมที่ใช้ในการจัดการศึกษาจึงเป็นส่วนที่ขาดไม่ได้ ถึงแม้จะมีการจัดการศึกษาโดยใช้สื่อทางไกลก็ตาม ก็ยังต้องมีสถานที่สำหรับการบริหารจัดการ การผลิตและถ่ายทอดสื่อ หรือการทำงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ยังต้องใช้อาคารเป็นสถานที่สำหรับจัดการเรียนการสอน สิ่งที่ผู้บริหารและผู้จัดการศึกษาต้องสนใจดูแลคือความเพียงพอ เหมาะสม ปลอดภัย และการมีบรรยากาศแวดล้อมที่เอื้อการเรียนรู้ ส่วนครูก็ต้องรับผิดชอบในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เหมาะสม หากจำเป็นต้องใช้งบประมาณปรับปรุงก็ควรแจ้งผู้บริหารให้ช่วยดำเนินการ

8. ผู้เรียน ผู้เรียนหรือผู้ศึกษาถือเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นที่สุดของการจัดการศึกษา เพราะผู้เรียนคือผู้รับการศึกษา และเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา การปรับเปลี่ยนความรู้และพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นดัชนีชี้วัดผลสัมฤทธิของการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาจึงครอบคลุมขั้นตอนที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียน ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมสำหรับการเรียนรู้ การให้การศึกษาอบรม การประเมิน และการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้เป้าหมายการจัดการศึกษาในภาพรวมจึงมิได้จำกัดวงแคบเฉพาะในสถานที่ แต่มุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีปรัชญาพื้นฐานสำคัญคือ “ทุกคนต้องเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา และการศึกษาต้องจัดสำหรับคนทุกคน”

1.4 ดัชนีชี้วัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษานั้น เน้นที่คุณภาพของผลผลิตของกระบวนการศึกษาเป็นหลัก ส่วนปริมาณเป็นปัจจัยรอง กล่าวคือ การจัดการศึกษาต้องมุ่งถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ในเชิงคุณภาพเป็นเกณฑ์ โดยมีดัชนีชี้วัดบางประการ ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของผู้เรียนถือว่าเป็นผลที่เกิดจากการจัดการศึกษา คำว่า "คุณภาพของผู้เรียน" มีความหมายครอบคลุมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะและพฤติกรรม ดัชนีชี้วัดคุณภาพของผู้เรียนซึ่งจะใช้วัดผลการจัดการศึกษาต้องเป็นผลทางตรงหรือทางอ้อมที่มาจากการจัดการศึกษา ไม่ใช่ผลบังเอิญหรือผลที่ไม่เกี่ยวเนื่องกัน เช่น สถานศึกษาอาจสอนไม่ดี แต่นักเรียน

บัณฑิตแนะแนว www.eduKroo.com

ทำคะแนนผลสอบได้ดีเพราะไปรับการสอนพิเศษ หรือผู้ปกครองกวดขันดูแลและสั่งสอนเพิ่มเติม ในแง่คุณภาพของผู้เรียน ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (วัตถุประสงค์ที่วัดได้จริง) ที่มุ่งให้เกิดขึ้นอันเป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนของครู และประเมินวัตถุประสงค์ดังกล่าวเพื่อวัดประสิทธิภาพของวิธีการสอนของตน

2. คุณภาพของการจัดการเรียนการสอน คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนขึ้นกับปัจจัยหลายประการซึ่งเป็นปัจจัยชี้วัดในระบบประกันคุณภาพการศึกษา เช่น คุณภาพของครู สภาพแวดล้อม รูปแบบและระบบการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยี กระบวนการเรียนรู้ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ถือเป็นส่วนหนึ่งที่นำมากำหนดเป็นดัชนีชี้วัดคุณภาพของการจัดการศึกษาได้ ครูต้องถือว่าการพัฒนาคุณภาพของการสอนนั้นเป็นความท้าทายของอาชีพครู และต้องไม่หยุดยั้งในการปรับปรุงคุณภาพดังกล่าว ทั้งโดยการค้นคิดเองหรือการเข้ารับการอบรมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อศิษย์ของตน

3. ความคุ้มค่าในการจัดการศึกษา เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องใช้จ่าย ความคุ้มค่าจึงถือเป็นดัชนีชี้วัดการจัดการศึกษาด้วย คำว่าความคุ้มค่านี้มิได้หมายถึงการประหยัดด้านงบประมาณแต่เพียงอย่างเดียว แต่หมายความว่า ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษานั้นให้ผลคุ้มกับการลงทุนหรือไม่ บ่อยครั้งเราพบว่า ค่าใช้จ่ายการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนอาจสูงกว่าการจัดการศึกษานอกระบบ แต่ต้องถือว่าคุ้มค่า เพราะผู้เรียนมีโอกาสได้ร่วมในสังคม มีเพื่อน มีผู้ให้คำแนะนำปรึกษาด้านต่างๆ แต่ในทางตรงกันข้าม หากพบว่าการจัดการศึกษาในชั้นเรียนนำไปสู่การติดยาเสพย์ติด การมั่วสุมทางเพศ ความเสื่อมทางศีลธรรม หรือความไม่ปลอดภัยต่อสุขภาพและชีวิต ก็ต้องถือว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สร้างผลดังกล่าวไม่คุ้มค่า และหากการศึกษาของทั้งระบบโรงเรียนนำไปสู่สภาวะอันไม่พึงปรารถนานานัปประการ ก็จำเป็นที่ผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาหรือผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาต้องทบทวนแก้ไขโดยเร็ว

4. ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ผลลัพธ์หรือผลสะท้อนหมายถึงผลต่อเนื่องที่เกิดจากการจัดการศึกษา เช่น นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนประจำจังหวัดแห่งหนึ่งได้คะแนนระดับดี ถือเป็นส่วนหนึ่งของคุณภาพผู้เรียน ส่วนนักเรียนจากโรงเรียนนี้สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงได้เป็นจำนวนมาก ถือเป็นผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาของโรงเรียนนี้ และการที่ศิษย์เก่าของโรงเรียนไปประสบความสำเร็จในอาชีพการงาน ก็ถือเป็นผลลัพธ์ต่อเนื่องกันไป ส่วนผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาในภาพรวมของประเทศหนึ่งก็พิจารณาได้จากความเจริญของประเทศ สภาพปัญหาภายในประเทศ หรือความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งเป็นผลลัพธ์ส่วนหนึ่งอันเกิดจากคุณภาพของประชากรที่ได้รับการศึกษาของประเทศ เป็นต้น

2. การจัดการศึกษาตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2.1 ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

มาตรา 6 ของกฎหมายระบุว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข”

ตามความข้างต้น เป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงอยู่ที่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดี มีประโยชน์ มีความครบถ้วนทุกด้าน คือ

1.ทางกาย คือมีสุขภาพดี สมบูรณ์ แข็งแรง หมายความว่าการจัดการศึกษาต้องครอบคลุมถึงกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพอนามัย เช่น ส่งเสริมการออกกำลังกาย ส่งเสริมกีฬา ส่งเสริมความรู้ด้านโภชนาการ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่เอื้อต่อสุขลักษณะ ปลอดจากภาวะมลพิษ ปลอดจากยาเสพย์ติด และปลอดจากภัยทั้งหลายที่อาจกระทบกระเทือนต่อสุขภาพอนามัยของผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์ (อุบัติเหตุ การประทุษร้าย) หรือธรรมชาติ (น้ำท่วม ไฟไหม้ พายุ โรคภัยไข้เจ็บ) นอกเหนือจากหน้าที่ในการส่งเสริมสุขอนามัยแล้ว ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องคาดการณ์และเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้าเพื่อผ่อนคลายหรือแก้ไขปัญหาได้ทันการณ์

2. ทางจิตใจ คือมีจิตใจที่อดทนเข้มแข็ง สามารถเผชิญกับปัญหาหลากหลายที่เกิดได้อย่างมีสติ มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัยในตัวเอง สามารถอดทนอดกลั้นต่อแรงกดดันต่างๆ

3.ทางสติปัญญา คือการใช้ความคิดและเหตุผล

4. ความรู้ คือการมุ่งให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมปัจจุบัน ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ความรู้และทักษะด้านภาษา คณิตศาสตร์ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย การประยุกต์ภูมิปัญญาไทย ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

5. คุณธรรมและจริยธรรม แสดงออกในรูปของพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความละอายต่อการประพฤติตนในทางเสื่อมเสียหรือก่อให้เกิดผลเสียหายต่อผู้อื่นและสังคม

6.มีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รักวัฒนธรรมไทย มีเอกลักษณ์ไทย มีมรรยาทและการวางตนในสังคม รู้จักประมาณตนเอง

7 อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ผู้ได้รับการศึกษาจะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ประนีประนอม มีความเมตตากรุณา มีสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น และดำเนินบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม

2.2 หลักการในการจัดการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดหลักการศึกษาไว้และใช้หลักการดังกล่าวเป็นตัวกำหนดสาระเนื้อหาของกฎหมายว่าด้วยการศึกษา

www.sobkron.com

หลักสำคัญในการจัดการศึกษา (ตามมาตรา 8) กำหนดไว้ 3 ประการ คือการศึกษาตลอดชีวิต การมีส่วนร่วม และการพัฒนาต่อเนื่อง ดังนี้

1.การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการจัดการศึกษานั้นเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน หลักการคือคนทุกคนต้องได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษานี้ต้องครอบคลุมทุกด้าน มิใช่เฉพาะชีวิตการงานเท่านั้น เพราะไม่เพียงบุคคลต้องพัฒนาตนเองและความสามารถในการประกอบอาชีพของตน คนแต่ละคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาชุมชนและประเทศโดยส่วนรวม ทั้งด้านเศรษฐกิจ ชีวิตความเป็นอยู่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและวัฒนธรรมด้วย ทั้งนี้ เพราะสังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม และพัฒนาการทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องศึกษาความเป็นไปรอบตัวเพื่อให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. การมีส่วนร่วม สังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมนั้นแสดงออกได้หลายลักษณะ เช่น ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมสนับสนุนกิจกรรมทางการศึกษา ร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมติดตามประเมิน ส่งเสริมให้กำลังใจและปกป้องผู้ปฏิบัติงานที่มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวม หลักการนี้ถือว่าอนาคตของประเทศและความจำเริญรุ่งเรืองของสังคมไทย เป็นความรับผิดชอบของคนไทยทุกคนมิใช่ถูกจำกัดโดยตรงในการจัดการศึกษา ดังนั้นจึงเป็นทั้งสิทธิและหน้าที่ของคนไทยทุกคนที่จะเข้ามีส่วนร่วมในลักษณะต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้ามีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหา อุปสรรคของการจัดการศึกษา ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและช่วยดูแลการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม

3.การพัฒนาต่อเนื่อง การศึกษาเป็นเรื่องที่ต้องปรับเปลี่ยนตลอดเวลาให้ทันกับความรู้ที่ก้าวหน้าไปไม่หยุดยั้ง ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การพัฒนานี้มีทั้งการค้นคิดสาระและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ๆ การประยุกต์ปรับปรุงเนื้อหาสาระที่มีอยู่ และการติดตามเรียนรู้เนื้อหาสาระที่มีผู้ประดิษฐ์คิดค้นมาแล้ว ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่ว่าครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา ต้องถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญ ในการปรับปรุงตนเองให้ทันโลก และทันสมัย แต่ขณะเดียวกันก็ต้องทำความเข้าใจสภาพแวดล้อม เพื่อประยุกต์ความรู้ได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ การรับความรู้มาถ่ายทอดโดยปราศจากดุลยพินิจอาจก่อความเสียหายโดยไม่คาดคิด จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะช่วยกันดูแลให้ความรู้ใหม่ๆ เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและสังคมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้กฎหมายยังได้ระบุหลักในการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาไว้ด้วย (มาตรา 9) ได้แก่

1. หลักเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ หมายความว่าการจัดการศึกษาจะเน้นนโยบาย หลักการ และเป้าประสงค์ร่วมกัน แต่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้ใช้ดุลยพินิจเลือกเส้นทางและวิธีการปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในการทำงานของตน

2.หลักการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการบริหารที่ให้สถานศึกษาบริหารจัดการได้เอง (School-based

บ้านสอบศึกษา www.sobkru.com

management) ตามหลักการนี้ จำเป็นต้องแยกภาระงานด้านนโยบายเกณฑ์และมาตรฐานออกจากงานด้านปฏิบัติหรืองานบริการ ทั้งนี้ หน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่กำหนดนโยบาย เกณฑ์และมาตรฐาน ส่วนเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ จึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้หน่วยปฏิบัติดูแลและรับผิดชอบ การตัดสินใจด้วยตนเองโดยหน่วยงานส่วนกลางทำหน้าที่ติดตาม ประเมิน ตรวจสอบ ส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยปฏิบัติที่ได้รับมอบอำนาจสามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.การกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ตามหลักการนี้ ในเมื่อหน่วยปฏิบัติได้รับมอบอำนาจให้ดำเนินการได้อย่างคล่องตัวพอควรแล้ว ก็จำเป็นต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาให้หน่วยปฏิบัติรับผิดชอบ เพราะการมอบอำนาจโดยไม่มีกติกาก็เท่ากับมอบให้ทำงานโดยไม่มีเป้าหมาย ซึ่งไม่สามารถประเมินได้ ในเมื่อรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ทรัพยากรสนับสนุนแก่สถานศึกษา และหน่วยงานการศึกษา ซึ่งอาจเปรียบเสมือนการซื้อสินค้าหรือบริการ ก็ต้องมีสิทธิกำหนดคุณค่าและลักษณะของสิ่งที่ต้องการซื้อ โดยยึดเป้าหมายผลการจัดการศึกษาเป็นหลัก ได้แก่ มาตรฐานการศึกษา รวมทั้งหน่วยปฏิบัติเองก็ต้องวางระบบประกันคุณภาพเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ซื้อสินค้าและบริการของตน จากนั้นจำเป็นต้องมีการประเมินผลการจัดการศึกษาโดยพิจารณาจากมาตรฐานและระบบประกันคุณภาพ อันจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย อย่างน้อยผลการประเมินจะส่งเสริมให้ผู้จัดการศึกษาแต่ละระดับได้ตระหนักว่าผลการดำเนินการของตนเป็นอย่างไร เมื่อเทียบกับมาตรฐานการศึกษาและเกณฑ์ชี้วัดของระบบประกันคุณภาพ และต้องหาทางปรับปรุงผลการจัดการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานและรักษาระดับการประกันคุณภาพของตนให้จงได้ รวมทั้งยกระดับการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นด้วย

4. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาต่อเนื่อง โดยกำหนดมาตรการต่างๆ เช่น การกำหนดให้มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ การกำหนดมาตรฐานวิชาชีพ การส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตามหลักสูตรการอบรมมาตรฐานต่างๆ ทั้งนี้ โดยมีเจตนาเพื่อรักษาคุณภาพของผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้อยู่ในระดับที่พึงประสงค์ และกระตุ้นส่งเสริมให้พัฒนาปรับปรุงตลอดเวลา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ได้รับการศึกษาโดยตรง

5. การระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆมาใช้เพื่อการจัดการศึกษา ทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดการศึกษา ได้แก่ ทรัพยากรการเงิน วัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญในการเรียนการสอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ ล้วนเป็นทรัพยากรจำเป็นแต่รัฐไม่สามารถจัดหามาสนับสนุนได้อย่างเพียงพอ จึงถือเป็นภาระหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคนในการจัดการศึกษาจะเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานการศึกษาในแต่ละท้องถิ่น เช่น ครูอาจเชิญผู้เฒ่าในหมู่บ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านมาช่วยสาธิตหรือสอนวิชาที่เกี่ยวข้องได้

6. การมีส่วนร่วม การให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ

และสถาบันสังคมอื่นในการจัดการศึกษา โดยบุคคล กลุ่มบุคคล หรือองค์กรต่างๆจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมเสนอแนะ กำกับติดตาม และสนับสนุนการจัดการศึกษาเพื่อประโยชน์ของสังคมโดยรวม

2.3 สิทธิและหน้าที่ในการจัดการศึกษา

2.3.1 สิทธิและหน้าที่ของรัฐในการจัดการศึกษา

1. การประกันสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งยวดสำหรับการยกระดับคุณภาพประชากร ถือเป็นการลงทุนสำคัญ อย่างน้อยรัฐต้องมีหน้าที่จัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันโดยการรองรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บ ค่าใช้จ่าย

2. การจัดแหล่งเรียนรู้ นอกจากการประกันสิทธิรับการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว รัฐยังมีหน้าที่ต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษ์ศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งการเรียนรู้อื่น อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (มาตรา 25) ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักที่ว่า การศึกษาต้องครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มในฐานะที่เป็นประชาชนคนไทย และการศึกษาต้องเป็นเรื่องที่ประชาชนคนไทยสามารถแสวงหาได้โดยสะดวก การจัดแหล่งเรียนรู้เช่นนี้ ถือเป็นภาระจำเป็นที่ประเทศอารยะทั้งหลายต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดผล

3. การจัดการศึกษาโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อกล่าวถึงคำว่า “รัฐ” แล้ว ต้องคำนึงถึงองค์กรของรัฐอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งรัฐกระจายอำนาจให้ประชาชนดูแลกันเอง ภายใต้การกำกับของรัฐ นั่นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองมีสิทธิจัดการศึกษาในระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่นที่เป็นอยู่ปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีการจัดการศึกษาอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาในระบบขั้นพื้นฐาน ต่อไปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะขยายบริการด้านอื่นมากขึ้น เช่น การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (เช่น การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ลักษณะต่างๆ การจัดการศึกษาปฐมวัย การศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นต้น) ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามความเหมาะสมและตามความต้องการของท้องถิ่นด้วย

2.3.2 สิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการจัดการศึกษา

กฎหมายกำหนดทั้งสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในการจัดการศึกษาไว้กว้างขวางกว่าที่เคยเป็นมาในอดีตมาก ดังนี้

1. สิทธิที่ได้รับจากการจัดการศึกษาของรัฐ บุคคลต้องมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีรัฐต้องจัดการศึกษาให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย สิทธิส่วนนี้ได้รับการประกันไว้ไม่เพียงในกฎหมายการศึกษาเท่านั้น แต่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย

สำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ รวมทั้งบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส

รัฐต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ เช่น อาจจัดสถานศึกษาพิเศษ จัดระบบการศึกษาพิเศษ ให้ทุนหรืองบประมาณพิเศษเพื่อดูแล เป็นต้น

2. หน้าที่ในการจัดการศึกษา กฎหมายกำหนดหน้าที่ในการจัดการศึกษาของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ดังนี้

บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีหน้าที่จัดให้บุคคลในความดูแลได้รับการศึกษาภาคบังคับ ตลอดจนต้องจัดให้ได้รับการศึกษานอกเหนือจากการศึกษาภาคบังคับตามความพร้อมของครอบครัว (มาตรา 11) ตามความข้อนี้ ประชาชนทุกคนซึ่งมีบุตรหลานหรือผู้อุปการะต้องมีภาระตามกำลังความสามารถ สองระดับ

ภาระขั้นแรก คือการส่งบุตรหลานหรือผู้ใต้ปกครองของตนเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ (เทียบได้ตั้งแต่ชั้นประถมไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม) ภาระส่วนนี้เป็นภาระบังคับซึ่งพ่อแม่ผู้ปกครองที่ละเลยอาจได้รับโทษได้ หากละเลยหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เมื่อเยาวชนได้รับการศึกษาภาคบังคับซึ่งเป็นพื้นฐานต่ำสุดแล้ว หากครอบครัวมีความพร้อมก็พึงรับ*ภาระขั้นที่สอง* ได้แก่ การส่งเสียให้ได้เล่าเรียนสูงขึ้นไปตามกำลังความสามารถ เช่น เรียนจนถึงขั้นอุดมศึกษา เป็นต้น หน้าที่ในการสนับสนุนการศึกษาส่วนนี้ถือเป็นการเข้าร่วมจัดการศึกษาทั้งโดยบังคับ และโดยกำลังความสามารถของประชาชน

3.สิทธิในการจัดการศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องเป็นไปตามกฎกระทรวง (มาตรา 12)

ด้วยเหตุผลที่ว่า การศึกษาเป็นเรื่องของประชาชนทุกหมู่เหล่า เริ่มตั้งแต่ครอบครัวเป็นต้นไป ดังนั้นไม่เพียงประชาชนจะต้องมีหน้าที่สนับสนุนการศึกษาแก่บุตรหลานของตนเท่านั้น แต่ยังมีสิทธิจัดการศึกษาได้ด้วย คือต้องถือว่ารัฐไม่มีอำนาจผูกขาดในการจัดการศึกษา หากประชาชนสามารถจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน ก็ต้องยอมให้ประชาชนมีสิทธิจัดการศึกษา

4. สิทธิประโยชน์จากการจัดการศึกษา เมื่อจัดการศึกษาแล้วประชาชนก็ย่อมมีสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งจากรัฐ ดังนี้ (มาตรา 13 และ 14)

4.1 การสนับสนุนจากรัฐ เพื่อให้ประชาชนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน รัฐต้องเข้ามามีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้จัดการศึกษาภาคประชาชนมีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่บุตร หรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแลรับผิดชอบ เช่น อาจช่วยเหลือทางวิชาการ การแนะนำให้คำปรึกษา การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ การสนับสนุนให้ใช้เวลาบางส่วนเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนในชั้นเรียนปกติของรัฐ เป็นต้น

4.2 เงินอุดหนุนจากรัฐ เนื่องจากการจัดการศึกษาต้องมีค่าใช้จ่ายเพราะเป็นการลงทุนอย่างหนึ่ง ดังนั้นเมื่อรัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายอยู่แล้ว รัฐก็พึงจัดสรรเงินอุดหนุนสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ครอบครัวหรือกลุ่มประชาชนด้วย ส่วนจะมากน้อยเพียงใดและจัดสรรอย่างไรก็เป็นเรื่องที่รัฐจะกำหนด โดยให้ออกเป็นกฎหมาย

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

4.3 การลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายการศึกษา สิ่งที่รัฐจะสนับสนุนนอกจากเงินอุดหนุนแล้ว ก็คือการสนับสนุนด้านภาษี คือลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีในกรณีที่ประชาชนต้องเสียค่าใช้จ่ายการศึกษา แต่ทั้งนี้ต้องให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด

3. ระบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

3.1 รูปแบบของการจัดการศึกษา

รูปแบบการศึกษาที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดนั้นแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบเช่นนี้หมายถึงการศึกษาที่จัดรูปแบบไว้แน่นอนเป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งเรารู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว การศึกษาในระบบอาจจัดในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกลก็ได้

2.การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม ตัวอย่างของการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เป็นต้น

3.การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ การศึกษารูปแบบนี้มีความยืดหยุ่นสูง เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้สามารถเลือกเนื้อหาที่สนใจเป็นประโยชน์กับตนได้ และสามารถใช้เวลาที่ปลอดจากภารกิจการงานอื่นศึกษาเล่าเรียนได้ จึงเรียกว่าเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยมีหลากหลาย เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชม การชมการสาธิต การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ การสืบค้นเนื้อหาสาระจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ร่วมกับชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารและครูควรเข้ามามีส่วนใกล้ชิดร่วมมือกับประชาชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ

3.2 ระดับการศึกษา

การจัดการศึกษาอาจแบ่งออกได้หลายระดับแล้วแต่วัตถุประสงค์ของผู้จัด เช่น แบ่งออกเป็นการศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา เป็นต้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

สำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4. บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

4.1 บทบาทของรัฐในการจัดการศึกษา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดว่า "บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย" ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 10 ได้ระบุไว้เช่นกัน

รัฐจะจะต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ (มาตรา 81 รัฐธรรมนูญ 2540)

นอกจากนี้ รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สวนพฤกษศาสตร์ อุทยานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศูนย์การกีฬาและนันทนาการ แหล่งข้อมูล และแหล่งรเรียนรู้อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพ (มาตรา 25 พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) การดำเนินการเช่นนี้ ครูอาจถือเป็นโอกาสในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เยี่ยมชมหรือใช้ศึกษาเนื้อหาวิชาที่ครูสอน แทนที่จะตรึงผู้เรียนไว้แต่ในชั้นเรียนเท่านั้น

4.2 บทบาทของสถานศึกษาในการจัดการศึกษา

บทบาทสำคัญโดยทั่วไปของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาคือการวางแผน จัดทำหลักสูตร และจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของนักเรียน จัดและบริหารชั้นเรียน จัดและดูแลรักษาอุปกรณ์ ตลอดจนอาคารสถานที่ บริหารงานวิชาการ การเงิน บริหารงานบุคคล ดูแลสุขภาพอนามัยของผู้เรียน สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่ได้กำหนดบทบาทสำคัญไว้ดังนี้

1.จัดการเรียนการสอน โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมในการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน หมายความว่า ผู้สอนต้องถือว่าผู้เรียนเป็นคนที่สำคัญที่สุด เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน การจัดการเรียนการสอนก็ต้องคำนึงถึงความแตกต่างดังกล่าว เช่น จัดให้คนเรียนช้าทำกิจกรรมที่ช่วยเน้นให้เข้าใจอย่างค่อยเป็นค่อยไป ส่วนคนเรียนเร็วที่เข้าใจแล้วได้รับกิจกรรมเสริมอย่างอื่นแต่อย่างน้อย ผู้เรียนที่แตกต่างกันก็ควรได้รับความรู้ความเข้าใจเนื้อหาวิชาใกล้เคียงกัน

2. ฝึกทักษะและวิธีคิด สถานศึกษามีหน้าที่ฝึกฝนผู้เรียนให้รู้จักคิด เพิ่มพูนทักษะในการจัดการ ฝึกฝนการเผชิญสถานการณ์และปัญหาต่างๆ และสามารถประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา หมายความว่า

การเรียนการสอนที่ดีไม่ใช่เน้นที่การท่องจำสาระในหนังสืออย่างเดียว แต่ต้องเตรียมตัวผู้เรียนให้รู้จักคิด รู้จักแก้ปัญหา เช่น อาจสมมติสถานการณ์ให้คิดแก้ปัญหา และถามเหตุผล ข้อดีข้อเสียเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเผชิญชีวิตได้

3. จัดให้เรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ที่ดีต้องมาจากการฝึกฝนปฏิบัติจริงของผู้เรียนโดยครูและสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เยี่ยมชมสถานที่ และเรียนรู้จากประสบการณ์ในชีวิตจริง เช่น พาชมโรงงาน เยี่ยมหมู่บ้านหัตถกรรม และจัดกิจกรรมฝึกปฏิบัติให้สามารถทำได้จริง ฝึกให้รู้จักคิดเป็น และส่งเสริมบรรยากาศให้ผู้เรียนรักการอ่านเพื่อจะได้สนใจใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4.3 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

รัฐธรรมนูญและ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจในการจัดกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งรวมทั้งด้านการศึกษาแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการจัดการศึกษาอยู่แล้ว และมีแนวโน้มที่จะได้รับบทบาทนี้มากขึ้น ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งเพื่อส่งเสริมให้เกิดความพร้อมกว่าที่เป็นอยู่

1. กำหนดหลักเกณฑ์ โดยรัฐมีหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินความพร้อมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดูแลเชิงมาตรฐาน ในกรณีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดที่ยังไม่ได้จัดการศึกษาต้องการจัดการศึกษาขึ้น เช่น ต้องการตั้งโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบ รัฐก็ต้องดูแลว่าการจัดการศึกษานี้สอดคล้องกับความต้องการของคนในท้องถิ่นหรือไม่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมเพียงใด ทั้งนี้เพื่อประกันว่าเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาแล้ว ประชาชนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2.การสนับสนุน รัฐมีหน้าที่ประสานส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับนโยบายและได้มาตรฐาน เป็นบทบาทช่วยเหลือส่งเสริม แต่รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซงและบังคับบัญชา ในแง่นี้รัฐมีหน้าที่ให้ข้อมูล ให้แนวทาง และให้คำแนะนำเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยกระดับการจัดการศึกษาของตน

3. เสนอแนะงบประมาณ กระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีหน้าที่เสนอแนะการจัดสรรงบประมาณอุดหนุนการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องคำนวณค่าใช้จ่ายต่อหัว ผู้เรียน และเสนอแนะให้หน่วยจัดสรรงบประมาณพิจารณา แต่กระทรวงไม่ได้มีหน้าที่จัดสรรงบประมาณการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4 บทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา

เอกชนมีบทบาทในการจัดการศึกษามานานแล้ว และรัฐส่งเสริมให้เอกชนสามารถจัดการศึกษาได้ทุกระดับและทุกประเภท โดยรัฐต้องคำนึงถึงการจัดการศึกษาของเอกชนเพื่อมิให้การจัดการศึกษาของรัฐส่งผลกระทบกับการดำเนินการของเอกชน เช่น ไม่จัดสถานศึกษาแข่งขันในพื้นที่เดียวกันจนทำให้เอกชน

บัณฑิตแนะแนว www.eobkroo.com

ไม่สามารถประกอบกิจการต่อไปได้ ในกรณีเช่นนี้ รัฐควรเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้เอกชนยกระดับคุณภาพมากกว่า

ในกรณีที่เอกชนจัดการศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนต้องเป็นนิติบุคคล กฎหมายการศึกษายอมรับบทบาทของเอกชนในการจัดการศึกษา และใช้หลักการเดียวกันกับสถานศึกษาอื่น คือ หลักการกระจายอำนาจ กล่าวคือรัฐจะไม่เข้ายุ่งเกี่ยวควบคุมการจัดการศึกษาของเอกชนจนเกินความจำเป็น โดยการบริหารและการจัดการศึกษาของเอกชนให้มีความเป็นอิสระ แต่เอกชนก็ต้องจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน รัฐจะเข้ามากำกับ ติดตาม และประเมินคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาเอกชนเช่นเดียวกับสถานศึกษาของรัฐ

4.5 บทบาทของบุคคล ครอบครัว และสถาบันสังคมในการจัดการศึกษา

ผู้ปกครอง ครอบครัว ประชาชน และสถานบันสังคมมีบทบาทเข้าร่วมในการจัดการศึกษาได้หลายประการ ทั้งในการจัดการศึกษาซึ่งต้องได้รับสิทธิประโยชน์ดังได้กล่าวแล้ว แต่ต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน นอกจากนี้ ยังมีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษาที่เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐจัดให้แก่บุตรหลานของตนอีกหลายประการ คือ

1.ร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการศึกษาของบุตรหลานตน เช่น เลือกสถานศึกษาให้บุตรหลาน ร่วมตัดสินใจทิศทางการศึกษาของบุตรหลาน

2.ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร พัฒนาการของบุตรหลานและการเรียนการสอนประจำวัน

3.ร่วมจัดทำหลักสูตรและติดตามผลการศึกษา เช่น ร่วมแสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น ติดตามการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาและครู ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและให้ข้อแนะนำในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

4.ร่วมในบรรยากาศการเรียนการสอนของสถานศึกษา ผู้ปกครองอาจร่วมในกิจกรรม การเรียนการสอน หรือร่วมกิจกรรมอื่นที่สถานศึกษาจัด ซึ่งหากสถานศึกษามีแนวทางสนับสนุนที่ดีก็จะส่งผลดีต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้นเอง

งานส่งเสริมและพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษา

1. การนิเทศการศึกษา

1) ความหมายของการนิเทศ

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับกระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอน

การนิเทศการศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการทางการศึกษา เพื่อให้กระบวนการเรียนการสอนเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหมาย

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

การนิเทศการศึกษา คือความพยายามอย่างหนึ่ง หรือ หลาย ๆ อย่าง ที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน

การนิเทศการศึกษา หมายถึง การประสาน การกระตุ้น และการนำไปสู่ความงอกงามของครู

กระบวนการนิเทศ (Process of Supervision) หมายถึง ขั้นตอนในการดำเนินงานและการปฏิบัติงานการนิเทศอย่างมีระบบ มีการประเมินสภาพการทำงาน การจัดลำดับงานที่ต้องทำการออกแบบงาน การประสานงาน ตลอดจนการอำนวยการให้งานลุล่วงไป

กล่าวโดยสรุป**การนิเทศการศึกษา** คือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษา ในการแนะนำครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอน ช่วยให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือก และปรับปรุง วัตถุประสงค์ ของการศึกษา ช่วยในการปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอนและช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน

2) กระบวนการนิเทศของแฮริส

กระบวนการนิเทศที่แฮริส กำหนดขึ้นมีความเหมาะสมกับการนิเทศการศึกษาและเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการวางแผนการปฏิบัติงานมากกว่าการควบคุมงาน เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการนิเทศ แฮริส (Harris) ได้เรียกกระบวนการของเขาว่า Haris'Polca ซึ่งมีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

1. การประเมินสภาพการทำงาน (Assessing) เป็นกระบวนการศึกษาถึงสภาพต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเพื่อเป็นตัวกำหนดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีขั้นตอนย่อยดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อจะศึกษาถึงธรรมชาติและความสัมพันธ์ของเรื่องต่าง ๆ

1.2 การสังเกตเป็นการมองสิ่งรอบตัวด้วยความละเอียดถี่ถ้วน

1.3 การทบทวนเป็นการตรวจสอบสิ่งรอบตัวอย่างตั้งใจ

1.4 การวัดพฤติกรรมการทำงาน

1.5 การเปรียบเทียบพฤติกรรมการทำงาน

2. การจัดลำดับความสำคัญของงาน (Prioritizing) เป็นกระบวนการกำหนดความสำคัญของงานตามเป้าหมายวัตถุประสงค์และกิจกรรมตามลำดับความสำคัญ ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้

2.1 การกำหนดเป้าหมาย

2.2 การกำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ

2.3 การกำหนดทางเลือก

2.4 การจัดลำดับความสำคัญของงาน

3. การออกแบบวิธีการทำงาน (Designing) เป็นกระบวนการวางแผนหรือกำหนดโครงการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยประกอบด้วยงานต่อไปนี้

3.1 การจัดสายงานเป็นการจัดส่วนประกอบต่าง ๆ ของงานให้สัมพันธ์กัน

3.2 การหาวิธีการนำเอาทฤษฎี หรือหลักการไปสู่การปฏิบัติ

บ้านสอบครูพันธุ์ www.sookroo.com

3.3 การเตรียมการต่าง ๆ ให้พร้อมที่จะทำงาน

3.4 การจัดระบบการทำงาน

3.5 การกำหนดแผนในการทำงาน

4. การจัดสรรทรัพยากร (Allocating Resources) เป็นกระบวนการกำหนดทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการทำงาน ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้

4.1 การกำหนดทรัพยากร ที่ต้องใช้ความต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ

4.2 การจัดสรรทรัพยากรไปให้หน่วยงานต่าง ๆ

4.3 การกำหนดทรัพยากรที่จำเป็นจะต้องใช้สำหรับความมุ่งหมายเฉพาะอย่าง

4.4 การมอบหมายบุคลากรให้ทำงานในแต่ละโครงการหรือแต่ละเป้าหมาย

5. การประสานงาน (Coordination) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับงาน เวลา วัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกทุก ๆ อย่าง เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล ซึ่งประกอบด้วยงานต่อไปนี้

5.1 การประสาการปฏิบัติงานในฝ่ายต่าง ๆ ให้ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น

5.2 การสร้างความกลมกลืนและความพร้อมเพรียงกัน

5.3 การปรับการทำงานในต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพให้มากที่สุด

5.4 การกำหนดเวลาในการทำงานในแต่ละช่วง

5.5 การสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น

6. การอำนวยการ (Directing) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดสภาพที่เหมาะสมที่จะสามารถบรรลุผลแห่งการเปลี่ยนแปลงให้มากที่สุด ได้แก่ งานต่อไปนี้

6.1 การแต่งตั้งบุคลากร

6.2 การกำหนดแนวทางหรือกฎเกณฑ์ในการทำงาน

6.3 การกำหนดระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับเวลา ปริมาณหรืออัตราเร่งในการทำงาน

6.4 การแนะนำการปฏิบัติงาน

6.5 การตัดสินใจเกี่ยวกับการเลือกในการปฏิบัติงาน

3) เทคนิคการนิเทศ

เทคนิคการนิเทศ หมายถึง วิธีการนำกิจกรรมต่าง ๆ ทางการนิเทศไปใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมกับบุคคล สถานที่ เวลาหรือสถานการณ์นั้น ๆ ในที่นี้ขอนำเทคนิคที่ใช้และได้ผลดีมาเสนอเป็นแนวทางให้เลือกใช้ดังนี้

1. เทคนิคการสอนแนะ (Coaching Techniques) เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากผู้ชำนาญการ **(Coach)** ในลักษณะที่ได้รับคำแนะนำหรือเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงานเทคนิคนี้ผู้นิเทศควรมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1.1 สร้างความไว้วางใจเพื่อสัมพันธภาพที่อบอุ่น โดยศึกษาข้อมูลของผู้รับการนิเทศ จุดดี ผลงานเด่น อัธยาศัย สิ่งที่ควรปรับปรุง ให้คำชมเชยหรือสร้างบรรยากาศ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

1.2 ใช้คำถามที่เป็นเชิงของความคิดเห็น ไม่ทำให้ผู้ตอบจนมุมหรือเกิดความไม่สบายใจในการตอบ

1.3 เสนอแนะแนวทางแก้ไขหรือการพัฒนางานในลักษณะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1.4 นำข้อเสนอหรือแนวทางที่ร่วมกันในข้อ 1.3 ให้ผู้รับการนิเทศเป็นผู้ปฏิบัติ ผู้นิเทศต้องแนะนำอย่างใกล้ชิดหรืออาจต้องสาธิตให้ดู

2. เทคนิคการนิเทศแบบพาคิดพาทำ เป็นการพัฒนาบุคลากรโดยการให้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำงานตามกระบวนการและชื่นชมผลงานโดยยึดหลักการที่ว่า

2.1 การพัฒนางานได้ดี ต้องมีเพื่อนคู่คิดที่เป็นกัลยาณมิตร

2.2 การคิดร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ทำให้การทำงานมีความสุขและประสบผลสำเร็จ

2.3 การทำงานที่ยาก ถ้ามีเพื่อนที่มีความชำนาญและมีความสามารถจะทำให้งานประสบความสำเร็จ

เทคนิคการนิเทศนี้ มีความจำเป็นสำหรับการพัฒนาบุคลากรบางส่วนที่ต้องการความช่วยเหลือเพื่อสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานหรือที่มี ความเชื่อมั่นตามประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับมาแต่เดิม ความแม่นยำในการปฏิบัติงาน จึงเป็นไปตามที่ได้เรียนรู้ ดังนั้น การสนับสนุนให้ครู หรือบุคลากรในหน่วยงานปรับเปลี่ยนวิธีการหรือพฤติกรรมการปฏิบัติงาน จึงควรเป็นลักษณะที่ต้องพากันคิดหรือพาทำจริงจนประจักษ์ในความสำเร็จของงาน

3. เทคนิค Jig Sow เป็นวิธีการนิเทศพัฒนาครูเป็นรายบุคคล โดยกลุ่มผู้รับการนิเทศเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจแก่ครูผู้รับการนิเทศ แนวดำเนินการคือ ผู้นิเทศสำรวจความต้องการเรื่องที่ ผู้รับการนิเทศต้องการรู้จัดทำแผนและดำเนินการพัฒนาตามแผน โดยการแบ่งกลุ่มครั้งที่ 1 แบ่งกลุ่มศึกษาตามบัตรงาน แบ่งกลุ่มครั้งที่ 2 แต่ละกลุ่มนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งที่ 1 มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันในกลุ่มใหญ่ ทุกคนทดสอบความรู้ด้วยตนเอง แต่ละคนสรุปเป็นองค์ความรู้ของตนเอง

4. เทคนิคการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการนิเทศเพื่อพัฒนาครูในสภาวะการทำงานปกติอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ มีแนวดำเนินการ คือ ผู้บริหารและคณะครูในสถานศึกษา กำหนดข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องที่จะศึกษา ลงมือปฏิบัติจริง สรุปแนวทางหรือความรู้ที่ได้จากการศึกษา จัดการนิเทศ จัดเวทีหรือบรรยากาศให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้แต่ละคนนำข้อสรุปแนวปฏิบัติของตนมาแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นที่สนใจเรื่องเดียวกัน สนทนาแลกเปลี่ยนความคิดและแลกเปลี่ยนผลงาน สรุปแนวคิด หรือองค์ความรู้ที่ได้จาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. เทคนิคการร่วมแรงร่วมใจ เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจและความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แนวดำเนินการคือผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศดำเนินการร่วมกันตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติ การประเมินผล สรุปและรายงานผลการพัฒนา โดยจัดทำเอกสารรายงานผลการพัฒนาและประชุมร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อรับทราบผล การพัฒนาและใช้เป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาต่อไป

บ้านสอบครูพี่ป้อง.com

6. เทคนิคการนิเทศแบบร่วมพัฒนา เป็นเทคนิคการนิเทศที่พัฒนามาจากแนวคิดในการนิเทศแบบคลินิกและการนิเทศเชิงเน้นวัตถุประสงค์ โดยมีจุดเน้นมุ่งหมายเดียวกันคือการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่เป็นระบบและมีขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเรียกว่าเป็นคู่สัญญากัน ครูที่มีความสนใจต้องการมีส่วนร่วมแต่ยังไม่พร้อมจะเป็นคู่สัญญา สามารถร่วมได้ในบทบาทของ เพื่อนร่วมอุดมการณ์ และมีเครือข่ายที่เป็นบุคลากรจากภายนอก เช่น ศึกษานิเทศก์ หรือครูผู้ร่วมนิเทศ ซึ่งจะมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา การปฏิบัติการนิเทศ ยึดหลักการนิเทศแบบมีส่วนร่วม คือทั้งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศจะทำงานร่วมกันทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การหาความต้องการจำเป็นในการนิเทศ การกำหนดวัตถุประสงค์ ในการนิเทศการวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศด้วยความเสมอภาคกัน ยอมรับยกย่อง ให้เกียรติซึ่งกันและกันในฐานะผู้ร่วมอาชีพ

4) รูปแบบการนิเทศการศึกษา

4.1) รูแบบการนิเทศของแฮริส (Harris)

แฮริส (Harris) ได้แบ่งรูปแบบการนิเทศ เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การนิเทศที่เน้นการให้คำแนะนำ (Tractive Supervision) เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศ เป็นผู้ให้ข้อแนะนำ เช่น การปฐมนิเทศ การจัดการฝึกอบรม การประชุม

2. การนิเทศที่เน้นการให้เกิดการไหวตัว (Dynamic Supervision) เป็นการนิเทศที่ผู้นิเทศ กระตุ้นเร่งเร้า ส่งเสริมให้ครูเกิดความคิดและนำความคิดนั้นไปปฏิบัติ

4.2) รูแบบการนิเทศของดี เทเนอร์ และแอล เทนเนอร์

ดี เทเนอร์ และแอล เทนเนอร์ (D.Taner and L. Tanner. 1987) ได้แบ่งรูปแบบของการนิเทศตามลักษณะของปรัชญาและลักษณะของผู้นิเทศเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การนิเทศแบบตรวจตรา (Inspection Supervision) ผู้นิเทศทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจดูแลการปฏิบัติงานของโรงเรียนแต่ละแห่ง

2. การนิเทศแบบให้ผลผลิต (Supervision as Production) โดยพิจารณาจากผลผลิต คือคุณภาพของนักเรียนเป็นหลัก บางครั้งก็เรียกว่าเป็นการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการนำวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการนิเทศ โดยการพิจารณาจากผลผลิตของการนิเทศเป็นหลัก ผู้นิเทศจำเป็นต้องมีหน้าที่หลายอย่างที่จะทำให้การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์บรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการปรับปรุงการเรียนการสอน ผู้นิเทศทำหน้าที่วิจัย ประเมินโครงการนิเทศ การปฏิบัติงานของครู ว่าเป็นไปตามที่วางวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่ ผู้นิเทศต้องมีความรู้และได้รับการฝึกหัดมาอย่างดี โดยสามารถนำครูในด้านการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดระบบงาน และการทำงานอย่างมีระบบและระเบียบ

3. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) คำว่าคลินิก เป็นการยืมคำจากการแพทย์ มาใช้

www.sobkroo.com

ซึ่งหมายถึงการรักษาคนไข้และการดูแลโดยการให้ยาและการรักษาด้วยวิธีต่าง ๆ การนิเทศแบบคลินิกนี้ เซอจิโอวานนี และสตาเรต (Sergiovanni and Startt, 1983) ได้ให้ความหมายว่า เป็นระบบการออกแบบในห้องเรียน เพื่อช่วยครูในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนการสอน

4.3) การนิเทศแบบคลินิก

นิพนธ์ ไทยพานิช ให้ความหมายของการนิเทศแบบคลินิกว่า เป็นการนิเทศแบบ ส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. การประชุมปรึกษาก่อนการสังเกตการสอน
2. การสังเกตการณ์สอน
3. วิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดวิธีการประชุม
4. ประชุมนิเทศ
5. ประชุมวิเคราะห์พฤติกรรมการนิเทศ

โคแกน (Cogan 1973) ได้แบ่งการนิเทศแบบคลินิก โดยมีวงจรทั้งหมด 8 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ
ขั้นที่ 2 วางแผนร่วมกับครู
ขั้นที่ 3 กำหนดวิธีการสังเกต
ขั้นที่ 4 สังเกตการณ์สอน
ขั้นที่ 5 วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน
ขั้นที่ 6 กำหนดวิธีการปรึกษาหารือ
ขั้นที่ 7 ประชุมปรึกษาหารือ
ขั้นที่ 8 ปรับปรุงแผน

ขั้นที่ 1 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศ

โดยทั่วไปครูส่วนมากมักมีความสงสัยในด้านการประเมินผลของผู้ทำหน้าที่นิเทศ ความสำเร็จของการนิเทศ คลินิกขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับผู้นิเทศ ในอันที่จะสร้างความไว้วางใจและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และครูมีความรับผิดชอบกิจกรรมทุกขั้นตอน ภารกิจด้านนี้ควรจะดำเนินไปด้วยก่อนที่การสังเกตการณ์สอนในห้องเรียนจะเริ่มขึ้น

ขั้นที่ 2 การวางแผนการสอนร่วมกับครู

ครูและผู้นิเทศวางแผนการสอนร่วมกันทั้งแผนการสอนระยะสั้นระยะยาว (โครงการสอน) การวางแผน การสอนรวมทั้งการประเมินผล วัตถุประสงค์ เนื้อหาวิชา ยุทธศาสตร์การสอน วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน กระบวนการเรียนรู้ การคาดการณ์ปัญหาล่วงหน้าและการจัดดำเนินงานเกี่ยวกับข้อมูลย้อนหลับและการประเมินผล

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ขั้นที่ 3 ครูและผู้นิเทศร่วมกันวางแผนยุทธศาสตร์การสังเกตการณ์สอน

ครูและผู้นิเทศร่วมกันวางแผนและอภิปรายข้อมูลขอบข่ายในการสังเกตการณ์สอน และวิธีการที่จะใช้เพื่อการสังเกตการสอน

ขั้นที่ 4 การสังเกตการสอน

หลังจากการสร้างความสัมพันธ์และการวางแผนร่วมกันระหว่างครูกับผู้นิเทศแล้วขั้นต่อมาก็คือการสังเกตการณ์สอน

ขั้นที่ 5 วิเคราะห์กระบวนการเรียนการสอน

ทั้งครูและผู้นิเทศร่วมกันวิเคราะห์เหตุการณ์และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน อาจจะแยกวิเคราะห์ก่อนแล้วนำผลการวิเคราะห์อภิปรายร่วมกัน เพื่อหาจุดบกพร่องแก้ไข

ขั้นที่ 6 การวางแผนการประชุม

ผู้นิเทศกำหนดร่างวัตถุประสงค์ของการประชุม รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประชุม การประชุมควรกำหนดนอกเวลาเรียน และควรมีขอบข่ายครอบคลุมหน้าที่การสอนในห้องเรียนทั้งหมด

ขั้นที่ 7 การประชุมร่วมกัน

การประชุมเป็นโอกาสอันดีที่ครูและผู้นิเทศจะได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน รวมทั้งปัญหาอันเกิดขึ้นในขณะที่สอน ความสำเร็จของการประชุมขึ้นอยู่กับความเข้าใจการประเมินผลและการปรับปรุงวิชาชีพ

ขั้นที่ 8 การวางแผนการสอนต่อเนื่อง

ครูและผู้นิเทศดำเนินการวางแผนการสอนสำหรับบทเรียนต่อไป โดยสามารถใช้ข้อมูลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการประเมินผลการสอนที่ผ่านมาเป็นแนวในการพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการเรียนรู้ ของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

บทบาทของผู้นิเทศเกี่ยวกับวัฏจักรทั้ง 8 ประการดังกล่าวนี้มีอยู่ 2 ประการ คือ (1) ช่วยครูให้เข้าใจและปรับปรุงวิชาชีพการสอนให้ดีขึ้น และ (2) ช่วยครูให้เรียนรู้มากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับทักษะการสอนและการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการสอน การนิเทศแบบเดิมใช้เวลาน้อยในการนิเทศ และนาน ๆ จึงจะทำการนิเทศสักครั้งหนึ่งส่วนการนิเทศแบบคลินิกครูคนหนึ่ง ๆ จะได้รับการนิเทศ 2 หรือ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

อย่างไรก็ดีวัฏจักรการนิเทศแบบคลินิกทั้ง 8 ขั้นดังกล่าวแล้ว อาจมีการลดขั้นตอนไม่จำเป็นต้องใช้ตามลำดับทุกขั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของครูและการสร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจอันดีระหว่างครูและผู้ทำหน้าที่ในการนิเทศเป็นสำคัญ

www.sobkroo.com

4.4) การนิเทศเพื่อพัฒนา (Developmental Supervision)

การนิเทศแบบนี้มองครูในฐานะเป็นผู้แก้ปัญหา และการนิเทศมุ่งที่กระบวนการเพื่อแก้ปัญหา กลิคแมน (Glickman 1989) ได้ให้แนวความคิดของการนิเทศเพื่อพัฒนา โดยมองตัวแปรที่ครูและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น โดยขาแบ่งวิธีการนิเทศเพื่อพัฒนาเป็น 3 วิธี

4.1 การนิเทศมุ่งวิธีนำ (Directive Approach) ผู้นิเทศเป็นผู้ชี้นำ เมื่อครูมีความรู้และความสามารถต่ำและยังขาดประสบการณ์

4.2 การนิเทศมุ่งวิธีไม่นำ (Nondirective Approach) วิธีนี้จะใช้เมื่อครูมีคุณภาพสูงมีประสบการณ์และมีความสามารถ

4.3 การนิเทศมุ่งวิธีให้ความร่วมมือ (Coorperative Approach) เป็นวิธีการที่ผู้นิเทศใช้เมื่อคุณภาพของครูมีลักษณะผสมผสานระหว่างสองแบบข้างต้น

2. การวางแผนการนิเทศพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1) ความหมายแผนการนิเทศ

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย และในการดำเนินงานจะต้องใช้กระบวนการกลุ่มหรือการมีส่วนร่วม จึงจำเป็นที่จะต้องระดมความคิดและบุคลากรที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการนิเทศและโครงการนิเทศร่วมกัน เพื่อให้การปฏิบัติการนิเทศดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนการนิเทศ หมายถึง การกำหนดแนวทางในการดำเนินการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยระบุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีดำเนินงาน (แผนงานหรือโครงการ) การใช้ทรัพยากร และการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน

แผนงานนิเทศ หมายถึง รายการนิเทศหรืองานนิเทศที่จะจัดทำตามแผนการนิเทศที่กำหนดไว้

โครงการนิเทศ หมายถึง การนำกิจกรรมการนิเทศและวิธีการหรือเทคนิคการนิเทศต่าง ๆ มาปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามแผนงานนิเทศ

2) ความจำเป็นในการวางแผนการนิเทศ

1. การวางแผนมีความจำเป็นต่อกิจกรรมที่มีวัตถุประสงค์ทั้งหลาย
2. การวางแผนทำให้เกิดการศึกษาอย่างใกล้ชิดในเรื่องของความต้องการและทรัพยากร
3. การวางแผนยั่วยุให้เกิดความร่วมมือทางวิชาชีพ
4. การวางแผนทำให้เห็นถึงอะไร (What) และทำไม (Why) ของกระบวนการทางการศึกษา
5. การวางแผนก่อให้เกิดความมั่นคงและความมั่นใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน
6. การวางแผนก่อให้เกิดหลักเกณฑ์ในการประเมินผล

บ้านครูอุ๊ด www.ubbkroo.com

3) จุดมุ่งหมายของการวางแผนการนิเทศ

1. รวบรวมและผสมผสานความร่วมมือทางการศึกษา
2. ปรับปรุงความรู้และทักษะของครู
3. รวบรวมความรู้ใหม่ ๆ
4. ปรับปรุงสภาพการเรียนการสอน
5. ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้นิเทศกับผู้ร่วม

4) ประโยชน์ของการวางแผนการนิเทศ

1. เป็นการสำรวจปัญหา รวบรวมสถิติข้อมูลในอดีตและปัจจุบันหรือคาดการณ์ในอนาคต
2. เป็นการคิดเตรียมการล่วงหน้าอย่างมีเหตุผล เพื่อให้มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ให้แจ่มชัดและเป็นรูปธรรมอย่างเด่นชัด
3. เป็นการระดมทรัพยากรทุกอย่างที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์และเป็นไปอย่างประหยัดรัดกุม
4. ก่อให้เกิดความเข้าใจในหมู่คณะเพื่อร่วมมือประสานงานกันและรับผิดชอบร่วมกันได้ดี
5. กิจกรรมตามโครงการย่อมส่งผลสู่การปฏิบัติของผู้เรียนได้ดีมาก ย่อมเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการปฏิบัติ (เพิ่มความสามารถ = ความรู้ + ทักษะ) ย่อมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนอย่างดียิ่ง
6. เป็นเครื่องมือของผู้บริหารโรงเรียน และผู้นิเทศที่สามารถติดตามประสานงานและควบคุมได้ดี มีระบบการทำงานที่ดี
7. หากเป็นงานของหน่วยงานใหญ่หรือของรัฐย่อมช่วยขจัดความซ้ำซ้อนของงาน และย่อมส่งผลประหยัดงบประมาณและพลังบุคลากรได้อีกทางหนึ่งด้วย

5) แนวคิดในการวางแผนการนิเทศ ใช้หลักการดังนี้

1. แผนการนิเทศจะต้องสนองความต้องการ ความสนใจของบุคคล หน่วยงานและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากชุมชน
2. แผนการนิเทศที่ดีนั้น จะต้องเป็นที่เข้าใจของคณะครู และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. แผนการนิเทศการพัฒนาวิชาการ ควรได้รับความร่วมมือ มีความคิดเห็นร่วมกัน มีผู้ประสานงานโดยใช้วิธีการประชาธิปไตยเพื่อกระตุ้นให้ทุกคนให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง
4. เมื่อมีเหตุการณ์หรือสภาพปัญหาเกิดขึ้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง ก็อาจยืดหยุ่นแผนปฏิบัติการให้เหมาะสมกับงาน
5. ควรส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีโอกาสได้แสดงความสามารถ ความถนัดให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
6. โครงการและแผนปฏิบัติงานทั้งหลาย ต้องเริ่มจากพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ของบุคลากรผู้ร่วมงานที่ปฏิบัติงานอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานและโครงการมีการปฏิบัติที่เป็นไปได้
7. แผนงาน และโครงการ จะต้องจัดทำขึ้นเพื่อมุ่งพัฒนาการศึกษาการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียน

บ้านสอบ.com www.sobkroo.com

8. การปฏิบัติตามแผนงาน โครงการและติดตามผล หรือควบคุมงานจะต้องเป็นการเสริมกำลังใจ แนะทางให้เกิดการพัฒนาแก่หมู่คณะ ผู้ร่วมงาน มุ่งสร้างความก้าวหน้าในงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

9. ลักษณะของแผนงานโครงการที่ดี ควรส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนและมีส่วนร่วมที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน คือ จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนได้ดี

10.ลักษณะการดำเนินงานตามแผนงานหรือโครงการ ควรมีการติดตามผลเป็นระยะ ๆ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง หากเกิดปัญหาหรืออุปสรรค ย่อมดัดแปลงแก้ไขให้งานนั้นดำเนินไปอย่างสม่ำเสมอ

6) หลักการวางแผนการนิเทศของศึกษานิเทศก์

1. สร้างความเกี่ยวข้อง คือ การทำให้ผู้เกี่ยวข้องในงานนิเทศทั้งหลายได้ร่วมรู้สึกถึงความต้องการและปัญหา ความรู้สึกนี้จะเริ่มต้นให้มีกิจกรรมการแก้ไขปัญหาต่อไป

2. เลือกปัญหาที่จะแก้ ได้แก่ การศึกษาและค้นหาปัญหาที่จะนำไปวิเคราะห์และหาทางแก้ไขต่อไปการเลือกปัญหาที่จะแก้ไขนี้ควรเป็นปัญหาที่สำคัญและมีวิธีการที่จะแก้ไขได้

3. หาหนทางหรือวิธีการที่จะแก้ปัญหา ควรทำดังนี้

3.1 ให้คำจำกัดความปัญหาที่จะแก้ ขยายความหมายให้เข้าใจ และกำหนดว่าจะแก้ไขอะไร

3.2 จากข้อมูลทั้งหลายที่มีอยู่ หาทางแก้หลายวิธี และควรให้ทุก ๆ คนมีส่วนในการเสนอวิธีการแก้ไขปัญหา

3.3 หาข้อมูลที่จะนำมาทดสอบกับวิธีการแก้ปัญหา เช่น รายงานการศึกษาวิจัยการประเมินงาน การสังเกต ตลอดจนแหล่งข้อมูลทางวิชาการต่าง ๆ

3.4 อย่าเพิ่มตัดสินใจจนกว่าจะได้ข้อมูลทั้งหมดและอย่าตัดสินใจว่าเป็นคำตอบอันเดียวที่ดีที่สุด ควรให้ยึดถือหลักของการทดลองดู

3.5 เมื่อได้ตัดสินใจเลือกวิธีการแล้ว ก็ให้ทำรายละเอียดต่อไปโดยให้ทุก ๆ คน ได้มีส่วนร่วมและนำไปปฏิบัติต่อไป

4. ประเมินวิธีการและผลงาน ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำหรับทดสอบหลักเกณฑ์ในงาน และใช้ในการนำไปปรับปรุงงานต่อ ๆ ไป

7) หลักและวิธีการในการวางแผนการนิเทศ

หลักที่ 1 โครงการนิเทศการศึกษาควรเป็นโครงการที่ร่วมกันกับครู ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหาร นักเรียน ตลอดจนสมาชิกของชุมชน ตามความจำเป็นของเหตุการณ์

หลักที่ 2 โครงการนิเทศการศึกษาควรได้มาจากสภาพการเรียนการสอนและตามความจำเป็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องและตามสภาพของสิ่งแวดล้อม

หลักที่ 3 โครงการนิเทศการศึกษาควรจะยืดหยุ่น

หลักที่ 4 โครงการนิเทศการศึกษาควรได้กำหนดวิธีการทดสอบและประเมินผลงาน

หลักที่ 5 การประเมินประสิทธิภาพของโครงการนิเทศการศึกษาควรได้ทำตามวัตถุประสงค์ที่ยอมรับกันและมีวิธีการประเมินที่สามารถบอกได้ว่า ได้บรรลุความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

8) กระบวนการวางแผนการนิเทศ

การนิเทศต้องมีการดำเนินการเป็นระบบตามขั้นตอน ดังนี้

1. การเตรียมการสำหรับการวางแผน
2. การพัฒนาแผนงานหรือการจัดทำแผนเพื่อเริ่มงาน
3. การจัดทำแผนเพื่อการปฏิบัติการ
4. การกำหนดด้านการติดตามควบคุมกำกับ และประเมิน
5. การปรับแผน / หรือการจัดทำแผนใหม่

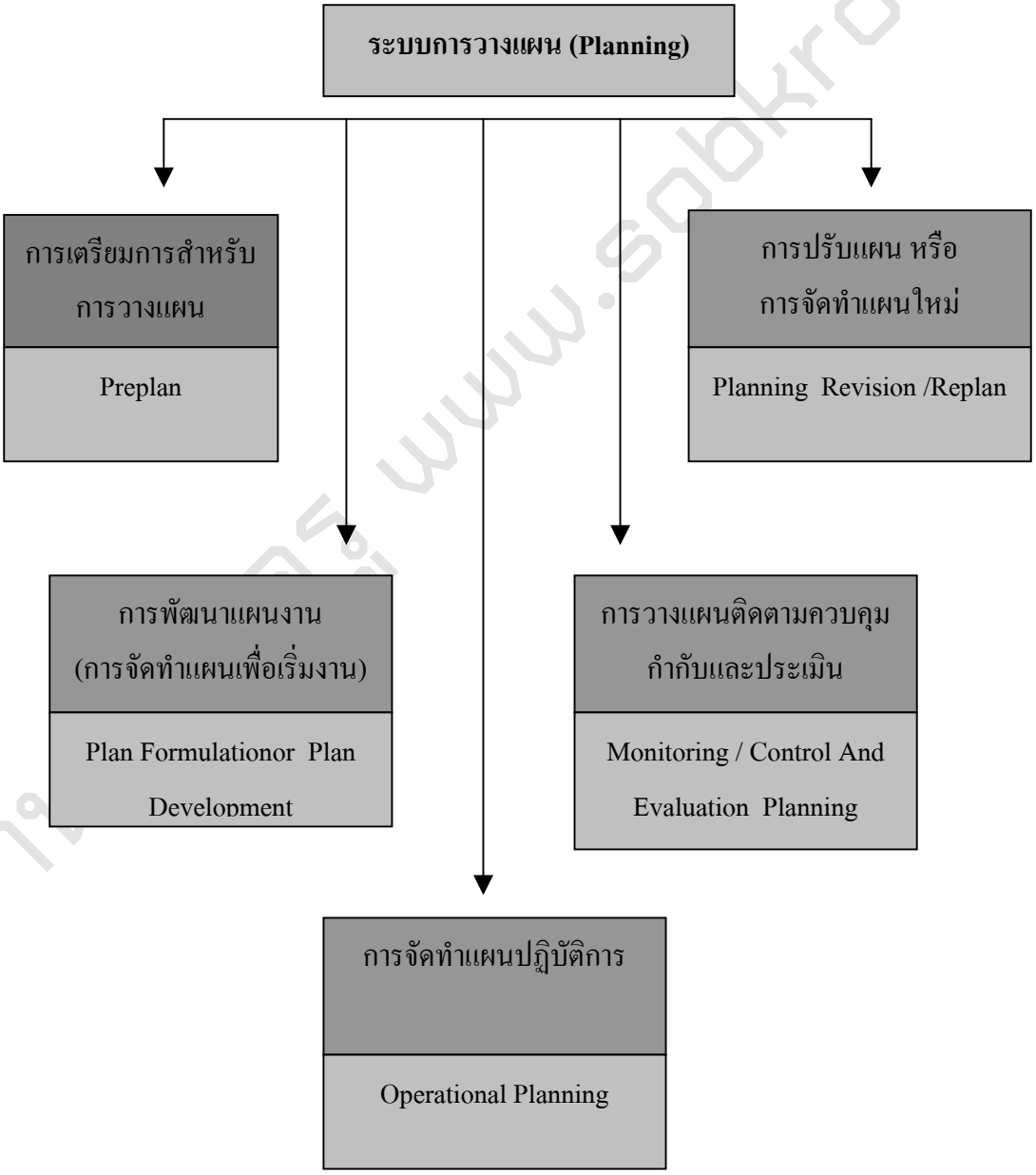

การวางแผนการนิเทศต้องดำเนินการตามกระบวนการเพื่อให้แผนที่กำหนดมีการปฏิบัติไปสู่เป้าหมายดังแผนภูมิกระบวนการนิเทศ ดังนี้

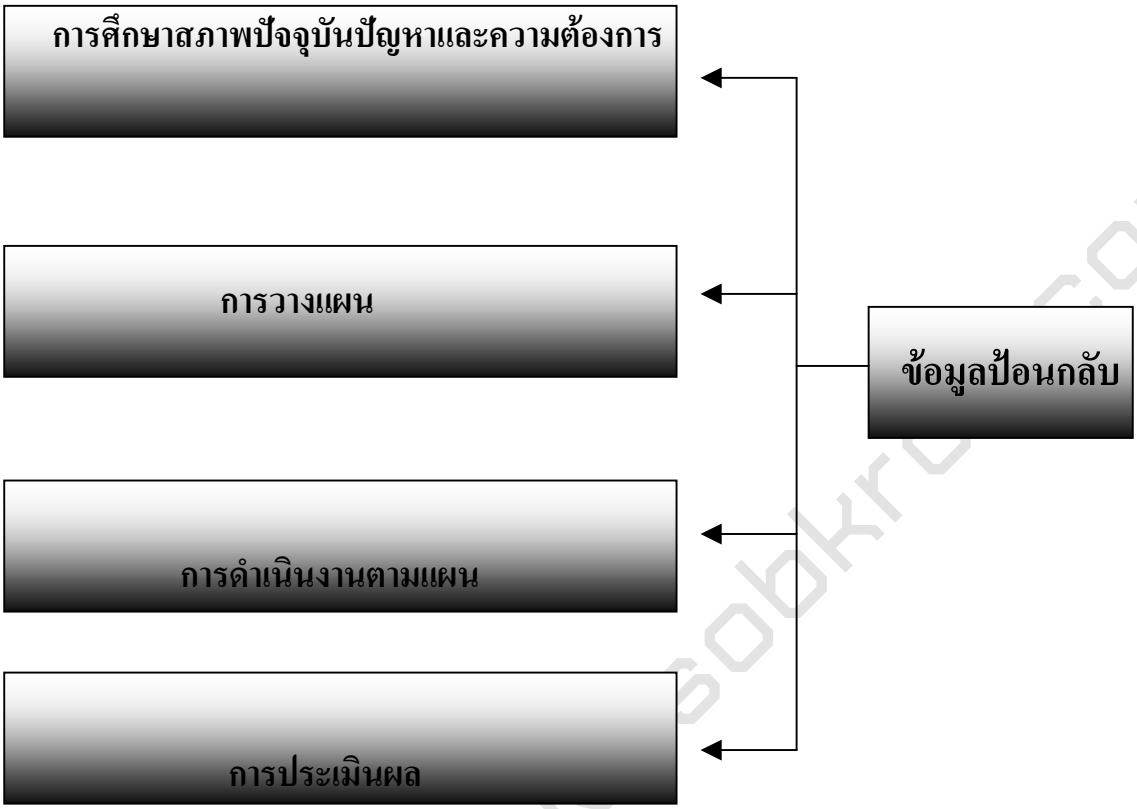

นอกจากนั้นการนิเทศการศึกษา ได้นำวงจรเดมมิง (Demming Circle) หรือที่บุคคลทั่วไปเรียกว่า วงจร PDCA มาใช้ในการดำเนินการ โดยมีขั้นตอนการวางแผนเป็นขั้นตอนที่สำคัญของวงจร เช่นกัน PDCA ดังนี้

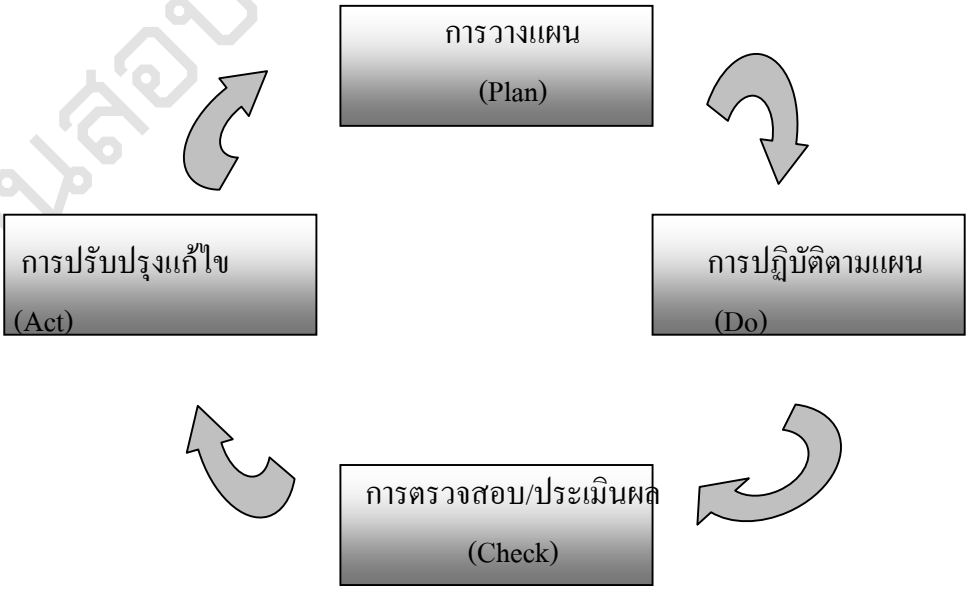

สำหรับกระบวนการนิเทศการศึกษา โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินการ มีขั้นตอนการวางแผนการนิเทศเป็นส่วนสำคัญเช่นเดียวกัน ดังแผนภูมิ

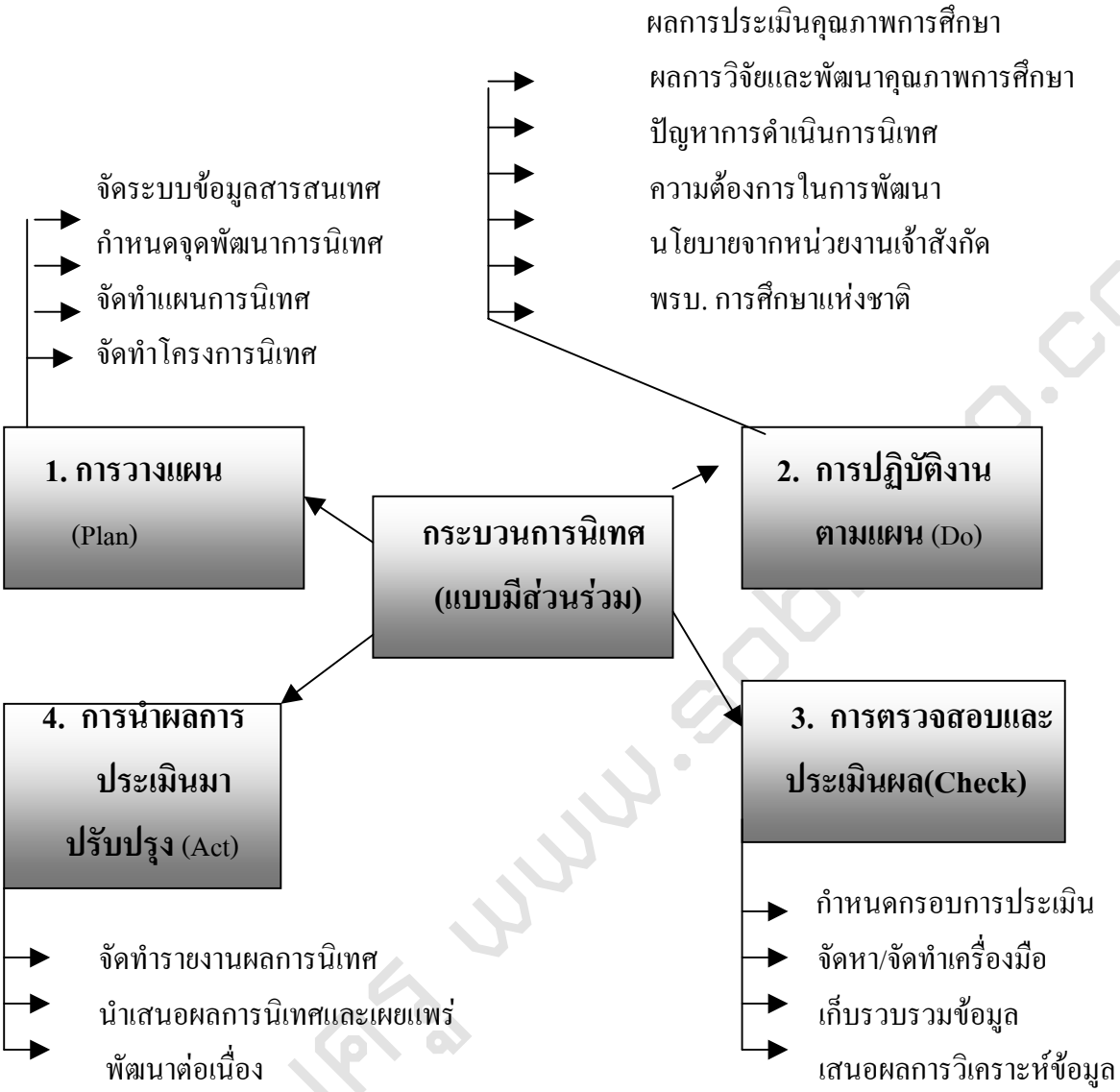

9) กรอบการดำเนินงานในระบบการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 1 คณะกรรมการดำเนินการวางแผนและพัฒนา รวบรวมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการวางแผนตรวจสอบสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผลการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนแนวโน้มความต้องการทางการศึกษา แล้วเสนอต่อคณะกรรมการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้พิจารณากำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 2 คณะกรรมการดำเนินการวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา กำหนดเกณฑ์ข้อกำหนดที่สำคัญและจำเป็นต่อการวางแผน กำหนดวงเงินและทรัพยากรที่คาดว่าจะสามารถหาสนับสนุนการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ได้ แล้วเสนอต่อคณะกรรมการประสานงานวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพิจารณาร่วมกับนโยบายและ

ทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวมเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนและโครงการเฉพาะระดับต่อไป

ขั้นที่ 3 คณะกรรมการประสานงานวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแต่ละฝ่ายและแต่ระดับทบทวนภารกิจ หน้าที่และขอบเขตความรับผิดชอบเฉพาะส่วนงานของตน ประมวลปัญหาและความต้องการในการพัฒนาเฉพาะส่วนของตนให้ชัดเจน พิจารณาประกอบกับนโยบายส่วนรวมในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเกณฑ์สำคัญ ๆ ในการวางแผนแล้วให้แต่ละระดับหรือกลุ่มงานเสนอโครงการเพื่อประมวลเป็นร่างแผนพัฒนาของฝ่ายหรือระดับเป็นแผน 5 ปี แผนประจำปี หรือแผนระยะยาวตามที่กำหนดแล้วเสนอไปยังคณะกรรมการดำเนินการวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 4 คณะกรรมการดำเนินการวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา พิจารณาแผนงานโครงการที่คณะกรรมการประสานงาน ฯ ของแต่ละฝ่ายแต่ละระดับเสนอมาประมวลเป็นรางแผนรวมโดยคำนึงถึงความจำเป็นในการดำเนินงานตามแผนและพิจารณาโครงการของฝ่ายต่าง ๆ โดยให้ยึดหลักความสอดคล้องกับนโยบายและทิศทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ ให้ข้อเสนอแนะต่อคณะกรรมการวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อพิจารณาประกอบในการกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ขั้นที่ 5 คณะกรรมการดำเนินการฯ จัดรูปแบบแผนงานโครงการของฝ่ายต่าง ๆ ที่ได้รับอนุมัติแล้วให้สอดคล้องกับวงจรการจัดงบประมาณ แล้วให้คณะกรรมการประสานงานวางแผนฯ ของแต่ละฝ่าย แต่ละระดับจัดทำแผนปฏิบัติการและแผนการติดตามควบคุม กำกับ และประเมินผล และจัดทำแผนการเงินประจำช่วงปีงบประมาณสำหรับแต่ละปี

ขั้นที่ 6 ให้แต่ละฝ่ายหรือผู้รับผิดชอบการปฏิบัติโครงการ ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ แล้วให้ผู้รับผิดชอบการประสานงานการวางแผน และพัฒนาติดตามผลการปฏิบัติ รายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติตามแผน ประมวลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเสนอต่อคณะกรรมการดำเนินการวางแผนฯ เมื่อพิจารณาปรับแผนปฏิบัติหรือแผนดำเนินการในช่วงระยะต่อไป จัดทำแผนเพิ่มปีท้ายต่อจากแผนระยะ 5 ปีเต็มเดิม (เมื่อดำเนินการตามแผนแต่ละปีสิ้นสุดลง) ทำให้มีแผนระยะ 5 ปี อยู่ตลอดเวลา (หากระบบแผนงานพัฒนาได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นแล้ว)

ขั้นที่ 7 คณะกรรมการประสานงานวางแผนและพัฒนาของแต่ละฝ่าย นำแผนและโครงการที่ปรับแล้วไปแปลงเป็นแผนการเงินให้เข้ากับวงจรการงบประมาณและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการในช่วงปีงบประมาณต่อ ๆ ไป จนครบช่วงแผนพัฒนาแต่ระยะ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ขั้นที่ 8 ผู้รับผิดชอบการประสานงานการวางแผนพัฒนา ฯ ดำเนินการให้มีการประเมินสัมฤทธิ์ของแผนในระยะครึ่งแผนหรือช่วงแผนพัฒนาระยะ 5 ปี เตรียมการให้มีการวิเคราะห์ภารกิจ ทบทวนนโยบายและกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในช่วงระยะ 5 ปีต่อไป โดยทบทวนร่วมกับแผนที่ปรับแล้ว และแผนดำเนินงานที่เพิ่มในช่วงท้ายของแต่ละปี แล้วเข้าสู่ขั้นตอนการวางแผนและแผนดำเนินงานที่เพิ่มขึ้นในช่วงท้ายของแต่ละปี แล้วเข้าสู่ขั้นตอนการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อกำหนดแผนเริ่มงานหรือพัฒนาระยะต่อไป

ขั้นที่ 9 ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงทิศทางและนโยบายการพัฒนาที่สำคัญ ๆ อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานโดยมิได้คาดคิดมาก่อน การดำเนินการวางแผนจะเข้าสู่วงจรการวางแผนตั้งแต่ต้นใหม่ต่อไป

3. การนิเทศภายใน

1) ความหมาย

ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วการนิเทศการศึกษา คือ ความพยายามทุกอย่างของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการแนะนำครูหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ให้รู้จักปรับปรุงวิธีสอน ช่วยให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา ช่วยในการพัฒนาครู ช่วยในการเลือก และปรับปรุง วัตถุประสงค์ ของการศึกษา ช่วยในการปรับปรุงวัสดุ และเนื้อหาการสอน ปรับปรุงวิธีสอนและช่วยปรับปรุงการประเมินผลการสอน การนิเทศการศึกษา เป็นการประสานงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาเพื่อเร่งรัดให้กำลังใจ ชี้ทางให้ได้เจริญงอกงามในอาชีพ และ การนิเทศการศึกษาคือความพยายามอย่างหนึ่ง หรือ หลาย ๆ อย่าง ที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งด้านการเรียนการสอน

หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาในปี 2542 ที่กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาโดยการกำหนดให้โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา แล้วมีการประเมินและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดหรือปรับปรุงมาตรฐานให้สูงขึ้น พร้อมที่จะรับการประเมินภายใน และภายนอก ความหมายของการนิเทศการศึกษาจึงควรความหมาย ดังนี้

> ***การนิเทศการศึกษา ที่รวมถึงการนิเทศภายในโรงเรียน*** หมายถึง การดำเนินการใดๆ ที่ทำให้ครูมีความพึงพอใจ และมีกำลังใจ ที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และพัฒนาการดำเนินงานใดๆ ของโรงเรียน ให้เป็นไปตามมาตรฐานใดๆ ของโรงเรียนและของบุคลากรให้สูงขึ้นและรักษาไว้ จนส่งผลให้โรงเรียนเป็นที่ยอมรับของผู้รับประโยชน์จากโรงเรียนทุกฝ่าย อีกทั้งผ่านการประเมินทั้งภายใน และภายนอก

www.sobkroo.com

2) หลักการนิเทศภายใน

หากนำความหมายของการนิเทศที่กล่าวมา หลักการนิเทศดั้งเดิมมาผสมผสานกับแนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษา แนวคิดที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพครูและระดับคุณภาพครู/ผู้บริหาร (NTQ/EMQ) หลักการนิเทศในยุคใหม่ที่ควรจะเป็นก็คือ

การนิเทศการศึกษา รวมทั้งการนิเทศภายในเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศ มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู มีขวัญกำลังใจและมีความรู้ความสามารถที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนและมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด รักษาไว้ ยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น

- เป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปอย่างเป็นระบบและรองรับด้วยข้อมูลสารสนเทศ
- เป็นกิจกรรมที่อยู่ในบรรยากาศของความร่วมมือร่วมใจเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
- เป็นกิจกรรมที่เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้รับการนิเทศ
- เป็นกิจกรรมที่ดึงศักยภาพของผู้รับการนิเทศมาใช้ และให้การยกย่อง
- เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้รับการนิเทศพัฒนาตนเองให้อยู่ในระดับ
- มาตรฐานวิชาชีพหรือระดับคุณภาพครูของคุรุสภาให้สูงขึ้น และรักษา ไว้ได้

3) กระบวนการในการนิเทศภายใน

กระบวนการนิเทศเป็นกระบวนการโดยทั่วไปที่นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และกิจกรรมการนิเทศภายใน ดังแนวทางข้างล่างนี้

กระบวนการของเดมมิ่ง

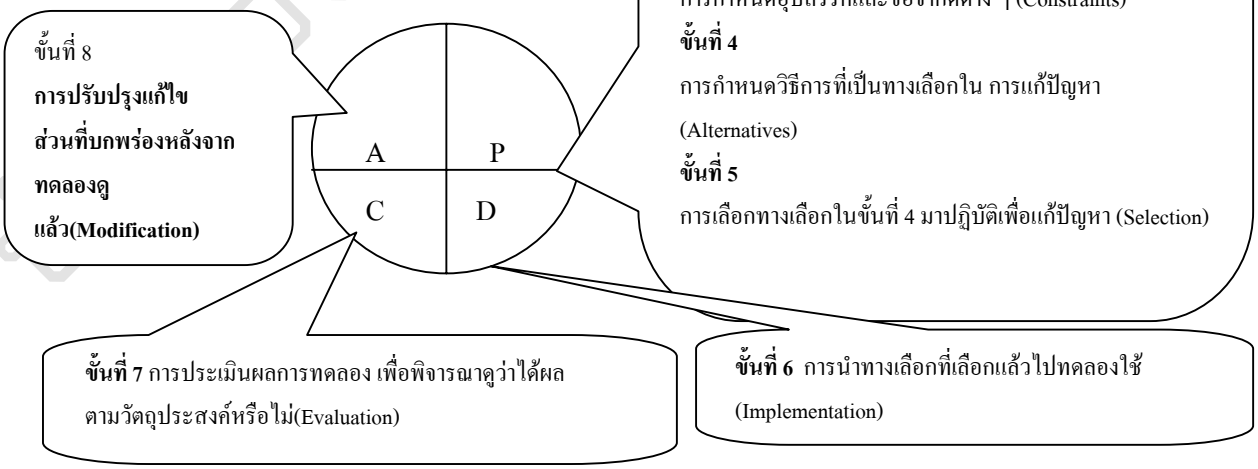

กระบวนการของเลฮ์แมน

ขั้นที่ 1
การกำหนดปัญหาและความต้องการจำเป็น (Need)

ขั้นที่ 2
การกำหนดจุดประสงค์ที่วัดได้ (Measurable Goals)

ขั้นที่ 3
การกำหนดอุปสรรคและข้อจำกัดต่าง ๆ (Constraints)

ขั้นที่ 4
การกำหนดวิธีการที่เป็นทางเลือกใน การแก้ปัญหา (Alternatives)

ขั้นที่ 5
การเลือกทางเลือกในขั้นที่ 4 มาปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา (Selection)

4) กิจกรรมการนิเทศภายใน

กิจกรรมการนิเทศในที่นี้หมายถึงหัวข้อกิจกรรมที่จะนำไปเป็นแนวทางในการออกแบบวิธีการนิเทศตามวัตถุประสงค์ของการนิเทศ หรือพิจารณากำหนดรายละเอียดในการดำเนินการนิเทศในแต่ละครั้ง หรือแต่ละรายการให้เป็นไปตามหลักการและกระบวนการนิเทศ เช่น

- เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ใหม่
- จัดประชุมชี้แจงเรื่องใหม่ๆ
- สาธิตการสอน โดยครูในโรงเรียน หรือจากโรงเรียนอื่น ๆ ที่เชิญมา
- การสัมมนาเสนอแผนการสอน แผนงานโครงการ ประจำภาคเรียน หรือประจำปีของหมวดวิชา/ ฝ่าย
- การสัมมนาเสนอผลงานของหมวดวิชา ฝ่าย งานประจำภาคเรียน/ปี
- การสัมมนาสรุปผลการสอน หรือผลงานใดๆ ของครู หรือบุคลากร
- ศึกษาดูงาน ดูนิทรรศการ
- จัดประกวดหรือนิทรรศการผลงานครู
- ส่งครูไปฝึกงาน
- สังเกตการสอนในห้องเรียน(การวางแผนการสอนที่พบว่ามีปัญหาแล้วทดลองสอนตามแผน และสังเกตการสอนร่วมกัน)
- เยี่ยมชั้นเรียนให้คำปรึกษาแนะนำ
- การประชุมอบรม ประชุมปฏิบัติการในเรื่องใดๆ ร่วมกัน
- การร่วมกันวิจัยในชั้นเรียน หรือวิจัยเชิงปฏิบัติการอื่นๆ
- ผลิตสื่อการเรียนการสอนให้ครูอ่าน

ฯลฯ

5) เงื่อนไขความสำเร็จ

ในกรณีที่เป็นการนิเทศภายใน การนิเทศจะประสบความสำเร็จ คงต้องอาศัยบริบท ที่เอื้อต่อการนิเทศ เช่น การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน ความพร้อมของวัสดุอุปกรณ์การสอน การปฏิบัติงาน และสื่อการเรียนการสอนขวัญและกำลังใจของบุคลากรความเป็นทีม ความสามัคคี หรือความเป็นเอกภาพของบุคลากร

จากองค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดให้โรงเรียนมีมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน 3 ด้าน คือ **ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ** และ**ด้านปัจจัย** โดยแต่ละมาตรฐานจะมีตัวชี้วัดสำหรับกำหนดระดับคุณภาพ และเครื่องมือวัด เพื่อใช้ในการวัดระดับคุณภาพตามมาตรฐาน องค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้เป้าหมายในการนิเทศการศึกษามีความชัดเจนยิ่งขึ้น นั่นคือ การนิเทศที่มุ่งหวังให้ผู้รับผิดชอบมาตรฐานของโรงเรียน หรือมาตรฐานตามหลักสูตรสามารถปฏิบัติได้ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้และสามารถยกระดับให้มาตรฐานที่รับผิดชอบสูงขึ้นได้ การนิเทศของผู้นิเทศซึ่งอาจจะได้แก่ หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าฝ่าย หัวหน้างาน ครูแกนนำ ครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง และผู้นิเทศอื่นๆ ในยุคใหม่นี้จึงควรเป็นไปอย่างเป็นกระบวนการดังแนวดำเนินการในเบื้องต้น ต่อไปนี้

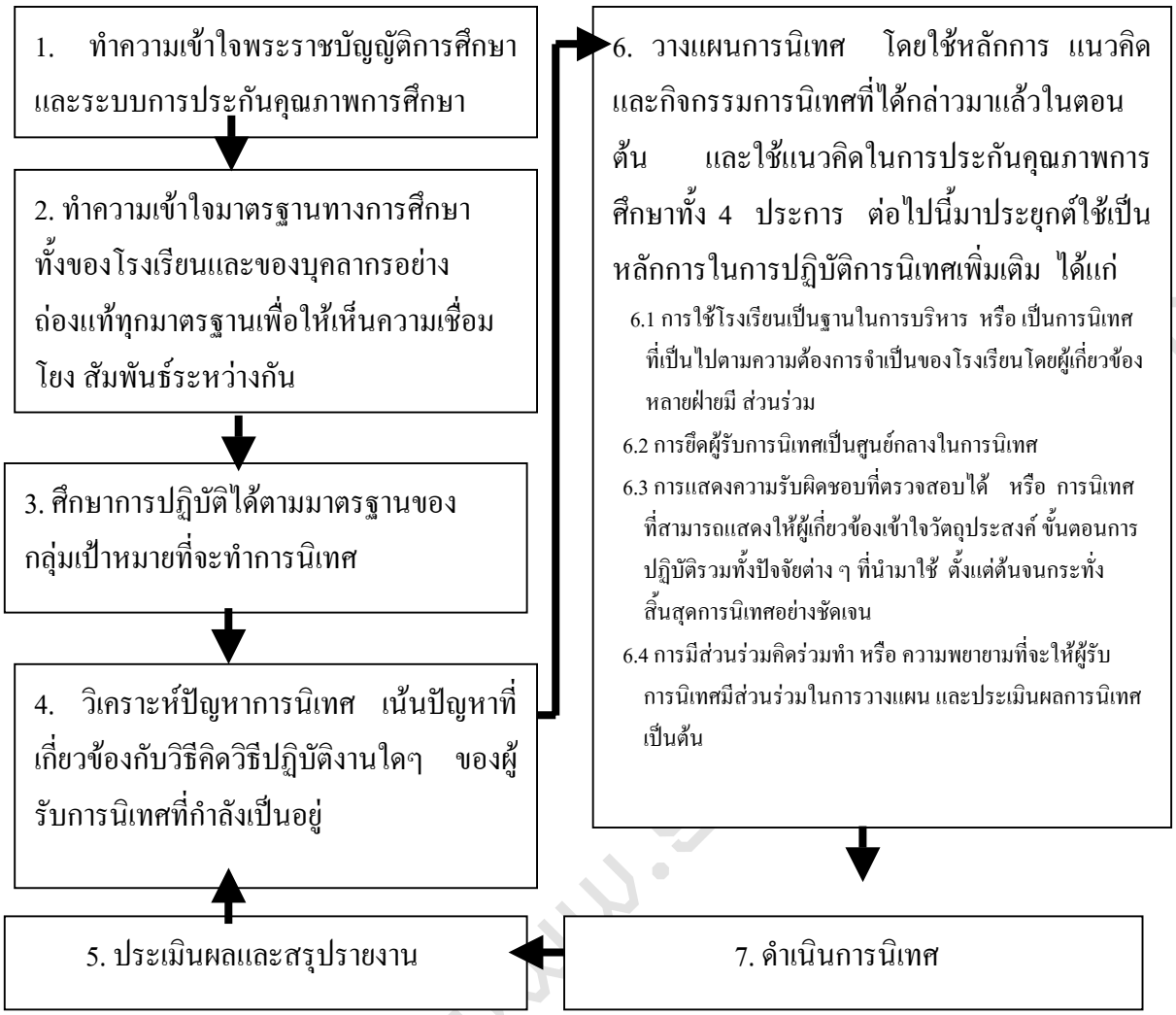

งานส่งเสริมการใช้หลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้

1. การส่งเสริมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) การประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

นายสุวิทย์ คุณกิติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ขณะนั้น) ได้ลงนามประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 เมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ.2544 (คำสั่งกระทรวง)โดยจะมีผลบังคับใช้กับโรงเรียนนำร่องพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 ในระดับชั้น ป.1,ป.4,ม.1และ ม.4 ปีการศึกษา 2546 ในระดับชั้น ป.2,ป.5,ม.2 และ ม.5 ปีการศึกษา 2547ในระดับชั้น ป.3, ป.6 ,ม.3 และ ม.6 และจะมีผลบังคับใช้กับโรงเรียนทั่วไปตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 ในระดับชั้น ป.1,ป.4,ม.1และ ม.4 ปีการศึกษา 2547 ในระดับชั้น ป.2,ป.5,ม.2 และ ม.5 ปีการศึกษา 2548ในระดับชั้น ป.3, ป.6 ,ม.3 และ ม.6 โดยให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจในการยกเลิก เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นในหลักสูตรให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และวิธีการจัดการศึกษาอื่นๆ ได้

2) ความนำของหลักสูตร

2.1 สาเหตุที่ต้องปรับปรุงหลักสูตรเดิมมาใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ. ศ. 2544 เนื่องจาก

1. ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

2. สังคม เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไป

3. หลักสูตรเดิมทั้งระดับประถมฯมัธยมฯไม่ส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมความรู้ได้ เพราะ

3.1 กำหนดจากส่วนกลาง ไม่สะท้อนความต้องการของท้องถิ่น

3.2 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้ไม่สร้างทักษะ กระบวนการ เจตคติที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ ด้านวิทย์ เทคโนฯ คณิตฯ ไม่ผลักดันให้ไทยเป็นผู้นำด้านนี้ในภูมิภาค

3.3 หลักสูตรไม่ได้สร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้ ทักษะการจัดการ ทักษะชีวิต การเผชิญปัญหาที่ไทยพบอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศสำหรับสื่อสาร ค้นคว้าหาความรู้ ยังไม่เพียงพอ

4. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ม. 43 ระบุให้รัฐจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี

5. พรบ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4,6,10,17,27และมาตรา 28

6. นโยบายการศึกษาสร้างคน สร้างงาน สร้างชาติ ของรัฐบาลการดำเนินการจัดให้มีการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544ของกระทรวงศึกษาธิการ โดย

6.1 อาศัยอำนาจตามมาตร 27 และบทเฉพาะกาลของ พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

6.2 หลักการที่จัดเพื่อเอกภาพนโยบาย หลากหลายปฏิบัติ

6.3 จัดหลักสูตรแกนกลางจัดโครงสร้างหลักสูตรยืดหยุ่น

6.4 กำหนดมาตรฐานการศึกษา 12 ปี สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ แบ่งช่วงชั้นๆ ละ 3 ปี

6.5 จัดเฉพาะส่วนที่จำเป็นพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองของชาติการดำรงชีวิตการประกอบอาชีพ การศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาจัดทำสาระให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

6.6 จัดการศึกษาโดยมุ่งความสำคัญด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรม กระบวนการ เรียนรู้และ ความรับผิดชอบต่อสังคม

2.2 สิ่งที่จะทำให้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 บรรลุวัตถุประสงค์ คือ

1. การประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา

2. ความร่วมมือบิดามารดา ผู้ปกครอง บุคคลในชุมชนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนส่งเสริมแหล่งเรียนรู้

4. กระทรวงศึกษาธิการจัดทำเอกสารหลักสูตร เอกสารประชาสัมพันธ์หลักสูตร

โดยเอกสารหลักสูตร คือ – คู่มือบริหารหลักสูตร – แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา - คู่มือครู – เอกสารประกอบหลักสูตรกลุ่มสาระต่างๆ - แนวทางการวัดและประเมินผล การจัดระบบแนะแนว การวิจัยในสถานศึกษาและการใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้

3). หลักการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มี 5 ประการ

1. การศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ 2. การศึกษาเพื่อปวงชน

3. การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต 4.โครงสร้างยืดหยุ่นในสาระ เวลา การจัดการเรียนรู้

5. จัดได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมเป้าหมาย เทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์

4) จุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 9 ประการ

1. เห็นคุณค่า มีวินัยในตัวเอง ปฏิบัติตามหลักธรรมศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมพึงประสงค์
2. มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
3. มีความรู้อันเป็นสากล มีทักษะศักยภาพด้านสื่อสาร เทคโนฯ
4. มีทักษะกระบวนการคณิตฯ วิทย์ฯ การคิด การสร้างปัญญา การดำเนินชีวิต
5. รักการออกกำลังกาย ดูแลสุขภาพ บุคลิกภาพ
6. มีประสิทธิภาพการผลิต การบริโภค ทนิยมผลิตมากกว่าบริโภค
7. เข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย
8. สำนึกอนุรักษ์ภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
9. รักประเทศชาติ ท้องถิ่น ทำประโยชน์สิ่งดีงามให้สังคม

5)โครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. ระดับช่วงชั้น มี4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการผู้เรียน

- ช่วงชั้นที่ 1 ชั้น ป.1 -ป.3 - ช่วงชั้นที่ 2 ชั้น ป.4 -ป.6
- ช่วงชั้นที่ 3 ชั้น ม.1 -ม.3 - ช่วงชั้นที่ 4 ชั้น ม.4.- ม.6

2. สาระการเรียนรู้ (องค์ความรู้ ทักษะ กระบวนการเรียนรู้ คุณลักษณะ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม) ประกอบด้วย 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่

2.1 ภาษาไทย 2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์ 2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา 2.6 ศิลป

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2.8 ภาษาต่างประเทศ

โดยสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 สาระจัดเป็น 2 กลุ่ม

- กลุ่มแรก (2.1-2.4) กลุ่มพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียน
- กลุ่มสอง (2.5-2.8) กลุ่มเสริมสร้างพื้นฐานมนุษย์ ศักยภาพการคิดและการทำงาน
- เรื่องสิ่งแวดล้อมบรรจุไว้ในสาระการเรียนรู้ 2.3,2.4,2.5
- ภาษาอังกฤษให้เรียนทุกช่วงชั้น ภาษาอื่นจัดตามความเหมาะสม
- สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 เป็นสาระในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทุกคน ส่วนสาระที่ตอบสนองความสามารถ ความถนัดนักเรียนแต่ละคนนั้นสถานศึกษากำหนดเพิ่ม

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 2 ลักษณะคือ

3.1 กิจกรรมแนะแนว เพื่อส่งเสริมพัฒนาความสามารถตามความเหมาะสม ความแตกต่างบุคคล

3.2 กิจกรรมนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ได้แก่ ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และผู้บำเพ็ญประโยชน์

4. มาตรฐานการเรียนรู้ เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียน มี 2 ลักษณะ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน ในแต่ละสาระการเรียนรู้ เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานช่วงชั้น ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้เมื่อผู้เรียนจบแต่ละช่วงชั้น คือ ป.3 ป.6 ม.3.ม.6

มาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดเฉพาะพัฒนาคุณภาพนักเรียนทุกคนเท่านั้น มาตรฐานที่สอดคล้องกับท้องถิ่นสถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม

5. เวลาเรียน

ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) เวลาเรียนต่อปีโดยประมาณ 800-1,000 ชั่วโมง หรือวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) เวลาเรียนต่อปีโดยประมาณ 800-1,000 ชั่วโมง หรือวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) เวลาเรียนต่อปีโดยประมาณ 1,000-1,200 ชั่วโมง หรือวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 (ม4.1-ม.6) เวลาเรียนต่อปีไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง หรือวันละไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

6) การจัดหลักสูตร

- จัดสำหรับพัฒนาผู้เรียนตั้งแต่ ป.1-ม.6 ทุกกลุ่มเป้าหมาย ทุกรูปแบบ
- การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักสูตรโดยเฉพาะเพื่อเตรียมความพร้อมเข้า ป.1
- สถานศึกษานำโครงสร้างตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมาจัดทำเป็นหลักสูตรแกนกลางของสถานศึกษาโดยต้องทำรายวิชาในแต่ละกลุ่มให้ครบถ้วนตามมาตรฐานที่กำหนด
- สถานศึกษาทำสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมเป็นหน่วยการเรียนรู้เป็นรายวิชาใหม่ๆ เข้มขึ้นให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดความสนใจความต้องการ โดยเลือกจากสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ตั้งแต่ช่วงชั้นที่ 2 ขึ้นไป ส่วนช่วงชั้นที่ 1 ไม่ควรเลือกเรียนรายวิชาเรียนวิชาพื้นฐานก่อน
- สถานศึกษาต้องจัดสาระการเรียนรู้ครบทั้ง 8 กลุ่มครบทุกช่วงชั้นโดยช่วงชั้นภาคบังคับ (ป.1-ม.3) จัดหลักสูตรเป็นรายปี ช่วงชั้น ม.4-ม.6 จัดหลักสูตรเป็นหน่วยกิตโดย
- ช่วงชั้นที่ 1-2 มุ่งพัฒนาคุณภาพ กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านต่างๆ
- ช่วงชั้นที่ 3 มุ่งให้ผู้เรียนสำรวจความถนัดความสนใจความสามารถตนเอง
- ช่วงชั้นที่ 4 มุ่งให้เรียนรู้ทักษะเฉพาะด้าน การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ

7) การจัดเวลาเรียน จัดให้ยืดหยุ่นโดย

- ช่วงชั้นที่ 1 จัดทักษะพื้นฐานที่จำเป็น (ไทย คณิต) ร้อยละ 50 ของเวลาเรียนทั้งหมดในสัปดาห์ นอกนั้นวิชาอื่น

- ช่วงชั้นที่ 2 จัดไทย คณิต ร้อยละ 40 ของเวลาเรียนทั้งหมดในสัปดาห์ นอกนั้นวิชาอื่น เช่น วิทยทยาศาสตร์ จำนวน 2 ชั่วโมง

-ช่วงชั้นที่ 3 จัดเวลาเรียนสำหรับกลุ่มสาระต่างๆ ใกล้เคียงกัน และเวลาเรียนของรายวิชาเพิ่มเติมใหม่ๆ

- ช่วงชั้นที่ 4 จัดเหมือนช่วงชั้นที่ 3 แต่ปรับรูปแบบเหมาะสมยิ่งขึ้น

การจัดเวลาเรียนช่วงชั้นที่ 3 จัดเป็นรายปีหรือรายภาคก็ได้ ช่วงชั้นที่ 4 จัดเป็นรายภาค คิดน้ำหนักการเรียน เป็นหน่วยกิต (40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน คือ 1หน่วยกิต)

การจัดการเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ

เช่น ด้านศาสนา นาฏศิลป์ อาชีวศึกษา ความเป็นเลิศด้านต่างๆ ความสามารถพิเศษ การศึกษาทางเลือกที่จัดโดยครอบครัว ชุมชน องค์กร จัดการศึกษาโดยปรับใช้มาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรนี้ตามความเหมาะสม

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ที่เป็นแกนกลาง มีดังนี้

2.1 ภาษาไทย มี 5 สาระ และ 6 สาระการเรียนรู้ (อ่าน-เขียน-ฟังดูพูด-เข้าใจภาษา-วรรณคดีวรรณกรรม)

2.2 คณิตศาสตร์ มี 6 สาระ และ 19 สาระการเรียนรู้ (จำนวน-วัด-เรขาคณิต-พีชคณิต-วิเคราะห์-ทักษะกระบวนการ)

2.3 วิทยาศาสตร์ มี 8 สาระ และ 13 สาระการเรียนรู้ (สิ่งมีชีวิต-ชีวิตสิ่งแวดล้อม-สาร-แรงการเคลื่อนที่-พลังงาน-การเปลี่ยนแปลงโลก -ดาราศาสตร์ อวกาศ-ธรรมชาติ-วิทย์เทคโนฯ)

2.4 สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มี 5 สาระ และ 12 สาระการเรียนรู้ (ศาสนา ศิลธรรมจริยธรรม-หน้าที่พลเมืองวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต-เศรษฐศาสตร์-ประวัติศาสตร์–ภูมิศาสตร์)

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา มี 5 สาระ และ 6 สาระการเรียนรู้ (การเติบโตพัฒนาการ-ชีวิตและครอบครัว -การเคลื่อนไหวออกกำลังกายกีฬา-ส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค-ความปลอดภัยในชีวิต)

2.6 ศิลป์ มี 3 สาระ และ 6 สาระการเรียนรู้ (ทัศนศิลป์-ดนตรี-นาฏศิลป์)

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี มี 5 สาระ และ 6 สาระการเรียนรู้ (การดำรงชีวิตและครอบครัว -การอาชีพ-เทคโนโลยี-เทคโนโลยีสารสนเทศ-เทคโนโลยีการทำงานและอาชีพ)

2.8 ภาษาต่างประเทศ มี 3 สาระ และ 7 สาระการเรียนรู้ (-ภาษาเพื่อการสื่อสาร- ภาษาวัฒนธรรม - ภาษากับชุมชนโลก)

มาตรฐานการศึกษาช่วงชั้นจะมีในเอกสารประกอบหลักสูตร สาระ และมาตรฐานตามความถนัดความสนใจฯ สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มเติม

8) การจัดการเรียนรู้

หลักการ- ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ - ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

ลักษณะการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

บัณฑิตสอบครู www.sobkroo.com

- การบูรณาการแบบผู้สอนคนเดียว - การบูรณาการแบบคู่ขนาน
- การบูรณาการแบบสหวิทยา - การบูรณาการแบบโครงการ

9) แนวการจัดการเรียนรู้แบ่งเป็นช่วงชั้น

- ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) จัดสนองตอบต่อความสนใจคำนึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้
- ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) จัดคล้ายช่วงชั้นที่ 1 แต่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนตามความสนใจ
- ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) จัดการเรียนรู้ที่มีหลักการ ทฤษฎีที่ยาก ซับซ้อนขึ้น
- ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4- ม. 6) จัดการเรียนรู้เฉพาะทาง มุ่งเน้นความถนัด ความสามารถ ความคิดระดับสูง ตามความต้องการผู้เรียน ด้านอาชีพ ด้านการศึกษาต่อ

10) สื่อการเรียนรู้

ลักษณะสื่อ - เป็นแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้
- เป็นสื่อที่ผู้เรียนและผู้สอน ใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
- หลากหลายทั้งสื่อธรรมชาติ สิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยี

หน้าที่สถานศึกษา หน่วยงาน

- จัดทำจัดหาสื่อการเรียนรู้ - ศึกษาค้นคว้า วิจัย พัฒนาสื่อ
- เลือกใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ - วิเคราะห์ ประเมินคุณภาพมาตรฐานสื่อ
- จัดแหล่งการเรียนรู้ศูนย์สื่อการเรียนรู้ - จัดเครือข่ายการเรียนรู้
- กำกับติดตามประเมินผล การดำเนินงาน การใช้สื่อ

11) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

- สถานศึกษาจัดทำหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- มีการวัดและประเมินผลทั้งระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ

12) การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน

- จบชั้น ม. 3 เป็นการจบการศึกษาภาคบังคับ-
- จบชั้น ม. 6 เป็นการจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

13) เอกสารหลักฐานการศึกษา

- สถานศึกษาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเอง เช่น ระเบียนสะสม แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนรายวิชา เป็นต้น
- เอกสารหลักฐานที่สถานศึกษาทุกแห่งใช้เหมือนกัน เช่น เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ เป็นต้น

-หากพิจารณาลงในรายละเอียดของเอกสารหลักฐานที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดทำจะมี 3 ประเภท คือ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

กลุ่มที่ 1 เอกสารหลักฐานสำคัญ ที่จะต้องจัดทำเพื่อใช้เป็นหลักฐานให้การรับรองผลการเรียนและวุฒิ-การศึกษาของผู้เรียน เอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบรับรอง และยืนยันวุฒิการศึกษาของผู้เรียน เอกสารประเภทนี้ จึงเป็นเอกสารที่ควบคุมและบังคับแบบโดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อประโยชน์ในการสื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และการส่งต่อ ได้แก่

1) เอกสารแสดงผลการเรียนของผู้เรียน จะออกให้เมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาและกรณีย้ายสถานศึกษา ซึ่งขณะนี้ คือ ระเบียนแสดงผลการเรียน (ปพ.1) จัดทำให้ผู้เรียนรายบุคคล

2) เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา เป็นเอกสารรับรองวุฒิการศึกษาของผู้เรียนรายบุคคลสำหรับผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ (9 ปี) และผู้สำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เรียกว่า หลักฐานแสดงวุฒิการศึกษา (ปพ.2)

3) เอกสารที่ใช้เป็นหลักฐานสำหรับตรวจสอบรับรองความสำเร็จ และวุฒิการ-ศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา ที่เรียกว่า แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ปพ.3)

กลุ่มที่ 2 เอกสารประกอบการปฏิบัติงานประเมินผลสำหรับผู้เกี่ยวข้องต่างๆ (ครูผู้สอนฝ่ายทะเบียนวัดผล ผู้รับผิดชอบกลุ่มสาระการเรียนรู้ระดับชั้น เป็นต้น) เอกสารกลุ่มนี้ สถานศึกษาเป็นผู้ออกแบบจัดทำขึ้นเอง เพื่อให้เหมาะสม สอดคล้องกับระบบการดำเนินงาน และวิธีการปฏิบัติที่สถานศึกษากำหนด เช่น ใช้บันทึกเวลาเรียน ผลการประเมิน ทั้งนี้ โดยจะต้องคำนึงถึงความสะดวกในการปฏิบัติ สามารถให้ข้อมูลที่เป็นร่องรอยหลักฐาน การปฏิบัติงานของครู ของนักเรียน ได้อย่างเป็นระบบ น่าเชื่อถือ ฉะนั้น โรงเรียนขนาดใหญ่ซึ่งมีขอบข่ายการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและกว้าง จำนวนผู้เรียนมาก ผู้สอนมาก อาจจัดทำเป็นหลายเล่มใช้เฉพาะแต่ละเรื่อง ขณะที่โรงเรียนขนาดเล็กอาจออกแบบอยู่ในฉบับเดียวกันได้

กลุ่มที่ 3 เอกสารรายงานพัฒนาการด้านต่างๆ ของผู้เรียนเอกสารกลุ่มนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ข้อมูลที่แสดงถึงระดับความสำเร็จในการเรียนความก้าวหน้า ในการเรียนด้านต่างๆ รายละเอียด รูปแบบเอกสารอาจต่างกันไปตามความต้องการการใช้งาน ผู้ใช้งานรวมทั้งความเป็นไปได้ที่จะให้ข้อมูลซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้สูงสุด ได้แก่ เอกสารสำหรับรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านต่างๆ ใบรับรองสถานภาพทางการศึกษาของผู้เรียนเป็นการชั่วคราว เอกสารแสดงข้อมูล เกี่ยวกับการเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ สำหรับผู้เรียนที่ประสงค์จะย้ายสถานศึกษาเบื้องต้น ซึ่งเอกสารเหล่านี้สถานศึกษาเป็นผู้ออกแบบขึ้นใช้เองโดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า เอกสารนี้จะต้องให้ข้อมูลที่แสดงพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนด้านต่างๆ ของผู้เรียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องเรียนรู้ ได้เรียนรู้แล้วแต่กรณี เพื่อประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้อง

ดังนั้น จากเดิมที่มีความเข้าใจกันว่าสถานศึกษาจะต้องจัดทำเอกสาร ปพ.1-ปพ.9 นั้น เอกสาร/หลักฐานที่สถานศึกษาจะต้องจัดทำจัดให้มี คือ เอกสารหลักฐานกลุ่มที่ 1 ซึ่งต้องใช้ตามแบบที่กระทรวงกำหนด คือ ปพ.1 ปพ.2 และ ปพ.3 สำหรับเอกสารกลุ่มที่ 2 และ 3 สถานศึกษาสามารถออกแบบจัดทำขึ้นใช้เองได้ การเรียกชื่อเอกสารจำนวนเอกสารสามารถกำหนดได้ตามลักษณะและความจำเป็นในการใช้งาน สำหรับ ปพ.4 – ปพ.9 ที่ปรากฏในเอกสารประกอบหลักฐาน ถือเป็นตัวอย่างที่ส่วนกลางได้ออกแบบขึ้นเพื่อให้สถานศึกษาได้ศึกษา เพื่อเกิดความคิดที่จะไปจัดทำขึ้นใช้เป็นของตนเอง

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

14) การเทียบโอนผลการเรียน เทียบโอนผลการเรียนของโรงเรียนโดย

- พิจารณาจากหลักฐานการศึกษา
- พิจารณาจากความรู้ประสบการณ์ตรง
- พิจารณาจากความสามารถและการปฏิบัติได้จริง

ทั้งนี้เป็นไปตามกฎกระทรวงและระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

15) การพัฒนาศักยภาพครู

- สถานศึกษามีหน้าที่พัฒนาศักยภาพครูให้เป็นครูมืออาชีพ
- พัฒนาศักยภาพครูให้เป็นผู้นำทางวิชาการ

16) การกำกับ ติดตามประเมินรายงานผล

- เป็นกระบวนการที่เป็นกลไกของการประกันคุณภาพ
- เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่าย มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา เห็นความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรค ตลอดจนให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุน การวางแผนและดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริง

2. นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1) นโยบายพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ขอให้สถานศึกษาที่ใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนตามแนวทางต่อไปนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร

1.1 กำหนดสัดส่วนการเรียน กำหนดสัดส่วนการเรียนสำหรับกลุ่มสาระต่างๆ ไว้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มสาระที่จำเป็นสำหรับเป็นพื้นฐานทางวิชาการและการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และคอมพิวเตอร์ ควรใช้เวลาเรียนในห้องเรียน และอาจเรียนนอกห้องเรียนได้บ้าง

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสาระวิชาพื้นฐานการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์และสุขศึกษา ควรใช้เวลาเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในสัดส่วนเท่าๆ กัน

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสาระวิชาพื้นฐานเพื่อการพัฒนาสุขภาพ สุนทรียภาพ บุคลิกภาพ การแสดงออก และทักษะการจัดการ ได้แก่ ดนตรี กีฬา ศิลปะ การงานอาชีพ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สามารถจัด การเรียนการสอนนอกห้องเรียน

บ้านสื่อบัณฑิต www.sobkroo.com

1.2 กำหนดวิธีการเรียน

การเรียนทุกสาระวิชาจะต้องมีวิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจในบทเรียนอย่างแท้จริง โดยไม่ใช้วิธีการท่องจำ และไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกเบื่อหน่ายต่อการเรียน สามารถเรียนได้อย่างมีความสุข

1.3 กำหนดเวลาในการเรียน

สำหรับเวลาในการเรียนของกลุ่มที่ 1 และ 2 ควรอยู่ในช่วงเช้า ส่วนกลุ่มที่ 3 ควรจัดในช่วงบ่าย ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่ายหรือเหนื่อยจนเกินไป การเรียนในกลุ่มที่ 3 ไม่ควรคิดคะแนนสอบ แต่ควรให้ผู้เรียนที่เข้าเรียนสม่ำเสมอ สามารถสอบผ่านได้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกันทางด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

1.4 กำหนดจุดเน้นในการเรียน จุดเน้นในการเรียนกลุ่มสาระต่างๆ ที่จำเป็น มีดังนี้

ภาษาไทย ให้เน้นความสำคัญของการออกเสียงภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง การออกเสียงตัวควบกล้ำ การเขียนเรียงความ ย่อความ การส่งเสริมให้รักการอ่าน การเขียนภาษาไทยให้ถูกต้องตามอักขรวิธี และรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม

ภาษาอังกฤษ ให้เน้นความสามารถด้านการพูดและการโต้ตอบ ซึ่งจำเป็นในการสื่อสาร เน้นการอ่านเก็บใจความให้เข้าใจ และให้ความสำคัญกับการเขียนภาษาให้ถูกต้อง

วิทยาศาสตร์ ให้เน้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนการสอนให้เกิดความเข้าใจ รวมทั้งการใช้เครื่องมือและการทดลองทางวิทยาศาสตร์ทั้งด้านฟิสิกส์ เคมี ชีววิทยา สามารถคิดวิเคราะห์หาเหตุผลอย่างมีระบบ

คณิตศาสตร์ เน้นความเข้าใจในหลักการคิดคำนวณ รู้จักหลักการคิดวิเคราะห์ทางคณิตศาสตร์อย่างเป็นเหตุเป็นผล ควรเรียนตามลำดับให้เกิดความต่อเนื่อง สามารถคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการทางคณิตศาสตร์

คอมพิวเตอร์ สามารถเข้าใจภาษาคอมพิวเตอร์ เรียนรู้ฮาร์ดแวร์ ซอฟท์แวร์ การสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์ และการสร้างเว็บไซต์ สามารถค้นหา เก็บข้อมูล และใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ และสามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้กลุ่มสาระต่างๆ

สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เน้นการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ชาติไทย ความเป็นไทย เอกลักษณ์ของชาติ ประเพณีและวัฒนธรรมไทย รวมทั้งปลูกฝังให้เป็นคนดี มีคุณธรรม และต่อต้านการทุจริตคิดมิชอบในรูปแบบต่าง ๆ

สุขศึกษาและพลศึกษา ฝึกออกกำลังกาย สามารถเล่นกีฬาได้ มีระเบียบวินัย มีน้ำใจนักกีฬา มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย ไม่ใช้สารเสพติด ไม่ใช้ความรุนแรงในการตัดสินปัญหา และไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ หรือพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ

ศิลปะ เน้นในเรื่องการเล่นดนตรี งานศิลปะ และการแสดง รู้จักแสดงออกและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณค่า

การงานอาชีพ ฝึกทักษะในการผลิตสินค้าและบริการรู้จักวิธีการประกอบอาชีพ เข้าใจวิธีการพัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า เข้าใจการเป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม

บัวหลวงสอบครู www.sobkroo.com

2. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน

2.1 การกำหนดเป้าหมาย ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ดังนี้

ระดับปฐมวัย มุ่งเพื่อการเตรียมความพร้อมและพัฒนาผู้เรียน ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ระดับการศึกษาภาคบังคับ มุ่งเพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนา ให้อ่านออกเขียนได้ รวมทั้งภาษาอังกฤษ การคิดคำนวณเป็น รู้จักการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ มีความรู้และเข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย มีความรักชาติ รักความเป็นไทย มีคุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถเบื้องต้น ทางดนตรี ศิลปะ และกีฬา และมีวิชาชีพที่จำเป็นสำหรับผู้ที่ไม่ประสงค์จะเรียนต่อ

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มุ่งที่จะเตรียมตัวผู้เรียนให้ศึกษาต่ออุดมศึกษาหรือพัฒนาผู้เรียนเป็นแรงงานที่มีคุณภาพระดับกลางสำหรับระบบเศรษฐกิจ มีการพัฒนา การใช้ภาษาต่างประเทศมากยิ่งขึ้น การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการสืบค้นข้อมูลในการศึกษา และการประกอบอาชีพ มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ คำนวณระดับสูง และการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี มีระเบียบวินัย อยู่ในศีลธรรมจริยธรรมอันดี

2.2 การพัฒนาครู จัดให้มีการพัฒนาครูโดยถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะหากครูไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะทำให้คุณภาพการสอนไม่มีประสิทธิภาพ จะต้องให้โอกาสครูได้พัฒนาตนเองและได้มีโอกาสศึกษา ฝึกอบรม หรือดูงานเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนใหม่ๆ ครูจะต้องสอนด้วย วิธีการที่ทันสมัยอาจเรียนรู้ไปกับผู้เรียน เช่น การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนการสอน การฝึกอบรม ทางภาษาต่างประเทศ เป็นต้น

2.3 วิธีการสอนของครู การจัดการเรียนการสอน ครูจะต้องสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และฝึกผู้เรียนให้ซักถาม โต้ตอบ อภิปราย แสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ต้องเข้าใจว่าผู้เรียน มีความถนัด ความสนใจ และความสามารถที่แตกต่างกัน

การเรียนการสอน ต้องสอนให้เกิดความเชื่อมโยง ระหว่างกลุ่มสาระต่างๆ เพื่อผู้เรียนมีความเข้าใจ เกิดความรู้ และปัญญา

2.4 การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน จัดให้มีสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยช่วยการ สอนของครู ได้แก่ คอร์สแวร์ หรืออุปกรณ์ต่างๆ ที่จะช่วยการเรียนการสอน และให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติการจริงทั้งในห้องทดลอง หรือภายนอกห้องเรียน รวมทั้งจัดให้มีการรวบรวมแหล่งเรียนรู้และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับครูและผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้า และอ้างอิง

2.5 การพัฒนาเครือข่าย จัดให้มีเครือข่ายทางวิชาการระหว่างสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และท้องถิ่น เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการพัฒนารูปแบบและกระบวนการเรียนการสอน จัดให้มีการหมุนเวียนครู และมีการใช้วิทยากรท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนจะทำให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนในสถานศึกษาดีขึ้น และมีผลดีต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และมีการพัฒนาไปในทาง ที่จะ

ชีทสรุปครู www.sobkroo.com

ทำให้การศึกษาของไทยมีคุณภาพและมาตรฐานเทียบเท่าสากล

2.2) แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1) การจัดสาระการเรียนรู้ แนวทางการจัดสาระการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น กำหนด ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1-3 (ป.1 – ม.3) แต่ละปีต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องจัดให้เรียนครบทุกสาระ แต่เมื่อเรียนจบช่วงชั้น ผู้เรียนต้องเรียนครบทุกสาระ และมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนด

ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 – ม.6) แต่ละภาคเรียนไม่จำเป็นต้องจัดสาระการเรียนรู้ให้ครบทั้ง 8 กลุ่ม ทั้งนี้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่จำเป็นต้องจัดให้เรียนครบทุกสาระ แต่เมื่อเรียนจบช่วงชั้น ผู้เรียนต้องเรียนครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และครบทุกสาระในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่หลักสูตรกำหนดในการพิจารณาว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ใดจำเป็นต้องจัดให้เรียนครบทุกสาระในแต่ละปี หรือแต่ละภาคเรียนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เป็นทักษะ ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ อาจจำเป็นต้องจัดให้เรียนครบทุกสาระในแต่ละปีหรือแต่ละภาคเรียน การกำหนดหน่วยกิตและเวลาเรียน ช่วงชั้นที่ 4

2) กำหนดจำนวนหน่วยกิต สำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐาน และเพิ่มเติม ในช่วงชั้น ที่ 4 ไม่น้อยกว่า 75 หน่วยกิต ประกอบด้วย

2.1) สาระการเรียนรู้พื้นฐาน

- กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และภาษาอังกฤษ กำหนดจำนวนหน่วยกิต กลุ่มละประมาณ 4-6 หน่วยกิต
- กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ และการงานอาชีพและเทคโนโลยี กำหนดจำนวนหน่วยกิตกลุ่มละประมาณ 3-4 หน่วยกิต

2.2) สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม กำหนดจำนวนหน่วยกิตตามความเหมาะสม ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เลือกเรียนตามความถนัด ความสนใจ

3) กำหนดเวลาเรียนสำหรับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ให้สถานศึกษากำหนดเวลาสำหรับให้ผู้เรียนเข้าร่วมและปฏิบัติกิจรรมพัฒนาผู้เรียนประมาณ 480 ชั่วโมง ตลอดช่วงชั้นโดยไม่กำหนดจำนวนหน่วยกิต

4) การกำหนดรหัสวิชา

4.1) การกำหนดระบบรหัสวิชา กำหนดระบบรหัสวิชา สำหรับสาระการเรียนรู้พื้นฐานและเพิ่มเติม ตามหลักสูตรที่สถานศึกษาจัดทำ โดยประกอบด้วยตัวอักษรและตัวเลข จำนวน 6 หลัก ดังนี้

หลักที่ 1 เป็นรหัสตัวอักษรแสดงกลุ่มสาระการเรียนรู้

หลักที่ 2 เป็นรหัสตัวเลขแสดงช่วงชั้นของรายวิชา ซึ่งสะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงชั้น

บ้านสอบครู.www.sobkroo.com

หลักที่ 3 เป็นรหัสตัวเลขแสดงปีที่เรียนของรายวิชา ซึ่งสะท้อนระดับความรู้และทักษะในรายวิชาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี

หลักที่ 4 เป็นรหัสตัวเลขแสดงประเภทของรายวิชา

หลักที่ 5 และหลักที่ 6 เป็นรหัสตัวเลขแสดงลำดับของรายวิชาแต่ละประเภทในปีเดียวกันหรือช่วงชั้นเดียวกันมีจำนวนตั้งแต่ 01-99

4.2) แนวปฏิบัติในการนำระบบรหัสวิชาไปใช้

4.2.1)ให้สถานศึกษาทุกแห่งที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544ในช่วงชั้นที่ 4 (ม.4 - ม.6) ใช้ระบบรหัสวิชาที่กำหนดข้างต้นตั้งแต่ปีแรกที่ใช้หลักสูตรฯ

4.2.2) สถานศึกษาทุกแห่งที่จัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 1-3 (ป.1 - ม.3) อาจนำระบบรหัสวิชาที่กำหนดข้างต้นไปใช้ในสถานศึกษาได้ เพื่อให้เป็นระบบเดียวกัน และเป็นประโยชน์ในการสื่อสารระหว่างสถานศึกษา ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

4.3) การกำหนดระดับผลการเรียน (เกรด)ให้สถานศึกษากำหนดระดับผลการเรียน(เกรด) ช่วงชั้นที่ 4 คือ

ผู้เรียนที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 4 ในปีการศึกษา 2545 และเรียนจบในปีการศึกษา 2547 ให้ใช้ระดับผลการเรียน (เกรด) เป็น 5 ระดับ ทั้งนี้ เพื่อให้ผลการเรียนของผู้เรียนอยู่บนฐานเดียวกัน และเกิดความเป็นธรรมกับผู้เรียนที่จบหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

สำหรับผู้ที่เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ช่วงชั้นที่ 4 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2546 และเรียนจบตั้งแต่ปีการศึกษา 2548 เป็นต้นไป ให้ใช้ระดับผลการเรียน (เกรด) เป็น 8 ระดับ โดยมีแนวการให้ระดับผลการเรียน ดังนี้

ระดับผลการเรียน	ความหมาย	ช่วงคะแนนเป็นร้อยละ
4	ผลการเรียนดีเยี่ยม	80 - 100
3.5	ผลการเรียนดีมาก	75 - 79
3	ผลการเรียนดี	70 - 74
2.5	ผลการเรียนค่อนข้างดี	65 - 69
2	ผลการเรียนน่าพอใจ	60 - 64
1.5	ผลการเรียนพอใช้	55 - 59
1	ผลการเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ	50 - 54
0	ผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์	0 - 49

บ้านสอบครู พี่ผู้.sobkrub.com

3. นิยามศัพท์ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากสภาพปัญหาการใช้หลักสูตรฯ ที่พบคือปัญหาที่เกิดจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกันเกี่ยวกับคำต่าง ๆ ที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้กำหนดนิยามศัพท์ที่ใช้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกันให้กับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Basic education curriculum)

หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งมีความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต และมีคุณภาพได้มาตรฐานสากลเพื่อการแข่งขันในยุคปัจจุบัน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยส่วนที่เป็นแกนกลางซึ่งกำหนดโดยหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนที่เกี่ยวกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งพัฒนาโดยเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนเพิ่มเติมที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียน

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็น**หลักสูตรแกนกลาง (Core curriculum)** ในส่วนที่หน่วยงานส่วนกลาง โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดขึ้นสำหรับผู้เรียนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเรียนรู้เพื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

หลักสูตรแกนกลางเป็นความรู้ทักษะและเจตคติที่เลือกสรรแล้วว่ามีความจำเป็นสำหรับเยาวชนไทยทุกคน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของชาติ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ความเจริญทางวิทยาการในโลกยุคปัจจุบัน

2. หลักสูตรสถานศึกษา (School curriculum)

แผนหรือแนวทางในการจัดประมวลความรู้และประสบการณ์ซึ่งจัดทำโดยบุคคลหรือคณะบุคคลในระดับสถานศึกษา เพื่อใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน และโลกอย่างมีความสุข

หลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นหลักสูตรแกนกลางที่กำหนดจากส่วนกลาง และส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่จัดทำโดยเขตพื้นที่การศึกษา และส่วนที่สถานศึกษาแต่ละแห่งเพิ่มเติมขึ้นตามความเหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ความต้องการ ความถนัด และความสามารถของผู้เรียน

หลักสูตรสถานศึกษาที่ดีมีคุณภาพ ต้องเป็นหลักสูตรที่พัฒนามาจากข้อมูลของสถานศึกษาและชุมชน สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชน มาใช้อย่างคุ้มค่าและใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่

3. มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน (Content standards/Learning standards)

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานระบุถึงองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็น สำหรับผู้เรียนทุกคนที่ต้องรู้และปฏิบัติได้เมื่อจบการศึกษาขั้น

บ้านสอบครู เพื่อนครู www.sobkroo.com

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นเป้าหมายและกรอบทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรทั้งในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัยและใช้กับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน รวมทั้งเด็กพิการและด้อยโอกาส จะเว้นเสียก็แต่ผู้มีความบกพร่องทางสมอง และการเรียนรู้อย่างรุนแรงเท่านั้น

4. มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น (Interval benchmarks)

ระดับคุณภาพที่ระบุถึงองค์ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะสำคัญที่ผู้เรียนต้องรู้ และปฏิบัติได้เมื่อเรียนจบแต่ละช่วงชั้น มาตรฐานช่วงชั้นมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ การศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่มีเฉพาะเจาะจงมากขึ้นกว่ามาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ใช้สำหรับเป็นจุดมุ่งหมายและกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเมื่อผู้เรียนเรียนจบแต่ละช่วงชั้น ซึ่งจัดแบ่งเป็น ๔ ช่วง คือ ป. ๑ – ๓ ป. ๔ – ๖ ม. ๑ – ๓ และ ม.๔-๖

5. สาระ (strands)

องค์ความรู้และทักษะกระบวนการ ค่านิยม และคุณลักษณะสำคัญที่ระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ซึ่งนักเรียนต้องรู้และปฏิบัติได้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดแบ่งสาระเป็น ๘ กลุ่ม ที่เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องรู้ อย่างต่อเนื่องตลอด ๑๒ ปี คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ

6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ (Subject areas)

การจัดกลุ่มองค์ความรู้และทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยใช้ศาสตร์เป็นฐานในการจัดแบ่งเป็น ๘ กลุ่ม ได้แก่ ๑) ภาษาไทย ๒) คณิตศาสตร์ ๓) วิทยาศาสตร์ ๔) สังคม ศาสนาและวัฒนธรรม ๕) สุขศึกษา และพลศึกษา ๖) ศิลปะ ๗) การงานอาชีพและเทคโนโลยี ๘) ภาษาต่างประเทศ

7. สาระการเรียนรู้พื้นฐาน

องค์ความรู้และทักษะกระบวนการที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้และปฏิบัติได้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานส่วนกลางมีหน้าที่รับผิดชอบในการกำหนดสาระพื้นฐานเพื่อให้โรงเรียนทุกแห่งใช้ในการพัฒนาผู้เรียน

8. สาระการเรียนรู้เพิ่มเติม

องค์ความรู้และทักษะที่จัดขึ้นเพิ่มเติมจากสาระการเรียนรู้พื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ หรือเพื่อการศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น หรือเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในอนาคต

9. สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

รายละเอียดของเนื้อองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ศิลปะ

บ้านสอบครู พี่ยม.sobkroo.com

วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมนั้น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้น เพื่อจะนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

10. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กิจกรรมที่สถานศึกษาจัดขึ้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม ผู้เรียนสามารถเลือกเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจ เพื่อช่วยพัฒนาองค์รวมทั้งร่างกายและจิตใจ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิต วุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี

2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษา วิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมินและปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม

11. การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายตามสถานการณ์จริงของผู้เรียนแต่ละคนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ สามารถแสวงหาความรู้จากแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย และนำ วิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้

12. การจัดการเรียนการสอนบูรณาการ

การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหลากหลาย และสัมพันธ์กันเป็นองค์รวม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แจ้งรู้จริง ในสิ่งที่ศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

13. หน่วยการเรียนรู้

แผนหรือแนวทางที่ครูจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนหน่วยการเรียนรู้แต่ ละหน่วย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้แก่ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค ที่เป็นเป้าหมายของหน่วยนั้น สาระซึ่งเป็นองค์ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ กิจกรรมการเรียนการสอน ชิ้นงานหรือภาระงานที่ผู้เรียนปฏิบัติ และการวัดผลประเมินผล

14. แผนการจัดการเรียนรู้

แผนหรือแนวทางการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการเรียนรู้ เมื่อดำเนินการจัดการเรียนการสอนครบทุกแผนของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนจะได้พัฒนาคุณภาพบรรลุตาม ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี/รายภาคที่กำหนดเป็นเป้าหมายของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

15. โครงงาน

ภาระงานที่ผู้เรียนปฏิบัติ ซึ่งอาจเป็นลักษณะการทำงานเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประยุกต์ ดัดแปลงและบูรณาการความรู้ไปใช้อย่างกว้างขวางในการปฏิบัติงาน โดยมีการกำหนด

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

เป้าหมายและวางแผน ขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดการอย่างเป็นระบบมีการใช้เอกสารอ้างอิง หรือแหล่งค้นคว้าต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

16. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล ร่องรอย หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพ

17. การวัดและประเมินผลอิงมาตรฐาน

การวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการ ความก้าวหน้า และความสำเร็จทางการเรียน โดยเทียบเคียงกับคุณภาพที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ ในระบบการศึกษาที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลในทุกระดับทั้งระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ต้องเชื่อมโยงและสะท้อนให้เห็นถึงความก้าวหน้าของ ผู้เรียนเมื่อเทียบเคียงกับมาตรฐานอย่างชัดเจน

18. การประเมินตามสภาพจริง

การวัดประเมินผลการเรียนรู้จากการที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติงาน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการนำความรู้และทักษะที่เรียนไปใช้ในสภาพและสถานการณ์จริง หรือเชื่อมโยงใกล้เคียงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด การประเมินตามสภาพจริงมักมีการกำหนดชิ้นงานหรือภาระงานให้ผู้เรียนปฏิบัติและมีการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีเกณฑ์ พร้อมทั้งอธิบายคุณภาพงานตามเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน

19. สื่อการเรียนการสอน

วิธีการหรือกระบวนการ วัสดุ ของจริง สิ่งต่าง ๆ และธรรมชาติที่อยู่รอบตัวซึ่งสามารถเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และประสบการณ์การเรียนรู้ นำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามที่หลักสูตรกำหนด เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู หนังสือเสริมประสบการณ์ ชุดการเรียนการสอน แบบฝึกหัด/แบบฝึกทักษะ แหล่งเรียนรู้ สื่อ เทคโนโลยี

20. หนังสือเรียน

หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนการสอนมีเนื้อหาถูกต้อง และสอดคล้องกับหลักสูตร คำว่า หนังสือเรียน บางคนอาจเรียกว่า แบบเรียน ตำราเรียน

21. แบบฝึกหัด

สื่อการเรียนสำหรับให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ เพื่อช่วยเสริมให้เกิดทักษะและความแตกฉานในบทเรียน แบบฝึกหัดที่จะใช้ในโรงเรียนได้นั้น กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนด

22. หนังสือเสริมประสบการณ์

หนังสือที่จัดทำขึ้นโดยมุ่งเน้นถึงประโยชน์ของการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ตามหลักสูตรให้กว้าขวางขึ้น การเสริมสร้างทักษะและนิสัยรักการอ่าน

ความซาบซึ้ง ในคุณค่าของภาษาและความสนุกสนานเพลิดเพลิน หนังสือเสริมประสบการณ์นี้กระทรวงศึกษาธิการได้แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการใช้เป็น 2 ประเภท

22.1) หนังสืออ่านเพิ่มเติม เป็นหนังสือที่มีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง ตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล หนังสือประเภทนี้ เคยเรียกว่า หนังสืออ่านประกอบ

22.2) หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสือที่จัดทำขึ้น โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดทักษะในการอ่านและนิสัยการอ่านมากยิ่งขึ้น อาจเป็นหนังสือสารคดี นวนิยาย นิทาน ฯลฯ ที่มีลักษณะไม่ขัดต่อความมั่นคงของประเทศ วัฒนธรรม ประเพณี และศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ และสารประโยชน์

23. หนังสืออ่านนอกเวลา

หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในการเรียนวิชาใดวิชาหนึ่งตามหลักสูตร นอกเหนือจากหนังสือเรียน สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน โดยถือว่ากิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหนังสือนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนตามหลักสูตร

4. การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

บทบาทสำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องสร้างหลักสูตรของตนเองที่เรียกว่าหลักสูตรสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารและครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาหลักสูตร ซึ่งหมายถึงการสร้าง การใช้และปรับปรุงหลักสูตร นอกเหนือจากหน้าที่ในการสอน เมื่อสถานศึกษาสร้างหลักสูตรแล้วในขั้นต่อไปเป็นการนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งต้องมีกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อการใช้หลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

หลักสุตรสถานศึกษา จะมีความสัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตร ผลผลิตจากการบริหารจัดการหลักสูตรจะนำมาเสนอในหลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้บุคคลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาทราบว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างไรก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านการสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ การประสานงาน และการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ภารกิจ ดังนี้

ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อม
ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร
ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)
ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล
ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงาน
ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

1) ภารกิจที่ 1 การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา

1.1 สร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู ผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความสำคัญ ความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินการ

- สำรวจสภาพปัจจุบันของบุคลากร โดยอาจจะจัดทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความ เข้าใจหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- ศึกษาดูงานจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย สื่อ เอกสาร หรือศึกษาจากโรงเรียน นำร่อง เครือข่าย หรือแกนนำ

1.2 พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินการ

- ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและเอกสารประกอบหลักสูตร
- ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของบุคลากร
- จัดอบรม สัมมนา หรือฝึกปฏิบัติตามความต้องการของบุคลากร
- สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนประสบการณ์จัดการเรียนรู้

1.3 ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และคณะกรรมการอื่น ๆ ตามความจำเป็น

แนวทางการดำเนินการ

- แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา
- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

1.4 จัดทำระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

แนวทางการดำเนินการ

- รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ อาคาร สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น
- นำข้อมูลต่าง ๆ มาจัดทำให้เป็นระบบ

1.5 จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

แนวทางการดำเนินการ

- กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสนองนโยบาย กฎและระเบียบต่าง ๆ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

- จัดทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยกำหนดเป็นแผนพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

1.6 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้กับผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงาน องค์กรในชุมชนทุกฝ่ายได้รับทราบและขอความร่วมมือ

แนวทางการดำเนินการ

- จัดให้มีการประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น หอกระจายข่าว ป้ายนิเทศ แผ่นพับ จดหมายข่าว สื่อมวลชนท้องถิ่น โฮมเพจ อินเทอร์เน็ตตำบล สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิทรรศการ รวมทั้งผู้บริหารและคณะครูออกไปเยี่ยมพบปะประชาชน

2) ภารกิจที่ 2 การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

2.1 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

2.2 กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.3 กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์

2.4 กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น และสัดส่วนเวลาเรียน

2.5 กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง และสาระการเรียนรู้รายปี หรือรายภาค

2.6 จัดทำคำอธิบายรายวิชา

2.7 จัดทำหน่วยการเรียนรู้

2.8 จัดทำแผนจัดการเรียนรู้

2.9 กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.10 กำหนดสื่อการเรียนรู้ / แหล่งการเรียนรู้

2.11 กำหนดการวัดผลและประเมินผล

2.12 บริหารจัดการงบประมาณ อาคารสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา

3) ภารกิจที่ 3 การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร

3.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้

3.2 จัดหา เลือก ใช้ ทำ และพัฒนาสื่อ

3.3 จัดกระบวนการเรียนรู้

3.4 กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

3.5 วัดผลและประเมินผล

3.6 แนะแนว

3.7 วิจัยเพื่อพัฒนา

3.8 นิเทศ กำกับ ติดตาม

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

แนวทางการดำเนินการ

1) การบริหารจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้บริหารทำความเข้าใจกับครูให้พัฒนาตนเอง และวางแผนดำเนินการร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ในเรื่องต่อไปนี้ การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การใช้สื่อการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยี การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ การสอนซ่อมเสริม การวิจัยเพื่อพัฒนา

2) การบริหารจัดการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

2.1) ร่วมกันวางแผนให้ครูทุกคนสามารถดำเนินการแนะแนวผู้เรียน ทั้งในด้านการศึกษาต่อ อาชีพ และภูมิปัญญาท้องถิ่นอื่น ๆ ให้กับผู้เรียน หรืออาจจะจัดตั้งศูนย์แนะแนวของสถานศึกษา

2.2) ร่วมกันวางแผนการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองจุดเน้นของสถานศึกษาในลักษณะการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ ได้แก่

2.2.1) บริการการฝึกงานที่เป็นประโยชน์ เช่น บริการแนะแนว ชุมนุมสหกรณ์ ห้องพยาบาล ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2.2.2) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เช่น ลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์ รักษาดินแดง เป็นต้น

2.2.3) สนับสนุนการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ชุมนุมวรรณศิลป์ ชุมนุมภาษาอังกฤษ ชุมนุมคณิตศาสตร์ ชุมนุมวิทยาศาสตร์

2.2.4) สนองความสนใจและความสามารถของผู้เรียน เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี ชุมนุมโต้วาที ชุมนุมเกษตร ชุมนุมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมนุมแนะแนว เป็นต้น

3) การส่งเสริมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ระดมทรัพยากรใช้ให้คุ้มค่า
- มีสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี
- สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- ส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนา
- นิเทศภายใน อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4) ภารกิจที่ 4 การดำเนินการบริหารหลักสูตร (ใช้หลักสูตร)

ดำเนินการใช้หลักสูตรให้เป็นไปตามภารกิจที่ 2 และภารกิจที่ 3 ซึ่งสถานศึกษาได้กำหนดไว้

5) ภารกิจที่ 5 การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

5.1 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรและงานวิชาการภายในสถานศึกษา

5.2 การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร และงานวิชาการจากภายนอกสถานศึกษา

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

6) ภารกิจที่ 6 การสรุปผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

สถานศึกษาสรุปผลการดำเนินงานและเขียนรายงาน

7) ภารกิจที่ 7 การปรับปรุงพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

7.1 สถานศึกษานำผลการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหา ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตร

7.2 สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนการบริหารจัดการหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

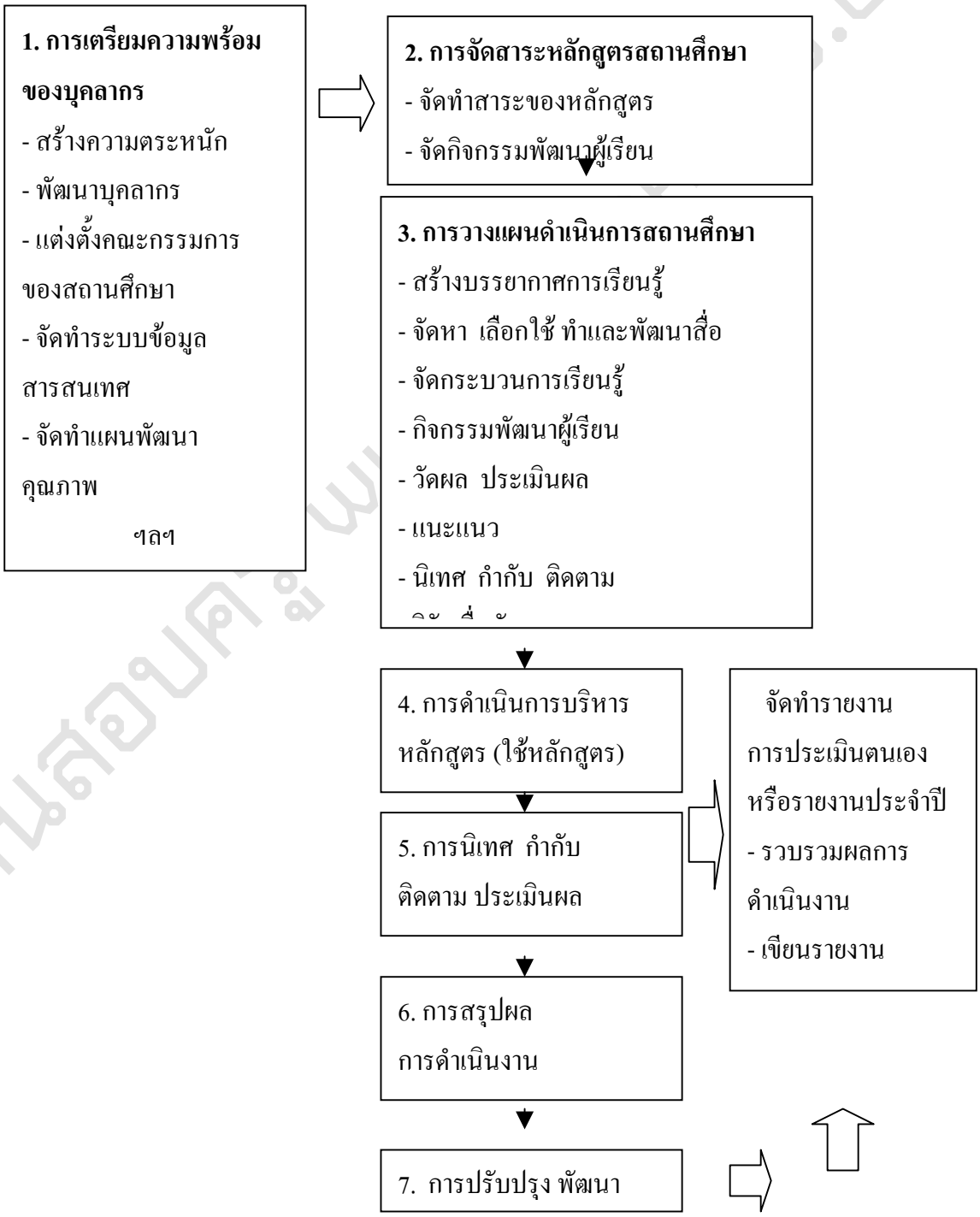

5. แนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

1) นิยามและความหมาย

1. ท้องถิ่น หมายถึง บริเวณสถานที่รวมทั้งสภาพแวดล้อมและสังคมวัฒนธรรมที่ผู้เรียนส่วนมากมีวิถีชีวิตเกี่ยวข้อง คุ้นเคยมาตั้งแต่กำเนิด มีขอบข่ายครอบคลุมทั้งหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด กลุ่มจังหวัด และภูมิภาคของท้องถิ่นนั้น ๆ

2. "สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น" หมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศรวมทั้งเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ฯลฯ ตลอดจนสภาพปัญหาและสิ่งที่ควรได้รับการถ่ายทอดพัฒนาในชุมชนและสังคมนั้น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อจะนำไปใช้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

3. "กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น" หมายถึง ขอบข่ายของเนื้อหาการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์และกำหนดขึ้นเพื่ออำนวยประโยชน์ให้สถานศึกษานำไปจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามสภาพความพร้อมและความต้องการของสถานศึกษา

4. "สถานศึกษา" หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่นำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

5. "หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง" หมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นซึ่งอาจเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือกลุ่มสถานศึกษาร่วมกันจัดทำ หรือสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่ร่วมกันจัดทำ

6. "ข้อมูลสารสนเทศของท้องถิ่น" หมายถึง รายละเอียดของข้อมูลสารสนเทศในท้องถิ่นซึ่งครอบคลุมทั้งข้อมูลในด้านสภาพภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม ประวัติตามเป็นมา สภาพเศรษฐกิจ สังคม การดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา ตลอดจนสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมนั้น ๆ

2) การดำเนินงานระดับสถานศึกษา

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานระดับปฏิบัติการที่จะต้องนำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้จัดทำไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองเกิดความรัก ความผูกพัน และมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น สถานศึกษาจึงต้องนำกรอบสารการเรียนรู้ท้องถิ่นมาจัดทำ รายละเอียดของเนื้อหาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่น ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสภาพของชุมชนนั้น ๆ

www.sdokroo.com

แนวทางการดำเนินงาน

1) การดำเนินงานในรูปคณะกรรมการระดับสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ครู ผู้บริหาร ผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์หลากหลาย เพื่อจะได้ร่วมกันพิจารณาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและสภาพชุมชนตามกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้

2) วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนดไว้ เพื่อจะได้ทราบถึงขอบขายในการกำหนดรายละเอียดของเนื้อหาองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของสถานศึกษาซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้กำหนดไว้

3) วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อจะได้รับทราบถึงจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ และแนวทางการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นนี้ว่าควรจะอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด ชั้นปีใดเป็นรายวิชาพื้นฐาน หรือรายวิชาที่ต้องการเรียนเพิ่มเติม และควรจะมีเนื้อหามากน้อยอย่างไร ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดไว้

4) ศึกษา / วิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ขึ้น

5) จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา เมื่อคณะกรรมการได้วิเคราะห์ / สังเคราะห์กรอบสาระเรียนรู้ท้องถิ่น / ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา/ชุมชนและวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาทราบแล้วว่าในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด ชั้นปีใดบ้างที่จะต้องจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นและจะจัดทำเป็นรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม จากนั้นจึงร่วมกันพิจารณากำหนดเนื้อหาองค์ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นอย่างเหมาะสมให้สอดคล้องกับบริบทและจุดเน้นของสถานศึกษาและสภาพของชุมชน ซึ่งอาจจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา จำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และจัดทำเป็นช่วงชั้นหรือเป็นชั้นปีก็ได้

ทั้งนี้ สถานศึกษาใดที่ขาดความพร้อมและยังมิได้จัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น อาจพิจารณาเลือกใช้รายละเอียดข้อมูลองค์ความรู้ ตามกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารวบรวมไว้ หรือพิจารณาเลือกใช้ข้อมูลสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาอื่น ๆ ในชุมชนเดียวกันจัดการเรียนการสอนได้

การนำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนนั้น สถานศึกษาหรือครูผู้สอนสามารถนำรายละเอียดสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นไปวางแผนจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ตามโครงสร้างของหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด โดยครูผู้สอนสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ

ห้องสอบครู www.sobkroo.com

แผนภูมิแนวทางการดำเนินงานระดับสถานศึกษา

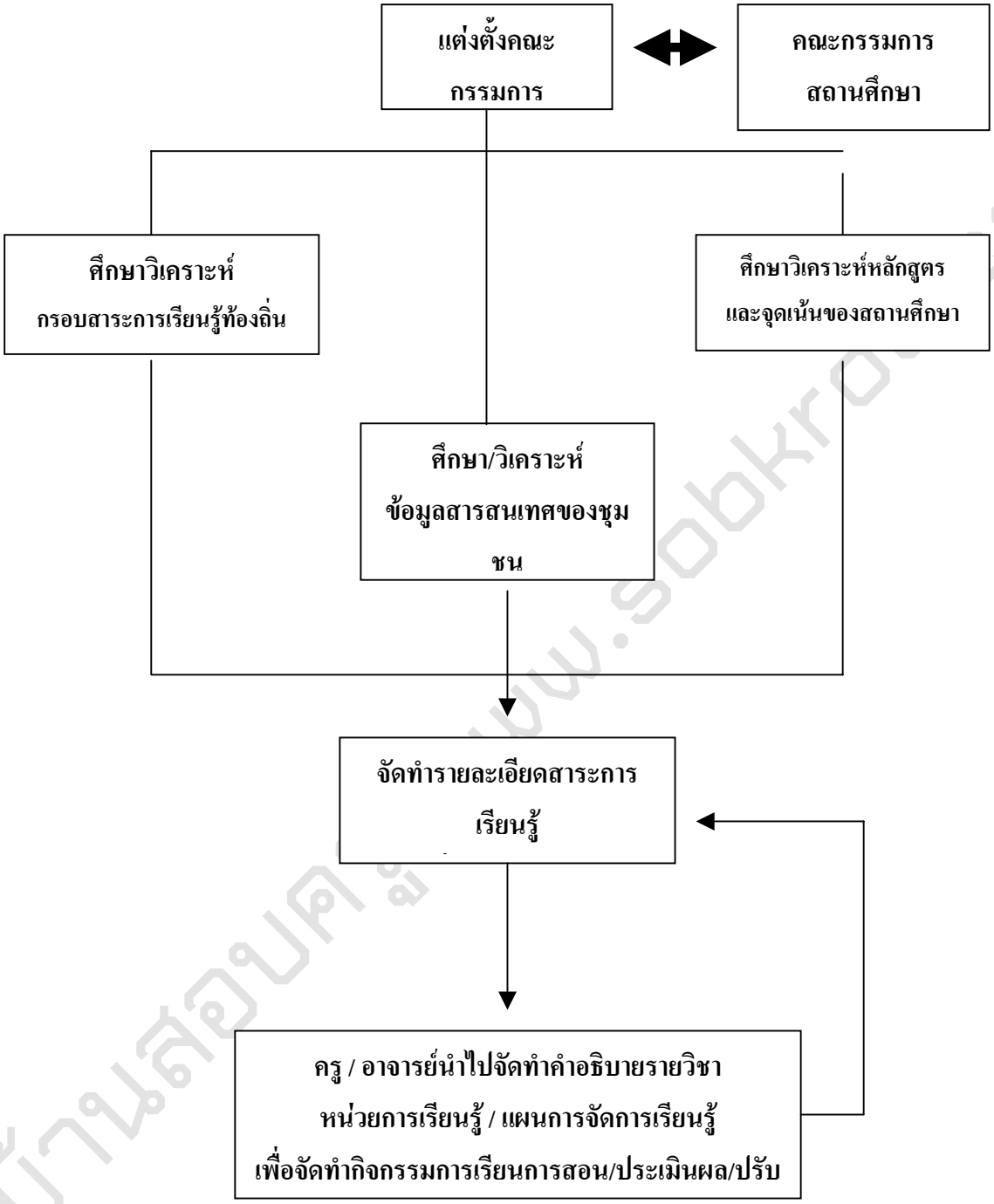

บ้านสอบครู.www.sobkru.com

3) ตัวชี้วัดความสำเร็จของการจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น

ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา : มีเอกสาร**กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น**ของเขตพื้นที่การศึกษาที่เหมาะสม สอดรับนโยบายของรัฐบาล หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานครอบคลุมสารสนเทศสำคัญของท้องถิ่น / จุดเน้นของสถานศึกษาเป็นไปตามความต้องการของชุมชน และมีความยืดหยุ่นที่สถานศึกษาสามารถนำไปจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นได้

ระดับสถานศึกษา : มีเอกสาร**สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา** ที่สอดรับกับกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของเขตพื้นที่และจุดเน้นของสถานศึกษาและชุมชนซึ่งครูผู้สอนสามารถนำไปวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้

ครู / อาจารย์ผู้สอน : มีแผนการสอน / มีสื่อประกอบการสอน และมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ปรากฏในแผนการสอนอย่างมีประสิทธิผล

ผู้เรียน : มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะการปฏิบัติในประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนดไว้

6. การตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษา มีดังนี้

1) การตรวจสอบวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย

วิสัยทัศน์เป็นภาพที่พึงปรารถนาในอนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานความจริง บ่งบอกภารกิจของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ที่ดีต้องมีความชัดเจน สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา เกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย เป็นความต้องการของท้องถิ่นและมีระยะเวลาที่แน่นอน

วิธีการตรวจสอบทบทวน สถานศึกษาควรจัดให้มีคณะทำงาน เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิสัยทัศน์และภารกิจของสถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์วิสัยทัศน์และภารกิจรวม ทั้งสอบถาม สัมภาษณ์ ผู้เกี่ยวข้อง

แนวทางการตรวจสอบวิสัยทัศน์ ภารกิจ

- วิสัยทัศน์มีความสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่
- วิสัยทัศน์ที่กำหนดได้จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องหรือไม่
- วิสัยทัศน์มีเป้าหมายที่ชัดเจนรองรับหรือไม่
- ข้อกำหนดภารกิจเป็นการสะท้อนความคิดและการปฏิบัติงานของสถานศึกษาชุมชนหรือไม่

แนวทางการตรวจสอบเป้าหมาย ของหลักสูตรสถานศึกษา

- เป้าหมายสอดคล้องกับวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาหรือไม่
- เป้าหมายมีความชัดเจน และสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรขั้นพื้นฐานมากน้อยเพียงใด
- เป้าหมายครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด ฯลฯ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2) การตรวจสอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีเหมาะสมกับสังคมไทย โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดขึ้นได้ตามความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความจำเป็นของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระต่าง ๆ

สถานศึกษาต้องกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่สถานศึกษาต้องการปลูกฝังให้แก่ผู้เรียนเป็นกรณีเฉพาะ นอกเหนือหรือเพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มวิชาต่าง ๆ ตามสภาพปัญหาและความต้องการ ทั้งนี้อาจพิจารณากำหนดจากคุณลักษณะ จริยธรรม และค่านิยมที่อยู่ในสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระหรือพิจารณากำหนดขึ้นมาใหม่ก็ได้

สถานศึกษาต้องปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวตลอดมา ขณะที่จัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งโดยตรง คือ ในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์เหล่านั้นได้มีการกำหนดให้เป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค หรือโดยอ้อม ด้วยการสอดแทรกในขณะที่จัดการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ในกรณีที่คุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดให้เป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของสาระการเรียนรู้รายปี / รายภาค

แนวทางการตรวจสอบ

- คุณลักษณะอันพึงประสงค์กำหนดตามสภาพปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมของผู้เรียนหรือไม่
- คุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการพัฒนาและความจำเป็นของชุมชน, สถานศึกษามากน้อยเพียงใด ฯลฯ

3) การตรวจสอบโครงสร้างของหลักสูตรสถานศึกษา

- สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษามากน้อยเพียงใด
- สอดคล้องกับโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมากน้อยเพียงใด
- เวลาที่กำหนดในแต่ละกลุ่มสาระมีความเหมาะสมกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคมากน้อยเพียงใด
- สัดส่วนเวลาระหว่างสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กับเพิ่มเติมมีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด
- สัดส่วนเวลาที่กำหนดระหว่างสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด

4) การตรวจสอบรายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

- รายวิชา ตอบสนองต่อสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นมากน้อยเพียงใด
- รายวิชา ครอบคลุมผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี หรือรายภาค และสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาคหรือไม่เพียงใด

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

5) การตรวจสอบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มุ่งปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมมากน้อยเพียงใด

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในแต่ละระดับชั้นเรียนเหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมกิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียนอย่างเหมาะสม มีการจัดกิจกรรมทั้ง 2 ลักษณะครบทุกช่วงชั้น

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้หรือไม่อย่างไร

- กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตอบสนองต่อความต้องการ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนมากน้อยเพียงใด

6) การตรวจสอบการจัดการเรียนรู้และการส่งเสริมการเรียนรู้

สถานศึกษากำหนดรูปแบบ วิธีการจัดการเรียนรู้ตามสภาพของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การจัดหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ การจัดโครงงาน การใช้แหล่งเรียนรู้ และสื่อทางไกล การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เป็นต้น

- สถานศึกษาได้มีการจัดทำหน่วยการเรียนรู้บูรณาการภายในกลุ่มสาระและระหว่างกลุ่มสาระมากน้อยเพียงใด

- สถานศึกษามีการวางแผนกำหนดให้ผู้เรียนได้ทำโครงงานหรือไม่ อย่างไร

- สถานศึกษาได้มีการจัดโครงงานที่มีการบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระหรือไม่ อย่างไร

- สถานศึกษาได้กำหนดแนวทางการเรียนในแต่ละชั้นปีหรือไม่ อย่างไร

- สถานศึกษาจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายพิเศษอย่างไร

- การให้การบ้าน สถานศึกษาควรให้ครูผู้สอนในแต่ละกลุ่มสาระได้มีการประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณากำหนดแนวทางการให้การบ้านว่าในแต่ละชั้นปี ควรมีการให้การบ้านกลุ่มสาระใดบ้าง และจำนวนเท่าไรจึงจะเหมาะสมกับผู้เรียน

7) การตรวจสอบการวัดและประเมินผล

- รูปแบบ วิธีการและเกณฑ์การวัดและประเมินผล ในระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาสอดคล้องกับแนวการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมากน้อยเพียงใด

- รายละเอียดเกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและเกณฑ์การจบหลักสูตร เหมาะสมกับผู้เรียนและสภาพชุมชน/ท้องถิ่นมากน้อยเพียงใด

- วิธีการประเมินผลของสถานศึกษา ได้เน้นการประเมินผลตามสภาพจริงมากน้อยเพียงใด

- หลักเกณฑ์การประเมิน ออกแบบได้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาหรือไม่

บ้านหลังใหญ่ www.sobkroo.com

8) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษาจะสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารจัดการนำหลักสูตรไปใช้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร เพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การนำหลักสูตรไปใช้บรรลุผลสูงสุด

การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการกำหนดแผนปฏิบัติการ (Operation Plan) ที่เป็นรูปธรรมที่ช่วยให้ทราบแนวปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนับสนุนการใช้หลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ การวางแผนบริหารจัดการหลักสูตร จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผนกำหนดกิจกรรมการนำหลักสูตรสถานศึกษา ไปใช้และมีการตรวจสอบความเหมาะสมของการจัดในเรื่องต่อไปนี้

8.1 การบริหารวิชาการ เป็นภารกิจที่สำคัญหนึ่งของสถานศึกษาที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรสถานศึกษา ประสบผลสำเร็จตามจุดหมายที่หลักสูตรกำหนด

ตัวอย่างการบริหารงานวิชาการ

8.1.1 โครงการประจำของโรงเรียน โรงเรียนควรจัดให้มีโครงการประจำของโรงเรียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความศรัทธา เชื่อมั่น เช่น วันเชิดชูศิษย์เก่าดีเด่น วันส่งเสริมภูมิปัญญา และวัฒนธรรมท้องถิ่น วันตลาดนัดของโรงเรียน หนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งนักเรียน / ห้องเรียน

8.1.2 โครงการบริการและกิจกรรมห้องสมุด เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการค้นคว้า

8.1.3 การจัดตารางสอนของสถานศึกษาก็เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีผลต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ในการจัดตารางสอนของแต่ละกลุ่มสาระนั้น ไม่ควรกำหนดให้เท่ากันหมด สถานศึกษาควรมีการพิจารณาให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- หลักการเรียนรู้ การเรียนรู้สาระต่าง ๆ นั้น มีระดับความยากง่าย ความน่าสนใจแตกต่างกันไป
- จิตวิทยาการเรียนรู้ การจัดช่วงเวลาของการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมนั้น ควรให้สอดคล้องกับช่วงความสนใจของผู้เรียนด้วย
- เทคนิควิธีสอน เนื่องจากเทคนิคการสอนแต่ละวิธี เช่นการอภิปราย การศึกษาค้นคว้า การทดลอง การบรรยาย ฯลฯ จะใช้เวลาแตกต่างกัน ดังนั้น การจัดช่วงเวลาการเรียนรู้ต้องมี ความเหมาะสมกับเทคนิควิธีการสอน นอกจากนั้น การจัดเวลาเรียนสถานศึกษาควรจัดเวลาเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น โครงการศึกษาป่าชุมชน โครงการศึกษาดูงานป่าชายเลน โครงการทัศนศึกษา ฯลฯ

8.1.4 การจัดกลุ่มผู้เรียนและห้องเรียน เป็นการจัดผู้เรียนเข้าชั้นเรียนโดยยึดหลักการจัดตามนโยบายที่ตกลงร่วมกัน

8.1.5 การลงโทษ และให้รางวัล ซึ่งต้องกำหนดไว้ในสถานศึกษา เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์

www.sobkrod.com

8.1.6 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม กำหนดวิธีการ ส่งเสริม ทั้งตามกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมตามความเหมาะสม

8.1.7 กิจกรรมวิชาการนอกห้องเรียน สถานศึกษาสามารถกำหนดได้หลายหลาย เช่น การเข้าค่ายจริยธรรม การเข้าค่ายวิชาการต่าง ๆ ฯลฯ

8.1.8 โครงการพัฒนาสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูทุกคนร่วมกันจัดทำ / พัฒนาสื่ออุปกรณ์ รวมทั้งให้ผู้เรียนมีส่วนในการจัดทำ / พัฒนาสื่ออุปกรณ์

8.1.9 เครือข่ายวิชาการภายในสถานศึกษา ได้แก่ การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของผู้สอน ทั้งที่รับผิดชอบเป็นชั้นปี หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

8.2 **การบริหารทั่วไป**

8.2.1 การสร้างบรรยากาศให้ปลอดภัย เช่น โครงการปลอดสารเสพติด โครงการสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

8.2.2 แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกเหนือจากห้องสมุดในโรงเรียนแล้ว ควรให้ผู้เรียนไปแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ภายนอก โดยการสอบถามบันทึกข้อมูลจะช่วยให้ผู้เรียนมีฐานความรู้กว้างขวางขึ้น

8.2.3 การประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครอง ซึ่งจะต้องมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อการประสานงานและพัฒนางาน

8.2.4 อาคารสถานที่สำรวจว่าได้มีการใช้ทรัพยากรของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและคุ้มค่ามากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน ห้องทดลอง ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ โรงฝึกงาน ฯลฯ ซึ่งอาคารสถานที่ต่าง ๆ เหล่านี้ สถานศึกษาจะต้องมีการนำมาใช้ตลอดเวลา จึงจะถือว่าใช้อาคารสถานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

8.2.5 การบริหารและพัฒนาบุคลากร เช่น การจัดครูให้ตรงตามความถนัด ความรู้ความสามารถ รวมทั้งการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

8.2.6 งบประมาณ สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการใช้หลักสูตรสถานศึกษารวมทั้งระดมงบประมาณจากชุมชน หน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้อง

8.2.7 การพัฒนาคลังและสื่ออุปกรณ์ เพื่อการใช้สื่ออุปกรณ์ร่วมกัน ใช้อย่างประหยัดคุ้มค่า

8.2.8 การตรวจสอบและรายงาน ส่งเสริมให้ผู้สอนประเมินตนเอง ประเมินผลงานเป็นชั้นปีเป็นกลุ่มสาระและประเมินรวมทั้งสถานศึกษา เพื่อจัดทำรายงานต่อสถานศึกษา ผู้ปกครองและต้นสังคม

แนวทางการตรวจสอบ

- สถานศึกษาได้มีการบริหารงานวิชาการเพื่อสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างไรบ้าง

www.sobkroo.com

- สถานศึกษาได้จัดให้มีการบริหารงานทั่วไป เพื่อสนับสนุนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้อย่างไรบ้าง ฯลฯ

9) อื่น ๆ

สถานศึกษาอาจกำหนดหัวข้อเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม เช่น

- กิจกรรมที่เป็นผลมาจากการบริหารจัดการหลักสูตร ที่ต้องการให้ผู้เกี่ยวข้องและชุมชนรับทราบ
- กิจกรรมสำคัญที่โรงเรียนจัดร่วมกับชุมชน
- การประชุมผู้ปกครอง / การเยี่ยมบ้านผู้เรียน
- กิจกรรมส่งเสริมอาชีพในท้องถิ่น

10) การตรวจสอบความเชื่อมโยงและสอดคล้องทั้งหมด

เมื่อตรวจสอบหลักสูตรสถานศึกษาแต่ละหัวข้อแล้ว ควรมีการตรวจสอบความสอดคล้องเชื่อมโยงกันทั้งหมด ทุกหัวข้ออีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน

แนวการตรวจสอบ

- ความสอดคล้องของเป้าหมายกับโครงสร้าง
- ความสอดคล้องระหว่างการจัดการเรียนรู้กับวิสัยทัศน์
- ความเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- ความเหมาะสมของงบประมาณและการระดมทรัพยากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้ประสิทธิผล (คุ้มค่า)
- การใช้ศักยภาพที่มีอยู่ในโรงเรียนและชุมชน อย่างเต็มศักยภาพ

เมื่อสถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาต้องพัฒนาระบบและดำเนินการประกับคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการตรวจสอบ ทั้งนี้ ควรกำหนดให้ครูทุกคนได้ตรวจสอบหรือประเมินผลเองเป็นระยะ ๆ ตามแผนปฏิบัติงานของแต่ละคน มีการบันทึกผลการประเมินผลตนเองไว้ และนำผลการประเมินตนเองรวมกับผลการประเมินการปฏิบัติงานตามแผนของระดับชั้นปี กลุ่มสาระการเรียนรู้ และภาพรวมของสถานศึกษาเป็นระยะ ๆ ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำผลการประเมินดังกล่าวนี้ไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างสม่ำเสมอ นำไปสู่การรายงานประจำปีของสถานศึกษาได้ตามสภาพจริง

บ้านสื่อวิทยาศาสตร์ www.sobkroo.com

7. การบูรณการหลักสูตรสู่การเรียนรู้

1) ความหมายของ "บูรณการ" และ "การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ"

คำว่า "บูรณการ" และ "การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ" มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย แต่จากการประมวลความหมายที่หลากหลายนั้น สรุปได้ดังนี้

บูรณการ หมายถึง การเชื่อมโยง ผสมผสานรวมเข้าเป็นหนึ่งเดียว มีความสัมพันธ์กลมกลืนเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตจริงได้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ และประสบการณ์ที่มีความหมายหลากหลายและสัมพันธ์กัน เป็นองค์รวมเพื่อให้ผู้เรียนรู้เกิดการรู้แจ้ง รู้จริงในสิ่งที่ศึกษา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

2) ประเภทของการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความเหมาะสมของตัวผู้เรียนและสาระการเรียนรู้ มีผู้เสนอรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการไว้หลายแนวคิด ในเอกสารนี้จะขอเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การบูรณการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาความรู้ ทักษะ กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้นั้น ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวข้อหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

2. การบูรณการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาด้านความรู้ ทักษะ / กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวข้อ หรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ อย่างเข้าใจลึกซึ้ง และชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชีวิตยิ่งขึ้น

การบูรณการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 มักเป็นการจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนคนเดียว แต่ในช่วงชั้นที่ 3 ขึ้นไป จะเป็นการสอนเป็นทีมตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือทำความตกลงกันแล้วแยกกันสอนตามวิชาที่รับผิดชอบ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการทั้งสองประเภทนี้ จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพต่อเมื่อผู้สอนเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับบทเรียน และศักยภาพผู้เรียนด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ จึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- จัดประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม

บัณฑิตแนะแนว www.sdakroo.com

- จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ
- ให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3) การบูรณการจากหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเชื่อมโยงในด้านสาระการเรียนรู้ วิธีการ และการนำไปใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ / กระบวนการ ประสบการณ์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร การกำหนดเนื้อหาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประสานงานและร่วมมือกันระหว่างผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การบูรณการจึงต้องเชื่อมโยงตั้งแต่หลักสูตรไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน ด้วยการจัดขำหน่ายการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณการ ซึ่งมีแนวทางในการจัดทำดังนี้

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการ

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการ สามารถจัดทำได้ 2 วิธี คือ

วิธีที่ 1 กำหนดประเด็น / หัวเรื่อง แล้วจึงวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณการ

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการตามวิธีที่ 1 นี้ การกำหนดประเด็นหรือหัวข้อเรื่องอาจได้มาจากนโยบายของสถานศึกษาหรือจากผู้สอนในระดับขั้น ความสนใจของผู้เรียน จากนั้นจึงมาพิจารณาว่าในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตามประเด็นหรือหัวเรื่องนี้เกี่ยวข้องกับสาระการเรียนรู้หรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ใด สามารถบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นใดบ้าง แล้วกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ / แหล่งการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดและประเมินผล เมื่อได้หน่วยการเรียนรู้แล้วควรประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปจัดการเรียนรู้ตามแผนที่ได้พัฒนาไว้

การกำหนดประเด็น / การตั้งหัวเรื่อง (Theme) ควรใช้คำที่กะทัดรัด ชัดเจน มีความหมายกว้าง ๆ เพื่อจะได้ครอบคลุมเนื้อหาสาระได้หลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ควรพิจารณาจากคำถามต่อไปนี้

1. ผู้เรียนสนใจอะไร / ปัญหาที่สนใจศึกษา
2. ผู้สอนมีความสนใจ ประสบการณ์ และความสามารถในเรื่องอะไร
3. หัวเรื่องสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาและความต้องการของชุมชนหรือไม่
4. ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมทางด้านใดบ้าง
5. มีสื่อ / แหล่งเรียนรู้พอเพียงหรือไม่
6. หัวเรื่องที่เลือกเหมาะสมและสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์การเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้หลากหลายหรือไม่

บ้านสื่อครู www.sobkroo.com

แผนภูมิ แสดงการจัดจำหน่ายการเรียนรู้แบบบูรณการ

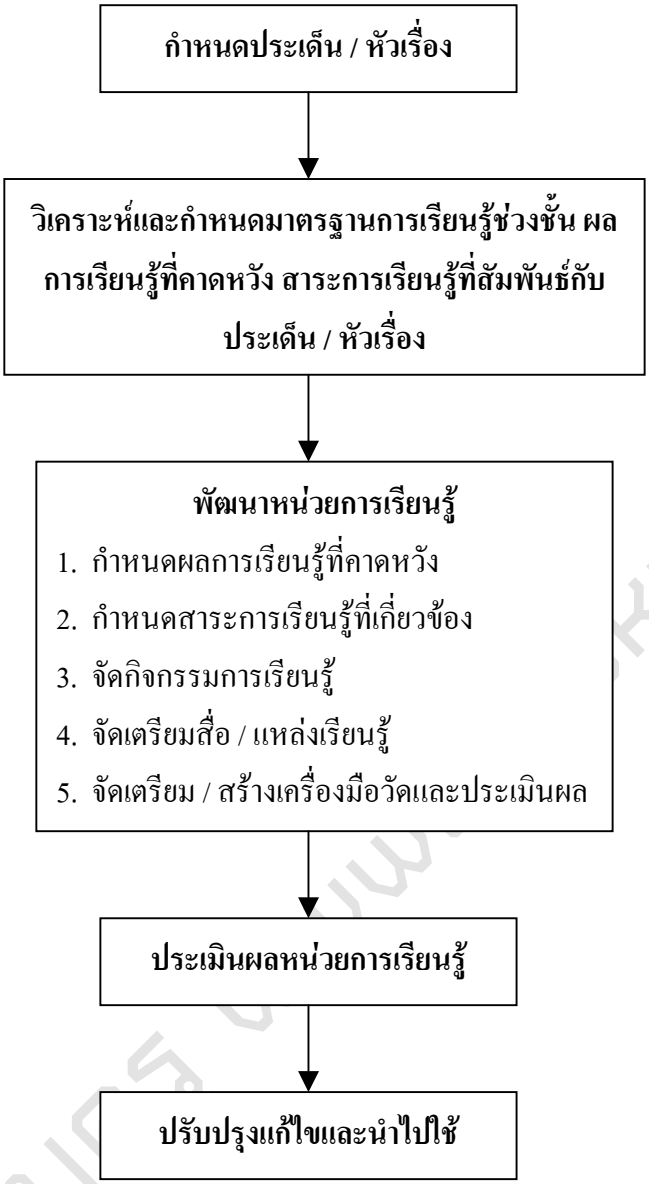

วิธีที่ 2 วิเคราะห์และเลือกมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้วจึงกำหนดประเด็น / หัวเรื่อง

ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการตามวิธีที่ 2 นี้ ผู้สอนในระดับชั้นเดียวกันมาร่วมกันพิจารณาว่าในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนอยู่นั้น มีมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นอะไรบ้างและวิเคราะห์ว่ามาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นใดและสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นใดและสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดที่เหมาะสมจะนำมาบูรณการร่วมกัน แล้วจึงกำหนดประเด็นหรือหัวเรื่องให้สอดคล้องกัน จากนั้นพิจารณาผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้อง กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ / แหล่งการเรียนรู้ และเครื่องมือวัดและประเมินผล เมื่อได้หน่วยการเรียนรู้แล้ว ควรประเมินผลหน่วยการเรียนรู้ จากนั้นปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปจัดการเรียนรู้ตามแผนที่ได้พัฒนาไว้

แผนภูมิ แสดงการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการ

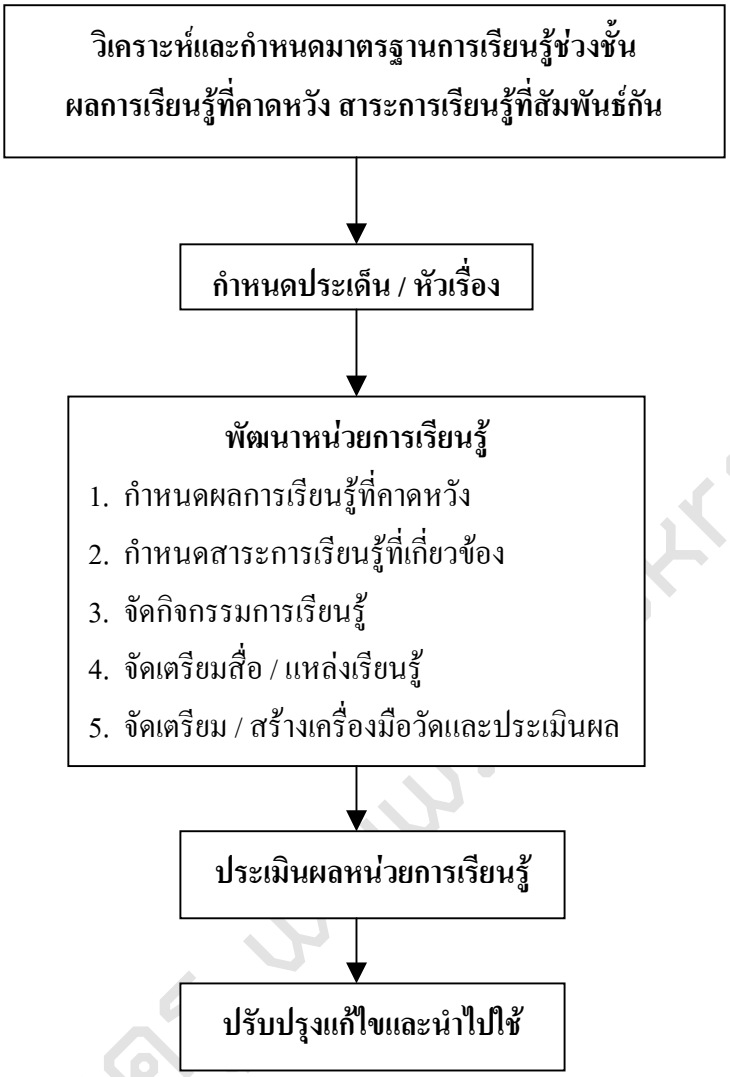

4) การประเมินผลเพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ ที่มุ่งให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ ความคิด ทักษะ ประสบการณ์ที่มีความหมาย หลากหลาย และสัมพันธ์กันเป็นองค์รวมและเกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้นั้น จำเป็นต้องมีการประเมินผลเพื่อแสดงถึงการบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในการประเมินผลนั้นสามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้

การประเมินผลหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการนั้น จะประเมินหน่วยการเรียนรู้ในด้านความสอดคล้องของการจัดหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่นำมาบูรณการ ความสมบูรณ์ควบถ้วนขององค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ การเรียงลำดับของหน่วยการเรียนรู้ การบูรณการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ หรือการบูรณการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

ความเหมาะสมของรูปแบบการบูรณการ การบูรณการกับการนำไปใช้ในชีวิตจริง ความชัดเจนของการจัดทำผังมโนทัศน์ของหน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ มีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ (ตัวอย่างแบบประเมินผลการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณการสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากเอกสารเรียนรู้...บูรณการชองสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน)

2. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการมีแนวทางในการประเมินดังนี้

1. การประเมินคุณภาพ / ความสามารถของผู้เรียน ที่มีผลมาจากการเรียนรู้แบบบูรณการ ประกอบด้วยการประเมิน 3 ด้าน คือ

1) การประเมินตามกลุ่มสาระการเรียนรู้

2) การประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน

3) การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

การประเมินคุณภาพ / ความสามารถของผู้เรียนนี้ไม่ควรมุ่งเน้นแต่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนเท่านั้น แต่ควรประเมินกระบวนการระหว่างเรียนรู้ด้วย ดังนั้นการประเมินผลจึงควรมีลักษณะเป็นการประเมินกระบวนการระหว่างเรียนรู้ด้วย ดังนั้นการประเมินผลจึงควรมีลักษณะเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) ซึ่งเป็นการประเมินจากการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง มีสภาพการณ์ซับซ้อนและเป็นองค์รวมมากกว่างานที่ปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป

2. การประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) จะเน้นประเมินทักษะการปฏิบัติและผลงานจากการปฏิบัติ สำหรับการประเมินตามสภาพจริง ผAuthentic Assessment) จะเน้นประเมินทักษะการปฏิบัติและผลงานที่ได้จากการคิดออกแบบสร้างสรรค์และปฏิบัติตามบริบทของสิ่งที่เรียนรู้หรือบริบทของชีวิตจริง เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ใช้เทคนิคการให้คะแนนโดยสร้างแนวทางการให้คะแนน (Scoring Guideline) โดยการแตกคุณภาพเป็นประเด็นการประเมิน (Rubrics) แล้วนำไปเขียนบรรยายระดับคะแนน (Scoring Rubrics)

3. การกำหนดประเด็นการประเมิน (Rubrics) การประเมินตามสภาพจริงจะมีความเที่ยงตรง (Validity) ก็ต่อเมื่อประเด็นการประเมินครอบคลุม สิ่งที่จะประเมินและจะเกิดความเชื่อมั่น (Reliability) เมื่อสร้างเกณฑ์การให้คะแนนอย่างชัดเจนเป็นปรนัยเนื่องจากประเด็นการประเมินมีความสำคัญ จึงควรกำหนดให้ครอบคลุมและใช้ประเมินได้กับงานทุกชิ้นเพราะผลงานที่ได้จากการเรียนรู้ตามสภาพจริงของผู้เรียนจะแตกต่างกันออกไปตามแนวทางของแต่ละคน

บ้านสื่อศิลป์ www.eobkroo.com

5) ข้อควรคำนึงในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ

แม้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการจะมีคุณประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังที่กล่าวข้างต้น แต่เพื่อให้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้สอนควรพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการมีลักษณะการเรียนรู้ที่หลากหลายการเลือกรูปแบบใด จำเป็นต้องพิจารณาถึงสาระการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและระดับชั้นของผู้เรียน ในช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สาระการเรียนรู้สามารถยืดหยุ่นเชื่อมโยงกันได้ การจัดการเรียนรู้ดำเนินการได้ง่ายและเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ของช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างลึกซึ้ง มีกระบวนการเรียนแบบเจาะลึกโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงชั้นที่ 4 สาระการเรียนรู้แต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะ การเรียนรู้แบบบูรณการจึงมุ่งเน้นพัฒนาทักษะกระบวนการคิด กระบวนการเรียนรู้ และการะบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีความสามารถในกรคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีศักยภาพในการเรียนรู้ สามารถสรุปแนวคิด ผลการศึกษาค้นคว้า และนำเสนอได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีภาวะผู้นำ และสามารถทำงานอย่างเป็นระบบ

2. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการประชุมปรึกษาหารือ วางแผน ได้มีส่วนร่วมในการคิด วางแผนการจัดการเรียนรู้และร่วมมือกันอย่างสร้างสรรค์

3. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ มีลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย บางครั้งจำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่โดยทั่วไปในปัจจุบันมักนิยมกำหนดตารางสอนเป็นรายชั่วโมง ผู้สอนแต่ละคนต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้ในสาระของตนเอง ซึ่งไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการ กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน อาจมีชั่วโมงสอนไม่ตรงกันหรือบางครั้งที่ชั่วโมงสอยตรงกันแต่เนื้อหาที่ใช้เรียนในชั่วโมงนั้น ไม่สามารถบูรณการกันได้ การ วางแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณการจึงควรดำเนินการควบคู่ไปกับการจัดทำโครงสร้างเวลาเรียนของสถานศึกษา

4. การจัดการเรียนรู้แบบบูรณการจำเป็นต้องมีการประชุมวางแผนจัดการเรียนรู้ วัดและประเมินผลร่วมกัน ผู้สอนบางคนไม่ถนัดในการจัดการ ไม่คุ้นเคยที่จะสอนหรือทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ไม่มั่นใจในสิ่งที่ตัวเองดำเนินงาน มีความวิตกกังวลว่าวิชาการที่ตนเองเชี่ยวชาญจะไร้คุณค่า สาระที่อยากให้เด็กได้เรียนรู้จะขาดหายไป การวางแผนจัดการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะกระบวนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการทำงานและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

บ้านสอบครู www.sobkrub.com

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้

1) หลักการจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เกิดขึ้นเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา และหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ ดังนั้นสาระต่างๆ ที่ระบุอยู่ในพระราชบัญญัติการศึกษาก็เพื่ออำนวยประโยชน์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นเป้าหมายสำคัญที่จะใช้เปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สามารถพัฒนาที่ตัวผู้เรียนได้ สาระที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ การจัดการหลักสูตรให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต และมีลักษณะเป็นการบูรณาการความรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ และการประเมินผลตามสภาพจริง

2) แนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดสาระเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไว้หลายประการตามมาตราต่างๆ ได้แก่ การกำหนดให้ผู้เรียนทุกคนได้เรียนรู้ และพัฒนาตนเอง การพัฒนาผู้เรียนต้องเต็มตามศักยภาพ และรอบด้าน การเรียนรู้เกิดได้ทุกที่ ทุกเวลา และต่อเนื่องตลอดชีวิต การเรียนรู้ในสิ่งที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในการดำรงชีวิต การเรียนรู้ต้องได้จากการได้ลงมือปฏิบัติ แนวคิดต่างๆ ดังกล่าวเป็นแนวทางในการกำหนดลักษณะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ใน CIPPA–Model ที่เน้นให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยการใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยความกระตือรือร้นตื่นตัวตลอดเวลา และการมีโอกาสนำความรู้ไปประยุกต์ใช้

3) องค์ประกอบ และตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1) การบริหารจัดการ

การบริหารจัดการโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่บ่งชี้ว่า การจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ โดยการบริหารจัดการจะต้องมีลักษณะพัฒนาพร้อมๆ กันทั้งระบบโรงเรียน ทุกหน่วยงานย่อมต้องมีเป้าหมายและความเข้าใจร่วมกัน เพื่อให้การบริหารจัดการสำเร็จผลตามเป้าหมาย

3.2) การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้อันเป็นตัวบ่งชี้สภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะต้องมีลักษณะการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพ ผ่านการจัดหลักสูตรที่สนององค์รวมของชีวิต ที่เรียกว่า บูรณาการความรู้ และเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของปัจจุบัน รวมถึงต้องมีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ สนองตอบความแตกต่างระหว่างบุคคล และมีการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน

3.3) การเรียนรู้ของผู้เรียน

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องมีลักษณะเรียนรู้อย่างมีความสุข ผู้เรียนจะรักการเรียน ใฝ่รู้ และอยากมาโรงเรียน ในกิจกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนต้องได้ใช้กระบวนการคิด และได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และเรียนรู้ร่วมกับบุคคลอื่น ได้เรียนรู้ระบบบูรณาการองค์รวมของความรู้ และเรียนรู้วิธีการเรียน หรือ ได้รู้จักกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง สิ่งเหล่านี้เป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) เทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

4.1) เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตัวเอง

ครูสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตัวเองได้โดยการศึกษาเทคนิคการจัดประสบการณ์ เพื่อนำเสนอข้อมูลใหม่ด้วยวิธีการที่น่าสนใจและหลากหลาย เทคนิคการใช้คำถามหรือคำสั่งให้ผู้เรียนได้คิดหรือลงมือปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงความรู้/ ข้อมูลในสมอง เทคนิคการช่วยผู้เรียนจัดระบบข้อมูลความรู้และแสดงออกมาในรูปของแผนภาพโครงสร้างความรู้ ตลอดจนการใช้วิธีสอนต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจสิ่งที่เรียนในลักษณะของความคิดรวบยอดหรือหลักการ

4.2) เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับคนอื่น

ครูสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับคนอื่น โดยการศึกษาเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน (Cooperative Learning) ซึ่งทำได้หลายแบบ เช่น แบบ STAD, TGT, Jigsaw, TAI เป็นต้น

4.3) เทคนิคการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ครูสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงผลการเรียนรู้ในลักษณะต่างๆ โดยคำนึงถึงความสามารถเฉพาะของผู้เรียนแต่ละคน การแสดงผลการเรียนรู้ในเรื่องเดียวกันของผู้เรียนแต่ละคนอาจมีความแตกต่างกัน การส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงผลของการเรียนรู้ อาจใช้ขั้นตอนของวิธีการสอนโดยใช้โครงงาน และการจัดนิทรรศการเป็นแนวทางในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนก็ได้

5) การวัด และประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

5.1) การวัด และประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง

การประเมินผลเป็นกระบวนการสำคัญที่มีส่วนเสริมสร้างความสำเร็จให้กับผู้เรียน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการจัดการเรียนการสอน การสอนและการประเมินผลจำเป็นต้องมีลักษณะสอดคล้องกันอย่างที่เรียกว่า “สอนอย่างไรต้องเป็นอย่างนั้น” การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เพราะผู้เรียนจะได้รับการประเมินความสามารถรอบด้านที่เกิดการเรียนรู้จริง การวัดและประเมินผลจะต้องมีลักษณะหลากหลาย และวัดประเมินหลายแง่มุม

5.2) วิธีการ และเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เนื่องจากการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงต้องวัดและประเมินความสามารถรอบด้านของผู้เรียน จึงต้องใช้วิธีการและเครื่องมือหลากหลาย ได้แก่ การสังเกตต้องใช้แบบสังเกต การสัมภาษณ์ต้องมีแบบสัมภาษณ์ ต้องมีการตั้งเกณฑ์ตัวบ่งชี้จากการสังเกต เพื่อให้ประเมินผลอย่างเป็นปรนัยและสอดคล้องกับสภาพจริง แต่ก็ยังต้องใช้แบบทดสอบในการวัดความรู้เป็นส่วนประกอบด้วย และยังมีประเด็นการวัดและประเมินพัฒนาการของผู้เรียน ซึ่งจะใช้แฟ้มสะสมงานเป็นเครื่องมือสำคัญในการพิจารณา

5.3) การนำแนวคิดการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ก่อนนำแนวคิดการประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ครูต้องเรียนรู้แนวทางการประเมินตามสภาพจริงให้ชัดเจน และสามารถปฏิบัติได้ การให้ผู้เรียนจัดทำแฟ้มสะสมงานเป็นวิธีการประเมินตามสภาพจริงที่ทำให้ได้ข้อมูลพัฒนาการของผู้เรียน

6) บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

6.1) บทบาทครูในฐานะผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวก

ในฐานะของผู้จัดการและผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ครูจะต้องวางแผนกิจกรรม ประสบการณ์ จัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็น วางแผนสร้างเงื่อนไขสถานการณ์ต่างๆ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย ครูจึงมิใช่ผู้ที่ต้องเตรียมความพร้อมด้านเนื้อหาอย่างเดียวอีกต่อไป แต่จะต้องเป็นผู้วางอุบายที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ด้วย

6.2) บทบาทครูในฐานะผู้จัดการเรียนรู้

เมื่อครูได้จัดการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดจนเงื่อนไขต่างๆที่จะต้องมีในกระบวนการเรียนรู้แล้ว ครูจะต้องมีความสามารถในการควบคุมกลไกต่างๆที่ตั้งไว้ เพื่อดำเนินการเรียนรู้ในขณะจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามต้องการ ต้องมีความสามารถที่จะยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ที่จะใช้เพื่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากที่สุด การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการใช้การเสริมแรงเป็นทักษะที่จำเป็นที่ครูต้องฝึกปฏิบัติจนชำนาญ

การที่ต้องปรับเปลี่ยนการสอนจากครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นการให้ความสำคัญต่อผู้เรียนหรือการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้นักเรียนมีบทบาทต่อการเรียนรู้ของตนเองนั้น จะทำให้ครูที่มุ่งการสอนในรูปแบบใหม่ สามารถสอนอย่างมีความสุข แต่อาจสร้างความอึดอัดสับสนให้กับผู้ไม่เคยปฏิบัติหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหรือโค้ช (Coach) ให้คำแนะนำใกล้ชิด ร่วมวางแผนโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ควรได้รับแนะนำใกล้ชิด ร่วมวางแผนโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ที่ควรได้รับแนะนำให้เด็กเข้าใจจุดอ่อนจุดแข็งของตน ให้เรียนรู้ด้วยวิธีที่เด็กถนัด คอยติดตามผลการทำกิจกรรมให้ความเห็นป้อนกลับ (Feedback) ให้เด็กมั่นใจในผลลัพธ์ที่ถูกต้อง ให้ปรับปรุงในสิ่งที่ยังด้อยเสริมความรู้ให้ครบตามมาตรฐาน ให้คำปรึกษาเมื่อเด็กพบปัญหาอุปสรรค และกระตุ้นให้กำลังใจในความเพียรพยายามให้กล้าคิดกล้าลองแสวงหาความรู้ที่เขาสนใจ นอกจากนี้ ครูจะต้องรู้จัดจุดเด่นจุดอ่อนให้กระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นหลากหลาย เพราะสิ่งที่เรียนยากนั้นถ้าผ่านทาง

บ้านครูสอบ www.sobkroo.com

กระบวนการเรียนรู้จากของจริง ปฏิบัติจริง เป็นขั้นตอนจากง่ายไปหายาก ผู้เรียนจะเรียนได้สะดวกขึ้น มีการจัดกลุ่มผู้เรียนที่สอดคล้องกับความสามารถ ปรับเวลาให้ยืดหยุ่นสำหรับผู้เรียนช้าผ่านเครื่องมือช่วยการเรียนรู้ เช่น สื่อการเรียนด้วยตนเองและเทคโนโลยีช่วยเรียนที่หลากหลายจะสนองผู้เรียนที่แตกต่างกันได้ดี ไม่เกิดปรากฏการณ์ที่สอนให้เด็กปานกลางเรียนได้ เด็กเก่งเบื่อหน่าย และเด็กอ่อนเรียนไม่ได้เลย

6.3) บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้

1) ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2) กำหนดแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนที่มีแผนงานในการปฏิรูปการเรียนรู้ ตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ที่ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา

3) นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา

4) บริหารจัดการให้เอื้ออำนวยความสะดวกให้ครูผู้สอนมีเสรีในการคิดพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ ทำวิจัยในชั้นเรียน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเพื่อนครู การทำงานเป็นทีม ผนึกกำลังระหว่างกลุ่มวิชาเพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้ให้ได้ตามมาตรฐานหลักสูตร

5) พัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ สามารถใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นห้องเรียน

6) จัดให้มีระบบนิเทศภายในช่วยเหลือครูในด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

7) กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

7.1) ขั้นเตรียมศึกษาผู้เรียน

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียนรายบุคคล จุดเด่นจุดด้อย พื้นฐานความรู้เดิมเป็นต้น

2) สำรวจความต้องการ/ความสนใจของผู้เรียน โดยซักถาม สัมภาษณ์ พูดคุย หรือทำแบบทดสอบก่อนเรียน

3) สร้างและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนให้เกิดความสนใจในสิ่งที่อยากให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ โดยเชื่อมโยง สิ่งที่ผู้เรียนสนใจเข้ากับสาระการเรียนรู้ที่อยู่ในหลักสูตร

7.2) การศึกษาหลักสูตรและวางแผนการสอน

1) ครูเตรียมสาระการเรียนรู้ จัดหานวัตกรรม และองค์ประกอบอื่นๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยศึกษาหลักสูตรและจัดประสงค์การเรียนรู้

2) ครูวางแผนจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรจัดให้มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยงและบูรณาการแต่ละสาขาวิชาที่สัมพันธ์กันเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับวิถีชีวิตจริงและให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงให้มากที่สุด

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

7.3) ขั้นดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอนย่อย คือ

1) การนำเข้าสู่บทเรียนครูควรใช้ประเด็นคำถามหรือกิจกรรมที่กระตุ้นหรือท้าทายให้ผู้เรียนเกิดข้อสงสัย ครูจะต้องรู้จักผู้เรียนรายบุคคลเป็นอย่างดี เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความถนัดความสนใจและลีลาการเรียนรู้ในการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล

2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูเป็นบุคคลที่สำคัญในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเสนอกิจกรรมและลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ตลอดจนการสรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ทั้งสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการแสวงหาความรู้

3) วิเคราะห์ อภิปรายผลงาน องค์ความรู้ที่สรุปได้จากกิจกรรมการเรียนรู้ ครูและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายผลที่เกิดจากกิจกรรมการเรียนรู้และเปลี่ยนประสบการณ์ โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดการค้นพบองค์ความรู้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้สังเกตเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อช่วยให้องค์ความรู้ที่ได้ชัดเจนขึ้นเป็นการเสริมแรงและกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจค้นคว้าหาความรู้ต่อไป

7.4)ขั้นประเมินผล การประเมินผลสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นจะต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วนของกระบวนการและผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึก และทักษะการแสดงออกทุกด้าน มีการวัดผลตามสภาพจริง โดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติงาน แฟ้มสะสมผลงานในการประเมินผลสามารถประเมินระหว่างการเรียนการสอนและประเมินสรุปรวม

7.5) ขั้นสรุปและนำไปใช้ประยุกต์ใช้ เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนค้นพบความสามารถ จุดเด่นจุดด้อยของตนหลังดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งพิจารณาได้จากการหาข้อสรุปจากบทเรียน โดยครูเป็นผู้ชี้แนะเพิ่มเติมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสะท้อนความคิด การแสดงผลงาน การจัดนิทรรศการ และการสร้างสรรค์ใหม่ๆ ที่จะเกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และการดำรงชีวิตประจำวัน

8) **วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**

วิธีส่งเสริมและให้ความสำคัญกับผู้เรียนมีหลายวิธี ซึ่งครูสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและจุดประสงค์การเรียนรู้สามารถจำแนกตามแนวคิดและวิธีการเรียนรู้ เอกสารเล่มนี้ขอนำเสนอดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ทางอ้อม มีแนวคิดพื้นฐานว่า “ยิ่งผู้เรียนมีวุฒิภาวะสูงขึ้น ยิ่งต้องมีความรับผิดชอบที่จะต้องค้นหาค้นพบข้อความรู้และสรุปข้อความรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ของตนมากขึ้น” ตัวอย่างเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบอ้อม ได้แก่ การเรียนรู้แบบสืบค้น แบบค้นพบ แบบแก้ปัญหา แบบสร้างแผนผังความคิด แบบใช้กรณีศึกษา แบบตั้งคำถาม และแบบใช้การตัดสินใจ

2) เทคนิคการเรียนรู้เป็นรายบุคคล เป็นแนวทางหนึ่งของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเอง และฝึกทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เทคนิคนี้เริ่มต้นจากครูหรือผู้เรียนเป็นผู้กำหนด โดยผู้เรียนต้องศึกษา วิเคราะห์ สรุปอ้างอิง และสรุปข้อความรู้บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ และประเมินผลกระบวนการ ตัวอย่างเทคนิคการจัดการเรียนรู้เป็นรายบุคคล ได้แก่ การเรียนแบบศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง

การทำรายงาน การมอบหมายงานเป็นรายบุคคล การทำโครงงาน การทำนิตยสาร คอมพิวเตอร์ช่วยสอน ชุดการสอน เป็นต้น

3) เทคนิคการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ควรนำมาใช้ในฐานะเครื่องช่วยสอน ช่วยเสนอเนื้อหาที่ซับซ้อนช่วยจัดการเรียนรู้ กลุ่มขนาดใหญ่ ช่วยลดปัญหาขาดแคลนครูและช่วยผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติเพื่อความชำนาญ ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้สิ่งพิมพ์ ตำราเรียนและแบบฝึกหัด การใช้แหล่งทรัพยากรในชุมชน ศูนย์การเรียน ชุดการสอน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน บทเรียนสำเร็จรูป การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม วิทยุศึกษา เป็นต้น

4) เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ เป็นการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีปฏิกิริยาและตอบสนองต่อความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นของครูและเพื่อนๆ ผู้เรียนจำได้ฝึกการจัดระบบการคิด การโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และการพัฒนาทักษะทางสังคม ตัวอย่างเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบเน้นการปฏิสัมพันธ์ ได้แก่ การโต้วาที การระดมพลังสมอง การอภิปราย การเรียนแบบร่วมมือ การประชุมแบบต่างๆ เป็นต้น

5) เทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบเน้นประสบการณ์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมรับความรู้จากประสบการณ์และการสะท้อนความคิดเห็นที่มีต่อสิ่งต่างๆ ผู้เรียนจะได้ตรวจสอบการเรียนรู้ของตนได้รับประสบการณ์ด้านอารมณ์ ปรับความรู้สึก เจตคติ และค่านิยมของตน ตัวอย่างเทคนิควิธีการเรียนรู้นี้ได้แก่ กรณีตัวอย่าง เกม สถานการณ์จำลอง บทละคร บทบาทสมมุติ เป็นต้น

6) เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยแต่ละกลุ่มมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และความสำเร็จของกลุ่ม โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มเรียนรู้ร่วมกัน นำผลการเรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มใหญ่เป็นทรัพยากรการเรียนรู้ร่วมกัน เทคนิคการเรียนรู้นี้ ได้แก่ การร่วมกันคิด ปริศนาความคิด กลุ่มร่วมมือ กลุ่มสืบค้น เป็นต้น

7) เทคนิคการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นำเอาสาขาวิชาต่างๆ ที่สัมพันธ์กันมาผสมผสานกัน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ สร้างความรู้ของผู้เรียนมากกว่าการให้เนื้อหาโดยครู ตัวอย่างเทคนิคการเรียนรู้ ได้แก่ การเรียนรู้แบบเล่าเรื่อง (Story Line) การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา เป็นต้น

9) แนวทางการพิจารณาเลือกเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้เพื่อทราบความต้องการให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมในระดับใด

2) วิเคราะห์ผู้เรียนเพื่อทราบระดับความสามารถ ความสนใจและวิธีเรียนอย่างไรบ้าง

3) เลือกเทคนิควิธีการเรียนรู้ ต้องเลือกอย่างหลากหลายเพื่อสนองผู้เรียน โดยพิจารณาจากจุดเด่นในการสร้างเสริมทักษะ ข้อความรู้ และพฤติกรรม ประสิทธิผลในการสร้างทักษะข้อความรู้ประสบการณ์และโอกาสในการแสดงบทบาทการเรียนรู้ของผู้เรียน

4) ปรับและเรียบเรียงเทคนิค เพื่อให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย กระบวนการเรียนรู้และผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

10) ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ศูนย์พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อใช้เป็นเครื่องตรวจสอบว่า เมื่อใดก็ตามที่เกิดการเรียนรู้ตามตัวบ่งชี้เหล่านี้ ย่อมหมายถึง ได้เกิดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ดังนี้

10.1) ตัวบ่งชี้การเรียนของผู้เรียน

1) มีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2) ฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง

3) นำกิจกรรมแลกเปลี่ยนการเรียนรู้จากกลุ่ม

4) ฝึกคิดอย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล

5) ได้รับการพัฒนาเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งของตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน

6) ได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูลและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

7) เลือกทำกิจกรรมตามความสามารถความถนัดและความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข

8) ฝึกตนเองให้มีวินัยและรับผิดชอบในการทำงาน

(9) ฝึกประเมินปรับปรุงตนเองและยอมรับผู้อื่นตลอดจนสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง

10.2) ตัวบ่งชี้การสอนของครู

1. เตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าจูงใจและเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
3. เอาใจใส่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อผู้เรียนอย่างทั่วถึง
4. จัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกคิด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม สังเกตส่วนดี และปรับปรุงส่วนด้อยของผู้เรียน
7. ใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกการคิด การแก้ปัญหาและการค้นพบความรู้
8. ใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ฝึกฝนกิริยามารยาท และวินัย ตามวิถีวัฒนธรรมได้
10. สังเกตและประเมินพัฒนาการของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

หัวใจสำคัญของความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อยู่ที่ผู้เรียนเรียนรู้เต็มศักยภาพ ครบถ้วนตามมาตรฐาน โดยใช้พื้นฐานความรัก ความเมตตาที่ครูมีต่อผู้เรียนทุกคน บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ต้องเป็นไปตามชีวิตจริงของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายมีวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองได้ ประการสำคัญที่สุด ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

บ้านสอบศึก www.sobkrod.com

3.รูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

1) ประเภทกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้อาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. กระบวนการเรียนรู้ทั่วไป (Generic learning) เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้ได้ กับหลายวิชา เช่น

- กระบวนการกลุ่ม - กระบวนการแก้ปัญหา
- กระบวนการเสริมสร้างค่านิยม - กระบวนการวิจัย
- กระบวนการเชิงเหตุผล - กระบวนการคิดวิเคราะห์
- สุ จิ ปุ ลิ - Think Tank
- กระบวนการไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา)
- ฯลฯ

2. กระบวนการเรียนรู้เฉพาะวิชา (Specific learning) เป็นกระบวนการที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ตามสาระให้นักเรียนเข้าใจถึงหลักการ กฎเกณฑ์ ทฤษฎี และระเบียบวิธีของ กลุ่มสาระนั้น ๆ การเน้นกระบวนการเรียนรู้เฉพาะวิชายังมีส่วนช่วยแก้ปัญหาการเรียนรู้ในแต่ละสาระ และช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงหัวใจหรือประวัติของกลุ่มสาระนั้น ๆ เช่น การเรียนประวัติศาสตร์ โดยใช้กระบวนการเรียนรู้เฉพาะประวัติศาสตร์ คือ วิธีการทางประวัติศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการดังกล่าวที่อาศัยหลักฐานร่องรอยต่าง ๆ เป็นข้อมูลอาศัยแบบจำลองที่นักประวัติศาสตร์สร้างขึ้น มองปัจจุบันผ่านแบบจำลองของประวัติศาสตร์ (อดีต) ทำให้นักเรียนเกิดจิตสำนึกในทางประวัติศาสตร์ อันเป็นการแก้ปัญหาการเรียนรู้ประวัติศาสตร์สร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไปพร้อมกันด้วย

2.1 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบการพัฒนากระบวนการคิดและการจัดการมีทั้งหมด 6 รูปแบบ ได้แก่

1) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบการพัฒนากระบวนการคิดด้วยการใช้คำถาม
2) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ 4 MAT's
3) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบการพัฒนากระบวนการคิดแบบวิทยาศาสตร์
4) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์
5) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน
6) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยจงจรพัฒนาคุณภาพแบบ PDCA

2.2 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียน แบบใช้ประสบการณ์จริงมีทั้งหมด 5 รูปแบบ ได้แก่

1) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบประสบการณ์
2) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบโครงงาน
3) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ
4) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบร่วมมือ
5) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้จากสื่อการเรียนรู้

บ้านสอบครู www.สอบครู.com

2.3 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่

1) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่สาระการเรียนรู้

2) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบโครงงาน

2.4 รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งวิทยากร มีทั้งหมด 2 รูปแบบ ได้แก่

1) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้

2) รูปแบบการจัดกระบวนการการเรียนรู้แบบระบบนิเวศน์ในนาข้าว/แปลงผัก

หลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นหลักการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับสูงสุด กล่าวคือ ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริงสอดคล้องกับความสามารถและความถนัด เน้นให้ผู้เรียนมีทักษะแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนอย่างมีความสุข

2) รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบการพัฒนากระบวนการคิดด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถาม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถด้านทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ จุดเน้นคือการกระตุ้นผู้เรียนให้คิดตั้งคำถามและกระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ คิดหาคำตอบที่ถูกต้องเนื่องจากคำถามเป็นสิ่งสำคัญที่จะจุดประกายให้ผู้เรียนใคร่เรียน ใคร่รู้ แสวงหาความรู้ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้น การตั้งคำถามเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถกระตุ้นผู้เรียนให้คิดเป็นได้ การใช้คำถามเพื่อให้เกิดกระบวนการคิดมีหลากหลายวิธี คำถามหมวกความคิด 6 ใบ (Six Thinking Hats) เป็นรูปแบบการคิดรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ

ลักษณะเด่นของรูปแบบการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ คือการใช้สีหมวก ได้แก่ หมวกสีขาว หมวกสีแดง หมวกสีเหลือ หมวกสีดำ หมวกสีเขียว และ หมวกสีฟ้า เป็นกรอบแนวทางในการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบจากเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างรอบด้าน และได้แสดงบทบาทการคิดในทุกแง่มุม ตามสีของหมวกที่สวมอยู่ สีของหมวกแต่ละใบจะมีความหมายที่บอกให้ทราบว่าต้องการให้คิดไปทางใด จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

การเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้

1. ศึกษาหลักสูตรจัดทำตารางการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อตรวจสอบความสอดคล้องสัมพันธ์กับหลักการจุดหมายมาตรฐานการเรียนรู้ และคำอธิบายรายวิชาเพื่อจัดลำดับจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดคาบการสอน

2. กำหนดเทคนิควิธีสอนและกิจกรรมการสอนที่สอดคล้องกับข้อ 1. โดยเลือก

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ใช้เทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย

3. สำรวจแหล่งเรียนรู้ (1) กำหนดสื่อการเรียนรู้ (2) กำหนดวิธีการและเครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่หลากหลายรูปแบบ ครอบคลุมทั้งพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย เน้นการประเมินตามสภาพจริง

เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นการจัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ กิจกรรมที่จัดขึ้นเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยวิธีการและสื่อที่หลากหลายประกอบกับการใช้คำถามกระตุ้นซักถามทบทวนหรือแสดงความคิดเห็น นำประสบการณ์เดิมมาเชื่อมกับประสบการณ์ใหม่

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการสอน เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อกระตุ้นการคิด ด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ ลักษณะกิจกรรมเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันร่วมกันแสดงออกด้วยการตั้งคำถามตอบคำถาม ครูผู้สอนออกแบบกรอบของการคิด ด้วยการใช้คำถามตามสีของหมวก (หมวกแต่ละสีจะใช้แทนวิธีคิดแต่ละแบบ) โดยจะใช้หมวกสีใดก่อนหลังก็ได้ และนักเรียนสามารถใช้คำถามของหมวกแต่ละสีได้ไม่จำกัดจำนวนครั้งจนได้คำตอบหรือองค์ความรู้ในเรื่องที่เรียนจนชัดเจน ในขั้นตอนนี้จำเป็นต้องมีการร่วมกันวิเคราะห์ เพื่อให้ ได้ความจริง ข้อเท็จจริง หรือคำตอบที่ต้องการ ลักษณะคำถามที่นำมาใช้ใน ขั้นตอนนี้ เป็นดังนี้

หมวกสีขาว ใช้คำถามที่กระตุ้นให้เสนอข้อมูลที่เป็น ข้อเท็จจริง

หมวกสีแดง ใช้คำถามเพื่อให้เกิดการอธิบายความรู้สึกต่อข้อมูลเรื่องราว หรือเหตุการณ์ เป็นต้น

หมวกที่เหลือง ใช้คำถามกระตุ้นให้ค้นหาข้อดี หรือจุดเด่นและข้อมูลเรื่องราว หรือเหตุการณ์ เป็นต้น

หมวกสีดำ ใช้คำถามที่ระบุสาเหตุของปัญหา ความไม่สมบูรณ์ ความล้มเหลว เป็นต้น

หมวกสีเขียว ใช้คำถามที่เสนอแนะวิธีแก้ไข การเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่ดีกว่า ทางเลือกใหม่

หมวกสีฟ้า ใช้คำถามเพื่อการตัดสินใจ หรือสรุปข้อมูล เช่น ข้อคิด ความรู้ที่ได้รับ

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป เป็นขั้นตอนสรุปผลการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม โดยผู้เรียนจะร่วมกันสรุปความรู้ ภาพรวมของเรื่องที่เรียนหรือสรุปสาระสำคัญของบทเรียน โดยนำความรู้ที่ได้ทั้งหมดมานำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและร่วมกันสรุปข้อค้นพบสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ใหม่

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ลักษณะการประเมินควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เป็นการประเมินสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรม ซึ่งได้จากการสรุป การบันทึก การตรวจผลงาน การประเมินอาจเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เพื่อนนักเรียน หรือชุมชน ร่วมประเมินผลได้ ในบางเรื่อง

www.sukkroo.com

ผังสรุปขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบ

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

↓

ขั้นดำเนินการสอน

↓

จัดการเรียนรู้กระตุ้นการคิดด้วยการใช้คำถามหมวดความคิด 6 ใบ ซึ่งสามารถออกแบบกรอบของการคิด ด้วยการใช้คำถามตามสีของหมวกแต่ละใบได้ โดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง ดังนี้

หมวกสีขาว ใช้คำถามที่กระตุ้นให้เสนอข้อมูลที่เป็น ข้อเท็จจริง จากการอ่าน การสังเกต หรือเหตุการณ์ เป็นต้น

หมวกสีแดง ใช้คำถามเพื่อให้เกิดการอธิบายความรู้สึกต่อข้อมูล เรื่องราว หรือ เหตุการณ์ เป็นต้น

หมวกที่เหลือง ใช้คำถามกระตุ้นให้ค้นหาข้อดี หรือจุดเด่นและข้อมูล เรื่องราว หรือเหตุการณ์ เป็นต้น

หมวกสีดำ ใช้คำถามที่ระบุสาเหตุของปัญหา , ความไม่สมบูรณ์ , ความล้มเหลว เป็นต้น

หมวกสีเขียว ใช้คำถามที่เสนอแนะวิธีแก้ไข การเปลี่ยนไปสู่สิ่งที่ดีกว่า, ทางเลือกใหม่

หมวกสีฟ้า ใช้คำถามเพื่อการตัดสินใจ หรือสรุปข้อมูล เช่น ข้อคิด ความรู้ที่ได้รับ เป็นต้น

↓

ขั้นสรุป

↓

ขั้นประเมินผล

2.2) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหา (Problem solving)

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบกระบวนการแก้ปัญหา มีลักษณะเด่นคือ ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรม มีชิ้นงานที่เป็นรูปธรรม ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้สอนและเพื่อน ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา และตระหนักรู้ในปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และสามารถใช้ทักษะการคิดมาแก้ปัญหาที่พบ ได้ซึ่งถือว่าการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก เพราะเป็นการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาจากชีวิตจริงและมีความหมายต่อการเรียน ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกคิดด้วยตนเอง โดยจัดสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจท้าทายอยากให้คิดและช่วยพัฒนาการคิดของเรียนเป็นลำดับขั้นตอน ซึ่งการเรียนรู้จากสภาพจริงนี้เป็นการแก้ปัญหาตามขั้นตอนโดยผ่านการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้มีลักษณะร่วมกันเป็นกลุ่มแบบร่วมมือร่วมใจด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น บทบาทสมมติ โครงงาน การสืบสวนสอบสวน การศึกษานอกสถานที่ การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ตั้งใจเรียน เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ สร้างนิสัยให้ผู้เรียนรักการค้นคว้าหาความรู้ และฝึกนิสัยให้เป็นคนมีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการแก้ปัญหา

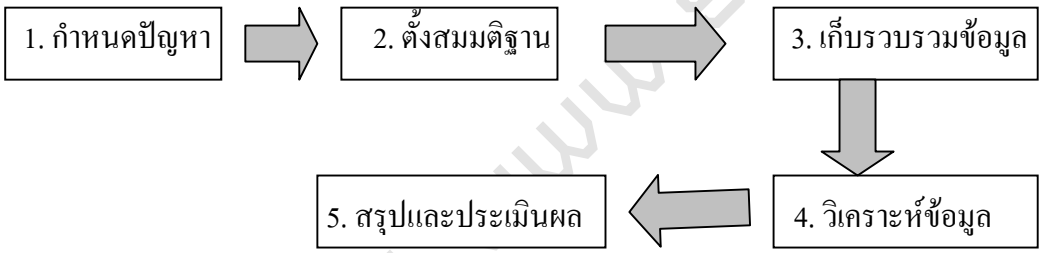

รายละเอียดขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการแก้ปัญหามีดังนี้

1. กำหนดปัญหา ปัญหาที่นำมาใช้ในบทเรียนอาจได้มาจากสื่อการสอนต่าง ๆ เช่น ภาพ เหตุการณ์ การสาธิต การเล่าเรื่อง การให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ การทายปัญหา เกม ข่าว เหตุการณ์ประจำวันที่น่าสนใจ การสร้างสถานการณ์/บทบาทสมมติ สถานการณ์จริง ของจริงหรือสถานการณ์จริง

2. การตั้งสมมติฐาน สมมติฐานจะเกิดขึ้นได้จากการสังเกต การรวบรวม ข้อมูลข้อเท็จจริงและประสบการณ์เดิม จนกระทั่งนำมาคาดคะเนคำตอบของปัญหาอย่างมีเหตุผล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล รวบรวมข้อมูลจากการอ่าน การสังเกต การสัมภาษณ์ การสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลายหรือทำการทดลอง และจดบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลให้ได้คำตอบของปัญหาในที่สุด

4. วิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นตอนที่มีการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นหรือทำการทดลองนำมาตีแผ่เปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีการอภิปราย ซักถาม ตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น โดยมีผู้สอนคอยช่วยเหลือแนะนำ อันจะนำไปสู่การสรุปข้อมูล

5. การสรุปและประเมินผล เป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการเรียนรู้แบบกระบวนการแก้ปัญหาเป็นผลสรุปที่ได้จากข้อมูลต่าง ๆ หลังจากนั้นผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่หลากหลาย และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2.3) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning)

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่สนใจเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน และมีความสำคัญต่อผู้เรียน ตัวปัญหาจะเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้ และเป็นตัวกระตุ้นต่อไปในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาด้วยเหตุผล การสืบค้นข้อมูลที่ต้องการเพื่อสร้างความเข้าใจกลไกของตัวปัญหารวมทั้งวิธีการแก้ปัญหา มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนในด้านทักษะการเรียนรู้มากกว่าความรู้ที่นักเรียนจะได้มา และพัฒนานักเรียนสู่การเป็น ผู้ที่สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเองได้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ครูจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และมองเห็นปัญหาต่าง ๆ สามารถกำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่อยากรู้อยากเรียนได้และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา นักเรียนจะต้องทำความเข้าใจในปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า นักเรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน ดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นที่นักเรียนนำความรู้ที่ได้ค้นคว้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อภิปรายและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ นักเรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเองและประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด โดยพยายามตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนอย่างอิสระ ทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน นักเรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย นักเรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน

บันทึกสรุปเพื่อ www.sobkrao.com

แผนภาพแสดงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

การเตรียมการของครู

- พิจารณาเลือกมาตรฐานสาระการเรียนรู้ /เนื้อหาที่เหมาะสมกับรูปแบบ
- จัดทำผังมโนทัศน์/แผนการจัดการเรียนรู้
- จัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผล

บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้		บทบาทผู้เรียน
● แนะนำรูปแบบ/วิธีการเรียนรู้ ● ยกตัวอย่างปัญหา/สถานการณ์ ● ตั้งคำถามให้คิดต่อ	1. กำหนดปัญหา	● เสนอปัญหาหลากหลาย ● เลือกปัญหาที่สนใจ ● แบ่งกลุ่มตามความสนใจ
● ถามคำถามให้นักเรียนคิดละเอียด ● กระตุ้นยั่วยุให้นักเรียนคิดต่อ ● ช่วยดูแลตรวจสอบ แนะนำความถูกต้องครอบคลุม	2. ทำความเข้าใจปัญหา	● เสนอปัญหาหลากหลาย ● เลือกปัญหาที่สนใจ ● แบ่งกลุ่มตามความสนใจ ● แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ ● จัดเรียงลำดับการทำงาน ● กำหนดเป้าหมายงาน/ระยะเวลา ● ค้นคว้าศึกษาและบันทึก
● ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม ● อำนวยความสะดวก จัดหาวัสดุ เอกสาร สื่อ เทคโนโลยี ● แนะนำให้กำลังใจ	3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า	
● แลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็น ● ตั้งคำถามเพื่อสร้างความคิดรวบยอด	4. สังเคราะห์ความรู้	● นักเรียนแต่ละคนนำความรู้มานำเสนอภายในกลุ่ม ● ตรวจสอบข้อมูลว่าสามารถตอบคำถามที่อยากรู้ได้ทั้งหมดหรือไม่ ● ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม พอเพียง ● ทบทวนและหาความรู้เพิ่มเติม

- ครูช่วยตรวจสอบการประมวลการสร้างองค์ความรู้ใหม่
- ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า
- พิจารณาความเหมาะสม เพียงพอ

5. การประเมินผลคำตอบ

- กลุ่มนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาประมวลสร้างเป็นองค์ความรูใหม่
- ประเมินประสิทธิภาพ คุณภาพการปฏิบัติงานกลุ่ม
- ประเมินตนเองทั้งด้านความรู้ กระบวนการกลุ่ม ความพึงพอใจ
- เลือกวิธีการ/รูปแบบการนำเสนอผลงานที่น่าสนใจ

- ครูประเมินตนเอง ประเมินผลการเรียนรู้
- ความรู้ความจำ
- ความเข้าใจ
- การนำไปใช้ การคิดวิเคราะห์ เผยแพร่ ผลงานของนักเรียน

6. นำเสนอและประเมินผลงาน

- เสนอผลงานการปฏิบัติงานต่อเพื่อนนักเรียน / ครูวิทยากรท้องถิ่น, ผู้สนใจ
- ประเมินผลร่วมกับกลุ่มเพื่อน/ครูวิทยากรท้องถิ่น

2.4) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์องค์ความรู้ (Constructivism)

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

การจัดกระบวนการเรียนรู้รูปแบบการสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) มีลักษณะเด่น คือ การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำคัญของความรู้เดิม ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้ได้ด้วยตนเอง และสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ออกไปสังเกตสิ่ง ที่ตนอยากรู้ ค้นคว้า แสงหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิม ประสบการณ์เดิมกับความรู้ใหม่ จนสร้างสรรค์เป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ การเรียนรู้ต้องให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริงว่าลึก ๆ แล้วสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร และศึกษาค้นคว้าให้ลึกซึ้งไปจนถึงรู้แจ้งตามศักยภาพของตนเอง รูปแบบการเรียนรู้แบบนี้จะส่งเสริมผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด พร้อมทั้งฝึกให้ ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนด้วยกันและกับครูผู้สอน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

- **ขั้นนำ** (Orientation) เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะรับรู้ถึงจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจในการเรียนบทเรียน

- **ขั้นทบทวนความรู้เดิม** (Elicitation of the Prior Knowledge) เป็นขั้นที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจเดิมที่ผู้เรียนมีอยู่กับเรื่องที่กำลังจะเรียน

- **ขั้นปรับเปลี่ยนความคิด** (Turning Restructuring of Ideas) นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญเป็นหัวใจตามแนว Constructivism ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนย่อยดังนี้

- ทำความกระจ่าง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน (Clarification and Exchange of ideas)

- การสร้างความคิดใหม่ (Constructivism of New Ideas) จากการอภิปรายร่วมกันและการสาธิต ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิดใหม่ หรือความรู้ใหม่

- ประเมินความคิดใหม่ (Evaluation of the New Ideas) โดยการทดลองหรือการคิดอย่างลึกซึ้ง

- **ขั้นนำความคิดไปใช้** (Application of Ideas) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสใช้แนวคิดหรือความรู้ความเข้าใจที่พัฒนาขึ้นมาใหม่ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่คุ้นเคยและไม่คุ้นเคย ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

- **ขั้นทบทวน** (Review) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ผู้เรียนจะได้ทบทวนว่าความคิดความเข้าใจของเขาได้เปลี่ยนไปโดยการเปรียบเทียบความคิด เมื่อเริ่มต้นบทเรียน กับความคิดเมื่อสิ้นสุดบทเรียน

2.5) รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางปัญญาระดับสูงที่ใช้ในกระบวนการทางความคิดหลาย ๆ อย่างมารวมกัน ซึ่งประกอบด้วยความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดริเริ่ม (Original) และความคิดละเอียดลออ (Elaboration Guilford) ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมใหม่ ๆ หรือเป็นการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือไม่ซ้ำแบบใคร อย่างมีความแปลกใหม่ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่สัมพันธ์ ให้กลายเป็นสิ่งใหม่ได้อย่างเหมาะสม เราสามารถอธิบายความคิดสร้างสรรค์ได้จาก 1) ผลงานที่ผลิต 2) กระบวนการที่จัดกระทำ 3) ทักษะที่ใช้ในแง่ความคล่องแคล่ว 4) บุคลิกภาพของบุคคลและเงื่อนไขสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์

กิจกรรมความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมทางการเรียนการสอนที่จัดให้ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น กิจกรรมทางภาษากิจกรรมการแสดงออก ทางจินตนาการ การวาดรูป การเล่านิทานโดยใช้เทคนิคต่าง ๆ การเล่นสีแบบต่าง ๆ งานสร้างสรรค์ จากกระดาษ การปั้น การประดิษฐ์ รวมทั้งการฝึกแก้ปัญหาในทางการสร้างสรรค์การใช้แบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ และการใช้บทเรียนสำเร็จรูป เป็นต้น

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. ขั้น สร้างความตระหนัก
2. ขั้น ระดมพลังความคิด
3. ขั้น สร้างสรรค์ชิ้นงาน
4. ขั้น นำเสนอผลงาน
5. ขั้น วัด / ประเมินผล
6. ขั้น เผยแพร่ผลงาน

รายละเอียดขั้นตอน

- **การสร้างความตระหนัก** เป็นขั้นตอนที่สำคัญ ใช้การกระตุ้น เร้า เรียกร้องความสนใจของผู้เรียนเข้าสู่เรื่องที่เรียนรู้ ครูต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ เช่น เกม เพลง ลีลาท่าทางต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดจินตนาการ

- **การระดมพลังความคิด** ใช้การดึงศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ซึ่งครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ต้องมีรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการค้นหาคำตอบ ผู้เรียนทุกคนจะต้องมีส่วนร่วม ครูทำหน้าที่เหมือนนายทัพเรือ

- **สร้างสรรค์ชิ้นงาน** หลังจากผู้เรียนได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้คิดหาคำตอบแล้ว ผู้เรียนจินตนาการสร้างผลงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ในด้านภาษา อาจจะผลงานรูปแบบของงานเขียนแบบต่าง ๆ เช่น บทร้อยกรอง บทเพลง ปริศนาคำทาย ฯลฯ แบบที่เป็นรูปทรงหรือเป็นมิติ โดยใช้วัสดุต่าง ๆ

- **การนำเสนอ** เป็นขั้นตอนที่สำคัญผู้เรียนได้มีโอกาสวิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดความเห็นสร้างคุณลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ การรู้จักยอมรับ การมีเหตุผล การประยุกต์การนำไปใช้ ทำให้ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจ

- **การวัดประเมินผล** ใช้รูปแบบและเครื่องมือที่หลากหลาย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักประเมินผลงานตนเอง มีการยอมรับ แก้ไข บนพื้นฐานของหลักการทางประชาธิปไตย คือปัญญาธรรม ถาวรธรรม สามัคคีธรรม

- **การเผยแพร่ผลงาน** ผลงานของผู้เรียนทุกคนทุกกลุ่ม จะต้องนำไปเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จัดนิทรรศการให้เพื่อนได้ชื่นชม ผู้ปกครองได้ชื่นชม เป็นการนำเสนอความรู้ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

2.6)รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

การเรียนรู้โดยโครงงานเป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ หรือค้นคว้าคำตอบในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้หรือสงสัยด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลายเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เลือกตามความสนใจของตน

บัณฑิตแนะแนว www.sobkrod.com

เองหรือของกลุ่ม ซึ่งตัดสินใจร่วมกันโดยใช้วิธีการและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทำให้ได้ชิ้นงานที่สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในชีวิตจริงได้

การสอนโดยโครงงาน เป็นการสอนที่ใช้เทคนิควิธีการหลาย ๆ รูปแบบมาผสมผสานร่วมกันระหว่างกระบวนการกลุ่ม การสอนคิด การสอนแก้ปัญหา การสอนเน้นกระบวนการ การสอนแบบปริศนา ความคิด และการสอนแบบร่วมกันคิด ทั้งนี้ มุ่งหวังให้ผู้เรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจอยากรู้อยากเรียนของผู้เรียนเอง โดยใช้กระบวนการและวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อค้นคว้าคำตอบด้วยตนเอง เป็นการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้น ผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งความรู้ที่ผู้เรียนได้มาไม่จำเป็นต้องตรงกับตำรา แต่ผู้สอนจะต้องสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม โดยจัดแหล่งการเรียนรู้ให้แล้วปรับปรุงความรู้ที่ได้ให้สมบูรณ์

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 1	ขั้นนำเสนอ
ขั้นตอนที่ 2	ขั้นวางแผน
ขั้นตอนที่ 3	ขั้นปฏิบัติ
ขั้นตอนที่ 4	ขั้นประเมินผล

รายละเอียดขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงาน

1. ขั้นนำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ครูให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ กำหนดสถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ เกมรูปภาพหรือการใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน เช่น สาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนของโครงงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้

2. ขั้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่นักเรียนร่วมกันวางแผน โดยการระดมความคิดอภิปรายหารือข้อสรุปของกลุ่ม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3. ขั้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีครู นักเรียนและเพื่อนร่วมกันประเมิน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2.7) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบประสบการณ์ มีลักษณะเด่น คือ ผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความคิด ประสบการณ์ ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันจนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และได้รับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งความรู้ ความคิด และประสบการณ์

รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ มีลักษณะเด่น ดังนี้

- ผู้เรียนได้มีความสุขกับการเรียน ได้เรียนอย่างสนุกสนานโดยผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและสื่อที่เร้าความสนใจ
- ผู้เรียนได้มีเรียนรู้ตามความสนใจ ตามความถนัด และศักยภาพด้วยการศึกษา ค้นคว้า ฝึกปฏิบัติ ฝึกทักษะ สรุปองค์ความรู้ได้ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นเป็นแรงจูงใจให้เกิดการใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
- กิจกรรมกลุ่มช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เกิดกระบวนการทำงาน เช่น มีการวางแผนการทำงาน มีความรับผิดชอบและเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีวินัยในตนเอง มีพฤติกรรมที่เป็นประชาธิปไตย เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี รู้จักรับฟังความคิดของผู้อื่น ผู้เรียนที่เรียนรู้ช้าจะเรียนรู้อย่างมีความสุข มีชีวิตชีวา ได้รับกำลังใจและได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อนทำให้เกิดความมั่นใจผู้เรียนที่เรียนดีจะได้แสดงความสามารถของตนเอง มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปันสิ่งที่ดีให้แก่กัน
- ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดจากการร่วมกิจกรรม และการค้นหาคำตอบจากประเด็นคำถามของผู้สอนและเพื่อน ๆ สามารถค้นหาวิธีการและคำตอบได้ด้วยตนเอง สามารถแสดงออกได้ชัดเจนมีเหตุผล
- ทุกขั้นตอนการจัดกิจกรรม จะสอดแทรกคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้ซึมซับสิ่งที่ดีงามไว้ในตนเองอยู่ตลอดเวลา
- คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้แต่ละคนเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ของตน ไม่นำผลงานของผู้เรียนมาเปรียบเทียบ มุ่งให้ผู้เรียนแข่งขันกับคนเองเองและไม่เล็งผลเลิศจนเกินไป
- ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ผู้เรียนมีความสุข เกิดการพัฒนารอบด้านมีอิสระที่จะเลือกสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

1. การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบประสบการณ์ การเรียนรู้จากประสบการณ์หรือการเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยผู้เรียนได้มีโอกาสรับประสบการณ์ แล้วได้รับการกระตุ้นให้สะท้อนสิ่งต่าง ๆ(Reflection) ที่ได้จากประสบการณ์ออกมาเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆเจตคติใหม่ ๆหรือวิธีการคิดใหม่ ๆ

รายละเอียดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบประสบการณ์

1) ขั้นจัดประสบการณ์ (Experiencing) เป็นขั้นลงมือหรือทำกิจกรรมจากสภาพจริง เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลราคาสินค้าในตลาด แหล่งเรียนรู้ การสัมภาษณ์หรือการปฏิบัติการต่าง ๆ

2) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Publishing) เป็นขั้นตอนของการพูด การเขียน เช่น การนำข้อมูลที่ได้จากขั้นประสบการณ์มานำเสนอ ซึ่งอาจทำได้ทั้งการพูดและเขียน อาจเขียนลงในแผนภูมิหรือตาราง พร้อมนำเสนอด้วยปากเปล่า

3) ขั้นอภิปรายผล (Discussing) เป็นขั้นตอนการอภิปรายซักถามเพื่อความเข้าใจที่แจ่มชัดและเพื่อให้ได้แนวคิดต่อการประยุกต์ใช้ ขั้นนี้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันในการตั้งคำถามเพื่อการอภิปรายร่วมกัน

4) ขั้นสรุปพาดพิง (Generalizing) เป็นขั้นของการสรุปผลการเรียนรู้จ่ากกระบวนการทั้ง 3 ขั้นข้างต้น โดยสรุปพาดพิงสู่หลักการสู่มุมมองหรือแบบแผนที่กว้างขวางขึ้นอาจร่วมกันสรุปหรือการลงมือกระทำ

5) ขั้นประยุกต์ใช้ (Applying) เป็นขั้นของการนำสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจจัดทำในรูปของโครงการ การทดลอง การปรับใช้กับชีวิตประจำวัน การแก้ปัญหาหรือการค้นคว้าวิจัยต่อไป ซึ่งถือเป็นการลงมือกระทำ/ปฏิบัติเป็นวงจรต่อไป

แผนผัง ขั้นตอนการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ

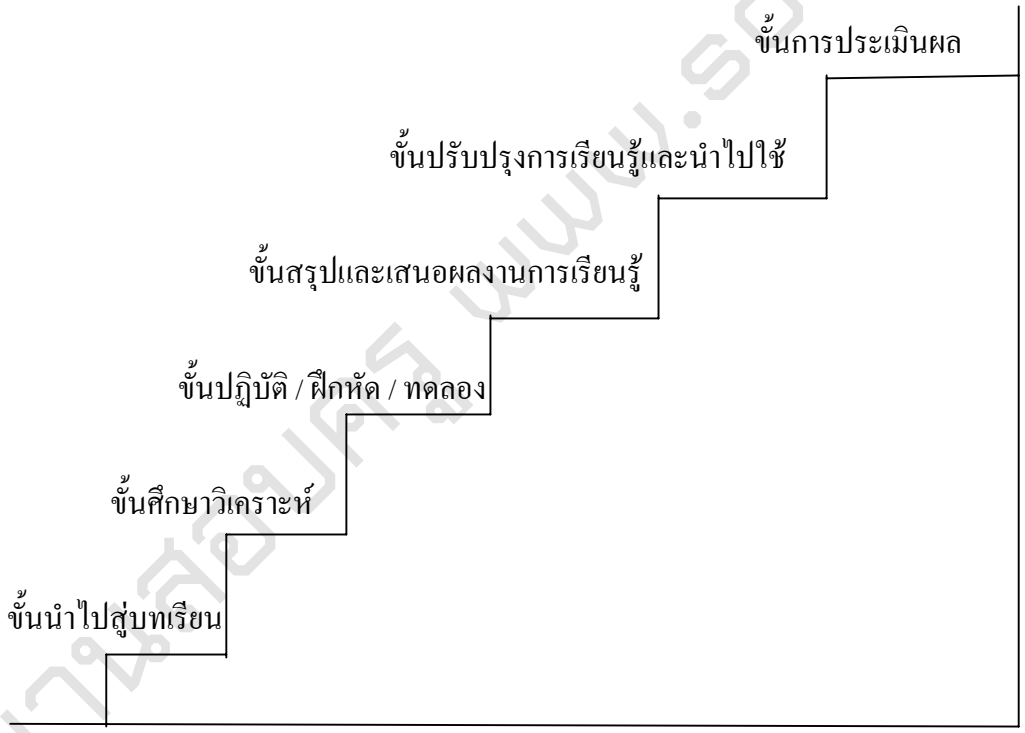

รายละเอียดการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบเน้นการปฏิบัติ

1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นตอนแรกที่ผู้สอนจะต้องกระตุ้น ชักจูง และโน้มน้าวให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและสนใจอยากค้นหาความรู้ ผู้สอนอาจใช้วิธีการสนทนาซักถามและทบทวนประสบการณ์เดิมของผู้เรียน เพื่อเชื่อมโยงกับประสบการณ์ใหม่ที่จะต้องเรียนรู้อาจใช้คำถามยั่วยุต่าง ๆ และที่สำคัญจะต้องสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนตอบสนอง เช่น การกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามหรือแสดง

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อโยงเข้าหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ผู้สอนแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และร่วมกันกำหนดขอบข่าย / ประเด็นความรู้ใหม่

2) ขั้นศึกษา วิเคราะห์ เป็นขั้นตอนการแบ่งกลุ่มผู้เรียนเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันโดยการแสดงหาความรู้ แสดงความคิดเห็นร่วมกันวิเคราะห์และหาข้อสรุปในประเด็นที่ได้ตั้งไว้ในการทำกิจกรรมตามขั้นตอนนี้ ผู้สอนจะต้องออกแบบกลุ่มให้เหมาะสม เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมมากที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ผู้สอนต้องการจัดการสื่อการสอนและแหล่งเรียนรู้ เช่น แผนภูมิ ใบความรู้ แผ่นใส รูปภาพ วิดีทัศน์ หนังสือ เอกสารหรืออื่น ๆ เพื่อให้กลุ่มผู้เรียนได้ช่วยกันศึกษาวิเคราะห์ร่วมกัน โดยตั้งประเด็นหรือหัวข้อในการศึกษาวิเคราะห์ตามแนวทางของจุดประสงค์การเรียนรู้ และความต้องการของผู้เรียนการออกแบบงานโดยจัดทำเป็นใบงาน ให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มเป็นหัวใจสำคัญที่ผู้สอนจะต้องคิดค้นและสร้างขึ้น เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมสูงสุดของผู้เรียนและเกิดการบรรลุงานกลุ่มด้วยตัวแทนกลุ่มนำเสนอผลงานกลุ่ม ผู้สอนทำหน้าที่อภิปราย ให้กลุ่มใหญ่ร่วมกันวิเคราะห์ให้ข้อมูลประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน หากเห็นว่ายังไม่สมบูรณ์ ผู้สอนช่วยเพิ่มเติมแล้วร่วมกันสรุปสิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดในชั้นนี้

3) ขั้นปฏิบัติ / ฝึกหัด /ทดลอง เป็นขั้นที่แต่ละกลุ่มได้ร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์เพื่อให้ได้กระบวนการปฏิบัติที่ชัดเจน รอบคอบ รัดกุม ทำให้เกิดผลงาน ผู้เรียนได้ทดลองฝึกปฏิบัติ ตามขั้นตอน ฝึกคิดวิเคราะห์ จินตนาการ สร้างสรรค์โดยผู้สอนเป็นที่ปรึกษา ดูแล ช่วยเหลือและประเมินการปฏิบัติเพื่อแก้ไขหากมีข้อบกพร่องเกี่ยวกับสถานที่สำหรับการปฏิบัติ ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผน จะใช้แหล่งเรียนรู้ใด ห้องเรียนห้องปฏิบัติการในโรงเรียน ห้องเรียนธรรมชาติ หรือสถานประกอบการ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้

4) ขั้นสรุปและเสนอผลงานการเรียนรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มจะได้ประมวลข้อมูลความรู้จากประสบการณ์ทั้งหมดมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เป็นความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ สรุปและนำเสนอสิ่งที่ค้นพบต่อกลุ่มใหญ่ในรูปแบบที่หลากหลาย เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เกิดการขยายเครือข่ายความรู้อย่างกว้างขวาง ทำให้การเรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น

5) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้และนำไปใช้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มปรับปรุงผลงานของคนเองที่ได้แนวคิดจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่ม ในการปรับปรุงผลงานนั้นอาจนำความรู้ที่ได้รับจากกลุ่มอื่นมาพัฒนาให้ดีขึ้นหรือเกิดความคิดใหม่ สร้างสรรค์งานที่ต่างจากเดิม หรืออาจได้รับแนวคิดจากข้อเสนอแนะของผู้สอนมาประยุกต์สร้างผลงานใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในสภาพการณ์จริงได้

6) ขั้นการประเมินผล วัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง โดยเน้นการวัดจากการปฏิบัติจากแฟ้มสะสมงาม ชิ้นงาน/ ผลงาน ผู้เรียนประเมินตนเอง สมาชิกของแต่ละกลุ่มผู้ปกครองและผู้สอนมีบทบาทร่วมวัดประเมินผลด้วย

บ้านสอบครู www.eduKroo.com

2.8) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จากการศึกษา ค้นคว้า เสาะแสวงหาความรู้อย่างเป็นระบบที่สอดสัมพันธ์กับพหุปัญญา โดยนำข้อมูลที่ได้รับมาเชื่อมโยงและทำความเข้าใจ เป็นการสร้างองค์ความรู้ให้ตนเองก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย นำ เอาสิ่งที่เรียนรู้มาวางแผนเพื่อปฏิบัติจริง ได้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนได้เรียนรู้ตรงกับความต้องการความสนใจ และความถนัดของตนได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะด้านเชาว์อารมณ์(E.Q.) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา เป็นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงสาระการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนที่ก่อให้เกิดปัญญาที่หลากหลายที่เรียกว่า พหุปัญญา (Multiple Intelligence) เช่น ปัญญาทางด้านภาษาเพื่อความเข้าใจในการสื่อสาร ปัญญาทางด้านการใช้เหตุผล ปัญญาทางด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ ปัญญาทางด้านความรักความเข้าใจในธรรมชาติ เป็นต้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีหลายลักษณะ ด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร วิเคราะห์ผู้เรียน จัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมฝึกทักษะผู้เรียนรู้และพัฒนาทุก ๆ ด้าน โดยการบูรณาการเชื่อมโยง การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริง

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

องค์ประกอบของหน่วยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้

1. ผังการวางแผน (Planning Web)
2. ตารางแสดงรายละเอียดของการทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา
3. แผนการจัดการเรียนรู้

1. ผังการวางแผน (Planning Web) ของหน่วยการเรียนรู้ แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา เพื่อแสดงถึง การบูรณาการจากกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ครูได้วางแผนไว้ไปยังกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น โดยระบุมาตรฐานการเรียนรู้ของทุกกลุ่มสาระที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการในการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่าง

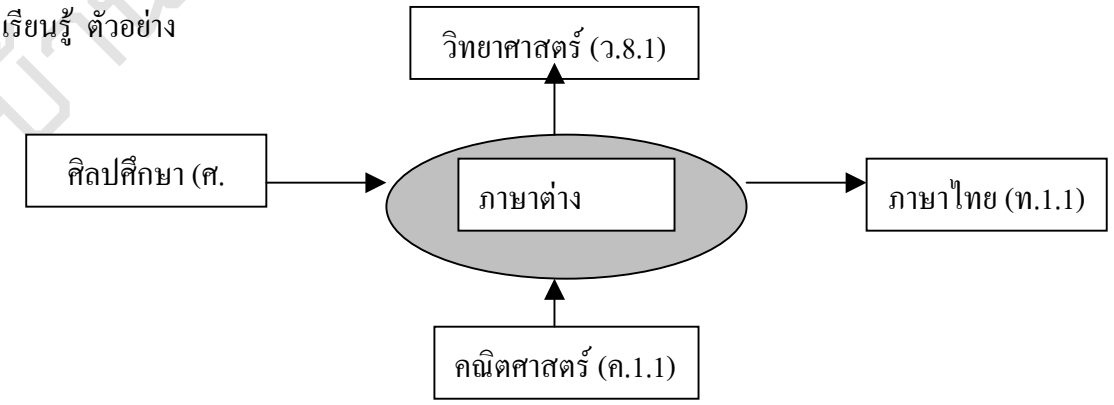

หมายเหตุ กรณีกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดมีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ที่เป็นหน่วยใหญ่ ครอบคลุมสาระการเรียนรู้หลาย ๆ เรื่อง อาจทำ Planning Web ของหน่วยการเรียนรู้ของหน่วยใหญ่ และ Planning Web ของแต่ละแผนย่อย

ตารางแสดงรายละเอียดของการทำแผนการจัดการเรียนรู้รูปแบบการบูรณาการสู่พหุปัญญา

แผนภาพแสดงตารางวิเคราะห์ แผนการจัดการเรียนรู้ สอดรับกับทฤษฎีพหุปัญญา เป็นการวางกรอบภาพรวมของหน่วยใหญ่ที่สอน

ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	ความคิดรอบยอด	สาระการเรียนรู้	บูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้	MI

MI : Multiple Intelligence คือ ทฤษฎีพหุปัญญาของ Howard Gardner

แผนภาพ แสดงตารางวิเคราะห์ แผนการจัดการเรียนรู้ สอดรับกับทฤษฎี พหุปัญญา (MI)

หมายเหตุ กรณีกลุ่มสาระการเรียนรู้ใดมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบมาก สามารถเสริมลงไปได้

3. แผนการจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบบูรณาการสู่พหุปัญญาประกอบด้วย

1. สาระสำคัญ
2. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (สามารถเขียนรวม พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์)
3. สาระการเรียนรู้
4. กระบวนการจัดการเรียนรู้
5. กระบวนการจัดการเรียนการสอน
6. สื่อ อุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้
7. การวัดและประเมินผล
8. กิจกรรมเสนอแนะ
9. เอกสารประกอบการสอน (อาจมีหรือไม่มีก็ได้)
10. บันทึกผลหลังการสอน
    - ปัญหา / สิ่งที่ต้องการพัฒนา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

- แนวทาง / รูปแบบการสอน / เทคนิคที่ควรใช้พัฒนาหรือแก้ปัญหา
- ผลที่เกิดกับผู้เรียนในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการและด้านเจตคติ
- ความเห็น / ข้อเสนอแนะของผู้สอน

บทบาทครู ครูควรมีบทบาทดำเนินการ ดังนี้

1. สำรวจความสนใจ
2. ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ตรงโดยการปฏิบัติจริง
5. จัดหาสื่อ – อุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้
6. แนะแนวทางให้ผู้เรียนรู้วิธีรวบรวมเนื้อหา การสรุปและแก้ปัญหาด้วยตนเอง
7. แบ่งกลุ่มการทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
8. คำนึงถึงหลักประชาธิปไตยในการเรียนรู้
9. จัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบเป็นกระบวนการที่เกี่ยวเนื่องกันโดยตลอดและสอดคล้องกับการพัฒนา พหุปัญญา

กระบวนการพัฒนาจะเน้นการระดมสมองของผู้เรียนร่วมกับครู โดยใช้หลักสูตรเป็นเกณฑ์ ครูเป็นผู้จัดการและออกแบบการเรียนรู้ ส่วนกระบวนการและข้อตกลงเป็นของผู้เรียน ทำให้การเรียนรู้เป็นเรื่องสนุกสนาน ท้าทาย ผู้เรียนได้เรียนตามความต้องการของตนเองเต็มศักยภาพ ผู้เรียนเกิดความสุข มีความรับผิดชอบ ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อม สามารถปฏิบัติงานจนค้นพบตัวเองในเรื่องของความถนัด และวิธีการเรียนรู้ของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ฝึกการคิดอย่างหลากหลาย มีความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการสามารถวิเคราะห์วิจารณ์ผลงาน ด้วยหลักการและเหตุผล ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ฝึกการสนใจใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่องปฏิบัติงานด้วยคามเพลิดเพลิน มีความชื่นชมและเห็นคุณค่า

แม้ว่าแต่ละคนจะมีสติปัญญาไม่เท่ากันในทุกด้าน แต่ทุกคนก็มีโอกาสที่จะพัฒนาพลังศักยภาพเหล่านั้นได้ การสนับสนุนที่ถูกต้อง การแนะแนวที่เหมาะสมตั้งแต่เด็ก และตลอดช่วงอายุที่เหมาะสมจะทำให้บุคคลได้รับการช่วยเหลือ ให้เจริญก้าวหน้า ให้พลังศักยภาพทางสติปัญญาที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ต่อตัวเองและสังคมในที่สุด

หลังจากครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เสร็จแล้ว ครูควรเตรียมความพร้อมโดยการสำรวจผู้เรียนในห้องที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะตัวด้านต่าง ๆ ที่สามารถออกมานำเสนอร่วมกับครู ได้ เช่น ผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถในการเล่นดนตรีและตัวโน๊ตสัมพันธ์กับความถี่ของเสียง ผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถด้านการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สร้างงาน ผู้เรียนที่มีความรู้เรื่องการคำนวณทางคณิตศาสตร์เรื่องออกาลิทึม เป็นต้น และนอกจากนั้นครูจะต้องเตรียมสื่อประกอบแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน

การเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา

1. การเตรียมการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านรูปแบบ ฯ เช่น

- ความสัมพันธ์ของวิชา
- คำอธิบายรายวิชา
- สาระขอบเขตของเนื้อหาวิชา
- ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อที่จะนำไปสู่พหุปัญญา
- รูปแบบบูรณาการที่เหมาะสม
- วางแผนการเรียนได้ตรงตามเป้าหมายพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ

2. วิเคราะห์ผู้เรียน การวิเคราะห์ผู้เรียนควรเลือกวิธีการที่เหมาะสม เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์ปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบผลงาน การสัมภาษณ์ เป็นต้น การวิเคราะห์ผู้เรียนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านครอบครัว สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพทางกาย สภาพอารมณ์ สติปัญญา ความต้องการของผู้เรียน สิ่งที่ชอบหรือไม่ขอบ เพราะข้อมูลจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงเหตุและผลของสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ดังนั้น ครูจึงต้องเตรียมเครื่องมือและวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ พิจารณาผลการเรียนรู้ในการจัดกระทำข้อมูล เพื่อความชัดเจนและถูกต้องของข้อมูล ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญนำไปสู่การพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ได้ถูกต้องและตรงกับความต้องการ ความสามารถของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขการวิเคราะห์ผู้เรียนจะทำควบคู่ไปกับกิจกรรม การเรียนรู้

1. วิเคราะห์แล้วนำมารวบรวม มีข้อมูลอะไรบ้างที่เป็นปัจจัยเสริม หรือปัญหาอุปสรรคสำหรับเด็ก

2. นำมาสรุปเพื่อหาแนวทาง ในการพัฒนาศักยภาพผู้เรียน เด็กเก่งอะไรบ้าง เด็กอ่อนอะไรบ้าง

2.9) รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ จากแหล่งเรียนรู้

ลักษณะเด่นของรูปแบบ

การใช้แหล่งการเรียนรู้มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนเพราะผู้สอนและผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากสภาพจริง การจัดกระบวนการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้จะเกี่ยวข้องกับบุคคล สถานที่ ธรรมชาติ หน่วยงานองค์กร สถานประกอบการ ชุมชน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน สามารถศึกษาค้นคว้าความรู้ หรือเรื่องที่สนใจได้จากแหล่งเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ชุมชนและธรรมชาติ เป็นขุมทรัพย์มหาศาลที่เราสามารถค้นพบความรู้ได้ไม่รู้จักหมด

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

งานส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา

1. การประกันคุณภาพการศึกษา

1) ความเป็นมา

จากการกระจายอำนาจการบริหารงานวิชาการสู่สถานศึกษาโดยเฉพาะการให้สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาด้วยตนเอง มีการวัดผลและประเมินผลการเรียนเอง ย่อมทำให้เกิดความแตกต่างกันในเชิงคุณภาพ สิ่งหนึ่งที่จะเป็นตัวควบคุมให้สถานศึกษาจัดการศึกษาได้เท่าเทียมกันมีคุณภาพใกล้เคียงกัน คือ การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษา ด้วยเหตุนี้รัฐจึงกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติอันไปสู่การกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยและเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ตลอดจนเพื่อรับรองการประกันคุณภาพภายนอก จึงมีการตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 48 ว่าให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภาย ในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน

2) ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง และสร้างความมั่นใจ (Assure) ได้ว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและที่สังคมต้องการ

3) หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา

หลักการในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษามี 3 ประการ คือ

1. การกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยให้สถานศึกษามีอิสระและมีความคล่องตัวในการบริหาร รวมถึงการตัดสินใจดำเนินงาน ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และให้อิสระแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงตนเอง รับผิดชอบ และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชน และสังคมให้มากที่สุด

2. การเปิดโอกาสการมีส่วนร่วมในการทำงาน (Participation) โดยให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ปูชนียบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ / คณะทำงานของสถานศึกษา ร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน

ส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวม

3. ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability) โดยสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันกำหนดเป้าหมาย (Goals) และจุดเน้นที่ต้องการพัฒนา (Focus Areas) เช่น ภายในช่วง 3 ปีนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ต้องสูงขึ้นจากฐานเดิม ร้อยละ 5 – 10 หรือในปีการศึกษาหน้า ผู้เรียนทุกคนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 สามารถใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้อย่างคล่องแคล่ว หรือภายใน 2 ปี สถานศึกษาจะต้องเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับเรื่องการรักษาระบบนิเวศน์ เป็นต้น จากเป้าหมายและจุดเน้นการพัฒนาดังกล่าวมีการร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา (School Improvement) เลือกยุทธศาสตร์การพัฒนาให้เหมาะสมและสามารถทำให้เกิดผลแก้ปัญหาเป็นรูปธรรม สถานศึกษาจะต้องประชาสัมพันธ์เป้าหมายและจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาตลอดจนแผนพัฒนาสถานศึกษาให้ทุกฝ่ายได้รับรู้ทั้งเพื่อเป็นสัญญาประชาคม และเพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีทิศทางการทำงานที่ชัดเจนสู่เป้าหมายเดียวกัน

4) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษามีกระบวนการดำเนินการที่สัมพันธ์กัน 3 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้บรรลุถึงมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ (ทั้งระดับชาติ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย ระดับเขตพื้นที่การศึกษา หรือระดับสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นเพิ่มเติมตามบริบทหรือเอกลักษณ์ของสถานศึกษา) หัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ คือ การสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนตระหนักถึงความจำเป็นของการทำงานเป็นกลุ่ม ทำงานอย่างมีระบบ และทุกคนต้องถือเป็นหน้าที่ที่จะปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง จัดทำข้อมูลสารสนเทศในส่วนที่รับผิดชอบ ใช้ข้อมูลสารสนเทศนั้นให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนางานเป็นประจำ มีการรวบรวมข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้บรรลุถึงมาตรฐานที่กำหนดนั้น ต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) ที่ทุกกิจกรรม / โครงการ / งานมีเป้าหมายเดียวกัน คือ การยกระดับคุณภาพผู้เรียนทุกด้าน มีการพัฒนาด้านปัจจัยให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สรรหาให้เพียงพอ ดูแลรักษาให้ใช้ได้อยู่เสมอและปลอดภัยในการใช้ ประการสำคัญต้องมีระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน รวมทั้งติดตามกำกับการดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

กระบวนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องตามวงจร PDCA

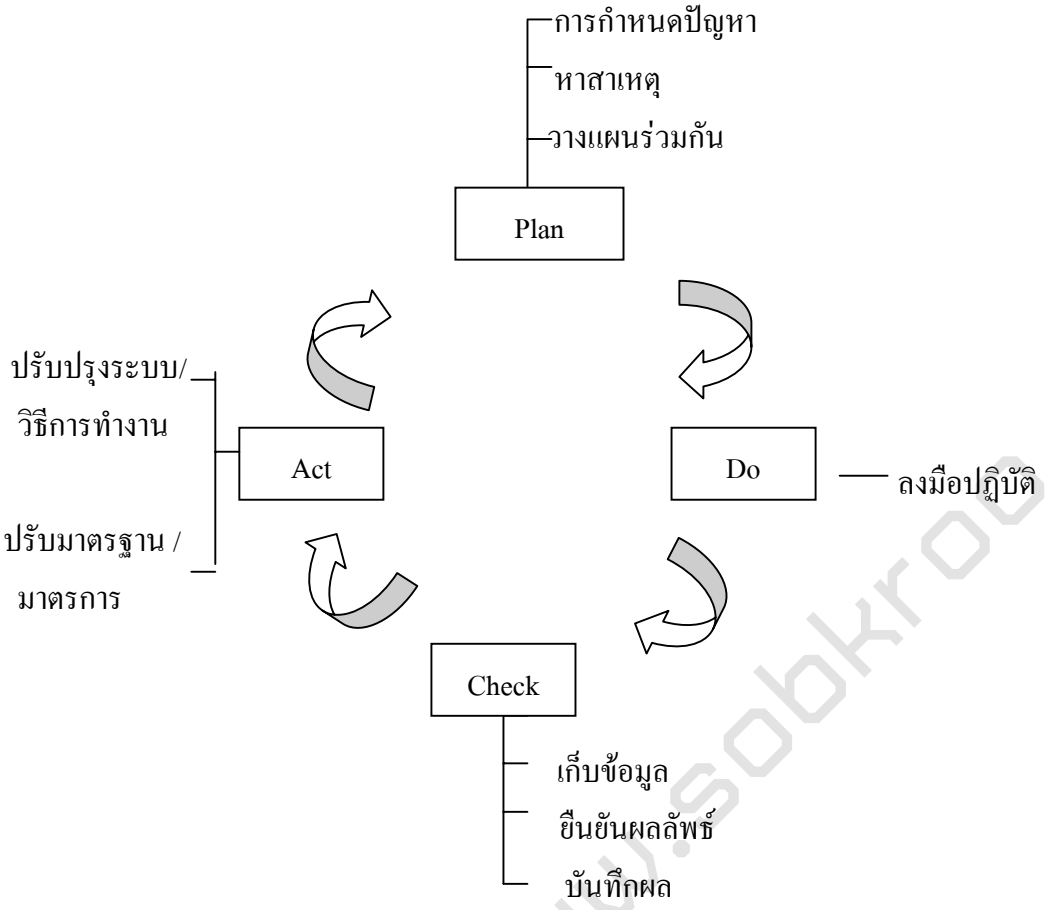

2. การติดตามตรวจสอบคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือสนับสนุน กำกับ ติดตามความก้าวหน้า และยืนยับการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด โดยการติดตามตรวจสอบคุณภาพสามารถดำเนินงานในแต่ละระดับ ดังนี้

2.1 การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ การดำเนินงาน / โครงการ ตลอดปีการศึกษาทั้งด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา และด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ จัดทำเป็นระบบข้อมูลสารสนเทศที่สามารถนำผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาได้ทันท่วงที และเป็นข้อมูลสำหรับประเมินคุณภาพในสถานศึกษาได้

2.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบสถานศึกษา เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการพัฒนาคุณภาพไปสู่เป้าหมายตามมาตรฐานที่กำหนดไว้สถานศึกษาทุกแห่งควรได้รับการติดตามตรวจสอบคุณภาพจากเขตพื้นที่การศึกษาอย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปี สำหรับสถานศึกษา

บ้านเลขนิศา www.sobkroo.com

ที่มีความเข้มแข็ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยกย่องสถานศึกษาที่มีรูปแบบการพัฒนาที่ดีให้เป็นตัวอย่างแก่สถานศึกษาแห่งอื่นได้ ส่วนสถานศึกษาที่มีคุณภาพผู้เรียนต่ำหรือมีแนวโน้มต่ำลงอันเนื่องมากจากปัญหาต่าง ๆ เขตพื้นที่การศึกษาควรตั้งคณะทำงานเข้าไปช่วยเหลือสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และติดตามความก้าวหน้าเป็นระยะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต้องทำรายงานติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อทราบด้วย

2.3 การติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ระดับประเทศ โดยหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการกำหนดนโยบาย เพื่อส่งเสริม สนับสนุนและผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง กำหนดมาตรฐานเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษาเพื่อเพิ่มพูนศักยภาพสถานศึกษาให้บริหารและจัดการศึกษา ได้อย่างเต็มที่

3. การประเมินและรับรองคุณภาพ เป็นการดำเนินงานเพื่อตรวจสอบผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 ส่วนที่เกี่ยวข้องกันดังนี้

3.1 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาในข้อ 2.1 สถานศึกษานำข้อมูลสารสนเทศมาประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด (ตามระดับการศึกษาที่จัดซึ่ง หมายถึง มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย) จัดทำเป็นรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา รายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และรายงานต่อสาธารณชน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษา การประเมินในส่วนนี้เป็นการดำเนินงานโดยองค์กรภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นองค์การมหาชน ทำหน้าที่ประเมินและให้การรับรองว่าสถานศึกษา จัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในทุก ๆ 5 ปี ผลจากการประเมินในภาพรวม จะนำเสนอรัฐบาล เพื่อนำไปใช้ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณ การกำหนดทิศทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อให้ทัดเทียมนานาอารยประเทศ

การดำเนินการทั้ง 3 ประการ เป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์และส่งผลซึ่งกันและกันโดยเฉพาะการติดตามตรวจสอบคุณภาพ สามารถดำเนินการได้ทั้งในส่วนการพัฒนาคุณภาพและการประเมินคุณภาพ

ห้องสมุดศิลป์ www.sobkrom.com

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

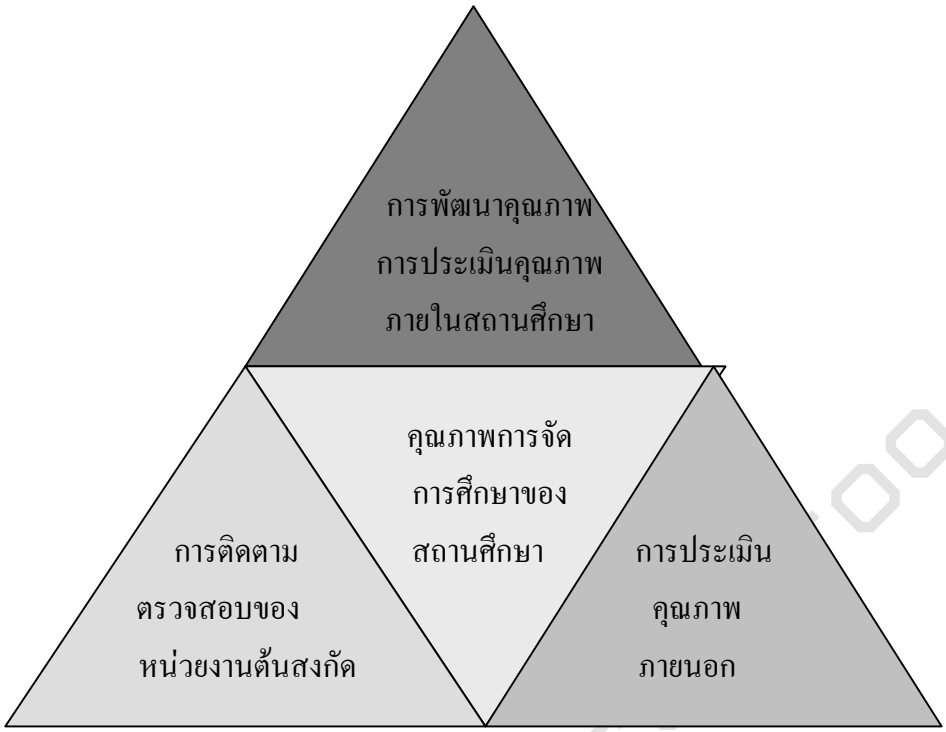

5) กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากมาตรา 47 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดว่า ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนั้นได้ นำไปสู่การจัดทำกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2546 และมีการปรับปรุงใหม่โดยรวมระบบการประกันคุณภาพภายในขององค์กรหลักที่รับผิดชอบการศึกษาในแต่ละระดับ (การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา) และระบบการประกันคุณภาพภายนอกเข้าด้วยกัน โดยในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ซึ่งรวมถึงการศึกษาปฐมวัยด้วย) นั้น ระบุว่าให้สถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาด้วยการดำเนินงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม 8 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
3. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในที่นี้ขอนำเสนอรายละเอียดเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นมากสำหรับการจัดการศึกษาที่ใช้หลักการกระจายอำนาจไปยังสถานศึกษาโดยที่ให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรเอง และบริหารการใช้หลักสูตรให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา และความต้องการของท้องถิ่น รัฐจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประเมินคุณภาพทางการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของชาติมี 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

จากมาตรฐานการศึกษาของชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำสู่การปฏิบัติให้เกิดผล เพื่อยกระดับการศึกษาของประเทศให้เกิดประโยชน์กับประชาชนไทยทุกคน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยนำมาจัดทำเป็นมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ประกาศให้สถานศึกษาทุกแห่งที่เปิดสอนระดับดังกล่าวใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนา

สถานศึกษาต้องนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่ประกาศไว้นี้เป็นเป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเองอาจต้องการเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเฉพาะเจาะจงตามบริบทและความต้องการของท้องถิ่นอีกก็ได้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเอกลักษณ์ของสถานศึกษาโดยกำหนดให้เหมาะสมครอบคลุมสาระการเรียนรู้และศักยภาพของผู้เรียน สถานศึกษาและท้องถิ่น

2. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ

สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนางานและการสร้างระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดกลาง ควรมีคณะทำงานที่วางแผนติดตามและตรวจสอบคุณภาพ และจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะทำงานที่มีตัวแทนบุคลากรจากหลายฝ่ายมาร่วมคิดร่วมวางแผน และร่วมติดตามตรวจสอบ เก็บข้อมูล ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีจำนวนครูน้อยมากควรร่วมกันวางแผนจัดระบบการเก็บและรวบรวมข้อมูลเป็นหมวดหมู่ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา ทำให้ได้ตามแผนที่วางไว้ เพื่อไม่ให้สะสมจนทำไม่สำเร็จเมื่อสิ้นปีการศึกษา

สำหรับการจัดระบบสารสนเทศนั้น สถานศึกษาย่อมทราบดีว่ามีอยู่มากมาย เช่น ข้อมูล ผู้เรียน ครูและบุคลากร ข้อมูลอาคารและสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ข้อมูลการพัฒนาบุคลากร ข้อมูลทรัพยากร ข้อมูลงบประมาณ ฯลฯ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ให้ครอบคลุมและข้อมูลมีความสมบูรณ์ค้นได้ง่ายและสะดวก รวดเร็ว มีการนำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อยู่เสมอ รจัดหมวดหมู่ข้อมูลสารสนเทศ อาจแบ่งเป็นด้านก็ได้ เช่น ด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการเรียนการสอน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือจะจัดโดยวิธีอื่นที่สถานศึกษาเห็นว่าเหมาะสมก็ได้

www.sookroo.com

3. การจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา

เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา ในการจัดทำแผนดังกล่าวนี้ สถานศึกษาต้องคำนึงถึงหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม และการนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง แผนพัฒนาสถานศึกษาที่ดีควรคำนึงถึงวิธีดำเนินการในเรื่อต่อไปนี้ คือ

3.1 มีการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็นอย่างเป็นระบบ และมีแผนปฏิบัติการประจำปีรองรับทั้งแผนระยะสั้นและระยะยาว

3.2 มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายการพัฒนา และสภาพความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม

3.3 กำหนดวิธีการดำเนินงาน โดยอาศัยหลักวิชา หรือผลการวิจัย หรือข้อมูลเชิงประจักษ์ที่อ้างอิงได้ ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนการสอน / การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล การพัฒนาบุคลากร และการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

3.4 เสาะหาและประสานสัมพันธ์กับแหล่งวิทยากรภายนอกที่ให้การสนับสนุนทางวิชาการได้และระบุไว้ในแผนให้ชัดเจน

3.5 กำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรของสถานศึกษาทุกคน รวมทั้งผู้เรียนรับผิดชอบและดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 กำหนดบทบาทหน้าที่ และแนวทางการมีส่วนร่วมของบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคลากรภายในชุมชน เพื่อการพัฒนาผู้เรียนร่วมกัน

3.7 กำหนดการใช้งบประมาณ และทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3.7 มีการประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนและนำผลไปใช้ในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษา

ในแผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษา มีโครงการกิจกรรม ที่ต้องดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเกิดผลสำเร็จตามที่ระบุไว้ในตัวชี้วัดของโครงการดำเนินงานตามแผนนั้น สถานศึกษาจะต้องสร้างระบบการทำงานเข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วม ใช้เทคนิคการบริหารและการจัดการที่จะทำให้ดำเนินงานตามแผนพัฒนาสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย

ตัวอย่างเทคนิคการบริหารและการจัดการที่ใช้แล้วประสบผลสำเร็จ เช่น

4.1 วงจรการพัฒนาคุณภาพ PDCA ของเดมิ่ง (Deming Cycle) เป็นเทคนิคที่ผู้บริหารส่วนใหญ่ นิยมใช้กันแพร่หลาย เพราะเป็นกระบวนการที่มีการตรวจสอบตนเองอยู่ตลอดเวลา ตั้งแต่ขั้นการวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผนหรือขั้นตอนที่ว่างไว้ (Do) การตรวจสอบหรือการประเมิน (Check) และการนำผลการประเมินย้อนกลับไปทบทวนปรับปรุงแก้ไข วางมาตรฐาน / มาตรการกำหนดขั้นตอนกันไม่(Act) เพื่อดำเนินงานต่อไป

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

4.2 แนวคิด Balanced Scorecard

สถานศึกษาหลายแห่งใช้**แนวคิดในการกำหนดผลสำเร็จอย่างสมดุลรอบด้าน** (Balanced Scorecard) เป็นเทคนิคการบริหาร เช่น โรงเรียนในฝัน โดยใช้การกำหนดมุมมองที่เกี่ยวข้องกับผลสำเร็จของการดำเนินงาน 4 ด้าน คือ

1) มุมมองด้านนักเรียน (Student Perspective) โดยพิจารณาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่คาดหวัง

2) มุมมองด้านกระบวนการจัดการศึกษาภายใน (Internal Process Perspective) โดยพิจารณาผลสำเร็จและแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของกระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน

3) มุมมองด้านการเรียนรู้และการพัฒนา (Learning and Growth Perspective) โดยพิจารณาปัจจัยที่ใช้ขับเคลื่อนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพตามที่คาดหวัง ได้แก่ การสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพและทักษะของครูผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา การศึกษาสมรรถนะของสถานศึกษา ในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนา

4) มุมมองด้านงบประมาณและทรัพยากร (Budget and Resource Perspective) โดยพิจารณาปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินงานบรรลุภาพความสำเร็จในด้านงบประมาณและทรัพยากรโดยคำนึงถึงแหล่งสนับสนุน อัตรากำลัง ค่าใช้จ่าย ประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรและงบประมาณ

จากมุมมองทั้งสี่ด้านนำมา**กำหนดวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์** (Strategic Objectives) ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จโดยคำนึงถึงความครอบคลุมและสมดุล **จัดทำแผนที่กลยุทธ์** (Strategic Map) เพื่อตรวจสอบลำดับความสำคัญและความเหมาะสมของวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ผ่านมุมมองด้านต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์เป็นเหตุเป็นผล เชื่อมโยงไปสู่ความสำเร็จได้อย่างไร แล้ว**จัดทำกรอบกลยุทธ์** (Strategy Framework) โดยการนำวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์มากำหนดชี้วัด (Measures) เป้าหมาย (Targets) และกลยุทธ์ริเริ่ม (Strategy Initiatives)

นอกจากวงจรการพัฒนา PDCA และเทคนิค Balanced Scorecard แล้วยังมีเทคนิคการบริหารอีกหลายรูปแบบที่ผู้บริหารนำมาใช้แล้วประสบความสำเร็จ เช่น เทคนิค 5 ส. TOM , QC, Six Sigma, Benchmarking , และ TOPSTAR เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในปัจจุบัน ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพเชิงวิชาการให้มากยิ่งขึ้น

5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพในสถานศึกษา ก็คือการติดตามตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา สถานศึกษาควรตั้งคณะทำงานขึ้นเพื่อวางแผนติดตามและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศการดำเนินงาน /

บัณฑิตย์ www.sobkroo.com

โครงการตลอดปีการศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาเป็นกรอบการติดตามตรวจสอบ ทั้งนี้ ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงาประจำปีของสถานศึกษาอีกด้วย

สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพในสถานศึกษาทุกปี ดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง และเป็นระบบ สนับสนุนให้ครู ผู้ปกครอง และผู้แทนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

นอกจากนี้ สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

5.1 วิสัยทัศน์ และภารกิจ ของสถานศึกษา เช่น วิเคราะห์ดูว่าวิสัยทัศน์และภารกิจสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย และสอดคล้องกับสภาวะปัจจุบันหรือไม่ ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง จัดกิจกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม

5.2 แผนพัฒนาสถานศึกษา เช่น แผนพัฒนาสะท้อนความต้องการของชุมชนจริงหรือไม่ มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนนำผลมาใช้ในการวางแผนครอบคลุมครบถ้วนหรือไม่กิจกรรมตามแผนสัมพันธ์กันสอดรับกับวิสัยทัศน์และเป้าหมายหรือไม่ แผนพัฒนาโดยรวมมีความชัดเจน เข้าใจง่าย และมีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนหรือไม่

5.3 การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ เช่น บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด สะท้อนความสำเร็จของผู้เรียนอย่างไร ครูเลือกใช้ยุทธศาสตร์การสอนหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือไม่ ครูและผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการเรียนของผู้เรียนอย่างไร การจัดกระบวนการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกแก้ปัญหา ฝึกการคิดสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงตลอดจนพัฒนานิสัยรักการเรียนหรือไม่ ผู้เรียนกล้าคิดกล้าแสดงออกหรือไม่ สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย หรือไม่

5.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เช่น ผู้เรียนประสบความสำเร็จจากการเรียนรู้ที่ผู้สอนเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือไม่ ผลงานของผู้เรียนมีความหมาย บ่งบอกถึงสิ่งที่ผู้เรียนรู้ เข้าใจ และทำได้หรือไม่ ผลงานแสดงความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ และผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ไปใช้มากน้อยเพียงใด ผู้สอนใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและสอดคล้องกับสภาพจริงเพียงใด มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมินหรือไม่ สถานศึกษาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างดีหรือไม่

5.5 การพัฒนาองค์กร เนื่องจากสถานศึกษาเป็นแหล่งหรือศูนย์การเรียนรู้ที่สำคัญในชุมชน ฉะนั้นนอกเหนือจากการบริหารจัดการด้านการพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอน การพัฒนาผู้สอนและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้ว สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนได้เป็นอย่างดี ดังนั้น ประเด็นในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายใน จึงควรวิเคราะห์ดูว่าผู้บริหารอุทิศตนเพื่อองค์กร เพื่อนร่วมงาน และเพื่อการพัฒนาการศึกษาอย่างไร เป็นผู้นำในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และสามารถแนะนำนวัตกรรมหรือแหล่งนวัตกรรมสำหรับผู้สอนได้หรือไม่ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเปิดโอกาสให้ผู้สอน / คณะทำงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเชิงบริหารหรือไม่

www.sobkroo.com

มากน้อยเพียงใด มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อชุมชนและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับชุมชนหรือไม่มากน้อยเพียงใด มีการรวบรวมแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้านและเชิงปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นที่ปรึกษาหรือให้ความรู้หรือไม่มีการพบปะแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น ๆ เพื่อเทียบเคียงการพัฒนาหรือไม่อย่างไร

5.6 การพัฒนาวิชาชีพครู เช่น มีการใช้แหล่งวิทยากรภายนอก (สถาบันอุดมศึกษาองค์กรธุรกิจ ภาครัฐ และเอกชน) ช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างไรบ้าง มีการเปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดในการพัฒนาวิชาชีพด้วยวิธีการใดบ้าง สนับสนุนให้ครูมีการวิจัยค้นคว้าความรู้ใหม่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการประเมินผลบ้างหรือไม่ บ่อยเพียงใด จัดหางบประมาณและสิ่งสนับสนุนมากกน้อยเพียงใด ส่งเสริมให้มีการสัมมนาหรือพัฒนาวิชาชีพในรูปแบบอื่นใดหรือไม่

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างจริงจัง จะช่วยให้สถานศึกษามีข้อมูลถูกต้อง และเพียงพอในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษาในรอบปีถัดไป นอกจากนั้น ผลจากากรตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีส่วนช่วยกระตุ้นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งนักศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนให้ตระหนักถึงการกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาในระดับท้องถิ่น หรือระดับชาติอีกทางหนึ่งด้วย

6. การประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด

จากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังได้กล่าวไว้ข้างต้นสถานศึกษาจะมีข้อมูลสารสนเทศสำหรับประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาที่มีความพร้อม อาจตั้งคณะทำงานขึ้นทำหน้าที่ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาก็ได้ ซึ่งจะเป็นการสร้างระบบการประเมินตนเองอีกทางหนึ่ง นำผลจากการประเมินไประบุไว้ในรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อไป การประเมินคุณภาพกายในของสถานศึกษา ต้องครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน / ปฐมวัย ที่กำหนดไว้

นอกเหนือจากนี้ สถานศึกษาอาจทำการประเมินคุณภาพผู้เรียนโดยรวมจำแนกตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ (ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานข้อ 5) เพื่อเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนเป็นรายคน เป็นการตรวจสอบและยืนยันคุณภาพผู้เรียนทางด้านวิชาการ โดยขอใช้แบบทดสอบจากองค์กรที่มีแบบทดสอบที่ได้มาตรฐาน

7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี

การจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาต้องปฏิบัติเพราะการทำงานใด ๆ ก็ตาม ต้องมีการรายงานผลและนำผลไปใช้จึงจะเป็นการทำงานที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากใดอดีตมีการละเลยกันมากจนทำให้เกิดจุดอ่อนเรื่องระบบฐานข้อมูลที่จำเป็นต่อการพัฒนา จึงมีการตราไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 18 ให้สถานศึกษาจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

ในการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาหรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า รายงานประจำปี นั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ให้แนวทางไว้เป็นตัวอย่างในเอกสารชื่อ "แนวทางการเขียนรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา" โดยเสนอให้แบ่งรายงานเป็น 4 บท คือ บทที่ 1 สะท้อนสภาพทั่วไปของสถานศึกษา บทที่ 2 ระบุเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา บทที่ 3 ระบุความสำเร็จของการพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา บทที่ 4 ระบุจุดเด่น - จุดด้อย และความต้องการการช่วยเหลือ นอกจากนี้ ควรระบุหลักฐานข้อมูลผลสัมฤทธิ์ของการประเมินตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาไว้ด้วย

เมื่อจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสร็จเรียบร้อยแล้ว **สถานศึกษา** ส่งรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต้นสังกัดภายในเดือนพฤษภาคมของทุก ๆ ปี และส่งรายงานให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพสถานศึกษา (สมศ.) เฉพาะในปีที่เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่ง **สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา** จะนำรายงานของสถานศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับเขตพื้นที่ และเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในเดือนกรกฎาคมของทุก ๆ ปี จากนั้น **สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน** จะได้นำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับเขตพื้นที่การศึกษามาสังเคราะห์เป็นภาพรวมระดับประเทศ นำผลที่ได้มากำหนดเป็นนโยบาย กลยุทธ์ และยุทธ์ศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป

ประโยชน์สำคัญของการจัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ไม่ได้อยู่ที่จัดทำเพื่อรายงานใคร แต่อยู่ที่นำผลไปใช้วางแผนปรับปรุงงานต่อ ๆ ไป ดังนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึงความจำเป็นในการจัดทำรายงานและนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

8. การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ในการทำให้คุณภาพของสถานศึกษาดำรงอยู่อย่างยั่งยืนนั้น สถานศึกษาควรตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานตามโครงการ / กิจกรรม อยู่เสมอ โครงการ / กิจกรรมที่ทำต้องคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ส่งผลถึงผู้เรียน การพิจารณาโครงการ / กิจกรรมที่จะทำต่อไปหรือไม่นั้น ควรพิจารณา ดังนี้

8.1 ถ้าเป็นโครงการที่ดี สมควรดำเนินต่อไปก็ดำรงโครงการนั้นไว้

8.2 ถ้าเป็นโครงการที่ดี แต่ยังดำเนินการไม่สำเร็จหรือไม่บรรลุเป้าหมายเพราะมีจุดบกพร่อง ถ้าปรับปรุงแก้ไขสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ก็ดำเนินการต่อไปและทำให้ดียิ่งขึ้น

8.3 ถ้าเป็นโครงการที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลาก็พัฒนาดำเนินโครงการนั้นต่อไปอย่างไม่หยุดยั้ง

8.4 หากมีเหตุการณ์หรือสิ่งที่ส่อเค้าว่าจะเกิดปัญหาต้องหาทางป้องกันไว้ก่อน ก็จำเป็นต้องจัดทำโครงการใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อป้องกันปัญหา

อย่างไรก็ตาม ในการทำให้คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่องนั้นสถานศึกษาต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

บัณฑิตวิทยาลัย www.sdbkroo.com

1) สร้าง**จิตสำนึกการพัฒนา**ให้เกิดขึ้นในหมู่ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

2) เน้นย้ำหรือกำหนดเป็นนโยบายการทำงานอย่างมีระบบ รวมทั้งต้องทำงานอย่างมีเป้าหมาย ทำงานเป็นหมู่คณะ และ**ต้องทำอย่างต่อเนื่อง**

3) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) การจะทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ ต้องทำให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเป็น **บุคคลแห่งการเรียนรู้** คือ รู้จักพัฒนาคนเอง ใฝ่รู้ หมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันความรู้กันตลอดเวลา เกิดทีมผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ หลากหลายจนได้รับการยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์กรอื่น ๆ สถานศึกษาก็จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีความเคลื่อนไหวในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอยู่ตลอดเวลา

ผลผลิตขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เห็นได้จาก 1) ผลสัมฤทธิ์ของงานสูงขึ้น 2) เกิดการพัฒนาคน 3) มีการพัฒนาความรู้ และ 4) องค์กรมีศักยภาพสูงขึ้น

6) บทบาทหน่วยงานในการประกันคุณภาพการศึกษา

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- จัดกิจกรรมเพื่อให้สถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ประชาสัมพันธ์ให้สถานศึกษารับทราบถึงมาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาขั้นปฐมวัย กำหนดมาตรการให้สถานศึกษาใช้มาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายการพัฒนา
- ดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาแต่ละแห่งอย่างน้อย 1 ครั้งภายในทุก 3 ปี ตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ
- รวบรวมสรุปผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากรายงานการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาประจำปี เสนอให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ
- นำผลการวิเคราะห์ภาพรวมคุณภาพสถานศึกษาไปใช้พัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. สถานศึกษา

- จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจัง
- จัดการศึกษาในสถานศึกษาโดยใช้แผนพัฒนาสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทางวิชาการ และใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นกลไกในการขับเคลื่อนให้เกิดคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด
- ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นในปีถัดไป
- จัดทำรายงานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาประจำปีเสนอต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ข้าราชการครู www.sobkroo.com

2. การพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา

1) มาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริม และกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 34 บัญญัติให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่พิจารณาเสนอนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ โดยให้คณะกรรมการและสำนักงานการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษากำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ดังแผนภูมิ

แผนภูมิความเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาระดับ ต่างๆ

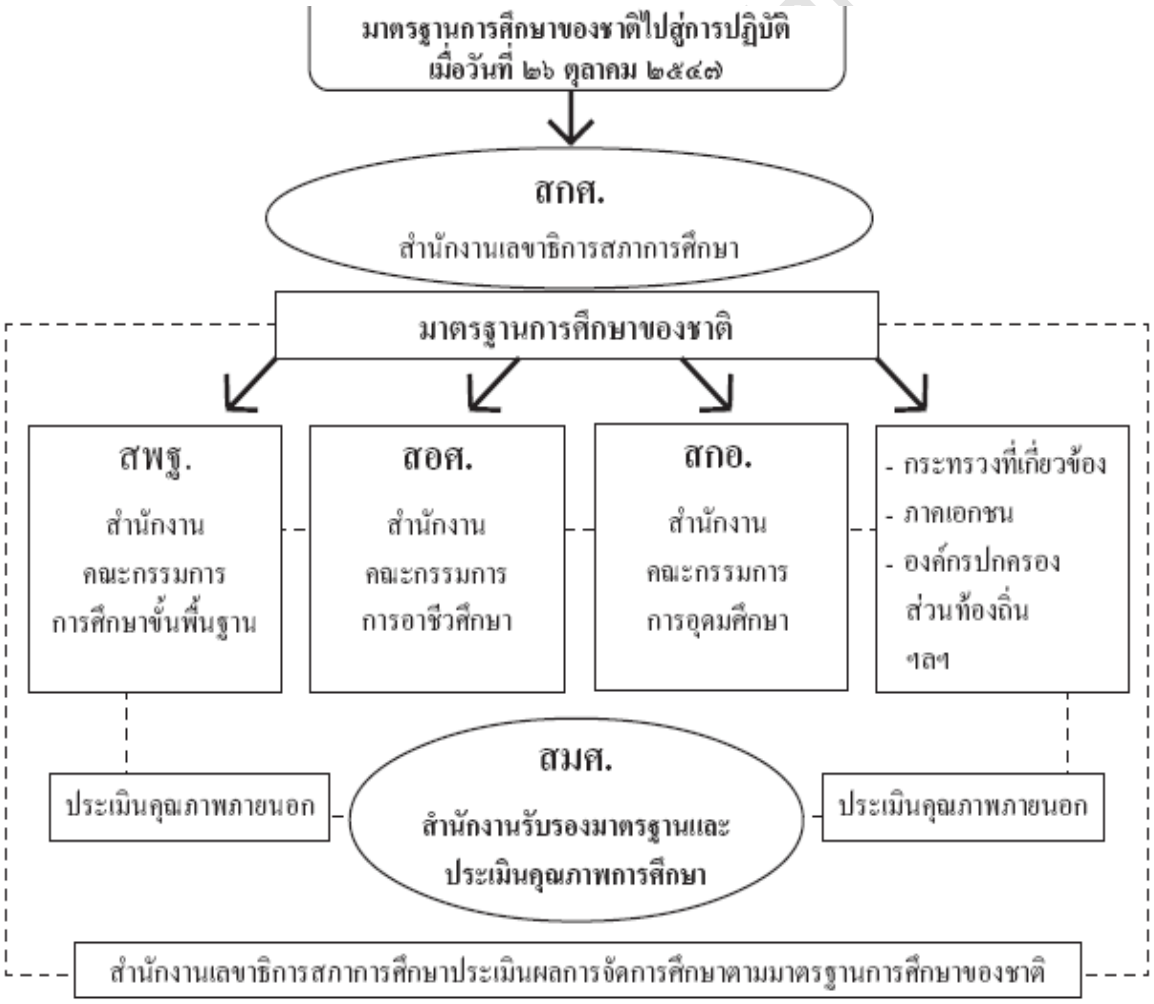

แผนภูมิความเชื่อมโยงมาตรฐานการศึกษาชาติกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปฐมวัย

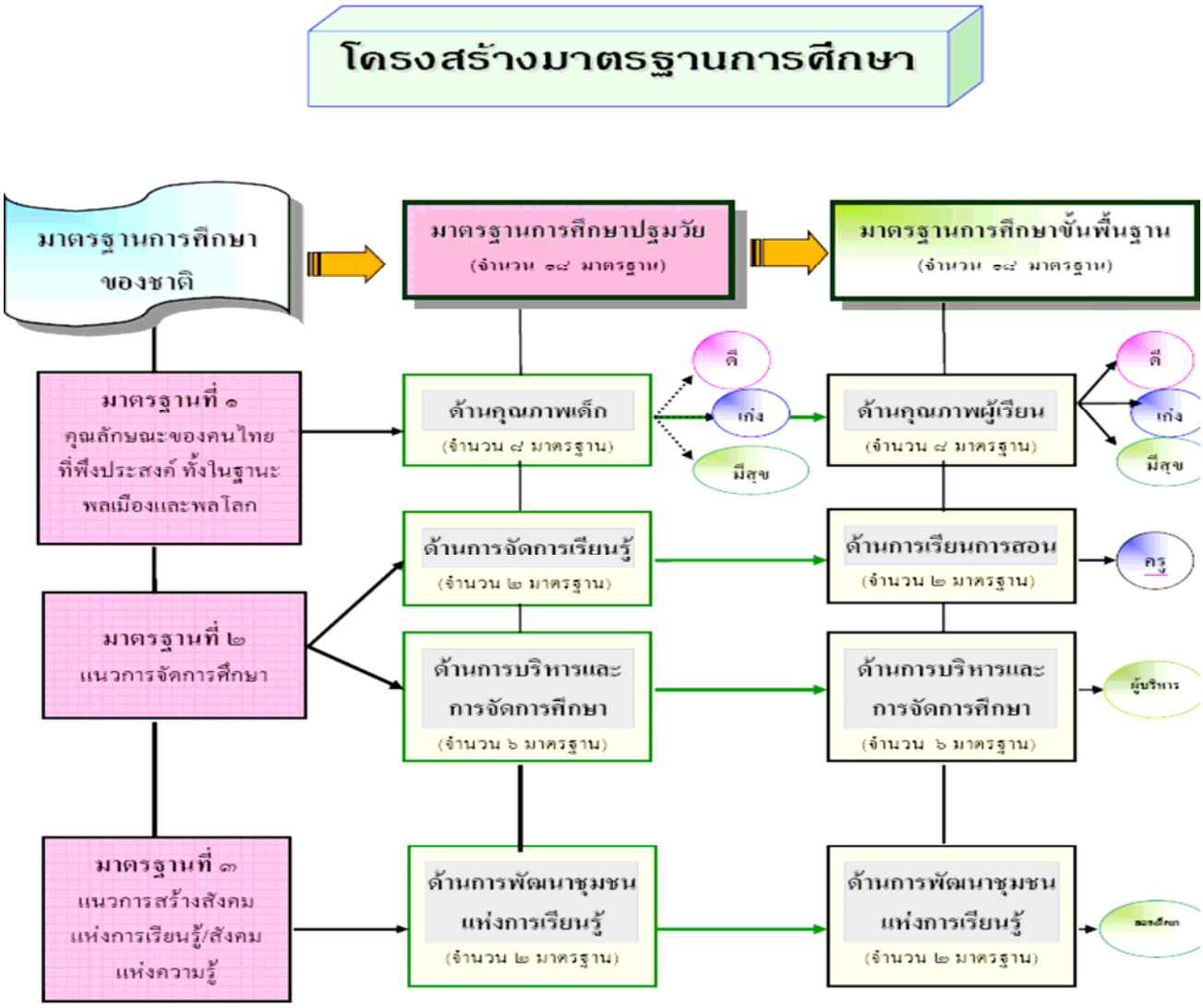

2) มาตรฐานการศึกษาชาติ

ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้ให้นิยามมาตรฐานการศึกษาว่า เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่งและเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติ

1. เพื่อเป็นเป้าหมาย และแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาของชาติในทุกระบบและ ทุกประเภทในระดับมหภาค เพื่อเป็นหลักและแนวทางในการกำหนดนโยบาย แผนพัฒนาและ จัดการศึกษารวมทั้งมาตรฐานการศึกษา ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา และการอุดมศึกษา

2. เพื่อเป็นเครื่องมือกำกับการตรวจราชการ การนิเทศ การติดตามและประเมินผล รวมทั้งการประกันคุณภาพ

3. เพื่อให้ทราบสถานภาพและความก้าวหน้าของ การจัดการศึกษาของชาติระดับมหภาค

4. เพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับการประกันคุณภาพภายนอก ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของชาติในระยะต่อไป

อุดมการณ์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิต และสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ตั้งแต่วัยการศึกษาขั้นพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

มาตรฐานการศึกษาของชาติ มี 3 มาตรฐานและ 11 ตัวบ่งชี้ ได้แก่

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก(5 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา (3 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ (3 ตัวบ่งชี้)

3) มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความหมาย เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่ พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกแห่งและเพื่อเป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล ตรวจสอบประเมินผลและประกันคุณภาพการศึกษา

อุดมการณ์ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนโดยรัฐ พัฒนาคนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองไทย พลเมืองโลก เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาประเทศอย่างยั้ง

หลักการ การพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนจัดการศึกษาเพื่อเป็นคนไทย ความเสมอภาค12 ปี การมีส่วนร่วม และหลักความสอดคล้อง

ประกอบด้วย มาตรฐานการศึกษา	18 มาตรฐาน	84 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
-ด้านคุณภาพนักเรียน	8	33
-ด้านการเรียนการสอน	2	14
-ด้านการบริหารจัดการศึกษา	6	33
- ด้านพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้	2	4

บัณฑิตแนะแนว www.sobpro.com

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน (มี 8 มาตรฐาน 33 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปดนตรีและกีฬา

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน (มี 2 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 9 ครูมีวุฒิ / ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเองเข้ากับชุมชนได้ดีและมีครูเพียงพอ

มาตรฐานที่ 10 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา(มี 6 มาตรฐาน33ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหาร

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ เต็มตามศักยภาพ

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ (มี 2 มาตรฐาน 4 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา และสถาบันทางวิชาการ และ องค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิถีการเรียนรู้ชุมชน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

4) มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย

ความหมาย เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่ พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้น ในสถานศึกษาจัดการศึกษาปฐมวัยทุกแห่งและเพื่อเป็นหลัก ในการเทียบเคียง สำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล ตรวจสอบประเมินผลและประกันคุณภาพการศึกษา

อุดมการณ์ เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับแรกวางรากฐานให้เจริญสมบูรณ์สมวัย สมดุลทุกด้าน เตรียมพร้อมเข้าขั้นพื้นฐาน มุ่งเน้นพัฒนาเด็ก การอบรมเลี้ยงดู

หลักการ การพัฒนาเด็กโดยองค์รวมจัดประสบการณ์ยึดเด็กเป็นสำคัญ เสริมสร้างความเป็นไทย ความร่วมมือและหลักความสอดคล้อง

มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มี	18 มาตรฐาน	82 ตัวบ่งชี้ ได้แก่
-ด้านคุณภาพเด็ก	8	32
-ด้านการจัดการเรียนรู้	2	14
-ด้านการบริหารและจัดการศึกษา	6	32
-ด้านพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้	2	4

5) มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอก

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับประเมินภายนอกรอบโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ) มีทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวชี้วัด ซึ่งการประเมินรอบแรกตามกฎหมายการศึกษาชาติ ได้ผ่านพ้นไปแล้ว ขณะนี้อยู่ในช่วงระยะเวลาการประเมินรอบสอง ซึ่ง สมศ. ได้กำหนดให้มีการประเมิน เพียง 14 มาตรฐาน 60 ตัวชี้วัดเท่านั้น นอกจากนั้นสมศ. ยังได้ปรับมาตรฐานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยด้วยเพื่อความสะดวกและไม่สับสน ดังนี้

5.1) มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำหรับประเมินภายนอกรอบสอง)

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มี ๗ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (๑,๒)

มาตรฐานที่ ๒ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (๗)

มาตรฐานที่ ๓ ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (๘)

มาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (๔)

มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (๕)

มาตรฐานที่ ๖ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (๖)

มาตรฐานที่ ๗ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (๓)

มาตรฐานด้านครู

มาตรฐานด้านครู มี ๒ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๘ ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและ มีครูเพียงพอ (๙)

มาตรฐานที่ ๙ ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๑๐)

มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มี ๕ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑๐ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ (๑๑)

มาตรฐานที่ ๑๑ สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (๑๒, ๑๓)

มาตรฐานที่ ๑๒ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๑๔, ๑๕, ๑๖)

มาตรฐานที่ ๑๓ สถานศึกษามีหลักสูตร ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (๑๔)

มาตรฐานที่ ๑๔ สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (๑๗,๑๘,๑๔.๗)

5.2) มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย (สำหรับประเมินภายนอกรอบสอง)

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานด้านผู้เรียน มี ๗ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (๑)

มาตรฐานที่ ๒ ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี (๗)

มาตรฐานที่ ๓ ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา (๘)

มาตรฐานที่ ๔ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ (๔)

มาตรฐานที่ ๕ ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร (๕)

มาตรฐานที่ ๖ ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (๖)

มาตรฐานที่ ๗ ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต (๓)

มาตรฐานด้านครู

มาตรฐานด้านครู มี ๒ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๘ ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ (๙)

มาตรฐานที่ ๙ ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๑๐)

มาตรฐานที่ ๘ ครูมีคุณวุฒิ / ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ

มาตรฐานด้านผู้บริหาร

มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี ๕ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑๐ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ (๑๑)

มาตรฐานที่ ๑๑ สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา (๑๒, ๑๓)

มาตรฐานที่ ๑๒ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (๑๔, ๑๕, ๑๖)

มาตรฐานที่ ๑๓ สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ (๑๔)

มาตรฐานที่ ๑๔ สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา (๑๗, ๑๘, ๑๔.๗)

งานพัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล

1. หลักการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

1) ขอบข่ายของการวัดผลและประเมินผลการศึกษา

การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้(ผู้เรียนหรือผู้เข้าสอบ)ที่ดีโดยทั่วไป จะต้องวัดได้ครอบคลุมในสิ่งที่ต้องการวัด และมั่นใจว่าสามารถวัดสิ่งนั้นได้แน่นอนด้วย การวัดผล ที่ครอบคลุม ควรวัดให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้านคือ

1.1) ด้านสติปัญญา (พุทธิพิสัย) เป็นการวัดความรู้ ความคิดและการนำความรู้ไปประยุกต์ พฤติกรรมที่ใช้วัดด้านนี้คือ

1) ความจำ หมายถึง ความสามารถของสมองในการที่จะเก็บสะสม ความรู้หรือข้อเท็จจริงที่ได้ประสบพบเห็นมาให้คงอยู่ ได้ การแสดงออกที่บ่งบอกว่าจำได้ เช่น บอกทฤษฎี หลักการ ข้อกฎหมาย หรือเกี่ยวกับ วันเวลา เป็นต้น

2) ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถในการแปลความ ตีความและ ขยายความสถานการณ์นั้นได้ สมรรถภาพนี้สูงกว่า ความรู้ ความจำ การแสดงออกที่บ่งบอก ว่ามีความเข้าใจ ได้แก่ อธิบายข้อความที่ยากให้เป็นภาษาง่าย ๆ เปรียบเทียบลักษณะของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง

3) การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถในการแก้ปัญหาโดยการนำ ประสบการณ์หนึ่งไปใช้ในอีกประสบการณ์หนึ่งได้ ผลดี สมรรถภาพนี้สูงกว่าความเข้าใจ คือ ต้องเข้าใจก่อน จึงจะแก้ปัญหาได้ การแสดงออกที่บ่งบอกว่านำไปใช้ได้ เช่น แก้โจทย์ที่ไม่เคยทำมาก่อน ทดลองในสิ่งที่ใช้อย่างหนึ่งทดแทน เช่น ใช้น้ำ มะนาวแทนน้ำกรด

4) การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะดูว่าสิ่งนั้น ประกอบด้วยอะไร การเกิดสิ่งนั้นขึ้นอาศัย เหตุผลใด สามารถจำแนกได้ว่าสิ่งใดสำคัญมาก สิ่งใดมีความสัมพันธ์กัน และเกิด ปรากฏการณ์นั้น ๆ ขึ้นอาศัยหลักการใด การแสดงออกที่ แสดงถึงการวิเคราะห์ เช่น เลือกทานอาหาร 4-5 ชนิดที่มีรสชาติและราคาที่พอ ๆ กัน แต่เลือกทานชนิดที่ดีที่สุด ทราบสาเหตุของไฟฟ้าช็อต

www.sohkroo.c

5) การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการรวมส่วนย่อยต่าง ๆ ตั้งแต่ สองส่วนขึ้นไปเข้าด้วยกัน แล้วเปลี่ยน เป็นสิ่งใหม่ที่มีคุณภาพแปลกและแตกต่างออกไป ส่วนย่อยดังกล่าวอาจจะเป็นเหตุการณ์ สถานการณ์ ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นใด ๆ ก็ได้ การสังเคราะห์ก็คือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์นั่นเอง การแสดงออกที่แสดงถึง การสังเคราะห์ เช่น เขียนกลอนได้ แต่งเรื่องใหม่เป็น หรือวางแผนการแข่งขันฟุตบอลเพื่อหารายได้ได้

6) การประเมินค่า หมายถึง ความสามารถในการตีราคาของสิ่งนั้นว่า ดี- เลว ชอบ-ไม่ชอบ ควร-ไม่ควร เหมาะสม-ไม่เหมาะสมอย่าไร โดยอาศัยเหตุผลประกอบด้วย ซึ่งหากไม่มีเกณฑ์ ไม่ใช่การประเมินเป็นความคิดเห็นลอย ๆ การแสดงออก ที่แสดงถึงการประเมินค่า เช่น พิจารณาตัดสินว่าเรื่องราวให้ฟัง อ่านนั้น ควรเชื่อหรือไม่ หรือพิจารณาตัดสินใจเลือกสิ่งใดที่เหมาะสมกับสถานการณ์นั้น เป็นต้น

1.2) ด้านความรู้สึก (เจตพิสัย)

เป็นการวัดเกี่ยวกับความรู้สึก อารมณ์และทัศนคติ เป็นการวัดสภาพการเปลี่ยนแปลงของจิตใจเมื่อมี สิ่งหนึ่งสิ่งใดมา กระทบแล้วเกิด การรับรู้ เกิดความสนใจ อยากจะเกี่ยวข้องด้วยจนรู้คุณค่าทั้งทางดีและไม่ดี การวัดด้านนี้จะเริ่มจากการรับ การสนองตอบ การรู้คุณค่า การจัดระบบคุณค่า และ การสร้างลักษณะนิสัย

ทัศนคติ หมายถึง ความเชื่อศรัทธาหรือเลื่อมใสในสิ่งหนึ่งสิ่งใดจนเกิด ความพร้อมในจิตใจ สามารถประพฤติปฏิบัติตามได้ การแสดงออก การทำงานมากกว่าที่กำหนด

1.3)ด้านทักษะกลไก (ทักษะพิสัย)

เป็นการวัดเกี่ยวกับทักษะในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย การประสานงานของการใช้อวัยวะต่าง ๆ ตลอดจนการใช้ เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การเขียน การอ่าน การพูด การวิ่ง การกระโดด การว่ายน้ำ การใช้ เครื่องคอมพิวเตอร์ การใช้เครื่อง คิดเลข เป็นต้น

ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการที่จะทำงานได้แคล่วคล่องว่องไว โดยไม่มีปิดหรือคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริงในสิ่ง นั้น การแสดงออก - บวก ลบ คูณ หารได้รวดเร็ว ถูกต้อง – พิมพ์รายงานได้รวดเร็วถูกต้อง

2) ประเภทของการวัดและประเมินผล

การจำแนกประเภทของการวัดและประเมินผล สามารถจำแนกได้หลายแบบ แต่ถ้าจำแนกตามคุณลักษณะของสิ่งที่วัด จะแบ่งเป็นด้านใหญ่ ๆ ได้ 3 ด้าน คือ

1. **การวัดผลสัมฤทธิ์** (Achievement test) จะเป็นการวัดการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือผู้เข้าสอบว่าได้เรียนรู้อะไรบ้าง มีความรู้ ความรอบรู้มากน้อยเพียงใด

2. **การวัดความถนัด** (Aptitude test) จะเป็นการวัดว่าผู้เรียนหรือผู้เข้าสอบ มีความถนัดในด้านนี้หรือไม่ ซึ่งจะมีส่วนช่วยทำนายอนาคตว่า นักเรียนคนนี้มีแนวโน้มจะเรียนด้านนี้ได้สำเร็จหรือไม่ หรือวัดบุคคลทั่วไปว่ามีความถนัดในเรื่องนั้นๆหรือไม่

www.sokkroo.com

3. **การวัดบุคลิกภาพ** (Personality test) จะเป็นการวัดลักษณะของผู้เรียนหรือผู้เข้าสอบ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับลักษณะส่วนบุคคล เช่น ทัศนคติ ความสนใจ อารมณ์ การปรับตัว ลักษณะนิสัย ฯ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน

3) ชนิดของแบบทดสอบ (Types of tests) แบบทดสอบมีหลายชนิด ซึ่งแบ่งออกได้ ดังนี้

3.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ (Achievement tests)

เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความรู้ (knowledge)และทักษะ (skill) ซึ่งในต่างประเทศจะมีแบบทดสอบมาตรฐานด้านนี้เป็นจำนวนมาก เช่นStanford Achievement Test, Metropolitan Achievement Test และ California Achievement Test Battery (ซึ่งมีข้อสอบประกอบด้วยการอ่าน คณิตศาสตร์ การสะกดคำ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์และความเข้าใจในการฟัง)

3.2 แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ (Personality)

เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดคุณลักษณะของคน เกี่ยวกับความรู้สึก เจตคติ ฯลฯ ลักษณะของแบบทดสอบทั้งภาคปฏิบัติและถามตอบ สอบเป็นรายบุคคลกับเป็นกลุ่ม เป็นต้น

3.3 แบบวัดความถนัด (Aptitude Test)

แบบวัดความถนัดเป็นการวัดศักยภาพ (Potential) ของผู้ตอบ เพื่อใช้ในการทำนายความสามารถในการปฏิบัติงานกิจกรรม หรือการศึกษา ในอนาคตได้สำเร็จ แบบวัดความถนัดมีชื่อเรียกหลายอย่าง เช่น แบบวัดความถนัดทางการเรียน (Scholastic Aptitude tests) แบบวัดเชาวน์ปัญญา (Intelligence Tests) และ แบบวัดความสามารถทางสมอง (Tests of General Mental Ability) ผลของการวัดความถนัดจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ครูแนะแนวและผู้บริหาร แบบวัดความถนัด

4) ประเภทของข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป นั้น มีหลายรูปแบบ ดังนี้

1) แบบอัตนัย (Subjective test หรือ Essay test) เป็นแบบทดสอบที่มีคำถามไม่กี่ข้อ แล้วให้ผู้ตอบเรียบเรียงความคิด เขียนตอบอย่างอิสระ ตามแนวคิด เช่น แบบทดสอบความเรียง , แบบทดสอบ เอ็ม อี คิว

2) แบบปรนัย (Objective test หรือShort answer test) ซึ่งแบ่งออกได้อีกหลายแบบ ดังนี้

2.1) แบบหลายตัวเลือก (Multiple choices)

2.2) แบบสองตัวเลือก หรือ แบบถูก ผิด (True-False)

2.3) แบบจับคู่ (Matching)

2.4) แบบเติมคำ (Completion)

5) ลักษณะข้อสอบอัตนัย ลักษณะข้อสอบอัตนัย (ข้อสอบบรรยาย) มีข้อควรคำนึง 2 ประการ ดังนี้

1) การสร้างข้อสอบให้ครอบคลุมเนื้อหา
2) การตรวจข้อสอบให้ได้คะแนนที่น่าเชื่อถือ

ส่วนการตั้งคำถาม อาจถามในหลายลักษณะ เพื่อดึงความคิดขั้นสูงออกมา เช่น

1) ให้ระลึกประสบการณ์

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2) ให้เปรียบเทียบ

3) ถามสาเหตุ หรือผลที่เกิด

4) การวิเคราะห์

5) ถามความสัมพันธ์

6) ถามให้อภิปราย

7) ถามให้วิจารณ์ ความถูกต้อง ความเป็นเหตุเป็นผล

8) ถามให้คิดเชิงอนุมาน

9) ถามให้สรุป

10) ถามให้สร้างแนวคิดใหม่

2. การวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สาระสำคัญของการวัดและประเมินผลการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 มีดังนี้

1) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

- สถานศึกษาจัดทำหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
- มีการวัดและประเมินผลทั้งระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ

2) การประเมินผลรอบด้าน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 26 ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา

ให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสการเข้ามาศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียน ตามวรรคหนึ่งมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

จากมาตรา 26 ย่อมเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำเป็นต้องนำวิธีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนควบทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผลการเรียนที่มุ่งตรวจสอบผลการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียนร่วมกันการประเมินผลการเรียนสอดคล้องกับกระบวนการของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ข้อมูลผลการประเมินผลการเรียนของทุกคนอย่างมีความหมาย สามารถใช้ส่งต่อระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงกำหนดการประเมินเป็น 3 ระดับ คือ **การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน การประเมินผลระดับสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพระดับชาติ ดังนี้**

www.sobkroo.com

2.1) การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน

วัตถุประสงค์

มุ่งประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเกิดจากการจัดกิจกรรม 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน

วิธีการประเมิน

ใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายควบคู่กับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน เน้นการประเมินสภาพจริงจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียนการร่วมกิจกรรม ผลงานจากโครงงานหรือแฟ้มสะสมผลงานและการทดสอบ

ผู้เกี่ยวข้อง

ผู้เรียน เพื่อน ผู้สอน พ่อแม่ ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้องในชุมชน

2.2) การประเมินผลระดับสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินผลการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียนปลายปี (ช่วงชั้นที่ 1-3) หรือ ปลายภาค (ช่วงชั้นที่4) และเมื่อสิ้นสุดช่วงชั้นแต่ละช่วงชั้น เพื่อนำผลไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงผู้เรียนให้มีคุณภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมาตรฐานการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนที่สถานศึกษากำหนดแต่ละช่วงชั้น

2. นำผลการประเมินผลการเรียนรายวิชาของทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ การอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนใช้ในการพิจารณาตัดสินการเลื่อนช่วงชั้น

3. ปรับปรุงผู้เรียนให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

4. ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และใช้สำหรับตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ทั้งนี้สถานศึกษาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์การประเมิน โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีการประเมิน

การประเมินสภาพจริงจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ สรุปการประเมินตัดสินการผ่านช่วงชั้น

ผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คณะกรรมการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน คณะอนุกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน และครูประจำชั้น

บ้านครูบอส www.sobkroo.com

2.3) การประเมินคุณภาพระดับชาติ

วัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาของชาติ และนำผลการประเมิน ไปวางแผนดำเนินการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการศึกษาของชาติ

วิธีการประเมิน

สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่เรียนในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้ารับการประเมินคุณภาพระดับชาติ และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถในการประเมินอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการจะกำหนดให้มีการประเมินในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ตามความจำเป็นรายปี ข้อมูลจากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาของชาติ

ผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการ คณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คณะกรรมการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คณะอนุกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้สอน ครูประจำชั้น และผู้เรียน

3) เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เพื่อให้ผู้เรียนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านการศึกษาละช่วงชั้น และจบหลักสูตรการศึกษาได้ศึกษาครบถ้วนตามโครงสร้างของหลักสูตรและมีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา จึงกำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้นการจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับและจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1, 2, 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 (จบการศึกษาภาคบังคับ)	**ช่วงชั้นที่ 4** ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 (จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน)
1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้รับการตัดสินผลการให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด	1. ผู้เรียนต้องเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม และได้หน่วยกิตครบตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด และได้รับการตัดสินผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 2. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 3. ผู้เรียนต้องผ่านการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด 4. ผู้เรียนต้องเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและผ่านการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

www.sobkroo.com

4) แนวทางการประเมินผลตามสภาพจริงและคุณธรรม

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ส่งผลให้การวัดและประเมินผลการศึกษาในชั้นเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น จากการประเมินผลการศึกษาแบบดั้งเดิม (Tradition Assessment) ที่ใช้ข้อสอบเพียงอย่างเดียวเป็นส่วนมากมาเป็นการประเมินผลแบบดั้งเดิมพร้อม ๆ กับการประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment)

ดังนั้น การประเมินผลการศึกษาของผู้เรียนในชั้นเรียน ยังมีความจำเป็นต้องใช้ข้อสอบในการประเมินองค์ความรู้ของผู้เรียน ส่วนกาประเมินด้านพัฒนาการ ความประพฤติ พฤติกรรมและการร่วมกิจกรรมผู้สอนต้องคิดค้นหาเทคนิควิธีการประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านองค์ความรู้ ทักษะ และคุณธรรม จริยธรรม จากกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน นั้นคือ การนำแนวทางการประเมินผลตามสภาพจริง มาใช้ในกระบวนการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน

แนวคิด / หลักการ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องก่อนวางแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินผลการศึกษา ควรทำความเข้าใจถึงความหมายของการประเมินผลตามสภาพจริงและคุณธรรม จริยธรรม ดังต่อไปนี้

การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) หมายถึง การประเมินผลจากความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จากการปฏิบัติงานจริงหรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยงานหรือกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติ จะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งงานดังกล่าวเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อน (Complexity) และมีลักษณะเป็นองค์รวม (Holistic) มากกว่างานที่ปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป

คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอันเป็นคุณลักษณะที่สังคมต้องการ ในด้านการมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะนิสัยที่ดีงาม ดังนั้นสถานศึกษาแต่ละแห่งอาจจะกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพปัญหา ความต้องการตลอดจนวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาซึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด

ดังนั้น การประเมินผลตามสภาพจริงและคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การประเมินผลจากความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน รวมทั้งคุณลักษณะที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในด้านคุณธรรม จริยธรรม จากการปฏิบัติงานกิจกรรมที่มอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติจะเป็นงานหรือสถานการณ์ที่เป็นจริง (Real life) หรือใกล้เคียงกับชีวิตจริง ซึ่งงานดังกล่าวเป็นงานที่มีสถานการณ์ซับซ้อนและมีลักษณะเป็นองค์รวมมากกว่างานที่ปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนทั่วไป โดยสถานศึกษา สามารถประเมินคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม บุคลิกลักษณะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนได้ในขณะที่ได้ปฏิบัติงาน ชิ้นงานนั้นทั้งที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและนอกห้องเรียนไปพร้อม ๆ กันอย่างต่อเนื่องทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนชัดเจน กระบวนการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ 3 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นตอนที่ 1 การนิยามความสามารถที่ต้องการ กำหนดว่าผลผลิตที่เกิดจากผู้เรียนเป็นกระบวนการหรือผลผลิตหรือทั้งสอง โดยพิจารณาภาระงานที่เหมาะสมกับผู้เรียน (Task Accommodate Student) จำนวนผู้เรียน ระยะเวลา กลุ่มมาตรฐานหรือด้านคุณภาพต่าง ๆ

2) ขั้นตอนที่ 2 การคิดสร้างสรรค์ภาระงาน การกำหนดงานจะต้องสร้างสรรค์ภาระงานที่มีความหมายโดยกำหนดชิ้นงานขึ้นมา แล้วนำไปทดลองนัยความสำคัญของชิ้นงาน ภาระงาน / ชิ้นงานมีมิติต่าง ๆ

3) ขั้นตอนที่ 3 กำหนดเกณฑ์การประเมิน (Rubric) สำหรับชิ้นงาน / ภาระงานที่กำหนดให้นักเรียนทำ ผู้สอนต้องสามารถประเมินว่าผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในชิ้นงานได้ดีเพียงใด

5) เอกสารหลักฐานการศึกษา

สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนเพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนตามที่เห็นสมควร เช่น เอกสารแสดงผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในรายวิชาต่างๆ แบบรายงานการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล ระเบียนสะสมแสดงพัฒนาการด้านต่างๆ และแบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นต้น

ทั้งนี้จะมีการกำหนดเอกสารหลักฐานการศึกษา ที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องใช้เหมือนกัน เพื่อประโยชน์ในการสื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และการส่งต่อ ได้แก่เอกสารแสดงผลการเรียน เอกสารแสดงวุฒิการศึกษา แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และการศึกษาขั้นพื้นฐาน

งานส่งเสริมการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

1. สื่อการศึกษา

1) ความหมาย ประเภทสื่อการศึกษา

1. ความหมายของสื่อการศึกษา

สื่อการศึกษา คือ ตัวกลางหรือสิ่งต่าง ๆ เช่น วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคนิควิธีการ รวมทั้งกิจกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เกิดการพัฒนา และสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในการประกอบอาชีพ ตลอดจนการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ

สื่อ / นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง สิ่งใหม่หรือวิธีการใหม่ที่นำมาใช้การจัดการศึกษา อันได้แก่ แนวคิด เทคนิค วิธีการ กระบวนการ แนวปฏิบัติ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนของครูและพัฒนาการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งพิจารณาได้ ดังนี้

1. เป็นสิ่งที่ใช้แล้วจากที่อื่น แต่นำมาใช้ใหม่ที่นี่
2. เป็นสิ่งที่เคยใช้มาแล้วจากที่อื่น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขใหม่
3. เป็นสิ่งที่มีอยู่แล้วแต่เพิ่งนำมาทดลองใช้

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

4. เป็นที่ผลิต / สร้างขึ้นใหม่และทดลองใช้ที่นี่เป็นครั้งแรก

สื่อ / นวัตกรรมทางการเรียนการสอน หมายถึง กระบวนการ เทคนิค วิธีการ แนวคิด หลักปฏิบัติ เครื่องมือหรือสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้ผ่านการทดลองและพัฒนาอย่างมีขั้นตอนและเป็นระบบ แล้วนำมาใช้ในการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพของการเรียนการสอน

2. ประเภทของสื่อการศึกษา

สื่อการศึกษาแบ่งประเภทได้หลายลักษณะได้แก่ (1) การแบ่งประเภทตามช่องทางการส่งและรับสาร (2) การแบ่งประเภทตามโครงสร้างความคิด และ (3) การแบ่งประเภทตามโครงสร้างของสื่อ (4) การแบ่งสื่อตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 การแบ่งประเภทตามช่องทางการส่งและรับสาร สื่อการศึกษาที่แบ่งประเภทตามช่องทางการส่งและรับสาร มี 3 ประเภท ได้แก่

1) สื่อโสตทัศน์ ได้แก่ สื่อกราฟฟิก วัสดุลายเส้น และ แผ่นป้ายต่างๆ สื่อสามมิติประเภทหุ่นจำลอง และสื่อเสียง เช่น เทปเสียง เป็นต้น

2) สื่อมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์

3) สื่ออิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม ได้แก่ โทรศัพท์ โทรสาร วิทยุสื่อสาร โทรทัศน์ ปฏิสัมพันธ์ ระบบประชุมทางไกล เครือข่ายคอมพิวเตอร์ และ อินเตอร์เนต เป็นต้น

2.2 การแบ่งประเภทของสื่อการศึกษาตามโครงสร้างความคิด มีสองลักษณะ คือ แบ่งตามลักษณะของประสบการณ์ และแบ่งตามลักษณะการคิดของคน ดังต่อไปนี้

1) การแบ่งประเภทสื่อการศึกษาตามลักษณะประสบการณ์

การแบ่งประเภทสื่อการเรียนการศึกษาตามลักษณะของประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับจากผลการใช้สื่อนั้น ๆ เอ็ดการ์ เดล เป็นคนแบ่งไว้มี 10 ประเภท (Dale, 1949) เริ่มแรกทีเดียวเขาแบ่งออกเป็น 11 ประเภท แต่ตอนหลังได้ปรับปรุงโดยรวมภาพยนตร์กับโทรทัศน์เป็นประเภทเดียวกัน จึงเหลือเป็น 10 ประเภท เรียกว่า “กรวยแห่งประสบการณ์” ตามลำดับจากรูปธรรมไปหานามธรรม ดังต่อไปนี้

1.1) ประสบการณ์ตรงที่ผู้เรียนเจตนารับเป็นสื่อของจริง

1.2) ประสบการณ์จากสถานการณ์จำลองและหุ่นจำลอง

1.3) ประสบการณ์นาฏการที่ผู้เรียนได้รับรู้การแสดงด้วยตนเองหรือการชมการแสดง

1.4) ประสบการณ์จากการทดลองสาธิต

1.5) ประสบการณ์ทัศนศึกษา

1.6) ประสบการณ์ที่ได้จากนิทรรศการ

1.7) ประสบการณ์จากภาพยนตร์หรือโทรทัศน์

1.8) ประสบการณ์จากภาพนิ่ง วิทยุและการบันทึกเสียง

บ้านสอบศึกษา www.sabkroo.com

1.9) ประสบการณ์จากสื่อทัศน

1.10) ประสบการณ์พจนสัญลักษณ์

2) การแบ่งประเภทสื่อการศึกษาตามลักษณะสื่อในกระแสความคิดของผู้เรียน

การแบ่งประเภทของสื่อการศึกษาตามลักษณะสื่อในกระแสความคิดของผู้เรียนนี้ แบ่งตามทฤษฎีโครงสร้างของความคิด (Cognitive Structure) ของบรูเนอร์ (Bruner, 1966) ซึ่งอธิบายไว้ว่า คนเราจะเกิดความรู้ความเข้าใจสิ่งแวดล้อมได้โดยสิ่งแวดล้อมที่เป็นวัตถุ ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ เร้าให้เกิดสื่อหรือสิ่งแทนในการะแสความคิดด้านใดด้านหนึ่งหรือทั้งสามด้าน ได้แก่ ด้านกระทำ ด้านภาพ หรือด้านสัญลักษณ์ ดังนั้น สื่อในที่นี้จึงหมายถึงสื่อที่เป็นวัตถุหรือสถานการณ์กับสื่อที่เป็นลักษณะของความคิด ซึ่งอาจเทียบกับสื่อที่แบ่งประเภทตามแบบของ เอ็ดการ์ เดล ได้ดังนี้

2.1) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการกระทำ การเคลื่อนที่หรือเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อ ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ ได้แก่ สื่อของจริง สถานการณ์จำลอง หุ่นจำลอง นาฏการ การทดลองสาธิต และการศึกษานอกสถานที่

2.2) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดภาพนึก ได้แก่ สื่อนิทรรศการ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ภาพนิ่ง วิทยุ และแผ่นเสียง

2.3) สื่อประเภทที่ก่อให้เกิดการคิดนึกเป็นสัญลักษณ์ ได้แก่ สื่อทัศนสัญลักษณ์และภาษา

2.3 การแบ่งประเภทของสื่อการศึกษาตามลักษณะโครงสร้างของสื่อ

ประเภทของสื่อการศึกษาตามลักษณะโครงสร้าง แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มฮาร์ดแวร์ และกลุ่มซอฟต์แวร์ ดังต่อไปนี้

1) ฮาร์ดแวร์ ความหมายของฮาร์ดแวร์ตามพจนานุกรม หมายถึง เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เป็นโลหะและวัตถุเนื้อแข็ง อาวุธ ยุทโธปกรณ์ ตลอดทั้งชิ้นส่วนประกอบต่าง ๆ ของเครื่องมือและอุปกรณ์เหล่านี้ ความหมายของฮาร์ดแวร์ในเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ หมายถึง เครื่องกลไกและวงจรอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นตัวเครื่องคอมพิวเตอร์ จะเห็นได้ว่าฮาร์ดแวร์เป็นผลิตผลจากการประยุกต์ทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพทั้งหมด ซึ่งประกอบด้วยวัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือและอุปกรณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1) วัสดุสิ้นเปลือง หมายถึง วัสดุต่าง ๆ ที่ได้จากการประยุกต์วิทยาศาสตร์กายภาพเตรียมไว้ใช้ประกอบกับเครื่องมือและอุปกรณ์อื่น เมื่อถูกนำไปใช้แล้ววัสดุบางอย่างก็จะหมดสภาพการเป็นประเภทฮาร์ดแวร์ เพราะมีผลิตผลของการประยุกต์พฤติกรรมศาสตร์เข้ามาเป็นโครงสร้างของวัสดุนั้น กลายเป็นวัสดุสำเร็จพร้อมที่จะนำไปใช้ในกระบวนการแนะแนวตามต้องการได้ วัสดุสิ้นเปลืองที่นำมาใช้มากในกระบวนการแนะแนว ได้แก่ กระดาษ หมึก สี แผ่นโปร่งใสสำหรับเขียน และประเภทอาบสารไวแสงที่ยังไม่ได้ถ่ายภาพลงไป ฟิล์มถ่ายภาพ ฟิล์มภาพยนตร์ ฟิล์มพวกไมโครฟอร์มต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้ใช้ เทปเสียง เทปภาพ ที่ยังไม่ได้บันทึก แผ่นฟลอบปี แผ่นดิสค์แม่เหล็ก แผ่นดิสค์ออพติก สำหรับเครื่องเลเซอร์ดิสค์ เป็นต้น

1.2) เครื่องมือ หมายถึง เครื่องช่วยเครื่องประกอบในกิจการแนะแนว เช่น ปากกา ดินสอ มีด คัตเตอร์ จอบ เสียม เป็นต้น

1.3) อุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องอุปกรณ์หนักต่าง ๆ ที่เป็นครุภัณฑ์ตามระเบียบการเงินของราชการไทย เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพทึบแสง เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเทปเสียง เครื่องรับวิทยุ เครื่องรับโทรทัศน์ เครื่องบันทึกภาพ (VTR) กล้องวิทยุโทรทัศน์ กล้องถ่ายภาพ เป็นต้น

2) ซอฟต์แวร์ ซอฟต์แวร์เป็นคำที่นำมาใช้ในเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์โดยที่ตัวเครื่องคอมพิวเตอร์นั้นเป็นวงจรอิเล็กทรอนิกส์ การที่จะสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นจะต้องมีคำสั่งหรือโปรแกรมที่เป็นภาษาของเครื่องช่วยจึงจะสั่งเครื่องให้ทำงานตามต้องการได้ วิธีการทำโปรแกรมคำสั่งหรือเทคนิคในการจัดทำชุดคำสั่งคอมพิวเตอร์ และผลผลิตที่ได้เป็นโปรแกรมต่าง ๆ นี้เรียกว่าซอฟต์แวร์ แต่ในที่นี้นำคำว่าซอฟต์แวร์มาใช้ในความหมายกว้าง ๆ หมายถึง ผลผลิตจากการประยุกต์พฤติกรรมศาสตร์มาใช้ในการศึกษาและการแนะแนว ซึ่งได้แก่ลำดับขั้นตอน ระบบกระบวนการ โปรแกรมและวิธีการเก็บรวบรวม จัดแจง และการเสนอสารสนเทศทางการศึกษาและการแนะแนว ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น วัสดุสำเร็จรูป กิจกรรมและเกม และวิธีการ

2.1) วัสดุสำเร็จรูป ได้แก่ วัสดุที่ได้ดำเนินการออกแบบและจัดบรรจุเนื้อหาสาระเป็นระบบเพื่อการศึกษาและการแนะแนวเรียบร้อยแล้ว พร้อมที่จะนำไปใช้ เช่น ฟิล์มภาพยนตร์ที่ถ่ายทำเป็นเรื่องราวเรียบร้อยแล้ว ตำราแบบโปรแกรม แผ่นฟลอบปีดิสค์โปรแกรมการสอน เป็นต้น

2.2) กิจกรรมและเกม ได้แก่ การเลียนแบบ สถานการณ์จำลอง บทบาทสมมติ และเกมที่จัดเตรียมไว้เพื่อสร้างสถานการณ์การสื่อสาร การตัดสินใจ เสนอประเด็นความคิด หรือเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแนะแนว เป็นต้น

2.3) วิธีการ หมายถึง เทคนิควิธีลำดับขั้นตอนและระบบในการรวบรวมหรือเสนอเนื้อหาสาระและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาและการแนะแนวในสถานศึกษา

2.4 การแบ่งประเภทของสื่อตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้แบ่งประเภทของสื่อออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) **สื่อสิ่งพิมพ์** ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสือค้นคว้า พจนานุกรม สารานุกรม ภาพพลิก แผ่นพับ โปสเตอร์ และอื่นๆ

2) **สื่อเทคโนโลยี** ได้แก่ วีดีทัศน์ แถบบันทึกเสียง สื่อคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ซีดีรอม อินเตอร์เน็ตและอื่นๆ

3) **สื่ออื่นๆ** ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรมหรือกระบวนการ เช่น การแสดง ละคร บทบาทสมมุติ การสาธิต การทำโครงงาน สื่อวัสดุ เครื่องมืออุปกรณ์ เช่นหุ่นจำลอง เครื่องมือวิทยาศาสตร์ เป็นต้น)

บ้านสื่อครูไทย www.sobkroo.com

2.5) ตัวอย่างสื่อ / นวัตกรรมทางการเรียนการสอน

ประเภทวิธีการหรือกระบวนการ	ประเภทสื่อเทคโนโลยีการสอน
- เพลง	- บทกลอน
- เกม	- นิทาน
- บทบาทสมมติ	- บทเรียนสำเร็จรูป
- สถานการณ์จำลอง	- ชุดการสอน
- วิธีการสอนแบบร่วมมือ	- ชุดการเรียน
- วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน	- หนังสืออ่านประกอบ
- วิธีสอนแบบอริยสัจ 4	- หนังสือเสริมประสบการณ์
- การสอนแบบโครงงาน	- บทเรียนโปรแกรม
- การเรียนในระบบ Buddy System	- สื่อ CAI
- วิธีสอนพัฒนากระบวนการติดตามหลักคุณธรรม	- หนังสือเล่มเล็ก
- วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย	- แบบฝึกทักษะ ฯลฯ
- วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ	
- วิธีคิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา	
- วิธีคิดแบบแก้ปัญหา	
- วิธีคิดแบบหลักการและความมุ่งหมาย	
- วิธีคิดแบบเห็นคุณโทษและทางออก	
- วิธีคิดคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม	
- วิธีคิดแบบอยู่กับปัจจุบัน	

3) คุณค่าของสื่อการศึกษา คุณค่าของสื่อการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1) สื่อการศึกษาจะสามารถช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น

3.2) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้มากขึ้นในเวลาที่กำหนด

3.3) สื่อการศึกษาสามารถสร้างแรงจูงใจและเร้าความสนใจได้เป็นอย่างดี

3.4) ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้

3.5) การเรียนรู้จากสื่อการศึกษาจะทำให้ผู้เรียนจำได้นาน เรียนรู้ได้เร็วและดีขึ้น

3.6) ผู้เรียนมีประสบการณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม

3.7) สื่อการศึกษาสามารถเอาชนะข้อจำกัดต่างๆได้ เช่น

- ทำสิ่งที่ซับซ้อนให้ง่ายขึ้น - ทำนามธรรมให้เป็นรูปธรรม
- ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง - ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวช้าให้ดูเร็วขึ้น
- ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดลง - ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายขนาดขึ้น

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

- นำอดีตมาศึกษาได้ - นำสิ่งที่อยู่ไกลหรือลี้ลับมาศึกษาได้

3.8) ช่วยให้ผู้เรียนเรียนสำเร็จง่ายขึ้นและสอบได้มากขึ้น

4) ลักษณะที่เหมาะสมของสื่อ / นวัตกรรม

1. เป็นนวัตกรรมที่สามารถแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนได้ตรงประเด็นปัญหา
2. เป็นนวัตกรรมที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน
3. เป็นนวัตกรรมที่ประหยัด ราคาไม่แพง ดูแลรักษาง่าย
4. เป็นนวัตกรรมที่ไม่ขัดต่อสังคม ค่านิยม ประเพณี
5. เป็นนวัตกรรมที่สามารถทดลองหรือทดสอบได้โดยไม่ยุ่งยาก
6. เป็นนวัตกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน มากกว่าวิธีการหรือสิ่งที่ครูผู้สอนใช้อยู่เดิม

2) การเลือก การวางแผนผลิต และการใช้สื่อการศึกษา

1. การเลือกสื่อการศึกษา

สื่อการศึกษาจะให้ประโยชน์อย่างมาก ถ้ามีการใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นในการเลือกสื่อการศึกษาควรพิจารณาสิ่งต่างๆ ดังนี้

1.1 เลือกสื่อการศึกษาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของการเรียนการสอนเรื่องนั้นๆ

1.2 เลือกสื่อการศึกษาที่สอดคล้องกับลักษณะการตอบสนองและพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของผู้เรียนที่คาดหวังจะให้เกิดขึ้น พฤติกรรมของผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้เมื่อผู้เรียนมีความพึงพอใจในกิจกรรมและประสบการณ์ที่ได้รับ และความพึงพอใจย่อมก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี

1.3 เลือกสื่อการศึกษาให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน

1.4 เลือกสื่อการศึกษาให้เหมาะสมกับความสามารถและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน สื่อการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียนควรง่ายและอยู่ในขอบเขตความสามารถของผู้เรียน

1.5 เลือกสื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มีความสมบูรณ์ สามารถสื่อความหมายได้ถูกต้อง

1.6 เลือกสื่อการศึกษาที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อประหยัดเวลาและงบประมาณ

1.7 เลือกสื่อการศึกษาที่พอจะหาได้โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความปลอดภัย ประหยัด และสามารถใช้ได้สะดวก

2. การวางแผนผลิตสื่อการศึกษา

สื่อการศึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีกระบวนการผลิตที่มีขั้นตอนและมีระบบ ดังนี้

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

2.1 การเตรียมการด้านวิชาการ

การเตรียมการด้านวิชาการเป็นการเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการผลิตสื่อการศึกษา ซึ่งมีหัวข้อที่จะต้องเตรียม คือ การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การกำหนดเนื้อหาและการจัดลำดับเนื้อหา ระดับการผลิตสื่อการศึกษา บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการผลิตสื่อ มีรายละเอียดดังนี้

1) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอน

1.1) จุดประสงค์ทั่วไป เป็นจุดประสงค์ที่กำหนดขอบเขตเอาไว้อย่างกว้างๆ เพื่อกำหนดให้รู้ว่าสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้นคืออะไร อยู่ในระดับไหน เช่น

- ผู้เรียนมีความรู้เรื่องจุดประสงค์
- ผู้เรียนมีความเข้าใจเรื่ององค์ประกอบของการออกแบบวัสดุกราฟฟิกฯลฯ

1.2) จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นจุดประสงค์ที่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า เมื่อผู้เรียนผ่านบทเรียนนั้นๆ แล้ว ผู้เรียนมีความสามารถอะไรบ้าง ซึ่งความสามารถนั้นจะต้องแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมนั้นเป็นการขยายความจุดประสงค์ทั่วไปให้ชัดเจนและมีความละเอียดขึ้นนั่นเอง ในบทเรียนหนึ่งๆ จุดประสงค์ทั่วไปและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจะต้องสอดคล้องกัน และโดยปกติจุดประสงค์ทั่วไป 1 ข้อ จะสามารถขยายความเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมได้มากกว่า 1 ข้อ

2) การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มของผู้เรียนที่ต้องการให้เกิดพฤติกรรมตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์ ในการผลิตสื่อการศึกษานั้น การวิเคราะห์กลุ่มผู้เรียนเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง มิฉะนั้นแล้วผู้ผลิตสื่อจะไม่สามารถวางแผนการผลิต และเตรียมการผลิตสื่อให้ได้อย่างเหมาะสม การวิเคราะห์กลุ่มผู้เรียนจะต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

2.1) ลักษณะภายนอกของผู้เรียน ได้แก่ ระดับอายุ (วัย) เพศ และขนาดของกลุ่ม สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการวางแผนการผลิตสื่อ เช่น เด็กเล็กชอบสื่อที่มีสีสด ผู้หญิงชอบภาพสวยงาม ผู้เรียน 50 คน ต้องใช้สื่อขนาดใหญ่ เป็นต้น ลักษณะทางการศึกษา ได้แก่ พื้นฐานความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม วิธีการเรียนการสอนที่ชอบ ตลอดจนทักษะหรือความชำนาญที่มีมาก่อน เป็นต้น

2.2) ลักษณะความรู้สึกภายใน ได้แก่ ความเชื่อ เจตคติ ความสนใจและความนิยมชมชอบหรือความศรัทธา เป็นต้น

2.3) สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และฐานะความเป็นอยู่ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

3) การกำหนดเนื้อหาและการจัดลำดับเนื้อหา

การกำหนดหัวข้อเนื้อหาและการจัดลำดับเนื้อหาต้องคำนึงถึงหลักการดังนี้

3.1) พิจารณาเนื้อหาทั้งหมดเพื่อหาความสำคัญของเนื้อหาแล้วนำความสำคัญของเนื้อหานั้นมากำหนดให้เป็นหัวข้อใหญ่

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

3.2) พิจารณาหัวข้อใหญ่ทีละหัวข้อว่าควรมีหัวข้อย่อยอะไรบ้าง

3.3) หัวข้อเนื้อหาและลำดับเนื้อหาต้องให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้

3.4) จัดลำดับเนื้อหา โดยพิจารณาเลือกหัวข้อว่า หัวข้อใดเป็นพื้นฐานควรเรียนก่อน และหัวข้อใดยากควรเรียนหลังจากที่มีพื้นฐานความรู้แล้ว

4) ระดับการผลิตสื่อการศึกษา

การผลิตสื่อการศึกษาสามารถแบ่งระดับการผลิตสื่อการศึกษาได้ 3 ระดับ คือ

4.1) ระดับมูลฐาน ในการผลิตสื่อการศึกษาระดับนี้ เป็นการผลิตสื่อแบบง่ายๆ ไม่ต้องมีการวางแผนอะไรมากนัก เช่น การทำแผนภูมิโดยการตัดรูปภาพจากนิตยสารมาติดแผนภูมิ การผนึกภาพ การทำสำเนาสไลด์ หรือ การผลิตแผ่นโปร่งใสโดยการเขียนข้อความธรรมดา เป็นต้น

4.2) ระดับสร้างสรรค์ เป็นการผลิตในระดับที่สูงขึ้น ในการผลิตสื่อการศึกษาในระดับนี้จะต้องมีการวางแผนและผ่านการตัดสินใจ เพราะมีลำดับขั้นตอนของการปฏิบัติงานมากกว่าระดับมูลฐาน เช่น การทำแผนภูมิที่มีเทคนิคการนำเสนอสูงกว่าปกติ การทำสไลด์ประกอบเสียง การทำแผ่นโปร่งใสแบบซ้อน หรือ การทำรายการโทรทัศน์ เป็นต้น

4.3) ระดับก้าวหน้า เป็นการผลิตระดับสูงสุด โดยพัฒนาเอาสื่อการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กันมารวมกันเป็นสื่อประสม สื่อประสมเหล่านี้สามารถใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนแนวเดียวกันได้เป็นอย่างดี เพื่อช่วยให้ การจัดการเรียนการสอนสัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น การทำชุดการสอน การทำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน การทำรายการโทรทัศน์ที่ต้องใช้สื่อหลายสื่อมาสอดแทรกในรายการเดียวกัน

2.2 การผลิตสื่อการศึกษา

การผลิตสื่อการศึกษาแต่ละประเภทมีขั้นตอนการผลิตที่แตกต่างกัน ผู้สนใจที่จะเรียนรู้ในการผลิตสื่อการศึกษาจึงต้องศึกษาค้นคว้าฝึกปฏิบัติหรือเข้ารับการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการผลิตเฉพาะอย่าง การผลิตสื่อการศึกษาเป็นทักษะอย่างหนึ่ง หากผลิตบ่อย ๆ ก็จะเกิดทักษะ เกิดความชำนาญ สามารถผลิตได้เองอย่างมีประสิทธิภาพ

3) หลักการใช้สื่อการศึกษา

สื่อการศึกษามีหลายประเภท ซึ่งมีความแตกต่างกันในรูปร่างลักษณะ และลักษณะการใช้งาน ผู้ใช้จะต้องศึกษาวิธีการใช้สื่อแต่ละชนิดเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และควรคำนึงถึงหลักการใช้สื่อ ดังต่อไปนี้

3.1) ในบทเรียนหนึ่งๆไม่ควรใช้สื่อการศึกษามากเกินไป ควรใช้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

3.2) ก่อนใช้สื่อการศึกษาจริงควรทดลองใช้จนเกิดความมั่นใจ เพื่อป้องกันการเกิดความผิดพลาด ซึ่งอาจจะทำให้ผู้เรียนลดศรัทธาในความสามารถของผู้สอนได้ ทั้งยังสามารถกำหนดเวลาและกิจกรรมที่เหมาะสมกับการใช้สื่อนั้นๆ

3.3) ใช้สื่อการศึกษาที่ตรงกับบทเรียนและกระบวนการเรียนการสอน

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

3.4) ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการศึกษา

3.5) คำนึงเสมอว่าสื่อการศึกษาที่ใช้อยู่นั้นไม่สามารถใช้ได้กับทุกบทเรียนและทุกสถานการณ์

3.6) พยายามนำสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้เป็นสื่อการศึกษาเพื่อการประหยัดเวลาการลงทุน

2. เทคโนโลยีทางการศึกษา

1) ความหมายของเทคโนโลยีการศึกษา

เทคโนโลยี (Technology) หมายถึง การใช้เครื่องมือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในการแก้ปัญหา ผู้ที่นำเอาเทคโนโลยีมาใช้ เรียกว่านักเทคโนโลยี (Technologist)

เทคโนโลยีทางการศึกษา (Educational Technology) ตามรูปศัพท์ เทคโน (วิธีการ) + โลยี (วิทยา) หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยวิธีการทางการศึกษา ครอบคลุมระบบการนำวิธีการ มาปรับปรุงประสิทธิภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น เทคโนโลยีทางการศึกษาครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1) วัสดุ ได้แก่ สิ่งที่มีการผุพังสิ้นเปลืองต่างๆ อาทิ ชอล์ก ดินสอ กระดาษ ฟิล์ม

2) อุปกรณ์หรือเครื่องมือ ได้แก่ สิ่งที่มีความคงทนถาวร อาทิ กระดานดำ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องฉายแผ่นใส เครื่องบันทึกภาพ ฯลฯ

3) วิธีการ ซึ่งได้แก่ กิจกรรม การสาธิต ทดลองต่างๆ ซึ่งจะต้องมีระบบการนำมาบูรณาการให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

2) เป้าหมายของเทคโนโลยีการศึกษา

1) การขยายพิสัยของทรัพยากรของการเรียนรู้ แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ มิได้หมายถึงแต่เพียงตำรา ครู และอุปกรณ์การสอนที่โรงเรียนมีอยู่เท่านั้น แนวคิดทางเทคโนโลยีทางการศึกษา ต้องการให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนจากแหล่งความรู้ที่กว้างขวางออกไป แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ครอบคลุมถึงอื่นๆ เช่น

1.1) คน คนเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่สำคัญซึ่งได้แก่ ครู และวิทยากรอื่น ซึ่งอยู่นอกโรงเรียน เช่น เกษตรกร ตำรวจ บุรุษไปรษณีย์ เป็นต้น

1.2) วัสดุและเครื่องมือ ได้แก่ โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องวิดีโอเทป ของจริง ของจำลอง สิ่งพิมพ์ รวมไปถึงการใช้สื่อมวลชนต่างๆ

1.3) เทคนิค-วิธีการ แต่เดิมนั้นการเรียนการสอนส่วนมาก ใช้วิธีให้ครูเป็นคนบอกเนื้อหา แก่ผู้เรียนปัจจุบันนั้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้ ครูเป็นเพียงผู้วางแผนแนะแนวทาง

1.4) สถานที่ อันได้แก่ โรงเรียน ห้องปฏิบัติการทดลอง โรงฝึกงาน ไร่นา ฟาร์ม ที่ทำการรัฐบาล ภูเขา แม่น้ำ ทะเล หรือสถานที่ใดๆ ที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้เรียนได้

2) การเน้นการเรียนรู้แบบเอกัตบุคคล ถึงแม้นักเรียนจะล้นชั้น และกระจัดกระจาย ยากแก่การจัดการศึกษาตามความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ นักการศึกษาและนักจิตวิทยาได้พยายามคิดหาวิธีนำเอาระบบการเรียนแบบตัวต่อตัวมาใช้ แต่แทนที่จะใช้ครูสอนนักเรียนทีละคน เขาก็คิด ‘แบบเรียนโปรแกรม’ ซึ่งทำหน้าที่สอน ซึ่งเหมือนกับครูมาสอน นักเรียนจะเรียนด้วยตนเองจากแบบเรียนด้วยตนเองในรูปแบบเรียนเป็น

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

เล่ม เครื่องสอนหรือสื่อประสมหลายๆ อย่าง จะเรียนช้าหรือเร็วก็ทำได้ตามความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน

3) การใช้วิธีวิเคราะห์ระบบในการศึกษา การใช้วิธีระบบ ในการปฏิบัติหรือแก้ปัญหา เป็นวิธีการที่เป็นวิทยาศาสตร์ ที่เชื่อถือได้ว่าจะสามารถแก้ปัญหา หรือช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายได้ เนื่องจากกระบวนการของ วิธีระบบ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบของงานหรือของระบบ อย่างมีเหตุผล หาทางให้ส่วนต่างๆ ของระบบทำงาน ประสานสัมพันธ์กันอย่างมีประสิทธิภาพ

4) พัฒนาเครื่องมือ-วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษา วัสดุและเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษา หรือการเรียนการสอนปัจจุบันจะต้องมีการพัฒนาให้มีศักยภาพ หรือขีดความสามารถในการทำงานให้สูงยิ่งขึ้นไปอีก

3) ลักษณะของเทคโนโลยี

เทคโนโลยีสามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1) เทคโนโลยีในลักษณะของกระบวนการ (process) เป็นการใช้อย่างเป็นระบบของวิธีการทางวิทยาศาสตร์หรือความรู้ต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้ เพื่อนำไปสู่ผลในทางปฏิบัติ โดยเชื่อว่าเป็นกระบวนการที่เชื่อถือได้และนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆ

2) เทคโนโลยีในลักษณะของผลผลิต (product) หมายถึง วัสดุและอุปกรณ์ที่เป็นผลมาจากการใช้กระบวนการทางเทคโนโลยี

3) เทคโนโลยีในลักษณะผสมของกระบวนการและผลผลิต (process and product) เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งมีการทำงานเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวเครื่องกับโปรแกรม

3. นวัตกรรมทางการศึกษา(Innovation)

1) ความหมายของนวัตกรรมการศึกษา

นวัตกรรม เป็นศัพท์บัญญัติของคณะกรรมการพิจารณาศัพท์วิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งแต่เดิมใช้คำว่า นวกรรม เป็นคำมาจากภาษาอังกฤษว่า Innovation แปลว่า การทำสิ่งใหม่ๆ หรือสิ่งใหม่ที่ทำขึ้นมา คำว่า นวกรรม มาจากคำบาลีสันสฤต คือ นว หมายถึง ใหม่ และกรรม หมายถึง ความคิด การปฏิบัติ

นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง ความคิดและการกระทำใหม่ๆ ที่นำมาใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

นวัตกรรมทางการศึกษา หมายถึง ความคิดและวิธีการปฏิบัติใหม่ๆ ที่ส่งเสริมให้กระบวนการทางการศึกษามีประสิทธิภาพ

ข้อสังเกตเกี่ยวกับสิ่งที่ถือว่าเป็นนวัตกรรม เป็นความคิดและกระบวนการกระทำใหม่ทั้งหมดหรือปรับปรุงดัดแปลงจากที่เคยมีมาก่อนแล้ว ความคิดการกระทำนั้นมีการพิสูจน์ด้วยการวิจัยและช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีการนำวิธีระบบมาใช้อย่างชัดเจนโดยพิจารณาองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน คือ ข้อมูล กระบวนการ และผลลัพธ์ และยังไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบงานในปัจจุบัน

2) แนวคิดพื้นฐานที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมการศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

แนวความคิดพื้นฐานทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปมีผลทำให้เกิดนวัตกรรมการศึกษาขึ้นหลายรูปแบบด้วยกัน แนวความคิดพื้นฐานทางการศึกษาที่สำคัญพอสรุปได้ 4 ประการคือ

1) ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Different) ได้ก่อให้เกิดนวัตกรรม ได้แก่ โรงเรียนไม่แบ่งชั้น บทเรียนสำเร็จรูป การสอนเป็นคณะ หรือคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) เป็นต้น

2) ความพร้อม (Readiness) ได้ก่อให้เกิดนวัตกรรม ได้แก่ ชุดการเรียนการสอน ศูนย์การเรียน

3) เวลาที่ใช้ในการศึกษา นวัตกรรมที่สนองความคิดนี้ ได้แก่ ตารางเรียนแบบยืดหยุ่น มหาวิทยาลัยเปิด หรือ การเรียนทางไปรษณีย์ เป็นต้น

4) การขยายตัวด้านวิชาการและอัตราการเพิ่มของประชากร ทำให้เกิดนวัตกรรมในด้านนี้ขึ้น ได้แก่ ดาวเทียมเพื่อการศึกษา มหาวิทยาลัยเปิด การศึกษาทางไกล หรือการเรียนผ่านอินเตอร์เน็ต เป็นต้น

3) ตัวอย่างนวัตกรรมทางการศึกษา

ตัวอย่างนวัตกรรมทางการศึกษา เช่น บทเรียนโปรแกรม ชุดการสอน และโมดูล (Instructional packages and module) การใช้คอมพิวเตอร์การเรียนการสอน (CAI) เครื่องสอน (Teaching machine) การสอนเป็นคณะ (Team teaching) ศูนย์การเรียน (Learning center) การสอนแบบจุลภาค (Micro teaching) การจัดตารางเรียนแบบยืดหยุ่น (Flexible scheduling) การใช้สื่อมวลชนเพื่อการศึกษา E-learning ห้องเรียนเสมือนจริง การศึกษาทางไกล (Distance Learning) สื่อหลายมิติ การจัดการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต เป็นต้น

ตัวอย่างโครงการที่เป็นเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาด้านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น โครงการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนและโรงเรียนอินเตอร์เน็ตในอาเซียน (ASEAN Schoolnet : Thailand) โครงการ Intel® Teach to the Future โครงการการเรียนการสอนทางไกล ผ่านเครือข่ายอินเตอร์เน็ต ด้วยเว็บไซต์ Think.com โครงการโรงเรียนต้นแบบ ICT เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โครงการเพิ่มพูนสมรรถภาพ Schoolnet ประเทศไทย เป็นต้น

4) นวัตกรรมทางการศึกษาที่สำคัญของไทยในปัจจุบันที่น่ารู้

ในวงการศึกษาปัจจุบัน มีสิ่งที่เรียกว่านวัตกรรมทางการศึกษา หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนอยู่เป็นจำนวนมาก บางอย่างเกิดขึ้นใหม่ บางอย่างมีการใช้มาหลายสิบปีแล้ว แต่ก็ยังคงถือว่าเป็นนวัตกรรม เนื่องจากนวัตกรรมเหล่านั้นยังไม่แพร่หลายเป็นที่รู้จักทั่วไป ในวงการศึกษา ตัวอย่างนวัตกรรมทางการศึกษาที่สำคัญ

4.1) การจัดการเรียนการสอนด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (E-Education & E-Learning)

1) E-Education

ความหมาย E-Education ในแง่การสื่อสาร E-Education (การศึกษาอิเล็กทรอนิกส์) คือ การส่งข้อมูล สื่อการศึกษา และการบริการ เช่น Course ware , ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ และการชำระลงทะเบียนเรียน, ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น สายโทรศัพท์ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

ในแง่ของระบบและกระบวนการ E-Education คือ เทคโนโลยีที่ช่วยให้กระบวนการจัดระบบการศึกษา (Education System) เป็นการทำงานตามขั้นตอน เป็นไปอย่างอัตโนมัติจนเสร็จสิ้นบนระบบเครือข่าย

ในแง่การให้บริการ E-Education คือ เครื่องมือที่ช่วยสถาบันการศึกษา องค์การจัดการศึกษา ตลอดจนผู้ศึกษาหรือผู้เรียนลดค่าใช้จ่ายจากการใช้บริการผ่านเครือข่าย ช่วยให้ข้อมูลและการบริการที่รวดเร็วทันสมัย อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประโยชน์ E-Education

1. **ประโยชน์ ต่อผู้เรียน** เป็นตลาดการศึกษาที่ผู้เรียนสามารถเลือกซื้อสินค้าความรู้และบริการการศึกษาจากแหล่งต่างๆ ทั่วโลก สามารถคัดเลือกและเปรียบเทียบคุณภาพราคา และยังประหยัดเวลาเนื่องจากไม่ต้องเดินทาง (ในขณะนี้มี Website บริการให้เข้าศึกษาก่อนจ่ายเงินที่หลัง) สามารถรับข้อมูลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจหลากหลายแง่มุม เช่น รายละเอียดของหลักสูตร ข้อมูลอาจารย์ผู้สอน รวมถึงยังสามารถให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษานั้นๆ ได้โดยตรงอีกด้วย ได้รับความสะดวกในการศึกษาเพราะสามรถนั่งศึกษาอยู่ที่บ้านหรือที่ใดๆ ทั่วโลกที่มีอินเตอร์เนต

2. ประโยชน์ต่อผู้จัดการศึกษา ขยายตลาดการศึกษาและการบริการออกไปอย่างกว้างขวาง เพราะเครือข่ายอินเตอร์เน็ตครอบคลุมกลุ่มผู้เรียนทั่วโลก สามารถใช้เป็นช่องทางเจาะกลุ่มเป้าหมายผู้สนใจเรียนในสาขานั้นได้ดีขึ้นหรือโดยตรง (เช่น ในลักษณะของ Direct Electronic Mailing) เครือข่ายอินเตอร์เน็ตเป็นแหล่งข้อมูลอันมหาศาลที่สามารถช่วยทำการวิจัยการตลาดและการพัฒนาสินค้าได้อย่างประหยัด สามารถทำธุรกิจการศึกษาระหว่างสถาบันกันและกันได้ง่ายและรวดเร็วขึ้น ช่วยให้การบริหาร การตรวจสอบ การจัดจำหน่ายสื่อการศึกษา การทำธุรกรรมทางการรับชำระเงินลงทะเบียนเรียน รวดเร็วมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) E-Learning

ความหมาย e-Learning หมายถึง การเรียนรู้จากการถ่ายทอดเนื้อหาผ่านสื่ออุปกรณ์ที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ว่าจะเป็นวิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ ซีดีรอม เครือข่ายอินเตอร์เน็ต อินทราเน็ต เอ็กซ์ทราเน็ต ระบบเสมือนจริง (Visual Reality System) ทางไกลผ่านดาวเทียมและเฉพาะการเรียน ที่ผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีของเว็บ (Web Technology) ในการถ่ายทอดเนื้อหาและเทคโนโลยีระบบการจัดการคอร์ส (Course Management System) ในการบริหารจัดการงานส่วนด้านต่างๆ โดยผู้เรียนที่เรียนจาก e-Learning ที่สามารถศึกษาเนื้อหาในลักษณะออนไลน์หรือจากแผ่นซีดี-รอม ก็ได้ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนที่อยู่ในสถานที่ต่างๆ ได้มีโอกาสเรียนรู้เท่าเทียมกัน e-Learning เป็นรูปแบบการเรียนที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองการเรียนในลักษณะทางไกล (Distance Learning) เป็นรูปแบบการเรียน ซึ่งผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเดินทางมาเรียน

บัณฑิตแนะแนว www.eduKroo.com

ในสถานที่เดียวกันในเวลาเดียวกัน มีแบบฝึกหัด และแบบทดสอบให้ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความเข้าใจได้ โดยเนื้อหา e-Learning Course ware จะมีการแบ่งได้เป็นหน่วย (Module) เพื่อศึกษาด้วยตนเองแล้วผู้เรียนมีหน้าที่ในการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการสอบถามปัญหาต่างๆ กับเพื่อนๆ ร่วมชั้นทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงออนไลน์ หลังจากนั้นผู้สอนอาจจะนัดหมายผู้เรียนมาพบ (ในชั้นเรียนหรือในลักษณะออนไลน์ก็ได้)

ส่วนประกอบของ e-Learning ประกอบด้วย 4 ส่วนหลัก ดังนี้

1) e-Learning Management System (LMS) หมายถึง ระบบการจัดการด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญของ e-Learning จะต้องนำพาผู้เรียนยังเป้าหมายที่ต้องการ จะทำหน้าที่แต่งตั้งผู้เรียนเข้ามาเรียน โดยจัดเตรียมหลักสูตร บทเรียนทั้งหมดเอาไว้ให้พร้อมที่จะให้ผู้เรียนได้เข้ามาเรียน เมื่อผู้เรียนได้เริ่มต้นบทเรียนแล้ว ระบบเริ่มทำงาน โดยส่งบทเรียนตามคำขอของผู้เรียนด้านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ไปแสดงที่ Web Browser ของผู้เรียน จากทั้งระบบก็จะคิดตามและบันทึกความก้าวหน้า รวมทั้งสร้างรายงานกิจกรรม และ ผลการเรียนของผู้เรียนในทุกหน่วยการเรียนอย่างละเอียดจนกระทั่งจบหลักสูตร

2) Content Management System (CMS) หมายถึง ระบบการจัดการด้านเนื้อหาซึ่งเป็นส่วนบริการสำหรับผู้ออกแบบหรือผู้พัฒนาบทเรียน ในการสร้างสรรค์และนำเสนอเนื้อหาบทเรียน เริ่มตั้งแต่เนื้อหาส่วนของการลงทะเบียน การรวบรวม การจัดเนื้อหา และการนำส่งเนื้อหา (Delivery) ไปยังเว็บไซต์ของ e-Learning หรือการพิมพ์เป็นเอกสาร หรือการบันทึกลงซีดีรอม เนื้อหาบทเรียนซึ่งเป็นองค์ความรู้สำหรับผู้เรียนเหล่านี้จะถูกจัดการนำเสนอโดยระบบ CMS โดยสามารถปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ก็ได้ในกรณีที่เห็นว่ามีข้อผิดพลาดเกิดขึ้น

3) Delivery Management System (DMS) หมายถึง ระบบการจัดการด้านการนำส่ง ซึ่งเป็นการนำส่งบทเรียนไปยังผู้เรียนได้ศึกษาตามวัตถุประสงค์ การนำส่งบทเรียนจึงรวมถึงการจัดการบนเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทั้งเครือข่ายอินเตอร์เน็ต อินทราเน็ต หรือเอ็กซ์ทราเน็ต การพิมพ์เป็นเอกสารสำหรับผู้เรียน การบันทึกลงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และการนำส่งบทเรียนในรูปแบบอื่นๆ ไปยังผู้เรียนให้ศึกษาบทเรียนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ เช่น ส่งผ่านโทรทัศน์ตามสาย เป็นต้น

4) Test Management (TMS) หมายถึง ระบบการจัดการด้านการทดสอบเป็นส่วนของการจัดการและการนำส่ง รวมทั้งการดำเนินการสอบให้กับผู้เรียน เพื่อทำการประเมินผลความก้าวหน้าของผู้เรียนในระบบ e-Learning โดยทีข้อมูลเกี่ยวกับข้อทดสอบทั้งหมดจะถูกเก็บไว้ในฐานข้อมูลส่วนกลางสำหรับให้ผู้เรียนต่อเชื่อมเข้าไปทำการทดสอบตามเงื่อนไขที่ระบุไว้ในส่วนของ LMS และ CMS ระบบ TMS จึงประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

1) ส่วนของผู้ออกแบบและผู้พัฒนาบทเรียนสำหรับการออกแบบ แก้ไข นำกลับมาใช้ใหม่ พิมพ์ และจัดการเกี่ยวกับข้อทดสอบ และ

2) ส่วนของผู้เรียนสำหรับการทำข้อทดสอบ รวมทั้งการบันทึกผลความก้าวหน้าการประเมินผล และการรายงานผลในรูปแบบต่างๆ

4.2) การศึกษาทางไกล (Distance Learning)

ความหมาย การเรียนทางไกล (Distance learning) หรือการศึกษาทางไกล (distance education) หมายถึง กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นโดยที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเข้าชั้นเรียนปกติ เป็นการเรียนการสอนแบบไม่มีชั้นเรียน แต่อาศัยสื่อต่างๆ ที่เรียกว่าสื่อประสม ได้แก่ เอกสาร สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมไปถึงสื่อบุคคลช่วยในการจัดการเรียนการสอน

หลักสำคัญของการศึกษาทางไกล ลักษณะสำคัญของการศึกษาทางไกลไว้ดังนี้

1) ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ห่างจากกัน
2) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียน
3) ใช้สื่อและเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการบริหารและบริการ
4) ดำเนินงานและควบคุมคุณภาพในรูปองค์กรคณะบุคคล
5) มีการจัดการศึกษาอย่างมีระบบ
6) มีการใช้สื่อประเภทต่างๆ หลากหลาย แทนสื่อบุคคล
7) เน้นด้านการผลิตและจัดส่งสื่อการสอนมากกว่าการทำการสอนโดยตรง
8) มีการจัดตั้งหน่วยงานและโครงสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนการสอนและการบริการผู้เรียน
9) ใช้การสื่อสารติดต่อแบบสองทางในการจัดการศึกษาทางไกล

สื่อและวิธีการศึกษาทางไกล สื่อที่ใช้ในการศึกษาทางไกลนี้แยกได้เป็น

1) สื่อหลัก คือ สื่อที่ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาได้ด้วยตนเองตลอดเวลาและทุกสถานที่ สื่อหลักส่วนมากจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น ตำรา เอกสารคำสอน หรือคู่มือเรียน โดยผู้เรียนสามารถใช้สื่อเหล่านี้เป็นหลักในการเรียนวิชานั้นๆ และมีโอกาสพลาดจากการเรียนได้น้อยมาก เพราะผู้เรียนมีสื่อหลักนี้อยู่กับตัวแล้ว

2) สื่อเสริม คือ สื่อที่จะช่วยเก็บตก ต่อเติมความรู้ให้แก่ผู้เรียนให้มีความรู้กระจ่างสมบูรณ์ขึ้น หรือหากในกรณีที่ผู้เรียนศึกษาจากสื่อหลักแล้วยังไม่จุใจพอ หรือยังไม่เข้าใจได้ชัดเจนมีปัญหาอยู่ก็สามารถศึกษาเพิ่มเติมจากสื่อเสริมได้ สื่อประเภทนี้จะอยู่ในรูปแบบของเทปสรุปบทเรียน วิทยุ เอกสารเสริม การสอนเสริมหรือการพบกลุ่ม เป็นต้น ในส่วนของวิธีการเรียนการสอนทางไกลนั้นนอกจากผู้เรียนจะเรียนด้วยตนเองจากสื่อประเภทต่างๆ ทั้งสื่อหลักและสื่อเสริมแล้ว สถาบันการศึกษาทางไกลในปัจจุบันจำนวนมากได้ใช้สื่อวิธีการต่างๆ เป็นสื่อเสริมอีกด้วย เช่น กระบวนการกลุ่ม การสาธิต การทดลอง สถานการณ์จำลอง การศึกษารายกรณี ฯลฯ โดยผู้สอนอาจกำหนดให้นักศึกษาทำกิจกรรมต่อเนื่องหลังจากที่ศึกษาเนื้อหาจากสื่อหลัก แล้วอาจให้ไปสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องเพิ่มเติม ให้ไปฝึกปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ โดยให้นักศึกษารับผิดชอบไปทำกิจกรรมเหล่านั้นเองแล้วส่ง ผลการทำกิจกรรมมาให้อาจารย์ผู้สอนตรวจ หรือจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการระยะสั้น มีการอภิปรายกลุ่ม โดยการนัดหมาย ณ ศูนย์วิทยบริการในท้องถิ่นด้วย

www.eobkroo.com

4.3) การศึกษาแบบไร้พรมแดน (Asynchronous Learning)

ความหมาย Asynchronous Learning คือ รูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้สอน และผู้เรียนไม่จำเป็นต้องพบกันตามเวลาในตารางที่กำหนดไว้ (Synchronous Learning) แต่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา โดยใช้เครื่องมือสื่อสารต่างๆ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา และสถานที่ ผู้เรียนสามารถเรียนที่ไหน เวลาใดก็ได้ (Anywhere Anytime) เป็นการเรียนที่อาศัยวิธีการหรือเครื่องมือต่างๆ ที่ทำให้ผู้เรียน สามารถเรียนรู้ในลักษณะที่ปฏิสัมพันธ์ และมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันระหว่างผู้เรียน โดยใช้แหล่งข้อมูลความรู้ต่างๆ ทั้งใกล้และไกล ผู้เรียนสามารถศึกษาค้นคว้า หรือเข้าถึงข้อมูลความรู้เหล่านั้นจากที่ไหน และเวลาใดก็ได้ ตามความต้องการและความสะดวกของผู้เรียนเอง ซึ่ง Asynchronous Learning เป็นการใช้การสื่อสารระยะไกล (Telecommunication) เพื่อช่วยให้การเรียนรู้มีลักษณะใกล้เคียงกับการเรียนในระบบห้องเรียนหรือการเรียนการสอนที่ผู้สอนกับผู้เรียนได้พบหน้ากัน (Face - to - Face Instruction)

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับ Asynchronous Learning คือ การนำความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อ สาร และความสามารถของอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ ได้แก่ ระบบโทรทัศน์ ระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ รวมทั้งโปรแกรมสำเร็จรูป (Software) ต่างๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อการศึกษา ทำให้สามารถขจัดข้อจำกัดของการเรียนการสอนในลักษณะที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องมีเวลาตรงกันในลักษณะตารางสอน (Synchronous Learning) มีสถานที่ตรงกัน อาจจะเป็นห้องเรียนหรือสถานที่ใดที่หนึ่งจึงจะมีกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนในลักษณะ Face - to - Face แต่ถ้าหากใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ จะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้เช่นเดียวกัน โดยที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่จำเป็นต้องมีเวลาและสถานที่ตรงกัน นั่นคือผู้เรียนสามารถเรียนจากที่ไหนและเวลาใดก็ได้ ตามความต้องการ ของผู้เรียนเอง โดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น Multimedia Computer, Telephone และ Computer Linking Infrastructure, The Internet และ World Wide Web, E - Mail, Conference System และอื่นๆ เช่น Audio - Video

องค์ประกอบของการจัดการศึกษาแบบ Asynchronous Learning มีองค์ประกอบ ดังนี้

1) แหล่งข้อมูลระยะไกล (Remote Resource) ที่ต้องใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีต่างๆ ในการเชื่อมต่อกับระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น - E-Mail - Web Board - White Board -Bulletin Board -Web Phonelink - Chat - Talk online - Video Conference - FTP - Course Homepage - Course Syllabus - Lecture Note - Tutorials - Homework Assignments - Slides - Multimedia Courseware - Interactive Multimedia Courseware - Hypermedia Courseware - Visual Library

2) การเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning) โดยมีลักษณะสำคัญดังนี้ ผู้เรียนจะเป็นผู้ควบคุมสิ่งที่จะเกิดขึ้นในการเรียนการสอนตามความต้องการของตนเองเป็นการเรียนในลักษณะของการสื่อสารสองทาง (Two -Way Communication)ทั้งระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน

3) การเรียนแบบร่วมมือกัน (Collaborative Learning) เป็นการเรียนแบบช่วยเหลือกัน ซึ่งการเรียนแบบนี้คือ นักเรียนร่วมกันทำงานในกลุ่มเล็กๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายหลักร่วมกัน

บัณฑิตแนะแนว www.sdkroo.com

4) การเรียนการสอนที่ไม่จำเป็นต้องเรียนตามตารางสอน (Teaching and Learning in Asynchronous Learning) เป็นการเรียนการสอนแบบ Asynchronous ซึ่งผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง เป็นโค้ช และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน โดยถือว่าผู้สอนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในการเรียนการสอนด้วย ส่วนผู้เรียนมีบทบาทที่จะต้องค้นคว้าหาข้อมูลด้วยตนเองในการเรียนแบบช่วยเหลือกัน และต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้อย่างกระฉับกระเฉง ไม่ใช่ให้ครูเป็นผู้นำความรู้มาให้เพียงฝ่ายเดียว และต้องมีการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

เทคนิคการเรียนแบบ Asynchronous (Asynchronous Techniques) ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้

- Web - Based Instruction - Web - Based Interactive Learning Environment - WWW - Based Education - Interactive Education Aids - World Lecture Hall - World - Based Multimedia

Web Based Course คือ การที่ผู้สอนให้รายละเอียดทั้งด้านเนื้อหา แหล่งค้นคว้า แบบฝึกหัด ฯลฯ โดยการนำรายละเอียดดังกล่าวใส่ไว้ในเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถ เรียกใช้ได้ตลอดเวลา สิ่งที่สนับสนุนให้เกิดลักษณะการเรียนการสอนแบบ Asynchronous มี ดังนี้ การเรียนการสอนแบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Center) การเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน (Collaborative Learning)มีการเสริมเนื้อหา (Content Reinforcement) ง่ายในการรับข้อมูลจากสื่อต่างๆ ทั่วโลกรับข้อมูลได้รวดเร็ว ทันเวลา และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน การเรียนการสอนแบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Learning) การให้ความรู้ผ่านสื่อหลากหลาย (Multimedia)

ลักษณะการเรียนการสอนแบบ Asynchronous Learning ที่กล่าวมาข้างต้น มีการนำเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ โดยเฉพาะเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และเทคโนโลยีการสื่อสาร ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้สนับสนุนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกสถานที่ เวลา และ สื่อการเรียนได้ตามความต้องการ

งานวิเคราะห์ วิจัย และข้อมูลสารสนเทศ

1. การวิจัยทางการศึกษา

1. 1 ความหมายของการวิจัย

การวิจัยทางการศึกษา หมายถึง กระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นความจริงเชิงตรรกะ (Logical) หรือความจริงเชิงประจักษ์ (Empirical) เพื่อตอบปัญหาทางการศึกษาอย่างมีระบบและมีวัตถุประสงค์ที่แน่นอน โดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

1.2 ลักษณะที่สำคัญของการวิจัย ลักษณะที่สำคัญของการวิจัย ดังนี้

1. เป้าหมายของการวิจัยมุ่งที่จะหาคำตอบต่างๆ เพื่อจะนำมาใช้แก้ปัญหาที่มีอยู่โดยพยายามที่จะศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในลักษณะความเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน

2. การวิจัยเน้นถึงการพัฒนาข้อสรุป หลักเกณฑ์ หรือทฤษฎีต่างๆ เพื่อที่จะเป็นประโยชน์

www.sobkroo.com

ในการทำนายเหตุการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เป้าหมายของการวิจัยนั้นมิได้หยุดอยู่เฉพาะกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาเท่านั้น แต่ข้อสรุปที่ได้มุ่งที่จะอ้างอิงไปสู่กลุ่มประชากร เป้าหมาย

3. การวิจัยจะอาศัยข้อมูล หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่สามารถสังเกตได้รวบรวมได้ คำถามที่น่าสนใจบางคำถามไม่สามารถทำการวิจัยได้ เพราะไม่สามารถรวบรวมข้อมูลมาศึกษาได้

4. การวิจัยต้องการเครื่องมือและการรวบรวมข้อมูลที่แม่นยำ เที่ยงตรง

5. การวิจัยจะเกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูลใหม่ๆ จากแหล่งปฐมภูมิหรือใช้ข้อมูลที่มีอยู่เดิมเพื่อหาคำตอบของวัตถุประสงค์ใหม่

6. กิจกรรมที่ใช้ในการวิจัย เป็นกิจกรรมที่กำหนดไว้อย่างมีระบบแบบแผน

7. การวิจัยต้องการผู้รู้จริงในเนื้อหาที่จะทำการวิจัย

8. การวิจัยเป็นกระบวนการที่มีเหตุผล และมีความเป็นปรนัย สามารถที่จะทำการตรวจสอบความตรงของวิธีการที่ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมา และข้อสรุปที่ได้

9. สามารถที่จะทำซ้ำได้ โดยใช้วิธีเดียวกัน หรือวิธีการที่คล้ายคลึงกัน ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มประชากร สถานการณ์ หรือระยะเวลา

10. การทำวิจัยนั้นจะต้องมีความอดทนและรีบร้อนไม่ได้ นักวิจัยควรจะเตรียมใจไว้ด้วยว่า อาจจะต้องมีความลำบากในบางเรื่อง ในบางกรณีที่จะแสวงหาคำตอบของคำถามที่ยากๆ

11. การเขียนรายงานการวิจัยควรจะทำอย่างละเอียดรอบคอบ ศัพท์เทคนิคที่ใช้ควรจะบัญญัติความหมายไว้ วิธีการที่ใช้ในการวิจัยอธิบายอย่างละเอียด รายงายผลการวิจัยอย่างตรงไปตรงมาโดยไม่ใช้ความคิดเห็นส่วนตัว ไม่บิดเบือนผลการวิจัย

1.3 จุดมุ่งหมายและประโยชน์ของการวิจัย

1) จุดมุ่งหมายของการวิจัย จุดมุ่งหมายของการวิจัยเมื่อพิจารณาตามเป้าหมายในการวิจัยแบ่งได้ 2 ประการคือ

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ใหม่ๆ ทางวิชาการ เป็นการแสวงหาความรู้ หรือความจริงเพื่อสร้างเป็นกฎ สูตรทฤษฎี ในแต่ละสาขาวิชา ไม่คำนึงถึงเรื่องการนำผลการวิจัยไปใช้ เพราะการวิจัยแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพียงต้องการรู้เรื่องราวต่างๆ เท่านั้น เช่น การวิจัยเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติการโคจรของดาวหาง เป็นต้น

2. เพื่อนำไปประยุกต์หรือใช้ประโยชน์ในงานต่างๆ มีจุดมุ่งหมายในการนำผลการวิจัยไปใช้ในเชิงปฏิบัติโดยตรง เช่น การวิจัยแก้ปัญหาการจราจร การวิจัยปัญหาการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อศึกษาขวัญและกำลังใจในการทำงาน เป็นต้น

2) ประโยชน์ของการวิจัยทางการศึกษา โดยทั่วไปการวิจัยมีประโยชน์ ดังนี้

1. ได้ข้อความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ผลการวิจัยทำให้เราทราบว่ามนุษย์แต่ละคนมีความถนัดในการเรียนวิชาการสาขาต่างๆ แตกต่างกันออกไป การศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

เกี่ยวกับเทคนิคการสอน ทำให้ทราบว่าเทคนิคการสอนที่ต่างกันนั้นทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแตกต่างกันไปอย่างไร

2. ช่วยให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุดจากการได้ความรู้และ ความเข้าใจต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทำให้นักการศึกษาสามารถที่จะจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้

3. ก่อให้เกิดประดิษฐ์กรรมและนวัตกรรมใหม่ๆ ในการศึกษา ผลของการวิจัยในทางการศึกษาส่วนหนึ่งก่อให้เกิดแนวคิด วิธีการเครื่องมือ ตลอดจนวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการศึกษาให้ดีขึ้น

1.3 ประเภทของการวิจัย

1) แบ่งตามประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

1.1 การวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยบริสุทธิ์ (Pure Research) เป็นการวิจัยที่ไม่ได้มุ่งที่จะนำผลของการวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทันทีในชีวิตจริง แต่มีความต้องการที่จะให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ข้อเท็จจริงพื้นฐานทางทฤษฎีหรือกฎที่เกี่ยวข้องกับการเกิดขึ้นของปรากฏการณ์ที่ศึกษา เป็นการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นของมนุษย์เป็นเป้าหมายหลัก

1.2 การวิจัยประยุกต์ (Applied Research)เป็นการวิจัยที่มุ่งนำผลการวิจัยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติ เช่น เพื่อนำไปแก้ปัญหา เพื่อนำไปประกอบการตัดสินใจ เพื่อนำไปพัฒนาโครงการ เป็นต้น

2) แบ่งตามลักษณะวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งหาข้อเท็จจริงและข้อสรุปเชิงปริมาณ เน้นการใช้ข้อมูลที่เป็นตัวเลขเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องของข้อค้นพบ และสรุปต่างๆ มีการ ใช้เครื่องมือที่มีความเป็นปรนัยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น แบบสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดลอง เป็นต้น

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิจัยที่นักวิจัยจะต้องลงไปศึกษาและสังเกตกลุ่มบุคคลที่ต้องการศึกษาโดยละเอียดทุกด้านในลักษณะเจาะลึก ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการเป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เชิงเหตุผลไม่ได้มุ่งเก็บเป็นตัวเลขมาทำการวิเคราะห์

3) แบ่งตามประเภทของศาสตร์ แบ่งได้2 ประเภท คือ

3.1 การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ (Sciences Research) เป็นการวิจัยที่เน้นในเรื่องของการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและวัตถุต่างๆ รวมทั้งมุ่งนำเอาความรู้ที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น งานวิจัยทางด้านการแพทย์ อุตสาหกรรม เคมี ชีววิทยา เป็นต้น

3.2 การวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Social Research) เป็นการวิจัยที่เน้นในเรื่องการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์รวมทั้งสังคมและวัฒนธรรมของมนุษย์ เช่น การวิจัยทางการศึกษา เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง เป็นต้น

4) แบ่งตามระเบียบวิธีวิจัย ระเบียบวิธีวิจัย หมายถึง แบบแผนในการวิจัยซึ่งประกอบด้วยการเก็บ

www.สอบครู.com

รวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบปัญหาที่ทำการวิจัย การแบ่งประเภทของการวิจัยตามระเบียบ วิธีวิจัยนี้เป็นที่นิยมใช้กันมากซึ่งแบ่งได้ 3 ประเภท คือ

4.1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งแสวงหาคำตอบให้กับเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตโดยศึกษาจากหลักฐานต่างๆ ที่ยังหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน ผู้วิจัยจะต้องนำเอาข้อมูลที่เกี่ยวกับเหตุการณ์แนวคิดต่างๆ ที่ค้นพบมาประมวล แปลความ วิเคราะห์ และสังเคราะห์

4.2 การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นการวิจัยที่ค้นหาความจริงโดยอาศัยการทดลองเพื่อให้ได้คำตอบในเชิงเหตุผลว่ามีสิ่งใดเป็นเหตุ สิ่งใดเป็นผลที่เกิดตามมา การวิจัยประเภทนี้จะมีการควบคุมตัวแปรที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทดลอง

4.3 การวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เป็นการวิจัยที่มุ่งค้นหาคำตอบ คำอธิบาย ของสภาพการณ์หรือเรื่องราวใดๆ ที่อยู่ในช่วงปัจจุบันที่กำลังมีการวิจัยโดยชี้ให้เห็นว่าปรากฏการณ์นั้นเป็นอย่างไร เช่น เกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด มีลักษณะที่สำคัญๆ อะไรบ้าง สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทย่อย คือ

4.3.1 การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Studies) เป็นการศึกษาเพื่อที่จะรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งในช่วงปัจจุบันที่มีการเก็บข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานในการวางแผนหรือปรับปรุงสภาพที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น

4.3.2 การวิจัยเชิงความสัมพันธ์ (Correlational Studies) เป็นการวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมต่างๆ แบ่งเป็น 3 แบบ คือการศึกษาเฉพาะกรณี (Case studies) การศึกษาเปรียบเทียบ(Causal comparative studies)การศึกษาเชิงสหสัมพันธ์(Correlation studies)

4.3.3 การศึกษาพัฒนาการ (Developmental Studies) เป็นการวิจัยในลักษณะเฝ้าติดตามดูความเจริญเติบโตหรือการเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดๆ ที่ผันแปรไปตามเวลา แบ่งเป็น 2 แบบ คือ การศึกษาภาวะการเจริญเติบโต (Growth studies) การศึกษาแนวโน้ม (Trend Studies)

1.4 ตัวแปรในการวิจัย

ตัวแปร หมายถึง คุณลักษณะของสิ่งต่างๆ ที่สามารถแปรเปลี่ยนค่าได้ เช่น เพศ แปรค่าได้เป็นเพศชาย และเพศหญิง ระดับการศึกษาอาจแบ่งเป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี และระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นต้น สิ่งที่ แปรเปลี่ยนค่าไม่ได้ไม่ถือว่าเป็นตัวแปร เช่น คน แมว แต่ถ้าเป็นเชื้อชาติของคน สีของแมว จะกลายเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนค่าได้จึงจะถือว่าเป็นตัวแปร

ประเภทของตัวแปร เกณฑ์ในการจำแนกประเภทของตัวแปรมี 4 ลักษณะ คือ

1. พิจารณาคุณสมบัติของค่าที่แปรออกมาแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1.1 ตัวแปรเชิงปริมาณ (Quantitative Variables) เป็นตัวแปรที่แตกต่างกันในระหว่างพวกเดียวกันหรือค่าที่แปรออกมาแตกต่างกันออกไปตามความถี่จำนวนปริมาณมากน้อยหรือลำดับที่

1.2 ตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative Variables) เป็นตัวแปรที่มีคุณสมบัติแตกต่างกันในแง่ของชนิดหรือประเภทโดยใช้ชื่อเป็นภาษาที่แสดงถึงคุณลักษณะของสิ่งต่างๆ ในพวกนั้น

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2. พิจารณาความต่อเนื่องตามธรรมชาติของตัวแปรแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

2.1 ตัวแปรค่าต่อเนื่อง (Continuous Variables) เป็นตัวแปรที่มีค่าต่อเนื่องกันตลอด เช่น ส่วนสูง น้ำหนัก คะแนนสอบ เป็นต้น ค่าของตัวแปรเหล่านี้ไม่จำเป็นต้องเป็นเลขเต็มหน่วยพอดีอาจเป็นทศนิยมหรือเป็นเศษส่วนได้

2.2 ตัวแปรค่าไม่ต่อเนื่อง (Discrete Variables) ตัวแปรประเภทนี้มีค่าเฉพาะตัวของมัน แยกออกจากกันเด็ดขาด วัดค่าเป็นจำนวนเต็ม เช่น จำนวนหนังสือ เพศ (ชายแทนด้วย 0, หญิงแทนด้วย 1) เป็นต้น

3. พิจารณาความเป็นไปได้ของผู้วิจัยที่จะจัดกระทำกับตัวแปรแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

3.1 ตัวแปรที่กำหนดได้ (Active Variables) เป็นตัวแปรที่ผู้วิจัยสามารถกำหนดให้กับผู้รับการทดลองได้ เช่น วิธีสอน การจัดสอนซ่อมเสริม การจัดสภาพห้องเรียนและอื่นๆ เป็นต้น

3.2 ตัวแปรที่จัดกระทำขึ้นไม่ได้ (Attribute of Organismic Variables) เป็นตัวแปรที่ยากจะกำหนดให้ผู้รับการทดลองได้ตัวแปรเหล่านี้เป็นลักษณะของผู้รับการทดลอง เช่น เพศ สภาพเศรษฐกิจ ความถนัด เป็นต้น

4. พิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในเชิงเหตุผล

4.1 ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (Independent Variables) เป็นตัวแปรที่จะทำให้เกิดสิ่งอื่นตามมา เป็นตัวแปรที่เป็นเหตุตัวแปรที่มาก่อน

4.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) เป็นตัวแปรที่เป็นผลมาจากตัวแปรต้น

4.3 ตัวแปรแทรกซ้อน (Extraneous Variables) เป็นตัวแปรอื่นๆ ที่อาจมีผลต่อตัวแปรตาม โดยผู้วิจัยไม่ต้องการให้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นโดยผู้วิจัยต้องพยายามควบคุมตัวแปรแทรกซ้อน เช่น ควบคุมด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างควบคุมโดยวิธีการทางสถิติหรือ ผู้วิจัยอาจนำตัวแปรแทรกซ้อนมาศึกษาเป็นตัวแปรอิสระอีกตัวแปรหนึ่งไปเลย

1.5 ขั้นตอนของการวิจัย

การดำเนินการวิจัยยึดถือและปฏิบัติตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก โดยทั่วไปการวิจัยมีลำดับขั้น ของการทำวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดปัญหา (Problem Identification) เมื่อต้องการศึกษาเรื่องใด ต้องตั้งปัญหาที่จะศึกษาให้ชัดเจนซึ่งในขั้นนี้ผู้วิจัยจะต้องตั้งชื่อเรื่อง และนิยามปัญหาที่จะวิจัยว่าในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายอย่างไรการที่จะนิยามปัญหาได้ชัดเจน ต้องมีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ

ขั้นที่ 2 การตั้งสมมุติฐาน (Formulation Hypothesis) การตั้งสมมุติฐานเป็นการทำนายผลการวิจัยเป็นการเดาว่าเรื่องต่างๆ ที่ศึกษานั้นเกิดขึ้นเพราะอะไร

ขั้นที่ 3 การรวบรวมข้อมูล (Collection of Data) ผู้วิจัยจะต้องวางแผนว่าจะใช้วิธีการใดเก็บรวบรวมข้อมูลและหาวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้ในการตอบสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อสอบครู www.sobkroo.com

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ผู้วิจัยจะต้องใช้ วิธีการทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์ผลการวิจัย และแปลความหมายของข้อมูล

ขั้นที่ 5 การสรุปผล (Conclusion) เป็นการสรุปผลว่าการวิจัยครั้งนี้ได้ผลอย่างไรบ้าง พร้อมทั้ง อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ แล้วทำเป็นรายงานการวิจัย เพื่อเป็นเอกสารแสดงผลการศึกษาค้นคว้า

2. การวิจัยในชั้นเรียน

2.1) ความหมายของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน ก็คือ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research) เป็นกระบวนการเสาะแสวงหาความรู้ เพื่อตอบคำถาม (หาคำตอบ) หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในชั้นเรียนหรือ กลุ่มสาระที่ครูรับผิดชอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนที่ตนรับผิดชอบ มีขั้นตอนที่เป็นระบบ ได้รับการยอมรับและเชื่อถือได้ การวิจัยในชั้นเรียน เป็นบูรณาการวิธีการปฏิบัติงาน (การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน) ตามปกติ กับการพัฒนา องค์ความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน เข้าด้วยกัน นั่นคือไม่แยกการวิจัยออกจากการสอน

2.2) ลักษณะของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียน เป็นกระบวนการวิจัยที่นักวิจัยซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากกรปฏิบัติการเรียนการสอนในหน้าที่รับผิดชอบของตน โดยใช้หลักการและวิธีการวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนในหน้าที่รับผิดชอบของตนให้ดียิ่งขึ้น
ลักษณะที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. ปัญหาวิจัยต้องเป็นปัญหาเกี่ยวข้องโดยตรงกับงานในหน้าที่รับผิดชอบ เพื่อที่ว่าจะแก้ปัญหาได้ทันเหตุการณ์ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ทันที และเกิดการเรียนรู้
2. ครูและผู้บริหาร โรงเรียนผู้ประสบปัญหาและตั้งปัญหาวิจัยเอง เป็นนักวิจัยที่ตั้งปัญหาวิจัยได้เหมาะสม กว่าผู้ที่ไม่ได้เกี่ยวข้อง และหาวิธีแสวงหาความรู้แก้ปัญหาได้ดีกว่านักวิจัยที่ไม่ได้สัมผัสปัญหาโดยตรง
3. เมื่อครูและผู้บริหารได้ทำการวิจัยในชั้นเรียนด้วยตนเอง ต้องสามารถมองเห็นลู่ทาง/แนวทางในการพัฒนาตนเอง และพัฒนาคุณภาพงานในหน้าที่รับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ต้องมีการร่วมมือรวมพลังจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่ม
5. การวิจัยในชั้นเรียนมิใช่ภาระงานใหม่ แต่เป็นงานเดียวกับงานในหน้าที่ความรับผิดชอบของครูที่ทำเป็นปกติ เป็นงานเดียวกับงานประกันคุณภาพกายในระดับบุคคล และใช้จงจร P-D-C-A ในการปฏิบัติงานได้

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6. การวิจัยในชั้นเรียนมีหลักการและขั้นตอนดำเนินงานเป็นแบบเดียวกันใช้วงจร P-A-O-R หรือ P-D-C-A ซึ่งต้องทำเป็นวงจรต่อเนื่องจนกว่าจะสามารถตอบปัญหาวิจัยได้ แต่ระยะเวลาความหนักแน่นทางวิชาการมีลักษณะแตกต่างกันได้หลากหลาย นักวิจัยอาจทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนโดยไม่มีการควบคุม เก็บข้อมูลจากการเฝ้าสังเกตง่าย ๆ ใช้เวลาสั้นได้รายงานวิจัย 1 – 5 หน้า ก็ได้ หรืออาจออกแบบการวิจัยให้มีการควบคุมปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาวิจัย จัดกลุ่มทดลองเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ดำเนินการวิจัยเป็นเดือน เขียนรายงานวิจัยเป็นร้อยหน้าก็ได้และอาจเขียนรายงานแยกเป็น 5 บท ตามแบบวิทยานิพนธ์ก็ได้

7. การวิจัยในชั้นเรียนมีประวัติความเป็นมาเริ่มต้นจากปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน แต่นักวิจัยอาจขยายขอบเขตการทำงานออกไปนอกห้องเรียน ไปถึงชุมชมได้ ตามปรัชญาการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาที่ไม่ทีกำแพงกั้นอาณาเขตห้องเรียน เพราะกระบวนการเรียนรู้ที่ดีเกิดขึ้นตามสภาพธรรมชาติอันเป็นห้องเรียนธรรมชาติ

2.3) ลักษณะที่ไม่ใช่งานวิจัยในชั้นเรียน

1. การที่ครูทำแผนการสอน ลงมือสอน และบันทึกผลการสอนแต่ละคาบ ไม่ใช่การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เป็นเพียงจุดตั้งต้นที่จะทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเท่านั้น เพราะกิจกรรมดังกล่าวช่วยครูได้ทราบว่ามีปัญหาอะไรที่สามารถนำมาวิจัยได้

2. การที่ครูปฏิบัติงานประสบปัญหา แล้วครูแก้ปัญหาได้ ยังมิใช่การวิจัยปฏิบัติการ จะเป็นการวิจัยปฏิบัติการต่อเมื่อครูตั้งโจทย์ปัญหาซึ่งมีเป้าหมายที่เป็นการพัฒนางานไว้ก่อน แล้วแสวงหาวิธีการที่มีระบบในการแก้ปัญหา นำมาลองใช้ และศึกษาสังเกตผลที่เกิดขึ้นให้ได้ความรู้ก่อนที่จะนำไปใช้ปฏิบัติจริง

3. การวิจัยในชั้นเรียนมิได้หยุดที่การสรุปและตีความผลการทดสอบสมมุติฐาน แต่ต้องเลยไปถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปรับปรุงงานด้วย

4. การวิจัยในชั้นเรียนมิใช่เป็นการวิจัยกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูล แต่เป็นการวิจัยผู้เกี่ยวข้องกับงานของนักวิจัย ซึ่งนักวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนต้องให้เกียรติในฐานะผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยมิใช้เพียงแต่ผู้ให้ข้อมูล นั่นคือ ในกรณีที่เป็นการวิจัยกับนักเรียน นักวิจัยต้องรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและนำมาใช้ประโยชน์ด้วย

5. เป้าหมายสุดท้ายของการวิจัยในชั้นเรียน มิใช่การได้รายงานวิจัยไว้นำเสนอหรือขอเลื่อนวิทยฐานะ รายงานวิจัยเป็นเพียงเครื่องมือสำหรับเผยแพร่ความรู้ให้เพื่อนครูได้เรียนรู้ แต่เป้าหมายสุดท้ายคือการพัฒนาปรับปรุงโดยใช้ผลงานวิจัย

2.4) ขั้นตอนการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยปฏิบัติการมีสาระสำคัญอยู่ที่การแสวงหาความรู้ความจริงจากการปฏิบัติเพื่อเป้าหมายในการปรับปรุงการปฏิบัติงาน การดำเนินงานวิจัยปฏิบัติการเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการซ้ำกันเป็นวงจรการวิจัย (research cycle) ต่อเนื่องกันไป จงจรการวิจัยในแต่ละวงจรมีการดำเนินการรวม 4 ขั้นตอน ดังนี้

ห้องสอบครู www.sookroo.com

ขั้นตอนที่ 1 การตรวจตราและการวางแผนงานทั่วไป (Reconnaissance and General Plan)

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่นักวิจัยรับรู้ปัญหา และสำรวจตรวจตราเพื่อทำความเข้าใจปัญหา ที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานและวางแผนที่จะใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ในการแก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 2 การปฏิบัติการ (Action)

ในขั้นตอนนี้นักวิจัยลงมือดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ โดยการใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ที่นักวิจัยเชื่อว่าจะแก้ปัญหาได้ในการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติการนี้จึงจัดว่าเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการ และชื่อของการวิจัยปฏิบัติการได้มาจากกิจกรรมหลักในขั้นตอนนี้นั่นเอง

ขั้นตอนที่ 3 การติดตามกำกับผลการดำเนินงานโดยการสังเกต (Monitoring the Implementation by Observation)

ในขั้นตอนนี้นักวิจัย สังเกตและบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและผลการปฏิบัติงานระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดไว้การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ต้องใช้วิธี การรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตอย่างมีระบบ

ขั้นตอนที่ 4 การคิดไตร่ตรองและการทบทวนแก้ไข (Reflection and Revision)

ในขั้นตอนนี้นักวิจัยนำผลการดำเนินงานที่ได้จากขั้นตอนที่สามมาพิจารณาไตร่ตรองหรือใช้ความคิดสะท้อนหากผลการปฏิบัติงานยังไม่บรรลุเป้าหมาย นักวิจัยแสวงหาวิธีการหรือยุทธวิธีใหม่ มาปรับปรุงการปฏิบัติงาน และเริ่มดำเนินงานตามวงจรการวิจัยในรอบใหม่

ขั้นตอนทั้งสี่ขั้นตอนของวงจรการวิจัยปฏิบัติการนี้ในปัจจุบันเป็นที่รู้จักกันดีในชื่อ วงจรการวิจัย P-A-O-R หมายถึง Plan – Action – Observation – Reflection and Revision นักวิจัยชื่อ Kemis ได้นำเสนอ P-A-O-R สำหรับการวิจัยปฏิบัติการเป็นวงจรการวิจัยที่ต่อเนื่องกันไปดังแสดงในภาพที่ 1 ลักษณะการดำเนินงานของวงจรการวิจัยปฏิบัติการจะเริ่มต้นจากวงจรการวิจัยที่ 1 ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน คือ ขั้นการวางแผน (P) ขั้นปฏิบัติการ (A) ขั้นการสังเกต (O) และขั้นการคิดไตร่ตรองหรือการคิดสะท้อน (R) จากนั้นจะเริ่มเข้าวงจรการวิจัยที่ 2 สืบเนื่องต่อกันไปจนกว่าปัญหาได้รับการแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ตามเป้าหมายที่นักวิจัยตามแนวคิดของ Eliott แสดงให้เห็นกิจกรรมการดำเนินงานในแต่ละวงจรซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนหลัก 4 ขั้นตอน ส่วนภาพขวามือเป็นวงจรการวิจัย P-A-O-R ตามแนวคิดที่เสนอโดย Kemis วงจรการวิจัยของ Eliott นั้นให้ภาพที่ชัดเจนว่ากิจกรรมการดำเนินการตามวงจรการวิจัยแต่ละวงจรนั้นแตกต่างกัน กิจกรรมขั้นการวางแผนงานในวงจรการวิจัยที่ 1 เป็นแผนงานทั่วไปที่มีการปฏิบัติตามแผนงาน แต่ในวงจรการวิจัยที่ 2 กิจกรรมขั้นการวางแผนงานนั้นเป็นแผนงานที่มีการปรับปรุงแก้ไข และกิจกรรมขั้นการปฏิบัติการเป็นการดำเนินงานตามยุทธวิธีที่แตกต่างกันกับการปฏิบัติการในวงจรมากวิจัยแรก

Freeman อธิบายว่า การวิจัยปฏิบัติการมีขั้นตอนการดำเนินงาน รวม 6 ขั้นตอน เป็นวงจรการวิจัย ได้แก่

ขั้นตอนแรกการตั้งข้อสงสัย (Inquiry) เป็นขั้นตอนการเริ่มสนใจและตั้งต้นกระบวนการวิจัย

ขั้นตอนที่สอง การกำหนดคำถาม (Question) เป็นขั้นตอนของการทำความเข้าใจสิ่งที่เป็นปัญหาและจำกัดขอบเขตของปัญหาในรูปคำถามที่สามารถทำวิจัยได้

ขั้นตอนที่สาม การราบรวมข้อมูล (Data collection) เป็นขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้วยวิธีการที่มีระบบเกี่ยวกับคำถามวิจัย

ขั้นตอนที่สี่ การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) เป็นขั้นตอนของการแยกแยะจัดระเบียบหรือจัดหมวดหมู่ข้อมูล และสังเคราะห์สรุปข้อมูล (disassembling and reassembling data) เพื่อตอบคำถามวิจัย

ขั้นตอนที่ห้า การทำความเข้าใจ (Understanding) ให้ได้แง่คิดและมุมมองใหม่ ที่จะช่วยแก้ปัญหาและนำไปใช้ประโยชน์ได้

และขั้นตอนสุดท้าย การพิมพ์เผยแพร่ (Publishing) ผลการวิจัยให้ผู้เกี่ยวข้องได้ทราบและใช้ประโยชน์

วงจรการวิจัยของ Freeman มีลักษณะพิเศษตรงที่มีจุดตั้งต้นของจงจรหลายจุด หมายความว่าครูอาจเริ่มทำการวิจัยได้เกือบทุกขั้นตอน เช่น

ครูอาจเริ่มต้นที่ขั้นการรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดให้นักเรียนทำบันทึกประจำวัน แล้วนำบันทึกมาสังเคราะห์ว่านักเรียนมีการพัฒนาในเรื่องใด อย่างไร จะเร่งรัดการพัฒนาอย่างไร

ครูอาจเริ่มต้นที่ขั้นการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการนำการบ้านของนักเรียนมาวิเคราะห์ว่านักเรียนทำผิดอย่างไร และอะไรเป็นสาเหตุทำให้นักเรียนทำผิด จากนั้นก็วิจัยเพื่อแสวงหาแนวทางในทางแก้ไขต่อไป

วงจรการวิจัยของ Freeman ยังมีลักษณะพิเศษตรงที่กิจกรรมในวงจรแสดงถึงลักษณะบทบาทของครู นักวิจัย 4 บทบาทคือ

บทบาทในฐานะ นักปฏิบัติ (Activist) ที่มีบทบาทในการทำ (doing) ตามบทบาทนี้ครูนักวิจัยต้องปฏิบัติเพื่อให้รู้ในสิ่งที่ยังไม่รู้และต้องปฏิบัติในสิ่งที่ควรต้องปฏิบัติ นั้นคือครูนักวิจัยทำการสอนและขณะเดียวกันต้องปฏิบัติการวิจัยเพื่อให้รู้จักนักเรียนเป็นอย่างดีเพื่อที่จะสอนให้ได้ผลดีด้วย

บทบาทในฐานะนักมานุษยวิทยา (Anthropologist) ที่มีบทบาทในการเฝ้าดู (seeing) บทบาทนี้ครูนักวิจัยต้องสังเกตและทำความเข้าใจปรากฏการณ์/พฤติกรรม/ความคิดเห็นทั้งที่สังเกตโดยตรงและที่ไม่อาจสังเกตได้โดยตรงด้วย นอกจากนี้ยังต้องตระหนักถึงสิ่งที่ตนสังเกตได้และสิ่งที่ผู้อื่นสังเกตได้ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันเพื่อเรียนรู้จากกันและกัน

บทบาทในฐานะนักเล่าเรื่อง (Storyteller) ที่มีบทบาทในการบอกเล่า (telling) เพื่อให้องค์ความรู้ที่ครูนักวิจัยได้เรียนรู้เผยแพร่ไปสู่บุคคลที่เกี่ยวข้องอันจะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้ในวงกว้าง Freeman กล่าวว่าหน้าที่ของครู คือการปฏิบัติ แต่หน้าที่ของนักวิจัย คือการบอกเล่าผลการวิจัยด้วย ตามหลักการวิจัยปฏิบัติการของครู ครูนักวิจัยต้องมีบทบาทในฐานะนักเล่าเรื่องด้วยและสิ่งที่บอกเล่ามิใช่องค์ความรู้เชิงวิชาการอย่างเดียว แต่รวมถึงองค์ความรู้ที่เกิดจากความรู้ความเข้าใจในการสอนการวิจัยที่ได้ปฏิบัติจริงด้วย

บัณฑิตสอบครู www.sobkroo.com

บทบาทในฐานะ นักทฤษฎี (Theoretician) ที่มีบทบาทในการกำหนดคุณค่า (valuing) ของผลการสอนและการวิจัยที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมโดยส่วนรวม

วงจรการวิจัยปฏิบัติการที่กล่าวมานี้มีหลักการและขั้นตอนคล้ายคลึงกัน เป้าหมายของการวิจัยปฏิบัติการเน้นความสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนางานให้ดีขึ้น วงจรการวิจัยปฏิบัติการจึงมีลักษณะเหมือนกับวงจรคุณภาพ P-D-C-A (Plan –Do-Check-Act) ของ Demming และครูอาจดำเนินการวิจัยในชั้นเรียนตามวงจร เป็นงานเดียวกับการพัฒนาการเรียนการสอน หรือการประกันคุณภาพได้ กล่าวโดยสรุปการวิจัยในชั้นเรียนเป็นเพียงเครื่องมือหรือกลไกที่ช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น โดยมีการประกันคุณภาพทุกขั้นตอนการดำเนินงาน

2.5) ลักษณะของแผนแบบการวิจัยของครู

การวิจัยปฏิบัติการที่ใช้อยู่ในวงการศึกษาของประเทศต่าง ๆ แม้ว่าจะมีขั้นตอนการดำเนินงานเป็นแบบเดียวกัน แต่ความหนักแน่นในการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนมีความแตกต่างกัน จึงทำให้งาน วิจัยในชั้นเรียนมีลักษณะแตกต่างกัน แบ่งได้หลายประเภท Freeman แบ่งประเภทของการวิจัยปฏิบัติการออกเป็น 4 ประเภท ตามแนวคิดของนักวิจัยการศึกษา ชื่อ Leo van Lier ซึ่งเสนอหลักการวิจัยว่า โดยทั่วไปการวิจัยการศึกษาประกอบด้วยหลักการพื้นฐาน 2 หลักการ คือ หลักการจัดระเบียบ (organization) ซึ่งแสดงถึงระดับความเข้มของการจัดควบคุมผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยและหลักการปรับเปลี่ยนหรือการแทรกแซง (intervention) ซึ่งแสดงถึงระดับการแทรกแซงการสอนด้วยกระบวนการวิจัยของครู (Teacher research) 4 รูปแบบ ซึ่งแต่ละรูปแบบมีประโยชน์ในสภาพการณ์ที่ต่างกัน ลักษณะของแผนแบบการวิจัยของครูทั้ง 4 รูปแบบ แสดงด้วยตัวอย่างงานวิจัย ดังนี้

1) แผนแบบการวิจัยที่ 1 แบบทีการควบคุม (Controlling)

ครู Maya แบ่งนักเรียนในห้องเรียนเป็น 2 กลุ่ม โดยพยายามแบ่งให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีลักษณะคล้ายกันในด้านความสามารถ และสัดส่วนของนักเรียนชาย / หญิง ครู Maya ส่งเด็กนักเรียนกลุ่มหนึ่งไปเรียนชั่วโมงศิลปะ และสอนนักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งเรื่องทิศทาง ในวันต่อมา ครู Maya ให้งานนักเรียนทั้งสองกลุ่มทำงานเกี่ยวกับแผนที่และการระบุทิศทาง โดยมีวัตถุประสงค์จะติดตามดูว่าผลการทำงานของนักเรียนทั้งสองกลุ่มต่างกันอย่างไร นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการเรียนเรื่องทิศทางได้นำความรู้มาใช้หรือไม่ และบันทึกผลการวิจัยโดยการบันทึกวิดิทัศน์ แผนการวิจัยนี้มีการจัดระเบียบควบคุมผู้มีส่วนร่วมการวิจัยโดยการจัดให้มีกลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มเปรียบเทียบ และมีการแทรกแซงโดยการสอนเพิ่มพิเศษ ลักษณะแผนแบบการวิจัยนี้ คือ แผนแบบการวิจัยเชิงทดลอง (experiment design) หรือแผนแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (quasi-experimental design)

2) แผนแบบการวิจัยที่ 2 แบบมีการถามและทำ (Asking and Doing)

ครู Betty สนใจศึกษาว่านักเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ระดับต้นในชั้นเรียนของเธอ จะเข้าใจคำสั่งในการทำกิจกรรมหรือไม่ และชอบการใช้รูปแบบคำสั่งของครูแบบใดใน 3 แบบ คือแบบการ สั่งด้วยวาจา แบบการสั่งด้วยวาจาและให้ผู้เรียนทบทวนคำสั่ง และแบบการเขียนคำสั่งบนกระดานดำ ครู Betty สอนโดยใช้คำสั่งแต่ละแบบเป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ ตอนวันสุดท้ายของสัปดาห์ ครู Betty สอบถามนักเรียนว่าชอบการใช้คำสั่งแบบนั้น ๆ หรือไม่ และให้ผู้เรียนประมาณค่าว่าชอบการใช้คำสั่งแต่ละแบบมากน้อยเท่าไร โดยใช้มาตรประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ ชอบมากที่สุด ชอบ และไม่ชอบ แผนแบบการวิจัยนี้ไม่มีการจัดระเบียบหรือการควบคุม แต่มีการแทรกแซงการสอนโดยการใช้แบบของคำสั่งที่แตกต่างกัน ลักษณะแผนแบบการวิจัยนี้ คือแผนแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) หรือ แผนแบบการวิจัยแบบรวมพลัง (collaborative research)

3) แผนแบบการวิจัยที่ 3 แบบการวัด (Measuring)

ครู Vera มีนักศึกษาผู้ใหญ่ที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ในชั่วโมงสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองซึ่งมีการสนทนา นักศึกษาบางคนร่วมสนทนา แต่หลายคนไม่เข้าร่วมการสนทนา ครู Vera สังเกตเห็นว่าระดับการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาขึ้นอยู่กับหัวเรื่องการสนทนา และตัวผู้นำการสนทนา เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ครู Vera จึงทำการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษา โดยให้ระบุภูมิหลังของนักศึกษาแต่ละคนว่าอายุเท่าไร เรียนภาษาอังกฤษมานานเท่าไรความสนใจในหัวข้อการสนทนาที่มีอยู่ในเรื่องใดบ้าง และให้นักศึกษาระบุชื่อนักศึกษาที่ตนอยากให้เป็นผู้นำการสนทนามา 3 ชื่อ ข้อมูลที่ได้ช่วยให้ ครู Vera จัดกิจกรรมการสนทนาในชั้นเรียนได้ดีขึ้น โดยนักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม แผนแบบการวิจัยนี้มีการจัดระเบียบกำหนดชัดเจน โดยการสอบถามข้อมูลด้วยวิธีการสำรวจ แต่ไม่มีการสอนแทรกแซงเป็นพิเศษลักษณะแผนแบบการวิจัยนี้ คือ แผนแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research)

4) แผนแบบการวิจัยที่ 4 แบบเฝ้าดู (Watching)

ครู Joan ทำบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน (joumal) เกี่ยวกับการสอนนักเรียนชั้น ป.1 ที่เริ่มเรียนอ่าน – เขียน โดยบันทึกเหตุการณ์ทุกวัน ตั้งแต่ตอนเช้าอันเป็นช่วงเวลาที่นักเรียนใช้เวลาโดยอิสระ ต่อมาในชั่วโมงดนตรี ครู Joan มีเวลา 20 นาที ที่จะตรวจดูความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน และได้พบว่านักเรียนแต่ละคนมีความก้าวหน้าในการเรียนแตกต่างกัน ครู Joan คิดอย่างไตร่ตรอง และบันทึกความคิดสะท้อน (reflective memo) โดยการตั้งคำถามเป็นแนวทางในการบันทึกดังนี้ “ฉันกำลังศึกษากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างไร ศึกษาตามมุมมองของครูเพื่อจะหาวิธีการช่วยเหลือส่งเสริมให้นักเรียนรู้ดีขึ้น หรือศึกษาตามมุมมองของนักวิจัย เพื่อจะเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน?” ครู Joan บันทึกความคิดสะท้อนแยกเป็นสองคอลัมน์ คอลัมน์ความคิดในฐานะครู และคอลัมน์ความคิดในฐานะนักวิจัย เมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ ครู Joan ตัดสินใจเฝ้าสังเกตพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเพียง 2 คน ที่มีลักษณะแตกต่างกันมาก และเมื่อบันทึกเหตุการณ์ประจำวันและบันทึกความคิดสะท้อนได้ 2 – 3

สัปดาห์ ครู Joan จะนำบันทึกมาศึกษาทบทวน และเขียนรายงานการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 2 คน แผนแบบการวิจัยนี้ไม่มีการควบคุม และไม่มีการแทรกแซงแต่อย่างใด ลักษณะแผนแบบการวิจัยนี้คือ แผนแบบการวิจัยรายกรณี (case study research) หรือ แผนแบบการวิจัยธรรมชาติ (naturalistic research)

แผนแบบการวิจัยของครูทั้ง 4 แบบ ตามแนวคิดของ Freeman ที่นำเสนอข้างต้นล้วนเป็นงานวิจัยปฏิบัติการทั้งสิ้น การแยกประเภทของแผนแบบการวิจัยปฏิบัติการออกเป็น 4 แบบนี้มิใช่เป็นการแยกประเภทขาดจากกัน ความเป็นจริงลักษณะแผนแบบการวิจัยปฏิบัติการยังแตกต่างกันตามระดับการควบคุม และระดับการแทรกแซงได้มากน้อยแตกต่างกัน ดังนั้น การวิจัยปัจจัยปฏิบัติการอาจมีแผนแบบการวิจัยเชิงทดลอง หรือแผนแบบการวิจัยเชิงสำรวจ อีกหลายแบบที่มีระดับการควบคุมและการวัดแตกต่างกันได้อีกหลายแบบ

2.6) ประเภทของการวิจัยปฏิบัติการ

ประเภทการวิจัยปฏิบัติการได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom Action Research = CAR) การวิจัยในชั้นเรียนทำโดยครูผู้สอนเพื่อแสวงหาวิธีแก้ไขปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้แก้ปัญหา และพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนโดยตรง

2. การวิจัยปฏิบัติการแบบรวมพลัง (Collaborative Action Research) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการที่ดำเนินงานโดยครูหลายคนร่วมกันทำวิจัยเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนหลาย ๆ ชั้น หรือแผนกวิชา หรือภาควิชา ทีมงานนักวิจัยมักเป็นการรวมตัวกันของครูผู้มีความสามารถ ความชำนาญเฉพาะด้านแตกต่างกัน มาร่วมมือกันทำงานวิจัยโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน การร่วมมือรวมพลังทำงานจะทำให้ครูเกิดการเรียนรู้แบบลุ่มลึก (deep leaming) จากกันและกันได้มากกว่าการทำวิจัยคนเดียว (Bennet, Foreman – Peck and Higgins , 1996)

3. การวิจัยปฏิบัติการระดับโรงเรียน (School Action Research) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัตินอกที่ดำเนินงานโดยผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียน อาจรวมหน่วยงานนอกโรงเรียนด้วย โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาโรงเรียน และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

4. การวิจัยปฏิบัติการอิงชุมชน (Community- Based Action Research) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปฏิบัติการตามแนวคิดของ Stringer (1996) ซึ่งมีความเชื่อว่าโรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์กันแยกไม่ออก และครูมีหน้าที่ที่จะต้องสร้างความสัมพันธ์แบบสองทางระหว่างโรงเรียนและชุมชน ดังนั้น การทำการวิจัยปฏิบัติการโดยอาศัยความร่วมมือและรวมพลังจากชุมชน จึงเป็นวิถีทางที่จะสามารถระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งในการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาและการพัฒนาชุมชนในพร้อมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บ้านเดอบครู www.sabkroo.com

ขอบข่ายภาระหน้าที่ของครูเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการ เมื่อพิจารณาตามประเภทของการวิจัยปฏิบัติการทั้ง 4 ประเภท สะท้อนให้เห็นถึงขอบเขตการวิจัยและภาระหน้าที่ของครูจากระดับจุลภาคไปสู่ระดับมหภาคเหมือนละลอกคลื่น ดังแสดงในภาพที่ 4 ครูที่เป็นนักวิจัยที่เริ่มต้นทำการวิจัยปฏิบัติการควรจะเริ่มต้นจากการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนก่อน เมื่อมีประสบการณ์ในการวิจัยมากขึ้น จึงขยายขอบเขตการวิจัยกว้างขึ้นจนถึงขั้นการวิจัยปฏิบัติการอิงชุมชน นอกจากนี้ครูแต่ละคนที่ทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนอาจปรึกษาหารือ วิเคราะห์เปรียบเทียบผลงานแต่ละคน และสังเคราะห์สรุปเป็นรายงานการสังเคราะห์งานวิจัย หรือรวมกันเป็นทีมทำการวิจัยปฏิบัติการแบบรวมพลัง (collaborative action research) หรืออาจขยายขอบเขตการทำวิจัยลงสู่ระดับนักเรียน โดยจัดให้มีการเรียนการสอนให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (research-based leaming) ได้

2.7) ความสำคัญของการวิจัยในเรียน

1. เป็นการพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียน การสอนด้วยการวิจัย
2. เป็นการพัฒนาวิชาชีพของครู
3. เป็นการแสดงความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูด้วยการเผยแพร่ความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ
4. เป็นการส่งเสริม สนับสนุนความก้าวหน้าของการวิจัยทางการศึกษา

2.8) เป้าหมายของการวิจัยในเรียน

เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เกิดผลดีที่สุด ตามจุดมุ่งหมายและมาตรฐาน การเรียนรู้ของหลักสูตรด้วยตัวครูเอง

2.9) บทบาทของครูกับการวิจัยในเรียน

1. ครูในฐานะนักสอน
2. ครูในฐานะนักพัฒนาหลักสูตร
3. ครูในฐานะนักวิจัย

การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขหลักสูตรและการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนจะมีประสิทธิภาพได้ต้องอาศัยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียนโดยเมื่อไรก็ตามที่ครูมีการวางแผนการสอน(วิเคราะห์หลักสูตรจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้) นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ บันทึกผลที่เกิดขึ้น ขณะจัดกิจกรรมและนำผล (ข้อมูล) ที่เกิดกับนักเรียน (ผลสัมฤทธิ์ พฤติกรรมของนักเรียน บรรยากาศ ในชั้นเรียน) ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน การกระทำเช่นนี้เป็นบทบาทของนักการสอน นักพัฒนาหลักสูตรและนักวิจัยในเวลาเดียวกัน

www.sobkroo.com

3. การวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

3.1) ความหมายของการวิจัยพัฒนา (R & D)

การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา (R & D) เป็นการพัฒนาการศึกษา โดยพื้นฐานการวิจัย (Research Based Education Development) เป็นกลยุทธ์หรือวิธีการสำคัญหนึ่งที่นิยมใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา การศึกษา โดยเน้นหลัก เหตุผลและตรรกวิทยา เป้าหมายหลัก คือ ใช้เป็นกระบวนการในการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทางการศึกษา (Education Product)

R & D จะพบมากในเชิงธุรกิจ เช่น การผลิตสินค้าขึ้นมา 1 ชิ้น R จะทำการทดสอบคุณภาพของสินค้า D จะทำการวิจัยการตลาดถึงสินค้าตัวนี้ควบคู่ไปถึงความพึงพอใจ นำผลที่ได้จาก R & D หาคำตอบ ได้คำตอบนำมาปรับปรุงไปเรื่อย ๆ

สำหรับ R & D ในวงการศึกษาไม่มีความชัดเจน R เป็นการวิจัยเพื่อหาคำตอบ พอได้คำตอบก็จบการวิจัย รู้แล้ว ก็แล้วกันไป ไม่มีการดำเนินการอะไรต่อจากคำตอบวิจัยที่ได้ หรือวิจัยแล้วไม่พัฒนา สำหรับคนที่ทำหรือพัฒนา D จะทำโดยไม่ได้หาคำตอบก่อนว่าสิ่งที่ทำมีปัญหาหรือสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงคือ อะไร อาจคิดเดาเอาเอง หรือทำโดยคนอื่นบอกให้ทำหรือสั่งให้ไปทำ ทำหรือพัฒนาโดย ไม่มีการวิจัยมาก่อนนั่นเอง

ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ ต้องทำ R & D เป็นการวิจัยแล้วไม่ให้คนอื่นมาพัฒนาให้ หมายความว่า วิจัยเกี่ยวเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน เมื่อหาคำตอบได้แล้ว ก็นำคำตอบ (วิธีสอน) ไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนเอง ประเด็นหลักของ R & D อยู่ที่การพัฒนาการเรียนการสอน โดยอิงการวิจัย

ตารางวิเคราะห์ความแตกต่างวิจัย (Research) พัฒนา (Development) และวิจัยและพัฒนา (R &D)

วิจัย (Research)	**พัฒนา**(Development)	**วิจัยและพัฒนา**(R & D)
ปัญหาคือ เรื่องการอ่าน	ทำโครงการมากมาย เกิดจากนโยบาย/ สั่งให้ทำคิดทำเอง	ปัญหาคือ เรื่องการอ่าน สาเหตุคือ ขาดสื่อที่มีประสิทธิภาพ
การดำเนินการ ศึกษาพฤติกรรมการเรียน ของนักเรียน	การดำเนินการ จัดกิจกรรมตามโครงการ	การดำเนินการ สร้างและปรับปรุงสื่อให้ดี นำไปจัดกิจรรมการเรียนการอสน บันทึกผลการใช้/ผลสำเร็จ พร้อม ปัญหา อุปสรรคปรับปรุงสื่ออีกครั้ง นำไปสอนอีกเป็นครั้งที่ 2 บันทึก ผลสำเร็จหากมีปัญหาอีก ก็ปรับปรุง

		/พัฒนาสื่อนำไปสอนอีก บันทึกผล และเปรียบเทียบผลจนในที่สุดได้ สื่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ
สรุป **ได้คำตอบแล้ว รู้แล้วก็จบ ไม่ดำเนินการต่อ** **"วิจัยแล้วไม่พัฒนา"**	สรุป ทำโดยไม่ได้หาคำตอบว่า ปัญหาคืออะไร "พัฒนาโดยไม่ได้วิจัย"	สรุป หากคำตอบก่อน ลงมือทำ "พัฒนาโดยอิงการวิจัย"

3.2) ความแตกต่างระหว่างการวิจัยและการวิจัยในชั้นเรียน

หัวข้อ/ประเด็น	การวิจัยในชั้นเรียน	การวิจัยทางการศึกษา
ผู้ทำ	ครูผู้สอน	นักวิจัย นักวิชากร นักการศึกษา ศึกษานิเทศก์
คุณสมบัติผู้ทำ	มีความรู้วิธีการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	เทคนิคการวิจัย เนื้อหาที่จะทำวิจัย
เป้าหมายในการทำ	แก้ปัญหา/พัฒนานักเรียนในเรื่องเล็กแต่เป็นเรื่องที่สำคัญ	แก้ปัญหา/พัฒนา กลุ่มใหญ่ เรื่องที่สำคัญ
ทำเมื่อไร	เมื่อพบปัญหา	เมื่อมีงบประมาณ แรงงาน เวลา
เริ่มต้นอย่างๆ	วิเคราะห์ปัญหาที่แท้จริง	เพื่อกำหนดนโยบาย/แก้ปัญหาใหญ่ ๆ
ประเด็นปัญหาหรือคำถามการวิจัย	ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ในห้องเรียน ที่พบปัจจุบัน ปัญหาเฉพาะหน้า	ตรวจสอบเอกสารทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปัญหาที่มุมกว้าง
ทำไปทำไม	แก้ปัญหา / พัฒนา ปรับปรุงการเรียนการสอน	เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่
สถานที่ดำเนินการ	ในห้องเรียนที่ครูรับผิดชอบ	ทุกสถานที่ ที่ต้องการหาคำตอบ/อยากรู้
การดำเนินการ	แก้ปัญหาอย่างรวดเร็ว ทันที ควบคู่กับการเรียนการสอนตามปกติ ไม่เน้นระเบียบแบบแผนการวิจัย	บางครั้งอาจแยกมาทำวิจัยต่างหากจากการเรียนการสอนเน้นระเบียบแบบแผนการวิจัย
การสุ่มตัวอย่าง	ไม่เน้นการสุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ศึกษาคือผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง	เน้นการสุ่มชนิดที่คำนึงถึงความน่าจะเป็นเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัว

	หรือต้องการพัฒนา	แทนของประชากร ใช้วิธีการทางสถิติและความน่าจะเป็น
การค้นคว้าเอกสาร	ค้นคว้าอย่างง่าย ๆ และอนุโลมให้ใช้ข้อมูลแหล่งทุติยภูมิ	ทำอย่างกว้างขวาง ชัดเจน และเน้นใช้ข้อมูลแหล่งปฐมภูมิ
การวิเคราะห์ข้อมูล	ไม่เน้นการทดสอบความมีนัยสำคัญและมีการนำเสนอข้อมูลดิบประกอบ เน้นเชิงคุณภาพ	ใช้อนุมานสถิติในการทดสอบความมีนัยสำคัญและใช้เทคนิคของการวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ
แบบแผนการวิจัย	ตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นบางอย่างออกไป ใช้ระยะเวลาสั้น ไม่เข้มงวดในการควบคุมตัวแปร	มีการควบคุมตัวแปรอย่างเข้มงวดและใช้ระยะเวลายาวนาน
ผลการวิจัย	องค์ความรู้ที่จะนำมาปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนที่ดำเนินการอยู่/ไม่อ้างอิงไปใช้กับกลุ่มอื่น	องค์ความรู้กว้างขวางและครอบคลุมที่สามารถสรุปอ้างอิงไปยังกลุ่มอื่นได้
การประยุกต์ใช้ผล	ยึดความสอดคล้องกับการปฏิบัติ	ยึดความสอดคล้องกับทฤษฎี

4. การนำผลการวิจัยไปใช้

การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นขั้นตอนที่สำคัญ เพราะครูสามารถใช้นวัตกรรมที่ค้นพบไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร

ผลการนำไปใช้จะทำให้มีความสมบูรณ์และมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้เกี่ยวข้อง/หน่วยงานใช้เป็นข้อมูลในวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

4.1) ความสำคัญของการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุมาตรฐาน การเรียนรู้ของหลักสูตร เพราะครูได้ใช้สื่อ/นวัตกรรมที่มีคุณภาพ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ เชื่อถือได้
2. ทำให้ครูพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
3. ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ
4. ผู้บริหาร/หน่วยงานใช้ข้อมูลไปปรับปรุง/พัฒนา ตรงตามสภาพจริง
5. ครูใช้เป็นผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ / ความก้าวหน้าในวิชาชีพ
6. ทำให้มีข้อมูลปรับปรุงหรือพัฒนางานและกำหนดนโยบายของหน่วยงานทางการศึกษา

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

4.2) จุดมุ่งหมายในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอน
2. เพื่อปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานเฉพาะด้าน
4. เพื่อใช้ประเมินผลและพัฒนาการปฏิบัติงานของครูหรือหน่วยงาน

4.3) การเผยแพร่ผลงานวิจัย

หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนต้องดำเนินงานต่อเนื่อง คือ การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการเผยแพร่ผลงานวิจัย และการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเผยแพร่ผลงานวิจัย การจัดทำเครือข่ายการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในรูปแบบของเว็บไซด์ หรือ โฮมเพจ เพื่อนำเสนอผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4.4) แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน
2. นำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการเรียนการสอน
3. นำไปใช้พัฒนาวิชาชีพ

4.5) แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ของครู

1. ใช้แก้ปัญหาการเรียนการสอนโดยตรงนำนวัตกรรมไปใช้สอนซ่อมเสริม/สอนตามปกติ
2. นำไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอน รู้ว่ามีนวัตกรรมอะไร ใช้แก้ปัญหาอะไร
3. นำไปใช้พัฒนาหลักสูตร หน่วยการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล
4. นำไปใช้ในการพัฒนาวิชาชีพ

4.6) แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ของผู้บริหาร

1. ใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบายการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร ปรับปรุง/ดัดแปลงงาน/โครงการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างเป็นระบบ
2. กระตุ้นให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐาน
3. ส่งเสริมให้ครูค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ
4. ส่งเสริมให้ครูได้มีการประชุมแลกเปลี่ยนงานวิจัยของตนกับผู้อื่น

4.7) จุดที่ควรพิจารณาในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กระบวนการพัฒนาสื่อ/นวัตกรรม (บทที่ 3)
2. กระบวนการพัฒนาเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล (บทที่ 3)
3. สรุปผลการวิจัย/ข้อค้นพบการวิจัยเป็นอย่างไร (บทที่ 5)
4. ข้อบกพร่องในการดำเนินงานวิจัย (ข้อเสนอแนะ บทที่ 5)
5. ทำไมต้องวิจัย / ปัญหาคืออะไร (บทที่ 1)

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

งานพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนาการศึกษา

ระบบสารสนเทศทางการศึกษา

1) ความหมายของระบบ

ระบบ (System) คือ ชุดขององค์ประกอบซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ ต่อกันในรูปของความเป็นหนึ่งเดียว และดำเนินงานร่วมไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ประกอบด้วยส่วนสำคัญสี่ประการ คือ

1. ข้อมูลนำเข้า (Input)
2. กระบวนการประมวลผล (Process)
3. ผลลัพธ์ (Input)
4. การควบคุมการย้อนกลับ (Feedback Control)

2) ความหมายของ ข้อมูล สารสนเทศ

ข้อมูล (Data) คือ ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ หรือข้อมูลดิบที่ยังไม่ผ่านการประมวลผล ยังไม่มีความหมาย ในการนำไปใช้งาน ข้อมูลอาจเป็นตัวเลข ตัวอักษร สัญลักษณ์ รูปภาพ เสียง หรือ ภาพเคลื่อนไหว

สารสนเทศ (Information) คือ ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการประมวลผล หรือจัดระบบแล้ว เพื่อให้มีความหมายและคุณค่าสำหรับผู้ใช้

ระบบสารสนเทศ (Information System) หมายถึง ชุดของคน ข้อมูล และวิธีการ ซึ่งทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ หรือ สารสนเทศ คือข้อมูลที่ผ่านการประมวลผล บวก ลบ คูณ หาร เปรียบเทียบหรือตรวจสอบแล้วมีความชัดเจนขึ้น สามารถนำมาใช้ในการพิจารณาตัดสินใจ หรือดำเนินการใด ๆ ต่อไปได้ สารสนเทศจะถูกนำเสนอในรูปอัตราส่วน ร้อยละ การเปรียบเทียบ เช่น อัตราครูต่อนักเรียน การเปรียบเทียบงบประมาณที่ได้รับปัจจุบันกับอดีต การเปรียบเทียบผลการดำเนินการนับแต่เริ่มโครงการ การเปรียบเทียบผลกำไรต่อการลงทุน

ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดขององค์การคือคน คนคือผู้สร้างงานผลิต เป็นผู้ใช้บริการ เป็นผู้แก้ปัญหา และเป็นผู้ตัดสินใจ คนที่มีคุณภาพจะเป็นกระดูกสันหลังขององค์การ

3) ประเภทของระบบสารสนเทศ

1) ระบบประมวลผลธุรกรรม (Transaction Processing System : **TPS)** เป็นเครื่องมือของผู้บริหารระดับปฏิบัติการ (Operating Manager) เช่น ระบบสารสนเทศการบัญชี

2) ระบบสารสนเทศการจัดการ (Management Information System : **MIS**) เป็นเครื่องของผู้บริหารระดับสั่งการ หรือระดับกลาง (Tactical Manager) มี 3 ประเภท คือ รายงานตามตารางการผลิต รายงานตามต้องการ และรายงานพิเศษ

บ้านสอบครู www.sookroo.com

3) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System : **DSS**) เป็นเครื่องมือของผู้บริหารระดับนโยบาย หรือระดับสูง (Strategic Manager) และผู้บริหารระดับสั่งการหรือระดับกลาง(Tactical Manager)

4) ระบบการสนับสนุนระดับนโยบาย (Executive Support System : **ESS**) จำเป็นมากสำหรับการบริหารระดับสูง

การพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยใช้ วัฏจักรของการพัฒนาระบบ **SDLC** เป็นการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่องชัดเจนระหว่างผู้ใช้ กับ

4) บุคลากรในระบบสารสนเทศ ประกอบด้วย

1) **ผู้ใช้ (User)** ได้แก่บุคคลซึ่งใช้ระบบสารสนเทศเมื่อมีการนำออกมาใช้ ได้แก่ ผู้ใช้คอมพิวเตอร์และผู้จัดการ

2) **นักวิเคราะห์ระบบ (System Analyst)** จะทำงานร่วมกับผู้ใช้ เพื่อตรวจสอบความจำเป็นที่ต้องใช้สารสนเทศในกระบวนการของผู้ใช้

3) **นักออกแบบระบบ (System Designer)** เป็นผู้ออกแบบระบบให้ตรงกับความจำเป็นความต้องการของผู้ใช้

4) **นักเขียนโปรแกรม (Programmer)**ใช้โปรแกรม เพื่อรหัสคำสั่งสำหรับให้คอมพิวเตอร์แก้ปัญหา

1.2 ความสำคัญและประโยชน์ของข้อมูลสารสนเทศ

ปัจจุบัน IT มีความสำคัญทั้งในชีวิตประจำวัน ชีวิตการทำงาน และการดำเนินงานด้านต่างๆ จนบางครั้งอาจเปรียบข้อมูล และสารสนเทศ ได้เสมือนกับสายเลือดที่หล่อเลี้ยงการทำงานทุกด้านขององค์กรเพราะถ้าข้อมูลและสารสนเทศมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน ทำให้การบริหารจัดการมีศักยภาพยิ่งขึ้น สารสนเทศที่ดี มีประโยชน์ในด้านต่อไปนี้

1) **ประสิทธิภาพ (Effciency)** ได้แก่

1.1 ระบบสารสนเทศทำให้การปฏิบัติงานมีความรวดเร็ว

1.2 ระบบสารสนเทศช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างรวดเร็ว

1.3 ระบบสารสนเทศช่วยให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

1.4 ช่วยลดต้นทุน

1.5 ช่วยให้การประสานงานระหว่างฝ่ายต่างๆเป็นไปได้ด้วยดี

2) **ประสิทธิผล (Effeciveness)** ได้แก่

2.1 ระบบสารสนเทศช่วยให้การตัดสินใจ ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ได้

2.2 ระบบสารสนเทศช่วยในการเลือกผลิตสินค้า บริการที่เหมาะสม

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2.3 ระบบสารสนเทศช่วยในการดำเนินงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วขึ้นตรงกับความต้องการ

3) **ความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage)** ได้แก่ การมีการนำสารสนเทศมาใช้และทำให้เกิดการบริหาร จัดการแบบใหม่ เช่น E- Government Re- engineering Knowledge Management เป็นต้น

4) **คุณภาพชีวิตการทำงาน (Quality of Work Life)** เทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้เกิเครื่องมือการทำงานรูปแบบใหม่ๆ เช่น Tele/Video Conferencing Electron data Interchange Virtual Organization เป็นต้น ซึ่งทำให้ประหยัดทรัยากร และเพิ่มคุรภาพชีวิตได้

1.3 ลักษณะข้อมูลสารสนเทศที่ดี

ในปัจจุบันข้อมูลสารสนเทศมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ต่อการบริหารจัดการ เพราะถ้าข้อมูลมีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน จะทำให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นและผู้ปฏิบัติงานด้านข้อมูลสารสนเทศของหน่วยงาน ต้องคำนึงถึงลักษณะข้อมูลที่ดี ดังนี้

1. ความครอบคลุม คือ ข้อมูลจะต้องมีความครอบคลุมกับงานทุกๆเรื่อง และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความรวดเร็ว คือ สามารถหาได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลาที่ต้องการ
3. ความถูกต้อง คือ ข้อมูลจะต้องมีความถูกต้อง ไม่มีข้อผิดผลาด
4. ความทันสมัย คือ มีการปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
5. ความน่าเชื่อถือ คือ แหล่งที่มาของข้อมูล ตลอดจนกระบวนการจัดเก็บข้อมูล
6. ตรวจสอบ ได้ คือ ข้อมูลที่สามารถตรวจสอบได้

1.4 กระบวนการหรือขั้นตอนการจัดระบบสารสนเทศ

กระบวนการหรือขั้นตอนการจัดระบบสารสนเทศของหน่วยงาน มีผู้จัดไว้หลายขั้นแตกต่างกันไป แต่โดยทั่วไปแล้วมี้ขั้นตอนดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การจัดกระทำข้อมูล
4. การจัดเก็บข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำข้อมูลไปใช้

1.5 โปรแกรมที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลสารสนเทศในระดับสถานศึกษา สังกัด สพฐ.

1. โปรแกรม SMIS เป็นโปรแกรมที่เก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล สังกัด สพฐ. โดยการเก็บข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

บ้านสื่อบทความ www.eobkroo.com

1.1 ระยะแรก ใช้ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน ของแต่ละปี

1.2 ระยะที่สอง ใช้ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤศจิกายน ของแต่ละปี

2.. โปรแกรม OBEC เป็นโปรแกรมที่เก็บข้อมูลพื้นฐานทางการศึกษา โดยใช้ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน ของทุกปี

3. โปรแกรมโปรแกรม B_OBEC เป็นโปรแกรมที่เก็บเกี่ยวกับที่ดิน สิ่งก่อสร้าง โดยใช้ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน ของทุกปี

4. โปรแกรม M_ OBEC เป็นโปรแกรมที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับครุภัณฑ์ โดยใช้ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน ของทุกปี

5. โปรแกรม P_OBEC เป็นโปรแกรมที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับบุคลากร

1.6 ปัญหาอุปสรรคในการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ

จากการดำเนินงานการจัดเก็บข้อมูลที่ผ่านมาทุกปี มักจะพบปัญหาลักษณะคล้ายคลึงกันทุกปี กล่าวคือ

1. ปัญหาด้านคอมพิวเตอร์และโปรแกรม ซึ่งมีคอมพิวเตอร์ที่ล่าสมัย ความจุไม่พร้อมสำหรับ การจัดเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ โปรแกรมจัดเก็บมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย ฐานการเก็บขนาดใหญ่ ทำให้ปรับปรุง (update)ข้อมูลอยู่ตลอด และบางแห่งไม่สามารถทำได้ เนื่องจากงบประมาณจำกัด ส่วนปัญหาโปรแกรมจัดเก็บข้อมูลรายบุคคล เปลี่ยนแปลงบ่อย ซับซ้อน ไม่สมบูรณ์

2. ปัญหาบุคลากร ต้องปฏิบัติหน้าที่สอนด้วย คนที่ได้รับการอบรมแล้ว มีการเปลี่ยนแปลงย้ายบ่อย คนใหม่ไม่มีความรู้พื้นฐาน จัดเก็บและทำข้อมูลได้ช้า ไม่ทันเวลา และบุคลากรบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับการจัดเก็บและทำข้อมูลด้านนี้

บ้านสอบครู www.sookroo.com

ง. สรุปสาระสำคัญของบทบาทศึกษานิเทศก์ตามกรอบหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลง

1) หลักการ แนวคิดในการประชุมสัมมนาตามหลักสูตร

1. วิธีการเรียนรู้ของผู้มีประสบการณ์
2. ผู้นำการเปลี่ยนแปลง การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการเร่งรัดการเปลี่ยนแปลง (Leading change, Change management, CAP, ผู้บริหารการเปลี่ยนแปลงของ กพร.)
3. การพัฒนาคนในสภาวะการปฏิบัติงานปกติ (On the job training)
4. การพัฒนาคุณภาพโดยกระบวนการนิเทศ(Innovation-นวัตกรรม, วิธีการช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้คนที่ล้าหลังให้ทันสมัย, การมองเห็นภาพรวมแล้วนำมาปรับเป็นเป้าหมายใหม่)

2) วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมและพัฒนาหัวหน้ากลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาในการบริหารจัดการการนิเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
2. เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และทักษะความเป็นผู้นำทางการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง
3. เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในการสร้างสรรค์งานการนิเทศการศึกษา

3) เทคนิคที่ใช้ในการประชุมสัมมนา

1. กระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน(Participatory Learning)
2. กระบวนการฝึกปฏิบัติ และสรุปความรู้
3. กระบวนการฝึกทักษะผู้นำ

4) ทักษะผู้นำที่มุ่งส่งเสริมพัฒนา

ประกอบด้วย ทักษะการคิดเชิงระบบ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสาร

5) เนื้อหาสาระ/หน่วยการประชุมสัมมนา ได้แก่

หน่วยที่ 1 คุณภาพการศึกษาที่เป็นอยู่ (Quality Profiles)

หน่วยที่ 2 มุ่งสู่เป้าหมายที่ร่วมกัน (Creating A Shared Needs)

หน่วยที่ 3 สรรค์สร้างวิสัยทัศน์เป็นตัวตน (Shaping A Vision)

หน่วยที่ 4 รวมพลขับเคลื่อนพันธสัญญา (Mobilizing Commitment)

หน่วยที่ 5 ติดตามความก้าวหน้าตามเข็มมุ่ง (Monitoring Progress)

หน่วยที่ 6 ผดุงคุณภาพให้ยั่งยืน (Making Change Last)

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6) สรุปสาระสำคัญ(แนวคิด องค์ความรู้) แต่ละหน่วย

6.1 หน่วยที่ 1 คุณภาพการศึกษาที่เป็นอยู่ (Quality Profiles)

เรื่อง การบริหารโดยใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านคุณภาพ

แนวคิดหลัก

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำเป็นต้องมีข้อมูลคุณภาพ (Quality Profiles) ของสิ่งที่จะพัฒนาอย่างชัดเจน ครอบคลุมภาระงานทุกด้าน จึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพเริ่มต้นอย่างมีประสิทธิภาพ ศึกษานิเทศก์ซึ่งมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงต้องมีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับคุณภาพของนักเรียน ครู ผู้บริหาร และ ศึกษานิเทศก์ในสังกัดที่ชัดเจน ครอบคลุมและเพียงพอ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมาย

6.2 หน่วยที่ 2 มุ่งสู่เป้าหมายที่ร่วมกัน (Creating A Shared Needs)

เรื่อง การกำหนดเป้าหมายความต้องการร่วมกัน

แนวคิดหลัก

การกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ครอบคลุม และชัดเจน ทำให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตรง และสอดคล้องกับสภาพของสถานศึกษาที่ต้องการพัฒนาให้มีคุณภาพมากขึ้น ซึ่งในการกำหนดเป้าหมายของการพัฒนาต้องให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของงานที่จะพัฒนาและร่วมกันพัฒนางานอย่างเต็มที่

6.3 หน่วยที่ 3 สรรค์สร้างวิสัยทัศน์เป็นตัวตน (Shaping A Vision)

6.3.1 เรื่อง การออกแบบกิจกรรมนำสู่การปฏิบัติ

แนวคิดหลัก

วิสัยทัศน์ เป็นภาพความสำเร็จหรือเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต การแปลงวิสัยทัศน์ให้เป็นการกระทำที่เป็นรูปธรรม จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงสภาพในอนาคตเข้าใจง่ายและลงมือปฏิบัติได้จริง ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญของหัวหน้ากลุ่มนิเทศฯ ที่จะต้องขับเคลื่อนการนิเทศให้สอดคล้องไปกับการบริหารและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย หรือวิสัยทัศน์นั้น ๆ

6.3.2 เรื่อง การออกแบบนวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการศึกษา

แนวคิดหลัก

การมีนวัตกรรมที่ดี มีคุณภาพ สอดคล้องกับกระบวนการที่ต้องการบริหารการเปลี่ยนแปลงทำให้สามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6.4 หน่วยที่ 4 รวมพลขับเคลื่อนพันธสัญญา (Mobilizing Commitment)

เรื่อง การสร้างการยอมรับเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

แนวคิดหลักการ

การคิดและการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการนิเทศการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้ทุกคนรู้สึกเป็นเจ้าของ ต้องการพัฒนาคุณภาพและเกิดการยอมรับเพื่อขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่างกรอบความคิดในการนิเทศ PI-IDRED

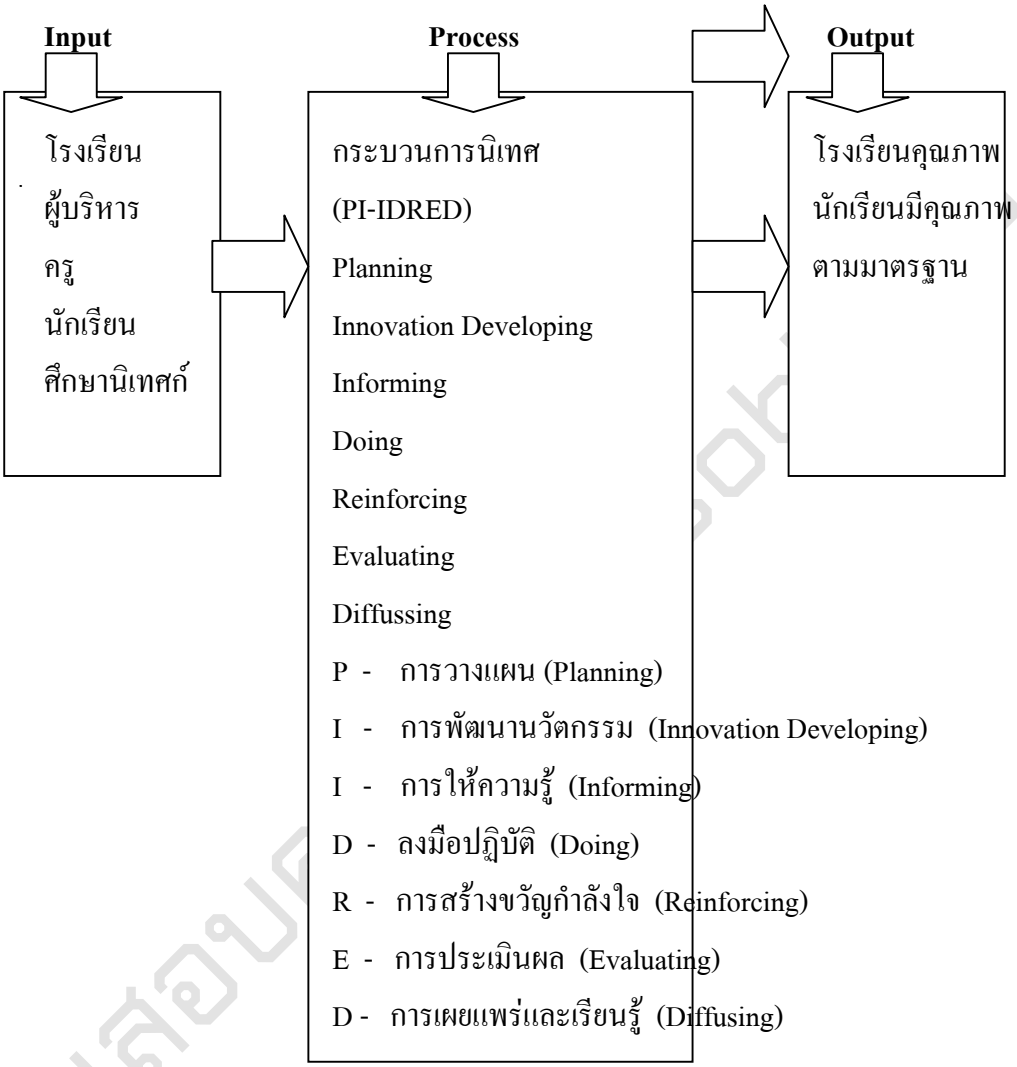

6.5 หน่วยที่ 5 ติดตามความก้าวหน้าตามเข็มมุ่ง (Monitoring Progress)

6.5.1 เรื่อง การติดตามความก้าวหน้า

แนวคิดหลัก

การติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพนักเรียน และพฤติกรรมการปฏิบัติงานของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง จะทำให้ผู้นิเทศทราบผลสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และการพัฒนาพฤติกรรมการปฏิบัติงานของผู้เกี่ยวข้อง ตลอดถึงการปรับปรุงแก้ไขสภาพปัญหาข้อขัดข้องในปัจจุบัน ได้ทันท่วงที

การติดตามความก้าวหน้าของโครงการ นอกจากจะช่วยให้รู้ว่างาน / โครงการกำลังเดินไปถึงจุดไหนแล้ว ยังสามารถช่วยแสวงหาความร่วมมือ และความต่อเนื่องของโครงการ อีกทั้งยังจะสามารถหาวิธีการแก้ไข เมื่อพบว่ากำลังดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย พร้อมทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ทีมงานและผู้เกี่ยวข้องปรับปรุงแก้ไขวิธีการดำเนินงาน การติดตามความก้าวหน้า จำเป็นต้องวัดผลโครงการอย่างถูกต้องและต่อเนื่อง ผลจากการเก็บข้อมูลก่อนเริ่มโครงการ และผลที่ได้หลังจากมีการเปลี่ยนแปลง จะทำให้ทราบความก้าวหน้า และต้องชี้แจงให้ทุกคนทราบ

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามความก้าวหน้า

ในปีงบประมาณ 2547 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับการสนับสนุนจากบริษัท จี อี แคปิตอลประเทศไทย ในการพัฒนาโครงการ1 อำเภอ 1โรงเรียนในฝัน โดยได้นำหลักสูตรกระบวนการเร่งรัดให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Change Acceleration Process) ซึ่งเป็นหลักสูตรพัฒนาองค์กรของบริษัท General Electric ที่ใช้ร่วมกันทั่วโลก มาใช้ในการพัฒนาศึกษานิเทศก์และผู้บริหารโรงเรียนในฝันต้นแบบ กระบวนการเร่งรัดให้เกิดความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะมีองค์ประกอบการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพอยู่ 7 ปัจจัย ได้แก่

1. การนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Leading Change)
2. การสร้างความจำเป็นร่วมกัน (Creating A Shared Need)
3. การแปลงวิสัยทัศน์เป็นการกระทำ (Shaping A Vision)
4. การกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ (Mobilizing Commitment)
5. การทำให้การเปลี่ยนแปลงคงอยู่ (Making Change last)
6. การติดตามความก้าวหน้า (Monitoring Progress)
7. การปรับระบบ และโครงสร้าง (Change Systems & Structures)

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามความก้าวหน้า (Monitoring Progress) ที่กล่าวถึงในที่นี้เป็นเครื่องมือที่ประยุกต์ใช้มาจากปัจจัยหนึ่งในกระบวนการเร่งรัดให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของบริษัท General Electric ดังกล่าว ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการติดตามความก้าวหน้าของโครงการมี 2 ชนิด คือ

1. ตารางการวิเคราะห์พฤติกรรมที่ควรเปลี่ยนแปลงของผู้เกี่ยวข้อง (Stakeholder : Behavioral Change Analysis) ใช้สำหรับติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพนักเรียน และพฤติกรรมการปฏิบัติงานของครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียน และศึกษานิเทศก์ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามงาน / โครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ ตัวอย่างเช่น โครงการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อาจวิเคราะห์ได้ดังนี้ลักษณะของเครื่องมือ เป็นตารางแสดงความสัมพันธ์ของรายการต่าง ๆ 4 อย่าง ซึ่งแต่ละรายการมีความหมาย ดังนี้

Stakeholder หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการ เช่น โครงการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3มีบุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ นักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์

Desired Behavior หมายถึง พฤติกรรมที่ต้องการพัฒนาของนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ในที่นี้ให้กำหนดเกณฑ์คุณภาพที่ต้องการพัฒนาด้วย เช่น โครงการพัฒนาการสอนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่ต้องการให้เกิดคืออะไร และมีเกณฑ์คุณภาพที่ต้องการเท่าไร

Progress หมายถึง ระดับพฤติกรรมของแต่ละคนในสภาพปัจจุบัน ซึ่งจะมีโอกาสพัฒนาขึ้นหลังจากได้ดำเนินการแก้ไขหรือดำเนินงานโครงการต่อไปอีกระยะหนึ่ง

Action หมายถึง วิธีการหรือแนวทางแก้ไขให้พฤติกรรมใน Progress มีระดับคุณภาพสูงขึ้นตามที่ต้องการ

2. ภาพความเปลี่ยนแปลง (Quality Progress Profile : QPP) ใช้สำหรับติดตามความก้าวหน้าของโครงการที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันว่าประสบผลสำเร็จเพียงใด โดยมุ่งประเมินพฤติกรรมของนักเรียน ครูผู้สอน ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ว่ามีคุณภาพในระดับใด ในที่นี้ให้เปรียบเทียบระหว่างเกณฑ์คุณภาพที่ต้องการกับระดับคุณภาพที่เกิดขึ้นจริง จากการติดตามความก้าวหน้าในแต่ละครั้ง

6.5.2 เรื่อง Coaching

แนวคิดหลัก

การชี้แนะ เป็นเทคนิควิธีการหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของบุคคลโดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงานนั้น หรือ การช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ที่มีอยู่และ/หรือได้รับการพัฒนาศักยภาพ ไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.ทำอย่างไรหัวหน้ากลุ่มนิเทศฯ ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียนและ ครูผู้สอนจะมองเห็นคุณภาพนักเรียนร่วมกัน/ตรงกัน เพื่อหาแนวทางเพิ่มพูนคุณภาพร่วมกัน

-ศึกษานิเทศก์จะชี้แนะเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพการสอนของครูอย่างไร

-ผู้บริหารจะชี้แนะเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพการสอนของครูอย่างไร

-หัวหน้ากลุ่มนิเทศฯ จะส่งเสริมให้ ศึกษานิเทศก์/ผู้บริหารจะชี้แนะเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพการสอนของครูอย่างไร

2.การมองเห็นคุณภาพร่วมกัน/ตรงกัน เกิดจาก

-การร่วมกันตรวจสอบข้อมูล

-การสรุปประเด็น คุณภาพ สิ่งที่ดีงาม/เป็นประโยชน์

-แนวทางเพิ่มพูนคุณภาพงาน

-การผูกพันลงมือทำงานร่วมกัน

บัณฑิตแนะแนว www.sookroo.com

การชี้แนะ(Coaching): ยุทธวิธีสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ

บทบาทที่หลากหลายในการพัฒนา

การช่วยเหลือครูจำเป็นต้องใช้กลุ่มบุคคล บทบาท และกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อนำพาครูไปสู่จุดหมายที่พึงประสงค์

จากแผนภาพ แสดงให้เห็นว่ามีมิติของการช่วยเหลือครูให้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน อย่างน้อย 4 มิติ คือ การนิเทศ(supervision) การเป็นพี่เลี้ยง(mentoring) การอบรม(training) และการชี้แนะ(coaching) ที่ผู้ที่รับผิดชอบงานพัฒนา ควรใช้บทบาทเหล่านี้ในจังหวะที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

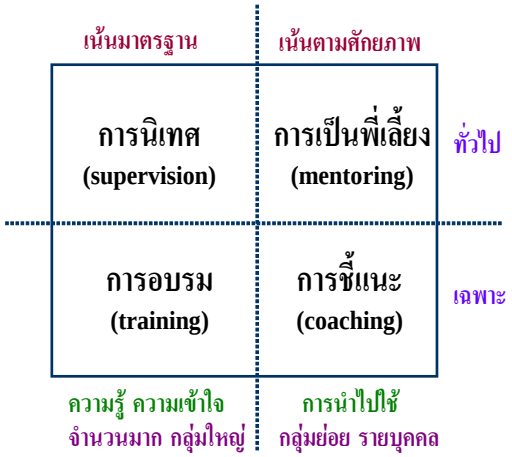

การนิเทศ เป็นการดำเนินการโดยผู้มีประสบการณ์ในการใช้กระบวนการ วิธีการต่าง ๆ ในการให้ความช่วยเหลือ อำนวยการ กำกับ ดูแล เพื่อคุณครูสามารถพัฒนาความรู้ ความสามารถได้ตามเป้าหมายขององค์กร

การเป็นพี่เลี้ยง เป็นวิธีการที่ผู้ที่มีประสบการณ์ให้ความช่วยเหลือผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่าให้ได้รับการพัฒนาทั้งเรื่องวิชาชีพและ การดำเนินชีวิต ให้พัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ได้วางไว้ร่วมกัน

การอบรม เป็นวิธีการให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน โดยมีหลักสูตรและวิธีการในการดำเนินการเฉพาะ ให้ได้ผลตามมาตรฐานที่วางไว้

การชี้แนะ เป็นวิธีการในการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของคุณครู โดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงานนั้น หรือ การช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่และ/หรือ ได้รับการอบรมมาไปสู่การปฏิบัติได้

บทบาทการนิเทศ และการเป็นพี่เลี้ยง มีลักษณะเป็นบทบาทใหญ่ หรือทั่วไป มีบทบาทย่อยซ้อนอยู่มากมาย ได้แก่ การประสานกับกลุ่มบุคคลเพื่อมาช่วยเหลือการจัดการเรียนการสอนของคุณครู ประสานผู้บริหารในเรื่องนโยบาย การอำนวยความสะดวกในเรื่องต่างๆ และการวางระบบการทำงานร่วมกัน

บทบาทการอบรม และการชี้แนะ มีลักษณะเป็นบทบาทย่อย หรือเฉพาะ ของการนิเทศและการเป็นพี่เลี้ยง เป็นบทบาทที่ทำงานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูโดยตรง

บทบาทการนิเทศ และการอบรม เป็นการทำงานที่เน้นมาตรฐานของงานนั้น กล่าวคือมีมาตรฐานไว้ แล้วดำเนินการพัฒนาให้เกิดผลตามมาตรฐานนั้น แต่ในมิติของการนิเทศและการอบรมนั้น เน้นไปที่การช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นิเทศหรืออบรมเป็นหลัก และเป็นบทบาทที่ใช้กับคุณครูกลุ่มใหญ่ หรือมีจำนวนมาก

บ้านสอนครูเพ็ญ.สอนkroop.com

บทบาทการเป็นพี่เลี้ยง และการชี้แนะ เป็นการทำงานที่เน้นตามศักยภาพหรือความสามารถของบุคคล เป็นการช่วยให้คุณครูนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่ หรือที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติให้เกิดผล ดังนั้นจึงใช้ในการพัฒนากลุ่มคนจำนวนน้อยอย่างเข้มข้น ตามประกบการทำงานอย่างใกล้ชิด เช่น สังเกตการสอนในชั้นเรียน พิจารณาผลงานนักเรียนร่วมกันกับครู เป็นการพัฒนาในบริบทการทำงานในโรงเรียน

บทบาททั้งหมด มีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กัน การพัฒนาครู จำเป็นต้องอาศัยบทบาทต่างๆ ในจังหวะที่เหมาะสมมาใช้อย่างผสมผสานกัน โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ การช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติในชั้นเรียนที่ยั่งยืนได้ ตัวอย่างเช่น

เมื่อพบว่าอุปสรรคที่ทำให้การสอนกระบวนการคิด เกิดจากนักเรียนมีปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย ทำให้คิดไม่ได้ดี ก็ใช้บทบาทการนิเทศ ประสานผู้ที่เกี่ยวข้องมาใช้ความช่วยเหลือ หาทางแก้ปัญหา

ในการจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการสอนกระบวนการคิดให้แก่ครู ต้องใช้บทบาทในการออกแบบการจัดการอบรมที่ช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการสอนกระบวนการคิด

เมื่อครูกลับไปที่โรงเรียนเพื่อนำความรู้ใหม่ที่ได้ไปจัดการเรียนการสอน ก็ต้องอาศัยบทบาทการชี้แนะที่ไปช่วยให้ครูเชื่อมโยงความรู้ใหม่ที่ได้ไปสู่การเรียนการสอนของตนเองให้ได้

ต่อมาเมื่อดำเนินการชี้แนะไปสักระยะ พบว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจที่จำเป็นที่ทำให้การสอนกระบวนการคิดยังไม่ดีนัก เช่น มีปัญหาเรื่องการใช้คำถามกระตุ้นคิด เรื่องการใช้เครื่องมือส่งเสริมการคิด (thinking tools) ก็อาจมีการจัดอบรมในเรื่องเฉพาะเพิ่มเติม แล้วตามไปชี้แนะต่อ จึงเป็นวงจรที่ต่อเนื่องสลับกันไปจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ต้อง ดังภาพ

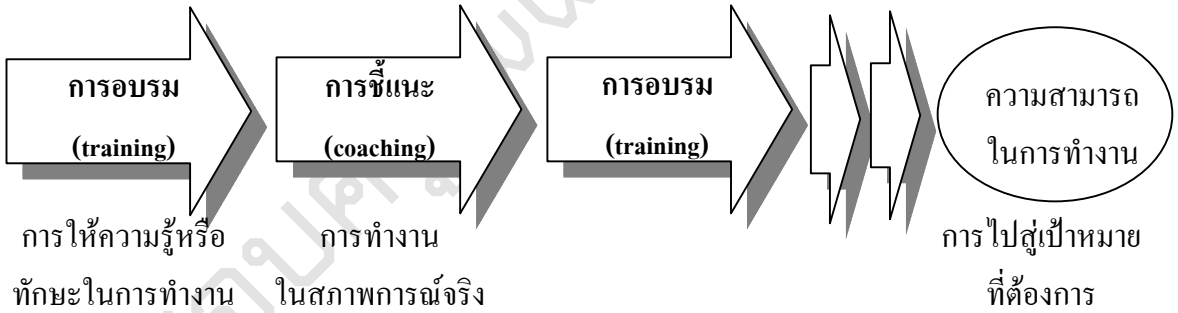

ด้วยเหตุที่ ภาษาที่ใช้ในภาษาอังกฤษว่า train แปลว่า รถไฟ และ coach แปลว่า รถม้า เลยพูดกันเล่นว่าการพาครูไปสู่จุดหมายที่วางไว้ต้องใช้พาหนะหลายอย่าง ที่สำคัญคือ รถไฟ กับรถม้า ต้องพานั่งรถไฟ แล้วต่อรถม้าอยู่หลายเที่ยวจึงจะถึงเป้าหมายที่ต้องการ และมีข้อเตือนใจว่า การใช้พาหนะอย่างเดียว วิธีการเดียวไปถึงเป้าหมายได้ยาก

นอกจากวิธีการและบทบาทดังกล่าวแล้ว เรื่องของทิศทางหรือเป้าหมาย อันเป็นดวงดาวในการพัฒนาก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน ต้องมีความชัดเจน ท้าทาย แต่ไปถึงได้ ทุกคนเดินทางพร้อมกัน และฟันฝ่าอุปสรรคร่วมกัน

ยุทธวิธีการชี้แนะ (coaching)

ให้ลองนึกถึงว่า เวลาจะเดินทางไปที่ใด หากไม่ไกลจนเกินไปนัก เราก็สามารถเดินไปได้เอง แต่หากระยะทางไกลการเดินก็ดูเป็นเรื่องยุ่งยากลำบาก จึงจำเป็นหาพาหนะมาช่วยให้สะดวกสบายขึ้น ในลักษณะเดียวกันนี้เอง โลกของการทำงาน งานบางอย่างที่ไม่ซับซ้อนนัก บุคคลก็สามารถปฏิบัติจนสำเร็จได้ด้วยตนเอง แต่หากเป็นงานที่ต้องใช้ทักษะความสามารถขั้นสูง ก็ยิ่งต้องมีวิธีการเข้ามาช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น และงานการสอนก็ถือเป็นงานที่ซับซ้อนที่สุดอาชีพหนึ่ง จึงจำเป็นต้อง อาศัยการชี้แนะมากเป็นทวีคูณ

ในภาษาอังกฤษ coach หมายถึง ยานพาหนะชนิดหนึ่งที่ใช้ขนส่งบุคคลจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ต่อมามีการยืมคำนี้มาใช้ในการทำงาน หมายถึง การช่วยให้บุคคลสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้

ประวัติความเป็นมาของ การชี้แนะ(coaching) มีเรื่องที่น่าสนใจ ดังนี้

Zeus และ Skiffington (2002: 6-7) ได้อธิบายว่า คำว่า coaching ปรากฏขึ้นในภาษาอังกฤษราวปี 1500 ซึ่งหมายถึง ยานพาหนะชนิดหนึ่งที่ใช้ขนส่งคนจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง แนวคิดของการขนส่งนี้ได้นำมาใช้ในการชี้แนะให้บุคคลทำงานมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ไม่ได้เป็นระบบนัก จนกระทั่ง ปี 1850 การชี้แนะถูกนำไปใช้ในมหาวิทยาลัยในอังกฤษ หมายถึง ผู้ติว(tutor) หรือบุคคลที่ช่วยให้นักเรียนที่เตรียมตัวสอบ อย่างไรก็ตามการชี้แนะในยุคนั้นยังเป็นไปในลักษณะของการสั่งการ การบอก หรืออธิบายความรู้ (passive passenger) ศิริกานดา ศรีชลัมภ์ (2547: 41) เขียนถึงวิธีการศึกษาของมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดว่า *"...ไม่ใช้การบรรยาย การสอนจะเป็นแบบมอบหมายให้มีอาจารย์ที่ปรึกษาคือ ติวเตอร์ แต่ละสัปดาห์จะไปพบกับติวเตอร์ พร้อมกับนักศึกษาอีกประมาณ 3-4 คน ในแต่ละวิชาที่เรียนนั้น ติวเตอร์จะให้หนังสือกับบทความวิชาการให้ไปเขียนเรื่องประมาณ 3-4 หน้า เมื่อนำมาส่งแล้วก็มานั่งถกเถียงกัน ซึ่งเป็นการเรียนที่ ใช้การระดมความคิด เขาใช้ระบบนี้โดยตลอด ในสัปดาห์นึ่งจะต้องเรียนแบบนี้ประมาณ 6-7 ชั่วโมง..."*

รถ coach พาหนะขนส่งที่มาของชื่อการชี้แนะ(

ราวปี 1930-1940 มีการใช้การชี้แนะโดยกลุ่มคนที่เรียกว่า พี่เลี้ยง(mentor) เพื่อช่วยเหลือบุคคลให้สามารถทำงานได้ตามที่พี่เลี้ยงต้องการให้เกิดขึ้น ถือเป็นยุคแรก ๆ ที่ถือว่าการชี้แนะเป็นบทบาทหน้าที่ของพี่เลี้ยง

การชี้แนะในการบริหารธุรกิจ ได้ปรากฏครั้งแรกในเอกสารการบริหารธุรกิจในปี 1950 ซึ่งถือเป็นทักษะของการบริหารอย่างหนึ่ง

ต่อมาได้แพร่ขยายแนวคิดการชี้แนะไปยังแคนาดา มีการผนวกเอาการชี้แนะทักษะชีวิตและการชี้แนะทางธุรกิจเข้าด้วยกัน ในระยะแรกการชี้แนะเป็นวิชาชีพที่ปฏิบัติการดูแลต่อเนื่องจากการอบรมและมีการแต่งตั้งบุคคลทำหน้าที่นี้เป็นการเฉพาะ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

การชี้แนะในปัจจุบันได้แตกแขนงออกมาจากหลักการและการปฏิบัติในสาขาจิตวิทยาการกีฬา (sport psychology) นำมาปรับใช้ในวงการธุรกิจ การบริหาร และการชี้แนะทักษะชีวิต

ในระยะต่อมาเริ่มมีการนำแนวคิดเรื่องการชี้แนะมาใช้ในเกือบทุกวงการ มีผู้ชี้แนะ(coach) หรือพี่เลี้ยง (mentor) ที่ถือเป็นวิชาชีพเฉพาะ ในต่างประเทศมีองค์วิชาชีพนี้เข้ามาดูและพัฒนาทักษะการชี้แนะอย่างเป็นล่ำเป็นสัน สำหรับวงการการศึกษาในประเทศไทย เรื่องการชี้แนะ นี้คงเป็นเรื่องใหม่มาก เวลาพูดกันในวงนักการศึกษาที่ไร คนมักเข้าใจถึงโค้ชของนักกีฬาอยู่ทุกทีไป

ความหมาย

มีคนแปล คำว่า coaching เป็นภาษาไทยหลายคำ บางคนใช้ทับศัพท์ไปเลยก็มี แต่ผู้เขียนชอบคำที่ง่ายงามอย่าง “การชี้แนะ” เพราะการชี้เป็นการบอกทิศทางให้ การแนะก็เป็นการเสนอแนวทางให้เดินไปสู่ทิศนั้น ส่วนการจะเดินไปทิศนั้น หรือจะเลือกเดินทางใดก็ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจเลือกของผู้รับการชี้แนะเป็นหลัก

การชี้แนะคือ วิธีการในการพัฒนาสมรรถภาพการทำงานของบุคคลโดยเน้นไปที่การทำงานให้ได้ตามเป้าหมายของงานนั้น หรือ การช่วยให้สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่มีอยู่และ/หรือ ได้รับการอบรมมาไปสู่การปฏิบัติได้

จากความหมายของการชี้แนะที่ได้ประมวลมา อาจสรุปได้ดังนี้

1. มีลักษณะเป็นกระบวนการ คือ ประกอบด้วยวิธีการหรือเทคนิคต่าง ๆ ที่วางแผนไว้อย่างดี ดำเนินการตามขั้นตอน จนกระทั่งบรรลุเป้าหมาย
2. มีเป้าหมายที่ต้องการไปให้ถึง 3 ประการ คือ
   2.1 การแก้ปัญหาในการทำงาน
   2.2 พัฒนาความรู้ ทักษะหรือความสามารถในการทำงาน
   2.3 การประยุกต์ใช้ทักษะหรือความรู้ในการทำงาน
3. มีลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชี้แนะกับผู้รับการชี้แนะ คือ เป็นกลุ่มเล็กหรือรายบุคคล (one-on-on relationship and personal support) และใช้เวลาในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
4. มีหลักการพื้นฐานในการทำงาน ได้แก่
   4.1 การเรียนรู้ร่วมกัน (co-construction) คือ ไม่มีใครรู้มากกว่าใคร จึงต้องเรียนไปพร้อมกัน
   4.2 การให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง
   4.3 การเสริมพลังอำนาจ (empowerment) เป็นการช่วยค้นหาพลังในตัวบุคคล เมื่อค้นเจอก็คืนพลังนั้นให้เขาไป
5. เป็นกระบวนการที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพ กล่าวคือ ในการพัฒนาวิชาชีพต้องมีความสัมพันธ์กับวิธีการพัฒนาอื่น ๆ ลำพังการชี้แนะอย่างเดียวไม่อาจทำให้การดำเนินงานสำเร็จได้

ความสำคัญของการชี้แนะ

กระบวนการ วิธีการในการพัฒนาในการพัฒนาครูประจำการนั้นมีหลากหลายมาก ซึ่งต่างมีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงการสอนของครูแตกต่างกันไป วิธีการที่ถือว่ามีประสิทธิภาพและช่วยให้ครูได้พัฒนาการสอนได้อย่างยั่งยืนวิธีหนึ่ง คือ *การชี้แนะ* เนื่องจากสามารถทำให้ครูเกิดความรู้ ทักษะ และสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายปลายที่มุ่งหวังให้เกิดขึ้น ดังตาราง

ประเภทของการพัฒนาวิชาชีพ (continuing development components)	ระดับของผลกระทบที่เกิดขึ้น			
	ความตระหนัก	ความรู้	ทักษะ	การนำไปใช้
การให้ศึกษาค้นคว้าการอ่าน หรือ การฟังบรรยาย	■			
การให้เห็นแบบอย่างและการได้สังเกตการปฏิบัติงานที่ดี	■	■		
การให้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จำลองและมีเพื่อนครูให้ข้อมูลป้อนกลับ	■	■	■	
การรับการชี้แนะการสอนในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาความสามารถในการสอน	■	■	■	■

ที่มา : http://virtualschoolnew.lftm.ncsl.org.uk

Gottesman (2000: 127) ให้ข้อมูลไว้ว่าในการถ่ายโยงทักษะใหม่(transfer/Internalization of new skills) เมื่อเราใช้วิธีการถ่ายโยงการเรียนรู้ด้วยวิธีการชี้แนะแก่ ครู และผู้บริหาร ความรู้และทักษะใหม่จะมีความคงทนมากกว่าวิธีการอื่น ๆ กล่าวคือ หลังรับการชี้แนะสามารถจดจำความรู้ได้ถึงร้อยละ 90 และแม้ว่าเวลาจะผ่านไปนานระดับความรู้ความเข้าใจก็ยังคงอยู่ที่ระดับร้อยละ90 ดังนี้

วิธีการที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร	ระดับของความรู้ในระยะสั้น (know level or short term)	ระดับของความรู้ในระยะยาว (application level or long term)
ให้ความรู้เชิงทฤษฎี(theory)	20%	5%
การสาธิต(demonstration)	35%	10%
การเป็นแบบอย่าง และแนะนำวิธีปฏิบัติ (modeling and guided practice)	70%	20%
การให้ปฏิบัติและรับข้อมูลป้อนกลับ(feedback)	80%	25%
การชี้แนะ(coaching)	**90%**	**90%**

หลักการของการชี้แนะ

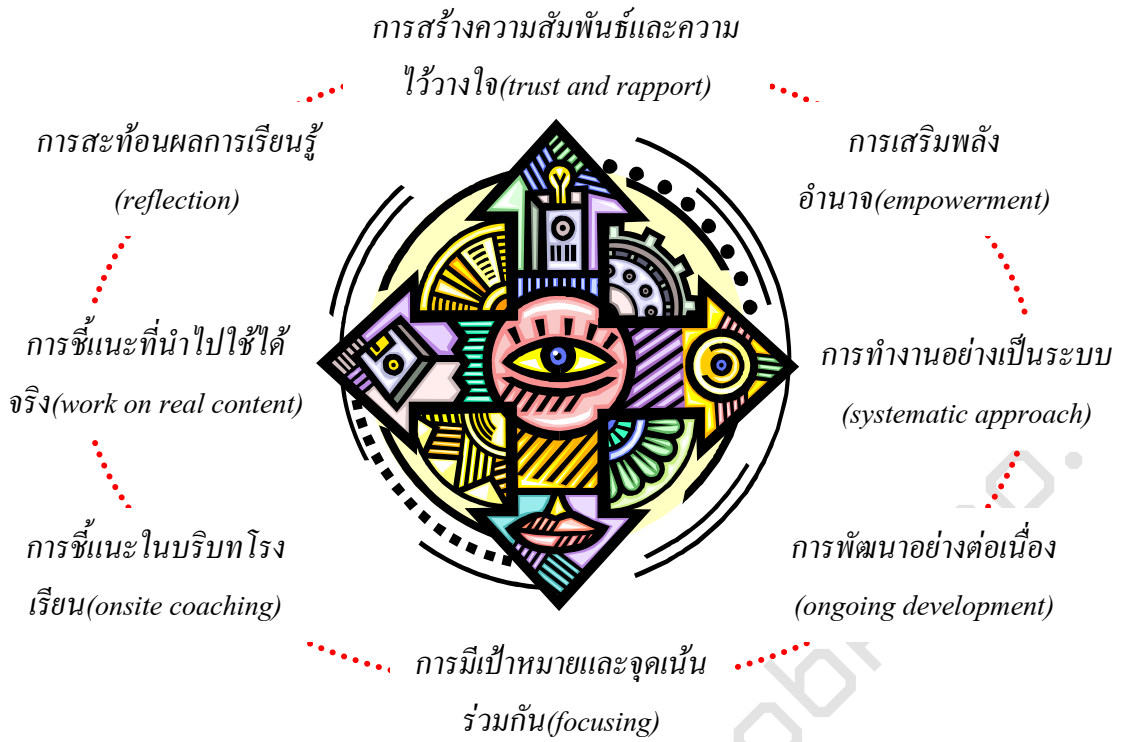

การสร้างความสัมพันธ์และความไว้วางใจ (trust and rapport)

การชี้แนะเป็นเรื่องของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ชี้แนะกับครูรายบุคคลหรือกลุ่มครูความเชื่อถือและความไว้วางใจของครูที่มีต่อผู้ชี้แนะมีส่วนสำคัญที่ทำให้ การดำเนินการชี้แนะเป็นไปอย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ

การเสริมพลังอำนาจ (empowerment)

การชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ครูได้ค้นพบพลัง หรือวิธีการทำงานของตนเอง เป็นวิธีการที่ทำให้เกิดความยั่งยืนและครูสามารถพึ่งพาความสามารถของตนเองได้ เป้าหมายปลายทางของ การชี้แนะคือ การให้ครูสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้ด้วยตนเอง สามารถกำกับตนเอง(self-directed) ได้ ในระยะแรกที่ครูยังไม่สามารถทำด้วยตนเองได้เพราะยังขาดเครื่องมือ ขาดวิธีการคิด และกระบวนการทำงานผู้ชี้แนะจึงเข้าไปช่วยเหลือในระยะแรก จนกระทั่งครูได้พบว่าตนเองสามารถทำได้ด้วยตนเอง เป็นช่วยค้นหาพลังที่ซ่อนอยู่ในตัวครูออกมา แล้วผู้ชี้แนะก็คืนพลังนั้นให้แก่ครูไป ให้ครูได้ใช้พลังนั้นในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

การทำงานอย่างเป็นระบบ (systematic approach)

การดำเนินการชี้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนของกระบวนการที่ชัดเจน ช่วยให้ครูได้จัดระบบการคิด การทำงาน สามารถเรียนรู้และพัฒนางานได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากการชี้แนะเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่ต่อเนื่อง ในระยะแรกครูอาจไม่คุ้นเคยกับวิธีการเหล่านี้มากนัก ทำให้ผู้ชี้แนะจำเป็นต้องออกแบบกระบวนการอย่างเป็นระบบ ที่ช่วยให้ครูได้เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

การพัฒนาที่ต่อเนื่อง (ongoing development)

การชี้แนะเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอนได้ ใช้เวลานานในการทำความเข้าใจและฝึกปฏิบัติให้เกิดผลตามเป้าหมาย การดำเนินการชี้แนะจึงเป็นการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องยาวนานตราบเท่าที่มีความรู้ใหม่ทางการสอนเกิดขึ้นมากมาย และมีประเด็นทางการสอนที่ต้องทำความเข้าใจและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การดำเนินการชี้แนะก็ยังคงดำเนินการคู่ขนานไปกับการจัดการเรียนการสอนจนดูเหมือนเป็นงานที่ไม่อาจเร่งร้อนให้เกิดผลในเวลาอันสั้นได้ จึงเป็นงานที่ต้องค่อยเป็นค่อยไป

การชี้แนะแบบมีเป้าหมายหรือจุดเน้นร่วมกัน (focusing)

ในโลกของการพัฒนาบุคลากรครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้นั้น มีเรื่องราวที่ต้องปรับปรุงและพัฒนามากมายหลายจุด ดังนั้นนักวิชาการพี่เลี้ยงจึงต้องตกลงร่วมกันกับคุณครูว่าเป้าหมายสุดท้ายที่ต้องการให้เกิดคืออะไร แล้วร่วมกันวางแผน วางเป้าหมายย่อย ๆ เพื่อไปสู่จุดหมายนั้น

การชี้แนะในบริบทโรงเรียน (onsite coaching)

การปฏิบัติการชี้แนะมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ครูสามารถนำความรู้ ทักษะการสอนที่มีอยู่ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน การประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ดีเกิดขึ้นในสภาพการทำงานจริง การดำเนินการชี้แนะจึงควรเกิดขึ้นในการทำงานในบริบทของโรงเรียน การดำเนินการชี้แนะเป็นการทำงานเชิงลึกเข้มข้น เป็นการช่วยให้ครูเคลื่อนจากความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบผิวเผิน(surface approach) ไปสู่การทำความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น (deep approach) (Moon, 2004: 84) โดยอาศัยกระบวนการลงมือปฏิบัติ ลงมือทำงานการชี้แนะ จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องเข้าไปทำงานร่วมกับครูในโรงเรียน

การชี้แนะที่นำไปใช้ได้จริง (work on real content)

การชี้แนะในประเด็นหรือเนื้อหาสาระที่เป็นรูปธรรม (being concrete) มีลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ ปฏิบัติได้จริง ช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การที่ผู้ชี้แนะเป็นบุคคลภายนอกโรงเรียน จึงมีข้อจำกัด ตรงที่ไม่สามารถอยู่กับครูได้ตลอดเวลา การพบปะครูในแต่ละครั้งจึงมีคุณค่ามาก จึงควรใช้เวลาที่มีจำกัดนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุด การชี้แนะแต่ละครั้งจึงเน้นไปที่การนำความรู้หรือทักษะไปใช้ได้จริง(Knight, 2004: 33) ได้แนวปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมและเป็นขั้นเป็นตอน ไม่เสียเวลาไปกับการอภิปรายหรือพูดคุยกันเชิงทฤษฎี

การทบทวนและสะท้อนผลการดำเนินงาน (after action review and reflection)

การสะท้อนผลการทำงาน (reflection) เป็นวิธีการที่ช่วยให้ครูได้คิดทบทวนการทำงานที่ผ่านมาสรุปเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนครั้งต่อไป การชี้แนะจึงใช้การสะท้อนผลการทำงานนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ จนได้อีกชื่อหนึ่งว่า การชี้แนะแบบมองย้อนสะท้อนผลการทำงาน(reflective coaching) การชี้แนะช่วยให้บุคคลได้สะท้อนความสามารถของตน เพื่อหาจุดที่ต้องการความช่วยเหลือ เป็นการช่วยเหลือรายบุคคลในการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและพัฒนาความสามารถของตน ไม่ใช่การสอนสิ่งใหม่ จุดพื้นฐานของการชี้แนะอยู่บนพื้นฐานของความรู้หรือทักษะที่มีอยู่แล้ว

ข้าราชการ.พบครู.สอบครู.com

กระบวนการชี้แนะ

กระบวนการชี้แนะเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลได้รู้จักช่วยเหลือตนเอง (coaching is a process of helping people to help themselves) มีนักการศึกษานำเสนอกระบวนการชี้แนะที่หลากหลาย เนื่องจากการชี้แนะมีกระบวนเฉพาะได้แก่ การชี้แนะทางปัญญา(cognitive coaching) การชี้แนะการสอน(instructional coaching) เพื่อนชี้แนะ(peer coaching) ซึ่งการชี้แนะต่าง ๆมีรายละเอียดค่อนมาก ไม่อาจนำเสนอในบทความนี้ได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตามกระบวนการชี้แนะโดยทั่วไปมีขั้นตอนของกระบวนการดังนี้

1.ขั้นก่อนการชี้แนะ(pre-coaching)

ก่อนดำเนินการชี้แนะ มีการตกลงร่วมกันเกี่ยวกับประเด็นหรือจุดเน้นที่ต้องการชี้แนะร่วมกัน เนื่องจากการดำเนินการชี้แนะเน้นไปที่การเชื่อมโยงความรู้ไปสู่การปฏิบัติจริง เป็นการทำงานเชิงลึก (deep approach) ดังนั้นประเด็นที่ชี้แนะจึงเป็นจุดเล็ก ๆ แต่เข้มข้น ช่วยให้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง แจ่มแจ้ง ช่วย คลี่ปมบางประการให้เกิดผลในการปฏิบัติได้จริง ในกรณีการสอนกระบวนการคิด มีประเด็นมากมายที่ต้องช่วยกันขยับขับเคลื่อนไปทีละประเด็น เช่น การใช้คำถามกระตุ้นคิด การใช้กิจกรรมที่ช่วยให้คิดได้อย่างหลากหลาย การใช้ผังกราฟิก(graphic organizer)มาใช้ในการนำเสนอความคิด การช่วยให้นักเรียนอธิบายกระบวนการคิดกระบวนการทำงานของตนเอง ซึ่งในประเด็นเหล่านี้ก็ยังมีประเด็นย่อย ๆ ที่ซ้อนอยู่มากมาย ทั้งผู้ชี้แนะและคุณครูแต่ละคนก็ต้องวางแผนร่วมกันว่าในแต่ละครั้งที่ดำเนินการชี้แนะนั้น จะชี้แนะลงลึกเฉพาะในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นพิเศษ

2.ขั้นการชี้แนะ(coaching)

ในขั้นของการชี้แนะประกอบด้วยขั้นตอนย่อย 3 ขั้น คือ

1.1 การศึกษาต้นทุนเดิม เป็นขั้นที่ผู้ชี้แนะพยายามทำความเข้าใจวิธีคิด วิธีการทำงาน และผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานของคุณครูว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นข้อมูลในการต่อยอดประสบการณ์ในระดับที่เหมาะสมกับครูแต่ละคน ซึ่งในขั้นนี้อาจใช้วิธีการต่าง ๆ กันไปตามสถานการณ์ ได้แก่

1) การให้ครูบอกเล่า อธิบายวิธีการทำงานและผลที่เกิดขึ้น
2) การพิจารณาร่องรอยการทำงานร่วมกัน เช่น แผนการสอน ชิ้นงานของนักเรียน
3) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน

1.2 การให้คุณครูประเมินการทำงานของตนเอง เป็นขั้นที่ช่วยให้ครูได้ทบทวนการทำงานที่ผ่านมาของตนเอง โดยใช้ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมที่ผ่านมา ได้แก่ การสอนที่เพิ่งสอนจบไปแล้ว ชิ้นงานที่นักเรียนเพิ่มทำเสร็จเมื่อสักครู่ มาใช้ประกอบการประเมิน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นสำคัญขั้นหนึ่ง ที่พบว่า ครูไม่ได้ตระหนักรู้ในสิ่งที่ตนเองสอนหรือกระทำลงไปนัก แต่ การที่จัดให้มีโอกาสได้ “นึกย้อนและสะท้อนผลการทำงาน” ช่วยให้ครูได้ทบทวนและไตร่ตรองว่าตนเองได้ใช้ความรู้ความเข้าใจไปสู่การปฏิบัติอย่างไร มีอุปสรรคปัญหาใดเกิดขึ้นบ้าง คำถามที่มักใช้กันในขั้นนี้มี 2 คำถามหลัก คือ

อะไรที่ทำได้ดี

จะให้ดีกว่านี้ถ้า.....

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

1.3 ขั้นต่อยอดประสบการณ์ เป็นขั้นที่ผู้ชี้แนะมีข้อมูลจากการสังเกตการทำงานและฟังครูอธิบายความคิดของตนเอง แล้วจึงลงมือต่อยอดประสบการณ์ในเรื่องเฉพาะนั้นเพิ่มเติม ซึ่งผู้ชี้แนะต้องอาศัยปฏิภาณในการวินิจฉัยให้ได้ว่าคุณครูต้องการความช่วยเหลือในเรื่องใด หากไม่แน่ใจก็อาจใช้วิธีการสอบถามขอข้อมูลเพิ่มเติม ในขั้นต่อยอดประสบการณ์มักมีการดำเนินการใน 2 ลักษณะ คือ

1) เมื่อพบว่าคุณครูมีความเข้าใจที่ผิดพลาดบางประการ หรือมีปัญหา ก็จำเป็นต้องแก้ไขปรับความรู้ความเข้าใจให้ถูกต้องและช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา

2) เมื่อพบว่าคุณครูเข้าใจหลักการสอนดี แต่ยังขาดประสบการณ์ในการออกแบบการเรียนการสอน ก็จำเป็นเพิ่มเติมความรู้ แบ่งปันประสบการณ์

3.ขั้นสรุปผลการชี้แนะ(post-coaching)

เป็นขั้นตอนที่ผู้ชี้แนะเปิดโอกาสให้คุณครูได้สรุปผลการชี้แนะเพื่อให้ได้หลักการสำคัญไปปรับการเรียนการสอนของตนเองต่อไป มีการวางแผนที่จะกลับมาชี้แนะร่วมกันอีกครั้งว่าความรู้ความเข้าใจอันใหม่ที่ได้รับการการชี้แนะครั้งนี้จะเกิดผลในทางปฏิบัติเพียงใด รวมไปถึงการตกลงร่วมกันเรื่องให้ความช่วยเหลืออื่นๆ เช่น หาเอกสารมาให้ศึกษา ประสานงานกับบุคคลอื่น ๆ แนะนำแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติม เป็นต้น

เครื่องมือการชี้แนะ

เครื่องมือสำคัญของการชี้แนะคือ รูปแบบการใช้ภาษาแบบต่าง ๆ ที่ช่วยให้คุณครูเกิดการเรียนรู้ รูปแบบการใช้ภาษาของผู้ชี้แนะเหล่านี้ จะเป็นแบบอย่างให้คุณครูนำไปใช้ในการชี้แนะตนเองได้ในภายหลังการใช้ภาษาในการชี้แนะ มีคุณภาพและระดับที่แตกต่างกันไป ซึ่งผู้ชี้แนะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ในสถานการณ์ที่ครูประสบปัญหาในการสอน ผู้ชี้แนะจำนวนมากมักมีแนวโน้มบอกวิธีการแก้ปัญหาหรือให้แนวทางแก่ครูเป็นหลัก แทนที่จะช่วยให้ครูได้คิดและหาวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งผู้ชี้แนะต้องตัดสินใจเลือกโดยการถามตัวเอง จำนวน 3 คำถามคือ

1) เราควรบอกวิธีการแก้ปัญหาไปเลยหรือไม่

2) เราควรร่วมมือกับคุณครูในการแก้ปัญหา ด้วยการให้ข้อมูลบางอย่าง หาทางแก้ร่วมกันหรือไม่

3) เราควรให้คุณครูได้เรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตัวเองหรือไม่

การบอกวิธีการแก้ปัญหาให้ไปเลยกับการปล่อยให้ครูพยายามหาวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองก็มีข้อดีข้อเสียต่างกันไป ดังนี้

ข้อดี	ข้อจำกัด
• ปัญหาจะถูกแก้ไขอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ	• ปัญหาที่ให้แนวทางแก้ไขไป อาจจะเป็นการแสดงออกที่ผิวเผินของประเด็นที่ลึกซึ้งของปัญหา
• การแก้ปัญหาจะสอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมของผู้ชี้แนะเอง	• คุณครูจะพึ่งพาผู้ชี้แนะเพื่อแก้ปัญหาในอนาคต หรือ ตำหนิหากทางแก้ไขที่ให้ ไม่มีประสิทธิผล

• ผู้ชี้แนะรู้สึกพอใจที่เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่คุณครู • คุณครูยอมรับว่าผู้ชี้แนะเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ • ผู้ชี้แนะได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการแก้ปัญหามากขึ้น	• คุณครูได้เรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาเพียงเล็กน้อยเท่านั้น • คุณครูอาจไม่นำทางแก้ไขปัญหาที่ได้รับไปใช้ในการแก้ปัญหาได้จริง • คุณครูอาจจะเกิดความไม่พอใจเพราะเขารู้สึกว่าตนเองไม่ดีพอหรือไม่มีคุณค่า • ผู้ชี้แนะอาจพลาดโอกาสสำหรับการให้คุณครูได้พัฒนาความสามารถในการชี้แนะตนเอง

การใช้เครื่องมือ หรือรูปแบบการใช้ภาษาในการชี้แนะ มี 2 มิติ คือ มิติของการผลักดัน(push) และมิติของการฉุดดึง(pull) มีการระดับของการผลักดันอย่างสุดขั้วคือ การบอกความรู้(telling) ไปจนถึงระดับการฉุดดึงสูงสุดคือ การรับฟัง(listening) ทั้งนี้วิธีการเหล่านี้เป็นการช่วยให้คุณครูได้พัฒนาการจัดการเรียนเรียนการสอนของตนเองได้ทั้งสิ้น แต่หากมีจุดเด่น และจุดด้อยของแต่ละวิธีแตกต่างกันไป ผู้ชี้แนะจึงเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ และคุณครูแต่ละคน มีข้อเตือนใจว่าหากใช้มิติของการผลักดันได้แก่ การบอก การสอน การแนะนำเพียงด้านเดียว ไม่ถือว่าเป็นการชี้แนะที่แท้จริง

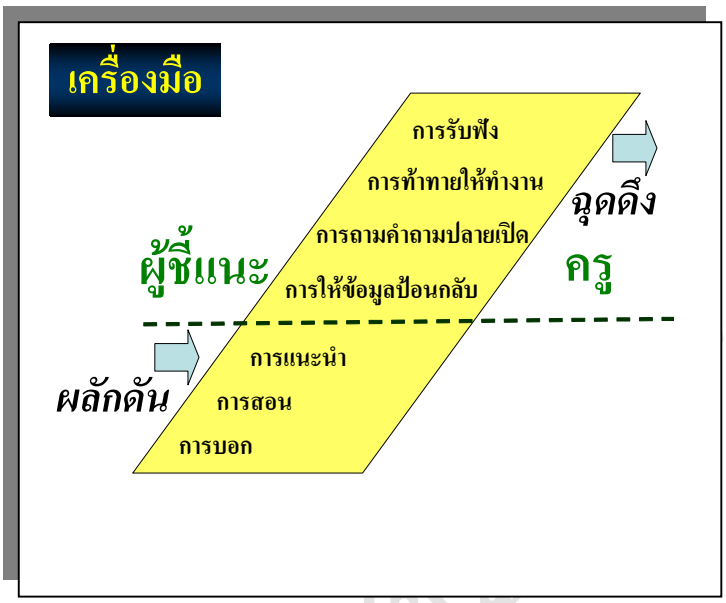

กลวิธีการชี้แนะ

กลวิธีในการชี้แนะ เป็นความรู้เชิงปฏิบัติ(practical knowledge) ที่ผู้ชี้แนะได้ค้นพบในการลงมือปฏิบัติการชี้แนะกับคุณครูในสถานการณ์การทำงานจริง แล้วเก็บเป็นกลวิธีเฉพาะของตนไว้ใช้ในการดำเนินการชี้แนะของตนเอง หากผู้ชี้แนะได้มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การใช้กลวิธีในการชี้แนะเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง ก็จะช่วยขยายประสบการณ์การชี้แนะให้กว้างขวางเพิ่มมากขึ้น กลวิธีที่นำเสนอนี้จึงเป็นตัวอย่างบางตอน ดังนี้

เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ หมายความว่า การเดินไปสู่จุดหมาย ต้องเริ่มเดินไปทีละก้าว ความสำเร็จจึงเกิดอยู่กับทุกก้าวที่เดินไป เป้าหมายของการกินข้าวคือ การอิ่ม แต่ก็ต้องอาศัยการกินไปทีละคำ เหมือนการดำเนินการชี้แนะ เป็นธรรมดาที่ผู้ชี้แนะและคุณครูสามารถตั้งเป้าหมายที่ไปถึงร่วมกันได้ แต่การไปถึงเป้าหมายก็เริ่มจากการทำงานเล็ก ๆ พัฒนาไปเรื่อย ๆ

จับถูก ไม่จับผิด การชี้แนะเน้นไปที่การช่วยคุณครูมองหาว่าทำสิ่งใดได้ดี ถูกต้องเหมาะสมแล้ว แม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็ตามที เป็นวิธีการที่ช่วยให้คุณครูไม่รู้สึกอึดอัด เวลามีผู้ชี้แนะมาทำงานด้วย การจับถูกทำให้คุณครูได้เห็นคุณค่าในตนเอง และฮึกเหิมที่จะพัฒนางานการเรียนการสอนของตนเองต่อไป

ปัญหาของใคร คนนั้นก็ต้องแก้ คุณครูมีแนวโน้มพึ่งพาผู้ชี้แนะให้แก้ไขปัญหาให้ ซึ่งหากผู้ชี้แนะตกหลุมพรางอันนี้ ก็ต้องคอยแก้ปัญหาให้คุณครูอยู่ร่ำไป การชี้แนะที่ดีจึงไม่รับปัญหาของคุณครูเข้ามาแก้ไขเสียเอง แต่พยายามช่วยเหลือให้ครูค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

ชมสองอย่าง ชี้จุดบกพร่องหนึ่งอย่าง หากจำเป็นต้องชี้ให้เห็นจุดบกพร่องในการทำงาน ก็ต้องใช้ต่อเมื่อคุณครูและผู้ชี้แนะคุ้นเคย ไว้วางใจกันพอสมควร ทั้งคุณครูยินดีรับฟังข้อบกพร่องของตนเอง อย่างไรก็ดีผู้ชี้แนะต้องยึดหลักไม่ "ติ" มากกว่า "ชม" จึงต้องยึดหลักว่าให้ชมในประเด็นที่ทำได้ดีอย่างน้อย 2 เรื่อง และชี้ข้อบกพร่องเพื่อให้ปรับปรุงเพียงประเด็นเดียวเท่านั้น

การถาม ไม่ต้องหวังคำตอบ การถามคำถามของผู้ชี้แนะ ช่วยให้คุณครูได้พิจารณาอย่างรอบด้านมากขึ้น แบบอย่างของคำถามเหล่านี้ช่วยให้คุณครูเก็บไว้ถามตนเองได้ ดังนั้น ในบางคำถามต้องอาศัยเวลาใน การคิดพิจารณา ก็อาจเป็น "คำถามฝากให้คิด" ไม่จำเป็นต้องบังคับให้คุณครูต้องตอบให้ได้ในขณะนั้น

ให้การบ้าน ต้องตามมาตรวจ หลังจากเสร็จสิ้นการชี้แนะในแต่ละครั้ง จำเป็นที่จะต้องวางแผนร่วมกันสำหรับการชี้แนะในครั้งต่อไป คุณครูต้องนำบทเรียนที่ได้ครั้งนี้ไปปรับปรุงการสอนของตนเอง เป็นเหมือนการให้การบ้านไว้ แล้วก็กลับมาตรวจดูว่าสามารถปรับปรุงได้ดีเพียงใด เพื่อหาทางชี้แนะต่อไป

ถ้าจะบอก ต้องมีทางเลือก การบอกวิธีการแก้ปัญหาให้แก่ครูใช้ในสถานการณ์ที่มีเวลาจำกัด หรือในกรณีที่ครูมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนบางประการ ผู้ชี้แนะอาจเลือกใช้วิธีการบอก หรือสั่งให้ทำ อย่างไรก็ตามในวิธีที่บอกหรือสั่งนั้น ควรมีอย่างน้อย 2 ทางเลือก เพื่อให้ครูสามารถตัดสินใจเลือกปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

แกล้งทำเป็นไม่รู้ ผู้ชี้แนะอาจทำบทบาทของผู้ที่ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ให้ครูช่วยอธิบายหรือให้คำแนะนำ ก็จะช่วยพัฒนาความสามารถของครูได้ดีทีเดียว

อดทนฟังให้ถึงที่สุด ในบางกรณีที่ครูอาจมีเรื่องมากมายที่อยากบอกเล่าให้ผู้ชี้แนะฟัง หลายเรื่องอาจไม่เข้าท่า หากแต่ผู้ชี้แนะสามารถอดทนฟัง โดยไม่ตัดบทหรือ แทรกแซง ก็จะได้เข้าใจความคิดของครูมากขึ้น บางทีคุณครูก็อาจได้คิดทบทวนในสิ่งที่ตนเองพูดมาได้บ้าง

เราเรียนรู้ร่วมกัน ผู้ชี้แนะไม่จำเป็นต้องรู้ไปเสียทุกเรื่อง ผู้ชี้แนะไม่จำเป็นต้องเก่งกว่าครู แต่ถือว่าทั้งผู้ชี้แนะและครูสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้เสมอ ปัญหาบางเรื่องที่ต่างไม่เข้าใจก็ต้องมาช่วยกันหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

บัณฑิตแนะแนว www.sobkrod.com

6.6 หน่วยที่ 6 ผดุงคุณภาพให้ยั่งยืน (Making Change Last)

เรื่อง การพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืน

แนวคิดหลัก

การวิเคราะห์และประเมินผลการปฏิบัติงานในองค์กรโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า บังเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายและมีผลกระทบที่น่าพอใจเกิดขึ้น เป็นวิธีการบริหารองค์กรที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีคุณภาพ นำไปสู่ประสิทธิผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ Making Change Last

1. ทำไมเรื่องนี้จึงสำคัญ

1. การเปลี่ยนแปลงจะคงอยู่ได้เมื่อได้รับความใส่ใจจากคนที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง
2. การเปลี่ยนแปลงทุกอย่างต้องแข่งขันกับเวลา การจัดสรรทรัพยากรและความใส่ใจของคนในองค์กร
3. เรามักจะให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงเฉพาะช่วงต้น ๆ โดยไม่ได้ผสานเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ

2. อะไรคือสิ่งที่เราต้องการ

1. การตอกย้ำการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน และเป็นรูปธรรม
2. การนำเอาการเปลี่ยนแปลงนี้เข้าไปผสานเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ
3. การปรับเปลี่ยนระบบและโครงสร้างต่าง ๆ ในองค์กรเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนแปลงนี้กลืนเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานประจำวันของแต่ละคนในองค์กร

การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้นำการเปลี่ยนแปลงและทีมงานกำหนด และดำเนินกลยุทธ์ที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

3. ดัชนีวัดความสำเร็จ – เราประเมินสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ดีเพียงใด

1. ขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้
2. ระดับของแรงต่อต้านที่คาดว่าจะได้รับ
3. ระยะเวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลง
4. การเปลี่ยนแปลงนี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติได้อย่างไร
5. ทรัพยากรที่ต้องใช้ในการเปลี่ยนแปลงนั้นมีให้ใช้เพียงพอหรือไม่
6. เราได้ใช้หรือปรับเปลี่ยนระบบหรือโครงสร้างปัจจุบันให้ช่วยสนับสนุนเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ความสามารถในการกำหนดและดำเนินกลยุทธ์ที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระยะแรก ๆ ของโครงการเป็นเรื่องสำคัญ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

4. ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ

1. Prioritization (การจัดลำดับความสำคัญ)

เน้นที่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ง่ายต่อเนื่องให้เห็นผลเร็วและเตรียมความพร้อมสู่การเปลี่ยนแปลงใหญ่ต่อไป

2. Integration (การทำให้สอดคล้อง / ประสาน)

ประสานหรือทำให้การเปลี่ยนแปลงอันนี้เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ เพื่อง่ายต่อการปฏิบัติ

3. Operationalization (การนำไปสู่การปฏิบัติ)

นำการเปลี่ยนแปลงนี้ไปสู่การปฏิบัติ หรืออีกนัยหนึ่งคือทำให้คนมีความเชื่อที่จะนำไปสู่การกระทำที่เราต้องการ

4. Recalibration (การปรับเปลี่ยน)

ปรับระบบและโครงสร้างที่มีอยู่ให้สนับสนุนการกระทำที่เราต้องการเห็นจากการเปลี่ยนแปลงนี้

5. Determination (ความมุ่งมั่น)

เตรียมพร้อมที่จะดำเนินการเปลี่ยนแปลงจนสำเร็จลุล่วง

5. สมการของความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลง

$$Q \times A = E$$

Q = คุณภาพ (Quality) ของการเปลี่ยนแปลง

A = การยอมรับ (Acceptances) การเปลี่ยนแปลง

E = การเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพ (Effective Change)

การเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพเกิดจากการจัดการให้เกิดคุณภาพที่ยอมรับได้ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งหมายรวมถึง

- การอุทิศตนเองเพื่อการเปลี่ยนแปลง
- การมุ่งสู่คุณภาพแท้ คุณภาพที่มาจากความต้องการของลูกค้า
- การใช้ยุทธศาสตร์ทางเทคนิค และเครื่องมือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม

6. องค์ประกอบของการเปลี่ยนแปลง ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 7 ปัจจัย ดังนี้

1. การนำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Leading Change)
2. การสร้างความจำเป็นร่วมกัน (Creating a Share Need)
3. การแปลงวิสัยทัศน์เป็นการกระทำ (Shaping A Vision)
4. การกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ (Mobilizing Commitment)
5. การทำให้การเปลี่ยนแปลงนั้นคงอยู่ (Making Change Last)

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6. การติดตามความก้าวหน้า (Monitoring Progress)

7. การปรับเปลี่ยนระบบ และโครงสร้างเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ (Change Systems & Structure)

โมเดลการเปลี่ยนแปลง CAP : A Model For Change

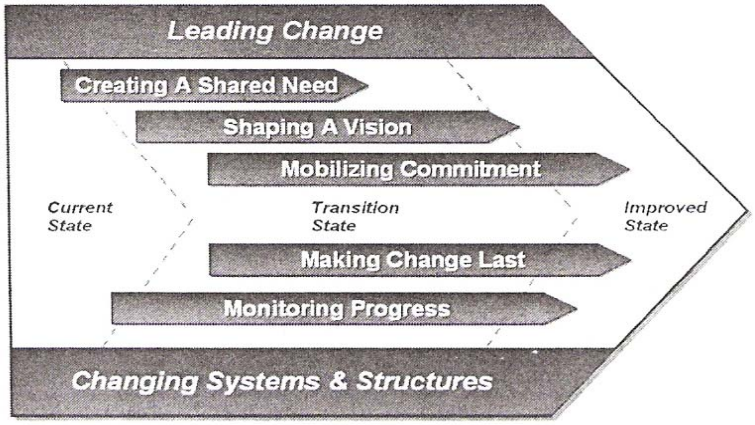

ในการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความสำเร็จ จะเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง 3 สภาวะ คือ ระยะปัจจุบัน (Current State) ระยะเวลาที่ดำเนินการเปลี่ยนแปลง (Transition State) และ ระยะที่เปลี่ยนแปลงได้สำเร็จ (Improved State)

โดยมีมิติของความสำเร็จ 4ประการและมีคำถามที่ทุกคนต้องถามตนเองและผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ดังนี้

ประการที่1 : เป้าหมาย (Goals)

- การเปลี่ยนแปลงได้รับการยอมรับหรือไม่?
- เป้าหมายได้รับการยอมรับจากสมาชิกทั้งหมดหรือไม่?
- การเปลี่ยนแปลงและเป้าหมายสอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงานของทีมหรือไม่?

ประการที่ 2 : บทบาท (Roles)

- บทบาท และความรับผิดชอบได้รับการอธิบายและได้รับการอธิบายอย่างชัดเจนหรือไม่?
- สนับสนุนบทบาทหน้าที่ของทีมอย่างเต็มที่หรือไม่?
- มีความรู้ วิธีการ ทรัพยากร พร้อมหรือไม่?

ประการที่ 3 : กระบวนการ (Processes)

- กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติเป็นที่เข้าใจ และยอมรับกันหรือไม่?
- กระบวนการและขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้นสนับสนุนเป้าหมายและบทบาทหน้าที่หรือไม่?

ประการที่ 4 : ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

- มีความสมบูรณ์ และสนับสนุนความเป็นทีมที่ดี หรือไม่?
- เปิดเผย ไว้เนื้อเชื่อใจ ยอมรับต่อกันอย่างเพียงพอหรือไม่?

ส่วนที่ 3 กฎหมายและระเบียบปฏิบัติราชการ

- กฎหมายการศึกษา
- กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการ

บ้านสอบครู www.com

ส่วนที่ 3 : กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

ก. กฎหมายหลักในการจัดการศึกษา

ก่อนที่จะได้ศึกษาและเรียนรู้สาระสำคัญของกฎหมายทั้งกฎหมายการศึกษา กฎหมายปฏิบัติราชการและระเบียบกฎหมายที่สถานศึกษาควรทราบ ดังที่จะกล่าวต่อไปนี้ อาจให้มีความเข้าใจในเบื้องต้นเกี่ยวกับกระบวนการกฎหมาย (นิติบัญญัติ) เพื่อเป็นความรู้พื้นฐาน ดังนี้

1. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 กำหนดให้การเสนอร่างกฎหมาย (พระราชบัญญัติ) กระทำได้ 3 ทาง คือ คณะรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่า 20 คน ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐนูญ(เฉพาะที่ให้อำนาจ)และ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 10,000 คน

2. กระบวนการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของรัฐสภา (ทั้งสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือสภานิติบัญญัติแห่งชาติ แล้วแต่กรณี) มีการพิจารณา 3 วาระ คือ วาระที่ 1 จะพิจารณาและลงมติว่าจะรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัตินั้น วาระที่ 2 เป็นการพิจารณาในรายละเอียด ชื่อร่าง คำปรารภ พิจารณาเรียงตามลำดับมาตรา จะมีการอภิปรายได้เฉพาะที่มีการแก้ไข หรือที่มีการสงวนคำแปรญัตติหรือสงวนความเห็นไว้เท่านั้น วาระที่ 3 ลงมติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบ โดยไม่มีการอภิปราย หากสภาไม่เห็นชอบร่างพระราชบัญญัตินั้นก็ตกไป แต่หากสภาเห็นชอบประธานสภาผู้แทนราษฎรก็จะเสนอร่างพระราช-บัญญัตินั้นต่อวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป เมื่อวุฒิสภาเห็นชอบแล้ว ประธานวุฒิสภา เสนอนายกรัฐมนตรีนำทูลเกล้าฯให้พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย นำลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีผลบังคับใช้เป็นกฎหมาย ส่วนกฎหมายอื่นที่ไม่ใช่พระราชบัญญัติ ให้ออกโดยฝ่ายบริหาร หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ลำดับชั้นของกฎหมาย ในประเทศไทย มีลำดับความสำคัญหรือลำดับชั้นของกฎหมาย ตามลำดับคือ 1) รัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุด 2) กฎหมายที่รัฐธรรมนูญ ให้ฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) เป็นผู้ออก ได้แก่ ระมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด ประกาศ พระบรมราชโองการให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ และประกาศกาศคณะปฏิวัติ 3)กฎหมาย ที่ฝ่ายบริหาร เป็นผู้ออก คือ พระราช กฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ กระทรวง/กรม อาศัยอำนาจตามความใน พ.ร.บ.และ4)กฎหมาย ที่องค์กรส่วนท้องถิ่น เป็นผู้ออก เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบังคับสุขาภิบาล ประกาศต่าง ๆ ของท้องถิ่น เป็นต้น

4. ประมวลกฎหมาย ได้แก่ ประมวลรัษฎากร กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายที่ดิน และกฎหมายอาญา

5. สิ่งที่ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้แก่ รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง กฎ ข้อกำหนด ข้อบังคับ บัญญัติ คำวินิจฉัย เอกสารที่กฎหมายระบุให้ประกาศ

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงกฎหมายหลักในการจัดการศึกษาที่เป็นพระราชบัญญัติ ดังต่อไปนี้

บัณฑิตอุทิศ www.sdbkad.com

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มีดังต่อไปนี้

1) ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบรูณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2) หลักการจัดการศึกษาและหลักการจัดระบบ โครงสร้างส่วนราชการ

หลักการจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้

1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน

2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

หลักการจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้

1) มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ

2) มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา

4) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

5) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา

6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์การชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

บ้านสอบครู www.sookroo.com

3) สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา

การจัดการศึกษา ต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษ ต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสามารถของบุคคลนั้น

4) ระบบการศึกษา

การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ

1) การศึกษาในระบบ
2) การศึกษานอกระบบ และ
3) การศึกษาตามอัธยาศัย

5) แนวการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของผู้เรียน

การศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษาในเรื่องต่อไปนี้

1) ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติและสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2) ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

3) ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

4) ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

5) ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

สำหรับการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ

6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

6) การบริหารและการจัดการการศึกษาระดับเขตพื้นที่และสถานศึกษา

การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ยึดเขตพื้นที่การศึกษา โดยคำนึงถึงปริมาณสถานศึกษา จำนวนประชากร วัฒนธรรม และความเหมาะสมด้านอื่นด้วย เว้นแต่การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา

ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดเขตพื้นที่การศึกษา

ในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ให้มีคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจหน้าที่การกำกับดูแล จัดตั้ง ยุบ รวม หรือเลิกสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานและส่งเสริมองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายในเขตพื้นที่การศึกษา

บ้านสอบครู www.sohkroo.com

ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

7) มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ

8) ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการจัดให้มีระบบ กระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่องรัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ

ให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรอิสระภาย ใต้การบริหารของสภาวิชาชีพ ในกำกับของกระทรวง มีอำนาจหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาให้ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ทั้งของรัฐและเอกชนต้องมีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพตามที่กฎหมายกำหนดการจัดให้มีองค์กรวิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น

ให้มีองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งของหน่วยงานทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐ และระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นข้าราชการในสังกัดองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครู โดยยึดหลักการกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้มีรายได้ที่เพียงพอและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ ให้มีกองทุนส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อจัดสรรเป็นเงินอุดหนุนงานริเริ่มสร้างสรรค์ ผลงานดีเด่น และเป็นรางวัลเชิดชูเกียรติครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา

9) ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

ให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงิน และทรัพย์สินทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา

ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น รวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษาบรรดาอสังหาริมทรัพย์ที่สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลได้มาโดยมีผู้อุทิศให้ หรือโดยการซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากรายได้ของสถานศึกษา ไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุ และให้เป็นกรรมสิทธิ์ของสถานศึกษา บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคล รวมทั้งผลประโยชน์เกิดจากที่ราชพัสดุ เบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาลาศึกษา และเบี้ยปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาการซื้อทรัพย์สินหรือจ้างทำของที่ดำเนินการโดยใช้เงินงบประมาณไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ บรรดารายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษาของรัฐที่ไม่เป็นนิติบุคคล

10) เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมตามความจำเป็น

รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม

ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้ เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนา การผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย

โดยสรุปแล้ว พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาของชาติ กำหนดให้มีปฏิรูปครั้งใหญ่ในด้าน การจัดการเรียนเรียนรู้ ปรับโครงสร้างหน่วยงาน ปฏิรูปครูและบุคลากรการศึกษา มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา พัฒนาสื่อ เทคโนโลยีฯ และระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2. พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่ออกตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 มีสาระสำคัญ จะนำเสนอเฉพาะมาตราที่สำคัญ ดังนี้

1) มาตรา 6 ให้จัดระเบียบราชการกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1) ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง
2) ระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา
3) ระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐ ที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล

หมวด 1 การจัดระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง (มาตรา 9-32)

2) มาตรา 9 ให้จัดระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง ดังนี้

1) สำนักงานปลัดกระทรวง
2) ส่วนราชการที่มีหัวหน้าส่วนราชการ ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

3) มาตรา 10 การแบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ โดยให้มีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1) สำนักงานรัฐมนตรี
2) สำนักงานปลัดกระทรวง
3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
5) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
6) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

ส่วนราชการตาม 2) 3) 4) 5) และ6) มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรม 1) เป็นแค่ส่วนราชการ

หมวด 2 การจัดระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 33-39)

4) มาตรา 34 ให้จัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา ดังนี้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
2) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

การแบ่งส่วนราชการภายในตาม 1) ให้จัดทำเป็นประกาศกระทรวง และให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในประกาศกระทรวง ทั้งนี้ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การแบ่งส่วนราชการภายในตาม 2) และอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตพื้นที่การศึกษากำหนด

บ้านสอบครู www.สอบครู.com

การแบ่งส่วนราชการตามวรรคสองและวรรคสามให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

5) มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม มาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง

6) มาตรา 38 ให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่กำกับส่งเสริมและสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ

จำนวนกรรมการ คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา การเลือกประธานกรรมการและกรรมการ วาระการดำรงตำแหน่ง และการพ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

องค์ประกอบ อำนาจหน้าที่ หลักเกณฑ์ วิธีการสรรหา และจำนวนกรรมการ ในคณะกรรมการสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาบางประเภทที่มีสภาพ และลักษณะการปฏิบัติงานแตกต่างไปจากสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยทั่วไป อาจกำหนดให้แตกต่างไปตามสภาพและลักษณะการปฏิบัติงานตลอดทั้งความจำเป็นเฉพาะของสถานศึกษาประเภทนั้นได้ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการ และเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษา

7) มาตรา 39 สถานศึกษาและส่วนราชการตาม มาตรา 34 (2) มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้นๆ

โดยให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1) บริหารกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ของทางราชการและของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือส่วนราชการ

2) ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา รวมทั้งควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษาหรือส่วนราชการให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

3) เป็นผู้แทนของสถานศึกษาหรือส่วนราชการในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในราชการของสถานศึกษา หรือส่วนราชการตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาหรือส่วนราชการได้รับตามที่ได้รับมอบอำนาจ

4) จัดทำรายงานประจำปี เกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือส่วนราชการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา

5) อำนาจหน้าที่ในการอนุมัติประกาศนียบัตร และวุฒิบัตรของสถานศึกษาให้เป็นไป ตามระเบียบที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

6) ปฏิบัติงานอื่น ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวง เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย

สถานศึกษาและส่วนราชการตาม มาตรา 34 (2) จะให้มีรองผู้อำนวยการหรือรองหัวหน้าส่วนราชการรองจากผู้อำนวยการ หรือหัวหน้าส่วนราชการเพื่อช่วยปฏิบัติราชการก็ได้

หมวด 3 การจัดระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐระดับปริญญานิติบุคคล (มาตรา 40-43)

หมวด 4 การปฏิบัติราชการแทน (มาตรา 44-47)

8) มาตรา 45 อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการอื่น ที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดในพระราชบัญญัตินี้จะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับหรือคำสั่งใด หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น มิได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น หรือมิได้ห้ามเรื่องการมอบอำนาจไว้ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นอาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นปฏิบัติราชการแทนได้ โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระการบริหารงานที่คล่องตัวในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่บัญญัติใน มาตรา 44 (1) และ (2) ดังต่อไปนี้

6) ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ดำรงตำแหน่งเทียบเท่า อาจมอบอำนาจให้ข้าราชการในสถานศึกษา หรือในหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นได้ ตามระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนด

7) ผู้ดำรงตำแหน่ง (1) ถึง (6) อาจมอบอำนาจให้บุคคลอื่นได้ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

การมอบอำนาจตามมาตรานี้ให้ทำเป็นหนังสือ

คณะรัฐมนตรีอาจกำหนดให้มีการมอบอำนาจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ตลอดจนการมอบอำนาจให้ทำนิติกรรม ฟ้องคดี หรือดำเนินคดีแทนกระทรวงหรือส่วนราชการตาม มาตรา 10 หรือกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ

หมวด 5 การรักษาราชการแทน (มาตรา 48-56)

9) มาตรา 54 ในกรณีที่ไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองผู้อำนวยการสถานศึกษารักษาราชการแทน ถ้ามีรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหลายคนให้คนใดคนหนึ่งรักษาราชการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งข้าราชการในสถานศึกษาคนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทนก็ได้ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับกับส่วนราชการที่เรียกชื่อย่างอื่น และมีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษาด้วยโดยอนุโลม

10) มาตรา 55 ให้ผู้รักษาราชการแทนตามความในพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับผู้ซึ่งตนแทน

สรุปสาระสำคัญของการปฏิรูปโครงสร้างหน่วยงานการศึกษาตาม พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษารวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษา และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด

2) การแบ่งส่วนราชการในกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการจัดระเบียบราชการในกระทรวง ดังนี้

1) ระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง

2) ระเบียบบริหารราชการเขตพื้นที่การศึกษา

3) ระเบียบบริหารราชการในสถานศึกษาของรัฐ ที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป็นนิติบุคคล (ได้แก่ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย หรือสถาบัน ที่จัดการศึกษาในระดับปริญญา การบริหารจัดการให้เป็นไปตาม กฎหมายของสถานศึกษานั้นๆ)

2.1) การจัดระเบียบบริหารราชการในส่วนกลาง ประกอบด้วย

1) สำนักงานปลัดกระทรวง

2) ส่วนราชการที่มีหัวหน้าส่วนราชการ ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

การแบ่งส่วนราชการในส่วนกลางของกระทรวงศึกษาธิการให้แบ่งเป็นดังนี้ และมีหัวหน้าส่วนราชการขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

1) สำนักงานรัฐมนตรี 2) สำนักงานปลัดกระทรวง

3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 4) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 6) สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา

ส่วนราชการตาม 2) 3) 4) 5) และ6) มีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นกรม

2.2) การจัดระเบียบบริหารราชการของเขตพื้นที่การศึกษา แบ่งเป็นดังนี้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2) สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

การแบ่งส่วนราชการภายในตาม 1) ให้จัดทำเป็นประกาศกระทรวง และให้ระบุอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนราชการไว้ในประกาศกระทรวง ทั้งนี้ โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การแบ่งส่วนราชการภายในตาม 2) และอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละเขตพื้นที่การศึกษากำหนด และการแบ่งส่วนราชการดังกล่าว ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

บ้านสอบครู www.sobkrod.com

สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง

2.3) การจัดระเบียบส่วนราชการที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา ที่สอนระดับปริญญา และเป็นนิติบุคคล ได้แก่สถาบันอุดมศึกษาทั่วไป

3) โครงสร้างการบริหารของสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เขตพื้นที่การศึกษาเป็นเขตบริหารและจัดการศึกษา กำหนดขึ้นโดยมาตรา 37 ของ พรบ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พศ. 2546 ประกอบไปด้วย 185 เขต ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้ประกาศจัดตั้ง การบริหารงานโดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและมีหน้าที่กำกับ ดูแล และส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานส่งเสริมกระจายอำนาจหน้าที่และบทบาทการดำเนินงานให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นสำนักงานที่ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา แบ่งส่วนราชการภายในเป็นกลุ่มดังนี้ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน และหน่วยตรวจสอบภายใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชา มีการกำกับ ติดตามการบริหารกิจการสถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษา มีระบบประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษามีหน้าที่ให้บริการด้านการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และจัดสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานแบ่งส่วนราชการตามกฎกระทรวงว่าด้วยการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาและระเบียบคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา โดยแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็นกลุ่มหรือศูนย์ เช่น กลุ่มบริหารงานวิชาการ กลุ่มบริหารงบประมาณ กลุ่มบริหารงานบุคคล หรือกลุ่มบริหารงานทั่วไป โดยขออนุมัติต่อเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาอาจแบ่งส่วนราชการในกลุ่มเป็นกลุ่มงาน ก็ได้โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4) หน่วยงานที่ไม่เป็นส่วนราชการสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (ตามเจตนากฎหมาย) เช่น

1) สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (คุรุสภา)
2) สถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3) สถาบันพัฒนาและส่งเสริมครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
4) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
5) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
6) สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ

3. พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1) นิยามศัพท์ที่สำคัญ ในพระราชบัญญัตินี้ ได้แก่

"วิชาชีพ" หมายความว่า วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน และการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนการสนับสนุนการศึกษา ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

" ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา" หมายความว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัตินี้

"ครู" หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน

"ผู้บริหารสถานศึกษา" หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน หรืออุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐและเอกชน

"ผู้บริหารการศึกษา" หมายความว่า บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารนอกสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

"บุคลากรทางการศึกษาอื่น" หมายความว่า บุคคลซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนการศึกษาให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ ซึ่งหน่วยงานการศึกษากำหนดตำแหน่งให้ต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษา

"ใบอนุญาต" หมายความว่า ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพซึ่งออกให้ผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามพระราชบัญญัตินี้

2) ให้มีสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกว่า "คุรุสภา" มีฐานะเป็นนิติบุคคล ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ

2.1)วัตถุประสงค์ ของคุรุสภา ดังต่อไปนี้

1) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพ ออกและเพิกถอนใบอนุญาต กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพ

2) กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาวิชาชีพ

3) ประสาน ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ

บัณฑิตจบใหม่ พพง.sdkroo.com

2.2) อำนาจหน้าที่ของคุรุสภา ดังต่อไปนี้

1) กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

2)ควบคุมความประพฤติและการดำเนินงานของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

3) ออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ขอประกอบวิชาชีพ

4) พักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาต

5) สนับสนุนส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ

6) ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง และผดุงเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

7) รับรองปริญญา ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตร ของสถาบันต่าง ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพ

8) รับรองความรู้และประสบการณ์ทางวิชาชีพ รวมทั้งความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ

9) ส่งเสริมการศึกษาและการวิจัยเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ

10) เป็นตัวแทนผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาของประเทศไทย

11) ออกข้อบังคับของคุรุสภาว่าด้วย

ก) การกำหนดลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 13

ข) การออกใบอนุญาต อายุใบอนุญาต การพักใช้ใบอนุญาต การเพิกถอนใบอนุญาต และการรับรองความรู้ ประสบการณ์ทางวิชาชีพ ความชำนาญในการประกอบวิชาชีพ

ค) หลักเกณฑ์และวิธีการในการขอรับใบอนุญาต

ง) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาต

จ) จรรยาบรรณของวิชาชีพ และการประพฤติผิดจรรยาบรรณอันจะนำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพ

ฉ) มาตรฐานวิชาชีพ

ช) วิธีการสรรหา การเลือก การเลือกตั้ง และการแต่งตั้งคณะกรรมการคุรุสภาและคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

ซ) องค์ประกอบ หลักเกณฑ์ วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการสรรหา

ฌ) หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาเลขาธิการคุรุสภา

ญ) การใด ๆ ตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

12) ให้คำปรึกษาหรือเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายปัญหาการพัฒนาวิชาชีพ

13) ให้คำแนะนำหรือเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเกี่ยวกับการประกอบวิชาชีพ หรือการออกกฎกระทรวง ระเบียบ และประกาศต่าง ๆ

14) กำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคุรุสภา

15) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของคุรุสภา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

3) องค์ประกอบและอำนาจหน้าที่คณะกรรมการคุรุสภา

3.1) องค์ประกอบคณะกรรมการคุรุสภา กรรมการคุรุสภามีจำนวน 39 คน ประกอบด้วย

1) ประธานกรรมการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงด้านการศึกษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือกฎหมาย

2) กรรมการโดยตำแหน่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้อำนวยการสำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และหัวหน้าสำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนเจ็ดคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงด้านการบริหารการศึกษา การอาชีวศึกษา การศึกษาพิเศษ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกฎหมาย ด้านละหนึ่งคน ซึ่งในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นครู ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารการศึกษาไม่น้อยกว่าสามคน

4) กรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งจากผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ หรือการศึกษา ซึ่งเลือกกันเองจากสถาบันอุดมศึกษาของรัฐจำนวนสามคน และจากสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจำนวนหนึ่งคน

5) กรรมการจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเลือกตั้งมาจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำนวนสิบเก้าคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น และมาจากสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา สถานศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามสัดส่วนจำนวนผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

6) ให้เลขาธิการคุรุสภาเป็นเลขานุการ

3.2)อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุรุสภา มีดังต่อไปนี้

1) บริหารและดำเนินการตามวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่ของคุรุสภาซึ่งกำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

2) ให้คำปรึกษาและแนะนำแก่คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

3) พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพตามมาตรา 54

4) เร่งรัดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ส่วนราชการ หรือคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด

5) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการคุรุสภา

6) ควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารงานทั่วไป ตลอดจนออกระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ในเรื่องดังต่อไปนี้

ก) การจัดแบ่งส่วนงานของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภาและขอบเขตหน้าที่ของส่วนงาน

ข) การกำหนดตำแหน่ง คุณสมบัติเฉพาะ อัตราเงินเดือน ค่าจ้าง และค่าตอบแทนอื่นของพนักงานเจ้าหน้าที่ของคุรุสภา

ค) การคัดเลือก การบรรจุ การแต่งตั้ง การถอดถอน วินัยและการลงโทษทางวินัย การออกจากตำแหน่ง การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษของเจ้าหน้าที่ รวมทั้งวิธีการ เงื่อนไขในการจ้างพนักงานเจ้าหน้าที่ของคุรุสภา

ง) การบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุ และทรัพย์สินของคุรุสภา

จ) กำหนดอำนาจหน้าที่และระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ตรวจสอบภายใน

7) กำหนดนโยบายการบริหารงาน และให้ความเห็นชอบแผนการดำเนินงานของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะก.ก.คุรุสภา

9) พิจารณาหรือดำเนินการในเรื่องอื่นตามที่รัฐมนตรีมอบหมาย

4) คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

4.1 องค์ประกอบคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ มีคณะกรรมการ จำนวน 17 คน ประกอบด้วย

1) ประธานกรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการคุรุสภา

2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา และเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสี่คนซึ่งคณะกรรมการคุรุสภาสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงด้านการศึกษา การบริหาร และกฎหมาย

4) กรรมการจากคณาจารย์ในคณะครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ หรือการศึกษา ทั้งของรัฐและเอกชนที่มีการสอนระดับปริญญาในสาขาวิชาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ การศึกษา ซึ่งเลือกกันเองจำนวนสองคน

5) กรรมการจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำนวนหกคน ซึ่งเลือกตั้งมาจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งครูที่มีประสบการณ์ด้านการสอนไม่น้อยกว่าสิบปี หรือดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3 หรือมีวิทยฐานะเป็นครูชำนาญการขึ้นไป ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่าสิบปี ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารการศึกษาที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่าสิบปี และบุคลากรทางการศึกษาอื่นที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งไม่น้อยกว่าสิบปี

6)ให้เลขาธิการคุรุสภา เป็นกรรมการและเลขานุการ

www.sobkroo.com

4.2) อำนาจหน้าที่คณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ มีดังต่อไปนี้

1) พิจารณาการออกใบอนุญาตให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และการพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต

2) กำกับดูแลการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

3) ส่งเสริม พัฒนา และเสนอแนะคณะกรรมการคุรุสภากำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณ ในการประกอบวิชาชีพ

4) ส่งเสริม ยกย่อง และพัฒนาวิชาชีพไปสู่ความเป็นเลิศในสาขาต่าง ๆ ตามที่กำหนดในข้อบังคับของคุรุสภา

5) แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการ หรือมอบหมายกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ เพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

6) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ

7) พิจารณาหรือดำเนินการในเรื่องอื่นตามที่รัฐมนตรีหรือคณะกรรมการคุรุสภามอบหมาย

5) สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1) รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของคุรุสภา

2) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับกิจการอื่นที่คุรุสภามอบหมาย

3) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการดำเนินงานเสนอต่อคุรุสภา

6) ให้วิชาชีพครู ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม ตามพระราชบัญญัตินี้ การกำหนดวิชาชีพควบคุมอื่น(เช่นศึกษานิเทศก์) ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ใดประกอบวิชาชีพที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องมีใบอนุญาต ได้แก่

1) ผู้ที่เข้ามาให้ความรู้แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาเป็นครั้งคราวในฐานะวิทยากรพิเศษทางการศึกษา

2) ผู้ที่ไม่ได้ประกอบวิชาชีพหลักทางด้านการเรียนการสอนแต่ในบางครั้งต้องทำหน้าที่สอนด้วย

3) นักเรียน นักศึกษา หรือผู้รับการฝึกอบรมหรือผู้ได้รับใบอนุญาตปฏิบัติการสอน ซึ่งทำการฝึกหัดหรืออบรมในความควบคุมของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งเป็นผู้ให้การศึกษาหรือฝึกอบรม

ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

4) ผู้ที่จัดการศึกษาตามอัธยาศัย

5) ผู้ที่ทำหน้าที่สอนในศูนย์การเรียนตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ หรือสถานที่เรียนที่หน่วยงานจัดการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ โรงพยาบาล สถาบันทางการแพทย์ สถานสงเคราะห์ และสถาบันสังคมอื่นเป็นผู้จัด

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6) คณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษาในระดับอุดมศึกษาระดับปริญญาทั้งของรัฐและเอกชน

7) ผู้บริหารการศึกษาระดับเหนือเขตพื้นที่การศึกษา

8) บุคคลอื่นตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

7) คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม ของผู้ขอรับใบอนุญาต มีดังต่อไปนี้

ก) คุณสมบัติ ได้แก่

1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์

2) มีวุฒิปริญญาทางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือมีคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง

3) ผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาตามหลักสูตรปริญญาทางการศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่าหนึ่งปี และผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนด

ข) ลักษณะต้องห้าม ได้แก่

1) เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี

2) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

3) เคยต้องโทษจำคุกในคดีที่คุรุสภาเห็นว่าอาจนำมาซึ่งความเสื่อมเสียแห่งวิชาชีพ

8) ห้ามมิให้ผู้ใดแสดงด้วยวิธีใด ๆ ให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนมีสิทธิหรือพร้อมจะประกอบวิชาชีพ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตจากคุรุสภา และห้ามมิให้สถานศึกษารับผู้ไม่ได้รับใบอนุญาตเข้าประกอบวิชาชีพควบคุมในสถานศึกษา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคุรุสภา

9)ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตต้องประกอบวิชาชีพภายใต้บังคับแห่งข้อจำกัดและเงื่อนไขตามข้อบังคับของคุรุสภา

10)ผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตต้องประพฤติตนตามมาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพตามที่กำหนดในข้อบังคับของคุรุสภา

11) มาตรฐานวิชาชีพ ประกอบด้วย

1) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน

3) มาตรฐานการปฏิบัติตน

12) มาตรฐานการปฏิบัติตน คือจรรยาบรรณของวิชาชีพ 5 ด้าน ประกอบด้วย

1) จรรยาบรรณต่อตนเอง

2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

5) จรรยาบรรณต่อสังคม

บ้านสอบครู พ.ศ.สอบครู.com

13) โทษผู้ประพฤติผิดมาตรฐานวิชาชีพ ที่เป็นอำนาจของคณะกรรมการมาตรฐานวิชาชีพ ให้ลงอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

1) ยกข้อกล่าวหา (ไม่มีโทษ)

2) ตักเตือน

3) ภาคทัณฑ์

4) พักใช้ใบอนุญาตมีกำหนดเวลาตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกินห้าปี

5) เพิกถอนใบอนุญาต (เท่าอายุใบอนุญาต คือ 5ปี หรือเท่าที่อายุยังเหลือ)

14) สมาชิกของคุรุสภามีสองประเภท ได้แก่ สมาชิกสามัญ สมาชิกกิตติมศักดิ์ โดยมาชิกกิตติมศักดิ์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการคุรุสภาแต่งตั้งโดยมติเป็นเอกฉันท์

15) คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สก.สค.)

15.1) วัตถุประสงค์ การส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังต่อไปนี้

1) ส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น และความมั่นคงของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาและผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา

2) ส่งเสริมความสามัคคีและผดุงเกียรติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาและผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา

3) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของกระทรวงในเรื่องสื่อการเรียนการสอน วัสดุอุปกรณ์การศึกษาและเรื่องอื่นที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา

4) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนา การดำเนินงานด้านสวัสดิการสวัสดิภาพและผดุงเกียรติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

15.2) องค์ประกอบคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีจำนวนกรรมการ 23 คน ประกอบด้วย

1) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน

2) กรรมการโดยตำแหน่ง ได้แก่ เลขาธิการสภาการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เลขาธิการคุรุสภา และเลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนสามคน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงในด้านสวัสดิการสังคม บริหารธุรกิจ และกฎหมาย ด้านละหนึ่งคน

4) กรรมการที่ได้รับการเลือกตั้งจากผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจำนวนสิบสองคน ในจำนวนนี้ต้องเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่มาจากสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา สถาบันอาชีวศึกษา สถานศึกษาเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5)ให้เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

15.3) อำนาจหจ้าที่คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1) ดำเนินงานด้านสวัสดิการ สวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น และความมั่นคงของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา

2) ส่งเสริม สนับสนุน ยกย่อง และผดุงเกียรติของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา

3) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาได้รับสวัสดิการต่าง ๆ ตามสมควร

4) ให้ความเห็น คำปรึกษา และคำแนะนำในเรื่องการส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์และความมั่นคงของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา และผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5) ดำเนินงานและบริหารจัดการองค์การจัดหาผลประโยชน์ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

6) ออกข้อบังคับและหลักเกณฑ์ในการดำเนินกิจการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

7) แต่งตั้งคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการ หรือมอบหมายให้กรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อกระทำการใด ๆ แทน

8) สรรหาและแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

9) ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการบริหารงานสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

16) อำนาจหน้าที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (นิติบุคคล ในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการ) มีดังต่อไปนี้

1) รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) ประสานและดำเนินการเกี่ยวกับกิจการอื่นที่คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษามอบหมาย

3) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการดำเนินงานเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา

โดยสรุป พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายวิชาชีพครู กล่าวถึง ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องมีใบประกอบวิชาชีพ มีมาตรฐานวิชาชีพ มีคุรุสภาเป็นองค์กรวิชาชีพ และสก.สค.เป็นองค์กรดูแลเรื่องสวัสดิการและสวัสดิภาพข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

4. พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และแก้ไขเพิ่มเติม

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ปัจจุบันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเป็น(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 แล้วมีสาระสำคัญ ดังนี้

1.คณะกรรมการบริหารบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ได้แก่

1.1) คณะกรรมการบริหารบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ให้มีคณะกรรรมการบริหารงานบุคคลของข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษาคณะหนึ่ง เรียกว่า "คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา" เรียกโดยย่อว่า "ก.ค.ศ." (มาตรา 7)

1.1.1)องค์ประกอบ ก.ค.ศ. มีจำนวน **29 คน** ประกอบด้วย

1) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานกรรมการ

2) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นรองประธานกรรมการ

3) กรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน **8 คน** ได้แก่

- ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
- เลขาธิการกรรมการการอุดมศึกษา
- เลขาธิการคุรุสภา
- เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- เลขาธิการ ก.พ.

4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่ง ครม. แต่งตั้ง จำนวน **9 คน** ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์สูงด้านการศึกษา ด้านกฎหมาย ด้านบริหารจัดการภาครัฐ ด้านการบริหารองค์กร ด้านการบริหารธุรกิจหรือเศรษฐศาสตร์ ด้านผลิตพัฒนาครู ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือการจัดการความรู้ หรือด้านวิจัยประเมินผล

5) กรรมการผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง จำนวน **9 คน**

- ผู้แทนผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1 คน
- ผู้แทนผู้บริหารสถานศึกษาหรือเรียกชื่ออย่างอื่นตามก.ค.ศ.กำหนด 1 คน
- ผู้แทนครูจำนวน 6 คน (จากสพฐ.4 คน จากอาชีวะ 1คน จาก สป. หรือ สอศ หรือ ก.ท่องเที่ยวกีฬา หรือ ก. วัฒนธรรม จำนวน 1คน
- ผู้แทนบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1 คน

1.1.2) วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและกรรมการผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี แต่อาจได้รับเลือกตั้งใหม่ได้อีก แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน 2 วาระมิได้ (มาตรา 13)

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จะเป็นกรรมการในก.ค.ศ. อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือคณะอนุกรรมการตามพรบ.นี้ในขณะเดียวกันไม่ได้ ยกเว้นกรรมการหรืออนุกรรมการโดยตำแหน่ง

บ้านสอบครู.www.sobkroo.com

1.1.3) อำนาจและหน้าที่ของ ก.ค.ศ. มีดังต่อไปนี้ (มาตรา 19)

1) เสนอและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบายการผลิตและการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัตินี้

2) กำหนดนโยบาย วางแผนและกำหนดเกณฑ์อัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งให้ความเห็นชอบจำนวนและอัตราตำแหน่งของหน่วยงานการศึกษา

3) เสนอแนะและให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรีในกรณีที่ค่าครองชีพเปลี่ยนแปลงไปมาก หรือการจัดสวัสดิการหรือประโยชน์เกื้อกูลสำหรับข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษายังไม่เหมาะสม เพื่อให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาในอันที่จะปรับปรุงเงินเดือนวิทยฐานะ เงินเดือนประจำตำแหน่ง เงินเพิ่ม ค่าครองชีพ สวัสดิการหรือประฌยชน์เกื้อกูลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เหมาะสม

4) ออกฎ ก.ค.ศ. ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กฎ ก.ค.ศ. เมื่อได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้

5) พิจารณาวินิจฉัยตีความปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการใช้บังคับพระราชบัญญัตินี้ เมื่อ ก.ค.ศ. มีมติเป็นประการใดแล้วให้หน่วยงานการศึกษาปฏิบัติตามนั้น

6) พัฒนาหลักเกณฑ์ วิธีการ และมาตรฐานการบริหารงานบุคคล รวมทั้งการพิทักษ์ระบบคุณธรรมของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

7) กำหนดวิธีการและเงื่อนไขการจ้างเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ ในตำแหน่งครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษา รวมทั้งกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าตอบแทน

8) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา การเสริมสร้างขวัญกำลังใจและการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

9) ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการจัดสวัสดิการและสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

10) พิจารณาตั้ง อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา และคณะอนุกรรมการอื่นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ ก.ค.ศ. มอบหมาย

11) ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน ให้คำปรึกษา แนะนำชี้แจงด้านการบริหารงานบุคคลแก่หน่วยงานการศึกษา

12) กำหนดมาตรฐาน พิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการการดำเนินการทางวินัย ออกจากข้าราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

13) กำกับ ดูแล ติดตาม ตรวจสอบและปรเมินผลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางงการศึกษาเพื่อรักษาความเป็นธรรม และมาตรฐานด้านการบริหารงานบุคคลตรวจสอบและปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีให้มีอำนาจเรียกเอกสารและหลักฐานจากหน่วยงานการศึกษา ให้ผู้แทนของหน่วยงานการศึกษา ข้าราชการหรือบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริงและให้มีอำนาจออกระเบียบ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ข้อบังคับ รวมทั้งให้ส่วนราชการ หน่วยงานการศึกษา ข้าราชการหรือบุคคลใดรายงานเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ไปยัง ก.ค.ศ.

14) ในกรณีที่ปรากฏว่าส่วนราชการ หน่วยงานทางการศึกษา อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา คณะอนุกรรมการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ตามพรบ.นี้ ไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติไม่ถูกต้องเหมาะสม หรือปฏิบัติขัดหรือแย้งกับกฎหมาย กฎ ก.ค.ศ. ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด ให้ก.ค.ศ.มีอำนาจยับยั้งการกระทำดังกล่าวไว้ เมื่อก.ค.ศ.มีมติประการใด ให้ส่วนราชการ หน่วยงาน อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือคณะอนุกรรมการหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ตาม พรบ.นี้ปฏิบัติตาม

15) พิจารณารับรองรองคุณวุฒิของผู้รับปริญญา ประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือคุณวุฒิอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ในการบรรจุและแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและการกำหนดอัตราเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่ควรได้รับ

16) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในเรื่องปฏิบัติการต่าง ๆ ตามที่กำหนดมนพระราชบัญญัตินี้

17) พิจารณาจัดระบบระเบียบประวัติและแก้ไขทะเบียนประวัติกับวัน เดือน ปีเกิดและควบคุมการเกษียณอายุราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

18) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายอื่น

1.2) คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา

ให้มี "คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำเขตพื้นที่การศึกษา" เรียกโดยย่อว่า "อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา" (มาตราที่ 21)

1.2.1)องค์ประกอบ ของอ.ก.ค.ศ. มีจำนวน 12 คน ประกอบด้วย

1) ประธานอนุกรรมการซึ่งอนุกรรมการเลือกกันเองจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 1 คน

2) อนุกรรมการโดยตำแหน่ง จำนวน 2 คน ได้แก่

- ผู้แทน ก.ค.ศ.
- ผู้แทนคุรุสภา

(ต้องไม่เป็นข้าราชการครูฯ ไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้แทนคุรุสภาต้องเป็นสมาชิกคุรุสภาและมีใบประกอบวิชาชีพทางการศึกษา

3) อนุกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ **จำนวน 4 คน** (ด้านการบริหารบุคคล ด้านการศึกษา ด้านกฎหมายหรือการคลัง และด้านอื่นที่เป็นประโยชน์ ด้านละ 1 คน)

4) อนุกรรมการผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา **จำนวน 5 คน** ประกอบด้วย

- ผู้แทนครูประถม 1 คน - ผู้แทนครูมัธยม 1คน
- ผู้แทนผู้บริหารประถม 1 คน - ผู้แทนผู้บริหารมัธยม 1 คน
- ผู้แทนบุคลากรทางการศึกษา 1 คน

5) ผู้อำนายการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ

1.2.2) อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ (มาตรา 23)

1) พิจารณากำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการกำหนดจำนวนและอัตราตำแหน่งและเกลี่ยอัตรากำลังให้สอดคล้องกับนโยบาย การบริหารงานบุคคล ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

2) พิจารณาให้ความเห็นชอบการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

3) ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการพิจารณาความดีความชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

4) พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการทางวินัย การออกจากข้าราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

5) ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา การส่งเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การปกป้องคุมครองระบบคุณธรรม การจัดสวัสดิการและการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

6) กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

7) จัดทำและพัฒนามาตรฐานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา

8) จัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาเพื่อเสนอ ก.ค.ศ.

9)พิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องการบริหารบุคคลในเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารของหน่วยงานการศึกษา

10) ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น ตามที่ ก.ค.ศ. มอบหมาย

1.3) คณะกรรมการสถานศึกษา มีอำนาจและหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล สำหรับข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ (มาตราที่ 26)

1) กำกับ ดูแลบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ.และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษากำหนด

2)เสนอความคิดต้องการจำนวนและอัตราตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

3) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคากรทางการศึกษาในสถานศึกษาต่อผู้บริหารสถานศึกษา

4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามอบหมาย

ส่วนจำนวน สัดส่วนและองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาเป็นไปตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2. การดำเนินตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยยึดหลักคุณธรรม ความเสมอภาคระหว่างบุคคลและหลักการได้รับ การปฏิบัติและการคุ้มครองสิทธิอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (มาตรา 30)

3. คุณสมบัติทั่วไป ของผู้ซึ่งจะเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา (ต้องมีอนุญาตประกอบวิชาชีพ)

2) มีคุณสมบัติทั่วไป 13 ประการ

4. ให้มีบัญชีอัตราเงินเดือน เงินวิทยฐานะและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยแยกต่างหากจากบัญชีเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือน ยกเว้นบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรา 38 ค (2) (มาตรา 31)

5. ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา อาจได้รับเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีเหตุพิเศษ (มาตรา 33) และเงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราวตามภาวะเศรษฐกิจ (มาตา 34)

6. ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามี 3 ประเภท คือ (มารา 38)

1) ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้สอนในหน่วยงานทางการศึกษา (38 ก) ได้แก่

1.1 ครูผู้ช่วย 1.2 ครู 1.3 อาจารย์

1.4 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ 1.5 รองศาสตราจารย์ 1.6 ศาสตราจารย์

2) ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารหารศึกษา (38 ข) ได้แก่

2.1 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

2.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษา

2.3 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.4 ผู้อำนวยการสำนำงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.5 ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

3) ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น (38 ค) ได้แก่

3.1 ตำแหน่งประเภทนิเทศการศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์

3.2 ตำแหน่งประเภทวิชาการ มีระดับดังนี้ ระดับปฏิบัติการ ระดับชำนาญการ ระดับชำนาญการพิเศษ ระดับเชี่ยวชาญ ระดับทรงคุณวุฒิ

3.3 ตำแหน่งประเภททั่วไป มีระดับดังนี้ ระดับปฏิบัติงาน ระดับชำนาญงาน ระดับอาวุโส ระดับทักษะพิเศษ

3.4 ตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

บ้านสื่อศึกษา www.sobkroo.com

7. ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวิทยฐานะ

1) ตำแหน่งครูมีวิทยฐานะ ได้แก่

1.1 ครูชำนาญการ 1.2 ครูชำนาญการพิเศษ 1.3 ครูเชี่ยวชาญ 1.4 ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

2) ตำแหน่งผู้บริหาร มีวิทยฐานะ ได้แก่

2.1 รองผู้อำนวยการชำนาญการ 2.2 รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ

2.3 รองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ 2.4 ผู้อำนวยการชำนาญการ

2.5 ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ 2.6 ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ

2.7 ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญพิเศษ

3) ตำแหน่งผู้บริหารการศึกษามีวิทยฐานะ ได้แก่

3.1 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชำนาญการพิเศษ

3.2 รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญ

3.3 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญ

3.4 ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชี่ยวชาญพิเศษ

4) ตำแหน่งศึกษานิเทศก์มีวิทยฐานะ

4.1) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการ 4.2) ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

4.3) ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ 4.4) ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญพิเศษ

8. ตำแหน่งคณาจารย์ต่อไปนี้เป็นตำแหน่งทางวิชาการ (การกำหนดตำแหน่งและการให้ได้รับเงินเดือนเป็นไปตามกฎหมายนั้นๆ)

8.1) อาจารย์ 8.2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์

8.3) รองศาสตราจารย์ 8.4) ศาสตราจารย์

9. การบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

1) ให้บรรจุจากผู้สอบแข่งขันได้ (มาตรา 45)

2) ยกเว้นกรณีที่มีความจำเป็นหรือมีเหตุพิเศษ ที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาไม่สามารถดำเนินการสอบแข่งขันได้ หรือการสอบแข่งขันอาจทำให้ไม่ได้บุคคลต้องตามประสงค์ของทางราชการ (ม. 50) หรือหน่วยงานทางการศึกษามีเหตุผลและมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์ราชการที่จะต้องบรรจุแต่งตั้งบุคลากรซึ่งมีความรู้ ความสามารถ มีความชำนาญการหรือเชี่ยวชาญระดับสูงเข้ารับราชการ (ม. 51)

10. อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้ดำเนินการสอบแข่งขัน แต่อาจมอบให้หน่วยงานการศึกษาที่มีความพร้อมเป็นผู้ดำเนินการสอบแข่งขันได้ (มาตรา 47)

11. ก.ค.ศ.อาจกำหนดให้ตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาบางตำแหน่งเป็นสัญญาจ้างปฏิบัติงานรายปี โดยมีสภาพเป็นข้าราชการหรือเป็นพนักงานราชการโดยไม่ต้องเป็นข้าราชการ (มาตรา 52)

12. ผู้บังคับบัญชาต่อไปนี้เป็นผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษา (มาตรา 53)

1) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำหรับตำแหน่ง

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

1.1) ตำแหน่งที่มีวิทยฐานะพิเศษ โดยอนุมัติ ก.ค.ศ.

1.2) ตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยอนุมัติ ก.ค.ศ.

2.3) ตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยอนุมัติ ก.ค.ศ.

2) ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา โดยอนุมัติของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา

2.1) รองผู้อำนวยการสถานศึกษา 2.2) ผู้อำนวยการสถานศึกษา

2.3) ตำแหน่งผู้บริหารที่เรียกชื่ออย่างอื่นตามมาตรา 38 ข (7) 2.4) ตำแหน่งศึกษานิเทศก์

2.5) ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามมาตรา 38 ค (2)

2.6) ตำแหน่งที่มีวิทยฐานะชำนาญการ ตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและเชี่ยวชาญ

3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา โดยอนุมัติของ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา สำหรับตำแหน่ง

3.1) ตำแหน่งครูผู้ช่วย 3.2) ตำแหน่งครู

3.3) ตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาอื่น ตามมาตรา 38 ค (2) ในสถานศึกษา

13. ให้มีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะสำหรับตำแหน่งที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเป็นระยะ ๆ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความรู้ ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญในตำแหน่งและวิทยฐานะที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้ง กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดไม่ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงานให้มีการพัฒนาข้าราชการครูให้ดำเนินการในมาตราเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน งดเงินประจำตำแหน่งหรือเงินวิทยฐานะ หรือให้ออกจากราชการ (มาตรา 59)

14. กำหนดให้ผู้ได้รับการบรรจุและแต่งตั้งในฐานะครู มีการเตรียมความพร้อม และพัฒนาอย่างเข้มข้นในตำแหน่งครูผู้ช่วย เป็นเวลา 2 ปี ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งครู ส่วนตำแหน่งอื่นให้ทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นเวลาตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด (มาตรา 56)

15. กำหนดให้การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไปดำรงตำแหน่งในหน่วยงานการศึกษาอื่น ภายในเขตพื้นที่การศึกษาหรือต่างเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องได้รับอนุมัติจาก อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาของผู้ประสงค์และผู้รับย้ายแล้วแต่กรณี (มาตรา 59)

16. ให้มีการย้ายสับเปลี่ยนหน้าที่หรือย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือตำแหน่งที่มีลักษณะบริหารตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด โดยยึดหลักการให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหนึ่งดังกล่าวได้ไม่เกิน 4 ปี เว้นแต่มีเหตุผลและมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ราชการ จะให้ปฏิบัติหน้าที่ติดต่อกันในคราวเดียวกันได้คราวละ 1 ปี แต่ต้องไม่เกิน 6 ปี (มาตรา 60)

17. การเลื่อนขั้นเงินเดือนให้ทำในรูปคณะกรรมการ โดยยึดหลักคุณธรรม มีความเที่ยงธรรมเปิดเผยโปร่งใสและพิจารณาจากผลการปฏิบัติการเป็นหลัก และความประพฤติในการรักษาวินัย คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ถ้าครูผู้นั้นเป็นครูให้พิจารณาผลการปฏิบัติงานที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นหลัก (มาตรา 73)

18. กำหนดให้มีขั้นเงินเดือนประสิทธิภาพในตำแหน่งที่มีวิทยฐานะ เพื่อให้ปฏิบัติงานบังเกิดผล และมีความก้าวหน้าและได้มาตรฐานงานของทางราชการ (มาตรา 74)

www.sokkroo.com

19. กำหนดให้มีเงินวิทยพัฒน์ กรณีผู้ที่มีผลงานหรือผลการปฏิบัติงานดีเด่นหรือผู้ที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ (มาตรา 75)

20. กำหนดให้มีการจัดสวัสดิการแก่ครอบครัวของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ (มาตรา 77)

21. กำหนดให้ข้าราชการครูฯมีสิทธิได้เลื่อนขั้นเงินเดือนในระหว่างลาไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม หรือวิจัย กรณีไปตามความจำเป็นหรือเป็นความต้องการของหน่วยงานหรือคุณวุฒิขาดแคลน (มาตรา 81)

22. กำหนดหลักการเช่นเดียวกับบทบัญญัติวินัยและการรักษาวินัย ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและเพิ่มเติมหลักการดังต่อไปนี้

1) กำหนดให้ข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องไม่กลั่นแกล้ง กล่าวหา หรือร้องเรียนผู้อื่นโดยปราศจากความจริงถ้าเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอย่างร้ายแรงเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตร 89)

2) กำหนดให้ข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษาต้อง ต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาประโยชน์อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ในตำแหน่งหน้าที่ของตน การกระทำตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการกระทำโดยมีความมุ่งหมายจะให้เป็นการซื้อขาย หรือให้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือวิทยฐนะใดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นการกระทำอันมีลักษณะเป็นการให้หรือได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือสิทธิประโยชน์อื่น เพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับการบรรจุและแต่งตั้งโดยมิชอบหรือเสื่อมเสียความเที่ยงธรรมเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 90)

3) กำหนดให้ข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องไม่คัดลอกหรือลอกเลียนผลงานทางวิชาการของผู้อื่นโดยมิชอบหรือนำเอาผลงานทางวิชาการของผู้อื่นหรือจ้างวานให้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการ เพื่อใช้ในการขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนในระดับที่สูงขึ้น การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตร 91)

4) กำหนดให้ข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่โดยต้องไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการทุจริตโดยการซื้อสิทธิหรือขายเสียงในการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา สมาชิกท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือการเลือกตั้งอื่นที่มีลักษณะเป็นการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย การฝ่าฝืนหลักการดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตรา 93)

5) กำหนดให้ข้าราชครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เสพยาเสพติดหรือสนับสนุนให้ผู้อื่นเสพยาเสพติด เล่นการพนันเป็นอาจิณหรือกระทำการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้เรียนหรือนักศึกษาไม่ว่าจะอยู่ในความรับผิดชอบของตนหรือไม่ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง (มาตร 94)

6) ผู้บังคับบัญชาที่มีพฤติกรรมปกป้อง ช่วยเหลือเพื่อให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาถูกลงโทษทางวินัยหรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้บังคับบัญชาผู้นั้นกระทำผิดวินัย (มาตรา 95)

23. กำหนดให้โทษทางวินัยมี 5 สถาน คือ (มาตร 96)

1) ภาคทัณฑ์ 2) ตัดเงินเดือน 3) ลดขั้นเงินเดือน 4) ปลดออก 5) ไล่ออก

24. กำหนดให้การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรณีอันมีมูลว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือไม่ร้ายแรง ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อให้ได้ความจริงและยุติธรรมในการสอบสวนจะต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา (มาตรา 98)

25. การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะแต่งตั้งได้เมื่อมีกรณีอันมีมูลว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงเท่านั้น (มาตรา 98)

26. กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือผู้บังคับบัญชาสูงสุดของหน่วยงานทางการศึกษามีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยอย่างร้ายแรงได้ (มาตรา 98)

27. องค์กรที่มีอำนาจพิจารณาความผิดอย่างร้ายแรง (มาตรา 100)

1) ก.ค.ศ.พิจารณาตามตำแหน่ง อธิการบดี ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตำแหน่งซึ่งมีวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษและตำแหน่งศาสตราจารย์

2) อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากข้อ 33.1

28. การรายงานกานดำเนินการทางวินัย กำหนดไว้ดังนี้ (มาตรา 104)

1) กรณีความผิดทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้รายงานสิ้นสุดที่ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา เว้นแต่มติของ อ.ก.ค.ศ. กับ หัวหน้าส่วยราชการหรือผอ.สพท. ขัดแย้งกันให้เสนอ ก.ค.ศ.พิจารณา

2) กรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้รายงานสิ้นสุดที่ ก.ค.ศ.

29. กำหนดให้การออกจาราชการเหมือนกับที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.2535 แล้วยังกำหนดให้ออกจากข้าราชการ เพราะถูกเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ และผู้นั้นไม่สามารถไปดำรงตำแหน่งอื่นไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (มาตรา 107) เมื่อครบกำหนด 30 วัน นับแต่วันเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ (มาตรา 109)

30. การอุทธรณ์

1) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน ให้อุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้งหรือ ก.ค.ศ.แล้วแต่กรณี (มาตรา 121)

2) การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษปลดออก ไล่ออกหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ให้มีสิทธิอุทธรณ์หรือร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. (มาตรา 122)

31. การร้องทุกข์

1) กรณีที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาเห็นว่า อ.ก.ค.ศ. มีมติไม่ถูกต้องไม่เป็นธรรมให้ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. มติของก.ค.ศ. เป็นอันสิ้นสุด

1) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดถูกสั่งให้ออกจากข้าราชการมีสิทธิ์ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. (มาตรา 122)

ข้าราชการครูพบ.com

2) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใดเห็นว่าตนไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจเนื่องจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการการสอบสวนทางวินัยมีสิทธิ์ร้องทุกข์ต่อ.อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้งหรือ ก.ค.ศ.แล้วแต่กรณี (มาตรา 123)

สรุปสาระที่เปลี่ยนแปลงตามพรบ.ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา(ฉบับที่2) พ.ศ.2551

๑) แก้ไขมาตรา ๗ เดิม ซึ่งองค์ประกอบของ ก.ค.ศ. เดิม มี ๒๑ คน แก้เป็น ๒๙ คน

๒)แก้ไขมาตรา ๑๕ เดิมโดย เพิ่ม เรื่องการพ้นจากความเป็นผู้แทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน ก.ค.ศ. เมื่อผู้นั้นไม่ได้ดำรงตำแหน่งตามประเภทตำแหน่งที่ได้รับเลือกตั้ง

๓) แก้ไขมาตรา ๑๘ เดิม ห้ามข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นกรรมการ/อนุกรรมการตามกฎหมายนี้ มากกว่า ๑ คณะ

๔) แก้ไขมาตรา ๑๙ (๑๔) เดิม ให้ ก.ค.ศ. มีอำนาจยับยั้งชั่วคราว กรณีส่วนราชการ หน่วยงานการศึกษา อ.ก.ค.ศ. คณะอนุกรรมการ หรือผู้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ หรือปฏิบัติการไม่เหมาะสม หรือปฏิบัติการ โดยขัดหรือแย้งกับ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตามที่ ก.ค.ศ. กำหนด

๕) แก้ไขมาตรา ๒๑ เดิม องค์ประกอบของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา โดยเพิ่ม อนุกรรมการจาก ๙ คน เป็น ๑๒ คน

๖) แก้ไขมาตรา ๓๘ ข เดิม โดยตัดตำแหน่งรองอธิการบดีและอธิการบดีออก โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม

๗) แก้ไขมาตรา ๔๐ เดิม การกำหนดระดับตำแหน่งและการให้ได้รับเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่งของคณาจารย์ เดิม ให้ออกกำหนดในกฎ ก.ค.ศ.แก้เป็นว่า ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับโดยอนุโลม ทำให้ไม่ต้องออกเป็นกฎ ก.ค.ศ. อีก

๘) แก้ไขมาตรา ๕๓ (๒) (๓) เดิม ให้เลขา กพฐ. บรรจุแต่งตั้งรอง ผอ.เขตพื้นที่ฯ ซึ่งเดิม เป็นอำนาจของ ผอ.สพท.

๙) แก้ไขมาตรา ๕๓ (๖) เดิม ในหน่วยงานการศึกษาที่สอนระดับปริญญา ให้นำกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษามาใช้บังคับ โดยให้สภาสถาบันทำหน้าที่แทน ก.ค.ศ. หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ.ตั้ง

๑๐) แก้ไขมาตรา ๕๖ เดิม ปรับตัวบทใหม่เรื่องการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้ม ๒ ปี (ทดลองปฏิบัติราชการ) สำหรับครูบรรจุใหม่ในการให้มีความชัดเจน

๑๑) แก้ไขมาตรา ๕๙ เดิม ปรับเรื่องการย้ายรอง ผอ. เขตพื้นที่ฯ โดยให้ เลขาธิการ กพฐ. เป็นผู้สั่งย้ายโดยอนุมัติ ก.ค.ศ.

๑๒) แก้ไขมาตรา ๑๐๔ เดิม เรื่องรายงานการดำเนินการทางวินัย โดย วินัยไม่ร้ายแรงภายหลังจากที่ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ฯ พิจารณาแล้วให้ รายงานหัวหน้าส่วนราชการ ส่วน วินัยร้ายแรงให้รายงาน ก.ค.ศ.

บัณฑิตสอบครู www.sobkroo.com

๑๓) แก้ไขมาตรา ๑๒๓ เดิม ให้เพิ่มวรรคสองและวรรคสามเข้ามาโดย กรณีที่ความทุกข์เกิดจากการกระทำของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ อ.ก.ค.ศ. ที่ ก.ค.ศ. ตั้ง ให้ร้องทุกข์ ต่อ ก.ค.ศ.และคำวินิจฉัยของ ก.ค.ศ. ให้ถือเป็นที่สุด และ

๑๔) เพิ่มมาตรา ๑๖ บทเฉพาะกาล ให้กรรมการ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ฯ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันที่ พ.ร.บ. นี้ใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าจะมีกรรมการ ก.ค.ศ. และ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาตาม พ.ร.บ. นี้ ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๑๘๐ วัน นับแต่ พ.ร.บ.นี้ใช้บังคับ

5. พรบ.เงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547

พรบ.เงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 เป็นกฎหมายที่ออกพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉ.2) พ.ศ. 2545 มาตรา 55 ที่กำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยเงินเดือน ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่นสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีรายได้ ที่พอเพียงและเหมาะสมกับฐานะทางสังคมและวิชาชีพ มีสาระสำคัญคือ

1) กำหนดให้มีอัตราเงินเดือน เงินวิทยฐานะ(บัญชี) สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพการศึกษา(ตามกฎหมายสภาครู) เช่น ครูผู้ช่วย ครู ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ศึกษานิเทศก์ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เจ้าหน้าที่บริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

2) กำหนดให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ไม่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา ที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เช่น บุคลากร 6 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7 เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี 5 นิติกร 7 เป็นต้น หรือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามข้อ 1ที่ถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ให้ได้รับเงินเดือนตามบัญชีอัตราเงินเดือน และเงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนตามกฎหมายข้าราชการพลเรือนโดยอนุโลม

3) เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่ง ไม่ถือว่าเป็นเงินเดือน

4) ให้ ก.ค.ศ. เสนอและให้คำปรึกษาแก่ รมต.ศธ. เพื่อเสนอปรับปรุงบัญชีอัตราเงินเดือน เงินวิทยฐานะ เงินประจำตำแหน่ง ค่าครองชีพ สวัสดิการ ประโยชน์เกื้อกูลต่อ ครม. เมื่อค่าครองชีพเปลี่ยนแปลงไปมาก หรือ การจัดสวัสดิการ ประโยชน์เกื้อกูล ไม่เหมาะสม แต่ต้องพิจารณาความเหมาะสม ความเป็นธรรม ความแตกต่างจากข้าราชการอื่น สภาวะเศรษฐกิจการคลังประเทศและปัจจัยอื่นที่จำเป็นด้วย

5) การปรับบัญชีอัตราเงินเดือน เงินวิทยฐานะ เงินประจำตำแหน่งให้สูงขึ้นตามข้อ 4 ให้ปรับร้อยละเท่ากัน และไม่เกินร้อยละ10 ของอัตราปัจจุบัน การปรับให้ทำเป็นพระราชกฤษฎีกา หากปรับแล้วมีเศษไม่ถึง 10 บาท ให้ปรับขึ้นเป็น 10 บาท

6) บัญชีอัตราเงินข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

ประกอบไปด้วย อันดับ เรียกให้เข้าใจง่ายๆว่าแท่ง (6 อันดับ(แท่ง) ได้แก่ ครูผู้ช่วย อันดับค.ศ.1 อันดับ ค.ศ.2 อันดับ ค.ศ.3 อันดับ ค.ศ.4 และอันดับ ค.ศ. 5) และขั้น (มีทั้งหมด 24 ขั้น มีขั้นเต็ม เช่น ขั้นที่ 5 และมีขั้นครึ่ง เช่น 5.5 แต่ละอันดับจะมีจำนวนขั้นต่างกัน) ดังนี้

6.1) ครูผู้ช่วย มี 14 ขั้น (หากรวมขั้นครึ่งก็มี 28 ขั้น) ขั้นต่ำสุด 7,940 (8,700)บาท ขั้นสูงสุด 16,840 บาท (บัญชีอัตราเงินเดือนที่ปรับใหม่ 1 ตุลาคม 2550)

6.2) อันดับ ค.ศ.1 มี 21 ขั้น ขั้นต่ำสุด 7,940 (11,930) บาท ขั้นสูงสุด 27,500 บาท

6.3) อันดับ ค.ศ.2 มี 20 ขั้น ขั้นต่ำสุด 12,530(15,410) บาท ขั้นสูงสุด 33,540 บาท

6.4) อันดับ ค.ศ.3 มี 24 ขั้น(มากสุด) ขั้นต่ำสุด 12,530(18,910) บาท ขั้นสูงสุด 47,450 บาท

6.5) อันดับ ค.ศ.4 มี 20 ขั้น ขั้นต่ำสุด 23,230 บาท ขั้นสูงสุด 50,550 บาท

6.6) อันดับ ค.ศ.5 มี 19 ขั้น ขั้นต่ำสุด 28,550 บาท ขั้นสูงสุด 64,340 บาท

ตัวเลขในวงเล็บ เช่น อันดับ ค.ศ.1 (11,930) บาท หมายถึง ขั้นประสิทธิภาพ

7) กำหนดบัญชีอัตราเงินวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีใบประกอบวิชาชีพ จำแนกเป็นตำแหน่งและวิทยฐานะโดยสรุป ดังนี้

7.1) อัตรา 3,500 บาท ต่อเดือน สำหรับ 1)ครู 2)ศึกษานิเทศก์ 3)รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ4)ผู้อำนวยการสถานศึกษา ที่มีวิทยฐานะชำนาญการ

7.2) อัตรา 5,600 บาท ต่อเดือน สำหรับ 1)ครู 2)ศึกษานิเทศก์ 3)รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ 4)ผู้อำนวยการสถานศึกษา 5) รองผู้อำนวยการ สพท. ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

7.3) อัตรา 9,900 บาท ต่อเดือน สำหรับ 1)ครู 2)ศึกษานิเทศก์ 3)รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และ 4)ผู้อำนวยการสถานศึกษา 5) รองผู้อำนวยการ สพท. 6) ผู้อำนวยการ สพท. ที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญ

7.4) อัตรา 13,000 บาท ต่อเดือน สำหรับ 1)ครู 2)ศึกษานิเทศก์ 3)ผู้อำนวยการสถานศึกษา และ 5)ผู้อำนวยการ สพท. ที่มีวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ

8) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ใด เมื่อได้รับวิทยฐานะใด เมื่อเปลี่ยนตำแหน่ง ก็จะได้รับวิทยฐานะนั้นติดตัวมาด้วย เช่น เป็นครูชำนาญการพิเศษ เมื่อสอบคัดเลือกผู้อำนวยการสถานศึกษาได้ ก็จะได้รับการบรรจุแต่งตั้ง(เปลี่ยนตำแหน่ง)เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ ได้รับเงินวิทยฐานะตามกฎหมายด้วย

อนึ่งเกี่ยวกับกฎหมายนี้มีอีกฉบับหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเงินเดือน คือ พระราชบัญญัติเงินเดือนและเงินประจำตำแหน่ง (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2547 กฎหมายฉบับนี้ไม่มีผลต่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่จะเกี่ยวข้องกับข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ที่เป็นสถาบันทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และข้าราชการพลเรือนอื่น เดิมที่ข้าราชการครูที่ได้รับเงินประจำตำแหน่งตามกฎหมายนี้ ก็จะไม่ได้รับตามกฎหมายนี้ เพราะได้รับตามพระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547 แล้ว

ข้าราชการครู www.sohkroo.com

บัญชีอัตราเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ

แนบท้ายพระราชกฤษฎีกาการปรับอัตราเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547

				บาท		
๒๔				๔๗,๔๕๐		
๒๓.๕				๔๖,๖๗๐		
๒๓				๔๕,๙๐๐		
๒๒.๕				๔๕,๑๒๐		
๒๒				๔๔,๓๔๐		
๒๑.๕		บาท		๔๓,๕๗๐		
๒๑		๒๗,๕๐๐		๔๒,๙๙๐		
๒๐.๕		๒๗,๐๗๐	บาท	๔๒,๐๒๐	บาท	
๒๐		๒๖,๖๒๐	๓๓,๕๔๐	๔๑,๒๓๐	๕๐,๕๕๐	
๑๙.๕		๒๖,๔๔๐	๓๓,๐๒๐	๔๐,๕๙๐	๔๙,๗๗๐	บาท
๑๙		๒๕,๗๔๐	๓๒,๔๔๐	๓๙,๙๓๐	๔๙,๐๐๐	๖๔,๓๔๐
๑๘.๕		๒๕,๓๑๐	๓๑,๙๖๐	๓๙,๒๔๐	๔๘,๒๒๐	๖๓,๒๗๐
๑๘		๒๔,๔๗๐	๓๑,๔๒๐	๓๘,๖๒๐	๔๗,๔๕๐	๖๒,๒๐๐
๑๗.๕		๒๔,๔๓๐	๓๐,๙๐๐	๓๗,๙๔๐	๔๖,๖๗๐	๖๑,๑๔๐
๑๗		๒๓,๙๙๐	๓๐,๓๖๐	๓๗,๔๒๐	๔๕,๙๐๐	๖๐,๐๖๐
๑๖.๕		๒๓,๕๕๐	๒๙,๕๔๐	๓๖,๖๖๐	๔๕,๑๒๐	๕๙,๐๐๐
๑๖		๒๓,๒๒๐	๒๙,๔๒๐	๓๖,๐๒๐	๔๔,๓๔๐	๕๗,๙๔๐
๑๕.๕		๒๒,๙๑๐	๒๙,๒๔๐	๓๕,๓๖๐	๔๓,๕๗๐	๕๖,๕๖๐
๑๕		๒๒,๖๔๐	๒๙,๐๔๐	๓๔,๙๑๐	๔๒,๗๔๐	๕๕,๕๐๐
๑๔.๕		๒๒,๓๗๐	๒๘,๖๔๐	๓๔,๐๕๐	๔๒,๐๒๐	๕๔,๗๔๐
๑๔		๒๑,๙๓๐	๒๘,๒๔๐	๓๓,๔๑๐	๔๑,๒๔๐	๕๓,๖๗๐
๑๓.๕		๒๑,๗๖๐	๒๗,๖๗๐	๓๒,๗๗๐	๔๐,๔๖๐	๕๒,๖๓๐
๑๓		๒๑,๖๑๐	๒๗,๒๑๐	๓๒,๑๖๐	๓๙,๖๔๐	๕๑,๕๗๐
๑๒.๕		๒๐,๙๕๐	๒๗,๐๐๐	๓๑,๕๖๐	๓๘,๖๔๐	๕๐,๕๓๐
๑๒		๒๐,๔๒๐	๒๖,๔๔๐	๓๐,๙๖๐	๓๘,๒๗๐	๔๙,๗๗๐
๑๑.๕		๒๐,๐๗๐	๒๖,๓๗๐	๓๐,๓๔๐	๓๗,๔๔๐	๔๘,๔๔๐
๑๑		๑๙,๙๖๐	๒๖,๐๑๐	๒๙,๔๐๐	๓๗,๒๒๐	๔๗,๓๗๐
๑๐.๕		๑๙,๓๓๐	๒๕,๖๔๐	๒๙,๒๒๐	๓๖,๗๗๐	๔๖,๓๕๐
๑๐		๑๙,๗๖๐	๒๕,๒๔๐	๒๙,๐๒๐	๓๕,๓๕๐	๔๕,๓๑๐
๙.๕		๑๙,๖๑๐	๒๕,๑๔๐	๒๘,๕๖๐	๓๕,๖๗๐	๔๔,๒๔๐
๙		๑๙,๑๑๐	๒๕,๕๖๐	๒๘,๕๒๐	๓๔,๗๗๐	๔๓,๒๔๐
๘.๕		๑๘,๔๒๐	๒๔,๖๐๐	๒๘,๓๔๐	๓๓,๓๗๐	๔๒,๒๒๐
๘		๑๘,๕๓๐	๒๔,๔๔๐	๒๗,๗๔๐	๓๒,๓๑๐	๔๑,๑๗๐
๗.๕		๑๘,๒๒๐	๒๔,๔๔๐	๒๗,๕๔๐	๓๒,๖๑๐	๔๐,๑๔๐
๗		๑๗,๗๓๐	๒๔,๑๑๐	๒๗,๑๑๐	๓๑,๗๕๐	๓๗,๑๔๐
๖.๕		๑๗,๖๕๐	๒๓,๗๔๐	๒๖,๖๗๐	๓๑,๒๔๐	๓๔,๑๔๐
๖		๑๗,๔๑๐	๒๓,๔๔๐	๒๖,๓๗๐	๓๐,๕๔๐	๓๓,๒๒๐
๕.๕		๑๗,๐๖๐	๒๓,๐๔๐	๒๖,๔๕๐	๒๗,๗๗๐	๓๒,๒๒๐
๕		๑๖,๖๖๐	๒๓,๖๗๐	๒๕,๗๑๐	๒๗,๒๓๐	๓๖,๒๔๐
๔.๕		๑๖,๕๓๐	๒๓,๓๓๐	๒๕,๔๔๐	๒๕,๕๕๐	๓๕,๒๕๐
๔		๑๖,๒๗๐	๒๓,๑๖๐	๒๕,๐๔๐	๒๕,๓๔๐	๓๔,๒๔๐
๓.๕		๑๕,๙๔๐	๒๓,๖๑๐	๒๔,๕๗๐	๒๕,๒๑๐	๓๓,๒๗๐
๓		๑๕,๗๐๐	๒๓,๒๔๐	๒๔,๑๕๐	๒๕,๐๔๐	๓๒,๒๔๐
๒.๕		๑๕,๔๔๐	๒๒,๙๑๐	๒๖,๗๒๐	๒๔,๕๖๐	๓๑,๒๗๐
๒		๑๕,๓๓๐	๒๒,๕๔๐	๒๖,๔๔๐	๒๔,๒๔๐	๓๐,๒๔๐
๑.๕		๑๔,๗๗๐	๒๒,๐๔๐	๒๖,๐๔๐	๒๔,๐๔๐	๒๙,๗๕๐
๑		๑๔,๗๐๐	๒๑,๗๗๐	๒๔,๕๔๐	๒๔,๗๔๐	๒๘,๕๕๐
	๑๔,๕๐๐	๒๑,๖๕๐	๒๕,๐๔๐	๒๔,๔๔๐		
	๑๔,๓๒๐	๒๑,๓๕๐	๒๔,๖๗๐	๒๔,๐๔๐		
	๑๔,๑๓๐	๒๑,๐๖๐	๒๔,๓๓๐	๒๓,๕๗๐		
	๑๓,๗๗๐	๒๐,๗๗๐	๒๓,๗๖๐	๒๓,๗๕๐		
		๒๐,๕๗๐	๒๓,๖๑๐	๒๓,๖๗๐		
		๒๐,๒๗๐	๒๓,๒๕๐	๒๓,๒๕๐		
		๑๗,๗๔๐	๒๒,๕๔๐	๒๒,๕๔๐		
		๑๗,๗๐๐	๒๒,๓๓๐	๒๒,๓๓๐		
		๑๗,๔๔๐		๒๒,๐๔๐		
		๑๗,๒๓๐		๒๑,๖๗๐		
		๑๖,๗๗๐		๒๑,๕๔๐		
		๑๖,๗๕๐		๒๑,๓๗๐		
		๑๖,๕๔๐		๒๑,๒๕๐		
		๑๖,๓๒๐		๒๐,๖๗๐		
		๑๖,๑๓๐		๒๐,๕๔๐		
		๑๕,๗๗๐		๒๐,๓๗๐		
ขั้น	อันดับครูผู้ช่วย	อันดับ คศ.๑	อันดับ คศ.๒	อันดับ คศ.๓	อันดับ คศ.๔	อันดับ คศ.๕

ข. กฎหมายปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษา

1. พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี มีสาระพอสังเขปดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของการบริหารราชการแผ่นดินตามกฎหมายนี้

พระราชกฤษฎีกาดังกล่าว เป็นเรื่องของการกำหนดขอบเขต แบบแผน วิธีปฏิบัติราชการ เพื่อให้การบริหารราชการบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ ดังนี้

1.1)ต้องบริหารเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (citizen centered) เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและก่อให้เกิดผลกระทบในทางที่ดีต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน

1.2) ต้องหวังผลสัมฤทธิ์ โดยยึดการบริหารแบบบูรณาการ ซึ่งมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่สอดคล้องเป็นไปในแนวทางเดียวกันโดยการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการไว้ล่วงหน้าที่สามารถแสดงผลและวัดผลงานได้อย่างชัดเจน

1.3) ต้องมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า ในการดำเนินภารกิจของรัฐจะต้องมีการเปรียบเทียบต้นทุนค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินงานทั้งภายในหน่วยงานตนเอง และระหว่างหน่วยงานในกรณีที่เป็นการดำเนินภารกิจในลักษณะเดียวกัน ที่นำมาเปรียบเทียบกันได้ เพื่อดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่ามีความคุ้มค่ากับเงินลงทุนที่เกิดจากภาษีของประชาชนหรือไม่ หากไม่คุ้มค่าก็ไม่ควรดำเนินการต่อไป

1.4) ต้องลดเวลาและขั้นตอน โดยการลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการลงจากที่เป็นอยู่เดิม มอบอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน จัดบริการให้ประชาชนสามารถรับบริการให้แล้วเสร็จในที่เดียวกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

1.5) ต้องจัดระเบียบองค์กรทุกหน่วย โดยจะต้องมีการทบทวน และปรับปรุงกระบวนการขั้นตอนทำงานใหม่อยู่เสมอส่วนราชการจึงควรจัดลำดับความสำคัญและความจำเป็นของงาน หรือโครงการที่จะทำให้สอดคล้องกับแผนการบริหารราชการแผ่นดินและงบประมาณของประเทศ ซึ่งอาจมีผลต้องพิจารณายุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ให้เหมาะสม

1.6) ต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ต้องมุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลัก ดังนั้น จึงต้องมีการสำรวจความต้องการของประชาชน และความพึงพอใจของผู้รับบริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกและเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ให้ประชาชนทราบและเข้าใจง่ายเวลามาติดต่อ

1.7) ต้องประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ส่วนราชการต้องสร้างระบบการควบคุมตนเอง โดยมีการตรวจสอบติดตาม วัดผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจะทำให้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ / นอกจากนี้ยังจะช่วยให้การพิจารณาให้บำเหน็จความชอบและรางวัลแก่ข้าราชการเป็นไปตามผลการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง

บ้านสอบครู www.sookroo.com

2) หลักการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี 6 ประการ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังที่ดี พ.ศ. 2546 ได้กำหนดหลักจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกันปฏิบัติทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ประกอบด้วย

2.1) หลักที่ 1 หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่างๆ ให้ทันสมัยเป็นธรรม และเป็นที่ยอมรับ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยน ทบทวน แก้ไข เผยแพร่เสมอ

2.2) หลักที่ 2 หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงามปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างแก่สังคม และสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อสร้างความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริต

2.3) หลักที่ 3 หลักความโปร่งใส ได้แก่ การปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและเข้าใจง่าย

2.4) หลักที่ 4 หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ

2.5) หลักที่ 5 หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ ความตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การเอาใจใส่ในปัญหาของบ้านเมืองและมุ่งมั่นแก้ปัญหา รวมถึงการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง

2.6) หลักที่ 6 หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดเกิดประโยชน์สูงสุด มีความคุ้มค่า

เมื่อส่วนราชการปฏิบัติราชการเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของพระราชกฤษฎีกานี้แล้ว สิ่งที่ประชาชนจะได้รับ คือ

1) ได้รับรู้เป้าหมาย แผนการทำงาน ระยะเวลาแล้วเสร็จของงาน/โครงการ และงบประมาณ ของส่วนราชการต่างๆ ที่ได้มีการดำเนินการไป

2) ได้รับรู้ถึงผลการจัดซื้อจัดจ้างของส่วนราชการ และเกิดความเป็นธรรมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างกับหน่วยงานของรัฐ

3) ได้รับรู้รับทราบและได้รับผลจากการที่ส่วนราชการต่างๆ ได้จัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเป็นการลดขั้นตอนการปฏิบัติราชการ

4) รับรู้และสามารถเข้าตรวจดูถึงขั้นตอนและระยะเวลาการดำเนินการรวมทั้งระยะเวลาแล้วเสร็จและรายละเอียดต่างๆ ของส่วนราชการ

5) ได้รับความรวดเร็วและความสะดวกในการติดต่อสอบถาม ขอทราบข้อมูล ขออนุญาต หรือขออนุมัตในเรื่องใดๆ ที่เป็นอำนาจของส่วนราชการในกระทรวงเดียวกัน จากศูนย์บริการร่วมโดยไม่ต้องไปติดต่อกับอีกหลายส่วนราชการ รวมทั้งในจังหวัดและอำเภอด้วย ที่จะจัดให้มีศูนย์บริการร่วม

6) สามารถแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแก่ส่วนราชการเพื่อให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือ

ระเบียบต่างๆ ของแต่ละส่วนราชการเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วให้มากขึ้น และดีขึ้น และลดภาระของประชาชนลง

7) ในกรณีที่มีข้อข้องใจเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของส่วนราชการและได้มีหนังสือสอบถามไปแล้วจะได้รับการประกันว่าส่วนราชการนั้นๆ จะต้องตอบคำถามข้อสงสัยโดยเร็วภายในเวลาไม่เกิน 15 วัน หรือตามระยะเวลาที่ได้ประกาศไว้

8) จะได้รับการอำนวยความสะดวกในเรื่องการรับข้อมูลทางระบบเครือข่ายสารสนเทศจากส่วนราชการ

9) จะได้รับทราบข้อมูลและสามารถตรวจสอบข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายแต่ละปีรวมทั้งเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างที่ส่วนราชการจะดำเนินการในปีงบประมาณนั้นๆ

2. พระราชบัญญัติข้อมูลข่าสารของทางราชการ พ.ศ. 2540

1) เจตนารมณ์ / หลักการ / แนวคิด

การให้ประชาชนมีโอกาสได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและสิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้องเป็นจริง อันเป็นการส่งเสริมให้มีความเป็นรัฐบาลโดยประชาชนมากขึ้น เป็นการพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคงและให้ประชาชนรู้สิทธิของตนเองอย่างเต็มที่ ปกปักรักษาประโยชน์ คุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับข้อมูลโดยมีข้อยกเว้นอันไม่ต้องเปิดเผยที่แจ้งชัดและจำกัดเฉพาะข้อมูลข่าวสารที่หากเปิดเผยแล้วจะเกิดความเสียหาย

2) สาระสำคัญ

ข้อมูลข่าวสาร หมายความว่า สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราว ข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใดๆ ไม่ว่าการสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเอง หรือโดยการผ่านวิธีการใดๆ และไม่ว่าจะจัดทำไว้ในรูปแบบของเอกสารแฟ้มงาน หนังสือ แผนผัง ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพ หรือเสียงโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งบันทึกไว้ปรากฏได้

ข้อมูลข่าวสารของราชการ หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของรัฐไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ หรือข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชน

หน่วยงานของรัฐ หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ (ที่มีหุ้นส่วน 50% ขึ้นไป) ราชการสังกัดรัฐสภา ศาล เฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิพากษา องค์กรควบคุมการประกอบอาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐ และหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

เจ้าหน้าที่รัฐ หมายความว่า ผู้ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐ

ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะของตัวบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคณะ หรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ถึงแก่กรรมด้วย

ลักษณะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

1) ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้

1.1 ข้อมูลข่าวสารที่ลงพิมพ์ในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ทั้งนี้เฉพาะที่จัดให้มีขึ้นโดยสภาพอย่างกฎ หรือให้มีผลเป็นการทั่วไปต่อเอกชนที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลข่าวสารอื่น ตามที่คณะกรรมการกำหนด

2) ข้อมูลข่าวสารที่ไม่ต้องเปิดเผย ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันพระมหากษัตริย์จะเปิดเผยมิได้

2.2 ข้อมูลข่าวสารที่หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยได้ (โดยคำนึงถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน) คือ

1) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศ ความสัมพันธ์ของประเทศ หรือความมั่นคงในทางเศรษฐกิจ หรือการคลังของประเทศ

2) การเปิดเผยจะให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

3) ความเห็นหรือคำแนะนำภายในหน่วยงานของรัฐในการดำเนินเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึงการรายงานทางวิชาการ รายงานข้อเท็จจริง หรือข้อมูลข่าวสารที่นำมาใช้ในการนำความคิดเห็นหรือคำแนะนำภายในดังกล่าว

4) การเปิดเผยจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิตหรือความปลอดภัยของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง

5) รายงานทางแพทย์ หรือข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งเปิดเผยจะเป็นการรุกล้ำสิทธิส่วนบุคคลโดยไม่สมควร

6) ข้อมูลข่าวสารของทางราชการที่มีกฎหมายคุมครองมิให้เปิดเผยหรือที่มีผู้ให้มาโดยไม่ประสงค์ให้ทางราชการนำไปเปิดเผยต่อผู้อื่น

7) กรณีอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ทั้งนี้คำสั่งให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการจะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้แต่ต้องระบุเหตุผลและประเภทของข้อมูลข่าวสารไว้ด้วยและให้ถือว่าคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการเป็นดุลยพินิจ

3) ข้อมูลข่าวสารที่บุคคลย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนา หรือขอสำเนาที่มีคำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารได้ เช่น

1) แผนงานโครงการงบประมาณรายจ่ายประจำปี

2) คู่มือหรือคำสั่งเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

3) มติคณะรัฐมนตรี ฯลฯ

บ้านครูบ้านครู พพ.sohkroo.com

การขอข้อมูลข่าวสาร การร้องเรียน และการอุทธรณ์

1) การขอข้อมูลข่าวสาร ควรทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อและลงสำเนา

2) การร้องเรียนต่อคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของทางราชการ สามารถดำเนินการด้วยเหตุ

2.1 ไม่จัดพิมพ์ข้อมูลข่าวสาร ลงในราชกิจจานุเบกษา 2.2 ไม่จัดทำข้อมูลข่าวสารให้ดู

2.3 ไม่จัดทำข้อมูลข่าวสารให้ตามที่ขอ 2.4 ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.

2.5 ไม่ได้รับความสะดวกโดยไม่มีเหตุอันควร

3) การอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารราชการให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาขาต่างๆ ด้วยเหตุ คือ

3.1 ไม่เปิดเผยข้อมูลข่าสาร

3.2 ไม่ฟังคำคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

3.3 ไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือลบข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล

ทั้งนี้ การอุทธรณ์ให้อุทธรณ์ภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับแจ้ง

ผู้มีอำนาจสั่งให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจสั่งให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของทางราชการ ตามกฎกระทรวง มีดังนี้

ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการฝ่ายตุลาการที่เป็นข้าราชการธุรการ ข้าราชการฝ่ายอัยการที่เป็นข้าราชการธุรการพลเรือนในมหาวิทยาลัย ข้าราชการครู ข้าราชการรัฐสภาสามัญ หรือข้าราชการกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีหน้าที่ครอบครองหรือควบคุมดูแลข้อมูลข่าวสารนั้น และเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับ 6 ขึ้นไป

หน้าที่ของหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารราชการ

1) ต้องจัดข้อมูลข่าวสารราชการต่อไปนี้ให้ประชาชนตรวจดูได้ ดังต่อไปนี้

1.1 จัดสถานที่ในการค้นหาและศึกษาข้อมูลข่าวสารราชการ

1.2 จัดดัชนีที่รายละเอียดเพียงพอสำหรับการค้นหาด้วยตนเอง

1.3 จัดให้มีข้อมูลข่าวสารให้ตรวจดูได้สะดวก

1.4 จะกำหนดระเบียบปฏิบัติเพื่อรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย หรือความปลอดภัยก็ได้

1.5 การดำเนินการจัดข้อมูลข่าวสารราชการ อาจจัดไว้ที่ห้องสมุดของหน่วยงานอื่น หรือของเอกชนที่ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของหน่วยงานของรัฐก็ได้

2) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่อยู่ในความควบคุมดูแลของตนหรือหน่วยงานของรัฐแห่งอื่นโดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ล่วงหน้า หรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยกรณีต่อไปนี้

2.1 เปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานของตนเพื่อไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น

2.2 เป็นการใช้ข้อมูลปกติ ตามวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารส่วน

บ้านเสริมศึกษา www.sbkroo.com

บุคคลนั้น

2.3 เปิดเผยต่อหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ด้านการวางแผน หรือสถิติ หรือสำมะโนต่างๆ ซึ่งมีหน้าที่ต้องรักษาข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ไม่ให้เปิดเผยต่อไปยังผู้อื่น

2.4 เป็นการให้เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย โดยระบุชื่อหรือส่วนที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใด

2.5 เปิดเผยต่อหอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ตามมาตรา 26 วรรค 1 หรือตรวจดูคุณค่าในการเก็บรักษา

2.6 เปิดเผยต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อการป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายการสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องคดี ไม่ว่าเป็นคดีประเภทใด

2.7 เป็นการให้เพื่อความจำเป็นในการป้องกันอันตรายต่อชีวิต หรือสุขภาพของบุคคล

2.8 เปิดเผยต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐ หรือบุคคลที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อเท็จจริงดังกล่าว

2.9 กรณีอื่นที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

เงื่อนไขการปฏิบัติการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร

1) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารใด แม้จะเข้าข่ายต้องมีความผิดตามกฎหมายใดให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการกระทำโดยสุจริต

2) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารไม่เป็นเหตุให้หน่วยงานของรัฐนั้นพ้นจากความรับผิดตามกฎหมายจะพึงมี

3. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

1) เจตนารมณ์ / หลักการ / แนวคิด

การดำเนินงานทางปกครองต้องมีหลักเกณฑ์และขั้นตอนที่ดำเนินงานเป็นไปโดยความถูกต้องตามกฎหมาย มีประสิทธิภาพในการบังคับ สามารถรักษาประโยชน์ อำนวยความเป็นธรรมแก่ประชาชน อีกทั้งยังเป็นการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ที่ประกันความเป็นธรรมหรือมีมาตรการในการปฏิบัติราชการ

2) สาระสำคัญ

วิธีปฏิบัติราชการทางการปกครอง หมายความว่า การเตรียมการและการดำเนินการของเจ้าหน้าที่เพื่อให้มีคำสั่งทางการปกครองหรือกฎ และรวมถึงการดำเนินการใดๆ ในทางการปกครองตาม พ.ร.บ. นี้

คำสั่งทางการปกครอง หมายความว่า การใช้อำนาจตามกฎหมายของเจ้าหน้าที่มีผลเป็นการสร้างมิติสัมพันธ์ขึ้นระหว่างบุคคลในอันที่จะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน ระงับ หรือ มีผลกระทบต่อสถานภาพของสิทธิหรือหน้าที่ของบุคคลไม่ว่าจะเป็นการถาวรหรือชั่วคราว เช่น การสั่งการ การอนุญาต การอนุมัติ การ

วินิจฉัย อุทธรณ์ การรับรอง และการรับจดทะเบียน แต่ไม่หมายความถึงการออกกฎ และการอื่นที่กำหนดในกฎกระทรวง

ข้อห้ามในการพิจารณาทางการปกครอง เจ้าหน้าที่ที่จะทำการพิจารณาทางการปกครองไม่ได้ คือ

1. เป็นคู่กรณีเอง
2. เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
3. เป็นญาติของคู่กรณีหรือบุพการี หรือผู้สืบสันดานพี่น้อง ลูกพี่ลูกน้อง นับได้เพียงใน 3 ขั้น หรือญาติเกี่ยวพันทางการแต่งงานนับได้เพียง 2 ชั้น
3. เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม
4. เป็นผู้พิทักษ์หรือผู้แทนของคู่กรณี
5. เป็นเจ้าหนี้หรือลูกหนี้
6. เป็นนายจ้างของคู่กรณี

สิทธิของคู่กรณี

1. เจ้าหน้าที่ต้องให้โอกาสของคู่กรณีได้ทราบข้อเท็จริงและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานอย่างเพียงพอ

2. คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้ แต่ถ้ายังไม่ได้ทำคำสั่งทางการปกครองในเรื่องนั้นคู่กรณีไม่มีสิทธิขอตรวจดูเอกสารอันเป็นต้นร่างคำวินิจฉัย เจ้าหน้าที่อาจไม่อนุญาตให้ตรวจดูเอกสารหรือพยาน หลักฐาน ถ้าเป็นกรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับ

ลักษณะคำสั่งทางการปกครอง

1. คำสั่งทางการปกครองอาจทำเป็นหนังสือหรือวาจาหรือในการสื่อความหมายในรูปแบบอื่นก็ได้ แต่ต้องมีข้อความหรือความหมายที่ชัดเจนเพียงพอที่จะเข้าใจได้

2. คำสั่งทางการปกครองที่กำหนดเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลด้วย

3. คำสั่งทางการปกครองที่อาจอุทธรณ์หรือโต้แย้งได้ให้ระบุกรณีและระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์หรือโต้แย้งไว้ได้ ถ้าไม่มีการแจ้งหรือการแจ้งใหม่ หากระยะดังกล่าวสั้นกว่าหนึ่งปี ให้ขยายเป็นหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่ได้รับคำสั่งทางการปกครอง

4. ผลของคำสั่งทางการปกครอง ใช้ยืนยันต่อบุคคลตั้งแต่ขณะที่ผู้นั้นได้รับแจ้งเป็นต้นไป ตราบเท่าที่ยังไม่มีการเบิกถอน หรือสิ้นผลโดยเงื่อนเวลาหรือโดยเหตุอื่น

การอุทธรณ์คำสั่งทางการปกครอง

1. กรณีคำสั่งใดไม่ออกโดยรัฐมนตรีและไม่มีกฎหมายกำหนดขั้นตอนอุทธรณ์ภายในฝ่ายปกครองไว้เป็นการเฉพาะ ให้คู่กรณีอุทธรณ์คำสั่งทางการปกครองนั้น โดยยื่นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ตนได้รับแจ้งคำสั่งดังกล่าว

2.คำอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือ โดยแจ้งข้อโต้แย้งและข้อเท็จจริง หรือข้อกฎหมายที่อ้างอิงประกอบด้วย

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

3. ให้เจ้าหน้าที่พิจารณาคำอุทธรณ์และแจ้งผู้อุทธรณ์โดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกิน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์

4. ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่เห็นด้วยกับคำอุทธรณ์ไม่ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ให้เร่งรายงาน ความเห็นพร้อมทั้งเหตุผลไปยังผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์ภายในกำหนด 30 วันและให้ผู้มีอำนาจให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน

การเพิกถอนคำสั่งทางการปกครอง

1. คำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถูกเพิกถอนทั้งหมด หรือบางส่วนโดยจะให้มีผลย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตไปถึงขณะหนึ่งตามที่กำหนดก็ได้

2. การเพิกถอนคำสั่งทางการปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งเป็นการให้เงินหรือทรัพย์สินหรือผลประโยชน์ที่มิอาจแบ่งแยกได้ ให้คำนึงถึงความเชื่อโดยสุจริตของผู้รับประโยชน์ในความคงอยู่ของคำสั่งทางการปกครองนั้นกับประโยชน์สาธารณะประกอบกัน

3. ในกรณีที่เพิกถอนคำสั่งให้มีผลย้อนหลัง การคืนเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ผู้รับคำสั่งไดไป ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยลาภมิควรได้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

4. พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ฉ.2 (2545) ฉ.3 (2548)

1) เจตนารมณ์ / หลักการ / แนวคิด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้จัดตั้งศาลปกครองขึ้นเพื่อให้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่มีข้อพิพาททางกฎหมายปกครองระหว่างเอกชนกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกัน เกี่ยวกับการกระทำหรือการละเว้นการกระทำที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ซึ่งตามอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองดังกล่าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการออกกฎหรือคำสั่งทางปกครอง การกระทำละเมิดในทางปกครองหรือการทำสัญญาทางปกครอง อันเป็นเรื่องของกฎหมายมหาชน ซึ่งระบบการพิจารณาและพิพากษาคดีจำเป็นต้องมีกระบวนการเป็นพิเศษต่างจากคดีปกติทั่วๆ ไป เพราะผลแห่งคำพิพากษาอาจกระทบถึงการบริหารราชการแผ่นดิน หรือต้องจ่ายเงินภาษีอากรของส่วนรวมเป็นค่าชดเชยหรือค่าเสียหายแก่เอกชน ในขณะเดียวกันเอกชนจะอยู่ในฐานะเสียเปรียบที่ไม่อาจทราบข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐได้ในการพิจารณาจึงจำเป็นต้องใช้ระบบไต่สวน เพื่อหาข้อเท็จจริงที่แท้จริง และต้องมีตุลาการที่มีความเชี่ยวชาญเป็นการเฉพาะ ซึ่งสามารถตรวจสอบได้จากฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติและประชาชนทั่วไปซึ่งจะถูกกระทบในทางใดทางหนึ่งจากคำพิพากษาของศาลปกครองรวมทั้งต้อง มีหน่วยงานธุรการของศาลปกครองที่เป็นอิสระ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

บ้านสอบศึกษา www.sobkrod.com

2) สาระสำคัญ

หน้าที่ของศาลปกครอง มีหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีทางปกครอง ซึ่งเป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานรัฐ รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเอกชน และรวมทั้งข้อพิพาทระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน

เหตุแห่งการพิพาท

1. หน่วยงานของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย
2. หน่วยงานของรัฐ ไม่สุจริต
3. หน่วยงานของรัฐ ปฏิบัติไม่ชอบด้วยเหตุผล (ไม่เป็นธรรม)
4. หน่วยงานของรัฐ ละเลยต่อหน้าที่
5. หน่วยงานของรัฐ ปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร
6. หน่วยงานของรัฐ ไม่ปฏิบัติตามสัญญาทางปกครอง
7. หน่วยงานของรัฐ ทำละเมิดต่อประชาชน

เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ ผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทางการปกครอง คณะกรรมการหรือบุคคลซึ่งใช้อำนาจตามกฎหมาย ออกกฎ คำสั่งที่มีผลกระทบต่อบุคคล และบุคคลที่อยู่ใต้บังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ดังกล่าว

การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ได้แก่ การออกกฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใด เนื่องจากกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ถูกต้องรูปแบบ ขั้นตอนหรือวิธีการอันเป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้สำหรับการกระทำนั้น

การอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลปกครองชั้นต้น ต้องอุทธรณ์ภายใน 30 วัน

ผู้มีสิทธิฟ้องคดีปกครอง

1. ผู้ได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อน
2. ผู้ซึ่งมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง
3. ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาพิจารณาเห็นว่าไม่ชอบตามรัฐธรรมนูญ

การฟ้องไม่ต้องทำตามแบบและไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมเว้นแต่คดีพิพาทเกี่ยวกับสัญญาทางปกครองที่ขอให้ใช้เงิน

คำฟ้อง คำฟ้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพระบุรายละเอียด ดังนี้

1. ชื่อ ที่อยู่ และลงลายมือชื่อของผู้ฟ้องคดี
2. ชื่อหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง
3. รายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นเหตุแห่งการฟ้องคดี
4. ข้อเท็จจริงเกี่ยวข้องและคำขอที่ต้องการให้ศาลปกครองพิพากษา

การยื่นฟ้อง ผู้ฟ้องต้องยื่นด้วยตนเองต่อเจ้าหน้าที่ศาลปกครองหรือ จะส่งไปรษณีย์ลงทะเบียน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ ผู้ฟ้องคดีมีภูมิลำเนาอยู่ หรือศาลชั้นต้นที่มูลคดีเกิดขึ้น หรือสถานที่ทำงานเฉพาะของศาลปกครองหรือศาลปกครองชั้นต้นที่มีคำพิพากษา (กรณีเป็นการอุทธรณ์คำพิพากษา)

อายุความฟ้องคดี

1. คดีทั่วไป

1.1 ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รู้ หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี

1.2 พ้นกำหนด 90 วัน นับแต่วันที่ผู้ฟ้องคดีมีหนังสือฟ้อง เพื่อให้ปฏิบัติตามกฎหมายและยังไม่ได้รับหนังสือชี้แจงแล้ว แต่ไม่มีเหตุผล

1.3 มีกฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น

2. คดีเกี่ยวกับการทำละเมิด หรือความรับผิดชอบอย่างอื่นของหน่วยงานทางการปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐมีอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ควรรู้ หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดีแต่ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่มีเหตุแห่งการฟ้องคดี

3. คดีเกี่ยวกับการคุ้มครอง ประโยชน์สาธารณะจะยื่นเมื่อไรก็ได้

ผลแห่งคำพิพากษาของศาลปกครอง

1. สั่งการ : มุ่งยกเลิกเพิกถอนคำสั่งไม่ถูกต้อง : ให้งดเว้นการกระทำ
2. ยกเลิก : ทำให้คำสั่งนั้นสิ้นผล (นับแต่มีคำพิพากษา)
3. เพิกถอน : ให้มีผลเหมือนไม่มีคำสั่งนั้นเลย
4. แก้ไข : เปลี่ยนแปลงคำสั่งให้หนักขึ้นหรือเบาลง

ประเด็นอื่นที่น่าสนใจ

1. ศาลปกครอง ประกอบด้วยศาลปกครองชั้นต้นและศาลปกครองสูงสุด

2. ศาลปกครองมีอำนาจพิจารณาอนุญาตการขอยกเว้นค่าธรรมเนียมศาลได้

3. กรณีที่ต้องชำระค่าธรรมเนียมศาล คู่กรณีสามารถยื่นคำขอต่อศาลให้ยกเว้นค่าธรรมเนียมได้ว่าตนไม่มีทรัพย์สินเพียงพอที่จะจ่ายเป็นค่าธรรมเนียมศาลได้ ภายใน 15 วันนับตั้งแต่วันรับแจ้ง หรือยื่นอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลปกครองสูงสุดได้

5. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่รัฐ พ.ศ. 2539

1) เจตนารมณ์/ หลักการ/ แนวคิด

การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินกิจการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น หาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ การปล่อยให้ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่ปฏิบัติงานในหน้าที่และเกิดความเสียหายแก่เอกชนเป็นไปตามหลักกฎหมายเอกชนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นการไม่เหมาะสมก่อให้เกิดความเข้าใจผิดว่า เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดในการกระทำต่างๆ เป็นการเฉพาะตัวเสมอไป เมื่อการที่ทำไปทำให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกเพียงใดก็จะมีการฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่เต็มจำนวนนั้น ทั้งที่บางกรณีเกิดขึ้นโดยความไม่ตั้งใจ หรือความผิดพลาดเพียงเล็กน้อยในการ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนั้นยังมีการนำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมในระบบกฎหมายแพ่งมาใช้บังคับ ให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดในการกระทำของเจ้าหน้าที่ผู้อื่นด้วย ซึ่งระบบนั้นมุ่งหมายแต่จะได้เงินครบ โดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรมที่จะมีต่อแต่ละคน กรณี เป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และยังเป็นการบั่นทอนกำลังขวัญในการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วย จนบางครั้งกลายเป็นปัญหาในการบริหารเพราะเจ้าหน้าที่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่จะเกิดแก่ตน อนึ่ง การให้คุณให้โทษแก่เจ้าหน้าที่เพื่อควบคุมการทำงานของเจ้าหน้าที่ยังมีวิธีการในการบริหารงานบุคคล และการดำเนินการทางวินัยกำกับดูแลอีกส่วนหนึ่งอันเป็นหลักประกันมิให้เจ้าหน้าที่ทำการใดๆ โดยไม่รอบคอบอยู่แล้ว ดังนั้นจึงสมควรกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่เฉพาะเมื่อเป็นการจงใจกระทำเพื่อการเฉพาะตัว หรือจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดของแต่ละคน มิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานของรัฐ

2) สาระสำคัญ

กรณีที่เกิดละเมิดขึ้นแก่เอกชน ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติการไปตามหน้าที่แล้วเกิดละเมิดขึ้นแก่เอกชนพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัดอยู่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในผลแห่งละเมิดนั้น และผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้เท่านั้น จะฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ หรือแม้แต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่นั้นไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใดผู้เสียหายก็จะฟ้องเจ้าหน้าที่นั้นโดยตรงไม่ได้ จะต้องฟ้องกระทรวงการคลังแทน แต่ถ้าการละเมิดนั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายก็จะต้องฟ้องตัวเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดเท่านั้น จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

อย่างไรก็ดี ในกรณีที่เกิดการละเมิดขึ้นแล้ว และผู้เสียหายได้ฟ้องคดีต่อศาล โดยฟ้องให้หน่วยงานของรัฐ รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหากในกรณีนั้นหน่วยงานของรัฐพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ ต้องรับผิดเป็นส่วนตัวหรือเจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดในฐานะส่วนตัวด้วย หน่วยงานของรัฐก็มีสิทธิขอให้ศาลเรียกเจ้าหน้าที่เข้ามาเป็นคู่ความในคดีได้ หรือถ้าผู้เสียหายฟ้องให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนและในกรณีนั้น เจ้าหน้าที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดหรือต้องร่วมรับผิดด้วย เจ้าหน้าที่ก็มีสิทธิขอให้ศาลเรียกหน่วยงานของรัฐเข้ามาเป็นคู่ความในคดีได้เช่นเดียวกัน สำหรับการฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวนี้ ผู้เสียหายก็จะต้องฟ้องเสียภายในเวลา 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันที่มีการทำละเมิด มิฉะนั้นก็จะหมดอายุความฟ้องร้อง ทั้งนี้ ตามมาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ถ้าหากศาลพิจารณายกฟ้องเนื่องจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งถูกฟ้องนั้น ไม่ใช่ผู้ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อายุความในการฟ้องร้องผู้ที่ต้องรับผิดแต่ไม่ได้ถูกเรียกเข้ามาในคดีนั้นจะขยายออกไปอีกจนถึง 6 เดือน นับแต่วันที่คำพิพากษานั้นถึงที่สุด

สำหรับการเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องฟ้องร้องเป็นคดีต่อศาลเสมอไป ผู้เสียหายจะยื่นคำขอต่อหน่วยงานนั้นเองเพื่อให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็ได้ในกรณีเช่นนี้หน่วยงานของรัฐก็จะต้องพิจารณาคำขอนั้นโดยไม่ชักช้า และต้องให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันแต่หากพิจารณาไม่เสร็จภายในกำหนดเวลานั้นก็ต้องรายงานปัญหาและอุปสรรคให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลทราบและอาจขอขยายระยะเวลาออกไปได้อีก 180 วันเมื่อหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยเป็นประการใดแล้ว หากผู้เสียหายไม่พอใจก็สามารถร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ ต่อไปได้ภายใน90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐ หรือผู้เสียหายก็มีสิทธินำคดีไปสู่ศาลปกครอง ได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าวเช่นเดียวกัน

แม้ว่าเจ้าหน้าที่จะไม่ต้องรับผิดโดยตรงต่อผู้เสียหายในการชดใช้ค่า สินไหมทดแทนก็ตามแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเจ้าหน้าที่จะหลุดพ้นจากความรับผิดทั้งหมดไปเสียทีเดียว กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในจำนวนค่าสินไหมทดแทนนั้นด้วย ถ้าหากตนได้กระทำให้เกิดการละเมิดขึ้นด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ในกรณีเช่นนี้เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปแล้วก็มีสิทธิมาไล่เบี้ยเอาแก่เจ้าหน้าที่ได้ แต่หน่วยงานของรัฐจะมีสิทธิไล่เบี้ยได้มากน้อยเพียงใดนั้น จะต้องพิจารณาถึงระดับของความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยเจ้าหน้าที่อาจจะไม่ต้องถูกไล่เบี้ยจนเต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้ และถ้าการละเมิดนั้นเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือเกิดจากระบบการดำเนินงานส่วนรวม ก็ต้องหักส่วนแห่งความรับผิดนั้นออกเสียด้วยจะให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนนี้ไม่ได้ นอกจากนั้นถ้าการละเมิดเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายคน เจ้าหน้าที่แต่ละคนก็จะรับผิดชอบแต่เฉพาะการละเมิดในส่วนที่ตนเป็นผู้กระทำเท่านั้น ไม่ต้องร่วมรับผิดไปถึงในส่วนที่คนอื่นเป็นผู้กระทำด้วย คือไม่ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ทุกคนเป็นลูกหนี้ร่วมกันในมูลละเมิดนั้น หรือ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปก่อนเจ้าหน้าที่ก็มีสิทธิมาไล่เบี้ยเอาจากหน่วยงานของรัฐได้ในทำนองเดียวกันสิทธิในการไล่เบี้ยในทั้งสองกรณีนี้มีอายุความ 1 ปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย

ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายไปแล้วและเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นด้วย หน่วยงานของรัฐก็มีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระเงินค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนดได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล

กรณีที่เกิดละเมิดขึ้นแก่หน่วยงานของรัฐ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่นั้นสังกัดอยู่ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐก็ตามถ้าการละเมิดนั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ กรณีก็ต้องบังคับกันไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อันเป็นหลักทั่วไปในเรื่องละเมิด แต่ถ้าเกิดจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่แล้วการจะเรียกให้เจ้าหน้าที่นั้นต้องรับผิดชดใช้ค่าเสียหายก็ต้องพิจารณาไปตามหลักเกณฑ์เดียวกันกับกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อเอกชนที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น กล่าวคือเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐก็ต่อเมื่อได้กระทำไปโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น หากไม่ได้จงใจหรือไม่

ได้ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อเรื่องเล็กน้อยตามปกติธรรมดาเจ้าหน้าที่ก็ไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่หน่วยงานของรัฐสำหรับกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดการจะเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้เท่าใดก็จะต้องพิจารณาถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีไป เจ้าหน้าที่อาจไม่ต้องชดใช้จนเต็มจำนวนก็ได้และถ้าหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมก็มีส่วนผิดหรือมีความบกพร่องอยู่ด้วย ก็ต้องหักส่วนแห่งความรับผิดนั้นออกจะให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในส่วนนี้ไม่ได้ รวมทั้งในกรณีที่การละเมิดนั้นเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนเจ้าหน้าที่แต่ละคนก็รับผิดเฉพาะส่วนที่ตนได้กระทำละเมิดเท่านั้นไม่ต้องรับผิดอย่างลูกหนี้ร่วม แต่ไม่ว่าการละเมิดนั้นจะเกิดจากการกระทำในทางปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตามสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในทั้ง 2 กรณีนั้นจะมีอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ ผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน อย่างไรก็ดีในกรณีหน่วยงานของรัฐที่เสียหายเห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่ต้องรับผิดแต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิด อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจะมีกำหนด 1 ปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำการละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐอันเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่หน่วยงานของรัฐก็มีอำนาจออกคำสั่งให้เจ้าหน้าที่นั้นชำระเงินค่าสินไหมทดแทน ภายในเวลาที่กำหนดได้โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลในทำนองเดียวกับการใช้สิทธิไล่เบี้ยในกรณีที่เกิดการละเมิดขึ้นแก่เอกชนดังกล่าวข้างต้น แต่ถ้าไม่ได้เป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐก็ไม่มีอำนาจเช่นนั้น ต้องฟ้องร้องเป็นคดีไปตามปกติ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ส่วนที่ 4 ความรอบรู้

- นโยบายของรัฐบาล นโยบายปฏิรูปการศึกษา
- สภาพสังคม เศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน
- วิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์
- คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ
- มนุษยสัมพันธ์และการประสานงาน

บ้านสอบครู .com

ส่วนที่ 4 : ความรอบรู้

1. นโยบายรัฐบาลและนโยบายการปฏิรูปการศึกษาและการขับเคลื่อน

ก. นโยบายรัฐบาล (นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์)

นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้แถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2551 โดยรัฐบาลจะบริหารราชการตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยแบ่งการดำเนินการเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก และระยะการบริหารราชการ ๓ ปีของรัฐบาลดังต่อไปนี้

๑. นโยบายเร่งด่วนที่จะเริ่มดำเนินการในปีแรก

๑.๑ สร้างความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติและฟื้นฟูประชาธิปไตย โดยการเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันของประชาชนในชาติให้เกิดความสมัครสมานสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มุ่งสร้างจิตสำนึกพลเมืองที่คำนึงถึงหลักเหตุผลเพื่อคนส่วนใหญ่ แสวงหาทางออกที่สร้างสรรค์อย่างสันติ ประนีประนอม และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง โดยยึดหลักนิติธรรมและกระบวนการยุติธรรมเพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

๑.๒ แก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยน้อมนำแนวทางพระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” มาดำเนินภารกิจด้านการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ด้านการพัฒนาเพื่อปรับปรุงส่งเสริมธรรมาภิบาล ซึ่งรวมถึงการอำนวยความเป็นธรรมและความยุติธรรม ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง โดยให้ภารกิจต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของพื้นที่ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเชื่อของประชาชน รวมทั้งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและมีการจัดการอย่างมีเอกภาพ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อย ความสมานฉันท์และสันติสุขในพื้นที่โดยเร็วที่สุด

๑.๓ ส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาและสร้างสัมพันธไมตรีที่ดีระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเร่งแก้ไขปัญหาการกระทบกระทั่งตามแนวพรมแดนผ่านกระบวนการทางการทูต และสร้างกลไกการพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน บนหลักการของการใช้ประโยชน์ร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของเพื่อนบ้านที่ดีในภูมิภาค

๑.๔ สร้างกลไกในการบริหารจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากวิกฤตการเงินของโลกที่ส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายเงินทุนทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งการเคลื่อนย้ายเงินทุนเข้าประเทศและออกไปต่างประเทศ และดูแลสภาพคล่องในระบบสถาบันการเงินและตลาดทุนในประเทศ รวมทั้งสนับสนุนการ

ห้องสอบครูเพชร www.sobkroo.com

ดำเนินงานด้านนโยบายการเงินและการคลังอย่างสอดคล้องกัน เพื่อสร้างเสถียรภาพของระบบการเงินและตลาดทุนให้มีภูมิคุ้มกันต่อความผันผวนของสภาวะการเงินโลก

๑.๕ เร่งสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุนและนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ โดยสร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการลงทุน แก้ไขกฎระเบียบที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการลงทุนภายในประเทศและในต่างประเทศ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของไทย รวมทั้งเสริมสร้างความมั่นใจของนักท่องเที่ยวอย่างเร่งด่วน เพื่อสร้างรายได้เข้าประเทศและผลักดันให้ประเทศไทยคงความเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของโลกอย่างต่อเนื่อง

๑.๖ เร่งรัดการลงทุนที่สำคัญของประเทศ ทั้งโครงการต่อเนื่องและโครงการใหม่ที่มีความพร้อมในการดำเนินการ เช่น การพัฒนาระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนและรถไฟชานเมืองในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล รถไฟทางคู่ การพัฒนาบริการรถโดยสารสาธารณะ การพัฒนาพลังงานทดแทน การพัฒนาขีดความสามารถของท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานสำคัญอื่น ๆ การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำและการชลประทาน การลงทุนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ ควบคู่กับการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ การลงทุนเพื่อปรับโครงสร้างระบบบริการสุขภาพที่มุ่งสู่การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยคำนึงถึงวินัยการคลังของประเทศ และมีการดำเนินงานอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้

๑.๗ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนและผู้ประกอบการเนื่องจากภาวะภัยธรรมชาติ ภาวะเงินเฟ้อ และราคาน้ำมัน โดยให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติทั้งในด้านเงินทุนและการสร้างอาชีพ ดูแลระดับราคาสินค้าอุปโภคบริโภค และราคาพลังงานให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้บริโภคและผู้ผลิต รักษาเสถียรภาพของราคาพลังงานในประเทศไม่ให้ผันผวนจนเกินไป แม้ราคาพลังงานของโลกจะผันแปรมาก พร้อมกับส่งเสริมการประหยัดพลังงานและเพิ่มการใช้พลังงานทางเลือก

๑.๘ จัดตั้งสภาเกษตรกร และสร้างระบบประกันความเสี่ยงให้เกษตร เพื่อให้สภาเกษตรกรเป็นกลไกแทนเกษตรกรในการสื่อสารกับรัฐบาลและร่วมกันพัฒนาเกษตรกรด้วยกันเอง และให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเงินทุนอย่างทั่วถึงและมีระบบประกันความเสี่ยงที่ช่วยลดความเสี่ยงอันเนื่องมาจากผลกระทบความเสียหายจากภัยธรรมชาติ รวมถึงดูแลราคาสินค้าเกษตรให้มีเสถียรภาพภายใต้การผันแปรอย่างรุนแรงของตลาดโลก และสร้างผลตอบแทนที่เป็นธรรมต่อเกษตรกร

๑.๙ สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งทุนของชุมชน ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพ การดูแลและจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นและสงเคราะห์ดูแลสังคมในชุมชน โดยจะเร่งรัดดำเนินโครงการเพิ่มศักยภาพของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีการบริหารจัดการที่ดี ผลักดันให้มีการจด

ทะเบียนเป็นนิติบุคคลและการจัดสรรงบประมาณตามขนาดประชากรให้ทั่วถึงทุกหมู่บ้านและทุกชุมชนอย่างมีความต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในระยะยาว

๑.๑๐ สนับสนุนสินเชื่อรายย่อยให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสานต่อโครงการธนาคารประชาชนเพื่อกระจายโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย สร้างทางเลือกและลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้นอกระบบ สร้างผู้ประกอบการใหม่ และสนับสนุนสินเชื่อแก่ผู้ประกอบการขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจ ผ่านสถาบันการเงินของรัฐ

๑.๑๑ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยสนับสนุนให้ชุมชนเข้าถึงองค์ความรู้สมัยใหม่ แหล่งเงินทุน และพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการ คุณภาพมาตรฐานสินค้าและการตลาด เพื่อเชื่อมโยงสินค้าจากชุมชนสู่ตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ สร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายการผลิตระหว่างชุมชน และเชื่อมโยงภาคเอกชนให้มี ส่วนร่วมสนับสนุนผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชน

๑.๑๒ เร่งรัดปราบปรามการค้ายาเสพติด ปราบปรามผู้มีอิทธิพล อบายมุข และสิ่งยั่วยุเยาวชน โดยสนับสนุนการปฏิบัติการ “รวมพลังประชาไทย พ้นภัยยาเสพติด” เร่งรัดแก้ไขปัญหายาเสพติด ลดปริมาณผู้เสพยา และป้องกันมิให้กลุ่มเสี่ยงเข้าไปเป็นเหยื่อของยาเสพติด ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนควบคู่กับมาตรการปราบปรามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และใช้มาตรการทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมตัดช่องทางการหาเงินทุจริตของผู้มีอิทธิพลใน ทุก ๆ ด้าน

๑.๑๓ เร่งรัดปรับปรุงระบบสาธารณสุข โดยพัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีคุณภาพการบริการเพิ่มขึ้น และขยายการบริการให้ประชาชนเข้าถึงบริการที่ดีอย่างทั่วถึง ตามแนวทาง “โครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค”

๑.๑๔ เร่งรัดการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและเพิ่มประสิทธิภาพระบบกระจายน้ำทั้งในและนอกเขตชลประทาน โดยฟื้นฟูและขุดลอก คู คลอง และแหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินและใต้ดิน ดำเนินการก่อสร้างระบบชลประทานขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และคลองส่งน้ำขนาดเล็กเข้าไร่นา เพื่อประโยชน์ในการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร การบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ทั้งในพื้นที่ชุมชนเมืองและพื้นที่เกษตรกรรม ส่งเสริมการพัฒนาระบบประปาที่ถูกสุขอนามัย เพื่อการอุปโภคและบริโภคแก่ประชาชนให้ทั่วถึงทุกพื้นที่ ระบบประปาบาดาล และน้ำสะอาดโรงเรียน และการเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายน้ำโดยการพัฒนาระบบชลประทานในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการผันน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน

๑.๑๕ เร่งรัดมาตรการและโครงการเพื่อบรรเทาผลกระทบ รวมทั้งการปรับตัวเพื่อพร้อมรับวิฤกตโลกร้อน โดยการปราบปรามการบุกรุกทำลายป่าอย่างเข้มงวด เสริมด้วยการปรับปรุงแนวเขตที่ดินของรัฐ และ

พิสูจน์สิทธิ์ที่ดินประเภทต่าง ๆ รวมทั้งที่ดิน ป่าไม้ และเร่งพัฒนาฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะการจัดฝายต้นน้ำเพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้ป่าต้นน้ำ การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง การเตรียมการเพื่อป้องกันภัยน้ำท่วมและน้ำแล้ง การเลือกปลูกพืชให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปริมาณน้ำ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการใช้พลังงานทางเลือกที่สะอาดในภาคการผลิตและบริการ ซึ่งรวมทั้งการใช้พลังงานจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม เพื่อลดก๊าซเรือนกระจก และการสร้างจิตสำนึกในการตระหนักถึงหน้าที่ในการป้องกันปัญหาโลกร้อนแก่คนไทยทุกวัยและทุกระดับ

๑.๑๖ จัดทำแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาวะภูมิอากาศของโลก การผันผวนของราคาพลังงาน และวิกฤตอาหารของโลก โดยเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนแม่บทดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนารองรับสถานการณ์อย่างเป็นระบบในระยะยาว

๒. นโยบายความมั่นคงของรัฐ

๒.๑ เทิดทูนและพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ดำรงรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์มิให้ผู้ใดล่วงละเมิดได้ รวมทั้งเสริมสร้างจิตสำนึกประชาชนในชาติให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์และป้องกันไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือใช้แสวงหาผลประโยชน์เฉพาะกลุ่ม ตลอดจนสร้างบรรยากาศให้เกิดความรัก ความสามัคคี และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขของคนในชาติ

๒.๒ เสริมสร้างระบบป้องกันประเทศให้มีความมั่นคง มีศักยภาพในการรักษาเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และผลประโยชน์ของชาติ โดยมุ่งพัฒนาความทันสมัยของอาวุธยุทโธปกรณ์ และเตรียมความพร้อมของกำลังพลในกองทัพ ตลอดจนการผนึกกำลังประชาชนให้มีส่วนร่วมในการรักษาความมั่นคงของประเทศ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนภารกิจในการพัฒนาประเทศและการรักษาสันติภาพภายใต้กรอบกติกาของสหประชาชาติ

๒.๓ พัฒนาระบบการจัดการเพื่อแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย และบุคคลที่ยังไม่มีสถานะที่ชัดเจน เน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับขบวนการลักลอบเข้าเมืองที่ผู้มีอิทธิพลให้การสนับสนุน ดูแลให้ความเป็นธรรมและเฝ้าระวังไม่ให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงและความสงบสุขภายในประเทศควบคู่ไปกับการจัดการแก้ไขปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลที่ไม่มีสถานภาพที่ชัดเจน ภายใต้ความสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงของชาติกับการดูแลสิทธิขั้นพื้นฐาน

๒.๔ พัฒนาและเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและอาชญากรรมข้ามชาติ รวมทั้งมุ่งพัฒนาระบบบริหารจัดการพื้นที่ชายแดนให้เกิดประโยชน์ทาง

บัณฑิตอบกริ.เพจ.sohkroo.com

เศรษฐกิจควบคู่กับการรักษาความมั่นคง ตลอดจนการดำเนินการอย่างจริงจังเพื่อการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และเร่งขจัดเงื่อนไขความไม่เข้าใจกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันทั้งด้านเศรษฐิจและด้านความมั่นคง

๒.๕ ปฏิรูประบบข่าวกรองให้เกิดประโยชน์ต่อการรักษาความมั่นคงและการเสริมสร้างผลประโยชน์ของชาติ โดยจัดระบบบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานพลเรือน ตำรวจ ทหาร และให้ความสำคัญแก่ข้อมูลเชิงลึกด้านเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาของชาติได้อย่างแท้จริง

๒.๖ พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ โดยเน้นการบริหารวิกฤตการณ์เพื่อรับมือกับภัยคุกคามด้านต่าง ๆ ทั้งที่เกิดจากภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นที่นับวันมีแต่จะมากขึ้น โดยมุ่งระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนให้สามารถดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกัน แก้ไข บรรเทา และฟื้นฟูความเสียหายของชาติที่เกิดจากภัยต่าง ๆ

๓. นโยบายสังคมและคุณภาพชีวิต

๓.๑ นโยบายการศึกษา

๓.๑.๑ ลงทุนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบครอบคลุมการพัฒนาครู หลักสูตร สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและความรู้ของนักเรียนตามแผนการเรียนการสอนอย่างสัมพันธ์กับทรัพยากรและปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และการเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในภูมิภาค

๓.๑.๒ จัดให้คนไทยทุกคนมีโอกาสรับการศึกษาไม่น้อยกว่า 12 ปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก รวมทั้งบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อผ่านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษาและเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทุนการศึกษาทั้งในและ
ต่างประเทศ

๓.๑.๓ ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม พัฒนาหลักสูตรสื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนภาษาไทยและประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทย พร้อมทั้งขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่าง ๆ เช่น สำนักงาน

บริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ

๓.๑.๔ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้อย่างจริงจัง ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ทางไกล จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อประกอบแผนการเรียนการสอนของครูให้โรงเรียนอย่างทั่วถึง ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ

๓.๑.๕ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม การให้บริการวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และการผลิตและพัฒนากำลังคน ให้สอดรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านต่าง ๆ เช่น ปิโตรเคมี ซอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพ การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เป็นต้น ตลอดจนจัดให้มีการรับรองสมรรถนะของบุคคลในการประกอบอาชีพและสานต่อการขยายบทบาทศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน

๓.๑.๖ ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ด้วยมาตรการที่เป็นรูปธรรม ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พร้อมรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา ตลอดจนการปรับระเบียบวิธีเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน

๓.๑.๗ ส่งเสริมกลไกการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยครอบคลุมระบบการวางแผน การบริหารจัดการ การกำกับดูแล และการติดตามประเมินผล เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการปรับกลยุทธ์ของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๓.๒ นโยบายแรงงาน

๓.๒.๑ ฝึกอบรมและพัฒนาคนที่ทำงานแล้วและคนที่ถูกเลิกจ้าง เพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงานและสร้างโอกาสการเข้าสู่ภาคการผลิตและบริการที่มีระดับเทคโนโลยีที่สูงขึ้น หรือมีการบริการบนพื้นฐานความมีไมตรีจิตของไทย และให้มีการฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทอย่างสอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้งการเสริมสร้างการประกอบอาชีพอิสระเพื่อสร้างรายได้และแก้ปัญหาความยากจน

๓.๒.๒ จัดให้มีระบบเตือนภัยและติดตามสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อการจ้างงาน การเลิกจ้างอันเนื่องจากการปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ พร้อมทั้งจัดให้มีการจ้างงานใหม่โดยเร็ว

๓.๒.๓ ให้ความคุ้มครองแรงงานตามกฎหมาย ซึ่งให้ความสำคัญแก่ความปลอดภัยในการทำงานและสวัสดิการแรงงาน การดูแลหลักประกันความมั่นคงแก่ผู้ใช้แรงงาน พร้อมทั้งจัดระบบการคุ้มครองแก่แรงงานนอกระบบให้ครอบคลุมมากขึ้น

๓.๒.๔ ส่งเสริมการมีงานทำของผู้สูงอายุและคนพิการในหลากหลายแนวทาง อาทิ การทำงานแบบบางเวลา การทำงานชั่วคราว การทำงานแบบสัญญาระยะสั้น รวมทั้งการขยายโอกาสการทำงานของผู้สูงอายุที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน

๓.๒.๕ ส่งเสริมแรงงานไทยให้มีฝีมือและมีโอกาสการทำงานในต่างประเทศ รวมถึงดูแลให้แรงงานได้รับความเป็นธรรมในกระบวนการตั้งแต่ขั้นตอนการจ้างงานจนถึงระหว่างการทำงานในต่างประเทศ

๓.๓ นโยบายการพัฒนาสุขภาพของประชาชน

๓.๓.๑ เพิ่มคุณภาพของระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและให้ประชาชนเข้าถึงบริการได้อย่างไม่มีอุปสรรค และจัดให้มีมาตรการลดปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อสุขภาพ และภาวะทุพโภชนาการที่นำไปสู่การเจ็บป่วยเรื้อรัง เช่น โรคมะเร็ง หัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิต และอุบัติเหตุจากการจราจร พร้อมทั้งนำมาตรการภาษีการบริโภคสินค้าที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพมาใช้กระตุ้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคลให้ ลด ละ และเลิกพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงต่อสุขภาพ

๓.๓.๒ ลงทุนด้านบริการสุขภาพ โดยการพัฒนาคุณภาพบริการสุขภาพทั้งระบบอย่างมีบูรณาการและเชื่อมโยงกันในทุกระดับ การผลิตและพัฒนาแพทย์และบุคลากรสาธารณสุข รวมทั้งการเพิ่มสิ่งจูงใจ ปรับปรุงระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ทันสมัยและเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคู่กับการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางบริการสุขภาพ โดยการพัฒนามาตรฐานบริการในระดับสากล การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน และการปรับปรุงกฎหมายให้เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางบริการด้านสุขภาพ

www.sobkroo.com

๓.๓.๓ ดำเนินการระบบเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคเชิงรุก เพื่อป้องกันปัญหาการป่วยและตายด้วยโรคอุบัติใหม่ และระบาดซ้ำในคน พร้อมทั้งสร้างขีดความสามารถในการเฝ้าระวัง วินิจฉัย และดูแลรักษาพยาบาลอย่างเป็นระบบที่ประสานเชื่อมโยงทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๓.๓.๔ เพิ่มแรงจูงใจเพื่อสนับสนุนและขยายบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุขให้เป็นกำลังสำคัญของชุมชนในการดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ การดูแลผู้ป่วยในโรงพยาบาล และการเฝ้าระวังโรคในชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชนเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล รวมทั้งเชื่อมโยงการดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๓.๕ ส่งเสริมให้ประชาชนทุกระดับมีโอกาสออกกำลังกายและสร้างนิสัยรักการกีฬา เพื่อสร้างเสริมสุขภาพและพลานามัยที่ดี รวมทั้งสนับสนุนการจัดการแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติ และพัฒนาทักษะทางด้านกีฬาของนักกีฬาปกติและผู้พิการสู่ความเป็นเลิศที่จะนำชื่อเสียงมาสู่ประเทศชาติ

๓.๔ นโยบายศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม

๓.๔.๑ อุปถัมภ์ คุ้มครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจและนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

๓.๔.๒ ฟื้นฟูและสืบสานคุณค่าความหลากหลายของศิลปะและวัฒนธรรมไทยทั้งที่เป็นวิถีชีวิต ประเพณี ค่านิยมที่ดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดูแลรักษาแหล่งอุทยานประวัติศาสตร์ โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อการศึกษาเรียนรู้และใช้ประโยชน์ในการเพิ่มมูลค่าผลผลิตบนพื้นฐานความรู้และความเป็นไทย รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถานให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมระดับโลก ควบคู่ไปกับการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนให้มากขึ้น

๓.๔.๓ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมและนันทนาการ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีคุณธรรม เอื้ออาทรต่อผู้อื่น และเกิดการเรียนรู้ศิลปะอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจถึงคุณค่าซาบซึ้งในความสุนทรีย์ของศิลปะ

๓.๔.๔ ขยายบทบาทและสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดกับภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน เพื่อขยายบทบาทสภาวัฒนธรรมทุกจังหวัดเป็นกลไกเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่ครอบคลุมทั้งวิถีชีวิตและสื่อทุกประเภทที่มีผลกระทบต่อการเบี่ยงเบนทางวัฒนธรรม และพฤติกรรมของเด็กและ

เยาวชน พร้อมทั้งขจัดสื่อที่เป็นภัยต่อสังคม ขยายสื่อดีเพื่อนำไปสู่การสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมอย่างเท่าทันสถานการณ์

๓.๕ นโยบายความมั่นคงของชีวิตและสังคม

๓.๕.๑ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยบทบาทของครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา ในการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดต่อเนื่องทุกช่วงวัย ให้มีจิตใจที่ดีงาม มีทักษะชีวิต มีความรู้คู่คุณธรรม และปลูกฝังคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทย รวมทั้งสนับสนุนการทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันควบคู่กับการเปิดพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมของครอบครัว และการสร้างค่านิยมครอบครัวอบอุ่น

๓.๕.๒ สนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างความมั่นคงของชุมชน โดยเชื่อมประสานกับบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงเคราะห์ ดูแลผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ยากไร้ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่ครอบครัวมีส่วนร่วม เช่น กิจกรรมด้านกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมทำนุบำรุงศาสนา เป็นต้น

๓.๕.๓ สร้างหลักประกันความมั่นคงและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส โดยจะขจัดขบวนการค้ามนุษย์ให้หมดสิ้นไป ขจัดการเลือกปฏิบัติและการละเมิดสิทธิเด็ก สตรี และคนพิการ ในทุกรูปแบบอย่างเด็ดขาด ส่งเสริมความรู้และอาชีพให้สตรี และคนพิการให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งเสริมสร้างสวัสดิการทางสังคมแก่ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาสอย่างเหมาะสม

๓.๕.๔ เตรียมความพร้อมสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ ยึดหลักการให้ผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยสร้างหลักประกันด้านรายได้และระบบการออมในช่วงวัยทำงานที่เพียงพอสำหรับช่วงวัยชรา สร้างพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมกับช่วงวัย และส่งเสริมการใช้ประสบการณ์และภูมิปัญญาของผู้สูงอายุในกระบวนการพัฒนาประเทศโดยระบบคลังสมอง รวมทั้งขยายการให้เบี้ยยังชีพให้ครอบคลุมคนชราที่ไม่มีรายได้อย่างทั่วถึง

๓.๕.๕ สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ในสังคมเมือง และเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง โดยมีการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยสาธารณะและสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด และจัดให้มีบริการขั้นพื้นฐานอย่างเหมาะสม มีโรงเรียนใกล้บ้านที่มีคุณภาพ มีการสื่อสารคมนาคมที่มีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

www.sobkrop.com

๔. นโยบายเศรษฐกิจ

๔.๑ นโยบายการบริหารเศรษฐกิจมหภาค

๔.๑.๑ สร้างความมั่นคงและเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันการเงินและตลาดทุน โดยวางระบบและยกระดับมาตรฐานการกำกับดูแลสถาบันการเงินและตลาดทุน ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงวิศวกรรมและนวัตกรรมทางการเงิน และสร้างภูมิคุ้มกันต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤตการณ์การเงินโลก

๔.๑.๒ สนับสนุนการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ ดูแลเงินเฟ้อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยภายใต้การผันแปรอย่างรุนแรงของเศรษฐกิจโลก โดยมีกรอบนโยบายการเงิน และนโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่มีเสถียรภาพสอดคล้องกับสถานการณ์และพื้นฐานทางเศรษฐกิจของประเทศ และสอดประสานกับนโยบายการคลังและตลาดทุน

๔.๑.๓ รักษาวินัยการคลังเพื่อให้เกิดความยั่งยืนทางการคลังในระยะยาว ซึ่งครอบคลุมถึงเงินงบประมาณ เงินนอกงบประมาณ งบประมาณของท้องถิ่น ฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจและสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ปฏิรูประบบงบประมาณแผ่นดินทั้งระบบให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศอย่างบูรณาการ ทั้งนี้ จะเร่งดำเนินการและเตรียมความพร้อมในการออกกฎหมายว่าด้วยการบริหารการคลังที่ดี ให้เป็นกลไกในการกำกับและเป็นกรอบแนวทางในการปฏิบัติ

๔.๑.๔ ปรับปรุงระบบภาษีและการจัดเก็บภาษีให้มีความเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ และเพียงพอกับรายจ่ายเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในอนาคต

๔.๑.๕ ส่งเสริมให้มีระบบการออมระยะยาว เพื่อให้ประชาชนมีเงินออมเพียงพอกับการดำรงชีพในยามชรา โดยได้รับอัตราตอบแทนจากการฝากเงินหรือการลงทุนที่เหมาะสมและในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ รวมทั้งเป็นการสร้างฐานเงินออมเพื่อการระดมทุนของประเทศในอนาคต

๔.๑.๖ ปรับปรุงประสิทธิภาพของตลาดทุนให้ทัดเทียมกับตลาดหลักในภูมิภาคและตลาดโลกทั้งด้านธรรมาภิบาล ราคา และคุณภาพ โดยให้ความสำคัญผ่านการส่งเสริมการออมของประเทศ การเพิ่มบทบาทของตลาดทุนและตลาดตราสารหนี้ในการเป็นแหล่งทุนสำหรับการลงทุนโครงการขนาดใหญ่ของรัฐและเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของไทย และการให้บริการทางการเงินอย่างกว้างขวางทั่วถึง ทั้งนี้จะจัดให้มีกลไกเพื่อกำกับดูแลการพัฒนาตลาดทุนให้สอดคล้องกับการพัฒนาตลาดเงินและการเชื่อมโยงกับตลาดทุนทั่วโลก

บัณฑิตแนะแนว www.สอบครู.com

๔.๑.๗ วางกรอบการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐที่มีแหล่งเงินและรูปแบบการลงทุนที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงวินัยการคลังของประเทศ และสนับสนุนการเพิ่มบทบาทของภาคเอกชนเพื่อลดภาระการลงทุนของภาครัฐ

๔.๑.๘ พัฒนารัฐวิสาหกิจให้สามารถเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการลงทุนของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างฐานรายได้และมูลค่าให้กับทรัพย์สินของรัฐ มีระบบการบริหารจัดการและการกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพภายใต้หลักธรรมาภิบาล ทั้งการจัดทำและแยกบัญชีเชิงสังคม ความโปร่งใส และการวัดประสิทธิภาพของการดำเนินงาน รวมทั้งเร่งฟื้นฟูรัฐวิสาหกิจที่มีปัญหาฐานะการเงิน

๔.๒ นโยบายปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

๔.๒.๑ ภาคเกษตร

๔.๒.๑.๑ พัฒนาการสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการเกษตรอย่างครบวงจร โดยเร่งรัดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของพืชเศรษฐกิจที่สำคัญให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ การฟื้นฟูสภาพแวดล้อมดินและน้ำ รวมทั้งจัดพื้นที่การผลิตพืชอาหารและพืชพลังงานให้เหมาะสม และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชพลังงาน เช่น ปาล์มน้ำมัน อ้อย มันสำปะหลัง เพื่อผลิตพลังงานทดแทนและอุตสาหกรรมต่อเนื่องเพื่อรองรับวิกฤตอาหารและพลังงานโลก

๔.๒.๑.๒ พัฒนาการประมง โดยบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของการประมง พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งประมงชายฝั่งและประมงน้ำจืดในระดับพื้นบ้าน ส่งเสริมความร่วมมือด้านการประมงกับต่างประเทศในน่านน้ำสากล และพัฒนาศักยภาพของอุตสาหกรรมสัตว์น้ำ

๔.๒.๑.๓ เพิ่มศักยภาพการผลิตและการตลาดด้านปศุสัตว์ โดยการพัฒนาการผลิตทุกขั้นตอนให้มีความปลอดภัยและมาตรฐานสากล ปรับปรุงพันธุ์ปศุสัตว์ เช่น โค กระบือ สุกร และอื่น ๆ พัฒนาศักยภาพระบบการเฝ้าระวังป้องกัน ควบคุมโรคสัตว์ พัฒนาศักยภาพการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสินค้าปศุสัตว์ และเปิดตลาดสินค้าปศุสัตว์สู่ตลาดโลก

๔.๒.๑.๔ ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าให้แก่สินค้าเกษตร โดยการแปรรูปที่ได้คุณภาพและมาตรฐานสากล เพื่อเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมการเกษตร และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาด้านมาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรและอาหาร ความปลอดภัยด้านอาหารตามมาตรฐานสากล เร่งรัดการเจรจาข้อตกลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหาร เพื่อป้องกันมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่

บ้านสอบครู.พพ.รอดครู.com

ภาษี รวมทั้งให้มีระบบป้องกันและควบคุมการระบาดของโรค ตลอดจนสนับสนุนการแปรรูปสินค้าเกษตรในชุมชน

๔.๒.๑.๕ ส่งเสริมการทำการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ในระดับชุมชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ครัวเรือนเกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านอาหาร ส่งเสริมการขยายกระบวนการเรียนรู้ระบบเกษตรอินทรีย์ เกษตรผสมผสาน วนเกษตร โครงการอาหารกลางวัน และธนาคารโคกระบือตามแนวพระราชดำริ โดยเกษตรกรและชุมชนเป็นผู้กำหนดทิศทางและแนวทางด้วยตนเอง

๔.๒.๑.๖ ปรับโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร โดยสร้างระบบนิคมการเกษตร และเร่งรัดการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน เพื่อการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรทุกประเภทอย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร รวมทั้งมีความเหมาะสมและสมดุลทั้งด้านอาหารและพลังงานทดแทน ด้วยการบูรณาการหน่วยงานและภาคีความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกร ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร ตลอดจนสงวนและคุ้มครองพื้นที่การเกษตรจำนวน ๑๓๐ ล้านไร่ สำหรับทำการเกษตรอย่างยั่งยืน

๔.๒.๑.๗ สร้างความเข้มแข็งให้ภาคการเกษตรทั้งระบบ โดยเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพเกษตรกรรุ่นใหม่ทุกระดับวัย ทั้งในด้านการผลิต การบริหารจัดการผลผลิต การบริหารองค์กรเกษตรกรรูปแบบต่าง ๆ ด้วยองค์ความรู้จากนวัตกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาระบบการเรียนรู้ทั้งในและนอกระบบการศึกษา เพื่อเพิ่มศักยภาพของภาคเกษตรให้เป็นฐานรากที่มั่นคงของระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

๔.๒.๒ ภาคอุตสาหกรรม

๔.๒.๒.๑ พัฒนาประสิทธิภาพของภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งสร้างมูลค่าให้แก่สินค้าอุตสาหกรรม โดยบูรณาการความร่วมมือขององค์กรและหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรม และยกระดับความสามารถ ทักษะแรงงาน มาตรฐานผลิตภัณฑ์ ปรับปรุงการบริหารจัดการของผู้ประกอบการ เพิ่มประสิทธิภาพเครื่องจักรและระบบบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการภายในกลุ่มอุตสาหกรรม บนพื้นฐานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา

๔.๒.๒.๒ พัฒนาและขับเคลื่อนอุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีศักยภาพสูงและมีความได้เปรียบ เช่น อาหาร เหล็ก ยานยนต์ ปิโตรเคมี พลังงาน และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น ให้เป็นฐานการผลิตในระดับภูมิภาคและโลก ด้วยการส่งเสริมการลงทุนหรือให้สิทธิพิเศษกับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ รวมทั้งจัดหา

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

และพัฒนาพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้า โดยคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่

๔.๒.๒.๓ สร้างสินค้าที่มีคุณภาพและมาตรฐานเพื่อเพิ่มมูลค่าและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่สินค้าที่ผลิตในประเทศไทย โดยสนับสนุนการพัฒนาทักษะฝีมือผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น กลุ่มสินค้าแฟชั่น อัญมณีและเครื่องประดับ และสินค้าอื่น ๆ พร้อมทั้งใช้มาตรการด้านการตลาดและสร้างตราสัญลักษณ์สินค้าของไทยให้เป็นที่นิยมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๔.๒.๒.๔ สร้างและพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อเป็นฐานการผลิตของระบบเศรษฐกิจภายในประเทศ โดยส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มมูลค่าของสินค้าและศักยภาพในการแข่งขันด้วยการสนับสนุนด้านองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมถึงการสร้างธรรมาภิบาลในการประกอบการและความรับผิดชอบต่อสังคม

๔.๒.๒.๕ ส่งเสริมและขยายบทบาทศูนย์บ่มเพาะสำหรับผู้ประกอบการที่มุ่งสร้างสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ออกแบบให้มีความเหมาะสมตามศักยภาพในพื้นที่ต่างๆ พร้อมทั้งสร้างศูนย์พัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ตลอดจนสนับสนุนให้มีการนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

๔.๒.๓ ภาคการท่องเที่ยวและบริการ

๔.๒.๓.๑ ผลักดันความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนและเอกชน ในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ตลอดถึงคุณค่าทางสังคมจากการท่องเที่ยว โดยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน มีความสะดวก สะอาด ปลอดภัย ได้เอกลักษณ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสามารถเชื่อมโยงธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนดูแลให้นักท่องเที่ยวปลอดภัยจากอาชญากรรม การฉ้อฉล และอุบัติเหตุที่ควรป้องกันหรือหลีกเลี่ยงได้ ทั้งที่เกิดจากความบกพร่องในการดำเนินงานหรือจากภัยธรรมชาติ รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องการควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยว และผลกระทบสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

๔.๒.๓.๒ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างจังหวัดต่าง ๆ ควบคู่กับการส่งเสริมตลาดนักท่องเที่ยวคุณภาพทั้งที่เป็นชาวไทยและชาว

www.sobkroo.com

ต่างประเทศ เช่น กลุ่มครอบครัว กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มดูแลรักษาสุขภาพ กลุ่มท่องเที่ยวศรัทธา กลุ่มประชุมและแสดงสินค้า กลุ่มที่มีความสนใจด้านระบบนิเวศ การผจญภัย และกลุ่มสนใจวัฒนธรรมท้องถิ่นและแหล่งประวัติศาสตร์และโบราณสถาน เป็นต้น ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนในแต่ละท้องถิ่น

๔.๒.๓.๓ ส่งเสริมภาคบริการโดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีศักยภาพ เพื่อขยายฐานการดำเนินการและการตลาดสู่ระดับภูมิภาค อาทิ บริการสุขภาพ การศึกษานานาชาติ การบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การก่อสร้าง ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับกีฬาและนันทนาการ และธุรกิจรับจ้างบริหารระบบธุรกิจ เป็นต้น รวมทั้งสร้างโอกาสใหม่ให้แก่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่จะเพิ่มมูลค่าให้แก่ผู้ประกอบการและธุรกิจของคนไทย เช่น ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจจัดประชุมและแสดงสินค้า ธุรกิจออกแบบแฟชั่น ธุรกิจที่ใช้ความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและความเป็นไทย เป็นต้น โดยจัดทำแผนแม่บทเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ที่ให้ความสำคัญในการพัฒนาองค์ความรู้และสร้างนวัตกรรม ความเข้มแข็งของผู้ประกอบการมาตรฐานธุรกิจ บุคลากรและการตลาด

๔.๒.๔ การตลาด การค้า และการลงทุน

๔.๒.๔.๑ ส่งเสริมนโยบายการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอน และคุ้มครองผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ประกอบการในด้านการคุ้มครองและป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

๔.๒.๔.๒ ปรับปรุงพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบที่ส่งเสริมการค้าการลงทุน เพื่อสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีและสร้างความเชื่อมั่นให้นักลงทุนทั้งในประเทศและจาก
ต่างประเทศ

๔.๒.๔.๓ ดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อรักษาตลาดเดิมและสร้างตลาดใหม่ เพื่อลดการพึ่งพาการส่งออกไปตลาดหลัก โดยส่งเสริมการส่งออกและบริการในตลาดใหม่ ได้แก่ จีน อินเดีย ตะวันออกกลาง แอฟริกา และยุโรปตะวันออก พร้อมทั้งรักษาส่วนแบ่งในตลาดหลักไม่ให้ลดลง โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมสินค้าและบริการที่มีอัตราการขยายตัวสูงในตลาดใหม่

๔.๒.๔.๔ พัฒนาสินค้าและบริการที่สร้างโอกาสใหม่ในการหารายได้ เช่น สินค้าและบริการฮาลาล ซึ่งจะขยายโอกาสในการส่งออก การบริการและดึงดูดการลงทุนและการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ

๔.๒.๔.๕ ขยายความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าภายใต้กรอบความร่วมมือและข้อตกลงทางด้านการค้าในระบบพหุภาคีและทวิภาคี เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจ รวมทั้งการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการขยายตลาดการค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดน

๔.๒.๔.๖ สนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศในสาขาที่ผู้ประกอบการไทยมีศักยภาพทั้งในการลงทุนตั้งโรงงานผลิตสินค้า การทำสัญญาสินค้าเกษตรตามข้อตกลง การเปิดสาขา การหาตัวแทนและหุ้นส่วนในต่างประเทศเพื่อสร้างเครือข่ายธุรกิจไทยในต่างประเทศ

๔.๓ นโยบายโครงสร้างพื้นฐาน และระบบบริหารจัดการขนส่งมวลชน สินค้าและบริการ

๔.๓.๑ พัฒนาบริการโครงสร้างพื้นฐานให้กระจายไปสู่ภูมิภาคอย่างทั่วถึง เพียงพอ และมีคุณภาพ โดยเฉพาะการจัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน เช่น น้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภค การกำจัดขยะมูลฝอย บริการสื่อสารโทรคมนาคม ที่อยู่อาศัย และถนนในชนบทปลอดฝุ่น เป็นต้น

๔.๓.๒ พัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและเชื่อมโยงโครงข่ายการบริหารจัดการขนส่งมวลชน สินค้าและบริการที่สะดวกและปลอดภัย ทั้งพื้นที่ชนบท เมืองและระหว่างประเทศ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการขนส่งระบบรางให้สามารถเชื่อมโยงการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เพื่อลดต้นทุนสินค้าและบริการเพื่อการส่งออก

๔.๓.๓ พัฒนาการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวีทั้งภายในและระหว่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาท่าเรือน้ำลึกบริเวณพื้นที่ภาคใต้และโครงข่ายเชื่อมโยงอนุภูมิภาคเป็นประตูการค้าใหม่ ตลอดจนการพัฒนาท่าเรือชุมชน และกองเรือไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการให้มีการขนส่งทางน้ำเพิ่มขึ้นและสามารถเชื่อมโยงกับระบบขนส่งอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๓.๔ พัฒนาท่าอากาศยานสากล ท่าอากาศยานภูมิภาคและอุตสาหกรรมการบินของไทย เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการบิน การท่องเที่ยวและการขนส่งสินค้าทางอากาศชั้นนำของเอเชียและโลก

๔.๓.๕ ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องด้านการขนส่ง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งด้านการผลิตและการบริหารจัดการ

บ้านสอบครู.www.sobkroo.com

๔.๓.๖ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่ รวมทั้งดำเนินมาตรการลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างจริงจัง

๔.๔ นโยบายพลังงาน

๔.๔.๑ เสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานให้มีพลังงานใช้อย่างเพียงพอต่อการพัฒนาประเทศ และให้พึ่งพาตนเองทางพลังงานได้มากขึ้น เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชน โดยเร่งรัดการสำรวจและผลิตพลังงานภายในประเทศเพิ่มขึ้น เสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ด้านพลังงานอันดีกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการลงทุนด้านพลังงานในต่างประเทศ ดูแลวางแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าให้มีความเหมาะสมต่อภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมในการตัดสินใจพัฒนาพลังงานทางเลือกอื่น ๆ ที่ใช้เทคโนโลยีชั้นสูง

๔.๔.๒ ส่งเสริมให้มีการกำกับดูแลกิจการพลังงานให้ราคาพลังงานในประเทศมีความเหมาะสม มีเสถียรภาพ ภายใต้การผันแปรอย่างรุนแรงของตลาดโลก สอดคล้องกับสถานการณ์เศรษฐกิจและการลงทุน โดยกำหนดโครงสร้างราคาเชื้อเพลิงให้สะท้อนต้นทุนที่แท้จริงตามกลไกตลาดและเป็นธรรมต่อประชาชน เพื่อก่อให้เกิดการแข่งขันและการลงทุนในธุรกิจพลังงาน พร้อมทั้งดูแลให้กิจการพลังงานมีมาตรฐานคุณภาพ การให้บริการ และความปลอดภัยที่ดี

๔.๔.๓ ส่งเสริมและวิจัยพัฒนาพลังงานทดแทนทุกรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ด้วยการกำหนดให้พลังงานทดแทนเป็นวาระแห่งชาติ โดยเฉพาะในด้านของเชื้อเพลิงชีวภาพ อาทิ แก๊สโซฮอล์ ไบโอดีเซล การเร่งรัดการใช้ก๊าซธรรมชาติในภาคขนส่งและอุตสาหกรรมให้มากขึ้น การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนที่มีศักยภาพในประเทศ รวมทั้งการกำหนดมาตรการส่งเสริมการผลิตและใช้พลังงานทดแทนอย่างเหมาะสมและจูงใจต่อทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค และมีความสมดุลด้านอาหาร พลังงาน และ
สิ่งแวดล้อม

๔.๔.๔ ส่งเสริมการอนุรักษ์และประหยัดพลังงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยรณรงค์ส่งเสริมให้เกิดวินัยในการประหยัดพลังงานของคนในชาติ และสนับสนุนการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานในการออกแบบอาคารประหยัดพลังงาน การเพิ่มมาตรฐานประสิทธิภาพการประหยัดพลังงานของอุปกรณ์ไฟฟ้าเพื่อผู้บริโภค การพัฒนาระบบขนส่งมวลชน รวมทั้งพัฒนาระบบบริหารจัดการการขนส่งสินค้าและบริการให้ใช้ระบบรถไฟฟ้าและระบบรางมากขึ้น เพื่อลดการพึ่งพาน้ำมันเชื้อเพลิง ลดปัญหามลพิษ และลดปัญหาการจราจรติดขัดในเขตเมือง

๔.๔.๕ ส่งเสริมการพัฒนา ผลิต และใช้พลังงาน ควบคู่ไปกับการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดมาตรฐานการผลิตพลังงานและมาตรฐานเชื้อเพลิงเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รณรงค์และ

บัณฑิตสอบครู www.sookroo.com

ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาภาวะโลกร้อน โดยส่งเสริมให้เกิดโครงการกลไกการพัฒนาพลังงานที่สะอาด (CDM- Clean Development Mechanism) ให้เพิ่มมากขึ้น

๔.๕ นโยบายเทคโนโลยีสารสนเทศ

๔.๕.๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น โครงข่ายสื่อสารความเร็วสูง ให้ทั่วถึง เพียงพอ ในราคาที่เหมาะสม เป็นธรรม และแข่งขันได้ เพื่อเป็นโครงข่ายหลักสนับสนุนการพัฒนาประเทศไทยไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเขตเมืองและชนบท และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ

๔.๕.๒ พัฒนาอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องด้านบริการความรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และจัดให้มีกลไกสนับสนุนแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบธุรกิจเทคโนโลยีสารสนเทศขนาดกลางและขนาดย่อม รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ ได้มาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในภูมิภาค

๔.๕.๓ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาระบบบริหารจัดการและบริการภาครัฐและเอกชน ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์การเชื่อมโยงข้อมูลการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและบริการ การเตือนภัยและความมั่นคงของรัฐ รวมถึงการป้องกันการเข้าถึงสื่อที่เป็นภัยต่อสังคมโดยเฉพาะต่อเด็กและเยาวชน การบริการการศึกษาและสาธารณสุข ตลอดจนการพัฒนาระบบภูมิสารสนเทศและเทคโนโลยีอวกาศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศและจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภาครัฐที่ครอบคลุมด้านการลงทุนในฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างเครือข่ายในการเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์ของข้อมูลและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกัน

๕. นโยบายที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๑ อนุรักษ์ทรัพยากรดินและป่าไม้ โดยเร่งรัดปราบปรามการบุกรุกทำลายป่า ซึ่งรวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพเครื่องมือและอุปกรณ์ สร้างขวัญและกำลังใจเจ้าหน้าที่ กำหนดบทลงโทษที่เด็ดขาด การป้องกันการเผาป่า ไร่นา และทำลายหน้าดิน การลดการใช้สารเคมีเพื่อการเกษตร รวมทั้งการฟื้นฟูดินและป้องกันการชะล้างทำลายดินโดยการปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ รวมทั้งอนุรักษ์ป่าต้นน้ำและป้องกันรักษาป่าที่สมบูรณ์ สนับสนุนให้มีการปลูกและฟื้นฟูป่า และป่าชุมชนตามแนวพระราชดำริ และส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ที่เหมาะสม รวมทั้งการทำฝายต้นน้ำลำธารหรือฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ

บ้านสอบครู www.sobkru.com

๕.๒ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนโดยเฉพาะระดับพื้นที่ ให้มีความสมดุลของการใช้ประโยชน์ การถือครอง และการอนุรักษ์ฐานทรัพยากรที่ดิน ป่าไม้ ป่าชายเลน สัตว์ป่า ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งและทรัพยากรธรณี โดยการใช้ระบบภูมิสารสนเทศ เทคโนโลยี ควบคู่กับการปรับปรุงและบังคับใช้กฎหมายตลอดจนกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมทั้งให้ความสำคัญในการเร่งรัดการประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย การกำหนดพื้นที่ศักยภาพแร่ การแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง การอนุรักษ์และฟื้นฟูปะการังและหญ้าทะเล การอนุรักษ์และแก้ไขปัญหาเรื่องช้าง และการธำรงรักษาสืบสานทางวัฒนธรรมอย่างจริงจัง

๕.๓ คุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่อนุรักษ์ที่มีความสำคัญเชิงนิเวศ รวมทั้งอนุรักษ์ พัฒนา และใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืนให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญในการสำรวจจัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนความปลอดภัยทางชีวภาพ และสร้างกลไกการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร พลังงาน สุขภาพ และสร้างมูลค่าเพิ่มสู่เศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับสากลในระยะต่อไป

๕.๔ จัดให้มีมาตรการป้องกันและพัฒนาระบบข้อมูลและเตือนภัยจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย ภัยแล้ง หมอกควัน ไฟป่า ธรณีพิบัติ และการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และดำเนินมาตรการลดผลกระทบและความเดือดร้อนของประชาชนจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนจากผลกระทบสิ่งแวดล้อมอื่น โดยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน

๕.๕ ควบคุมมลพิษทางอากาศ ขยะ น้ำเสีย กลิ่น และเสียง ที่เกิดจากการผลิตและบริโภค ให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะเร่งรัดการสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากสังคมเมืองและการผลิตในภาคเกษตรและอุตสาหกรรม การจัดทำระบบกำจัดขยะโดยวิธีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การเพิ่มขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียว และการลดมลพิษทางอากาศ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการวิเคราะห์และประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา

๕.๖ ดูแลและรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำและคูคลอง โดยเฉพาะพื้นที่วิกฤตด้านคุณภาพน้ำ เช่น เจ้าพระยา ท่าจีน และทะเลสาบสงขลา โดยการสนับสนุนกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การเพิ่มสมรรถนะและความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมการบำบัดน้ำเสียจากแหล่งกำเนิด และการสนับสนุนการจัดการน้ำเสียชุมชนขนาดเล็ก

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

๕.๗ ส่งเสริมให้ภาครัฐและภาคเอกชนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน การจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การผลิตวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ การหมุนเวียนการใช้วัตถุดิบและเทคโนโลยีที่สะอาดและการใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้รับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดการก่อมลพิษและลดภาระของสังคมตามธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม มีการต่อยอดภูมิปัญญาดั้งเดิมด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม

๕.๘ ส่งเสริมและสร้างความตระหนักและจิตสำนึกทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่การดำเนินกิจกรรมและการปรับพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อบรรเทาผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเครือข่ายที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญแก่ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสนับสนุนการดำเนินการตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่จะนำมาสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๖. นโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม

๖.๑ ส่งเสริมการนำงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในสาขาหลักมาใช้ในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเทคโนโลยีชีวภาพ เทคโนโลยีวัสดุ และนาโนเทคโนโลยี รวมถึงเทคโนโลยีอนาคตที่มีการลงทุนไว้แล้ว เช่น เทคโนโลยีอวกาศ และเทคโนโลยีพลังงานทดแทน เป็นต้น โดยให้ความสำคัญแก่การเชื่อมโยงระหว่างภาคเอกชน สถาบันวิจัย และมหาวิทยาลัยตลอดจนพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การวิจัย พัฒนาต่อยอด และมีการใช้ประโยชน์องค์ความรู้และเทคโนโลยีในเชิงพาณิชย์

๖.๒ สร้างเสริมความรู้ความคิดของประชาชนให้มีฐานความคิดเชิงวิทยาศาสตร์ และสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมจากทุนทางสังคม และพัฒนาระบบเชื่อมโยงสถาบันจัดการความรู้ของประเทศทุกระดับให้เป็นเครือข่ายทุนทางปัญญาของประเทศเพื่อสนับสนุนการสร้างคุณค่าและนวัตกรรม

๖.๓ เร่งผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง ตลอดจนพัฒนาเส้นทางอาชีพเพื่อรักษาบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไว้ในระบบ รวมทั้งจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความรู้ชั้นสูงจากต่างประเทศเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดองค์ความรู้กับบุคลากรไทย

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

๖.๔ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้มีคุณภาพและปริมาณที่เพียงพอกับความต้องการ และสนับสนุนการสร้างทรัพย์สินทางปัญญาของของคนไทยเพื่อป้องกันมิให้ไทยถูกเอาเปรียบทางเทคโนโลยีจากต่างประเทศ โดยพัฒนาระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาให้มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานให้ทันสมัย รวมทั้งพัฒนาศูนย์บ่มเพาะธุรกิจที่ใช้เทคโนโลยี อุทยาน วิทยาศาสตร์ และศูนย์แห่งความเป็นเลิศในสาขาเทคโนโลยีที่สำคัญ

๖.๕ จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติเชิงบูรณาการและสร้างเครือข่ายการวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาประเทศไปสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ โดยมีการวิจัยทั้งขั้นพื้นฐานและวิจัยประยุกต์ รวมทั้งให้มีการติดตามประเมินผลนโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ และส่งเสริมภาคเอกชนให้มีการวิจัยและพัฒนาเพิ่มขึ้น

๖.๖ ปรับระบบวิจัยให้ได้มาตรฐานโดยพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานวิจัย พัฒนาบุคลากรด้านการวิจัย ส่งเสริมให้มีการกำหนดเส้นทางอาชีพนักวิจัยที่ชัดเจน พัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัยและระบบงานวิจัยเชิงบูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อน โดยสร้างศูนย์และแหล่งเรียนรู้ทางการวิจัย

๗. นโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

๗.๑ ส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเงิน การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว การคมนาคม ขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน

๗.๒ สร้างความสามัคคีและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในฐานะที่ไทยเป็นประธานอาเซียนจนกระทั่งถึงสิ้นปี ๒๕๕๒ และส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศอื่น ๆ ในเอเชียภายใต้กรอบความร่วมมือด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเงิน ซึ่งมีความจำเป็นเร่งด่วนภายหลังวิกฤตการเงินของโลกที่เกิดขึ้นในปี ๒๕๕๑ เพื่อนำไปสู่การเริ่มต้นของการสร้างประชาคมทางการเงินของเอเชีย

๗.๓ ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีและความร่วมมือกับทุกประเทศและองค์กรมุสลิมระหว่างประเทศ เพื่อให้ประเทศและองค์กรเหล่านี้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๗.๔ มีบทบาทที่สร้างสรรค์และส่งเสริมผลประโยชน์ของชาติในองค์การระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเวทีสหประชาชาติและองค์กรระดับภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคง ส่งเสริม

ข้าวนสิรินทร์ พ.ม.ม. sobkroo.com

กระบวนการประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชนมนุษยธรรม และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนร่วมมือในการแก้ไขประเด็นปัญหาข้ามชาติทุกด้านที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์

๗.๕ กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประเทศไทย พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการแข่งขันให้เศรษฐกิจไทย

๗.๖ สนับสนุนการเข้าถึงในระดับประชาชนของนานาประเทศพร้อมทั้งส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีและความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้ประชาชน รัฐบาล และประชาคมระหว่างประเทศมีทัศนคติในทางบวกต่อประชาชนและประเทศไทย

๗.๗ สนับสนุนการทูตเพื่อประชาชน คุ้มครองผลประโยชน์ของคนไทย ดูแลคนไทยและแรงงานไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะคนไทยที่ประกอบอาชีพและมีถิ่นฐานในต่างประเทศ ส่งเสริมบทบาทและความแข็งแกร่งของชุมชนชาวไทยในการรักษาเอกลักษณ์และความเป็นไทย

๘. นโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

๘.๑ ประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน

๘.๑.๑ ปรับปรุงการให้บริการประชาชน ด้วยการสร้างนวัตกรรมและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการให้บริการรูปแบบต่าง ๆ เพื่อลดภาระและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน

๘.๑.๒ พัฒนาระบบงานให้มีความรวดเร็ว มีประสิทธิภาพโปร่งใส และตรวจสอบได้ ส่งเสริมให้ใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการและพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐทุกระดับอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติราชการและการส่งมอบบริการสาธารณะ โดยจะเน้นการพัฒนาข้าราชการในตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ และสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการ รวมทั้งวางมาตรการสำหรับประเมินผลการปฏิบัติงานและจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมตามผลงาน เพื่อให้เกิดขวัญกำลังใจและแรงจูงใจในการพัฒนาผลงาน

๘.๑.๓ พัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีพอย่างมีศักดิ์ศรี โดยการเพิ่มเงินเดือน ค่าตอบแทน และสวัสดิการให้เหมาะสมกับความสามารถและประสิทธิภาพการทำงาน รวมทั้งปรังปรุงสวัสดิภาพการทำงานและภาระหนี้สิน เพื่อให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสมดุลระหว่างการทำงานกับชีวิตส่วนตัว

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

๘.๑.๔ เสริมสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้แก่ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพัฒนาความโปร่งใสในการปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐ พร้อมทั้งป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง เพื่อให้ข้าราชการเป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชน ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและชุมชน รวมถึงพัฒนาและนำมาตรการทางสังคมมาใช้ควบคู่กับการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบให้หมดสิ้น ตลอดจนสนับสนุนการสร้างค่านิยมของสังคมให้ยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตและถูกต้องชอบธรรม

๘.๑.๕ พัฒนาระบบและกำหนดมาตรการเพื่อดึงดูดผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามารับราชการ ด้วยการปรับปรุงระบบค่าตอบแทนและสิ่งจูงใจให้เทียบเคียงหรือแข่งขันได้ในตลาดแรงงาน เพื่อให้ระบบราชการเป็นนายจ้างอันเป็นที่หมายปองของผู้สมัครงาน รวมทั้งสนับสนุนให้มีการเคลื่อนย้ายถ่ายโอนกำลังคนทั้งภายในระบบราชการและระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับภาคส่วนอื่น ๆ

๘.๑.๖ สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและความโปร่งใส สามารถแก้ไขปัญหาท้องถิ่นให้สามารถพึ่งตนเองได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ทรัพยากรธรรมชาติและดูแลผู้ด้อยโอกาส ให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่โดยคำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมตามศักยภาพของท้องถิ่น และเชื่อมโยงและบูรณาการภารกิจกับแผนชุมชนและแผนระดับต่าง ๆ ในพื้นที่ รวมทั้งเป็นฐานสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่นให้เข้มแข็ง

๘.๑.๗ ปรับปรุงการจัดระบบความสัมพันธ์ของราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสม โดยเร่งรัดดำเนินการถ่ายโอนภารกิจของราชการส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดสรรรายได้ให้ท้องถิ่นแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม รวมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคลากรของท้องถิ่นและส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพึ่งพารายได้ของตนเองได้มากขึ้น

๘.๑.๘ สนับสนุนระบบการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการของผู้ว่าราชการจังหวัดผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาแบบบูรณาการของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด วางยุทธศาสตร์การพัฒนาและทิศทางพัฒนาพื้นที่ในอนาคตที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐบาลเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมศักยภาพของพื้นที่ และความต้องการของประชาชน

๘.๑.๙ สนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และสามารถเชื่อมโยงกับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนพัฒนาจังหวัดเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

๘.๑.๑๐ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น เพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุตามเป้าหมาย รวมทั้งสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารร่วมเสนอความเห็น ปัญหาและแนวทางแก้ไข และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ

๘.๒ กฎหมายและการยุติธรรม

๘.๒.๑ สนับสนุนการดำเนินการทางกฎหมายของหน่วยงานของรัฐในการให้ความเห็น หรือตรวจสอบการตรากฎหมายของรัฐให้เป็นไปโดยถูกต้องตามหลักนิติธรรม จัดให้มีการพัฒนากฎหมายเพื่อปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัย เหมาะสมกับการพัฒนาประเทศและเป็นประโยชน์ต่อสังคม

๘.๒.๒ ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง และส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่มีผลกระทบต่อประชาชนและภาคธุรกิจ รวมถึงเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน และสนับสนุนการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

๘.๒.๓ พัฒนาปรับปรุงกฎหมายและระบบงานยุติธรรมทั้งทางอาญาและทางแพ่งให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม โดยมีจุดมุ่งหมายให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการนำผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมาย บนพื้นฐานของการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเข้มแข็ง รวมทั้งการพัฒนากฎหมายและระบบงานยุติธรรมในทางแพ่งและในด้านอื่น ๆ ที่จะทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมและสิทธิและเสรีภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ทั้งนี้ จะเร่งดำเนินการจัดตั้งองค์กรเพื่อปฏิรูปกฎหมายและองค์กรเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๘.๒.๔ พัฒนากระบวนการยุติธรรมทางเลือกให้มีระบบการอำนวยความยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักโดยส่งเสริมให้มีการนำหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และหลักการระงับข้อพิพาททางเลือกอื่นมาใช้ในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททั้งระบบ ทั้งการดำเนินการในชุมชนโดยยังไม่เข้าสู่ระบบยุติธรรมในชั้นตำรวจ อัยการ และศาล โดยผลักดันให้มีกฎหมายกลางที่สามารถจัดระบบและรองรับการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ บูรณาการและสามารถคุ้มครองสิทธิผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้อย่างเหมาะสม

๘.๒.๕ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น โดยการนำหลักการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและภาคประชาชนในลักษณะ “หุ้นส่วน” ภายใต้หลักการยุติธรรมชุมชน

ข้อสอบครูพี่www.sobkroo.com

มาใช้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินการในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความยุติธรรม ตั้งแต่ชั้นป้องกันอาชญากรรม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จนถึงการดูแลผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษและกลับสู่ชุมชน โดยให้มีสำนักงานยุติธรรมจังหวัดเป็นองค์กรกลางในการดำเนินการพัฒนากลไกระบบงานยุติธรรม ยุติธรรมทางเลือก และสร้างแนวทางในการดำเนินงานร่วมกับภาคประชาชน ศูนย์ยุติธรรมชุมชนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปอย่างบูรณาการสามารถอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๘.๒.๖ พัฒนาระบบและวิธีการปฏิบัติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้ใหญ่ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโอกาสในการแก้ไข ฟื้นฟู และสามารถกลับตนเป็นพลเมืองดี ไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก โดยอยู่บนพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพที่ผู้กระทำความผิดพึงได้รับ

๘.๓ ส่งเสริมให้ประชาชนมีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางราชการและสื่อสาธารณะอื่นได้อย่างกว้างขวาง ถูกต้อง เป็นธรรม และรวดเร็ว

ข. นโยบายด้านการศึกษา

นโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลกำหนดไว้ในนโยบายด้านสังคมและคุณภาพชีวิตดังนี้

๓.๑ นโยบายการศึกษา

๓.๑.๑ ลงทุนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ ครอบคลุมการพัฒนาครู หลักสูตร สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อผลสัมฤทธิ์ด้านคุณภาพและความรู้ของนักเรียนตามแผนการเรียนการสอนอย่างสัมพันธ์กับทรัพยากรและปัจจัยแวดล้อมต่างๆ อันจะนำไปสู่การสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน และการเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษาในภูมิภาค

๓.๑.๒ จัดให้คนไทยทุกคนมีโอกาสรับการศึกษาไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ ผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก รวมทั้งบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และเพิ่มโอกาสในการศึกษาต่อผ่านกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา และเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตเพื่อตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ รวมทั้งต่อยอดให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

๓.๑.๓ ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสม พัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ควบคู่กับการส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาไทยและประวัติศาสตร์ เพื่อสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทย พร้อมทั้งขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่างๆ เช่น

www.sobkroo.com

สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ระบบห้องสมุดสมัยใหม่ หรืออุทยานการเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ ศูนย์พัฒนาด้านกีฬา ดนตรี ศิลปะ ศูนย์บำบัดและพัฒนาศักยภาพของบุคคลออทิสติก เด็กสมาธิสั้น และผู้ด้อยโอกาสอื่นๆ

๓.๑.๔ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้อย่างจริงจัง ส่งเสริมการใช้สื่อการเรียนรู้ทางไกล จัดให้มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง จัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อประกอบแผนการเรียนการสอนของครูให้โรงเรียนอย่างทั่วถึง ตลอดจนพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ

๓.๑.๕ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเป็นเลิศด้านการศึกษาวิจัยและสร้างสรรค์นวัตกรรม การให้บริการวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง และการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาคการผลิตและบริการ พร้อมทั้งเร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพและมีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจนเพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านต่างๆ เช่น ปิโตรเคมี ซอฟต์แวร์ อาหาร สิ่งทอ บริการสุขภาพ การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการขนส่งสินค้าและการบริการ เป็นต้น ตลอดจนจัดให้มีการรับรองสมรรถนะของบุคคลในการประกอบอาชีพและสานต่อการขยายบทบาทศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน

๓.๑.๖ ส่งเสริมสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง ด้วยมาตรการที่เป็นรูปธรรม ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พร้อมรับการถ่ายโอนการจัดการศึกษา ตลอดจนการปรับระเบียบวิธีเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพมาตรฐาน

๓.๑.๗ ส่งเสริมกลไกการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบ โดยครอบคลุมระบบการวางแผน การบริหารจัดการ การกำกับดูแล และการติดตามประเมินผล เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาใช้ในการปรับกลยุทธ์ของการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง.

ค. นโยบายและการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

1) แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550-2554) มีสาระสำคัญดังนี้

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างคุณธรรม พัฒนาสังคมฐานความรู้ และยืนหยัดบนเวทีโลกบนพื้นฐานความเป็นไทย

พันธกิจ

1) เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่ประชาชน

2) ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

3) พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ประชากรได้มีโอกาสรับการเรียนรู้ที่ใช้คุณธรรมนำความรู้ตามหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยกระดับการศึกษาของคนไทย

2) เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงขึ้น มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองไปสู่สังคมฐานความรู้ สามารถแข่งขันบนเวทีโลกบนพื้นฐานความเป็นไทย

3) เพื่อให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้นตามหลักธรรมาภิบาล

เป้าหมาย

1) จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี

2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักของการศึกษาขั้นพื้นฐานสูงขึ้น ร้อยละ10 ภายใน 5 ปี

3) ผู้เรียนร้อยละ 80 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ

4) ร้อยละ 60 ของกำลังแรงงานมีการศึกษาระดับ ม.ต้นขึ้นไปมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ

5) สถานศึกษาร้อยละ 70 มีความแข็งแกร่ง คล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์และมาตรการ

1) สร้างความเสมอภาคและโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษา

1.1) จัดบริการการศึกษาให้ทั่วถึงในทุกระดับทุกประเภทการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

1.2) สร้างหลักประกันโอกาสทางการศึกษาแก่ผู้พิการและด้อยโอกาส

1.3) ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้มีความเชื่อมโยงทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย

1.4) ส่งเสริมการศึกษาของเอกชนและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย

1.5) ส่งเสริมสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

2) สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม วัฒนธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1) ปลูกจิตสำนึก สร้างเจตคติ ปรับพฤติกรรม

2.2) ปรับกระบวนการเรียนเรียนรู้ หาต้นแบบ สืบทอด

2.3) สร้างภูมิต้านทานโดยเครือข่าย ขยายผลบ้าน สถาบันศาสนา สถานศึกษาและสื่อ

2.4) กำกับ ติดตาม ประเมินผล

2.5) อนุรักษ์ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม

3) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

3.1) พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

3.2) ส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิจัย พัฒนาและถ่ายทอดองค์ความรู้

3.3) พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการศึกษา

3.4) ปรับหลักสูตรกระบวนการเรียนการสอน

3.5) พัฒนาระบบบริหารจัดการความรู้

3.6) บูรณาการภูมิปัญญากับการจัดการเรียนรู้วิทยาการสมัยใหม่

3.7) พัฒนาการศึกษาและวิจัยเพื่อให้บริการรักษาพยาบาลและส่งเสริมสุขภาพ

3.8) ส่งเสริมศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันการศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาระบบธุรกิจ

3.9) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาในภูมิภาคและสร้างภาคีเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการศึกษา

4) พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

4.1) ปรับปรุง กลไกการประสานงานการจัดการศึกษาในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

4.2) พัฒนาระบบ กำกับ ติดตาม ประเมินผล

4.3) เร่งรัด ปรับปรุงแก้ไขและประกาศใช้กฎหมายเกี่ยวกับการศึกษา

4.4) เร่งผลักดันการกระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา

4.5) ปรับสถานภาพของอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นส่วนราชการและมีศักยภาพและความพร้อมเป็นสถาบันการศึกษาในกำกับของรัฐตามความสมัครใจ

4.6) พัฒนาการวางแผนที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายพัฒนา

4.7) พัฒนาระบบข้อมูลกลางทางการศึกษาที่เชื่อมโยงทุกระดับ

5) ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

5.1) พัฒนาระบบการผลิตครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

5.2) พัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

5.3) ยกระดับมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา

5.4) เร่งรัดแก้ปัญหาการขาดแคลนครู คณาจารย์โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่ขาดแคลน

5.5) สร้างขวัญ กำลังใจ ความก้าวหน้าและความมั่นคงในวิชาชีพครู

5.6) พัฒนาและส่งเสริม ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาการร่วมกันทั้งภายในและต่างประเทศ

5.7) พัฒนาระบบงานบุคคลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

6) พัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้

6.1) จัดการศึกษาเพื่อสร้างความมั่นคง

6.2) พัฒนาคุณภาพการศึกษา

บ้านสอบครู พี่ยง.sobkroo.com

6.3) ส่งเสริมศาสนสถาน

6.4) เสริมสร้างโอกาสการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6.5) ส่งเสริมการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ

6.6) พัฒนาการบริหารจัดการ

7) การผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อตอบสนองความต้องการของการพัฒนาประเทศ

7.1) สร้างและเสริมสร้างค่านิยมการศึกษาวิชาชีพ

7.2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

7.3) เร่งผลิตและพัฒนากำลังคนทั้งระดับกลางและระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี แพทย์ พยาบาลและสาขาที่ขาดแคลน

7.4) พัฒนาสมรรถนะและทักษะแรงงานให้รองรับต่อการพัฒนาประเทศและสร้างระบบตอบแทนที่เหมาะสม

7.5) เร่งรัดการผลิตและพัฒนานักวิจัยให้มีศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

2) แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2551 กระทรวงศึกษาธิการ

1) สภาพปัญหาด้านการศึกษา

1.1) การขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า

- เด็กและเยาวชนที่ตกหล่นยังไม่ได้รับการพัฒนา
- เด็กยากจนและเด็กด้อยโอกาสและปัจจัยสนับสนุนการศึกษา

1.2) การพัฒนาคุณภาพและศักยภาพการบริหารจัดการ พบว่า

- ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในทุกระดับต้องเร่งรัดแก้ไข
- การขาดแคลน อัตรากำลังครูผู้สอนและเจ้าหน้าที่บางส่วน
- การใช้ ICT ในการจัดการเรียนการสอน ยังมีน้อย เนื่องจากมีข้อจำกัด ทั้งอุปกรณ์และครูที่มีความรู้ความสามารถด้าน ICT ครู บุคลากรทางการศึกษา ยังขาดพัฒนาความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ
- การทำงานแบบบูรณาการและเครือข่ายยังไม่กระจายตัว ครอบคลุมทุกพื้นที่
- การนำนโยบาย กฎหมาย มาตรฐานการศึกษา สู่การปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ยังต้องปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนของผู้เกี่ยวข้องระดับหนึ่ง แต่ยังต้องปรับปรุงในเรื่องของการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนของผู้เกี่ยวข้องในระดับต่างๆและพัฒนากลไกที่มีประสิทธิภาพในการประสาน กำกับดูแล การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ
- การขาดแคลนครุภัณฑ์การศึกษาหรือไม่เพียงพอในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละสาขาวิชา
- โครงการที่เป็นโครงการใหม่โครงการนำร่อง อาจประสบปัญหาในเรื่องความเข้าใจของผู้ปฏิบัติงาน การสื่อสารที่ล่าช้า ส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า และกระจุกตัวในช่วงปีงบประมาณ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

1.3) ผลกระทบทางการศึกษาจากเหตุการณ์ก่อความไม่สงบสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2) สาระสำคัญของ แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2551 กระทรวงศึกษาธิการ

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีคุณภาพ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เสริมสร้างคุณธรรม พัฒนาสังคมฐานความรู้ และยืนหยัดบนเวทีโลกบนพื้นฐานความเป็นไทย

พันธกิจ

เร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาระบบการบริหารจัดการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

เป้าประสงค์

1) ปีการศึกษาโดยเฉลี่ยของประชาชนสูงขึ้น ประชากรวัยแรงงาน มีความรู้และทักษะ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและเพิ่มผลผลิต

2) ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

3) ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีศักยภาพในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา

4) ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษามีความเข้มแข็ง มีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ

4) การศึกษาช่วยสร้างสมานฉันท์ ความสามัคคี และใช้สันติวิธีในการแก้ปัญหา

นโยบาย

1) เร่งรัดปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนัก สำนึกในคุณค่าของเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถานศึกษา

2) ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประชาชนให้กว้างขวาง ทั่วถึง มีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และขายโอกาสทางการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท

3) การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

4) กระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา

5) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชนและท้องถิ่น

6) พัฒนาการศึกษาในเขตพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ยุทธศาสตร์

1) สร้างกระบวนการเรียนรู้ ปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม วัฒนธรรม ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง วิถีชีวิตประชาธิปไตยและธรรมมาภิบาลแก่ประชาชนและเยาวชนทุกระดับ โดยเชื่อมโยงความร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคม
2) สร้างโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3) เร่งปรับกระบวนการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษา
4) สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในการพัฒนาประเทศ
5) เร่งรัดผลักดันการกระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
6) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดและสนับสนุนการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลาย
7) จัดการศึกษาในเขตพัฒนาการศึกษาในเขตพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคมปละวัฒนธรรมให้เกิดสันติสุข

ง. นโยบายและการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาของ สพฐ.

1) นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551

คุณหญิง ดร.กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายการศึกษาเพื่อสนองตอบต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1) นโยบายคุณธรรม นำความรู้สู่การปฏิบัติ
2) นโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3) นโยบายการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ
4) นโยบายการกระจายอำนาจและเสริมสร้างความเข้มแข็ง ให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
5) นโยบายการเสริมสร้างการมีส่วนร่วม
6) นโยบายการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้

2) การขับเคลื่อนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2551

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ทบทวนสภาพแวดล้อมขององค์กรจากการนำผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์ ปี 2550 ที่พิจารณาจากเป้าหมาย จุดเน้นของกิจกรรมสำคัญที่ได้ติดตามจากทุกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานำมาปรับปรุงงานหลักตามนโยบาย และงานสนองนโยบายให้มีมิติความต่อเนื่อง แก้จุดบกพร่อง และพัฒนา ให้เกิดความก้าวหน้าส่งผลสู่นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ดังมี โดยปี2551 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดการขับเคลื่อนกลยุทธ์ปี 2551 ดังต่อไปนี้

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

■ กลยุทธ์คุณธรรมนำความรู้น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

■ กลยุทธ์ขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง

■ กลยุทธ์พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ

■ กลยุทธ์กระจายอำนาจส่งเสริมความเข้มแข็งให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา

■ กลยุทธ์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมผู้ปกครองชุมชนภาคเอกชนและท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

■ กลยุทธ์เร่งพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2552

สืบเนื่องจากนโยบายด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ตามแผนบริหารราชการแผ่นดิน ปีงบประมาณ 2551 – 2554 ซึ่งรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับการให้หลักประกัน ขั้นพื้นฐานของบริการสาธารณะภายใต้บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การพัฒนาคนและสังคมให้มีคุณภาพ การมีสภาพแวดล้อมที่นำไปสู่ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความมั่นคงในชีวิต และประชาชนมีความสุข ได้กำหนดให้มีนโยบายการศึกษา 10 ประการ ดังนี้

1. ยกระดับคุณภาพการศึกษาของคนไทยอย่างมีบูรณาการและสอดคล้องกันตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงอุดมศึกษาทั้งในและนอกระบบการศึกษา

2. การเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. พัฒนาหลักสูตรปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพและคุณธรรมอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และก้าวทันการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัฒน์

4. ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน การสอนและการเรียนรู้อย่างจริงจัง รวมทั้ง การเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างกว้างขวาง

5. ดำเนินการให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษา 12 ปีโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และให้ครอบคลุมผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรืออยู่ในสภาวะยากลำบาก มากขึ้น

6. เพิ่มโอกาสให้แก่เยาวชนในการศึกษาต่อผ่านกองทุนให้กู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต และเชื่อมโยงกับนโยบายการผลิตบัณฑิตที่ตอบสนองความต้องการบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถของประเทศ

7. สนับสนุนการให้ทุนการศึกษาทั้งในและต่างประเทศสำหรับผู้ด้อยโอกาส

8. สนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดรับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตและการบริการ

9. เร่งผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสนับสนุนความสามารถในการแข่งขันของประเทศ พร้อมทั้งพัฒนารับรองคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานสากล

10. ขยายบทบาทของระบบการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านองค์กรต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้นำนโยบายด้านการศึกษาดังกล่าวมาพิจารณาทบทวนร่วมกับผลดำเนินงานตามเป้าหมายกลยุทธ์ปีงบประมาณ 2551 เพื่อกำหนดเป็นนโยบายในปีงบประมาณ 2552 ดังนี้

วิสัยทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ประชากรในวัยเรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

พันธกิจ

เพิ่มโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา ด้วยระบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมายการให้บริการของ สพฐ.

ด้านโอกาสทางการศึกษา

1. ประชากรในวัยเรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และได้รับโอกาสในการศึกษาปฐมวัยอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนในระดับการศึกษาภาคบังคับ

2. ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้เรียนในเขตพื้นที่พิเศษได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาปฐมวัยอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงตามลักษณะของผู้เรียนแต่ละกลุ่มและประเภท

3. ผู้เรียน ในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับอัตลักษณ์ วิถีชีวิตและความต้องการของชุมชน

ด้านคุณภาพการศึกษา

1. ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาปฐมวัย

2. ครูผู้สอนมีเพียงพอและสามารถจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้ความสำคัญกับพื้นฐานและศักยภาพของผู้เรียน

3. สถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในและผ่านการประเมินการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ด้านประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา ตลอดจนองค์คณะบุคคลตามกฎหมายมีความพร้อม และมีความเข้มแข็งที่จะปฏิบัติหน้าที่ตามหลักธรรมาภิบาลอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล โดยใช้เครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน

กลยุทธ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำผลผลิตจำนวน 5 ผลผลิต ได้แก่ ผู้จบการศึกษาก่อนประถมศึกษา ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ ผู้จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย เด็กพิการได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานและพัฒนาสมรรถภาพ และเด็กด้อยโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 185 เขตพื้นที่

การศึกษาเป็นหน่วยกำกับ ประสาน ส่งเสริมการจัดการศึกษา ให้กับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นหน่วยปฏิบัติการจัดการศึกษา ซึ่งในปีงบประมาณ 2552 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดการขับเคลื่อนกลยุทธ์ 6 กลยุทธ์ ดังนี้

1. ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่นักเรียนทุกคน

2. เพิ่มอัตราการเข้าเรียนในทุกระดับ ทั้งเด็กทั่วไป ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ลดอัตราการออกกลางคัน และพัฒนารูปแบบการให้บริการการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่เยาวชนที่อยู่นอกระบบการศึกษา

3. ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาสู่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พัฒนาผู้เรียน สมรรถนะครูและบุคลากรอย่างเป็นระบบ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาอย่างเต็มตามศักยภาพ

4. เร่งรัดพัฒนาความพร้อมในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานการศึกษาในสังกัดเพื่อการเรียนรู้และการบริหารจัดการ

5. สร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจอย่างมีประสิทธิภาพบนหลักธรรมาภิบาลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา

6. เร่งพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาจะมีเป้าหมายความสำเร็จของกลยุทธ์ร่วมกันตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดทำเป็นนโยบายไว้ การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติจะต้องตรวจสอบผลดำเนินงานตามเป้าหมายความสำเร็จในแต่ละกลยุทธ์เดิมปีงบประมาณ 2551 เปรียบเทียบเป้าหมายความสำเร็จในแต่ละกลยุทธ์ปีงบประมาณ 2552 นอกจากนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังต้องไปวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นแรงเสริม และปัจจัยที่เป็นแรงต้านที่มีผลต่อการประเมินคุณภาพการศึกษาในด้านผู้เรียน ว่ามีผลจากคุณสมบัติของผู้สอนหรือวิธีการสอนของครู หรือมีสาเหตุมาจากการบริหารจัดการในเรื่องอะไร ผลความสำเร็จตามเป้าหมายกลยุทธ์และการประเมินมาตรฐาน คือแรงเสริมที่จะพัฒนาต่อยอดและจัดกิจกรรมเสริมแรงสู่รูปแบบที่เป็นที่ยอมรับ สำหรับผลความสำเร็จที่ต่ำกว่าเป้าหมาย กลยุทธ์และต่ำกว่าการประเมินมาตรฐาน คือแรงต้านที่จะต้องหาข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาอื่นประกอบเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่แท้จริงและแสวงหาเครื่องมือ สื่อ เทคโนโลยี ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของปัญหามาใช้ออกแบบ โดยที่กลุ่มของกิจกรรมจะสามารถกำหนดได้จากมาตรการของแต่ละ กลยุทธ์ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ 2552 นอกจากนั้นในสภาพของแต่ละพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาจมีพื้นที่ที่เป็นจุดเป็นปัญหาต่อเป้าหมาย

ความสำเร็จถ้าแก้ไขจุดนี้ได้จะทำให้เป้าหมายในภาพรวมบรรลุผลตามเกณฑ์ได้ ก็จะให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาของบประมาณสนับสนุนเป็นพิเศษโดยการเสนอข้อมูลที่เป็นแรงต้าน รูปแบบ เทคโนโลยีที่ถูกปรับให้เหมาะสม และเกณฑ์เป้าหมายความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นเป็นเงื่อนไขการเสนอของบประมาณเพิ่มเติม และจัดทำในรูปแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2552

ประเด็นนโยบายสำคัญนโยบายรัฐบาลที่สพฐ.ต้องดำเนินการ

1. เรียนฟรี 14 ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

1.1 มีการเก็บค่าใช้จ่ายเพื่อให้ข้าราชการเบิกได้ สำหรับที่ไม่ใช่ข้าราชการจะทำอย่างไร

1.2 ควรจัดงบประมาณไปให้กับโรงเรียนเพิ่มมากพอสมควรกว่าที่ได้รับในปัจจุบัน ควรเสนอขอใช้เงิน งบกลางปี จำนวน 18,000 ล้านบาท เป็นงบประมาณที่ไม่ได้มากเกินกำลังของรัฐบาล อยู่ที่การจัดลำดับความสำคัญ เมื่อเปรียบเทียบกับกรุงเทพมหานคร ได้จัดเรียนฟรีให้ 20 รายการ ซึ่งจัดให้มากกว่ารัฐบาล

1.3 การจัดสรรงบประมาณเป็นค่าใช้จ่ายขั้นพื้นฐาน ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 มาตรา 49 วรรคแรกยังไม่เพียงพอ ขอให้เพิ่มเติมเพื่อช่วยลดภาระของผู้ปกครอง ให้เป็นไปตามนโยบายเรียนฟรีที่แท้จริง รวมทั้งให้มีงบประมาณเพื่อการอบรมครูและพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองและประชาชน โดยมีรายละเอียดว่า

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการจัดสรรงบประมาณกว่า 2 แสนล้านบาท เป็นจำนวน 2 ใน 3 ของงบประมาณที่กระทรวงศึกษาธิการได้รับ งบประมาณที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นงบรายจ่ายประจำและงบลงทุน ส่วนงบประมาณที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาได้รับค่อนข้างน้อย ปัจจุบันค่าครองชีพสูง ทำให้ผู้ปกครองได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะในรัฐธรรมนูญปี 2550 มาตรา 49 วรรคแรกกำหนดว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการขอปรับเพิ่มงบประมาณเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายต่อหัวเพื่อจัดให้การศึกษาฟรี และได้รับตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ 25 มีนาคม 2551 อุดหนุนให้เรียนฟรีไปบ้างแล้ว แต่ยังไม่ทั่วถึง เงินที่รัฐจัดให้ไม่เพียงพอ และมีปัญหาร้องเรียนมากจากผู้ปกครองในนโยบายเรียนฟรี ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ เพราะข้อเท็จจริงผู้ปกครองยังต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มอีกประมาณคนละ 2,500 บาท โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในรายการ ค่าพัฒนาสิ่งแวดล้อม ค่าไฟฟ้า เทคโนโลยี เป็นต้น โรงเรียนมีปัญหา ได้มีกรรมการแก้ไขปัญหา แต่ผลกระทบยังเกิดกับผู้ปกครอง ขอให้ช่วยสำรวจว่า ที่จะทำให้เรียนฟรีเป็นจริง ทั้งเรื่องงบประมาณและการบริหารจัดการ ฝากถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการว่า ประชาชนได้อานิสงค์จากรัฐบาลจริงหรือไม่เกี่ยวกับการเรียนฟรี ซึ่งต้องแก้ไขหลายจุด/หลายแห่ง รวมทั้งต้องมีงบประมาณอบรมบุคลากรครูและการยกระดับสถานศึกษาให้เท่าเทียมกัน และฝากขอให้ขอใช้เงินงบกลางหรืองบส่วนอื่นมาสนับสนุนการจัดเพิ่มเงินอุดหนุนเรียนฟรีตามรัฐธรรมนูญเพื่อช่วยเหลือประชาชนให้ได้เรียนเท่าเทียมกัน

www.sokkrod.com

1.4 ตั้งแต่ปี 2540 มีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ผู้ปกครองยังต้องจ่ายเพิ่มอีกหลายรายการ เช่น ค่าอาหารกลางวัน ภาษาอังกฤษ สมาคม วารสาร ชุดพละ ครูพี่เลี้ยง เครื่องใช้ต่างๆ เป็นต้น

1.5 การจัดการศึกษาให้เรียนฟรีตามรัฐธรรมนูญ โดยจัดการศึกษาฟรี 12 ปี + 2 ปี เป็น 14 ปี ยังไม่สามารถแก้ปัญหาเรียนฟรีได้จริง มีข้อร้องเรียนจากผู้ปกครองเกี่ยวกับภาระค่าใช้จ่าย ได้มีการสำรวจพบว่าไม่พอใจในการจัดการศึกษาของรัฐบาล ต้องระดมงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดเงินรายหัวให้เหมาะสม

2. งบเงินกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา

2.1 เงินไม่เพียงพอให้เด็กกู้ยืมเรียน ควรเพิ่มงบประมาณให้เด็กกู้ยืมเรียน เพราะมีเด็กเก่งสอบเข้าเรียนหมอ แต่เข้าเรียนไม่ได้ต้องไปโฆษณาหาทุนเรียนเอง ทำให้เกิดความเครียด และควรให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการให้เด็กสอบและได้มีทุนเรียน รวมทั้งควรปรับปรุงเรื่องการบริหารจัดการ ไม่ให้ล่าช้า และมีหลักประกันว่า เด็กสามารถได้ทุนเรียนต่อ

2.2 การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.) ขอให้ทบทวนมติการกู้เงินที่ขยายฐานเพิ่มรายได้ เป็นครอบครัวผู้มีรายได้ 200,000 บาทต่อปี ทำให้คนที่มีรายได้น้อยได้รับทุนน้อยลง

3. โอกาสทางการศึกษา

3.1 ขอให้เด็กต่างจังหวัดทั่วประเทศได้รับโอกาสทางการศึกษา

3.2 จากผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยรังสิตพบว่า โอกาสทางการศึกษา ปี 2550 เมื่อเทียบกับปี 2545 ลดลง ทุกระดับการศึกษาดังนี้ ระดับปฐมวัยลดลง ระดับประถมศึกษาลดลงเหลือร้อยละ 90 เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษาให้เรียนอาชีวศึกษา:อุดมศึกษา อัตราส่วน 50:50

4. คุณภาพการศึกษา

4.1 งบประมาณที่จัดเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษา มีความสำคัญมากน้อยแค่ไหน โรงเรียนยังขาดสิ่งใด และที่ สมศ.ประเมินแล้วไม่ถูกส่งต่อไปฝ่ายนโยบาย

4.2 สถาบันทดสอบทางการศึกษาเป็นหน่วยงานที่ออกข้อทดสอบประเมินคะแนนหลัก เช่น คณิตศาสตร์ อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ต้องแก้ไขด่วน ระบบ Admission และ A-net ยังไม่ประสบความสำเร็จในปัจจุบัน เนื่องจากเกิดปัญหาระบบการสอบเข้าและปัญหาด้านฐานข้อมูลที่ไม่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองของผู้เรียนได้ ควรรีบดำเนินการแก้ไขให้ทันในปีงบประมาณ 2553

4.3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จะทำอย่างไรให้ศูนย์เด็กเล็กเป็นศูนย์พัฒนาทางสมองของเด็กไทย และจะโอนให้ท้องถิ่นดำเนินการหรือไม่

4.4 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน วันนี้เกิดวิกฤติ วิชาหลักควรเป็นความรับผิดชอบของสถานศึกษา แต่ผู้ปกครองต้องจ่ายค่าเรียนกวดวิชา รัฐมนตรีบอกว่า 3 เดือนจะเห็นผล ขณะนี้ยังไม่เห็นผล และ รัฐบาลต้องให้ความสำคัญเรื่องการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.5 การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตระดับอุดมศึกษายังไม่มีคุณภาพ และการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาบัณฑิตไม่สามารถที่จะพัฒนาได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้ที่มีศักยภาพ

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

4.6 อุดมศึกษา มีการสอบแทนกันและการป้องกันการสอบแทนกันในระบบ Admission, O- net และ A-net

4.7 คุณภาพอุดมศึกษาเรื่อง การปลอมใบสุทธิ มีการซื้อใบสุทธิปลอม ประมาณ 1,451 คนจากสถานศึกษา 718 แห่ง และ

5. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

5.1 การจัดงบประมาณ ขอให้เห็นความสำคัญในเรื่องของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยจัดงบประมาณเพิ่มมากขึ้น และโรงเรียนขาดแคลนครูวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะในช่วงชั้นที่ 2 คือ ชั้น ป.4 ป.5 และ ป.6 แต่ละชั้น มีห้องเรียน 2 ห้อง แต่มีครูวิทยาศาสตร์เพียง 1 คน ทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และไม่เพียงพอที่จะแก้ปัญหา ขอให้กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญกับครูวิทยาศาสตร์ที่ขาดแคลน เพื่อให้เด็กมีความสามารถมากขึ้น

5.2 ผลการจัดลำดับการแข่งขันทางด้านวิทยาศาสตร์ของประเทศ เป็นอันดับที่ 49 จาก 55 ประเทศ ควรให้ความสำคัญในเรื่อง ขีดความสามารถในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการจัดอันดับความสำคัญทางด้านวิทยาศาสตร์โดยด่วน รวมทั้งควรสอนให้เด็กมีเหตุผล และควรปูพื้นฐานทางการศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัย และเทคโนโลยี เพื่อได้แก้ไขปัญหาของชาติ และการจัดงบประมาณปีหน้าขอให้เห็นความสำคัญทางด้านวิทยาศาสตร์

6. หลักสูตร

6.1 ควรบรรจุเรื่อง ภาวะวิกฤติโลกร้อนไว้ในหลักสูตร

6.2 คุณภาพของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี ใช้มาแล้ว 5 ปี มีข้อบกพร่อง ได้แก่ มีเนื้อหา และสาระการเรียนรู้มากเกินไป การนำหลักสูตรไปใช้กับเด็กทุกคน ทำให้เสียโอกาสในการได้รับการศึกษาที่ดี และกระทรวงศึกษาธิการต้องเตรียมงบประมาณให้เพียงพอในการจัดทำหลักสูตร และปรับปรุงหลักสูตรให้เกิดประโยชน์มากขึ้น

9. การขาดแคลนครูและบุคลากร

9.1 การขาดแคลนครู การบรรจุครูใหม่จะใช้งบประมาณสูง ควรใช้ครูอัตราจ้างแทน

9.2 สถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดสมุทรสงคราม บางแห่งขาดนักการภารโรง ขาดพนักงานขับรถยนต์ ทำให้ครูต้องมาทำงานและขับรถเอง ควรสนับสนุนอัตราการขาดดังกล่าวเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ครู

9.3 ปัญหาการขาดแคลนครู ทราบว่ามีมติคืนอัตราครูเกษียณร้อยละ 100 มีแผนงบประมาณทั้งระบบตั้งไว้ 200 ล้านบาท (สพฐ. และ สอศ.) ยังไม่เพียงพอ ได้รับเพียง 5,000 อัตรา ขอให้การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครู

จ. วาระแห่งชาติด้านการศึกษา

วาระแห่งชาติด้านการศึกษาที่สำคัญ ที่เป็นมติคณะรัฐมนตรี ที่สำคัญมีดังต่อไปนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทย ขณะนี้คุณภาพการศึกษาของไทยตกต่ำลงทุกระดับและทุกประเภท ได้จัดให้มีการประชุมสมัชชาการศึกษาครั้งใหญ่ โดยเชิญนักการศึกษาและหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องจำนวนมาก มาระดมความคิดและกอบกู้บูรณาการแนวทางเพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาไทยให้ชัดเจนโดยได้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติด้านยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ซึ่งจะไม่ใช้เพียงมาตรการยุบเลิก ยุบรวมอย่างเดียว แต่จะมีแนวทางพัฒนาโดยยึด **"ระบบกลุ่มโรงเรียนเป็นฐาน (School System Based Management)"** โดยไม่ได้ยึดโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management หรือ SBM) ซึ่งอาจนำตัวอย่างของรูปแบบวิธีการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กที่ประสบความสำเร็จมาปรับใช้ เช่น แบบรวมช่วงชั้น โรงเรียนขนาดเล็กที่บริษัท CP ไปช่วยพัฒนา หรือรูปแบบอื่นๆ ดังนั้น การทุ่มเทพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก จึงจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ใกล้เคียงกัน และยังเป็นการฉุดผลการประเมินสถานศึกษาโดยรวมขึ้นมาด้วย

3. ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และบางส่วนของสงขลา เนื่องจากทุกคนตั้งความหวังว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องอาศัยการศึกษาเป็นตัวนำ แต่แนวทางจัดการศึกษาในปัจจุบันยังไม่ชัดเจนต่อการพัฒนาในพื้นที่ที่มีความหลากหลาย เพราะฉะนั้น จึงต้องจัดทำยุทธศาสตร์การศึกษาในพื้นที่นี้เป็นการเฉพาะ ซึ่งจะเน้นการแก้ปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะเรื่อง **"ความเป็นไทย"** เพราะหากคนไทยใช้ภาษาไทยสื่อสารกันไม่ได้จะเกิดปัญหาความไม่เข้าใจ โดยจะมีระบบการสอน ๒ ภาษา นอกจากนี้ยังมีเรื่อง **"ไทยคดีศึกษา"** ซึ่งต้องจัดกันใหม่ในส่วนของสาระวิชาหน้าที่พลเมือง และศีลธรรม รวมทั้ง **"การใช้วิชาสามัญ อาชีพ สอนควบคู่กับศาสนา"** ในส่วนของ **"การพัฒนาครูผู้สอนศาสนา"** ก็ยิ่งเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องทำ เพราะหากมีการสอนผิดๆ ถูกๆ ยิ่งอันตรายมากต่อการเป็นเครื่องมือชี้นำไม่ให้เกิดความสันติสุขในพื้นที่

ซึ่งวาระแห่งชาติด้านการศึกษามีสาระสำคัญในแต่ละเรื่อง ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา : วาระแห่งชาติ

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นนโยบายสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ และได้มีความพยายามที่จะพัฒนามาอย่างต่อเนื่อง จากการประเมินสมรรถนะการศึกษาไทยกับนานาประเทศของ International Institute for Management Development (IMD) ที่ใช้เกณฑ์ประเมินใน ๑๐ ดัชนีหลัก ประกอบด้วย อัตราส่วนนักเรียน/ครูประถมศึกษา อัตราส่วนนักเรียน/ครูมัธยมศึกษา อัตราการเข้าเรียนมัธยมศึกษา อัตราการไม่รู้หนังสือ การลงทุน การศึกษา ผลสัมฤทธิ์อุดมศึกษา การถ่ายโอนความรู้ระหว่างภาคธุรกิจกับ

มหาวิทยาลัย การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันของระบบการศึกษา การตอบสนองความสามารถในการแข่งขันระดับอุดมศึกษา และทักษะด้านภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ พบว่าสมรรถนะด้านการศึกษาของไทยค่อนข้างตกต่ำ

นอกจากนี้ จากผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ และ ๖ ก็พบว่าความสามารถทางภาษา การคิดคำนวณ และเชิงวิเคราะห์ มีภาพรวมคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ ๕๐

ศธ.ได้จัดการประชุมแบบเข้มร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่ จ.ฉะเชิงเทรา ระหว่างวันที่ ๙-๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ โดยได้มีการพิจารณารายงานที่ สกศ. เสนอ และได้มีข้อสรุปว่า ปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษามี ๖ ประการ คือ นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ระบบการศึกษา ความเข้มแข็งของสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของเอกชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งที่ประชุมได้พิจารณาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา ดังนี้

■ **ผู้เรียนหรือนักเรียน** ศธ. ยังไม่ได้ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการรอบด้านอย่างเพียงพอก่อนการเข้าเรียน เช่น IQ ต่ำหรือลดลง มีปัญหาด้านพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ยังไม่เต็มที่ รวมทั้งการเตรียมผู้เรียนก่อนจะเข้าเรียน เป็นต้น

■ **ครูและบุคลากรทางการศึกษา** พบว่ามีปัญหาการขาดแคลนครู และปัญหาคุณภาพของครู โดยมีข้อเสนอให้พัฒนาครูประจำการ ให้ทบทวนระบบการพัฒนาครู

■ **ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ICT** ในปัจจุบันควรจะนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นตัวช่วยในฐานะเครื่องมือของครู และเครื่องมือของเด็ก จึงจะทำให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้เต็มที่

■ **ด้านระบบการศึกษา** การศึกษาขั้นพื้นฐานใช้ระบบหน่วยกิตมาเป็นเวลานาน แต่ยังไม่สะท้อนความเป็นหน่วยกิต จึงควรจะใช้ระบบหน่วยกิตให้เต็มที่ มิใช่ใช้เพียงครึ่งๆ กลางๆ อย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้ โดย ศธ.จะสร้างความพร้อมให้กับโรงเรียน คิดระบบให้ดี มีการเตรียมการให้กับโรงเรียน ซึ่งอาจจะใช้เวลาระยะหนึ่ง ๓-๕ ปี และมีหลายเรื่องที่เชื่อมโยงกับความอ่อนแอทางการศึกษา เช่น การใช้ระบบชั้นเรียน การตกหรือซ้ำชั้น การเลื่อนชั้นอัตโนมัติ การวัดผลที่ไม่เข้มข้น มีการกำหนดไว้เพียงเกรดเฉลี่ย ๑.๐๐ หรือไม่ถึง ๑.๐๐ ก็เลื่อนชั้นได้ จึงได้เสนอให้มีการทบทวนการจัดระบบการศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

■ **การสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษา** ผลการเรียนเกิดที่สถานศึกษา สถานศึกษาจึงต้องมีความเข้มแข็ง ซึ่งหมายถึงระบบกระจายอำนาจที่เบ็ดเสร็จและสิ้นสุดที่สถานศึกษา ระบบการเตรียมความพร้อมให้กับผู้บริหาร ครู คณาจารย์ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้ในระดับสถานศึกษา รวมทั้ง ระบบการช่วยสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างเข้มแข็ง

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

■ **การมีส่วนร่วมของเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น** ซึ่งได้แก่ การร่วมจัด ไม่ว่าจะเป็นเอกชน ท้องถิ่น รัฐบาล หรือบุคคลจัด ควรจะมีการกำหนดสัดส่วนการรับผิดชอบ เช่น ท้องถิ่นควรเน้นการศึกษาของเด็กเล็ก และการศึกษาภาคบังคับ เอกชนควรเพิ่มความรับผิดชอบจาก ๑๘% เป็น ๒๕% หรือไม่ ในการมีส่วนร่วมที่จะเข้ามาสนับสนุนรัฐ โดยส่วนนี้จะเน้นไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีทรัพยากรสามารถสนับสนุนได้ ศธ.ได้เสนอว่า การจะให้ อปท.เข้ามาร่วมรับภาระเป็นเรื่องที่สำคัญ หากมีกฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับ ที่เป็นอุปสรรค คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจะดูแลแก้ไขเพื่อให้ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเต็มที่

ข้อเสนอการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการ

จากข้อสรุปพบว่า ปัญหาการศึกษามีสาเหตุจากปัจจัยสำคัญ 6 ประการ คือ

1. คุณภาพผู้เรียนตกต่ำ
2. ขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. ยังไม่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสร้างการเรียนรู้
4. ระบบการศึกษาที่ส่งผลร้ายต่อคุณภาพการศึกษา เช่น การเลื่อนชั้นอัตโนมัติของนักเรียนขั้นพื้นฐาน ระบบเด็กฝาก
5 โรงเรียนขนาดเล็ก 1ใน 3 อ่อนล้า และ
6. ขาดส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคม

ดังนั้น จึงต้องแก้ไขให้ถูกจุดด้วยยุทธศาสตร์หรือแนวทางต่างๆ อันต้องประกาศให้คนทั่วไปได้รับรู้เพื่อหาทางช่วยเหลือ สนับสนุน ซึ่งเรียกว่า **ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา : วาระแห่งชาติ** (เป็นมติคณะรัฐมนตรี) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 6 ประการ ดังนี้

1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เช่น เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้า ป.1 ทบทวนเกณฑ์/ปรับปรุงวิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียน เร่งทบทวนเกณฑ์การจบหลักสูตรแต่ละช่วงชั้นและระบบการเรียนแบบหน่วยกิต จัดให้มีระบบแนะแนวให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและสาขาอาชีพต่างๆ จัดให้มีศูนย์ข้อมูลกำลังคนอาชีวศึกษา จัดให้มีระบบฐานข้อมูลสาธารณะอุดมศึกษา และจัดการส่งเสริมการอ่านให้เป็นระเบียบวาระแห่งชาติ

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา โดยขอคืนอัตราเกษียณและเกษียณก่อนกำหนด และวงเงินคืน 100% ยกเลิกระบบครูอัตราจ้าง จัดให้มีระบบคัดสรรครูที่มีคุณภาพ ปรับเกณฑ์กำหนดอัตราครูด้วยภาระงานให้ชัดเจน และมีบุคลากรสายสนับสนุนให้เหมาะสมพอเพียง และจัดให้มีสถาบันเฉพาะทางด้านการผลิตและพัฒนาครูเป็นลักษณะสถาบันระดับชาติ (National Institute of Education)

บ้านสอบครู www.sookroo.com

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดทำแผนกลยุทธการใช้ ICTปรับคุณภาพการสอน ช่วยแก้ปัญหาขาดครูโดยครูสอนนักเรียนจำนวนมากขึ้น ใช้การสร้างคลังข้อมูลจากโรงเรียนชั้นนำให้นักเรียนสร้างนวัตกรรมจาก ICT และให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเชื่อมโยงคอมพิวเตอร์National Education Network เร่งจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และระดมบริษัทเอกชนระดับโลกมาร่วมพัฒนา เช่น Intel ® Education Initiative Activities, Microsoft : Partnership in Learning, Google Apps

4) ยุทธศาสตร์การจัดระบบการศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมสถานศึกษา พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน โดยนำผลคะแนนวัดประเมินผลระดับชาติและผลคะแนนทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) มาประกอบ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถาบันอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงกับการประเมินคุณภาพภายนอก จัดระบบคูปองเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้ด้อยโอกาส ขจัดระบบฝากนักเรียนและเก็บเงินบริจาค ยกเลิกระบบสอบผ่านโดยให้ซ่อมเสริมโดยเด็กอ่อนมากให้ซ้ำชั้น ระบบการสอนแบบท่องจำและสอบปรนัย และ ทบทวนระบบการรับนักเรียนทั่วไป นักเรียนเก่งพิเศษ นักเรียนพิการและนักเรียนด้อยโอกาส

5) ยุทธศาสตร์สร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ กระจายอำนาจทั้งด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณและบริหารทั่วไป ส่งเสริมสถานศึกษาที่มีความพร้อมพัฒนาเป็นองค์การมหาชน ส่งเสริมธรรมาภิบาลในสถาบันอุดมศึกษา และการพัฒนาบทบาทนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยให้มีบทบาทในการบริหารและจัดการศึกษา

6) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาคุณภาพ ให้รัฐกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจนในการสนับสนุนเอกชน ชุมชน ฯลฯ เข้ามาร่วมจัดการศึกษา มีกลไกส่งเสริมสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษามากขึ้น เช่น ลดหย่อนภาษี พัฒนา ทบทวนกลไกการมีส่วนร่วมบริหารจัดการ โดยองค์คณะบุคคลทั้งระดับชาติ และระดับสถานศึกษา และช่วยเหลือโรงเรียนขนาดเล็ก พัฒนา"ระบบกลุ่มโรงเรียนเป็นฐาน (School System Based Management)"

7) ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาอย่างมีส่วนร่วม ใช้การศึกษาสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างโอกาสแห่งการเรียนรู้ สร้างบทบาทประชาสังคม ผู้ปกครองและชุมชนร่วมสนับสนุนและตรวจสอบ ส่งเสริมสื่อเพื่อการศึกษา ส่งเสริมบทบาทธุรกิจในการศึกษา และระดมความช่วยเหลือ

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก

ความเป็นมา

โรงเรียนขนาดเล็กสังกัด สพฐ.ปัจจุบัน มีจำนวน 12,828 แห่ง (ที่มีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) หรือ คิดเป็นร้อยละ 40 ของจำนวนโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (สพฐ.) จากผลการประเมินคุณภาพ พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษามาก ทั้งนี้เป็นเพราะด้วยสาเหตุ ปัจจัยสำคัญ ดังนี้

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

1) การบริหารจัดการต่ำกว่ามาตรฐาน

2) โรงเรียนห่างไกลยิ่งยุบเข้าไปไม่ได้เพราะถ้ายุบโรงเรียนนั้นแล้วก็ไม่มีโรงเรียน

3) อีกทั้งเรื่องทักษะการเรียนการสอน ไม่มีเทคโนโลยี

4) งบประมาณที่จำกัด ชุมชนอยากจน

ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้เสนอยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก เรียนว่า**ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก** (เป็นมติคณะรัฐมนตรี) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก 4 ประการ คือ

1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบวางแผนและการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

การพัฒนาระบบวางแผนการจัดตั้งและพัฒนาโรงเรียนในแต่ละ สพท.

การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

การพัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้บริหารและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก

2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาระบบการเรียนการสอนและการประกันคุณภาพ ประกอบด้วย

- การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก
- การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
- การผลิตและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนการสอน
- การนิเทศ ติดตาม กำกับ และการวิจัยและพัฒนาสื่อ

3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของโรงเรียน ประกอบด้วย

- การจัดทำมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็ก
- การปรับปรุงและพัฒนาสถานที่เรียน สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- การจัดอัตรากำลังครู การพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน
- การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- และสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ ครุภัณฑ์ที่จำเป็น

4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย

- การพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- การสร้างและพัฒนาเครือข่ายผู้ปกครองให้เข้มแข็ง
- การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม
- การเตรียมความพร้อมในการมีส่วนร่วม
- การจัดให้มีระบบและกลไกในการระดมทรัพยากร
- การวิจัยและพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม

บ้านเลอครู www.sobkroo.com

เป้าหมาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก (ระยะ 3 ปีงบประมาณ 50-52)

1. ระยะที่ ๑ (ตุลาคม ๒๕๕๐-กันยายน ๒๕๕๑) จะพัฒนาระบบวางแผน ระบบการเรียนการสอน และทำความตกลงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องมาตรฐาน หลักเกณฑ์ ระเบียบและ แนวทางปฏิบัติ โดยจะนำร่องตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพใน ๑๗๕ สพท. (ยกเว้น กทม.) จำนวน ๘๐๐ โรง (สพท.ละ ๑-๓ ตำบล)

2. ระยะที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๕๑-กันยายน ๒๕๕๒) จะนำร่องตามรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพใน ๑๗๕ สพท.(ยกเว้น กทม.) จำนวน ๑,๗๕๐ โรง (สพท.ละ ๑๐ โรง)

3.ระยะที่ ๓ (ตุลาคม ๒๕๕๒-กันยายน ๒๕๕๓) จะขยายผลไปยัง ๑๗๕ สพท. ๆ ละ ๑ อำเภอ คาดว่าจะมีโรงเรียนขนาดเล็กเข้าร่วมโครงการ ๔,๐๐๐ โรง จากนั้นจะประมวลผลการดำเนินงานเพื่อปรับยุทธศาสตร์และเสนอแผนดำเนินการสำหรับโรงเรียนที่เหลือเพื่อเสนอรัฐบาลต่อไป

ตัวอย่างนวัตกรรมการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก

สรุปมาเป็น ๗ รูปแบบ ได้แก่

รูปแบบที่ ๑ การจัดการเรียนรู้แบบรวมชั้นเรียน ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ แบบช่วงชั้นและการเรียนรู้แบบคละชั้น โดยวิธีการยุบชั้นเรียน ให้โรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้น สามารถจัดการเรียนการสอนได้โดยไม่ทิ้งห้องเรียน ซึ่งโรงเรียนสามารถปรับใช้ในการจัด การเรียนรู้ให้สอดคล้อง และเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

รูปแบบที่ ๒ การบูรณาการหลักสูตร เป็นการนำความรู้มารวบรวมประมวลไว้ในหน่วยเดียวกัน สำหรับโรงเรียนที่มีครูไม่ครบชั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ รวมทั้งการนำหลักสูตรไปใช้ให้บังเกิดผลตามที่ต้องการ สำหรับการบูรณาการเนื้อหารายวิชาสามารถดำเนินการได้โดยศึกษาและวิเคราะห์หลักสูตร จากนั้นนำวัตถุประสงค์ตลอดจนเนื้อหาการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มวิชาที่สอดคล้องกันมาเชื่อมโยง สู่การจัดทำหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณา แล้วนำมากำหนดกิจกรรม เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ ได้ครั้งเดียวพร้อมกันในแต่ละช่วงชั้น

รูปแบบที่ ๓ ความร่วมมือจากชุมชน เพื่อแก้ปัญหาที่สำคัญและเร่งด่วนของทุก สพท. ในเรื่องการขาดแคลนครู งบประมาณไม่เพียงพอ และขาดสื่อเทคโนโลยี โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายสถานศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ซึ่งเป็นแรงสนับสนุนให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับการพัฒนาต่อยอดทั้งในด้านการบริหารจัดการ งบประมาณ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ ๔ การใช้ ICT ในการพัฒนาคุณภาพ โดย สพท. หลายแห่งได้นำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย เช่น รถคอมพิวเตอร์เคลื่อนที่ (Mobile unit) เพื่อให้บริการนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กที่อยู่

บ้านเลขที่ครูบูรพา sobkroo.com

ห่างไกล การส่งเสริมการเรียนการสอนด้วยการรับสัญญาณ การสอนทางไกลจากโรงเรียนไกลกังวลหัวหิน เป็นต้น

รูปแบบที่ ๕ รูปแบบโรงเรียนเครือข่าย เป็นการร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนหลัก และโรงเรียนเครือข่าย ในการวางแผนการจัดการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารและครูได้รับ การพัฒนาจนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รูปแบบที่ ๖ ผสมผสานด้วยวิธีการหลากหลาย สพท. เป็นการผสมผสานรูปแบบ ที่ ๑-๕ ดังกล่าวข้างต้นมาดำเนินงาน นับว่าเป็นรูปแบบที่ทำให้โรงเรียนจำนวนมาก ประสบผลสำเร็จ

รูปแบบที่ ๗ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นรูปแบบที่มีผู้บริหารใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นประชาธิปไตยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นที่ยอมรับของทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนมุ่งมั่นสร้างเครือข่ายการทำงาน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาภาคใต้

คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาภาคใต้เพื่อพัฒนาการศึกษา นำมาซึ่งความสงบสุข มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

1) เป็นแผนพัฒนายุทธศาสตร์ระยะ 4 ปี พ.ศ. 2551 - 2554 แผนนี้ใช้ชื่อว่า**แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข** หรือในภาษามลายูว่า Pendidikan Demi Keameanan Dan Kevahagiaan โดยให้การศึกษาเป็นปัจจัยในการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในพื้นที่

2) คณะกรรมการยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เป็นประธาน

3) หลักแนวคิด "การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข"

4) แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนา 7 ด้าน ดังนี้

1) ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา

2) ด้านคุณภาพสถานศึกษา

3) ด้านคุณภาพการศึกษา

4) ด้านโอกาสทางศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5) ด้านศาสนศึกษาและการเสริมสร้างสมานฉันท์บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม

6) ด้านการศึกษาเพื่ออาชีพและการมีงานทำ

7) ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วม

บ้านสอบครู.เพื่อน.www.sookroo.com

2. สภาพสังคมและเศรษฐกิจไทยในปัจจุบัน

ก. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับแรกจนถึงปัจจุบัน

๑. พระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พุทธศักราช ๒๔๗๕

๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช ๒๔๗๕

๓. รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยนามประเทศ พุทธศักราช ๒๔๘๒

๔. รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยบทเฉพาะกาล พุทธศักราช ๒๔๘๓

๕. รัถธัมนูญแก้ไขเพิ่มเติมว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราสดร พุทธศักราช 2485

๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๙

๗. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๔๙๐

๘. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๐

๙. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉะบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉะบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๔๙๑

๑๐. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) แก้ไขเพิ่มเติม (ฉะบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๙๑

๑๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ [15 ธันวาคม 2549 ผู้อ่าน : 386]

๑๒. ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๔

๑๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๔๙๕

๑๔. ประกาศพระบรมราชโองการเรื่องการใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ลงวันที่ ๑๘ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๐๐

๑๕. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๐๒

๑๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๑

๑๗. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๑๕ 9]

๑๘. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗

๑๙. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๑๘

๒๐. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙

๒๑. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐

๒๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๒๑

๒๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช ๒๕๒๘

๒๔. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๒

๒๕. ธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๓๔

๒๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๓๔

๒๗. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๓๕

๒๘. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๓๕

๒๙. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๓๕

๓๐. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๕๓๕

๓๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘

๓๒. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พุทธศักราช ๒๕๓๙

๓๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๓๔. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๔๘

๓๕. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙

๓๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

2.1 หลักการ เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ถูกร่างขึ้นบนสถานการณ์ที่จะต้องนำพาประเทศไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ จัดให้มีการเลือกตั้งภายในปี พ.ศ. 2550 แก้ปัญหาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ก่อให้เกิดการผูกขาดอำนาจรัฐและการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม การดำเนินการทางการเมืองที่ขาดความโปร่งใส ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรม ระบบการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่ล้มเหลวและการใช้สิทธิ เสรีภาพของประชาชนยังไม่ได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมอย่างเต็มที่

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 จึงมีสาระสำคัญที่มุ่งจะแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยดำเนินการใน 4 แนวทางด้วยกัน คือ

1) การคุ้มครอง ส่งเสริม และการขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่

2) การลดการผูกขาดอำนาจรัฐและขจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

3) การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม

4) การทำให้ระบบตรวจสอบมีความเข้มแข็งและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1. การคุ้มครอง ส่งเสริม และการขยายสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเต็มที่

รัฐธรรมนูญจะต้องไม่ใช่รัฐธรรมนูญของคนเพียงหยิบมือเดียวคือนักการเมืองเท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญต้องเป็นรัฐธรรมนูญของประชาชน รัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีพื้นที่ รัฐธรรมนูญที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองได้ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 เพิ่มประเภทสิทธิและเสรีภาพให้มากขึ้นกว่าเดิม มากกว่ารัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 สิทธิและเสรีภาพที่เพิ่มขึ้น ได้แก่

1) การให้สิทธิและเสรีภาพตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยรับรอง มีผลผูกพันเช่นเดียวกับสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

2) การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไม่ให้ถูกละเมิด

3) เพิ่มสิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว ทั่วถึง และเสียค่าใช้จ่ายตามควร โดยเด็ก เยาวชน สตรี คนพิการและทุพพลภาพได้รับการคุ้มครองในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และที่สำคัญคือประชาชนมีสิทธิฟ้องศาลรัฐธรรมนูญด้วยตนเองได้เป็นครั้งแรก

4) สิทธิด้านแรงงานที่ได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวะการทำงาน ได้รับการบัญญัติไว้เป็นครั้งแรก

5) สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนได้รับการคุ้มครองอย่างไม่เคยมีมาก่อน ไม่เพียงแต่ห้ามปิดกิจการสื่อมวลชนเท่านั้น ยังห้ามแทรกแซงสื่อมวลชนในการเสนอข่าวสารและหากมีการดำเนินการดังกล่าวไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม ก็ถือเป็นการจงใจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ รวมทั้งห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการสื่อสารมวลชนด้วย เพื่อป้องกันการใช้สื่อสารมวลชนเพื่อประโยชน์ของตนเอง

6) ประชาชนยังได้รับการศึกษาฟรี 12 ปี โดยเพิ่มให้ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น นอกจากนี้การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตก็ได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐเช่นกัน

7) เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวได้รับสิทธิเพิ่มขึ้นในการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

8) บุคคลที่ไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอ มีสิทธิได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ เป็นครั้งแรก

9) ขยายสิทธิชุมชน โดยการเพิ่มสิทธิของชุมชน และชุมชนท้องถิ่นเพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีการรวมตัวกันของบุคคลขึ้นเป็นชุมชนโดยไม่จำเป็นต้องเป็นการรวมตัวกันมาเป็นเวลานานจนถือว่าเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม นอกจากนี้ การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน โดยชุมชนมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิชุมชนไว้

10) ประชาชนมีสิทธิติดตามและร้องขอให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นครั้งแรก รวมทั้งมีสิทธิเข้าถึงรายละเอียดของร่าง พระราชบัญญัติที่เสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา นอกเหนือจากสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการ

11) ในการทำสนธิสัญญาหรือข้อตกลงระหว่างประเทศทั้งหลายที่มีผลกระทบต่อประชาชน รัฐจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อน และเมื่อมีการลงนามแล้ว จะต้องให้ประชาชนเข้าถึงรายละเอียดของสนธิสัญญา รวมทั้งต้องแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการลงนามในสนธิสัญญา อย่างรวดเร็ว เหมาะสม และเป็นธรรมด้วย

1.2 ทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพง่ายขึ้นกว่าเดิม โดยมีมาตรการ ดังนี้

1) แบ่งหมวดหมู่ของสิทธิและเสรีภาพให้ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนอ่านและเข้าถึงรัฐธรรมนูญได้โดยง่าย โดยแบ่งหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยออกเป็นส่วนๆ ได้แก่ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล สิทธิในกระบวนการยุติธรรม สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน สิทธิชุมชน สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

2) สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญได้รับรองและคุ้มครองไว้ แม้ยังไม่มีกฎหมายลูกตราขึ้น ประชาชนก็สามารถใช้สิทธิและเสรีภาพเหล่านั้นได้ทันที โดยการร้องขอต่อศาล

3) กำหนดให้รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือประชาชนในการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐ ธรรมนูญ

1.3 ทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพมีประสิทธิภาพและมีมาตรการคุ้มครองอย่างชัดเจน โดยได้มีการบัญญัติให้

1) ตัดคำว่า "ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ" ออกจากท้ายบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพทั้งหลาย เพื่อส่งสัญญาณว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกิดขึ้นทันทีตามรัฐธรรมนูญไม่ใช่ตามกฎหมาย

2) กำหนดระยะเวลาในการตรากฎหมายลูกที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ชัดเจน (ส่วนใหญ่ประมาณ 1 ปี) เพื่อมิให้ผู้มีอำนาจถ่วงเวลาในการตรากฎหมายลูกอันเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

3) ให้ประชาชนมีสิทธิฟ้องศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรงในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

4) ให้ชุมชนมีสิทธิฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิของชุมชน

5) ให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฟ้องศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองได้ ในกรณีที่กฎหมาย

บ้านสอบครู www.eobkroo.com

กฎ คำสั่ง หรือการกระทำใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้เสียหายแทนประชาชนเพื่อฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน

1.4 ทำให้แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐมีความชัดเจน รอบด้านและผูกพันรัฐมากกว่าเดิม โดยการบัญญัติให้

1) มีการแยกแยะหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐให้ครอบคลุมทุกด้านอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นด้านความมั่นคง ด้านศาสนา สังคม การศึกษาและวัฒนธรรม ด้านกฎหมายและการยุติธรรม ด้านการต่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ ด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญาและพลังงาน และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

2) กำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในเรื่องที่สำคัญเพิ่มขึ้น เช่น รัฐต้องพัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรมและจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติราชการ จัดให้มีการปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ส่งเสริมและสนันสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรม คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตร จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนและต้องระมัดระวังในการกระทำใดอันทำให้สาธารณูปโภคดังกล่าวตกอยู่ในความผูกขาดของเอกชน กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินตามหลักวิชาให้ครอบคลุมทั้งผืนดินผืนน้ำทั่วประเทศ ดำเนินการให้เกษตรกรมีสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึง ฯลฯ

3) กำหนดให้รัฐบาลที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่าจะดำเนินการใด ในระยะเวลาใด และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ ว่ามีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรบ้าง เสนอต่อรัฐสภาปีละ 1 ครั้ง

1.5 ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานของท้องถิ่นและกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยระดับประเทศ โดยการกำหนดให้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระอย่างเต็มที่ในการบริหารงานของตนเองในทุกด้าน การจัดทำบริการสาธารณะที่มีความหลากหลาย การจัดโครงสร้างที่คล่องตัว

2) ปฏิรูประบบการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสถานะเป็นข้าราชการเช่นเดียวกับข้าราชการพลเรือนระดับประเทศ มีคณะกรรมการข้าราชการส่วนท้องถิ่นเป็นของตนเอง ที่อิสระจากส่วนกลาง โดยให้สามารถโอนย้ายข้าราชการระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รวมทั้งการให้มีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรมระดับท้องถิ่นด้วย

3) เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถลงประชามติในเรื่องที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองได้ ลดจำนวนประชาชนที่จะเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองท้องถิ่นและการเสนอร่างข้อบัญญัติท้องถิ่น รวมทั้งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรายงานการดำเนินงานต่อประชาชน ในเรื่องการจัดทำงบประมาณ การใช้จ่าย และผลการดำเนินงานในรอบปี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบกำกับการบริหารจัดการ

บัณฑิตอาสา พบ.sobkroo.com

4) ปรับปรุงระบบการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ โดยให้มีมาตรฐานกลางในการดำเนินงาน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติได้เอง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความแตกต่างของการพัฒนาและการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการจัดให้มีกลไกการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยประชาชน

2. การลดการผูกขาดอำนาจรัฐและขจัดการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม

รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มุ่งเน้นให้มีรัฐบาลที่เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้อง แต่ความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพต้องไม่ใช่การผูกขาดอำนาจแต่เพียงผู้เดียว จนนำไปสู่การใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องลดการผูกขาดอำนาจและสร้างดุลยภาพของอำนาจในทางการเมืองขึ้น โดยมีมาตรการ ดังนี้

2.1 เสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเป็น "ผู้เล่น" มิใช่ "ผู้ดู" ทางการเมืองอีกต่อไป ซึ่งมีมาตรการมากมายดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้อ 1 เช่น

1) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำเนินงานต่างๆ ของภาครัฐ การทำสนธิสัญญา (การลงประชามติในเรื่องที่สำคัญและมีผลผูกพันการตัดสินใจของรัฐบาล และการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

2) ให้ประชาชนและชุมชนมีอำนาจในการฟ้องร้องรัฐที่ใช้อำนาจไม่เป็นธรรมได้

3) ให้ประชาชนใช้สิทธิทางการเมืองได้ง่ายขึ้น เช่น การลดจำนวนประชาชนในการเข้าชื่อถอดถอนนักการเมืองและการเสนอกฎหมาย ทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น

2.2 จำกัดการผูกขาดและการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรมของรัฐบาล โดยมีมาตรการ ดังนี้

1) ให้นายกรัฐมนตรีอยู่ได้ไม่เกิน 2 สมัย หรือ 8 ปี

2) การตราพระราชกำหนดของรัฐบาลจะต้องถูกตรวจสอบโดยเคร่งครัดจากศาลรัฐธรรมนูญ มิใช่ตามอำเภอใจของรัฐบาลอีกต่อไป รัฐบาลจะตราพระราชกำหนดได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ มิใช่เป็นกรณีที่รัฐบาลตราพระราชกำหนดเพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบของรัฐสภา

3) ให้มีหมวดการเงิน การคลัง และงบประมาณขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย เพื่อมิให้รัฐบาลใช้จ่ายเงินอย่างไม่มีวินัยทางการเงินและงบประมาณ อันจะก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของประเทศ โดยจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน และโครงการให้ชัดเจน รายจ่ายงบกลางต้องมีจำนวนจำกัดและต้องแสดงเหตุผลและความจำเป็นด้วย

4) ให้รัฐสภา ศาล และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญสามารถขอแปรญัตติต่อคณะกรรมาธิการของสภาได้โดยตรง เพื่อมิให้รัฐบาลใช้การจัดสรรงบประมาณเป็นเครื่องมือต่อรองการทำหน้าที่ขององค์กรเหล่านี้ เช่นเดียวกับการให้องค์กรตามรัฐธรรมนูญสามารถเสนอแก้ไขกฎหมายของตนไปยังรัฐสภาได้โดยไม่ถูกรัฐบาลขัดขวาง

5) ให้องค์กรอัยการเป็นอิสระจากรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

บัณฑิตแนะแนว.com

6) กำหนดขอบเขตภาระหน้าที่ของรัฐบาลรักษาการอย่างชัดเจน เพื่อมิให้รัฐบาลรักษาการแทรกแซงการทำงานของฝ่ายประจำ และใช้กลไกของรัฐไปสนับสนุนพรรคการเมืองและผู้สมัครฝ่ายตนในการเลือกตั้ง

7) ห้ามควบรวมพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสภา ในระหว่างอายุของสภา เพื่อป้องกันการเกิดเสียงข้างมากอย่างผิดปรกติในสภา

2.3 ให้คนดีมีความสามารถเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และเป็นอิสระจากการครอบงำของพรรคการเมือง เพื่อทำหน้าที่ผู้แทนประชาชนอย่างเต็มที่ โดยบัญญัติอย่างชัดเจนว่า

1) ปรับปรุงระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่ ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากเขตเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรในเขตการเลือกตั้งที่ใหญ่ขึ้น เพื่อให้คนดีมีความสามารถสามารถแข่งขันกับคนที่ใช้เงินได้ ปรับปรุงระบบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเป็นระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนที่มีการแบ่งเป็นกลุ่มจังหวัด เพื่อมิให้มีการกระจุกตัวผู้แทนราษฎรแต่ในส่วนกลาง และยกเลิกสัดส่วน 5% เพื่อให้พรรคเล็กมีที่นั่งในสภาเพื่อให้เกิดความหลากหลายในความคิดทางการเมือง

2) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอิสระจากมติพรรคการเมืองในการตั้งกระทู้ถาม การอภิปราย และการลงมติในการอภิปรายไม่ไว้วางใจ

3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถเสนอร่างกฎหมายได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากพรรคการเมืองของตนอีกต่อไป

2.4 ให้สมาชิกวุฒิสภาปลอดจากอิทธิพลของพรรคการเมืองอย่างแท้จริง ด้วยการกำหนดให้การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นระบบสรรหาที่มาจากจังหวัดและกลุ่มวิชาชีพ แทนที่ระบบการเลือกตั้งซึ่งถูกแทรกแซงโดยง่ายจากพรรคการเมือง ระบบการสรรหาจะทำให้การเมืองของประเทศไม่เป็นการเมืองของนักการเมืองที่มาจากการเลือกตั้งเท่านั้น แต่เป็นการเมืองของประชาชนที่ความหลากหลายทั้งทางพื้นที่ วิชาชีพ และเพศ ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสให้แก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมด้วย

2.5 ห้ามสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาแทรกแซงข้าราชการประจำ โดยการกำหนดห้ามก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนและพรรคการเมือง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในการปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำ การบรรจุ แต่งตั้ง ย้าย โอน เลื่อนตำแหน่งหรือเงินเดือน

3. การทำให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรม

ความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมืองคือสิ่งที่ขาดหายไปในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 นักการเมืองจำนวนมากไม่ตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ อาศัยศรีธนญชัยทางการเมืองหลบเลี่ยงกฎหมาย สร้างผลประโยชน์ทับซ้อน ร่ำรวยบนความทุกข์ยากของชาติบ้านเมืองและประชาชน มาตรการที่จะนำประเทศไทยไปสู่ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงในทางเนื้อหา มิใช่ประชาธิปไตยในทางรูปแบบ จึงได้แก่

3.1 บัญญัติหมวดคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐเอาไว้

1) จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีมาตรฐานที่ชัดเจน โดยมีกลไกและระบบในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการละเมิด

2) การฝ่าฝืนมาตรฐานจริยธรรมที่ร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนำไปสู่การถอดถอนออกจากตำแหน่ง

3.2 กำหนดมาตรการเพื่อไม่ให้มีผลประโยชน์ทับซ้อนทางการเมือง โดยการบัญญัติ

1) ห้ามมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น หรือข้าราชการส่วนท้องถิ่น ห้ามมิให้รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม ห้ามมิให้รับเงินหรือประโยชน์ใดๆ จากหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ปฏิบัติกับบุคคลอื่นๆ ในธุรกิจการงานตามปกติ รวมทั้งห้ามมิให้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการสื่อสารมวลชน หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

2) นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท หรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไป ทั้งนี้ตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีดังกล่าวต่อไป ให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี ผู้นั้นแจ้งให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้นั้นโอนหุ้นใน ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่นทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ รวมทั้งห้ามมิให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้นั้นกระทำการใดอันมีลักษณะเป็นการเข้าไปบริหารหรือจัดการใดๆ เกี่ยวกับหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าว

3.3 การแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความเข้มข้นขึ้น คือ นอกจากจะต้องแสดงของตน ของคู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแล้ว ยังขยายไปถึงทรัพย์สินที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วย นอกจากนี้การแสดงทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาจะต้องเปิดเผยให้แก่สาธารณชน เช่นเดียวกับของรัฐมนตรี

3.4 ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี พ้นจากตำแหน่งในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาได้ง่ายขึ้น

1) กรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก แม้จะมีการรอการลงโทษก็พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่ความผิดที่กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

2) กรณีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี เมื่อต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษก็ตามก็พ้นจากตำแหน่ง เว้นแต่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือความ ผิดฐานหมิ่นประมาท

3.5 ห้ามประธานสภา รองประธานสภา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีดำเนินการในลักษณะที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

1) กรณีประธานสภาและรองประธานสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างการดำรงตำแหน่งจะเป็นกรรมการบริหารหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมืองในขณะเดียวกันมิได้

2) กรณีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ห้ามมิให้ออกเสียงลงคะแนนในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำรงตำแหน่ง การปฏิบัติหน้าที่ หรือการมีส่วนได้เสียในเรื่องนั้น

4. การทำให้องค์กรตรวจสอบมีความอิสระ เข้มแข็ง และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์กรตรวจสอบและองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นความหวังของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ถูกแทรกแซงและล้มเหลวในการทำงาน การปรับปรุงระบบตรวจสอบทั้งระบบจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้น

4.1 ปรับปรุงระบบการสรรหาองค์กรตรวจสอบ เพื่อให้ได้คนที่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง โดยการกำหนดให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร และผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร เป็นคณะบุคคลสรรหาองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

4.2 ปรับปรุงอำนาจหน้าที่และระบบการทำงานขององค์กรตรวจสอบให้ดียิ่งขึ้น

1) ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับฟ้องเรื่องที่ประชาชนถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพได้โดยตรง

2) ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้พิจารณาคดีที่มีการฟ้องว่านักการเมืองไม่แสดงทรัพย์สินหรือหนี้สิน หรือแสดงทรัพย์สินหรือหนี้สินเป็นเท็จด้วย

3) ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดูแลเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการประจำระดับสูงเท่านั้น เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภาสามารถหยิบยกเรื่องที่เกิดความเสียหายต่อประชาชนโดยส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะขึ้นได้เอง โดยไม่จำต้องมีการร้องเรียนได้

5) เพิ่มอำนาจคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฟ้องศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองได้ ในกรณีที่กฎหมาย กฎ คำสั่ง หรือการกระทำใดขัดต่อรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้เสียหายแทนประชาชนเพื่อฟ้องศาลได้ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน

6) ให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีอำนาจเพิ่มขึ้นในการให้ความเห็นเกี่ยวกับร่างกฎหมายทั้งหลายที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมด้วย

7) ให้องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ รัฐสภา และศาล สามารถแปรญัตติงบประมาณได้โดยตรงกับกรรมาธิการของสภา

8) ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถอภิปรายนายกรัฐมนตรีได้ง่ายขึ้นโดยใช้เสียงเพียง 1/4 นอกจากนี้ยังกำหนดให้สามารถอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีที่หลบการอภิปรายไม่ไว้วางใจโดยไปดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอื่นได้ เช่นเดียวกับการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องมาตอบกระทู้ถามและชี้แจงกับสภาด้วยตนเอง

9) แยกองค์กรอัยการออกมาเป็นอิสระจากรัฐบาลเพื่อให้องค์กรอัยการทำงานได้อย่างอิสระในการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาล

4.3 จัดให้มีระบบการตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

1) การให้ใบเหลือง ใบแดง ของคณะกรรมการการเลือกตั้งสามารถอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ ส่วนการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น สามารถอุทธรณ์คำสั่งคณะกรรมการการเลือกตั้งที่ศาลอุทธรณ์ได้

2) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดขององค์กรตามรัฐธรรมนูญอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือเนื่องมาจากการดำเนินกิจการทางปกครอง สามารถถูกตรวจสอบโดยศาลปกครองได้

3) ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีอำนาจตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญรือองค์กรในกระบวนการยุติธรรม

2.2 รัฐธรรมนูญ 2550 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้บัญญัติสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาไว้ หลายหมวด หลายมาตรา ดังนี้

หมวดที่ ๓ สิทธิและเสรีภาพชนชาวไทย

ส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

มาตรา ๔๗ คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระองค์กรหนึ่งทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่งและกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่นรวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม รวมทั้งต้องจัดให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการสื่อมวลชนสาธารณะ

การกำกับการประกอบกิจการตามวรรคสองต้องมีมาตรการเพื่อป้องกันการควบรวมหรือการครอบงำระหว่างสื่อมวลชนด้วยกันเองหรือโดยบุคคลอื่นใด ซึ่งจะมีผลเป็นการขัดขวางเสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหรือปิดกั้นการได้รับข้อมูลข่าวสารที่หลากหลาย

ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการหนังสือพิมพ์วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือโทรคมนาคมมิได้ ไม่ว่าในนามของตนเองหรือให้ผู้อื่นเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นแทน หรือจะดำเนินการโดยวิธีการอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมที่สามารถบริหารกิจการดังกล่าวได้ในทำนองเดียวกับการเป็นเจ้าของกิจการหรือถือหุ้นในกิจการดังกล่าวมิได้

ส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

มาตรา ๔๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมจากรัฐ

มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

มาตรา ๕๒ เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม รวมทั้งมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ

หมวด ๔ หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๗๓ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม

มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การศึกษา และวัฒนธรรมดังต่อไปนี้

๑) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชายเสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัว รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพ อันนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐาน อย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณสุข

๓) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างเสริมและปลูกฝังความรู้และจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงความรู้รักสามัคคี ความมีระเบียบวินัย พัฒนาคุณภาพผู้ประกอบวิชาชีพครูบุคลากรการศึกษาและจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

บัวหลวงคลิ๊ก www.sobkroo.com

๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานและคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับความต้องการในแต่ละพื้นที่

๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้

๖) อนุรักษ์ ฟื้นฟู ปกป้อง และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกในเรื่องดังกล่าว

หมวด ๑๔ การปกครองส่วนท้องถิ่น

มาตรา ๒๘๙ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย

2.3 สรุปสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

1. ตราไว้ ณ วันที่ 24 สิงหาคม พุทธศักราช 2550 เป็นปีที่ 62 ในรัชกาลปัจจุบัน
2. มีทั้งหมด 15 หมวด บทเฉพาะกาล 309 มาตรา
3. ผู้รับสนองพระบรมราชโองการคือประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ(นายมีชัย ฤชุพันธ์)
4. ขั้นตอนสุดท้ายก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้คือ การลงประชามติ
5. **หมวดที่ 1** บททั่วไป(มาตรา1-7) ว่าด้วยประเทศไทยและการปกครองและรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด
6. **หมวดที่ 2 พระมหากษัตริย์** มีสาระสำคัญ ดังนี้
   - พระมหากษัตริย์เป็นพุทธมามกะ เป็นอัครศาสนูปถัมภก เป็นจอมทัพไทย
   - คณะองคมนตรี มี 19 คน (ประธานองคมนตรีและองคมนตรีไม่เกิน 18 คน)
   - การแต่งตั้ง พ้นตำแหน่งองคมนตรี ข้าราชการในพระองค์ และสมุหราชองครักษ์ เป็นไปตามพระราชอัธยาศัย
   - กล่าวถึงการแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระมหากษัตริย์และผู้สืบราชสันตติวงศ์
7. **หมวดที่ 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย** มีสาระสำคัญ ดังนี้

7.1 ส่วนที่ 1 บททั่วไป

- การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพ
- บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิทางศาล

บ้านสอบครูพี่ พี่ พี่ sobkroo.com

- การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลไม่ได้ เว้นแต่ใช้อำนาจตามกฎหมาย

7.2 ส่วนที่ 2 ความเสมอภาค

- บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย
- การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลจะกระทำไม่ได้
- ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

7.3 ส่วนที่ 3 สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล

- บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย
- บุคคลย่อมมีเสรีภาพในเคหสถาน
- บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการเดินทางและมีเสรีภาพในการเลือกถิ่นที่อยู่อาศัย
- บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครอง
- บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย
- บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา

7.4 ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

- ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด
- บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

7.5 ส่วนที่ 5 สิทธิในทรัพย์สิน

- สิทธิของบุคคลในทรัพย์สินย่อมได้รับความคุ้มครอง
- การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย

7.6 ส่วนที่ 6 สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพ

- บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบกิจการหรือประกอบอาชีพ
- บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน

7.7 ส่วนที่ 7 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน

- บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

- พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อมวลชนอื่น ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ

- คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และโทรคมนาคม เป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

7.8 ส่วนที่ 8 สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

- บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่ รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

- ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่ง และการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

- การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

- บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ

7.9 ส่วนที่ 9 สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

- บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน

- เด็กและเยาวชนมีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนา

- บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

- บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

7.10 ส่วนที่ 10 สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

- บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะ ได้รับข้อมูล คำชี้แจงจากรัฐ

- บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น อันเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำ

7.11 ส่วนที่ 11 เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม

- บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการชุมนุม การรวมกันเป็นสมาคมฯ จัดตั้งพรรคการเมือง

7.12 สิทธิชุมชน

- บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม

- สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา การได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ

7.13 สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ

- บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญล้มล้างการปกครองไม่ได้

8. หมวดที่ 4 หน้าที่ชนชาวไทย ชนชาวไทยมีหน้าที่ดังนี้

- พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยฯ
- ป้องกันประเทศ รักษาผลประโยชน์ของชาติ และปฏิบัติตามกฎหมาย
- ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง รับราชการทหาร ช่วยเหลือในการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติสาธารณะ
- เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม
- พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

- ข้าราชการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวม อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี วางตัวเป็นกลางทางการเมือง

9. หมวดที่ 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

9.1 ส่วนที่ 1 บททั่วไป

- ครม.จะเข้าบริหารราชการแผ่นดินต้องแถลงชี้แจงนโยบายบริหารราชการต่อรัฐสภาก่อน
- ครม.ต้องทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินให้สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ
- ครม.ต้องจัดให้มีแผนการตรากฎหมายที่จำเป็นต่อการดำเนินการตามนโยบายที่แถลง

9.2 ส่วนที่ 2 แนวนโยบายด้านความมั่นคงของรัฐ

- รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

9.3 ส่วนที่ 3 แนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

- ให้เป็นไปเพื่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างยั่งยืน
- จัดระบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น
- กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- พัฒนาระบบงานภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่
- จัดระบบงานราชการและงานของรัฐให้บริการรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ดำเนินการให้มีหน่วยงานทางกฎหมาย และจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง
- ให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับสิทธิประโยชน์อย่างเหมาะสม

9.4 ส่วนที่ 4 แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม

- คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย
- ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพ
- พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ
- จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ
- จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา
- ปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย ยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย
- ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การศาสนา เอกชนจัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ
- ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้

9.5 ส่วนที่ 5 แนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม

- จัดให้มีกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมาย กระบวนการยุติธรรม
- ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลจากการละเมิด

บ้านสอบครู บ้านสอบครู.com

9.6 ส่วนที่ 6 แนวนโยบายด้านการต่างประเทศ

- รัฐต้องส่งเสริมสัมพันธไมตรีและความร่วมมือกับนานาประเทศ
- รัฐต้องปฏิบัติตามสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี
- รัฐต้องส่งเสริมการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวกับนานาประเทศ

9.7 ส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ

- รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการดำเนินการตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด
- ควบคุมให้มีการรักษาวินัยการเงินการคลัง
- จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม
- คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาด
- ส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ให้เป็นอิสระ
- ส่งเสริมและสนับสนุน กิจการพาณิชยนาวี การขนส่งทางราง
- ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

9.8 ส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

- กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ
- กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดิน
- จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่น

9.9 ส่วนที่ 9 แนวนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ ทรัพย์สินทางปัญญา และพลังงาน

- ส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมด้านต่าง ๆ
- ส่งเสริมการประดิษฐ์หรือการค้นคิดเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่
- ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และใช้ประโยชน์จากพลังงานทดแทน

9.10 ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ให้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจระดับชาติและระดับท้องถิ่น
- ให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง พัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทำบริการสาธารณะ
- ให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ
- ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง ส่งเสริมความรู้ด้านการเมือง

10. หมวดที่ 6 รัฐสภา

10. 1 ส่วนที่ 1 บททั่วไป

- รัฐสภาประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา(สมาชิก 480 และ 150 ตามลำดับ)
- ประธานสภาผู้แทนราษฎรเป็นประธานรัฐสภา ประธานวุฒิสภาเป็นรองประธานรัฐสภา
- ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมาย

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

ต้องได้รับคำแนะนำ และยินยอมของรัฐสภา เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา บังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป

- 1ใน 10 ของสส. หรือ สว. เข้าชื่อเสนอประธานสภาของตนพิจารณาการสิ้นสุดสมาชิกภาพได้

10.2 ส่วนที่ 2 สภาผู้แทนราษฎร(สส.)

- สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สส. 480คน โดยเป็นสส.จากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต 400 คน และ สส. เลือกตั้งแบบสัดส่วน จำนวน 80 คน
- กำหนดให้มี สส.ร้อยละ95(จำนวน 456 คน) ถึงประกอบเป็นสภาผู้แทนราษฎรได้
- อายุของสภาผู้แทนราษฎรมีกำหนดคราวละสี่ปี สมาชิกภาพของสส.เริ่มตั้งแต่วันเลือกตั้งจนกระทั่ง หมดวาระ หรือยุบสภา หรือตาย หรือลาออก หรือขาดคุณสมบัติ
- หากหมดวาระให้เลือกตั้งใหม่ภายใน 45 วัน หากกรณียุบสภาเลือกตั้งใหม่ภายใน 45-60 วัน

10.3 ส่วนที่ 3 วุฒิสภา (สว.)

- สมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย สว.150 คน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด 76 คน และมาจากการสรรหาเท่ากับจำนวนรวมข้างต้นหักด้วยจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง(คือ 74 คน)
- กำหนดให้มี สว.ร้อยละ95 (จำนวน 143 คน) ถึงประกอบกันเป็นวุฒิสภาได้
- สมาชิกภาพของ สว.มีกำหนดคราวละหกปีนับแต่วันเลือกตั้งหรือวันที่ได้รับการสรรหา
- วาระ สว.ซึ่งมาจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลงให้เลือกตั้งใหม่ภายใน 30วัน สว. สรรหาภายใน 60วัน

10.4 ส่วนที่ 4 บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย
- ก่อนเข้ารับหน้าที่ สส. สว.ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิก
- แต่ละสภาให้มีประธานสภาคนหนึ่งและรองประธานคนหนึ่งหรือสองคน
- การประชุมแต่ละสภาต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง จึงจะเป็นองค์ประชุม
- ในปีหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญทั่วไป และสมัยประชุมสามัญนิติบัญญัติ

10.5 ส่วนที่ 5 การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

- การประชุมร่วมกันของรัฐสภาให้ใช้ข้อบังคับการประชุมรัฐสภา
- กรณีที่ต้องประชุมร่วมกัน เช่น การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ การเปิดอภิปรายทั่วไป การแถลงนโยบาย การให้ความเห็นชอบให้พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ ร่างพระราชบัญญัติ กำหมายประกอบรัฐธรรมนูญ การเปิด ปิดประชุมรัฐสภา การพิจารณา มีมติ หรือให้ความเห็นชอบเรื่องแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ การสืบราชสันติวงศ์ หรือการสืบราชสมบัติของสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

10.6 ส่วนที่ 6 การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ตรามี 9 รายการ ได้แก่ พรบ.ว่าด้วยการเลือกตั้ง สรรหา สส. สว. ว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง ว่าด้วยพรรคการเมือง ว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ว่าด้วยผู้ตรวจการ

แผ่นดิน ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

- ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ครม. สมาชิก1ใน10 ของสส.หรือสว. ประธานของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลฎีกา หรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

- การพิจารณาร่าง พรบ.ประกอบรัฐธรรมนูญของทั้งสองสภาให้กระทำเป็นสามวาระ ได้แก่ วาระที่1 ขั้นรับหลักการ วาระที่ 2 พิจารณาเรียงลำดับมาตรา(ใช้เสียงข้างมาก) และวาระที่ 3 ให้ความเห็นชอบ(กึ่งหนึ่ง)

10.7 ส่วนที่ 7 การตราพระราชบัญญัติ

- ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติ ได้แก่ ครม. สส. 20 คน ศาลหรือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน หากเป็นกฎหมายการเงินต้องให้นายกรัฐมนตรีรับรอง

- ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอต่อสภาผู้แทนราษฎรก่อนแล้วจึงเสนอวุฒิสภา

- ให้พิจารณา 3 วาระ หากเห็นชอบ นายกรัฐมนตรีเสนอพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธย ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา และให้บังคับใช้เป็นกฎหมายต่อไป

10.8 ส่วนที่ 8 การควบคุมการตรากฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

- หากเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติใดขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญให้ส่งไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย ระหว่างนั้นให้ระงับการประกาศใช้ไว้ก่อน

10.9 ส่วนที่ 9 การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน โดย

- สส.สว.มีสิทธิตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในเรื่องใดเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้
- ถามนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินเรื่องนั้น
- สส.ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี
- สส.ไม่น้อยกว่าหนึ่งในหกของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล
- สว.ไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา มีสิทธิเข้าชื่อขอเปิดอภิปรายทั่วไปในวุฒิสภาเพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือชี้แจงปัญหาสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน (โดยไม่มีการลงมติ)

11. หมวดที่ 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน โดย

- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ(เสนอกำหมาย)
- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งเหตุเพราะกระทำความผิด
- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

12. หมวดที่ 8 การเงิน การคลัง และงบประมาณ

- งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดินให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ ออกไม่ทันใช้ พรบ.ของปีก่อน
- ร่าง พรบ.งบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่าง พรบ.งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และร่าง พรบ.โอนงบประมาณรายจ่าย สภาผู้แทนราษฎรจะต้องวิเคราะห์และพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยห้าวัน
- การจ่ายเงินแผ่นดินจะกระทำ ได้ก็เฉพาะที่ได้อนุญาตไว้ในกฎหมาย
- เงินรายได้ของหน่วยงานของรัฐใดที่ไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดินให้หน่วยงานของรัฐนั้นทำรายงานการรับและการใช้จ่ายเงินดังกล่าว เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อสิ้นปีงบประมาณทุกปี การใช้จ่ายเงินต้องอยู่ภายใต้กรอบวินัยการเงินการคลังด้วย

13. หมวดที่ 9 คณะรัฐมนตรี(ครม.)

- คณะรัฐมนตรีประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งและรัฐมนตรีอื่นอีกไม่เกินสามสิบห้าคน
- นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประธานสภาผู้แทนเป็นผู้เสนอแต่งตั้งภายใน 30 วันนับแต่ประชุมรัฐสภาครั้งแรก
- ก่อนเข้ารับหน้าที่ รัฐมนตรีต้องถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ และต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาภายใน 15 วันตั้งแต่แต่งตั้ง และต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการแต่ละปี
- พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกฤษฎีกา การประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก การประกาศสงคราม การทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึก หรือสัญญาอื่น พระราชทานอภัยโทษ ถอดถอนฐานันดรศักดิ์และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ แต่งตั้งข้าราชการฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนตั้งอธิบดีหรือเทียบเท่าขึ้นไป(กรณีตำแหน่งโปรดเกล้าฯ)

14. หมวดที่ 10 ศาล

14.1 ศาลรัฐธรรมนูญ

- ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนหนึ่งและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา(ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามสนองฯ)
- ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว
- องค์คณะของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่าห้าคน คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก
- ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่พิจารณาข้อพิพาทของกฎหมายและข้อพิพาทในหน้าที่ขององค์กรรัฐ

14.2 ศาลยุติธรรม

- ศาลยุติธรรมมีสามชั้น คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา มีหน้าที่พิจารณาคดีทั่วไป
- ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้เสนอต่อศาลฎีกา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ได้โดยตรง ศาลฎีกามีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง สส. และสว. ส่วนให้ศาลอุทธรณ์มีอำนาจพิจารณาและวินิจฉัยคดีที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งและการเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

- ให้มีแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในศาลฎีกา

14.3 ศาลปกครอง

- ศาลปกครองมีหน้าที่พิจารณาคดีทางการปกครอง
- ให้มีศาลปกครองสูงสุดและศาลปกครองชั้นต้น และจะมีศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ด้วยก็ได้
- มีคณะกรรมการตุลาการศาลปกครองเป็นองค์คณะบริหาร

14.4 ศาลทหาร

- ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาซึ่งผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร และคดีอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

15. หมวดที่ 11 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ

15.1 ส่วนที่ 1 องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ

15.1.1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.)

- คณะกรรมการการเลือกตั้ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสี่คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา
- กรรมการการเลือกตั้งมีวาระการดำรงตำแหน่งเจ็ดปี เป็นได้วาระเดียว
- คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

15.1.2 ผู้ตรวจการแผ่นดิน

- ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา
- ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี เป็นได้วาระเดียว
- มีหน้าที่พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น และองค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม(ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล)

15.1.3 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ(ปปช.)

- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกแปดคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา
- ให้มีปปช.ประจำจังหวัดตามกฎหมาย ปปช. มีวาระการดำรงตำแหน่งเก้าปี เป็นได้วาระเดียว

www.sobkroo.com

- ปปช.มีหน้าที่ ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเกี่ยวกับการถอดถอนนักการเมือง การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือไต่สวนวินิจฉัยบริหารระดับสูงหรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไปร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การตรวจสอบทรัพย์สิน หนี้สินผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงการกำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

15.1.4 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.)

- คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้ง
- กรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี เป็นได้วาระเดียว
- คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน ให้คำปรึกษา แนะนำ และเสนอแนะให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน
- การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง
- ให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง

15.2 ส่วนที่ 2 องค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญ

15.2.1 องค์กรอัยการ

- พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปโดยเที่ยงธรรม
- การแต่งตั้งและการให้อัยการสูงสุดพ้นจากตำแหน่งต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการอัยการ และได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา
- ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งอัยการสูงสุด

15.2.2 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกหกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา
- กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปี เป็นได้วาระเดียว
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เสนอความเห็นแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนษยชน หรืออื่นๆ ตามกฎหมายกำหนด

15.2.3 สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(สศช.)

- องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการดำเนินงานของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ
- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีหน้าที่ให้คำ ปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม

บ้านสอบศึกษา www.soobkroo.com

16. หมวดที่ 12 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

16.1 ส่วนที่ 1 การตรวจสอบทรัพย์สิน

- นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สส. สว. ข้าราชการการเมืองอื่น ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ตามที่กฎหมายบัญญัติ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อ ปปช.ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง(ทั้งนี้ภายในสามสิบวัน)

- ผู้ใดจงใจไม่ยื่น ยื่นเท็จ ปกปิด ปปช. เสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย ซึ่งหากผิดจริงต้องพ้นตำแหน่ง ถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง มีกำหนด 5 ปี

16.2 ส่วนที่ 2 การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์

- ห้าม สส. สว.ไปดำรงตำแหน่งหน้าที่อื่นในหน่วยงานราชการ หน่วยรัฐวิสาหกิจ ท้องถิ่น
- ห้าม สส. สว.ก้าวก่ายสัมปทาน เข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐฯ เป็นหุ้นส่วนบริษัทที่สำสัญญากับรัฐฯ
- ห้าม สส. สว.รับเงิน หรือผลประโยชน์อื่นเป็นพิเศษจากหน่วยงานรัฐ
- ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่แทรกแซง ก้าวก่ายเพื่อผลประโยชน์ตนเอง ผู้อื่น พรรคการเมือง (ในการปฏิบัติงาน บรรจุ แต่งตั้ง ย้ายโอน เลื่อนตำแหน่ง เงินเดือนข้าราชการประจำ) เว้นแต่ดำเนินตามนโยบาย
- นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือเข้าไปบริหารหรือจัดการหุ้นส่วนนั้น

16.3 ส่วนที่ 3 การถอดถอนจากตำแหน่ง

- นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย หรือฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรง วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่ง
- ผู้มีสิทธิ์ยื่นเรื่องต่อวุฒิสภาคือ สส. สว. จำนวน 1 ใน 4 ของสภา ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าสองหมื่นคน

16.4 ส่วนที่ 4 การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

- นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สส. สว. หรือข้าราชการการเมือง ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่นให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา (รวมถึงบุคคลอื่นเป็นตัวการ ผู้ใช้ หรือผู้สนับสนุน รวมทั้งผู้ให้ ผู้ขอให้ หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดด้วย)
- การยื่นให้ยื่นต่อ ปปช.เมื่อปปช.พิจารณาแล้วส่งให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาวินิจฉัย (โดยเสียงข้างมากและเป็นที่สิ้นสุด)

www.sodhkoon.com

17. หมวดที่ 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ให้มีประมวลจริยธรรมซึ่งกำหนดเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

- หากข้าราชการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเป็นความผิดวินัย หากเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทาการเมือง ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นแล้วแต่กรณี หากเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ให้ส่งเรื่องให้ ปปช. พิจารณา โดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่ง

- ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรม ส่งเสริมให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม

18. หมวดที่ 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น

- รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(การกำกับ ดูแลเท่าที่จำเป็น)

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น และย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ

- ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ เพื่อกำหนดการแบ่งอำนาจหน้าที่และจัดสรรรายได้ระหว่างราชการส่วนกลางและราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง(วาระ4 ปี) ประชาชนมีสิทธิ์ลงคะแนนสียงถอดถอนได้

- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรม และการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับมาตรฐานและระบบการศึกษาของชาติ

19. หมวดที่ 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

- ครม. สส.ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า สว.ไม่น้อยกว่าหนึ่งในห้า หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิ์ขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

- ขอแก้ไขเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐไม่ได้

20. บทเฉพาะกาล

- ให้องคมนตรี ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการการเลือกตั้ง กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นต่อไป สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่จนกว่าจะมีวุฒิสภา

- วาระเริ่มแรก ให้สมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหามีวาระแค่สามปี

- ครม.(สุรยุทธ์)ทำหน้าที่จนกว่าจะได้ครม.ชุดใหม่(สมัคร)และให้คมช. พ้นตามครม. (สุรยุทธ์)

- ให้ดำเนินการสรรหาคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินภายใน

หนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันที่มีการแต่งตั้งประธานสภาผู้แทนราษฎรและผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร

- ให้ครม. ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเพื่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ โดยส่งเสริมการศึกษาในระบบการศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ตลอดชีวิต วิทยาลัยชุมชน หรือรูปแบบอื่น รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบการจัดการศึกษาที่เหมาะสม และสอดคล้องกับระบบการศึกษาทุกระดับของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา
- ให้ครม.ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายรายได้ท้องถิ่น กฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กฎหมายเกี่ยวกับข้าราชการส่วนท้องถิ่น และกฎหมายอื่น ภายในสองปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา
- ให้แต่งตั้งคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายที่มีการดำเนินการที่เป็นอิสระภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ โดยมีหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะการจัดทำกฎหมายที่จำเป็นต้องตราขึ้นเพื่ออนุวัติการตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และให้จัดทำกฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อการปฏิรูปกฎหมายให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้
- บรรดาการใด ๆ ที่ได้รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว 2549) ถือว่าเป็นการชอบด้วยกฎหมายและรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการกระทำที่เกี่ยวเนื่องกับกรณีดังกล่าวไม่ว่าก่อนหรือหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ ให้ถือว่าการนั้นและการกระทำนั้นชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

โดยสรุป รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 มี หมวด 15 และบทเฉพาะกาล รวมทั้งหมด 309 มาตรา ดังนี้ หมวด 1 บททั่วไป หมวด 2 พระมหากษัตริย์ หมวด 3 สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย หมวด 4 หน้าที่ของชนชาวไทย หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมวด 6 รัฐสภา หมวด 7 การมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรงของประชาชน หมวด 8 การเงิน การคลัง และงบประมาณ หมวด 9 คณะรัฐมนตรี หมวด10 ศาล หมวด 11 องค์กรตามรัฐธรรมนูญ หมวด 12 การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หมวด 13 จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ หมวด 14 การปกครองส่วนท้องถิ่น หมวด 15 การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และบทเฉพาะกาล

ข. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1. ลักษณะและจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ลักษณะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

1) เป็นแผนระยะปานกลาง (3-5 ปี) ช่วงเวลาเป็นปีงบประมาณ
2) เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ (ของทุกภาคส่วน) ต่างกับแผนบริหารราชการแผ่นดิน (เป็นเครื่องมือรัฐ)
3) แต่ละแผนมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน
4) เป็นแผนยุทธศาสตร์หลักในเชิงวิสัยทัศน์และพันธกิจในการพัฒนาประเทศ

บ้านสอบศึก www.sobkrod.com

จุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแต่ละฉบับที่ผ่านมา

1) ฉบับที่ 1 (2504-2509) เป็นแผน 6 ปี เน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจ
2) ฉบับที่ 2 (2510-2514) ให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจ
3) ฉบับที่ 3 (2515-2519) พูดเรื่องสังคม ประชากร
4) ฉบับที่ 4 (2520-2524) พูดเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ สวล.
5) ฉบับที่ 5 (2525-2529) มีนโยบายพัฒนาประเทศแนวใหม่ .
6) ฉบับที่ 6 (2530-2534) ให้ความสำคัญการวางแผนล่างขึ้นบน.
7) ฉบับที่ 7 (2535-2539) ให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน
8) ฉบับที่ 8 (2540-2544) คนเป็นศูนย์กลางพัฒนา พัฒนาสมดุล
9) ฉบับที่ 9 (2545-2549) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคน สมดุล

2. สรุปสาระแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554)

1.วิสัยทัศน์ประเทศไทย

มุ่งพัฒนาสู่ สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน(Green and Happiness Society)คนไทยมีคุณธรรมนำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวอบอุ่น ชุมชน เข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพและทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศ ที่มีธรรมาภิบาล ดำรงไว้ซึ่งระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และอยู่ในประชาคมโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี

2.พันธกิจ

เพื่อให้การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ภายใต้แนวปฏิบัติของ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เห็นควรกำหนดพันธกิจของการพัฒนาประเทศ ดังนี้

1) พัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรมนำความรอบรู้อย่างเท่าทัน

2) เสริมสร้างเศรษฐกิจให้มีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม

3) ดำรงความหลากหลายทางชีวภาพ และสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อม

4) พัฒนาระบบบริหารจัดการประเทศให้เกิดธรรมาภิบาลภายใต้ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3.วัตถุประสงค์

1) เพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้คู่คุณธรรม

2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของชุมชน

3) เพื่อปรับโครงสร้างการผลิตสู่การเพิ่มคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรม

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

4) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และระบบบริหารความเสี่ยงให้กับภาคการเงิน การคลัง พลังงาน ตลาดปัจจัยการผลิต ตลาดแรงงาน และการลงทุน

5) เพื่อสร้างระบบการแข่งขันด้านการค้าและ การลงทุนให้เป็นธรรม และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ

6) เพื่อเสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพ

7) เพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศสู่ภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน

4.เป้าหมาย

1) เป้าหมายการพัฒนาคุณภาพคนและความ เข้มแข็งของชุมชน

1.1) การพัฒนาคน

1) คนไทยทุกคนได้รับการพัฒนาให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม อารมณ์ มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

2) เพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทยเป็น 10 ปี พัฒนากำลังแรงงานระดับกลางที่มีคุณภาพเพิ่มเป็น60% ของกำลังแรงงานทั้งหมด และเพิ่มสัดส่วนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเป็น10 คน ต่อประชากร 10,000 คน

3) อายุคาดหมายเฉลี่ยของคนไทยสูงขึ้นเป็น 80 ปี ควบคู่กับการลดอัตราเพิ่มของการเจ็บป่วยด้วยโรคที่ป้องกันได้ใน 5 อันดับแรก คือ หัวใจ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน หลอดเลือดสมอง และมะเร็ง นำไปสู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงาน และลดรายจ่ายด้านสุขภาพของบุคคลลงในระยะยาว

1.2) การพัฒนาชุมชนและแก้ปัญหาความยากจน ทุกชุมชนมีแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณเพิ่มกิจกรรมสร้างสรรค์สังคมและบรรเทาปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และขยายโอกาสการเข้าถึงแหล่งทุน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและลดสัดส่วนผู้อยู่ใต้เส้นความยากจนลงเหลือร้อยละ 4 ภายในปี 2554

2) เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

2.1) โครงสร้างเศรษฐกิจ สัดส่วนภาคเศรษฐกิจ ในประเทศต่อภาคการค้าระหว่างประเทศ เพิ่มขึ้นเป็น 75% ภายในปี 2554 และสัดส่วนภาคการผลิตเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพิ่มขึ้นเป็น 15% ภายในปี 2554

2.2) เสถียรภาพเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ย 3.0-3.5% ต่อปี สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไม่เกิน 50% และความยืดหยุ่นการใช้พลังงานเฉลี่ยไม่เกิน 1:1 ในระยะของแผนฯ 10

2.3) ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ สัดส่วนรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด 20% แรก ต่อรายได้ของกลุ่มที่มีรายได้ต่ำสุด 20% ไม่เกิน 10 เท่าภายในปี 2554 และสัดส่วนผลผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไม่ต่ำกว่า 40% ในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

บัณฑิตอินดี www.sobkroo.com

3) เป้าหมายการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

3.1) รักษาความสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพ ให้มีพื้นที่ป่าไม้ไว้ไม่น้อยกว่า 33% และต้องเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่า 18% ของพื้นที่ประเทศ รวมทั้งรักษาพื้นที่ทำการเกษตรในเขตชลประทานไว้ไม่น้อยกว่า 31 ล้านไร่

3.2) รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมต่อการดำรงคุณภาพชีวิตที่ดีและไม่เป็นภัยคุกคามต่อระบบนิเวศ ตลอดจนคุณภาพชีวิตของคนไทย

4) เป้าหมายด้านธรรมาภิบาล

4.1) มุ่งให้ธรรมาภิบาลของประเทศดีขึ้น มีคะแนนภาพลักษณ์ของความโปร่งใสอยู่ที่ 5.0 ภายในปี 2554 ระบบราชการมีขนาดที่เหมาะสม และมีการดำเนินงาน ที่คุ้มค่าเพิ่มขึ้น ลดกำลังคนภาคราชการให้ได้ 10% ภายในปี 2554

4.2) สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลในบริบทไทย ให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ในด้านวัฒนธรรมประชาธิปไตย วัฒนธรรมธรรมาภิบาล และวัฒนธรรมสันติวิธีเพิ่มขึ้นในระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

5.ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัฒน์ที่ปรับเปลี่ยนเร็วและสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่เหมาะสม ดังนี้

1)ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

2) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ

3) ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างการผลิตให้สมดุลและยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างเพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิตและบริการ บนฐานการเพิ่มคุณค่าสินค้าและบริการจากองค์ความรู้สมัยใหม่ภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรม และการบริหารจัดการที่ดี รวมทั้งสร้างบรรยากาศการลงทุนที่ดีด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ มุ่งเสริมสร้างความเป็นธรรมในสังคมอย่างยั่งยืน

6.การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์สู่การ ปฏิบัติและการติดตามประเมินผล

การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สู่การปฏิบัติ ต้องให้ภาคีพัฒนาทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน

1) เสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมของภาคีพัฒนาจัดทำแผนปฏิบัติการในระดับต่างๆ

2) กำหนดแนวทางการลงทุนที่สำคัญตามยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

3) เร่งปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติ

อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

4) ศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้และกระบวนการเรียนรู้เพื่อหนุนเสริมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สู่การปฏิบัติ

5) พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลและสร้างดัชนีความสำเร็จของการพัฒนาในทุกระดับ

6) สนับสนุนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในทุกระดับและการเชื่อมโยงโครงข่ายข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงานกลางระดับนโยบาย ตลอดจนระดับพื้นที่และท้องถิ่น

ค. ทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

กรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

1. กรอบนโยบายและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการศึกษา

- การจัดการศึกษาจะก่อให้เกิดผลต้องมีการดำเนินการและมีการจัดทำแผนที่ต่อเนื่อง
- การทำแผนพัฒนาการศึกษาฯ เป็นการจัดทำแผนเพื่อให้สัมพันธ์และสอดคล้องกับแผนฯ ๑๐ ในช่วงระยะเวลา ๕ ปี ปัจจุบันเรามีแผนการศึกษา ๑๕ ปี ซึ่งควรสอดคล้องกับแผนการศึกษา ๑๕ ปี แต่ที่ผ่านมายังมีปัญหาในเรื่องการดำเนินการที่ไม่ต่อเนื่อง
- ประเด็นและข้อคิดเห็นประกอบการพิจารณาในการจัดทำแผน

ก. กรอบแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาฯ ต้องสะท้อน ๒ มิติ ดังนี้

- บทบาทของการศึกษา ไม่ใช่เฉพาะพัฒนาคน ต้องรวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้ เสริมสร้างนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประเทศ
- การศึกษาควรจะมีบทบาทที่เป็นทั้งผู้นำและผู้ตามในสังคม โดยจะต้องกล้าชี้ กล้าคิด และต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สำหรับการผลิตคนระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาต้องผลิตให้ตรงกับตามความต้องการของสังคม

ข. ผลการวิเคราะห์ต้องสะท้อนถึงปัญหาให้ครบถ้วน และเจาะลึกถึงรากเหง้าของปัญหาให้สามารถเชื่อมโยงไปสู่ประเด็นยุทธศาสตร์ กรอบแนวทาง เพื่อให้การพัฒนาการศึกษาเป็นไปตามเป้าประสงค์ และแนวทางในการแก้ปัญหาที่ถูกต้อง เช่น ๑) การแก้ปัญหาขาดแคลนครู คือ ต้องไม่เพิ่มครู ควรให้ครู ๕ ปี ที่ต้องปฏิบัติงานสอน ๑ ปี ไปปฏิบัติงานสอนในโรงเรียนที่ขาดแคลนครู การจัดการเรียนการสอนในบางระดับอาจจะสอนเป็นรายวิชา บางวิชาเรียนรวมกันในห้องใหญ่ โดยครูไม่ต้องสอนซ้ำในเนื้อหาเดียวกันหลายห้อง ซึ่งจะลดภาระของครูได้ และเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการเพิ่มทักษะให้แก่ผู้เรียน และยังเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการพัฒนาสื่อ ค้นคว้าและทดลองด้วยตนเอง รวมทั้ง ครูประจำการที่ไม่มีวุฒิตามที่กำหนด ควรได้ รับการอบรมหรือเรียนเพิ่ม เพื่อเป็นการเพิ่มมาตรฐานคุณภาพให้ครูอีกด้วย ๒) การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น อยู่ในขั้นตอนของกฎหมายโดยอาจยกเลิก หรือ

www.sookroo.com

ดำเนินการต่อตามความสมัครใจ และความพร้อมในการถ่ายโอน ๓) ตามกฎหมาย อปท. สามารถจัดการศึกษาได้ตามความต้องการของท้องถิ่น จัดตั้งโรงเรียนของตนเองได้ หรือจัดเพิ่มเติมในสิ่งที่รัฐจัดไม่เพียงพอ หรือดำเนินการในรูปแบบสหกิจ และ ๔) กระทรวงศึกษาธิการและกรุงเทพมหานครร่วมกันจัดการศึกษา โดยให้โรงเรียนรัฐที่มีชื่อเสียงเป็นพี่เลี้ยง เพื่อให้สังคมเกิดความเชื่อถือและยอมรับคุณภาพ และมีการใช้ชื่อ โรงเรียนพี่เลี้ยงร่วมด้วย

2. ทิศทางการพัฒนาการศึกษาไทยในอนาคต

- การศึกษาไทยควรมีภูมิคุ้มกันตนเองก่อน และมีจตุสดมภ์ (๔ เสาหลักในการเรียนรู้) Learning to know, Learning to do, Learning to live together และ Learning to be โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพและให้ทุกคนมีส่วนร่วม เพื่อเป็นการลดต้นทุน

- การขับเคลื่อนนโยบาย ควรยึด ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ๑) กระแสโลกาภิวัฒน์ ๒) สังคมฐานความรู้ ๓) สังคมผู้สูงอายุ การจัดการศึกษาควรมีเป้าหมายในการผลิตคนเพื่อนำไปสู่การแข่งขัน การวิจัยและพัฒนา ควรจัดให้มีในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้สามารถทำวิจัยและพัฒนาได้ และควรจัดระบบการศึกษาให้ชัดเจน เพื่อสนับสนุนงบประมาณ และการกู้ยืมได้อย่างชัดเจน

- ปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางการศึกษา คือ พลังการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ๑) โครงสร้างประชากร ประเทศไทยกำลังก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ การวางแผนการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต อย่างจริงจัง ๒) ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ต้องคำนึงถึงการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดตัวหนึ่งในการจัดการศึกษา ๓) การเงินและการคลัง ๔) เทคโนโลยี และ ๕) การปกครอง สังคม คือ การมีหลักธรรมาภิบาล ประชาธิปไตย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ซึ่งการศึกษาในอนาคต จะเปลี่ยนแปลงแนวการสอนจากที่สอนพื้นฐาน เป็นการเน้นทักษะเฉพาะ โดยการฝึกอบรมให้กับกลุ่มวัยแรงงาน และกลุ่มผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้น

- การจัดการศึกษาต้องหาหุ้นส่วนทางการศึกษากับประเทศเพื่อนบ้าน อาจจะพัฒนาหลักสูตรแบบต่างประเทศ โดยวิธีการ “สอนโดยไทยใช้หลักสูตรนอก” หรือการจ้างผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาเป็นที่ปรึกษา ปรับเปลี่ยนสถานศึกษาอาชีวศึกษาให้เป็นศูนย์พัฒนาอาชีพ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการจัดการศึกษา รวมทั้งการจัดการศึกษาต้องเน้นพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ จริงจัง จริงใจในการปฏิบัติงาน ไม่เห็นแก่ตัวและไม่ลืมตัว

- การจัดการศึกษาควรเน้นให้คนเป็นคนดีและคนเก่งเท่า ๆ กัน (๕๐:๕๐) ควรตั้งเป้าหมายของผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับให้ชัดเจน และต้องมีการปฏิรูปการเงินเพื่อการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณของชาติมีประสิทธิภาพมากขึ้น

- ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหาร ครู โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดม ศึกษาเน้นการสร้างคุณภาพ การใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า และให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อให้การสนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษาได้รับค่าตอบแทนที่สอดคล้อง

กับทักษะความสามารถ นอกจากนี้ ผู้บริหาร ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ไม่ถูกต้อง และกระทรวงไม่ควรยึดติดกับระยะเวลาหรือช่วงชั้นการเรียน ควรมีความยืดหยุ่นให้กับผู้เรียนที่มีศักยภาพให้สามารถจบได้ก่อน ๑๒ ปี หรือถ้าไม่มีศักยภาพ ก็ควรมีการซ้ำชั้น

- การศึกษาไทยควรเน้นความสามารถของผู้เรียนมากกว่าปริญญาบัตร และต้องมีเจ้าภาพรับผิดชอบด้านการปฏิรูปการศึกษาที่จริงจัง และต่อเนื่อง

3. สาระสำคัญ

1) โอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา

การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้คนไทยมีการศึกษาเฉลี่ย ๑๐ ปี

- ให้มีหน่วยงานรับผิดชอบ ติดตามเด็กที่ไม่ได้เรียนให้เข้าเรียน
- ควรมีมาตรการที่เป็นคุณเชิงบังคับที่จะช่วยเหลือให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน
- การจัดระบบเรียนร่วม รัฐบาลจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และบริการที่จำเป็นสำหรับเด็กพิการจะเอื้อให้เด็กพิการสามารถเรียนต่อได้เพิ่มขึ้น
- ควรช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสและพิการได้เข้าเรียน
- ไม่ควรมีการสอบเข้าสำหรับเด็กภาคบังคับ

การขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

- ควรจัดทุนและเงินกู้สำหรับให้ผู้มีฐานะยากจนเข้าเรียนได้ การกู้ระบบใหม่ไม่ค่อยเป็นธรรมกับผู้ด้อยโอกาส
- รัฐควรจัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อเอื้อให้ผู้พิการสามารถเข้าเรียนได้มากขึ้น

การเรียนรู้ตลอดชีวิต /แหล่งเรียนรู้

- การศึกษานอกโรงเรียนควรจัดให้มีคุณภาพ เน้นสอนให้เด็กรู้จักวิธีเรียน รู้ว่าแหล่งเรียนรู้มีอะไรอยู่ที่ไหน รู้วิธีการใช้ห้องสมุด ต้องไม่หวงห้องสมุด เปิดโอกาสให้เข้าไปใช้ได้สะดวก
- การศึกษาตลอดชีวิตต้องให้ความสำคัญกับห้องสมุดและการพัฒนาบุคลากรห้องสมุด ต้องส่งเสริมให้เกิดแหล่งเรียนรู้ชุมชน ส่งเสริมให้เด็กและคนทั่วไปอ่านหนังสือให้เป็นนิสัย

การจัดการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสและประชากรวัยแรงงาน

- รัฐควรมีนโยบายที่จะจัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
- การจูงใจให้สถานประกอบการเข้ามาจัดการศึกษา หรือพัฒนาแรงงาน เช่น มาตรการทางภาษี
- ส่งเสริมให้ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้มากขึ้น

2) คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศ

การพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย บนพื้นฐานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

- ควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ให้เป็นรูปธรรมที่ปฏิบัติได้ในทุกระดับ และมีรูปแบบที่เป็นระดับชาติ

- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เน้นการพึ่งตนเอง ภูมิคุ้มกัน และสามารถป้องกันตนเองได้ มีความเข้มแข็ง เพื่อใช้เป็นทุนที่จะสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้

- การพัฒนาคุณธรรมนำความรู้ ต้องสร้างภูมิคุ้มกันภายในก่อน และต้องปลูกฝังคุณธรรมตั้งแต่ปฐมวัย- มหาวิทยาลัย เริ่มที่การสร้างความเชื่อ ศรัทธา และการเสริมสร้าง โดยการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานทางศาสนา

- คุณธรรมนำความรู้ ยึดหลัก 3 ประการ ได้แก่ ๑) ร่วมมือกันในทุกระดับตั้งแต่รัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระหว่าง บ้าน วัด โรงเรียน เพื่อปลูกจิตสำนึกในด้านคุณธรรม ๒) ร่วมมือกันผนึกกำลังด้านคุณธรรมนำความรู้ให้เข้มแข็ง ๓) ปลูกจิตสำนึกให้แก่นักเรียน นักศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาให้มีคุณธรรมและความรู้ โดยความร่วมมือตั้งแต่ระดับรากหญ้า ลักษณะ (บ ว ร)

- สอดแทรกเรื่องคุณธรรมบรรจุใส่ไว้ในเนื้อหาสาระทุกรายวิชาทุกระดับการศึกษา

- ควรมีความสมานฉันท์ทั้งด้านวัฒนธรรม สังคม และการเมือง ต้องยอมรับความแตกต่างทางความคิด โดยมีวัฒนธรรม ค่านิยมร่วมกันบนพื้นฐานของความเป็นไทย

การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การวิจัยและพัฒนา

- รูปแบบการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน ต้องเน้นการพัฒนาวิชาชีพของกำลังแรงงาน เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพหรือความเป็นมืออาชีพ ไม่ใช่เน้นการศึกษาเพื่อให้ได้รับปริญญาบัตร

- ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรในทุกระดับทั้งของรัฐและเอกชน

- เร่งดำเนินการจัดทำกรอบมาตรฐานวิชาชีพในทุกระดับทุกหลักสูตร เพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพสู่สากล โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม

- ควรมีการส่งเสริมความรู้พื้นฐาน และเพิ่มความรู้ด้านทักษะและเชื่อมโยงกับการใช้เครื่องมือ โดยอาจมีการเรียนรู้กับผู้มีประสบการณ์หรือมีทักษะในการปฏิบัติงานจริง

- ต้องมีเกณฑ์มาตรฐานหรือสถาบันดูแลครู ไม่ใช่เฉพาะครูในระบบอย่างเดียว ควรพิจารณาบุคคลที่ประสบความสำเร็จและที่สามารถเพิ่ม GDP ให้กับประเทศประกอบด้วย

- จัดทำสาระของหลักสูตรเชิงสากล เพื่อให้เกิดทักษะ โดยเน้นการเรียนการสอนที่ใช้ทักษะเป็นฐาน

- ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ นวัตกรรม และสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ ขึ้นมา

- การพัฒนากำลังคนระดับกลาง กระทรวงและสถานประกอบการต้องร่วมกันกำหนดสมรรถนะวิชาชีพ แล้วนำสมรรถนะมาพัฒนาหลักสูตร เพื่อการแข่งขันและตรงกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น

- แผนการศึกษาต้องให้ความสำคัญในเรื่องของสิ่งแวดล้อม

- การจัดทำหลักสูตรต้องคำนึงความสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมท้องถิ่น ให้คู่ขนานกัน และต้องมีความยืดหยุ่น อาจใช้ภาษาแม่สื่อสารในเบื้องต้น และภาษาไทยเป็นภาษาที่ ๒ นำสู่การเรียนรู้อื่น ๆ

การผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา

-ระบบการผลิตครูต้องให้ความสนใจกระบวนการบ่มเพาะให้มีความลุ่มลึกในวิชาชีพ ปลูกฝังคุณลักษณะพึงประสงค์ คุณธรรมและค่านิยมไทย

- ควรมีหน่วยงานหรือสถาบันจัดทำเกณฑ์เพื่อเทียบโอนประสบการณ์ให้แก่ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในหลากหลายอาชีพ เช่น พ่อค้า นักธุรกิจ ให้สามารถเป็นครูสอนในโรงเรียน เป็นการเชื่อมโยงความรู้ การศึกษาเพื่อชีวิตสู่สถานศึกษา

- ให้ความสำคัญกับการผลิตครูระดับปฐมวัย พัฒนาครูให้มีศักยภาพในการอบรมบ่มเพาะเด็กให้มีคุณลักษณะพึงประสงค์ตั้งแต่วัยเยาว์

- นโยบายการผลิตครูและแนวปฏิบัติต้องสอดคล้องกัน ผลิตครูมากแต่จบแล้วไม่มีงานทำ

- หน่วยงานผลิตครูต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาเทคนิคการเรียนการสอนที่ทันสมัย

- ยกระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครู พัฒนาครูให้มีความก้าวหน้า มีความภาคภูมิใจในวิชาชีพ

การประเมินและการประกันภายใน – ภายนอก

- บูรณาการการประเมินให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน ไม่ทำให้เป็นภาระส่วนเกินของครู

- KPI ที่ใช้ในการประเมินคุณภาพ ควรกำหนดเป็นชุดเดียวกัน จะลดภาระงานครูได้มาก

- เกณฑ์ประเมินกลุ่มโรงเรียน อาจมีความแตกต่างกันได้ตามสภาพแวดล้อม แล้วจึงนำสู่เกณฑ์กลางที่ทุกส่วนยอมรับได้

การเปิดเสรีทางการค้าและบริการ (FTA) ด้านการศึกษา

- การเปิด FTA ด้านการศึกษาจะทำให้นักเรียนไทยเข้าเรียนโรงเรียนนานาชาติมากขึ้น ต้องเร่งสร้างภูมิคุ้มกันระบบการศึกษาไทย เตรียมคนไทยให้พร้อมรับกระแสการเปลี่ยนแปลง และคุ้มครองผู้ประกอบการสถานศึกษาเอกชนที่เป็นคนไทย

- ระบบการศึกษาไทยต้องสอนให้ผู้เรียนรู้จักแข่งขันกับตนเอง รู้วิธีที่จะปกป้องตนเอง เรียนรู้ว่าจะร่วมมือและแข่งขันกับคนอื่นอย่างไร

- หลักสูตรที่จะแข่งขันกับนานาชาติได้ ต้องมีสาระที่เป็นสากล ให้ผู้เรียนมีทักษะ รู้จักค้นคว้าหาความรู้นอกห้องเรียน รวมทั้งต้องพัฒนาความรู้ด้านภาษาทั้งไทยและอังกฤษ

- ควรเผยแพร่สาระที่ประเทศไทยทำ FTA ด้านการศึกษากับประเทศต่าง ๆ และเตรียมความพร้อมให้กับหน่วยงานด้านการศึกษาของไทย

การผลิตกำลังคนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ

- การส่งเสริมให้คนเรียนอาชีวศึกษา ต้องมีแรงจูงใจด้านความก้าวหน้าของวิชาชีพและผลตอบแทนที่ได้รับ โดยมีการประเมินตามมาตรฐานสมรรถนะอาชีพ

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

3)การบริหารและการจัดการศึกษา

การกระจายอำนาจ

- ส่งเสริมให้ผู้บริหารทั้งในส่วนกลาง เขตพื้นที่ สถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษามีความชัดเจนในเรื่องของการกระจายอำนาจ

- การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีการศึกษาให้ชัดเจนและกระจายให้ตามความพร้อมของแต่ละ อปท. ที่จะเป็นผู้จัด ผู้ร่วมจัด หรือสนับสนุนสถาบันการศึกษาในกำกับ

- ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยดำเนินการตาม พรบ.ของมหาวิทยาลัย และแก้ไขปัญหาด้านงบประมาณ และบุคลากรของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

การมีส่วนร่วมของเอกชน

- ให้ความสำคัญกับการกำหนดสัดส่วนระหว่างรัฐและเอกชน และหาแนวทางที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ

- หามาตรการในการสร้างความมั่นคงให้ครูเอกชน

- การจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งเป็นการศึกษาทางเลือกควรได้รับการสนับสนุนอย่างชัดเจน

- ส่งเสริมให้ผู้เรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญมีเหมือนนักเรียนปกติ ไม่ใช่ผู้ด้อยโอกาส

ทรัพยากรและการลงทุน

- รัฐต้องสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอที่ก่อให้เกิดคุณภาพ
- การอุดหนุนค่าใช้จ่ายยังไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายที่เป็นจริง
- สถานศึกษา ต้องมีศักยภาพในการระดมทรัพยากร
- ภาคส่วนต่าง ๆ ต้องมีส่วนช่วยสนับสนุนการศึกษา

การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจภาคใต้

- ต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ดำเนินการให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม
- ประยุกต์/เปรียบเทียบ การดำเนินงานในพื้นที่เฉพาะอื่น ๆ เช่น ชายแดน กลุ่มชาติพันธุ์
- ให้ความสำคัญและดูแลการศึกษาในพื้นที่มากขึ้น เช่น ปอเนาะ ตาดีกา รวมทั้ง ควรมีมาตรการที่หลากหลายและจริงจัง

การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ

- มีการทำ work shop และกำหนดเป้าหมายเป็นรายปีที่ชัดเจน เพื่อการติดตามและประเมินผล
- มีการกำกับ ดูแลอย่างต่อเนื่อง
- จัดเตรียมบุคลากร เพื่อทดแทนบุคลากรที่ออกไป
- จัดอันดับคุณภาพ (Ranking) สถาบันการศึกษาเพื่อการควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

4. สรุปเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) สรุปได้ดังนี้

- เมื่อสิ้นสุดแผนในปี 2554 แล้วประชากรไทยจะมีการศึกษาเฉลี่ย 10 ปี
- กำลังแรงงานจบการศึกษาระดับมัธยมขึ้นไปเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 60 และมีสมรรถนะทางวิชาชีพ
- เด็กด้อยโอกาสและเด็กพิการทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพิ่มสัดส่วนการจัดการศึกษาของรัฐ-เอกชนเป็น 70:30\
- ส่วนอาชีวศึกษานั้นจะเพิ่มจำนวนนักศึกษาระบบทวิภาคีและสหกิจศึกษา เป็นร้อยละ 20 และ 10 ของผู้เรียนอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา
- ให้สถานประกอบการร่วมโครงการทวิภาคีและสหกิจศึกษาเป็นร้อยละ 30
- ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าร่วมจัดการศึกษาในสัดส่วนที่สูงขึ้น
- มีการกระจายอำนาจบริหารและการจัดการศึกษาให้แก่สถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามากขึ้น โดยสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร้อยละ 70 มีความเข้มแข็งคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหาร

ง. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1. แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง : แนวคิดใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจ

เป้าหมายการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยทั่วไป ผู้บริหารเศรษฐกิจมีเป้าหมายที่สำคัญสามประการคือ

ก) ด้านประสิทธิภาพ คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยมักจะพิจารณาจากการขยายตัวของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestio Product) ซึ่งแสดงว่าในระยะเวลา 1 ปี ประเทศผลิตสินค้าและบริการรวมแล้วเป็นมูลค่าเท่าใด ดังนั้น การที่ประเทศมี GDP ขยายตัว จึงหมายถึงว่าสังคมมีการผลิตสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นเรื่อยๆอย่างต่อเนื่อง มีทรัพยากรมากขึ้น ประชาชนโดยรวมมีความมั่งคั่งมากขึ้น ซึ่งการขยายตัวได้ดีแสดงว่าระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพ มีการจัดสรรทรัพยากรที่ดี

ข) ด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ คือ การที่ตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สำคัญไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การไม่มี shock ในระบบเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ประชาชนโดยทั่วไปย่อมไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทำให้ปรับตัวได้ยาก ในด้านเสถียรภาพนี้มักจะมองได้หลายมิติคือ การมีเสถียรภาพในระดับราคาของสินค้า หมายถึง การที่ระดับราคาของสินค้าไม่เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ประชาชนสามารถคาดการณ์ราคาสินค้าและบริการได้ การมีเสถียรภาพของการมีงานทำ หมายถึง การที่ตำแหน่งงานมีความเพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน การมีเสถียรภาพของอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ หมายถึง การที่อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน ซึ่งจะมีผลต่อเสถียรภาพของราคาในประเทศ และทำให้วางแผนการทำธุรกรรมระหว่างประเทศมีความยุ่งยากมากขึ้น

www.sookroo.com

ค) ด้านความเท่าเทียมกัน โดยทั่วไป หมายถึง ความเท่าเทียมกันทางรายได้ เมื่อเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ปรากฏว่า รายได้ของคนในประเทศมีความแตกต่างกันมากขึ้นเรื่อยๆ แสดงให้เห็นว่ามีคนเพียงกลุ่มน้อยได้ประโยชน์จากการขยายตัวของเศรษฐกิจ สถานการณ์จะเลวร้ายไปกว่านี้อีก หากเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น แต่ปรากฏว่า มีคนจนมากขึ้นเรื่อยๆ

2 โครงสร้างและเนื้อหาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีกระแสพระราชดำรัสให้ผู้บริหารประเทศและประชาชน เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาที่สมดุล มีการพัฒนาเป็นลำดับขั้น ไม่เน้นเพียงการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วมาเป็นเวลานานแล้ว เช่นพระบรมราโชวาทเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2517 ที่ว่า

"ในการพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐาน คือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อน ด้วยวิธีการที่ประหยัดระมัดระวัง แต่ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้วการช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพและตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ก่อนอื่นเป็นพื้นฐานนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวด เพราะผู้ที่มีอาชีพและฐานะเพียงพอ ที่จะพึ่งตนเองย่อมสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าระดับที่สูงขึ้นต่อไปได้โดยแน่นอน ส่วนการถือหลักที่จะส่งเสริมความเจริญ ให้ค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับด้วยความรอบคอบระมัดระวังและประหยัดนั้น ก็เพื่อป้องกันการผิดพลาดล้มเหลว" และพระราชดำรัสเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2517

"...ให้เมืองไทยอยู่แบบพออยู่พอกิน ไม่ใช่ว่าจะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่ว่ามีความพออยู่พอกิน มีความสงบเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักความพออยู่พอกินนี้ได้ เราก็จะยอดยิ่งยวด....."

วิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 แสดงให้เห็นปัญหาในการแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ และการบริหารเศรษฐกิจทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ผ่านมายังไม่มีความสมดุล ไม่สอดคล้องกับพระราชดำรัส จึงได้มีการประมวลพระราชดำรัสเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศและได้สรุปเป็นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขอพระบรมราชานุญาตใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่เก้า

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัฒน์ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็น ที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

อย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ได้มีการศึกษาโครงสร้างและเนื้อหา โดยกลุ่มพัฒนากรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจำแนกองค์ประกอบของปรัชญาเป็นกรอบความคิด คุณลักษณะ คำนิยาม เงื่อนไข และแนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

คณะทำงานนี้สรุปว่า กรอบความคิด ของปรัชญานี้ เป็นการชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน ทั้งแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการประยุกต์ที่เกิดขึ้น โดยปรัชญาใช้ได้ทั้งระดับปัจเจกชนครอบครัว ชุมชน ประเทศ ในที่นี้มองในแง่การบริหารเศรษฐกิจ (ระดับประเทศ) เป็นการมองโลกในลักษณะที่เป็นพลวัต มีการเปลี่ยนแปลง มีความไม่แน่น และมีความเชื่อมโยงกับกระแสโลก คือไม่ใช่ปิดประเทศ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่เป็นเสรีเต็มที่อย่างไม่มีการควบคุมดูแล ไม่ใช่อยู่อย่างโดดเดี่ยวหรืออยู่โดยพึ่งพิงภายนอกทั้งหมด คุณลักษณะเน้นการกระทำที่พอประมาณบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผลและการสร้างภูมิคุ้มกัน

เนื้อหา ความพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล มีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีต่อผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง หากขาดองค์ประกอบใดก็ไม่เป็นความพอเพียงที่สมบูรณ์

ความพอประมาณ คือ ความพอดี กล่าวอย่างง่ายๆว่าเป็นการยืนได้โดยลำแข้งของตนเอง โดยมีการกระทำไม่มากเกินไป ไม่น้อยเกินไปในมิติต่างๆ เช่น การบริโภค การผลิตอยู่ในระดับสมดุล การใช้จ่ายการออมอยู่ในระดับที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ความมีเหตุมีผล หมายความว่า การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอประมาณ ในมิติต่างๆ จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล ต้องเป็นการมองระยะยาว คำนึงถึงความเสี่ยง มีการพิจารณาจากเหตุปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิด

การมีภูมิคุ้มกันในตัวดีพอสมควร พลวัตในมิติต่าง ๆ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในสภาวะต่างๆ อย่างรวดเร็วขึ้น จึงต้องมีการเตรียมตัวพร้อมรับผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ การกระทำที่เรียกได้ว่าพอเพียงไม่คำนึงถึงเหตุการณ์และผลในปัจจุบัน แต่จำเป็นต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ภายใต้ข้อจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ เงื่อนไขการปฏิบัติ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ การมีความรอบรู้ รอบคอบระมัดระวัง มีคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต

ความรอบรู้ คือ มีความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆอย่างรอบด้าน ในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นประโยชน์พื้นฐานเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติอย่างพอเพียง การมีความรอบรู้ย่อมทำให้มีการตัดสินใจที่ถูกต้อง

ความรอบคอบ คือ มีการวางแผน โดยสามารถที่จะนำความรู้และหลักวิชาต่างๆมาพิจารณาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน

ความระมัดระวัง คือ ความมีสติ ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ในการนำแผนปฏิบัติที่ตั้งอยู่บนหลักวิชา เหล่านั้นไปใช้ในทางปฏิบัติ โดยการระมัดระวังให้รู้เท่าทันเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

ในส่วนของคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งคลุมคนทั้งชาติ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ นักวิชาการ นักธุรกิจ มีสองด้านคือ ด้านจิตใจ/ปัญญาและด้านกระทำ ในด้านแรกเป็นการเน้นความรู้คู่คุณธรรมตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความรอบรู้ที่เหมาะสม ส่วนด้านการกระทำหรือแนวทางดำเนินชีวิต เน้นความอดทน ความเพียร สติ ปัญญา และความรอบคอบ เงื่อนไขนี้จะทำให้การปฏิบัติตามเนื้อหาของความพอเพียงเป็นไปได้

ปรัชญากล่าวถึงแนวทางปฏิบัติและผลที่คาดว่าจะได้รับด้วย โดยความพอเพียงเป็นทั้งวิธีการและผล (End and mean) จากการกระทำ โดยจะทำให้เกิดวิถีการพัฒนาและผลของการพัฒนาที่สมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ความสมดุลและความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงหมายถึง ความสมดุลในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ในขณะเดียวกัน ความสมดุลของการกระทำทั้งเหตุและผลจะนำไปสู่ ความยั่งยืนของการพัฒนา ภายใต้พลวัตทั้งภายในและภายนอกประเทศ

แนวทางการจัดการทางเศรษฐกิจและธุรกิจในอดีตมีจุดอ่อนหลายประการดังกล่าวแล้ว ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่สมดุลจนเกิดวิกฤติ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถใช้เป็นแนวคิดใหม่ ในการบริหารเศรษฐกิจที่ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ได้

3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการกำหนดนโยบายเศรษฐกิจ

1) นโยบายเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับปรัชญา ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ว่า

จากคุณลักษณะและเนื้อหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแนวทางในการดำเนินนโยบายและการบริหารเศรษฐกิจควรจะเป็นอย่างไร เพื่อจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว โดยพิจารณาจากโครงสร้างด้านคุณลักษณะ เนื้อหา และเงื่อนไข

จาก คุณลักษณะ ของปรัชญานี้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารเศรษฐกิจจะต้องเป็นทางสายกลาง รู้เท่าทันเพื่อการใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาวิวัฒน์ ดังนั้น นโยบายเศรษฐกิจจะไม่ใช่การปิดประเทศ ต้องส่งเสริมการค้าและความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ณัฏฐพงศ์ ทองภักดีและคณะ(2542) ชี้ว่าการใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัฒน์ตามแนวนี้ จะสอดคล้องกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์เรื่องการผลิตและการค้าทำตามความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของประเทศเป็นหลักการสำคัญ นั่นคือการสร้างความได้เปรียบอย่างแท้จริงของประเทศ นโยบายเศรษฐกิจจะต้องสนับสนุนการแข่งขันทางการผลิตและการค้าเพื่อให้สังคมมีประสิทธิภาพ และผู้บริโภคได้ประโยชน์ ไม่ปกป้องอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ไม่มีความได้เปรียบในการผลิตโดยตั้งภาษีนำเข้าสูง ซึ่งจะทำให้ไม่ได้ประโยชน์จากการค้าระหว่างประเทศ เพราะสินค้านำเข้าจะมีราคาแพง ต้นทุนการผลิตในประเทศสูงขึ้น การส่งออกทำได้ยากขึ้นในขณะเดียวกันต้องมีนโยบายสำหรับผู้เดือดร้อนจากการกระแสโลกาภิวัฒน์ให้ปรับตัวได้

ส่วน เนื้อหา ของปรัชญาที่กล่าวถึงความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และมีระบบภูมิคุ้มกันแสดงว่า นโยบายเศรษฐกิจต้องมีความสมดุล สามารถให้เหตุให้ผลและชี้แจงให้สาธารณชนเข้าใจได้ มีความโปร่งใส มีการคำนึงถึงความเสี่ยง และต้องมีระบบในการบริหารความเสี่ยงเพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน

ความพอประมาณ คือ การอยู่ได้โดยตนเอง ยืนโดยขาของตนเอง มีการค้า การติดต่อกับสังคมอื่น แต่ตนเองอยู่ได้ ไม่พึ่งพิงแต่ภายนอก ในด้านของนโยบายสามารถมองทั้งระดับปัจเจกชน ชุมชนและสังคม

ในแง่ปัจเจกชน นโยบายต้องช่วยให้ปัจเจกชนยืนบนขาของตนเองได้ นั่นคือ มิมาตรการให้โอกาสทางเศรษฐกิจตามศักยภาพของแต่ละคน มาตรการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษา การบริการของรัฐ สาธารณูปโภคพื้นฐานอย่างทั่วถึง รวมทั้งการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ในขณะเดียวกันต้องมีมาตรการไม่ให้มีการสร้างหนี้สินมากเกินไปจนเกิดความไม่พอเพียง

ในด้านของชุมชน นโยบายเศรษฐกิจต้องสร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อช่วยให้คนในชุมชนยืนได้ด้วยตนเอง ชุมชนแต่ละชุมชนย่อมมีความแตกต่างกัน ตามลักษณะของประชากร ทรัพยากร วัฒนธรรม ดังนั้น นโยบายต้องให้ชุมชนพัฒนาความแตกต่าง นโยบายกระจายอำนาจจากส่วนกลางจะมีส่วนสำคัญในการสร้างสาธารณูปโภคและบริการที่สนองตอบต่อความต้องการของชุมชนได้ดีกว่าการดำเนินงานจากส่วนกลาง นอกจากนี้จะต้องส่งเสริมการสร้างเครือข่ายของชุมชนด้วย

ในส่วนของระดับประเทศ ความพอประมาณ คือ การที่จะมีนโยบายให้ความสำคัญแก่วัตถุประสงค์ทั้งสามด้านคือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ เสถียรภาพและความเท่าเทียมกัน โดยไม่มุ่งให้มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากไปจนไม่พอประมาณ เกิดปัญหาด้านเสถียรภาพ ในขณะเดียวกันก็ต้องมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่สร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่ประชาชน โดยมีนโยบายโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม นโยบายการเงิน การคลังที่กำกับ นโยบายเศรษฐกิจมหภาคของไทยควรเน้นเรื่องเสถียรภาพ ซึ่งในอดีตมาตรการการเงินของไทยประสบความสำเร็จในการสร้างเสถียรภาพ โดยในปัจจุบันนโยบายการเงินแบบ Inflation targeting ก็เน้นเสถียรภาพด้านราคาเช่นกัน (สายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย 2542) นโยบายระดับประเทศต้องมีความสมดุลด้านการออมและการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน

นโยบายการออมของประเทศมีความสำคัญมากขึ้น เมื่อสัดส่วนผู้สูงอายุต่อประชากรมีแนวโน้มจะสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การสาธารณสุขของประเทศดีขึ้น สุขภาพอนามัยของประชาชนจึงดีขึ้นด้วยทำให้คนมีอายุขัยที่ยาวนานขึ้น ดังนั้น จึงส่งผลให้สัดส่วนของผู้สูงอายุมากขึ้น เมื่อเทียบกับสัดส่วนของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ดังนั้น ผู้ที่อยู่วัยทำงานอาจจะรับภาระเลี้ยงทั้งเด็กและผู้สูงอายุไม่ไหว รัฐบาลจึงจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือให้ประชาชนมีการออมในช่วงที่ยังอยู่ในวัยทำงานเพื่อจะได้นำเงินที่ออมนี้ไปใช้จ่ายเมื่อตนเองเกษียณอายุไปแล้ว เพื่อลดภาระของผู้ที่ทำงานในอนาคต เช่น โครงการประกันสังคมเป็นต้น

ในด้านความมีเหตุมีผล ความรอบคอบ การกำหนดนโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจ ต้องมีความระมัดระวัง พิจารณาเหตุและผลของการกระทำ โดยคำนึงถึงผลระยะยาว และตระหนักถึงความเสี่ยงทั้งจากสภาพแวดล้อมและจากมาตรการของรัฐ การกำหนดนโยบายของรัฐมีพื้นฐานข้อสมมุติในด้านดีมากเกินไป ต้องวิเคราะห์ด้วยว่าหากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนในด้านร้าย ผลของนโยบายจะเป็นอย่างไร เป็นที่น่าสังเกตว่าภาวะฟองสบู่เกิดจากในระบบมาจากการที่มองเศรษฐกิจในแง่ดีเกินไป เช่น เมื่อเศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วก็คาดว่าจะขยายตัวเช่นนี้ตลอดไป จนมีมาตรการลงทุนขนาดใหญ่ไม่มีการเผื่อกรณีที่เศรษฐกิจไม่เป็นไปตามคาด ซึ่งจะทำให้เป็นวิกฤติเศรษฐกิจได้

การลงทุนของรัฐบาลต้องมีเหตุผล ความรอบคอบ จึงต้องมีการวิเคราะห์โครงการเพื่อให้เห็นความคุ้มค่าของโครงการ ซึ่งจะต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเงิน สังคม และสิ่งแวดล้อมโครงการที่ควรลงทุนจะมีความคุ้มค่าต่อสังคม แสดงถึงความพอเพียง การวิเคราะห์โครงการยังทำให้เห็นถึงความสามารถในการชำระหนี้ของโครงการรัฐบาลด้วย

นโยบายรัฐต้องไม่สร้างความไม่รอบคอบให้แก่ประชาชน ตัวอย่างเช่น การประกันไม่ให้ธนาคารล้ม ก็อาจทำให้มีแรงจูงใจที่ผู้บริหารธนาคารไม่สนใจความเสี่ยงที่จะมีผลต่อการประกอบการของธนาคารได้ หรือโครงการเกี่ยวกับการผ่อนภาระหนี้ของประชาชน ต้องไม่ทำให้ประชาชนมีการกู้หนี้ที่เกินตัว โดยคาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากนโยบายรัฐ

การมีภูมิคุ้มกันคือ นโยบายรัฐบาลต้องคำนึงถึงผลของนโยบายในระยะยาวไม่เพียงผลเฉพาะหน้า มีระบบที่ดีต่อการจัดการความเสี่ยง เพื่อปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลง เช่น

มาตรการเตือนภัยล่วงหน้า เพื่อให้เตรียมตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือวิกฤติได้ ระบบเตือนภัยล่วงหน้า ควรมีทั้งระดับ ประเทศ และระดับภูมิภาค เพราะความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศทำให้ปัญหาในประเทศหนึ่งจะสามารถกระทบประเทศอื่นในภูมิภาคได้

มาตรการสร้างระบบ Social safety net มีกลไกสร้างสวัสดิการหรือเครือข่ายต่างๆ เพื่อดูแลผู้เดือดร้อน ไม่ว่าจากการว่างงาน ไฟไหม้ น้ำท่วม หรืออุบัติเหตุต่างๆ เช่น การประกันการว่างงาน ซึ่งจะสามารถช่วยเหลือคนที่อาจจะว่างงานจากการที่ผู้ผลิตต้องปิดกิจการลงเนื่องจากผู้ผลิตขาดความสามารถในการแข่งขัน เมื่อประเทศเปิดเสรีในการลงทุนมากขึ้นแต่การประกันการว่างงานนี้ต้องเป็นการรับประกันในระยะสั้น หรือ ชั่วคราวเท่านั้น มิฉะนั้นอาจจะเป็นสาเหตุที่ทำให้คนไม่ทำงานกันมากขึ้น เพราะถึงแม้ไม่มีงานทำแต่ก็ยังมีเงินใช้จากการที่รัฐบาลช่วยเหลือนั่นเอง

มาตรการรองรับผลของโลกาภิวัฒน์ ที่อาจจะทำให้มีผู้ผลิตที่ไม่สามารถแข่งขันได้ต้องมีการปรับเปลี่ยนกิจการ เช่น กองทุนเพื่อการปรับตัวของผู้ประกอบการและแรงงานที่ถูกกระทบ

การมีเครื่องมือป้องกันการผันผวนของระบบเศรษฐกิจ เช่น มาตรการการคลังหรือการเงินกำกับการเคลื่อนย้ายของเงินทุน เครื่องมือป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน ความร่วมมือระดับภูมิภาคเพื่อป้องกันความผันผวนหรือวิกฤติเศรษฐกจิของประเทศสมาชิก

จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เนื้อหาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงย้ำให้ตระหนักถึง ความสำคัญของการมีความสมดุลและมีความรอบคอบระมัดระวังในการดำเนินบริหารเศรษฐกิจ

นโยบายที่จะทำให้มีความรอบรู้รอบคอบที่จะนำไปสู่ ความระมัดระวัง คือมีมาตรการที่ทำให้มีระบบข้อมูลข่าวสารที่ดี ที่ประชาชนเข้าถึงได้ การบริหารเศรษฐกิจต้องมีระบบข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ทันสมัย นโยบายรัฐต้องสร้างสังคมเป็นสังคมแห่งความรู้ ประชาชนมีการศึกษาที่ดี จึงทำให้มีความรู้ความรอบคอบได้

การมีคุณธรรมและความซื่อสัตย์ คือระบบสังคมต้องมี ธรรมาภิบาลทั้งภาครัฐ และเอกชน

บ้านสอบครูพี่ดี www.sobkroo.com

ในด้านของธรรมาภิบาลภาครัฐ

การบริหารเศรษฐกิจต้องมีนโยบายลดการฉ้อราษฎร์บังหลวงซึ่งทำให้มีผลเสียต่อทั้งด้านการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจและความเท่าเทียมกัน เพราะเป็นการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ มีต้นทุนสูงเกินควร นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าคนจนจะถูกกระทบจากการฉ้อราษฎร์บังหลวงมากกว่าคนมีเงิน รัฐจะต้องลดกฎระเบียบที่ไม่จำเป็นที่เป็นโอกาสให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจในทางมิชอบ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้มากขึ้นเพื่อให้มีความโปร่งใส รวมทั้งมีมาตรการให้ภาคเอกชนให้บริการประชาชนแทนภาครัฐ นอกจากนี้ต้องมีมาตรการลดแรงจูงใจในการฉ้อราษฤร์บังหลวง โดยเพิ่มรายได้ของข้าราชการ แต่เพิ่มโอกาสในการถูกจับและลงโทษที่หนักสำหรับผู้ที่ทุจริต

ในด้านของภาคเอกชน

การมีบรรษัทภิบาลคือการทำให้ผู้บริหารไม่ทุจริตและกระทำการโดยคำจึงถึงผลประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อธุรกิจ การบริหารเศรษฐกิจจะต้องมีโครงสร้างกฎหมายและสถาบัน ให้คุ้มครองผู้ถือหุ้นรายย่อย มีระบบข่าวสารข้อมูลที่ดีแก่ผู้ลงทุนเพื่อให้ลงทุนในบริษัทที่มีผลประกอบการที่ดี มีบรรษัทภิบาลที่ดี มีระบบการตรวจสอบภายในที่ดี ลงโทษผู้บริหารที่ฉ้อโกง

2) การบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจ

หากมีการวางนโยบายและดำเนินมาตรการทางเศรษฐกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามที่ได้อภิปรายข้างต้น สังคมจะสามารถบรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆได้อย่างสมดุล ด้านการขยายตัวเกิดขึ้นได้ โดยใช้ประโยชน์จากกระแสโลกาภิวัฒน์ การผลิตมีประสิทธิภาพจากระบบธรรมาภิบาลและบรรษัทภิบาลที่ดี การขยายตัวมีความพอประมาณ นั่นคือจะมีความยั่วยืนไม่ใช่เฉพาะระยะสั้น และมีความสมดุล จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา และกอบศักดิ์ ภูตระกูล(2546) ชี้ให้เห็นว่า แนวทางพัฒนาตามพระราชดำริเป็น "การพัฒนาแบบ ล่างพร้อมบน ชนบทพร้อมเมือง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจ "เพราะเป็นการพัฒนาในทุกส่วนของสังคม"

ด้านเสถียรภาพ ค่อนข้างชัดเจนว่าความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกัน คือ การลดความเสี่ยง ความผันผวน ไม่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ เพราะหากว่ามีแนวโน้มที่เศรษฐกิจจะมีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ไม่พึงประสงค์ ก็จะมีเครื่องมือที่จะหลีกเลี่ยง รวมทั้งมีกลไกในการปรับตัว อย่างไรก็ตาม ตามหลักความสมดุล หากมีเสถียรภาพในปัจจุบันแต่สร้างความไม่มีเสถียรภาพในระยะยาว ก็จะมีปัญหาเช่นกัน ตัวอย่างเช่น การมีอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศที่คงที่ แต่ให้มีการไหลเข้าของเงินทุนเป็นไปอย่างเสรี ทำให้มีแรงกดดันให้อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศต้องปรับเปลี่ยนอย่างรุนแรงได้ และเกิด shock ขึ้นได้ในระบบเศรษฐกิจ

แนวทางบริหารเศรษฐกิจตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้เกิดความเท่าเทียมกัน เพราะเป็นแนวคิดที่คำนึงความสมดุลของคนในสังคม ให้ทุกส่วนในสังคมมีความพอเพียงยืนได้ด้วยตนเองผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจจะกระจายทั่วถึงกว่าแนวคิดที่จะให้มีความเจริญจากส่วนบนและหลั่งไหลลงสู่ส่วนล่าง การสร้างภูมิคุ้มกันคือ การให้มีกลไกการบรรเทาผู้เดือดร้อน คือ การมี social safety net มีระบบสังคมที่เอื้ออาทร

มีการดูแลคนในสังคมทุกระดับ เงื่อนไขที่ให้คนมีความรอบรู้ซื้อสัตย์คือการให้โอกาสทางการศึกษา การทำให้สังคมมีคุณธรรม เป็นธรรมแก่คนทั่วไป โดยทั่วถึง

4. รัฐกับเศรษฐกิจพอเพียง

Adam Smith ผู้ได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งเศรษฐศาสตร์ เน้นที่ให้ระบบตลาดทำงานอย่างเสรี โดยจะมีมือที่มองไม่เห็นนำไปสู่การจัดสรรทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ โดยบทบาทรัฐที่สำคัญแบ่งเป็นสามด้าน (1) การปกป้องการรุกรานจากต่างประเทศ (2) การรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ดูแลเกี่ยวข้องกับการปกป้อง คุ้มครอง ประชาชนภายใต้การปกครองของตนเอง (3) การสร้างสาธารณูปโภค ที่เอกชนไม่สามารถทำได้ ดังนั้น ในทัศนะนี้รัฐจะไม่มีบทบาทมากนักที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจ

เศรษฐศาสตร์ในยุคใหม่ ให้ความสำคัญของบทบาทรัฐในการบริหารเศรษฐกิจมากขึ้น โดยภายใต้ระบบกลไกตลาด รัฐจะมีบทบาทในการสร้างสถาบันต่างๆ ที่ทำให้ระบบตลาดทำงานได้ดี เช่นการกำหนดกรรมสิทธิ์ความเป็นเจ้าของ การออกกฎเกณฑ์กำกับดูแลตลาดและการแลกเปลี่ยน และเข้ามาแทรกแซงเมื่อตลาดมีความล้มเหลวทำงานไม่ได้สมบูรณ์ (Stiglitz J. 2000 pp. 76-89) เช่น การผูกขาดโดยธรรมชาติ (Natyral monopoly) การมีผลกระทบภายนอก (Externality) นักเศรษฐศาสตร์เห็นว่าระบบตลาดในความเป็นจริงจะไม่เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ รัฐต้องเข้ามามีบทบาทอย่างเข็มแข็งเพื่อให้มีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการจัดการเศรษฐกิจ ประกอบกับแนวทฤษฎีเศรษฐ-ศาสตร์ จะมีข้อสรุปได้ว่า การบริหารเศรษฐกิจไม่สามารถจะใช้ระบบกลไกตลาดเพียงอย่างเดียวต้องอาศัยภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ รัฐจะต้องทำให้ตลาดทำงานได้ และแก้ไขความล้มเหลวของระบบตลาด นองจากนี้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชี้ให้เห็นด้วยว่า รัฐต้องมีบทบาททางสังคม ที่จะสร้างให้คนในสังคมมีความพอเพียง มีเหตุมีผล และมีภูมิคุ้มกัน นั้นคือ เป็น บทบาทที่ลึก ไปกว่าการทำให้ระบบตลาดทำงานตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก ซึ่งหากจะมองในแต่ละด้านที่สำคัญคือ

รัฐต้องสร้างความสมดุลในการจัดการเศรษฐกิจ ก) คำนึงถึงเป้าหมายทางเศรษฐกิจทั้งสามด้านดังกล่าวข้างต้น ข) ขจัดความไม่สมดุลในด้านต่างๆในระบบเศรษฐกิจ ค) มีระบบที่จะสร้างความพอประมาณ ความมีเหตุมีผลของคนในสังคม

รัฐต้องมีระบบการจัดการเศรษฐกิจมหภาค ต้องเน้นเสถียรภาพและการจัดการความเสี่ยง โดยไม่มองในแง่ดีเกินไป เพื่อให้ระบบเศรษฐกิจสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงได้ดี มีความยืดหยุ่นรองรับต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชี้ให้เห็นว่า การดำเนินตามปรัชญานี้ เงื่อนไขสำคัญคือ รัฐต้องมีระบบธรรมาภิบาลที่ดี นั่นคือ การสร้างให้การบริหารจัดการทั้งภาครัฐมีประสิทธิภาพ มีความรับผิดรับชอบ ความโปร่งใส โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วม

รัฐเองต้องมีความพอเพียง โครงการและมาตรการรัฐ ต้องไม่สร้างความไม่พอประมาณ ความไม่มีเหตุมีผล การลงทุนและการก่อหนี้ของภาครัฐต้องไม่เกินตัวและคำนึงถึงผลกระทบระยะยาว หากให้การตัดสินใจของรัฐมีเหตุมีผล รัฐจะต้องมีข้อมูลที่ดี มีการศึกษาเพื่อวางแผนวางนโยบายที่ดี คนในรัฐบาลต้องมีการ

ศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในปัญหาของประเทศอย่างแท้จริง ซึ่งโยงถึงการมีระบบการเมืองที่ดีด้วย

ความพอเพียงดังกล่าวนี้ รวมถึงการที่รัฐต้องมีความตระหนักถึงข้อจำกัดหรือความล้มเหลวของรัฐในการแทรกแซงตลาดเช่นกัน เป็นธรรมชาติของภาคราชการที่จะมีประสิทธิภาพแตกต่างจากภาคเอกชน นักการเมืองมักจะไม่เข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นได้จากข้อจำกัดดังนี้ และเข้าแทรกแซงตลาดเกินความจำเป็น ข้อจำกัดของรัฐบาลมีประเด็นดังนี้

ข้อจำกัดด้านข้อมูล

การที่รัฐเข้าแทรกแซงตลาดต้องมีข้อมูล เช่น การที่รัฐจะทำการผลิตหรือควบคุมการผลิตรัฐบาลต้องรู้ความพอใจและความต้องการของผู้บริโภค และต้นทุนของการผลิตทั้งอุตสาหกรรมจึงจะกำหนดปริมาณและราคาที่เหมาะสมได้ รัฐเองจึงมีต้นทุนที่จะต้องหาข้อมูลนั้น

การวางนโยบายกำกับดูแลระบบตลาดก็ต้องมีข้อมูลที่ดี ตัวอย่างเช่น การกำหนดปริมาณมลภาวะให้โรงงานกำจัด หากจะมีประสิทธิภาพต้องรู้ถึงต้นทุนการกำจัดมลภาวะและผลกระทบของมลภาวะนั้นจึงจะสามารถกำหนดได้อย่างเหมาะสม หรือ การปล่อยกู้ของธนาคารรัฐให้แก่ชาวบ้านแทนตลาดเงินกู้นอกระบบ รัฐอาจจะมีข้อมูลของผู้ขอกู้น้อยกว่าผู้ให้กู้นอกระบบ ซึ่งมีความคุ้นเคยกับผู้ขอกู้มากกว่า สามารถประเมินได้ว่าจะสามารถใช้หนี้ได้หรือไม่ รวมทั้งมีวิธีติดตามหนี้ที่มีต้นทุนต่ำกว่ากรณีของรัฐ การปล่อยกู้ของรัฐอาจจะมีโอกาสเป็นหนี้เสียมากขึ้น เป็นลักษณะของความไม่พอเพียงลักษณะหนึ่ง

ข้อจำกัดของมาตรการต่อพฤติกรรมภาคเอกชน

มาตรการรัฐหลายมาตรการจะมีผลผ่านทางพฤติกรรมหรือกิจกรรมของภาคเอกชน จึงต้องดูด้วยว่าตลาดหรือภาคเอกชนตอบสนองแค่ไหน ถ้าไม่มีการตอบสนอง มาตรการก็ไม่มีผล ถึงมีการตอบสนองก็จะมีความเฉื่อย (time lag) จึงเห็นผลงานช้า การแก้ไขปัญหาอาจไม่ทันการ เช่น บางภาวะรัฐบาลดำเนินนโยบายเร่งการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยการมีนโยบายลดอัตราดอกเบี้ย โดยหวังผลให้มีการขยายตัวของการลงทุนในภาคเอกชน อย่างไรก็ตาม การดูว่าจะมีการลงทุนสูงขึ้นหรือไม่นั้นต้องดูสภาพหรือสภาวะของภาคเอกชนในช่วงเวลานั้นด้วย คือ ขึ้นอยู่กับว่าเอกชนจะมีการตอบสนองนโยบายลดอัตราดอกเบี้ยมากน้อยหรือไม่อย่างไร เพราะถ้าเอกชนไม่มีการลงทุนเพิ่มขึ้นผลลัพธ์จากการลดอัตราดอกเบี้ยก็จะไม่เกิดขึ้นเช่นกัน สรุปในกรณีนี้ คือ รัฐบาลควบคุมเครื่องมือได้แต่ต้องอยู่ภายใต้พฤติกรรมของภาคเอกชนด้วย

ข้อจำกัดในการดำเนินการของข้าราชการ

รัฐบาลจะดำเนินการโดยการสั่งการผ่านข้าราชการ หากข้าราชการมีเป้าหมายต่างจากรัฐ เช่น ต้องการหาผลประโยชน์ส่วนตัวจากมาตรการรัฐ หรือต้องการอำนาจมากกว่าการบริการประชาชนตามนโยบายของรัฐ รวมถึงกลุ่มผลประโยชน์ก็อาจมีอิทธิพลต่อข้าราชการ ลักษณะเช่นนี้ทำให้นโยบายรัฐไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีธรรมาภิบาลที่ดีจะลดปัญหานี้ได้ อย่างไรก็ตาม กฎเกณฑ์และวิธีปฏิบัติตามระเบียบราชการก็จะมีผลให้มาตรการของรัฐขาดประสิทธิภาพได้เช่นกัน

ข้อจำกัดทางกระบวนการการเมือง

นักการเมืองมีเป้าหมายของตนเอง มีผลประโยชน์ของตนเอง ซึ่งอาจไม่ใช่ประโยชน์ต่อประชาชน

การออกนโยบายแทนจะเป็นตามเป้าหมายเศรษฐกิจก็อาจเป็นเรื่องการออกนโยบายหรือมาตรการตามประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งอาจเรียกว่า คอรัปชั่นทางนโยบายหรือมาตรการรัฐได้

นอกจากนี้ กระบวนการทางการเมืองก็มีข้อจำกัดในตัวเอง กฎหมายมีความล่าช้าในการผ่านสภา กลุ่มการเมืองมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกัน การดำเนินมาตรการต่างๆจึงมีความล่าช้า ขาดประสิทธิภาพ

การเลือกตั้งทำให้เกิดการใช้จ่ายที่ขัดกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ มีปรากฏการณ์ที่เรียกว่าวงจรการเลือกตั้ง (Eiection cycle) เป็นลักษณะที่นักการเมืองมีวัตถุประสงค์ที่สนองประโยชน์ของตัวเอง นั่นคือการได้รับการเลือกตั้งใหม่ ดังนั้น เมื่อจะเลือกตั้งก็จะมีการตั้งงบประมาณใช้จ่ายมาก เพื่อเป็นการสร้างความนิยมต่อประชาชน งบประมาณมักจะขาดดุลในช่วงก่อนการเลือกตั้ง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ชี้ให้เห็นบทบาทของรัฐในการบริหารเศรษฐกิจที่กว้างกว่าแนวคิดเศรษฐศาสตร์โดยทั่วไป โดยรัฐต้องมีการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจที่ส่งเสริมให้ระบบตลาดทำงานได้ดีและแทรกแซงเมื่อตลาดมีความไม่สมบูรณ์ และต้องสร้างความพอเพียงในระบบเศรษฐกิจ ทั้งระดับประชาชน ชุมชน และประเทศ ยิ่งไปกว่านั้นรัฐเองต้องมีความพอเพียงโดยตัวเองอีกด้วย

5. การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษา

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ขึ้นครองราชย์ แรกมีปฐมพระราชโองการในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก “เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแก่มหาชนชาวสยาม” เมื่อวันที่ ๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๙๓ เป็นต้นมา ไม่เพียงพสกนิกรชาวไทยเท่านั้นแม้แต่ชาวต่างประเทศย่อมได้เห็นและรับทราบถึงการเสด็จฯออกเยี่ยมเยียนอาณาประชาราษฎรในทุกเขตคามด้วยพระองค์เองตลอดมา

ด้วยเหตุนี้ ทำให้พระองค์ทรงพบว่าราษฎรไทย มีปัญหาอย่างมากไม่ว่าในเรื่องด้านการพัฒนาแหล่งน้ำและชลประทาน ด้านการพัฒนาที่ดิน ด้านเกษตรกรรม ด้านการศึกษา ด้านงานวิจัย ด้านการแพทย์และการ สาธารณสุข ด้านการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ ด้านอาชีพเสริมและอื่นๆ

เหล่านี้ คือ ที่มาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งปัจจุบันมีมากกว่า 1000 โครงการ และนับวันก็จะขยายกว้างขวางออกไปตามลำดับ

ดังนั้นการที่จะให้โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่างๆสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสำคัญอย่างมากกับการส่งเสริมการศึกษาแก่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างทั่วถึงในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพบริบทสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยและสากล ดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งที่ว่า

“...งานด้านการศึกษาเป็นงานที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้นขึ้นอยู่กับการศึกษาของชาติเป็นข้อใหญ่ตามข้อเท็จจริงที่ทราบกันดีแล้วระยะนี้บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมีสัญญาณบางอย่างเกิดขึ้นด้วยว่า พลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปในความประพฤติและจิตใจ ซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตก ถ้าหากยังคงเป็นอย่างนี้อยู่ต่อไปเราจะเอาตัวไม่รอด

ปรากฏการณ์เช่นนี้นอกจากเหตุอื่นแล้ว ต้องมีเหตุมาจากการจัดการศึกษาอย่างแน่นอน เราต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

พระบรมราโชวาทพระราชทานแก่นักศึกษาวิทยาลัยวิชาการประสานมิตร

เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๒

"...การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอนและรวดเร็ว..."

แนวพระราชดำริเกี่ยวกับความหมายของการศึกษา

เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๐

พระบรมราโชวาทในหลายวโรกาส สะท้อนความหมายของการศึกษาได้เป็นอย่างดีว่า เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาประชากรของประเทศให้เป็นคนที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพอย่างครบถ้วน การศึกษาเป็นเสมือนหนึ่งเครื่องมือที่ใช้เพื่อช่วยสร้างทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้เกิดการพัฒนาอย่างครบถ้วน ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ให้สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของประชาชนให้อยู่ในวิถีทางที่ถูกที่ควรตลอดการสร้างมาตรฐานในลักษณะของ***"ความรู้คู่คุณธรรม"*** ในชีวิตของผู้เรียนด้วย

พระราชปณิธานแน่วแน่ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริที่จะให้การศึกษาเป็นหนทางในการสร้างทรัพยากรมนุษย์ของขาติอย่างครบถ้วนปรากฏในพระราชกรณียกิจมากมาย อาทิ พระราชทานทุนทรัพย์ในการก่อตั้ง ***"โรงเรียนเจ้าพ่อหลวงอุปถัมภ์"*** ขึ้นเพื่อจัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนชาวเขา ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯให้จัดตั้งโรงเรียนสำหรับบุตรของผู้ป่วยโรคเรื้อนโดยเฉพาะ เนื่องจากพระราชบัญญัติควบคุมโรคติดต่อในขณะนั้นบังคับมิให้โรงเรียนใดรับบุตรผู้ป่วยโรคเรื้อนเข้าเป็นนักเรียน โดยปีถัดมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อว่า ***"โรงเรียนราชประชาสมาสัย"***

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯริเริ่มก่อตั้งกองทุนการศึกษา "ทุนนวฤกษ์" ในมูลนิธิช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยผู้ที่จบการศึกษาภาคบังคับที่มีผลการเรียนดี ความประพฤติดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้ได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาเป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีหน่วยงานและสถานศึกษาในสังกัด รับสนองงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ไปดำเนินการ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

มีโรงเรียนมัธยมศึกษา(เดิม)ที่จัดเป็นโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ และโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ จำแนกเป็น กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา (เดิม) ตามพระราชดำริ กลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาเฉลิมพระเกียรติ และกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดให้มีโครงการสนองพระราชดำริ

กลุ่มที่ 1 โรงเรียนมัธยมศึกษา (เดิม)ตามพระราชดำริ จำแนกเป็น

กลุ่มโรงเรียนในพระบรมราชูปถัมภ์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน 21 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนร่มเกล้า สนองพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะส่งเสริมการศึกษาและความมั่นคงของชาติ แก่นักเรียนในพื้นที่ซึ่งมีปัญหาด้านความมั่นคง โดยความสนับสนุนของกองทัพบก จำนวน 6 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร จำนวน 6 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีจำนวน 3 โรงเรียน

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนมัธยมศึกษา เฉลิมพระเกียรติ *จำแนกเป็น*

กลุ่มโรงเรียนนวมินทราชูทิศ จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ถวายเป็นราชสักการะ แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในวโรกาสเจริญพระชนมายุ 5 รอบ (5 ธันวาคม2530) ประกาศจัดตั้งเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2529 จำนวน 5 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนมายุ 5 รอบ (12 สิงหาคม 2535) จำนวน 11 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนรัชดาภิเษก จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ 25 ปี เมื่อ พ.ศ. 2514 จำนวน 9 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนรัชมังคลาภิเษก จัดตั้งขึ้นจากโรงเรียนที่มีอยู่เดิม ให้เข้าร่วมเป็นโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ ในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองราชย์ยืนนากว่าพระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ จำนวน 31 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภช จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานทางการศึกษาสี่มุมเมือง ในวโรกาสที่กรุงเทพมหานครมีอายุครบ 200 ปี ในปี พ.ศ. 2525 จำนวน 4 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสสมเด็จพระเจ้าลูกเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ 3 รอบ ในปี พ.ศ. 2536 จำนวน 12 โรงเรียน

กลุ่มโรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในมหามงคลวโรกาสที่เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ 50 ปี พ.ศ. 2539 จำนวน 10 โรงเรียน

โรงเรียนมัธยมศึกษาเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร จัดตั้งขึ้นเพื่อเทิดพระเกียรติ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ที่พระองค์ทรงเอาพระทัยใส่ในการศึกษาของชาติ และได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2536

กลุ่มโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จัดตั้งขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติที่พระองค์ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อการศึกษาของชาติ ทรงส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนในทุกพื้นที่ที่พระองค์เสร็จฯ ให้ได้รับการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมสามัญศึกษาจึงถือเป็นโอกาสที่จะได้

สนองพระราชปณิธานด้วยการจัดสร้างสถานศึกษาเป็นอนุสรณ์สถาน ให้อนุชนรุ่นหลังได้รำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ท่านสืบไป จำนวน 12 โรงเรียนในทุกเขตการศึกษา

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดให้มีโครงการสนองพระราชดำริ จำนวน 43 โรงเรียน

สำหรับกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาที่จัดเป็นโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ จำแนกเป็น กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาตามพระราชดำริ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี และกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการด้วยรักและห่วงใย

กลุ่มที่ 1 โรงเรียนประถมศึกษาตามพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานเงินให้กระทรวงศึกษาธิการ สร้างโรงเรียนประชาบาลที่ถูกพายุโซนร้อน “แฮเรียต” พัดพังเมื่อวันที่ 25-26 ตุลาคม 2505 จำนวน 12 โรงเรียน และได้พระราชทานชื่อว่า “โรงเรียนราชประชานุเคราะห์” ต่อมาได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้สร้างเพิ่มขึ้นอีก มีจำนวน 19 โรงเรียน คือ

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ซึ่งได้มีพระราชดำริให้จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร จำนวน 111 โรง ระยะที่ 2 พ.ศ. 2540-2544 โดยมีโครงการตามพระราชดำริ 8 โครงการ คือ โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โครงการควบคุมโรคขาดสารไอโอดีน โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยแม่และเด็กในถิ่นทุรกันดาร โครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา โครงการนักเรียนในพระราชานุเคราะห์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการฝึกอาชีพ โครงการส่งเสริมสหกรณ์ และโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการด้วยรักและห่วงใย ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

สืบเนื่องจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยเด็กนักเรียนในระดับประถมศึกษา ที่อยู่ในพื้นที่แห้งแล้งกันดารเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีพระราชประสงค์ให้เด็กที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน ได้มีอาหารรับประทานอย่างเพียงพอ และมีคุณค่าทางโภชนาการ พระองค์ได้พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กเหล่านี้ จึงเกิดโครงการด้วยรักและห่วงใยขึ้นเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2529 ที่อำเภอเซกา จังหวัดหนองคาย ดำเนินการจัดกิจกรรม โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน และโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆของนักเรียน ปัจจุบันมีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในโครงการนี้ ทั้งหมด จำนวน 82 โรงเรียน

กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมการศึกษานอกโรงเรียนได้ดำเนินงานตามโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 9 โครงการ

โครงการขยายวิทยาลัยในวังชาย ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม โครงการฝึกอบรมเยาวชนเกษตรตามโครงการพัฒนาพื้นที่ วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการส่งเสริมการศึกษาโรงเรียนจรรยาอิสลาม (ปอเนาะ) บ้านศาลาใหม่ อ.ตากใบ จ.นราธิวาส โครงการจัดการ

เรียนการสอนเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร บ้านเหมืองเต่าดำ อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี โครงการพัฒนาชุมชนชาวไทยภูเขา บ้านน้ำแคะ อ.บ่อเกลือ จ.น่าน โครงการจัดการศึกษาสำหรับชาวไทยภูเขา พื้นที่อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ โครงการส่งเสริมอาชีพบ้านกุดหว้า อ.หนองสองห้อง จ.ขอนแก่น โครงการส่งเสริมอาชีพแก่คนพิการบ้านสงแดง อ.นาโพธิ์ จ.บุรีรัมย์ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่มีคนพิการมาแต่กำเนิดจำนวนมาก ประมาณ 200 คน และโครงการตามพระราชดำริศูนย์ฝึกอาชีพบ้านอีกุด อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

ดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 9 โครงการ ได้แก่ การสนับสนุนการปฏิบัติงานในศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เขาหินซ้อน จ.ฉะเชิงเทรา และที่ห้วยทราย จ.เพชรบุรี จัดตั้งศูนย์สาธิตและขยายพันธุ์ไม้ผล ตามพระราชดำริ บริเวณปราสาทหนองหงส์ ท้ายเขื่อนลำนางรอง ตำบลโนนดินแดง อำเภอละหานทราย จ.บุรีรัมย์ การสนับสนุนงานศิลปาชีพ โดยจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการวิชาชีพเกษตรกรรม บางไทร จ.อยุธยา

ร่วมสนับสนุนโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็กอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โครงการฝึกอบรมเยาวชนเกษตร ตามโครงการพัฒนาพื้นที่วัดญานสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี โครงการหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา นครศรีธรรมราช โครงการทับทิมสยาม โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.มุกดาหาร และโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำแม่อาวอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ.ลำพูน

สำหรับการศึกษาพัฒนาสืบสานงานโครงการส่วนพระองค์ มี โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช เพื่อศึกษาพัฒนาอนุรักษ์พืชพรรณไม้ผล ไม้ยืนต้นที่อยู่ในพื้นที่ โครงการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช ตามที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้ทรงมีพระราชดำริ โครงการหวาย กรมอาชีวศึกษา ขยายผลในการศึกษาของนักศึกษาไปสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง

โรงเรียนนำร่องประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนี้ ยังมีโรงเรียนนำร่องประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดศธ. 82 แห่ง จำแนกเป็นสังกัดสพฐ. ๓๘ แห่ง สังกัด กศน. ๒๐ แห่ง สังกัดสอศ.๒๔ แห่ง สังกัด กทม. 2 แห่ง สังกัด อปท. 1 แห่ง รวม ๘๕ แห่งทดลองใช้ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นจุดเด่นในการดำเนินงาน หลากหลายโครงการที่กำลังดำเนินการอย่างจริงจัง อาทิ

โครงการบูรณาการการเรียนรู้สู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน ที่บูรณาการการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทยและเน้นเป็นต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับโรงเรียนของเทศบาลเพื่อเผยแพร่สู่องค์กร การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ โครงการกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน ส่งเสริมแนวคิดสหกรณ์ให้เกิดขึ้นในโรงเรียนให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติจริง

โครงการเกษตรครบวงจร เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวัน โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่สนองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะมุ่งเน้นการสร้างความมั่นคงในระดับชุมชนให้พึ่งตนเองได้โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานความรู้วิทยาการเข้าสู่ชุมชนในโรงเรียนจำนวน ๒๑ แห่ง ๒๖ หมู่บ้าน

www.sobkrod.com

โครงการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิตไทย รวมไปถึงการใช้ชีวิตหรือที่เรียกว่าวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีต ปัจจุบันทั้งในเขตชุมชนเมืองและชนบท โครงการพัฒนางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสืบสานงานพระราชดำริ เผยแพร่ความรู้จัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชน

โครงการสืบสานวิถีชีวิตสู่เศรษฐกิจพอเพียงลุ่มน้ำประแส เพื่อพลิกฟื้นลุ่มน้ำประแสให้กลับมามีสภาพที่อุดมสมบูรณ์ โดยชุมชน จะได้ใช้ประโยชน์จากแม่น้ำได้ต่อไป และจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้อาชีพในชุมชนลุ่มน้ำประแส

โครงการธนาคารโรงเรียน ที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้การจัดทำบัญชี รายรับ รายจ่าย และเพื่อการรู้จักออมทรัพย์ ตามแนวพระราชดำริ ฯลฯ โครงการในพระราชดำริเลี้ยงไก่แจ้ต้านภัยยาเสพติด และการทำนาสาธิต

โครงการพัฒนาครู- บุคลากร และนักเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ แบบบูรณาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทุกอย่างพอเพียง คิดแล้วทำร่วมกัน สู่ครอบครัวและสังคมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการนักสืบสายน้ำ โครงการโต๊ะเรียนเพื่อน้อง โครงการผักสวนครัวรั้วกินได้ โครงการกล้วย..กล้วย..กล้วย โครงการคลินิกวิชาการ โครงการสร้างผู้ประกอบการร้านซ่อมจักรยานยนต์ให้กับนักเรียน นักศึกษา ให้สามารถประกอบอาชีพอิสระของตนในท้องถิ่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียงให้บันทึกอนุทินชีวินวิวัฒน์ คล้ายๆไดอารี่ที่จะโน้ตไว้บันทึกไว้เป็นสัตยาบันเป็นธรรมนูญของตัวเอง บันทึกประจำวันที่นำหลักธรรมทางพุทธศาสนา มาเป็นแกนหลักในการสอนให้นักเรียนรู้จักตัวเองมากขึ้น

โครงการปุ๋ยชีวภาพจากเศษวัสดุและจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการหาราได้ระหว่างเรียน โครงการชีววิถี โครงการอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ในโรงเรียนเครือข่ายการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ

โครงการวิถีเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกษตรอินทรีย์ งานไม้ประดับตกแต่งบูรณาการวิชาชีพเน้นให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักสู่การปฏิบัติ พัฒนาครู- บุคลากรเป็นแบบอย่างโดยยึดหลักความพอเพียงแบบยั่งยืน

โครงการสร้างผู้ประกอบการร้านซ่อมจักรยานยนต์ให้กับนักเรียน นักศึกษา ให้สามารถประกอบอาชีพอิสระของตนในท้องถิ่น

โครงการปุ๋ยชีวภาพจากเศษวัสดุและจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพ โครงการหาราได้ระหว่างเรียน โครงการชีววิถี โครงการอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ในโรงเรียนเครือข่าย และ สถานศึกษาดีเด่น “ร่วมใจสู้ภัยเศรษฐกิจ” การบูรณาการวิชาชีพสู่การปฏิบัติ การบริการชุมชน

บ้านครูอ้อ.com

3. วิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์

ก. แนวคิดสาระสำคัญของวิสัยทัศน์ (Vision)

1. ความหมายวิสัยทัศน์

วิสัยทัศน์ (VISION) หมายถึง การมองภาพอนาคตของผู้นำและสมาชิกในองค์กร และกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน แล้วมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่ต้องการจุดหมายปลายทางที่ต้องการ จุดหมายปลายทางต้องชัดเจน ท้าทาย มีพลังและมีความเป็นไปได้

สมมุติว่า V คือ วิสัยทัศน์ (VISION)

I คือ ภาพฝันในอนาคต (IMAGE) และ

A คือ การกระทำ (ACTION)

สามารถเขียนเป็นสมการได้ว่า **V = I + A**

2. ความสำคัญของวิสัยทัศน์

1. ช่วยกำหนดทิศทางที่จะดำเนินชีวิตหรือกิจกรรมองค์กร โดยมีจุดหมายปลายทางที่ชัดเจน

2. ช่วยให้สมาชิกทุกคนรู้ว่า แต่ละคนมีความสำคัญต่อการมุ่งไปสู่จุดหมายปลายทาง และรู้ว่าจะทำอะไร (What) ทำไมต้องงทำ (Why) ทำอย่างไร (How) และทำเมื่อใด (When)

3. ช่วยกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนมีความรู้สึกน่าสนใจ มีความผูกพัน มุ่งมั่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ท้าท้าย เกิดความหมายในชีวิตการทำงาน มีการทำงานและมีชีวิตอยู่อย่างมีเป้าหมายด้วยความภูมิใจ และทุ่มเทเพื่อคุณภาพของผลงานที่ปฏิบัติ

4. ช่วยกำหนดมาตรฐานของชีวิต องค์กร และสังคมที่แสดงถึงการมีชีวิตที่มีคุณภาพ องค์กรที่มีคุณภาพ และสังคมที่เจริญก้าวหน้ามีความเป็นเลิศในทุกด้าน

3. ระดับของวิสัยทัศน์

ระดับวิสัยทัศน์ แบ่งได้ 3 ระดับดังนี้

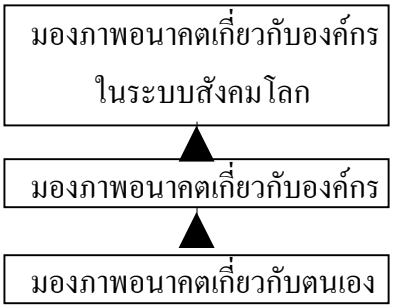

บ้านสอบครู บวร sobkroo.com

4. ลักษณะของวิสัยทัศน์ (VISION) ที่ดี

ลักษณะของวิสัยทัศน์(VISION)ที่ดี ควรมีลักษณะ ดังนี้

1. มีมุมมองแห่งอนาคต (FUTURE PERSPECTIVE) สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม และค่านิยมขององค์กร รวมทั้งวัตถุประสงค์และภารกิจขององค์กรนั้น ๆ

2. ริเริ่มโดยผู้นำและสมาชิกมีส่วนร่วมคิดและให้การสนับสนุน (Share and Supported) มีความน่าเชื่อถือ ทุกคนเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม การมีส่วนร่วมของสมาชิกจะก่อให้เกิดความผูกพัน (Commitment) ร่วมกัน และทุกคนพร้อมที่จะให้การสนับสนุน

3. มีสาระครบถ้วนและชัดเจน (Comprehensive & Clear) สะท้อนให้เห็นถึงจุดหมายปลายทางและทิศทางที่จะก้าวไปในอนาคตที่ทุกคนเข้าใจง่าย สามารถทำให้สำเร็จได้ตรงตามเป้าหมาย สาระต่างๆ จะช่วยกระตุ้น ท้าทายความสามารถและความรู้สึกนึกคิดของบุคลากรที่จะปฏิบัติงาน

4. ให้ความฝันและพลังดลใจ (Positive & Inspiring) ท้าท้าย ทะเยอทะยาน สามารถปลุกเร้าและสร้างความคาดหวังที่เป็นสิ่งพึงปรารถนาที่มองเห็นได้ นั่นคือ มีเส้นทางที่ท้าท้ายความสามารถ

5. มีแผนปฏิบัติที่แสดงให้เห็นวิธีการที่มุ่งสู่จุดหมายชัดเจน และเมื่อปฏิบัติตามแล้วจะให้ผลคุ้มค่าในอนาคต ทั้งในด้านบุคคลและองค์กร ทั้งนี้ จะต้องมีความสอดคล้องกับจุดหมายปลายทางที่กำหนดเป็นวิสัยทัศน์

5. องค์ประกอบที่ดีของวิสัยทัศน์

- สิ่งที่ฝัน - เกี่ยวกับเรื่องอนาคต - เป็นเครื่องบอกทิศทางไปสู่จุดหมายที่ต้องการอย่างมีพลัง
- มีเป้าหมายที่เป็นไปได้ - มีพลัง ท้าท้าย เร่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่สร้างสรรค์
- กระชับ ชัดเจน ทุกคนเข้าใจตรงกันบอกทั้งเส้นทาง และเป้าหมาย

6. กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์

กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ เป็นขั้นตอนการสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความหมายและให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการสร้างวิสัยทัศน์ในองค์การรวมถึงการมีเจตคติที่ดีของสมาชิกที่มีต่อองค์กร

2. ขั้นดำเนินการสร้างวิสัยทัศน์ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เช่น วัตถุประสงค์ ภารกิจหน่วยงาน ความคาดหวังและความต้องการของสมาชิก ผู้รับบริการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2.2 วิเคราะห์สถานภาพปัจจุบันของหน่วยงานเพื่อให้ผู้บริหารเข้าใจและตระหนักในสถานภาพปัจจุบันและศักยภาพของหน่วยงาน

2.3 กลุ่มผู้บริหารเสนอมุมมองแห่งอนาคต เป็นลักษณะของการสร้างฝันของผู้บริหารแต่ละคน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

(Create Individuals Dream) จะได้มุมมองที่หลากหลายและครอบคลุม

2.4 นำมุมมองของผู้บริหารแต่ละคนมารวมและเชื่อมโยงกัน (Share and Relate the Dreams) เพื่อให้มุมมองของแต่ละคนมาเชื่อมโยงกัน แล้วเรียงลำดับความสำคัญ

2.5 คัดเลือกและตัดสินใจอนาคตของหน่วยงานที่เป็นความฝันของทุกคน

2.6 ขัดเกลาสำนวนให้สื่อความหมายชัดเจน ปลุกเร้า ท้าท้าย สร้างพลังดลใจ มีสาระครอบคลุมองค์ประกอบของวิสัยทัศน์

3. ขั้นนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ เมื่อกำหนดวิสัยทัศน์ตามขั้นตอนการสร้างวิสัยทัศน์แล้วจะได้วิสัยทัศน์ของหน่วยงาน และเมื่อคณะกรรมการบริหารแล้ว ควรสื่อสารให้สมาชิกทุกคนได้รับทราบและเข้าใจตรงกัน กำหนดแผนงานและโครงการให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และนำแผน/โครงการไปปฏิบัติ

4. ขั้นประเมินวิสัยทัศน์ การประเมินวิสัยทัศน์ทำให้ทราบว่าวิสัยทัศน์นั้น มีพลังและมีประสิทธิภาพเพียงใด โดยพิจารณาจากผลการดำเนินงานตามแผน และโครงการว่ามีความก้าวหน้าที่มุ่งไปสู่วิสัยทัศน์เพียงใด ควรปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์อย่างไร

7. การนำวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติ

การนำวิสัยทัศน์(ภาพอนาคต)ไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมควรมีดังนี้

1. นโยบายและแผนงานที่ชัดเจน เป็นไปอย่างมีระบบและประสานประโยชน์ตามนโยบายและแผนอย่างจริงจัง

2. การปรับเปลี่ยนผู้บริหารได้ง่าย เช่นเดียวกับภาคเอกชนในกรณีที่บริหารงานผิดพลาดหรือเป็นผู้ที่ขาดความก้าวหน้า

3. ใช้เครื่องมือเครื่องใช้เทคนิคการปรับปรุงงาน เช่นเดียวกับภาคเอกชนเพื่อทำงานให้รวดเร็วและลดขั้นตอนในการทำงาน

4. การพัฒนาเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีทัศนคติที่ดีต่อหน่วยงาน ตลอดจนการปรับทัศนคติข้าราชการ ให้เป็นผู้รับใช้ประชาชนมากกว่าเป็นผู้ปกครองหรือเป็นนาย และให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบงานและสังคม

5. การใช้เทคนิควิชาการบริหาร (Management Technique) มาช่วยในการบริหาร

6. การใช้ความรู้เฉพาะสาขา (Professional) เพื่อปฏิบัติงานให้ได้ผล

7. การใช้เทคนิคอื่น ๆ ประกอบการบริหารให้เป็นผลสำเร็จ

8. การให้ความรู้ ข่าวสาร ที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกแก่ผู้ที่อยู่ในสังคมเมืองในภูมิภาค ควร มีนโยบายในการกระจายอำนาจ ทั้งการกระจายงานและกระจายเงิน เพื่อพัฒนาระบบบริหารราชการ

9. การปรับองค์กร โครงสร้างและกำลังคนของหน่วยงานให้กระทัดรัดและคล่องตัวเหมาะสมกับภาระหน้าที่ขององค์กรและสภาพปัจจุบัน พึ่งเปิดโอกาสให้เอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารราชการ

10. การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สามารถปฏิบัติได้คล่องตัวและรวดเร็ว

บ้านหลังใหญ่ www.sobkrob.com

8. ตัวอย่างของวิสัยทัศน์ (Vision) หน่วยงานการศึกษา

1) วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เช่น

1.1 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนนางรองพิทยาคม สังกัด สพท.บุรีรัมย์ เขต 3

"โรงเรียนนางรองพิทยาคม ร่วมกับชุมชมมุ่งมั่นยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ คู่คุณธรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบทอดภูมิปัญญาไทย ส่งเสริมประชาธิปไตย มีพลามัยที่สมบูรณ์ เพิ่มพูนสุนทรีย์ เป็นคนดีของสังคม"

1.2 วิสัยทัศน์ของโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย สังกัด สพท.เชียงใหม่ เขต 1

"โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย เป็นสถานศึกษาที่มุ่งจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาของชาติ พัฒนาคุณธรรมอันพึงประสงค์ และส่งเสริมความเป็นเลิศทางวิชาการ"

2)วิสัยทัศน์ของหน่วยงานทางการศึกษา เช่น

2.1 วิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.)

"มุ่งมั่นพัฒนาระบบและมาตรฐานการบริหารงานบุคคลให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษา"

2.2 วิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

"สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นองค์กรหลักในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึง ตลอดชีวิต มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และจัดการองค์ความรู้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ"

2.3 วิสัยทัศน์ของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

"ภายในปี 2550 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะเป็นองค์กรที่เชี่ยวชาญด้านการพัฒนานโยบายและแผนการศึกษาของชาติ ที่บูรณาการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬากับการศึกษา เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้"

3) วิสัยทัศน์ของเขตพื้นที่การศึกษา เช่น

3.1วิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3

"สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 เป็นองค์กรหลักในการจัด ส่งเสริม สนับสนุน และประสานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ทั่วถึง เสมอภาค มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ"

3.2 วิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1

" สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำในการประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพด้วยเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ควบคู่กับภูมิปัญญาไทย ภายใต้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี"

บ้านสอบ.คลิ๊ก.เพื่อน www.sobkroo.com

ข. การวางแผนกลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการศึกษา

1. องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนกลยุทธ์

การวางแผนกลยุทธ์ หรือ Strategic Planning นั้นเป็นสิ่งที่ใช้กันแพร่หลายมากในกิจการด้านการทหาร ในด้านการศึกการสงคราม ในด้านการเมืองระหว่างประเทศ และโดยเฉพาะในการบริหารในวงการธุรกิจเอกชนนั้นประสบความสำเร็จสูงมาก ก้าวหน้าและเป็นที่กล่าวขวัญถึงกันมาก ปัจจุบันนี้การวางแผนแบบแผนกลยุทธ์ได้แพร่หลายเข้ามาในวงงานต่าง ๆ และวงงานของราชการมากขึ้น แต่คำที่นิยมใช้และที่ได้รับการยอมรับกันในวงราชการส่วนใหญ่นิยมเรียกว่า **แผนยุทธศาสตร์**

การวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้น เป็นการวางแผนที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ มีการกำหนดเป้าหมายระยะยาวที่แน่ชัด มีการวิเคราะห์อนาคตและคิดเชิงการแข่งขันที่ต้องการระบบการทำงานที่มีความสามารถในการปรับตัวสูง สำหรับการทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ต้องการระบบการทำงานที่คล่องตัว ต้องการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสูงในการนำสู่เป้าหมายในอนาคต สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตเพื่อความอยู่รอด (Survive) และความก้าวหน้า (Growth) ขององค์การ ของหน่วยงาน หรือของธุรกิจของตนในอนาคต

การวางแผนกลยุทธ์หรือการวางแผนเชิงกลยุทธ์นี้มีส่วนเป็นอย่างมากต่อการสร้างความเป็นผู้นำ (Leadership) หรือในการสร้างภาพลักษณ์ (Image) ที่แสดงถึงจุดเด่นของหน่วยงาน ขององค์การหรือของธุรกิจในการวางแผนกลยุทธ์นั้น จะมีการกำหนดเป้าหมายรวมขององค์การ สำหรับการดำเนินในอนาคตที่เรียกว่า วิสัยทัศน์ มีการคิดในเชิงรุก มุ่งเอาดี เอาเด่น เอาก้าวหน้า ก้าวไกล มุ่งเอาชนะ เอาความยิ่งใหญ่ เน้นคุณภาพ เอาความเป็นเลิศ

มีถ้อยคำสำคัญที่จะได้พบเห็นที่มีการกล่าวถึงกันมาก ในแวดวงการบริหารจัดการและการวางแผนกลยุทธ์และที่มักจะได้ยินอยู่เสมอ ๆ เช่น

การมองการณ์ไกล มีวิสัยทัศน์

คิดกว้าง – มองไกล มองไปข้างหน้า

วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมในอนาคต

รู้จุดแข็ง – จุดอ่อนและสถานการณ์ขององค์การ

รู้จักเลือก แล้วมุ่งความพยายามสู่โอกาสนั้น

สร้างวิสัยทัศน์

กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์รวมขององค์การอย่างชัดเจน

ไม่ติดยึดกับปัญหาเฉพาะหน้าหรือปัญหาในระบบปัจจุบัน

ปรับระบบและการทำงานปัจจุบันให้รับกับการดำเนินงานสู่จุดที่ต้องการในอนาคต

การวิเคราะห์จุดอ่อน – จุดแข็งในวงการธุรกิจนั้นเป็นที่รู้กันว่า การวางแผนกลยุทธ์หรือ Strategic Planning นั้นมีบทบาทชัดเจนมากตั้งแต่บริษัท General Electric เริ่มนำมาใช้ในระบบการจัดการธุรกิจในช่วง

ทศวรรษที่ 1960ซึ่งเป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่า การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยหรือสภาวะแวดล้อมมากมีผลกระทบอย่างสูงต่อความอยู่รอดและความก้าวหน้าขององค์การมาก ว่าองค์ประกอบภายในขององค์การซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถควบคุมได้ง่ายกว่าผู้ที่อยู่วงการวางแผนกลยุทธ์ทุกคนจะรู้จัก Strategic Business Unit หรือ SBU และรู้จักบทบาทของหน่วยงานที่เป็น หน่วยระดับดาว (Stars) หน่วยแม่วัว (Cash Cows) หน่วยที่ เป็นสุนัข (Dogs) กับหน่วยงานที่อยู่ในระดับน่าสงสัย (Question Marks) ต้องเฝ้าสังเกตและ พวกนักพัฒนากลยุทธ์ส่วนใหญ่จะรู้จัก SWOT Analysis กับ SWOT Matrices ที่ใช้ในการสร้างทางเลือกกลยุทธ์ (Alternatives) ที่มุ่งหา S สูง – O สูง, S สูง – T ต่ำ, W ต่ำ – O สูง และ W ต่ำ – T ต่ำ ว่าคืออะไรต้องพิจารณาอะไรเป็นหลัก

การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของเอกชนหรือในส่วนของรัฐก็ตามนั้น จะเน้นความสามารถในการคาดคะเนสภาพในอนาคต การคิดไปในอนาคต เพื่อจะได้กำหนดหนทางหรือกลยุทธ์การทำงานในอนาคตของหน่วยงาน สู่จุดหมายที่ต้องการ เพื่อเตรียมเผชิญ กับการแข่งขันหรือเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เน้นถึงความสามารถในการปรับตัวขององค์การ เพื่อนำองค์การไปสู่จุดหมายที่ต้องการ

2. ความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์

1. การวางแผนกลยุทธ์เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม เพราะการวางแผนกลยุทธ์ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์บริบทและสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานเป็นประเด็นสำคัญ

2. การวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานภาครัฐในทุกระดับ มีความเป็นตัวเองมากขึ้น รับผิดชอบต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของตนเองมากขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนกลยุทธ์เป็นการวางแผนขององค์การ โดยองค์การและเพื่อองค์การไม่ใช่เป็นการวางแผนที่ต้องกระทำตามที่หน่วยเหนือสั่งการ

3. การวางแผนกลยุทธ์ เป็นรูปแบบการวางแผนที่สอดรับกับการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นกระแสหลักในการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน และสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนได้เตรียมออกระเบียบกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐทุกระดับมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ใช้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนางานสู่มิติใหม่ของการปฏิรูประบบราชการ

4. การวางแผนกลยุทธ์ เป็นเงื่อนไขหนึ่งของการจัดทำระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting) ซึ่งสำนักงานงบประมาณกำหนดให้ส่วนราชการและหน่วยงานในสังกัดจัดทำก่อนที่จะกระจายอำนาจด้านงบประมาณโดยการจัดสรรงบประมาณเป็นเงินก้อนลงไปให้หน่วยงาน

5. การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวางแผนที่ให้ความสำคัญต่อการกำหนด “กลยุทธ์” ที่ได้มาจากการคิดวิเคราะห์แบบใหม่ ๆ ที่ไม่ผูกติดอยู่กับปัญหาเก่าในอดีตไม่เอาข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร และงบประมาณมาเป็นข้ออ้าง ดังนั้น การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนแบบท้าทายความสามารถ เป็น

รูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้เกิดการริเริ่มสร้างสรรค์ทางเลือกใหม่ได้ด้วยตนเอง จึงเป็นการวางแผนพัฒนาที่ยั่งยืน

3. ข้อแตกต่างระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับการวางแผนทั่วไป

การวางแผนกลยุทธ์ เป็นการวางแผนเพื่อนำองค์การไปสู่ภาพลักษณ์ใหม่ก้าวสู่วิสัยทัศน์ที่ต้องการในอนาคต การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นการวางแผนในภาพรวมขององค์การ ทุกกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นเป็นปัจจัยที่ชี้อนาคตขององค์การนั้น

การวางแผนทั่วไป เป็นการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา การป้องกันปัญหา หรือการพัฒนาผลผลิตขององค์การ ดังนั้น การวางแผนทั่วไปจึงมีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อการให้ได้แนวทางในการดำเนินงานที่ทำให้งานโครงการขององค์การบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

โครงสร้างของแผนกลยุทธ์ การจัดทำแผนกลยุทธ์นั้น อาจจะสรุปเป็นขั้นตอนของการจัดทำแผนกลยุทธ์ในอีกแนวหนึ่ง เพื่อช่วยให้ขั้นตอนชัดเจนและเป็นทางเลือกในกระบวนการจัดทำแผน ภายหลังจากที่ได้ทราบถึงแนวคิดพื้นฐานขั้นต้นแล้วได้ว่าการวางแผนกลยุทธ์ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การวิเคราะห์ภารกิจหรือพันธะกิจ (Mission Analysis)
2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในอนาคต (Environmental Analysis)
3. การวิเคราะห์องค์การ (SWOT หรือ Situation Analysis)
4. การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision)
5. การค้นหาอุปสรรคและปัญหาในการดำเนินงาน (Obstacles)
6. การกำหนดกลยุทธ์ (Strategy Decision)
7. การกำหนดนโยบาย (Policy Decision)
8. การกำหนดกิจกรรม (Activity) สำคัญตามกลยุทธ์และนโยบาย
9. การจัดทำเป็นแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning)

การดำเนินการเพื่อให้ได้แผนกลยุทธ์ทั้ง 9 กระบวนการแล้วเราอาจจัดทำรูปเล่มแผนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 บทนำ

ส่วนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

ส่วนที่ 3 วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ นโยบาย เป้าหมาย มาตรการ

ส่วนที่ 4 รายละเอียดแผนงาน / โครงการ (อาจเขียนแยกเป็นรายยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้)

ส่วนที่ 5 แผนการควบคุม กำกับ ติดตาม

ส่วนที่ 6 ภาคผนวก

4. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร (SWOT Analysis)

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรทางการศึกษา เพื่อศึกษาแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยแนวโน้มการพัฒนาการศึกษาขององค์กรทางการศึกษาต้องมีความเป็นไปได้ในการพัฒนาตามเงื่อนไขข้อจำกัดและองค์ประกอบ

บ้านสอบศึกษา www.sobkroo.com

ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ซึ่งได้แก่ นโยบายในการจัดการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด รูปแบบการบริหารงานขององค์กรทางการศึกษาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่นการศึกษาความต้องการของชุมชน เป็นการสำรวจความต้องการขององค์กรชุมชนที่องค์กรทางการศึกษาตั้งอยู่ความต้องการของผู้ปกครองนักเรียนและความต้องการของชาวบ้านในชุมชนสรุปมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนการวิเคราะห์สภาพขององค์กรทางการศึกษาเพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาการศึกษา จะต้องวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยต่าง ๆ ด้วยเรียกว่า SWOT Analysis ซึ่งได้แก่

1. Strength - จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ
2. Weakness – จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ
3. Opportunity – โอกาสที่จะดำเนินการได้
4. Threat – อุปสรรคหรือปัจจัยที่คุกคามการดำเนินงานขององค์การ

การวิเคราะห์ SWOT อาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เป็นการทำ Situation Analysis เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์การ หรือหน่วยงานในปัจจุบัน เพื่อค้นหาจุดแข็ง จุดเด่น จุดด้อย หรือสิ่งที่อาจเป็นปัญหาสำคัญในการดำเนินงานสู่สภาพที่ต้องการในอนาคต การวิเคราะห์สภาพการณ์ (Situation Analysis) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน เพื่อให้รู้ตนเอง (รู้เรา) รู้จักสภาพแวดล้อม (รู้เขา) ชัดเจน และวิเคราะห์โอกาส – อุปสรรค เพื่อประโยชน์ในการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือเลือกกลยุทธ์ระดับองค์กรที่เหมาะสมต่อไปซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการทำ Strategic Decision การทำ Strategic Decision เป็นการตัดสินใจเลือกกลยุทธ์หรือวิธีดำเนินงานที่สำคัญที่เป็นหลักในการปฏิบัติไปสู่สภาพที่ต้องการในอนาคตขององค์การเพื่อการบรรลุ Vision หรือสภาพในอนาคตตามที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการเลือกโดยคำนึงถึงสภาพในอนาคต โดยคำนึงถึงจุดที่ต้องการโดยรู้สถานการณ์เห็นถึงโอกาสและรู้จุดดี จุดเด่นตลอดจนจุดอ่อนในการดำเนินงานไปสู่จุดหมายที่ต้องการขององค์การในอนาคต เป็นการค้นหากลยุทธ์โดยหลักการ มองกว้าง เห็นไกล รอบคอบ ตามหลักการกำหนดกลยุทธ์ในแบบต่าง ๆ เช่น กลยุทธ์ที่มุ่งหา S สูง – O สูง, S สูง – T ต่ำ, W ต่ำ – O สูง และ W ต่ำ – T ต่ำ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เพื่อความเจริญก้าวหน้า (Growth Strategy) กลยุทธ์แบบคงที่ (Stability Strategy) กลยุทธ์แบบตัดทอนป้องกัน (Retrenchment and Defense Strategy) กลยุทธ์การตั้งราคา – การขาย กลยุทธ์การแข่งขัน กลยุทธ์การเป็นผู้นำ กลยุทธ์ในการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์และบริการ กลยุทธ์การจำกัดขอบเขตปฏิบัติการ เป็นต้น

5. กำหนดวิสัยทัศน์ พันธะกิจ เป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ขององค์การ

วิสัยทัศน์ (Vision) คือ ภาพในอนาคตขององค์กรที่ผู้นำและสมาชิกทุกคนร่วมกันวาดฝันหรือจินตนาการขึ้น โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเป็นจริงในปัจจุบัน เชื่อมโยงวัตถุประสงค์ ภารกิจ ค่านิยม และความเชื่อเข้าด้วยกัน พรรณนาให้เห็นทิศทางขององค์การอย่างชัดเจน มีพลังท้าทาย ทะเยอทะยาน และมีความเป็นไปได้ เน้นถึงความมุ่งมั่นที่จะทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ หรือดีที่สุดให้กับลูกค้าและสังคม

วิสัยทัศน์จะเกี่ยวกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางธุรกิจ เป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการอยู่รอดทางธุรกิจ ซึ่งจะกล่าวถึงอีกครั้งในเรื่องยุทธศาสตร์ขององค์การ

6. ทำไมองค์กรต้องมีวิสัยทัศน์

1. วิสัยทัศน์สร้างพลังให้กับองค์กร การจะทำให้องค์กรมีการรวมพลังมุ่งไปในทิศทางเดี่ยวกันได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ภาวะผู้นำที่จะนำคนทั้งองค์กรได้และวิสัยทัศน์ของหน่วยงานหรือองค์กร

2. วิสัยทัศน์ทำให้ได้เปรียบในแข่งขัน ในโลกของการแข่งขันผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ย่อมได้เปรียบเสมอ เพราะสามารถคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้และวิสัยทัศน์ทำให้เกิดความทะเยอทะยานหาญกล้าที่จะเป็นหนึ่ง

วิสัยทัศน์ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง วิสัยทัศน์อาจจะเขียนในรูปของร้อยแก้วแบบใดก็ได้ แต่ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการคือ

1. ท่านต้องการทำอะไรให้สำเร็จ (ภารกิจ)
2. ทำไมท่านจึงต้องการทำให้สำเร็จ (วัตถุประสงค์)
3. ท่านคาดหวังผล (Results) เช่นไร

กระบวนการกำหนดวิสัยทัศน์นั้นทำได้หลายรูปแบบ แต่สิ่งที่ต้องมีเหมือนกันก็คือ วิสัยทัศน์กำหนดขึ้นโดยคณะผู้นำขององค์กรซึ่งกำหนดร่วมกันโดยการประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นวิสัยทัศน์ต้องมีความชัดเจน ความยาวเหมาะสมกับโครงสร้าง ขนาด และลักษณะขององค์กร บอกได้ว่าองค์กรจะเป็นอย่างไร และทำอะไรในอนาคต รวมทั้งระบุความเชื่อที่เป็นพื้นฐานนำไปสู่วิสัยทัศน์นั้น วิสัยทัศน์ของแต่ละองค์กรควรมีเอกลักษณ์พิเศษเฉพาะตัว เพื่อจำแนกให้ความแตกต่างจากองค์กรอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้วิสัยทัศน์ของแต่ละหน่วยงานย่อยในองค์กรจะต้องสอดคล้องหรือสนับสนุนวิสัยทัศน์ขององค์กรด้วย

7. กระบวนการสร้างวิสัยทัศน์

1. การระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

ขั้นที่หนึ่ง ประชุมคณะทำงานออกแบบสร้างวิสัยทัศน์ให้แต่ละคนระบุเหตุการณ์ หรือการตัดสินใจในอดีต 4 – 8 อย่างที่เคยเกิดขึ้นกับองค์กร

ขั้นที่สอง ให้สมาชิกแต่ละคนเขียนวัตถุประสงค์ของเขาในการทำงานให้กับองค์กร โดยให้แสดงออกจากส่วนลึกของจิตใจและเพิ่มความหมายให้กับงานที่ทำ การเขียนวัตถุประสงค์อาจนำด้วยคำถาม

ขั้นที่สาม เป็นกิจกรรมกลุ่มให้จินตนาการว่าในอนาคตอีก 20 ปีข้างหน้า เมื่อวันนั้นมาถึงองค์กรควรจะประสบความสำเร็จในด้านใด มีชื่อเสียงด้านใด บรรลุวัตถุประสงค์ข้อใดบ้าง ยังบกพร่องด้านใดบ้าง

ขั้นที่สี่ กลุ่มอธิบายว่าลักษณะขององค์กรที่คาดหวังเป็นอย่างไร และสะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ขององค์กรเพียงใด

ขั้นที่ห้า นำข้อคิดที่ได้ทั้งหมดมารวมเข้ากันเป็นข้อความที่ระบุวัตถุประสงค์

ขั้นที่หก พิจารณาว่าจะวัดหรือประเมินวัตถุประสงค์นั้นได้อย่างไร

2. การระบุภารกิจให้ชัดเจน (Mission) เป็นการพิจารณาว่าองค์กรของท่านควรจะทำอะไรที่พิเศษหรือยิ่งใหญ่ให้สังคม เมื่อเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันแล้ว พบว่าภารกิจองค์กรของท่านควรแตกต่างจากองค์กรเหล่านั้นอย่างไร ให้เขียนภารกิจลงไปให้ชัดเจน

ข้าราชการครู www.sobkroo.com

3. การวิเคราะห์องค์กร เนื่องจากวิสัยทัศน์ต้องอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริง จึงจำเป็นต้องวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กรเพื่อดูความเป็นไปได้ และดูว่าอะไรทำให้องค์กรของเราแตกต่างจากองค์การอื่นในวงการเกี่ยวกัน อะไรคือสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังจากเราขณะเดียวกันก็ให้วิเคราะห์สิ่งแวดล้อมขององค์กรด้วย

4. การสร้างวิสัยทัศน์ ย้อนกลับไปดูวัตถุประสงค์ (Purpose) และภารกิจ (Mission) ที่เขียนไว้แล้วนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์พิจารณาความเป็นไปได้จากการวิเคราะห์องค์กร แล้วปรับแก้ไขอีกครั้ง จากนั้นทดสอบประสิทธิผลของวิสัยทัศน์ที่เขียนโดยตอบคำถามให้ได้ว่าวิสัยทัศน์นั้นเป็นที่เข้าใจของคนในองค์กรหรือวงการเดียวกันหรือไม่ เราได้ดูความเป็นไปได้ของวิสัยทัศน์แล้วหรือยัง เป็นที่ชัดเจนหรือไม่ว่าเมื่อบรรลุตามวิสัยทัศน์แล้วจะเกิดผลอะไรขึ้นกับองค์กร การเขียนวิสัยทัศน์ต้อง สั้น ง่าย ให้พลัง ซึ่งรองศาสตราจารย์ ดร.อุทัย บุญประเสริฐ คณะคุรุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวถึงการกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ดังนี้

การกำหนดวิสัยทัศน์: จุดสุดท้ายของการวางแผนที่ชัดเจนในการวางแผนจะมีการกำหนดจุดสุดท้ายไว้เป็นลำดับขั้นดังนี้

ระดับอุดมคติ: ปรัชญา / ปณิธาน (Philosophy / Will)

ภารกิจของหน่วยงาน / องค์การ (Mission)

จุดมุ่งหมาย (Goal)

วัตถุประสงค์ (Objective)

เป้าหมาย (Target)

การวางแผนระยะยาวมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากระยะ 5 ปีที่ผ่านมาไม่เพียงพอ เพราะสภาพการณ์หลายอย่างมีความยืดยาวมาก โดยกำหนดเป็นจุดยุทธศาสตร์แทน โดยยกตัวอย่างของอังกฤษ รัสเซีย และอเมริกาในการแผ่ขยายอาณาเขตด้วยการกำหนดยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อันเป็นการกำหนดการทำงานในด้านพลเรือนจะกำหนดเวลาเฉลี่ยประมาณ 15 ปี วิสัยทัศน์หมายถึงภาพที่เห็นกว้างมองได้ไกลแต่ต้องชัดเจน และมีระยะเวลากำหนดที่แน่นอนเช่น การกำหนดภารกิจการลงดวงจันทร์ของอเมริกาที่กำหนดไว้ภายใน 9 ปี ในช่วงประธานาธิบดีเคนเนดี้ การกำหนดจุดยุทธศาสตร์เมื่อนำมาใช้กับพลเรือนจะเป็นสิ่งที่ใช้ในภาคภาษาอังกฤษว่า Vision ผนวกกับความรู้เรื่อง Futurism (อนาคตนิยม) ซึ่งใช้วิชาสถิติมาคำนวณภาพอนาคตโดยเชื่อว่า สิ่งที่กำหนดในอนาคตคือสิ่งที่กำหนดในปัจจุบัน และใช้แผนเป็นเครื่องมือในการกำหนดอนาคตซึ่งภาคธุรกิจเอกชนเป็นผู้นำมาใช้ก่อน โดยพบว่าสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตจะเกิดจากเงื่อนไขข้างหน้าที่ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการคือ

1. การวิเคราะห์ภารกิจของหน่วยงาน (Mission Analysis) ภารกิจคืออะไร อยู่ที่ไหน จะทำกิจกรรมพิเศษอะไร

2. การวิเคราะห์สถานการณ์ในอนาคต ซึ่งมีวิธีการคิดเสมือนกับการปล่อยคลื่นเรดาร์ เพื่อสแกนภาพอนาคตและพบว่า ฐานหลักของการเปลี่ยนแปลงคือ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยสิ่งที่ตามมาคือวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่เป็นตัวเร่งในการเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นผลให้วิถีชีวิต

และแบบแผนการดำเนินชีวิตได้เปลี่ยนแปลงไปด้วย ซึ่งต้องมีการวิเคราะห์ภาพที่เกิดขึ้นต่าง ๆ ตามไปด้วย และยกตัวอย่างของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในวิถีชีวิต เช่น การกำหนดแนวคิด Modernized School ของคลินตันและอัลเกอร์

3. วิเคราะห์สภาพองค์กร จะทำให้ทราบจุดอ่อน / จุดแข็ง / โอกาสและอุปสรรคในการพัฒนาขององค์การในอนาคตทุกสิ่งในโลกเปลี่ยนแปลงเร็วมาก ทำให้ต้องเร่งวิเคราะห์ในประเด็นนี้ด้วย ดังนั้น การมององค์การให้ลึกซึ้ง มองกว้าง มองไกล และนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ที่เป็นภาพกว้างที่เป็นไปได้และมีความเป็นไปได้สูง การเขียนวิสัยทัศน์ที่ต้อง สั้น ชัดเจน เข้าใจง่าย หมายความว่า เป็นการเขียนภาพอนาคตที่ต้องการจะต้องสั้นจะดีที่สุด แต่ถ้าเขียนแบบยาวจะต้องกระทัดแต่แสดงภาพอนาคตที่ต้องการได้ ลักษณะของวิสัยทัศน์จะต้องคำนึงถึงภารกิจและหน่วยงานที่รับผิดชอบ ความเตะตาประชาชนและสามารถปลุก-ระดมเจ้าหน้าที่ให้เกิดความคิดความฝัน แรงจูงใจที่ดี และร่วมกันทำงาน จุดที่ต่อมาจากการกำหนดวิสัยทัศน์ คือ กลยุทธ์ในการทำงาน ซึ่งหากนำเอาผลของ SWOT มาขยายจะได้ว่า

S จุดที่จะต้องทำ

W จุดที่ต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับปรุง

O จุดที่จะนำมาใช้ประโยชน์ หรือจุดเปิดสู่การปฏิบัติใหม่ ๆ

T จุดที่จะหลีกเลี่ยงในการปฏิบัติ หรือปรับให้เป็นโอกาส

ดังนั้น วิสัยทัศน์ โดยปกติแล้วจะเป็นตัวบอกความคาดหวังในอนาคตระยะ 10 – 15 ปีข้างหน้า วิสัยทัศน์จึงต้อง 1) แสดงจุดมุ่งหมายในระยะยาวที่ค่อนข้างแน่นอน (ระยะกลางเป็นหลักกลยุทธ์ ระยะยาวเป็นหลักยุทธศาสตร์) 2) มีเจตนารมณ์ (สิ่งที่ต้องการให้เกิด) ที่ชัดเจนและ 3) จำได้ง่าย เพราะจะทำให้บุคลากรจำได้และนำไปใช้ในทางปฏิบัติ สรุปได้แก่

ลักษณะของวิสัยทัศน์: จูงใจ ระดมความคิด ระดมพลังใจ ปลุกเร้า

การเขียนวิสัยทัศน์: สั้น ง่าย ให้พลัง

ปัจจุบัน การคิดต้องใช้วิถีการคิดในลักษณะ Lateral Thinking อันเป็นการคิดนอกแบบที่แตกต่างไปจากเดิมหรือเป็นการคิดในลักษณะที่สร้างสรรค์แตกต่างไปจากเดิม แต่มีความเป็นไปได้ซึ่งต้องอาศัยประสบการณ์ การสะสมประสบการณ์ การใฝ่รู้ใฝ่เรียน โดยอาศัยเทคนิคการระดมความคิดและเลือกใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับสภาพขององค์การและเน้นที่ Creative Thinking

การเขียนวิสัยทัศน์ควรจะทำเป็น 15 ปี และทอนลงมาทีละ 5 ปี เพื่อจัดเป็นแผนพัฒนาหรือแผนกลยุทธ์ในแต่ละช่วงที่มีความเป็นรูปธรรมในช่วง 5 ปีแรก และมีความชัดเจนในช่วง 5 ปีต่อมา และในช่วง 5 ปีสุดท้ายจะเป็นจุดมุ่งมั่นเป็นหลัก เป็นต้น

8. พันธกิจ (Mission)

พันธกิจมีคำที่ใช้แทนกันอยู่หลายคำ เช่น ภารกิจหรือปณิธาน พันธกิจคือจุดมุ่งหมายพื้นฐานที่แสดงเหตุผลหรืออธิบายว่าทำไมองค์กรจึงถือกำเนิดขึ้นมาหรือดำรงอยู่เป็นหลักการที่ใช้เป็นแนวทางในการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์

การวิเคราะห์ภารกิจหรือพันธกิจขององค์กร (Mission Analysis) เพื่อตรวจสอบว่างานหลักขององค์กรที่ทำอยู่ในปัจจุบันยังมีความเป็นอยู่หรือไม่ พันธกิจใดควรยกเลิก เพราเหตุใด พันธกิจใดควรดำรงอยู่เพราะเหตุใด และพันธกิจใดควรปรับเปลี่ยนใหม่หรือเพิ่มขึ้นใหม่เพราะเหตุใด บุคลากรในองค์กรต้องตระหนักว่าภารกิจใดคือภารกิจหลัก ภารกิจรอง ซึ่งบางหน่วยงานหลงบทบาทหน้าที่ไปทำภารกิจรองแทนภารกิจหลักก็จะทำให้องค์กรนั้นมีปัญหาในการทำงานได้ คำถามที่ควรใช้สำหรับพันธกิจขององค์กรมีดังนี้

1. เราควรอยู่ในธุรกิจอะไร
2. จุดประสงค์ที่แท้จริงของเราคืออะไร นอกจากการทำกำไรแล้ว องค์การของเรายังมีจุดมุ่งหมายอะไรอีก
3. เอกลักษณ์หรือจุดเด่นเฉพาะขององค์การของเราคืออะไร
4. กลุ่มลูกค้าหลักหรือผู้ใช้สินค้ากลุ่มสำคัญคือใครบ้าง
5. ผลิตภัณฑ์หรือบริการตัวเอกของเราในปัจจุบันคืออะไร และในอนาคตควรเป็นอะไร
6. ส่วนตลาดที่สำคัญทั้งในปัจจุบันและอนาคตคือส่วนไหนบ้าง
7. ขอบข่ายการจัดจำหน่ายและอาณาเขตตลาดกว้างและครอบคลุมแค่ไหนในปัจจุบันและในอนาคตจะเปลี่ยนไปอย่างไร
8. ธุรกิจของเราได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรจากที่เคยเป็นมาเมื่อ 3-5 ปีที่ผ่านมา
9. ในอนาคตข้างหน้า 3-5 ปี ธุรกิจของเราจะเปลี่ยนโฉมจากเดิมไปเป็นอะไรอย่างไร
10. ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่มุ่งหวังและต้องการมากที่สุดของเราคืออะไร และมีวิธีการวัดผลสำเร็จเหล่านั้นอย่างไร
11. มีประเด็นแง่คิดเกี่ยวกับปรัชญาทางธุรกิจอะไรบ้างที่มีความสำคัญต่ออนาคตขององค์การ เช่น เรื่องภาพพจน์ขององค์การ ความเป็นผู้นำในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน ในบรรดาผู้ร่วมวิชาชีพหรือชุมชน ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ความสามารถในการคิดค้นพัฒนา ขนาดการเสี่ยง คุณภาพ ประสิทธิภาพ ผลผลิต วิธีการจัดการ ฯลฯ
12. ควรต้องพิจารณาให้น้ำหนักความสำคัญต่อกลุ่มภายนอก เช่น ผู้ถือหุ้น ลูกค้า ชุมชน กลุ่มพนักงาน และอื่น ๆ ในเรื่องอะไรบ้างหรือไม่

เมื่อได้มีการถามคำถามแล้วนำมาร่วมกันปรึกษาและพิจารณาออกความเห็นกันแล้ว จากนั้นก็จะได้มีการมอบหมายให้มีสมาชิกคนใดคนหนึ่งหรือ 2-3 คน นำไปประมวลและเขียนขึ้นเป็นข้อความเพื่อนำมาพิจารณาอนุมัติอีกครั้ง

9. เป้าประสงค์

เป้าประสงค์ คือ สภาพความสำเร็จของการดำเนินงานในขั้นตอนสุดท้ายของแต่ละยุทธศาสตร์ การกำหนดอาจช่วงเวลาที่ต่างกัน 5 ปี 3 ปี หรือ 10 ปี แล้วแต่กรณี การกำหนดเป้าประสงค์ในระยะยาว (Long Term Objective) อาจกำหนดสภาพความสำเร็จของการดำเนินงานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในแต่ละปีได้ หรือ อาจเป็นเป้าประสงค์ลักษณะที่เป็นเป้าหมาย (Target)

เป้าประสงค์ขององค์กร กล่าวสั้น ๆ เป้าประสงค์ขององค์กร หมายถึง การระบุหรือบอกให้ทราบเกี่ยวกับสิ่งที่องค์การจะทำให้ได้ หรือสิ่งที่องค์กรต้องการจะเป็นสำหรับระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่อยู่ไกลออกไป เช่น อาจจะเป็น 3 ปีถึง 5 ปีก็ได้ เป้าประสงค์ที่กำหนดขึ้นมานี้ในทางปฏิบัติควรจะต้องสามารถวัดผลได้ตามสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าประสงค์ระยะสั้น ซึ่งเป็นเป้าประสงค์จากการดำเนินงานที่เป็นผลงานประจำปี หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า “Annual Operational” นั้นการระบุออกมาเป็นจำนวนตัวเลขที่ชัดเจนและวัดได้ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งที่จะช่วยให้การวางแผนมีคุณภาพสำหรับที่จะนำมาใช้บริหารงานในทางปฏิบัติ

แต่สำหรับเป้าประสงค์ระยะยาวนั้น โดยที่มีลักษณะเป็นการพิจารณาในทางกลยุทธ์ และมุ่งที่จะระบุให้เห็นถึงตำแหน่งฐานะที่ต้องการจะได้หรือต้องการจะเป็น มากกว่าการระบุถึงสิ่งที่จะทำให้เสร็จ การระบุเป้าประสงค์ระยะยาวจึงมีลักษณะเป็นการบรรยายความเป็นข้อความกะทัดรัด สั้น ๆ แต่ชัดเจน แต่ในเวลาเดียวกันขณะที่มีการจัดทำแผนดำเนินงานที่ทำควบคู่ตามกันมานั้นเอง การระบุเป้าประสงค์ออกเป็นเป้าหมายผลสำเร็จต่าง ๆ ที่แยกย่อยลงมาอย่างครบถ้วนและมีความชัดเจนในตัวเหล่านี้ ย่อมจะสามารถส่งผลสนับสนุนให้องค์กร โดยส่วนรวมประสบผลสำเร็จเป็นไปตามที่ตั้งไว้ได้ ตัวอย่างเช่น ในกรณีของกิจการที่ทำธุรกิจด้านการบริการนั้น เป้าประสงค์ระยะยาวอาจระบุไว้ว่า “ต้องการที่จะเป็นผู้นำในด้านการให้บริการในส่วนของตลาดที่กำลังแข่งขันกันตอบสนองอยู่” ดังนี้ การจะทำได้ย่อมจะต้องได้จากการสามารถทำสำเร็จในหลาย ๆ สิ่ง คือ มีชนิดของบริการที่ดีเยี่ยม มีคุณภาพการให้บริการที่ดีสามารถเจาะเข้าตลาดได้ตามที่ตั้งเป้าไว้ ตลอดจนการสามารถจัดหาทรัพยากรด้านต่าง ๆ เข้ามาใช้เพื่อดำเนินงานตามแผนงานด้านต่าง ๆ อย่างได้ผล รวมทั้งการระบุถึงการครอบคลุมกลุ่มลูกค้าและตลาดอย่างชัดเจนในแผนดำเนินงานทั้งหลายด้วย

ในทางปฏิบัติ การกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาวนั้น ขั้นตอนการจัดทำมักจะเริ่มจากการกำหนดจุด มุ่งหมาย การวิเคราะห์ทางกลยุทธ์ และการจัดวางกลยุทธ์ โดยภายใต้กระบวนการคิดและวิเคราะห์ทางกลยุทธ์ดังกล่าวนี้เอง การแยกแยะพิจารณาเป้าประสงค์ระยะยาวก็จะกระทำพร้อมกันไปแต่อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมีการกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาวออกมาจริงนั้น ๆ ในกระบวนการวางแผนและกระบวนการจัดทำแผน จะต้องมีการพิจารณาให้เห็นชัดเจนแยกกันระหว่างการวางแผนกลยุทธ์กับการวางแผนด้านดำเนินงาน ตัวอย่างเช่น กรณีของการต้องมีการเปลี่ยนแปลง “พลังผลักดัน” ขององค์กรนั้น นับว่าเป็นส่วนที่เกี่ยวข้อง ในทางกลยุทธ์โดยตรง แต่ในเวลาเดียวกัน ผลจากแผนกลยุทธ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงในพลังผลักดันที่สำคัญ ๆ นั้น อาจส่งผลทำให้ต้องมีการจัดหาพนักงานหรือกำลังคนเข้ามารองรับหรือสนับสนุนการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าวด้วย กรณีของการจัดเตรียมกำลังคนนี้เอง จะเป็นงานอีกด้านหนึ่งที่จัดอยู่ในด้านการดำเนินงาน ที่จะต้องทำในส่วนของการจัดทำแผนดำเนินงานตามความหมายที่กล่าวนี้เอง ย่อมชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์และการเกี่ยวข้องกันตลอดเวลาของการวางแผนกลยุทธ์กับ การวางแผนดำเนินงาน และแม้ว่าในความเป็นจริงนั้นการวางแผนดำเนินงานจะต้องมีการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านการดำเนินงานโดยละเอียดเป็นด้าน ๆ ไปก็ตาม แต่การพิจารณาทำแผนดำเนินงานนั้นก็ยังคงเป็นงานที่กระทำมาจากอีกด้านหนึ่งต่างหาก และเป็นการพิจารณาวางแผนด้านปฏิบัติที่เป็นการวางแผนเกี่ยวกับงานประจำที่กระทำแยกกัน

มาจากอีกทางหนึ่งของการวางแผนประจำปีหรือการวางแผนงบประมาณ แต่สำหรับการกำหนดเป้าประสงค์นั้น ขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ที่ต้องกระทำเป็นลำดับแรกก่อนสิ่งใดทั้งหมดก็คือ การพิจารณาถึงปัจจัย ต่าง ๆ ทางกลยุทธ์ที่สำคัญ ๆ ตามกลุ่มปัจจัยที่เป็นพลังผลักดันนั่นเอง

วิธีการกำหนดหรือเลือกเป้าประสงค์ขององค์กร การคัดเลือกหรือกำหนดเป้าประสงค์ขององค์กรนั้น มักจะทำโดยการประชุมพิจารณากันในคณะกรรมการวางแผน ซึ่งส่วนมากมัก จะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การร่วมพิจารณาถึงปัจจัยทางกลยุทธ์ทั้งหลาย ที่จะมีผลกระทบเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการพิจารณาเป้าประสงค์ระยะยาว ทั้งนี้โดยพยายามคัดเลือกจัดลำดับปัจจัยทางกลยุทธ์ที่มีความสำคัญมากเป็นพิเศษจำนวนหนึ่ง โดยพิจารณาจากปัจจัยที่มีความสำคัญมากเป็นพิเศษ และสำคัญรองลงมาเป็นลำดับ

2. พิจารณาลึกลงไปในแต่ละปัจจัยทางกลยุทธ์ เพื่อให้เห็นชัดว่าปัจจัยกลยุทธ์อันใดที่จะสามารถส่งผลกระทบหรือส่งผลต่อองค์กร ให้สามารถเคลื่อนตัวเข้าไปสู่จุดมุ่งหมายและสนับสนุนต่อกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ ผลกระทบหรือผลสำเร็จต่าง ๆ เหล่านี้ ควรจะต้องมีลักษณะขอบเขตกว้างและมองเห็นได้ค่อนข้างชัด

3. พิจารณาคัดเลือกและลงมติเห็นชอบร่วมกันเกี่ยวกับเป้าประสงค์ระยะยาวที่ต้องกำหนดขึ้น ทั้งนี้วิธีการอาจกระทำโดยการเขียนลงไปในแบบฟอร์ม ซึ่งอาจมีข้อความว่า “เพื่อให้ได้ผล (หรือบรรลุผล) ในผลสำเร็จ ภายในปี พ.ศ. ...”

ในการจัดทำเป้าประสงค์นี้ บางครั้งเป้าประสงค์ที่คัดเลือกมาอาจมีจำนวนค่อนข้างมาก และแต่ละข้อต่างก็มีความสำคัญต่ออนาคตขององค์กรทั้งสิ้น ในกรณีเช่นนี้ การพิจารณาตัดออกควรต้องมีการยึดถือตามแนวทางดังนี้ คือ เป้าประสงค์ที่มีความสำคัญจริง ๆ ควรจะมีจำนวนน้อย เหลือเฉพาะที่มีความสำคัญมากจริง ๆ และควรเป็นเป้าประสงค์ที่มีคุณค่ามากที่สุด ต่อการสนับสนุนองค์กรให้บรรลุผลในจุดมุ่งหมายและกลยุทธ์ที่ตั้งไว้มากที่สุด เป้าประสงค์ที่จะตกลงยอมรับกันนี้ควรได้มาจากการลงมติโดยทุกฝ่ายเห็นชอบตรงกัน นอกเหนือจากนั้น สำหรับเป้าประสงค์อื่นที่เหลือหรือได้เพิ่มเติมเข้ามานั้น หากเห็นว่ายังมีคุณค่าความสำคัญที่ควรพิจารณารับไว้ ในทางปฏิบัติก็ควรจะนำไปพิจารณากำหนดเป็นเป้าประสงค์ของฝ่าย แผนก หรือหน่วยงานย่อยที่อยู่ต่ำลงมาก็ได้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เป้าประสงค์ระยะยาวจะแตกต่างกัน กับการพยากรณ์

10. คุณลักษณะของเป้าประสงค์ระยะยาวที่ดี

ในสภาพทั่วไปนั้น การกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาว มักจะกระทำโดยการเริ่มต้นด้วยการร่างข้อความขึ้นมาก่อนว่าต้องการจะให้ได้อะไร หรือต้องการจะเป็นอะไร มากกว่าที่จะมาจากการคิดอย่างรอบคอบและมั่นใจว่าจะเป็นสิ่งที่สามารถจะทำให้สำเร็จลงได้จริงตามที่คาดคิด ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องมีการตรวจสอบข้อความแต่ละขั้นหรือทั้งหมดตามเกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. สามารถวัดได้หรือตรวจนับได้ ความหมายก็คือ เป้าประสงค์จะต้องเป็นสิ่งที่เมื่อมีการปฏิบัติหรือทำไปแล้ว ท่านหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายสามารถวัดหรือตรวจสอบได้ ตัวอย่างเช่น ข้อความเป้าประสงค์ที่ว่า “เป็นผู้นำในการตอบสนองตลาด” ก็ย่อมต้องวัดได้ด้วย “ส่วนแบ่งตลาด” (Market Share) หรือ

เกณฑ์การวัดอย่างใดอย่างหนึ่งที่คล้ายกัน พร้อมกันนั้นก็จะต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะการแข่งขันให้สามารถพิจารณาประกอบควบคู่พร้อมกันไปได้ด้วย

2. พิจารณาถึงความเป็นไปได้หรือโอกาสที่จะทำให้สำเร็จผลได้ ทั้งนี้ก็คือ การต้องพยายามหลีกเลี่ยงมิให้เป้าประสงค์กลายเป็นสิ่งที่สุดเอื้อม หรือเป็นไปไม่ได้นั่นเอง การพิจารณาจึงต้องดูให้เห็นชัดว่า ความพยายามหรือการทุ่มเทที่สำคัญมีอะไรบ้าง หรือการเปลี่ยนแปลงที่มีความหมาย ความสำคัญมาก ๆ ในการทำให้บรรลุเป้าประสงค์ได้นั้นมีอะไรบ้าง และสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นมีโอกาสจะเป็นไปได้เพียงใด ซึ่งในการประเมินความเป็นไปได้นั้น ในทางปฏิบัติก็คงต้องติดตามดูให้ลึกลงไปถึงประเด็นปัจจัยที่สำคัญ ๆ คือ ความสามารถของทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ ความพร้อมของทรัพยากรทางการเงิน ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสำคัญตลอดจนสภาพผลกระทบจากการแข่งขัน รวมทั้งอิทธิพลของปัจจัยภายนอกที่มีอยู่ ทั้งนี้การที่จะพิจารณาให้เห็นได้ชัดเจนตามแนวทางนี้ สิ่งจำเป็นที่ต้องทำให้ได้ก่อนก็คือ การต้องสามารถจัดแผนงานหลักต่าง ๆ ให้ชัดเจนออกมาได้ก่อน ทั้งนี้ก็เพื่อให้สามารถมีพื้นฐานงานที่แบ่งชัดเจนออกมาสำหรับที่จะใช้นำมาจัดทำวัตถุประสงค์ให้ได้ออกมาก่อน จากนั้นการประเมินความเป็นไปได้ของเป้าประสงค์จึงจะสามารถกระทำได้

3. มีความคล่องตัวหรือปรับตัวได้ ความจำเป็นในข้อนี้ก็เพราะสาเหตุสืบเนื่องจากเหตุผลที่ว่า ในการกำหนดเป้าประสงค์นั้นมีปัจจัยหลายประการที่มีความไม่แน่นอน โดยอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ดังนั้น เป้าประสงค์ที่กำหนดไว้จึงต้องมีความคล่องตัวพอที่จะสามารถปรับตามทันสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง รวมทั้งต้องสอดคล้องเข้ากันได้กับโอกาส ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ในการกำหนดวัตถุประสงค์บางอย่างที่จะทำได้ในเวลา 5 ปีนั้น เมื่อปฏิบัติจริงผลที่ทำได้อาจไม่เหมือนอย่างที่กำหนดไว้ก็ได้ ทั้งนี้เพราะขณะที่มีการดำเนินการผ่านไปปีต่อปีนั้น เมื่อเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงไปความจำเป็นที่จะต้องทบทวนและปรับเปลี่ยนแผนกลยุทธ์ก็จะดำเนินการเป็นระยะ ๆ ดังนี้ เป้าประสงค์ก็ต้องมีการปรับตามให้สอดคล้องกับข้อมูลตามสถานการณ์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นด้วย

4. สอดคล้องเข้ากันได้กับแผนงานอื่น ๆ คือ การพิจารณาว่าเป้าประสงค์ที่กำหนดไว้นั้นจะมีส่วนช่วยนำให้ท่านเข้าไปสู่ฐานะที่ตั้ง ตามที่ได้มีการระบุหรือกำหนดเอาไว้ในขณะกำหนดจุดมุ่งหมาย การวิเคราะห์ทางกลยุทธ์ และกลยุทธ์ที่ได้จัดทำไว้แล้วหรือเปล่า

ข้อพิจารณาเกี่ยวกับสมมติฐานในการวางแผนเชิงกลยุทธ์

ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงนั้น ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์มักจะต้องมีการกำหนดข้อสมมติฐานขึ้นมาเพื่อใช้ประกอบในการวางแผนเสมอ แต่อย่างไรก็ตาม การตั้งข้อสมมติฐานขึ้นมาใช้นั้นนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นและเหมาะสมที่จะต้องกระทำควบคู่กันกับการกำหนดเป้าประสงค์ระยะยาวที่คาบเกี่ยวกับระยะเวลาที่ยาวนานออกไป ซึ่งไม่อาจพิจารณาวิเคราะห์หรือคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ ได้ชัดเจนนัก โดยเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวนี้เอง จึงทำให้เป้าประสงค์ทั้งหลายต่างมีพื้นฐานผูกติดอยู่กับข้อสมมติฐานต่าง ๆ ที่องค์กรจะไม่สามารถมีอำนาจเหนือหรือควบคุมได้แต่ประการใด ตัวอย่างเช่น ในเป้าประสงค์ที่กำหนดว่า “จะเป็นผู้นำในการตอบสนองตลาด” นั้น อาจจะเป็นการกำหนดขึ้นมาภายใต้ข้อสมมติฐานดังนี้ก็ได้ เช่น

1. เชื่อว่าความต้องการบริการเหล่านั้นในส่วนแบ่งตลาดต่าง ๆ จะยังคงขยายตัวต่อไปตามสถิติการเติบโตของอุตสาหกรรมนั้น ๆ

2. เชื่อว่าไม่น่าจะมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ ๆ ทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นมา จนมีผลกระทบทำให้ความต้องการบริการนั้น ๆ หดหายไป

ดังนั้น หากได้ทราบว่าเป้าประสงค์ระยะยาวที่กำหนดขึ้น ได้กำหนดขึ้นภายใต้ข้อสมมติฐานดังกล่าว การวางแผนที่ถูกต้องนั้นก็ควรจะได้ครอบคลุมถึงส่วนของการกำหนดข้อสมมติฐานดังกล่าวนี้ไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของเป้าประสงค์ที่กำหนดขึ้นนั้นด้วย เพื่อว่าต่อมาภายหลัง ถ้าหากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผิดไปจากข้อสมมติฐานที่กำหนดเอาไว้ ดังนี้ การทบทวนเป้าประสงค์ก็จะต้องกระทำพร้อมกับการวิเคราะห์ทบทวนภายใต้ข้อมูลใหม่ ๆ ที่ได้รับมาภายหลัง

กล่าวโดยสรุป หลักในการกำหนดเป้าประสงค์ในด้านการจัดการศึกษาควรยึดหลักดังนี้

1. ระบุเวลาที่ต้องการใช้เกิดขึ้นอย่างชัดเจน
2. ไม่ควรมีจำนวนมาก / มีความเป็นไปได้
3. กำหนดเป้าหมายแต่ละเรื่องต้องชัดเจน
   3.1 นักเรียนทุกคนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา
   3.2 นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มฯ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70
4. การกำหนดเป้าหมายที่ดีต้องครอบคลุมทุกองค์ประกอบ
   4.1 นักเรียน
   4.2 โรงเรียน
   4.3 ครู
   4.4 ชุมชน
   4.5 ระบบบริหารจัดการ

11. ยุทธศาสตร์ขององค์กร

การกำหนดวิสัยทัศน์ที่กล่าวข้างต้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ถือเป็นหัวใจของการกำหนดทิศทางองค์กร เป็นการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการอยู่รอดของธุรกิจ การตัดสินใจนี้ก็คือยุทธศาสตร์ขององค์กรนั้นเอง ตัวอย่างของการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ ในกรณีของบริษัทไอบีเอ็มในสหรัฐอเมริกา และบริษัทไมโครซอฟท์

ในอดีตนั้นบริษัทไอบีเอ็มได้เน้นการพัฒนาคอมพิวเตอร์ระบบเมนเฟรมโดยมองว่าจะมีทิศทางขยายตัวได้ดีในอนาคต นอกจากนั้นก็ได้กำหนดราคาเครื่องคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับที่สูงกว่าคู่แข่งขัน ทั้งนี้ โดยมีสมมติฐานว่า ไอบีเอ็มนั้นมีเทคโนโลยีที่เหนือกว่าคู่แข่งขันทั่วไป

อาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจในการเน้นพัฒนาคอมพิวเตอร์เมนเฟรมแทนการเน้นการพัฒนาคอมพิวเตอร์พีซี และการเน้นจุดขายในความเหนือกว่าทางเทคโนโลยีโดยมองข้ามกลยุทธ์ในด้านราคาคือการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เพราะเป็นการตัดสินใจที่ซื้ออนาคตของบริษัท

ผลปรากฏว่าทิศทางของคอมพิวเตอร์นั้นขยายตัวมากในระบบพีซี นอกจากนั้นพัฒนาการในด้านเทคโนโลยีในประเทศต่าง ๆ และระหว่างบริษัทคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ นั้นลดลง ในขณะเดียวกันคู่แข่งขันของไอบีเอ็มก็ได้เน้นกลยุทธ์ด้านราคา (Pricing) ที่ต่ำเป็นเกณฑ์ในการแข่งขัน ผลพวงดังกล่าวทำให้ไอบีเอ็มในสหรัฐอเมริกาต้องมีอันประสบปัญหาจากบริษัทที่ทำกำไรในอดีตอย่างมหาศาลมาเป็นการขาดทุนและอยู่ในช่วงของการปรับตัว

ในอีกกรณีหนึ่งคือ ไมโครซอฟท์ซึ่งได้เน้นการพัฒนาซอฟต์แวร์ โดยมองว่าตลาดแห่งการขยายตัวนั้นจะอยู่ที่ซอฟต์แวร์มากกว่า นอกจากนั้น เครื่องคอมพิวเตอร์จะกลายเป็นผลิตภัณฑ์มวลชน (Mass Product) ในอนาคต ฉะนั้น พัฒนาการต่อไปก็คือเล็กลง และสะดวกต่อการดำเนินการในสภาพการณ์ดังกล่าว พัฒนาการของซอฟต์แวร์จะมีแนวโน้มการขยายตัวที่มีขอบเขตกว้าง และทิศทางของซอฟต์แวร์ที่จะติดตามมวลชนจะต้องง่ายต่อการอ่านและการปฏิบัติงาน

แนวนโยบายดังกล่าวนับว่าสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ และเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้บริษัทไมโครซอฟท์สามารถขยายตัวกลายเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ที่มีกำไรมหาศาลในปัจจุบัน การตัดสินใจในนโยบายดังกล่าวของบริษัทไมโครซอฟท์ในอดีตส่งผลต่อความรุ่งเรืองในปัจจุบันคือการตัดสินใจในเชิงกลยุทธ์ เพราะถือว่าเป็นการตัดสินใจที่มีผลต่อทิศทางของธุรกิจตลอดจนกำไรขาดทุนของบริษัท

จากตัวอย่างที่พิจารณาได้จาก **"การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์"** นั้น จะพบว่าองค์ประกอบของ **"กลยุทธ์"** จึงหมายถึงการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม เป็นการตัดสินใจบนฐานของสมมติฐานการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในอนาคต คำว่า "กลยุทธ์ (Strategic)" ในองค์ประกอบแรกจึงหมายถึงความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อธุรกิจในเชิงของโอกาส (Opportunities) และภยันตราย (Threat) นั่นเอง

องค์ประกอบอีกประการหนึ่งของแนวคิดว่าด้วย "กลยุทธ์ (Strategic)" ก็คือ ความสัมพันธ์การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายในบริษัทหรือในธุรกิจ เป็นการวิเคราะห์องค์กรในด้านโครงสร้าง ระบบบุคลากร ระบบการเงิน และอื่น ๆ เพื่อที่จะหาจุดอ่อน (Weakness) และจุดแข็ง (Strength) ของธุรกิจ ธุรกิจที่มีจุดแข็งและอยู่ในส่วนที่จะได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมก็จะดำเนินนโยบายเชิงรุกและรักษาจุดแข็งเอาไว้ ในกรณีที่มีจุดอ่อนก็อาจต้องดำเนินนโยบายปรับจุดอ่อนหรือแก้จุดอ่อนให้เป็นจุดแข็งเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมภายนอก ในกรณีที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงจุดอ่อนได้ก็ต้องดำเนินนโยบายไปสู่ธุรกิจที่สามารถแข่งได้แทนการคงไว้ในธุรกิจเดิม

อาจกล่าวได้ว่า เมื่อพูดถึงความหมายของ "กลยุทธ์" นั้น จะเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกเพื่อพิจารณาหาโอกาสและภยันตรายต่อธุรกิจ ตลอดจนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในเพื่อหาจุดอ่อนจุดแข็ง

การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) จึงหมายถึงการบริหารหรือการจัดการธุรกิจในลักษณะที่มีการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และธุรกิจ ทั้งในระยะสั้น

และระยะยาว โดยทั้งนี้จะเป็นการดำเนินการหรือดำเนินนโยบายให้มีความสอดคล้องกับโอกาสที่เปิดกว้างทางธุรกิจจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับจุดอ่อนจุดแข็งของตัวองค์กรของธุรกิจเอง

การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) จึงเป็นการบริหารอย่างมีระบบเป็นการบริหารที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำธุรกิจ เป็นการบริหารอย่างมีการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนและมีการวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์

ในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม อาจกล่าวได้ว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ได้กลายเป็นหัวใจสำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจสมัยใหม่ โดนเฉพาะธุรกิจไทยที่กำลังเผชิญการท้าทายจากการแข่งขันที่ไร้พรมแดน

4. เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

1. เทคโนโลยีสารสนเทศ

สารสนเทศ (Information) หมายถึง ข่าวสารที่ได้จากการนำข้อมูลดิบ (raw data) มาคำนวณทางสถิติหรือประมวลผลอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งข่าวสารที่ได้ออกมานั้นจะอยู่ในรูปที่สามารถนำไปใช้งานได้ทันที

เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หมายถึงกระบวนการต่าง ๆ และระบบงานที่ช่วยให้ได้สารสนเทศที่ต้องการ โดยจะรวมถึง

1. เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ หมายถึง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องใช้สำนักงาน อุปกรณ์คมนาคมต่าง ๆ รวมทั้งซอฟต์แวร์ทั้งระบบสำเร็จรูปและพัฒนาขึ้นโดย เฉพาะด้าน
2. กระบวนการในการนำอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ข้างต้นมาใช้งาน รวบรวมข้อมูล จัดเก็บ ประมวลผล และแสดงผลลัพธ์เป็นสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้

เทคโนโลยีของระบบสารสนเทศในปัจจุบัน ประกอบด้วย

- ระบบประมวลผลข้อมูล (Data Processing System)
- ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System)
- ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System)
- ระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง (Executive Information System)
- ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System)

สารสนเทศกับการตัดสินใจ

ในองค์การต่าง ๆ นั้น สามารถแบ่งการทำงานได้เป็น 4 ระดับด้วยกันคือ ระดับวางแผน ยุทธศาสตร์ระยะยาว (Strategic Planning) ระดับวางแผนการบริหาร (Tactical Planning) ระดับ วางแผนปฏิบัติการ (Operation Planning) และระดับผู้ปฏิบัติการ (Clerical Planning) โดยใน 3 ระดับแรกนั้นจะจัดอยู่ในระดับบริหาร (Management) และระดับสุดท้ายจัดอยู่ใน ระดับปฏิบัติการ (Operation)

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ระบบสารสนเทศจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากระดับปฏิบัติการ และทำการประมวลผลเพื่อให้สารสนเทศกับบุคลากรในระดับต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละระดับนั้นจะใช้ลักษณะและปริมาณของสารสนเทศที่แตกต่างไป ระบบสารสนเทศในองค์การสามารถแทนได้ด้วยภาพปิรามิด ตามรูป

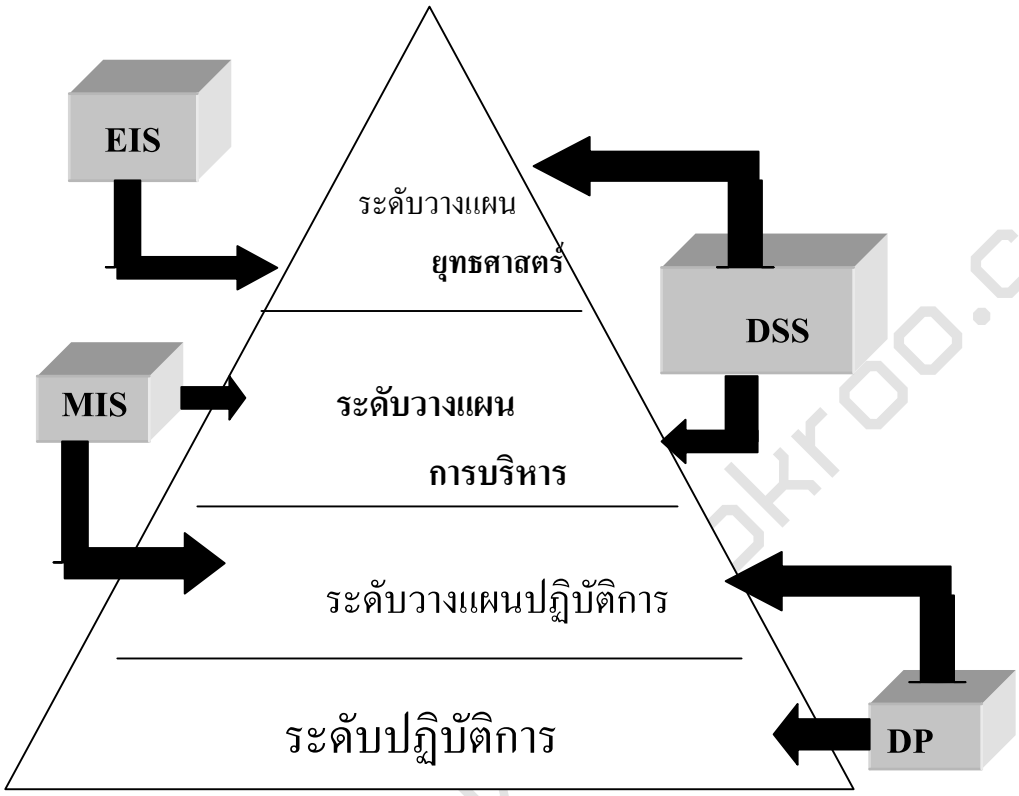

จากภาพจะเห็นได้ว่าโครงสร้างระบบสารสนเทศแบบ ปิรามิด มีฐานที่กว้างและบีบแคบ ขึ้นไปบรรจบในยอดบนสุด ซึ่งหมายความว่าสารสนเทศที่ใช้งานจะมีมากในระดับล่างและลดหลั่นน้อยลงไปตามลำดับจนถึงยอดบนสุด เช่นเดียวกับจำนวนบุคลากรในระดับนั้น ๆ

2. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศ มีดังนี้

ระดับปฏิบัติการ

บุคลากรในระดับนี้เกี่ยวข้องอยู่กับงานที่ทำซ้ำ ๆ กัน และจะเน้นไปที่การจัดการรายการประจำวัน นั่นคือบุคลากรในระดับนี้เกี่ยวข้องกับระบบสารสนเทศในฐานะผู้จัดหาข้อมูลเข้าสู่ระบบ ตัวอย่าง เช่น เจ้าหน้าที่ผู้ทำหน้าที่ป้อนข้อมูลการสั่งการซื้อของลูกค้าเข้าสู่คอมพิวเตอร์ในระบบสารสนเทศเพื่อการขาย หรือตัวแทนการจองตั๋วและขายตั๋วในระบบจองตั๋วเครื่องบิน เป็นต้น

ระดับวางแผนปฏิบัติการ

บุคคลในระดับนี้จะเป็นผู้บริหารขั้นต้นที่ทำหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานประจำวันและ การวางแผนปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาสั้น ๆ เช่น แผนงานประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือประจำไตรมาส ข้อมูล

ที่ผู้บริหารระดับนี้ต้องการส่วนมากจะเกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ผู้จัดการอาจต้องการรายงานสรุปผลการขายประจำไตรมาสของพนักงานขาย เพื่อประเมินผลของพนักงานขายแต่ละคน เป็นต้น

ระดับวางแผนการบริหาร

บุคลากรในระดับนี้ จะเป็นผู้บริหารระดับกลางซึ่งทำหน้าที่วางแผนให้บรรลุเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้องค์การประสบความสำเร็จตามแผนงานระยะยาวตามที่กำหนดโดยผู้บริหารระดับสูง มักจะเป็นสารสนเทศตามคาบเวลาซึ่งมีระยะเวลานานกว่าผู้บริหารขั้นต้นและจะเป็นสารสนเทศที่รวบรวมข้อมูลทั้งจากภายในและภายนอกองค์กร เช่น ของคู่แข่งหรือของตลาดโดยรวม เป็นต้น นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับนี้ยังต้องการระบบที่ให้รายงานการวิเคราะห์แบบถ้า – แล้ว (What – If) นั่นคือสามารถทดสอบได้ว่าหากเกิดเหตุการณ์เช่นนี้แล้วตัวเลขหรือสารสนเทศต่าง ๆ จะเปลี่ยนเป็นเช่นไร เพื่อให้จำลองสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ต้องการได้ ตัวอย่างเช่น ผู้จัดการฝ่ายขายอาจต้องการทราบผลการขายประจำปีของบริษัทเทียบคู่แข่งต่าง ๆ รวมทั้งอาจต้องการทดสอบว่าถ้าเพิ่มหรือลดลงโฆษณาในสื่อต่าง ๆ จะมีผลกระทบต่อยอดขายอย่างไรบ้าง

ระดับวางแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว

ผู้บริหารระดับนี้จะเป็นระดับสูงสุด ซึ่งเน้นในเรื่องเป้าประสงค์ขององค์กร ระบบสารสนเทศที่ต้องการจะเน้นที่รายงานสรุป รายงานแบบ What – If และการวิเคราะห์แนวโน้มต่าง ๆ (Trend Analysis) ตัวอย่างเช่น ประธานบริษัทอาจต้องการรายงานที่แสดงแนวโน้มการขายในอีก 4 ปีข้างหน้าของผลิตภัณฑ์ 3 ชนิดของบริษัท เพื่อดูแนวโน้มในการเติบโตของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ว่าผลิตภัณฑ์ใดจะมีแนวโน้มที่มีกว่า หรือผลิตภัณฑ์ใดที่อาจสร้างปัญหาให้บริษัท เป็นต้น

รายละเอียด	**ระดับวางแผนปฏิบัติการ**	**ระดับวางแผนการบริหาร**	**ระดับวางแผนยุทธศาสตร์ระยะเวลา**
ความถี่	สม่ำเสมอ ซ้ำซ้ำ	มักจะเป็นประจำ	เมื่อต้องการ
ผลลัพธ์ที่ได้	เป็นตามที่คาด	อาจไม่เหมือนที่คาด	มักจะไม่เหมือนที่คาด
ระยะเวลา	อดีต	เปรียบเทียบ	อนาคต
รายละเอียด	มีรายละเอียดมาก	ถูกสรุปแล้ว	ถูกสรุปแล้ว
แหล่งข้อมูล	ภายใน	ภายในและภายนอก	ภายในและภายนอก
ลักษณะของข้อมูล	เป็นโครงสร้าง	กึ่งโครงสร้าง	ไม่เป็นโครงสร้าง
ความแม่นยำ	มีความแม่นยำสูง	ใช้การคาดการณ์บ้าง	ใช้การคาดการณ์สูง
ผู้ใช้	หัวหน้างาน	ผู้บริหารระดับสูง	ผู้บริหารระดับสูง
ระดับการตัดสินใจ	เกี่ยวกับงานที่ทำ	จัดสรรทรัพยากรและควบคุม	วางเป้าประสงค์

www.sobkroo.com

3. สารสนเทศในระดับบริหาร

1)ระบบประมวลผลข้อมูล

ระบบประมวลผลข้อมูล (Data Processing System หรือ DP) หรือบางครั้งเรียกว่าระบบประมวลผลรายการประจำ (Transaction Processing System หรือ TPS) หรือระบบประมวลผลข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Data Processing หรือ EDP) เป็นการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดข้อมูลขั้นพื้นฐาน โดยเน้นที่การประมวลผลรายการประจำวัน (Transaction) และการเก็บรักษาข้อมูล

ระบบประมวลผลข้อมูลมักจะทำงานอยู่เฉพาะส่วนหนึ่งส่วนใดของธุรกิจเท่านั้น เช่นฝ่ายการเงินและบัญชี ฝ่ายผลิต ฝ่ายการตลาด เป็นต้น โดยแต่ละฝ่ายจะมีการประมวลผลที่แยกจากกัน ข้อมูลจะถูกป้อนและจัดเก็บอยู่ในรูปของไฟล์ และไฟล์ต่าง ๆ จะถูกแก้ไขระหว่างการประมวลผลรายการประจำวัน จากนั้นผลลัพธ์จะถูกแสดงออกมาตามคาบเวลาที่กำหนด เช่น ใบส่งของ หรือ รายงานประจำเดือน เป็นต้น

ระบบประมวลผลข้อมูลมักจะถูกใช้งานได้ถึงระดับของผู้บริหารระดับปฏิบัติการ (Operational Management) เท่านั้น เนื่องจากระบบชนิดนี้จะไม่ยืดหยุ่น และไม่สามารถสนองความต้องการข้อมูลหรือสารสนเทศที่ไม่ได้จัดเก็บอยู่ในระบบได้ อย่างไรก็ดี ข้อมูลในระบบประมวลผลข้อมูลจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับนำไปประมวลผลในระบบระดับสูงอื่น ๆ ซึ่งมีความยืดหยุ่น พอที่จะให้สารสนเทศเพื่อช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในสภาวะแวดล้อมที่มักมีการเปลี่ยนแปลงได้ นั่นคือ ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System)

2) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร

สารสนเทศเพื่อการบริหาร (Management Information System) หรือ MIS คือ ระบบบริหารที่ให้สารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะรวมทั้งสารสนเทศจากภายในและภายนอก สารสนเทศที่เกี่ยวพันกับองค์กรในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งที่คาดว่าจะเป็นอนาคต นอกจากนี้ระบบ MIS จะต้องให้สารสนเทศภายในช่วงเวลาที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจในการวางแผนการควบคุม และการปฏิบัติการขององค์กรได้อย่างถูกต้อง

แม้ว่าผู้บริหารที่ได้รับประโยชน์จากระบบ MIS สูงสุดคือผู้บริหารระดับกลาง แต่โดยพื้นฐานของระบบ MIS แล้ว จะเป็นระบบที่สามารถสนับสนุนข้อมูลให้ผู้บริหารทั้ง 3 ระดับ คือ ทั้งผู้บริหารระดับต้น ผู้บริหารระดับกลาง และผู้บริหารระดับสูง โดยระบบ MIS จะให้รายงานที่สรุปสารสนเทศซึ่งรวบรวมจากฐานข้อมูลทั้งหมดของบริษัท จุดประสงค์ของรายงานจะเน้นให้ผู้บริหารสามารถมองเห็นแนวโน้มและภาพรวมขององค์กรในปัจจุบัน รวมทั้งสามารถควบคุมและตรวจสอบผลงานของระดับปฏิบัติการด้วย อย่างไรก็ดีขอบเขตของรายงานจะขึ้นอยู่กับลักษณะของสารสนเทศและจุดประสงค์ในการใช้งาน โดยอาจมีรายงานที่ออกทุกคาบระยะเวลา รายงานตามต้องการ หรือรายงานตามสภาวการณ์หรือเหตุปกติ ตัวอย่างรายงานที่ออกโดยระบบ MIS เช่น การวิเคราะห์การขายแยกตามพื้นที่ การวิเคราะห์ต้นทุน งบประมาณประจำปี การวิเคราะห์การลงทุน และตารางการผลิต เป็นต้น

คุณสมบัติของระบบ MIS

ลักษณะระบบของ MIS ที่ดีสามารถสรุปได้ดังนี้

- ระบบ MIS จะสนับสนุนการทำงานของระบบประมวลผลและการจัดเก็บข้อมูลรายวัน
- ระบบ MIS จะใช้ฐานข้อมูลที่ถูกรวมเข้าด้วยกัน และสนับสนุนการทำงานของฝ่ายต่าง ๆ ในองค์กร
- ระบบ MIS จะช่วยให้ผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง เรียกใช้ข้อมูลที่เป็นโครงสร้างได้ตามเวลาที่ต้องการ
- ระบบ MIS จะมีความยืดหยุ่น และสามารถรองรับความต้องการข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปขององค์กร
- ระบบ MIS ต้องมีระบบรักษาความลับของข้อมูล และกำจัดการใช้งานของบุคคลเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น

ความแตกต่างของ MIS และ DP

- การใช้ระบบฐานข้อมูลร่วมกันของ MIS แทนการใช้ระบบแฟ้มข้อมูลแบบแยกกันของระบบ DP ทำให้มีความยืดหยุ่นพอที่จะให้สารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ
- ระบบ MIS จะรวบรวมเก็บข้อมูลจากฝ่ายทำงานต่าง ๆ ขณะที่ระบบ DP มีการใช้งานแยกจากกันในแต่ละฝ่าย
- ระบบ MIS จะให้สารสนเทศสำหรับผู้บริหารทุกระดับ ในขณะที่ระบบ DP จะให้ระดับปฏิบัติการเท่านั้น
- สารสนเทศที่ผู้บริหารต้องการ ส่วนมากจะได้รับการตอบสนองทันทีจากระบบ MIS ในขณะที่ระบบ DP จะต้องรอให้ถึงเวลาสรุป (จากรายงาน)

3)ระบบการสนับสนุนการตัดสินใจ

ระบบการตัดสินใจ (Decision Support System) หรือ DSS เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นจากระบบ MIS อีกระบบหนึ่ง เนื่องจากผู้ที่มีหน้าที่ในการตัดสินใจจะสามารถใช้ประสบการณ์หรือใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วในระบบ MIS ของบริษัท สำหรับการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพในงานปกติ แต่บ่อยครั้งที่ผู้ตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารระดับวางแผนบริหารและวางแผนยุทธศาสตร์ และเผชิญกับการตัดสินใจที่ประกอบด้วยปัจจัยที่ซับซ้อนเกินกว่าความสามารถของมนุษย์ที่จะประมวลผลเข้าด้วยกันได้อย่างถูกต้อง จึงทำให้เกิดการสนับสนุนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นระบบที่สนับสนุนความต้องการเฉพาะของผู้บริหารแต่ละคน (made by order)

ในหลาย ๆ สถานการณ์ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจมีหน้าที่ช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปได้อย่างสะดวก โดยอาจจะช่วยผู้ตัดสินใจในการเลือกทางเลือก หรืออาจมีการจัดอันดับให้ทางเลือกต่าง ๆ ตามวิธีที่ผู้ตัดสินใจจะเป็นระบบสารสนเทศแบบโต้ตอบได้ ซึ่งจะใช้ชุดเครื่องมือที่ประกอบขึ้นจากทั้งฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ เพื่อช่วยให้ผู้ตัดสินใจสามารถใช้งานได้ง่ายที่สุด เช่น การแสดงกราฟิกแบบต่าง ๆ หรือใช้ระบบจัดการฐานข้อมูล เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการใช้โมเดลการวางแผนการทำนาย รวมทั้งการใช้ภาษาในการ

ซักถามที่ใกล้เคียงกับภาษามนุษย์ หรือแม้แต่ระบบปัญญาประดิษฐ์ เพื่อให้บริหารสามารถเรียกใช้สารสนเทศที่ต้องการได้โดยไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเลย

คุณสมบัติของระบบ DSS

ลักษณะของระบบ DSS ที่ดีสามารถสรุปได้ดังนี้

- ระบบ DSS จะต้องช่วยผู้บริหารในกระบวนการตัดสินใจ
- ระบบ DSS จะถูกออกแบบมาสามารถเรียกใช้ทั้งข้อมูลแบบกึ่งโครงสร้างและแบบไม่มีโครงสร้างแน่นอนได้
- ระบบ DSS จะต้องสามารถสนับสนุนผู้ตัดสินใจได้ทุกระดับแต่จะเน้นที่ระดับวางแผนบริหารและวางแผนยุทธศาสตร์
- ระบบ DSS จะมีรูปแบบการใช้งานเอนกประสงค์ มีความสามารถในการจำลองสถานการณ์ และมีเครื่องมือในการวิเคราะห์สำหรับช่วยเหลือผู้ทำการตัดสินใจ
- ระบบ DSS จะต้องมีระบบโต้ตอบกับผู้ใช้ได้สามารถใช้งานได้ง่าย ผู้บริหารต้องสามารถใช้งานโดยพึ่งความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญน้อยที่สุดหรือไม่ต้องพึ่งเลย
- ระบบ DSS สามารถปรับตัวให้เข้ากับข่าวสารในสภาพการณ์ต่าง ๆ
- ระบบ DSS ต้องมีระบบกลไกช่วยให้สามารถเรียกใช้ข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว
- ระบบ DSS ต้องสามารถติดต่อกับฐานข้อมูลองค์กรได้
- ระบบ DSS ต้องทำโดยไม่ขึ้นกับระบบทำงานตามตารางเวลาขององค์กร
- ระบบ DSS ต้องมีความยืดหยุ่นพอที่จะรองรับรูปแบบการบริหารต่าง ๆ

ความแตกต่างของระบบ DSS และ MIS

- ระบบ MIS จะถูกออกแบบเพื่อจัดการเฉพาะกับผู้ที่มีปัญหาที่มีโครงสร้างเท่านั้น ในขณะที่ระบบ DSS ถูกออกแบบให้สามารถจัดการกับปัญหาแบบกึ่งมีโครงสร้าง หรือแบบไม่มีโครงสร้างแน่นอน
- ระบบ MIS จะถูกออกแบบและสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนงานที่แน่นอน เช่น ระบบบัญชี การควบคุมสินค้าคงคลัง
- ระบบ MIS จะให้รายงานหรือสารสนเทศที่สรุปออกมากับผู้ใช้ ในขณะที่ระบบ DSS จะโต้ตอบโดยทันที
- ในระบบ MIS ผู้ใช้ไม่สามารถขอให้ระบบสนับสนุนสารสนเทศสำหรับการตัดสินใจที่ต้องการเป็นการเฉพาะ หรือในรูปแบบที่เฉพาะตัวแต่ในระบบ DSS ผู้ใช้สามารถกำหนดได้เอง
- ระบบ MIS จะให้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์สูงกับผู้บริหารระดับกลาง ในขณะที่ระบบ DSS จะให้สารสนเทศที่เหมาะกับทั้งผู้บริหารระดับกลางและระดับสูง

www.sookroo.com

4) ระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง

ระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง (Executive Information System) หรือ EIS เป็นระบบที่สร้างขึ้น เพื่อสนับสนุนสารสนเทศและการตัดสินใจสำหรับผู้บริหารระดับสูง โดยเฉพาะหรือสามารถกล่าวได้ว่าระบบ EIS คือส่วนหนึ่งของระบบ DSS ที่แยกออกมา เพื่อเน้นในการให้ สารสนเทศที่สำคัญต่อการบริหารแก่ผู้บริหารระดับสูงสุด

ลักษณะ	รายละเอียด
ระดับการใช้งาน	มีการใช้งานบ่อย
ทักษะทางคอมพิวเตอร์	ไม่จำเป็นต้องมีทักษะสูง ระบบจะสามารถใช้งานได้ง่าย
ความยืดหยุ่น	สูง จะต้องการเข้ากันได้กับรูปแบบการทำงานของผู้บริหาร
การใช้งาน	ใช้ในงานตรวจสอบ ควบคุม
การสนับสนุนการตัดสินใจ	ผู้บริหารระดับสูง ไม่มีโครงสร้างที่แน่นอน
การสนับสนุนข้อมูล	ทั้งภายในและภายนอกองค์กร
ผลลัพธ์ที่แสดง	ตัวอักษร ตาราง ภาพและเสียง รวมทั้งระบบมัลติมีเดีย
การใช้งานภาพกราฟิก	สูง จะใช้รูปแบบการนำเสนอต่าง ๆ
ความเร็วในการตอบสนอง	จะต้องตอบสนองอย่างรวดเร็ว ทันทีทันใด

แสดงลักษณะเฉพาะของระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง

ระบบ EIS จะใช้ข้อมูลจากทั้งภายในภายนอกองค์กร (เช่น รายงานจากหน่วยงานของรัฐบาลหรือข้อมูลประชากร) นำมาสรุปอยู่ในรูปแบบที่สามารถตรวจสอบ และใช้ในการตัดสินใจ โดยผู้บริหารได้ง่าย นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้บริหารดูรายละเอียดที่ต้องการในจุดต่าง ๆ ได้อีกด้วย

ตัวอย่างของระบบ EIS เช่น รายงานเกี่ยวกับการเงินและสถานะภาพทางธุรกิจของบริษัทรวมทั้งอัตราส่วนสินทรัพย์ต่อหนี้สิน หรือจำนวนลูกค้าเฉลี่ยต่อนาทีที่ใช้บริการสนับสนุนหลัง การขายทางโทรศัพท์ เป็นต้น โดยระบบอาจแสดงลูกศรเพื่อให้ทราบว่าอัตราส่วนดีขึ้นเท่าเดิมหรือ แย่ลง รวมทั้งข้อมูลที่แสดงอาจใช้สีในการแสดงสถานการณ์ต่าง ๆ ก็ได้ ซึ่งลูกศรหรือสีจะช่วยให้ ผู้บริหารทราบถึงแนวโน้มได้อย่างรวดเร็ว ระบบ EIS จะถูกออกแบบให้แสดงสารสนเทศขององค์กรโดยสรุป แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถดูลึกเข้าไปถึงรายละเอียดที่ต้องการได้ โดยการเลือกหัวข้อที่สนใจและสั่งให้ระบบแสดงข้อมูลในส่วนนั้นเพิ่มเติม

ข้อดี	ข้อด้อย
ง่ายต่อผู้บริหารระดับสูงในการใช้งาน	มีข้อจำกัดในการใช้งาน
การใช้งานไม่จำเป็นต้องมีความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์	อาจทำให้บริหารจำนวนมากรู้สึกว่าได้รับข้อมูลมากเกินไป
ให้สารสนเทศสรุปของบริษัทในเวลาที่ต้องการ	ยากต่อการประเมินผลประโยชน์ที่ได้จากระบบ
ทำให้สามารถเข้าใจสารสนเทศได้ดีขึ้น	ไม่สามารถทำการคำนวณที่ซับซ้อนได้
มีการกรองข้อมูลทำให้ประหยัดเวลา	ระบบอาจจะใหญ่เกินกว่าที่จะจัดการได้
ทำให้ระบบสามารถติดตามสารสนเทศได้ดีขึ้น	ยากต่อการรักษาข้อมูลให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา ก่อให้เกิดปัญหาการรักษาความลับของข้อมูล

สรุปจุดเด่นและจุดด้อยของระบบสารสนเทศเพื่อผู้บริหารระดับสูง

ความแตกต่างของระบบ EIS และ DDS

- ระบบ DSS ถูกออกแบบเพื่อให้สารสนเทศที่สนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารระดับกลางถึงระดับสูง แต่ระบบ EIS จะเน้นการให้สารสนเทศสำหรับผู้บริหารระดับสูงโดยเฉพาะ
- ระบบ DSS จะมีส่วนของการใช้งานที่ใช้ไม่ง่ายเท่ากับระบบ EIS เนื่องจากระบบ EIS เน้นให้ผู้บริหารระดับสูงสุดใช้นั่นเอง
- ระบบ EIS สามารถสร้างขึ้นมาบนระบบ DSS เสมือนเป็นระบบซึ่งช่วยให้สอบถามและใช้งานข้อมูลได้สะดวกขึ้น ซึ่งระบบ EIS จะส่งต่อการสอบถามนั้นไปยังระบบ DSS และ ทำการสรุปข้อมูลที่ระบบ DSS ส่งมาให้อยู่ในรูปที่ผู้บริหารสามารถเข้าใจได้ง่าย

ระบบผู้เชี่ยวชาญ (Expert System)

ระบบผู้เชี่ยวชาญมีส่วนที่คล้ายคลึงกับระบบอื่น ๆ คือเป็นระบบคอมพิวเตอร์ที่ช่วย ผู้บริหารแก้ไขปัญหาหรือทำการตัดสินใจได้ดีขึ้น ระบบผู้เชี่ยวชาญจะแตกต่างกับระบบอื่นอยู่มาก จะเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ (Knowledge) มากกว่าสารสนเทศ และถูกออกแบบให้ช่วยในการตัดสินใจโดยใช้วิธีเดียวกับผู้เชี่ยวชาญที่มนุษย์เป็นโดยใช้หลักการทำงานด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence)

ระบบผู้เชี่ยวชาญจะทำการโต้ตอบกับมนุษย์โดยมีการถามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อความกระจ่างให้ข้อแนะนำ และช่วยเหลือในการตัดสินใจ นั่นคือทำงานคล้ายกับเป็นมนุษย์ผู้เชี่ยวชาญในการแก้ปัญหานั้น เนื่องจากระบบนี้คือการจำลองความรู้ของผู้เชี่ยวชาญจริง ๆมานั่นเอง โดยผู้เชี่ยวชาญใน ที่นี้อาจเป็นได้ทั้งผู้เชี่ยวชาญในที่นี้อาจเป็นได้ทั้งผู้เชี่ยวชาญในการบริหาร ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องภาษีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องยา หรือแม้แต่ผู้เชี่ยวชาญในการทำอาหารก็ตาม

คุณสมบัติของระบบผู้เชี่ยวชาญ

ข้อดีของระบบผู้เชี่ยวชาญ จะค่อนข้างต่างกว่าระบบสารสนเทศอื่น ๆ ดังนี้

- ระบบผู้เชี่ยวชาญ ช่วยในการเก็บความรู้ของผู้เชี่ยวชาญในด้านใดด้านหนึ่งไว้ทำให้ไม่ สูญเสียความรู้นั้น เมื่อผู้เชี่ยวชาญต้องการออกจากองค์กรหรืออาจไม่ปฏิบัติงานได้
- ระบบผู้เชี่ยวชาญ จะช่วยขีดความสามารถในการตัดสินใจให้กับผู้บริหารจำนวนมากพร้อม ๆ กัน
- ระบบผู้เชี่ยวชาญ สามารถเพิ่มทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้กับผู้ตัดสินใจได้อย่างมาก
- ระบบผู้เชี่ยวชาญ จะทำให้การตัดสินใจในแต่ละครั้งมีความใกล้เคียงและไม่มีความขัดแย้งกัน
- ระบบผู้เชี่ยวชาญ ช่วยลดการพึ่งพาบุคคลใดบุคคลหนึ่ง
- ระบบผู้เชี่ยวชาญ มีความเหมาะสมที่จะเป็นระบบในการฝึกสอนเป็นอย่างมาก

5) เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

5.1 ความรู้เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

1. ชนิดของคอมพิวเตอร์

ก. จำแนกตามความแตกต่างพื้นฐานได้ 2 ประเภท คือ

1) อนาลอกคอมพิวเตอร์ (Analog Computer) เป็นการประมวลผลโดยวิธีการวัดข้อมูลแบบต่อเนื่อง เช่น ความเร็ว ความกดอากาศ อุณหภูมิ ซึ่งข้อมูลประเภทนี้ไม่สามารถนับได้ที่ละหนึ่งได้ ผลลัพท์ที่ได้จะอยู่ในรูปของกราฟหรือตัวเลขต่างๆ เช่น ความกดอากาศ

2) ดิจิตอลคอมพิวเตอร์ (Digital Computer) เป็นการประมวลผลโดยวิธีการวัดข้อมูลแบบไม่ต่อเนื่อง หรือใช้ในข้อมูลที่เป็นตัวเลข สามารถนับทีละหนึ่งได้ เช่น การนับจำนวนประชากร ผลลัพท์ที่ได้จะมีค่าที่แน่นอน แม่นยำกว่าอนาลอกคอมพิวเตอร์ สามารถทำการคำนวณได้มากกว่า 16 หลัก

3) ไฮบริดคอมพิวเตอร์ (Hybrid Computer) เป็นคอมพิวเตอร์ที่รวมวิธีการทั้งอนาลอกคอมพิวเตอร์และ ดิจิตอลคอมพิวเตอร์เข้าด้วยกัน เพื่อสามารถประมวลผลได้ดีและสามารถทำงานได้ดีมากกว่าเดิม โดยสามารถแปลงตัวเลขเป็นแบบดิจิตอลได้

ข. จำแนกตามลักษณะการใช้งานได้ 2 ประเภท คือ

1. คอมพิวเตอร์ใช้งานทั่วไป (General Purpose Computer) สร้างขึ้นมาเพื่อใช้งานหลายอย่าง แล้วแต่จะนำไปประยุกต์ในด้านใด เช่น งานทางการวิเคราะห์ข้อมูลและตัวเลข สถิติวิจัย การทำบัญชี ทะเบียนต่างๆ การทำเอกสาร การพิมพ์เอกสาร เป็นต้น เครื่องคอมพิวเตอร์นี้จะมีความยืดหยุ่นในการใช้งานต่างๆ มากเมื่อใช้งานในด้านใดก็สามารถเขียนชุดคำสั่งหรือโปรแกรมสั่งงานให้คอมพิวเตอร์ดำเนินการตาม

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

2. คอมพิวเตอร์ใช้งานเฉพาะอย่าง (Special Purpose Computer) เป็นคอมพิวเตอร์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้งานเฉพาะอย่าง ไม่สามารถที่จะนำไปประยุกต์ใช้งานด้านอื่นได้ เช่น คอมพิวเตอร์ควบคุมการบินของฐานทัพขององค์การนาซา คอมพิวเตอร์ตรวจสอบอุณหภูมิ คอมพิวเตอร์ตรวจจับเรดาห์ของทหารอากาศไทย เป็นต้น

2. ยุคของคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์สามารถแบ่งได้เป็น 5 ยุค ดังนี้

1) คอมพิวเตอร์ยุคที่หนึ่ง ยุคนี้ถือเป็นยุคแรกของคอมพิวเตอร์ จะใช้วงจรอิเล็กทรอนิกส์ ที่เรียกว่า หลอดสุญญากาศ (Vacuum Tubes) เป็นองค์ประกอบหลัก ตัวเครื่องจะมีขนาดใหญ่และมีราคาแพง และมักเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย ตัวอย่างได้แก่ UNIVAC 1

2) คอมพิวเตอร์ยุคที่สอง ยุคนี้เรียกว่า ยุคทรานซิสเตอร์ ซึ่งนำมาประกอบกันหลายตัว ดังนั้นจึงมีขนาดเล็กลงและมีความเร็วเพิ่มขึ้น สามารถทำงานได้เป็น 1 ใน 1,000,000 วินาที (Micro Second) ตัวอย่างได้แก่ IBM 1602 และ IBM 1401

3) ยุคที่สาม เรียกว่า ยุค ไอซี (IC: integrate circuit) ซึ่งเป็นการบรรจุวงจรอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมากลงแผ่นซิลิกอนเล็กๆ จึงทำให้ไอซีเข้าแทนที่ทรานซิสเตอร์ เนื่องด้วยคุณสมบัติเด่นๆ 4 ประการ คือ ราคาถูก เนื่องจากผลิตจำนวนมาก ใช้พลังงานไฟฟ้าต่ำทำให้ประหยัดไฟฟ้า

4) คอมพิวเตอร์ยุคที่สี่ ค.ศ.1970 ถึงปัจจุบัน เทคนิคในการพิมพ์วงจรขนาดใหญ่ลงบนชิ้นส่วนเล็กๆ ทำให้วงจรมีความหนาแน่นมากว่าไอ ซี เรียกวงจรเดียว หรือแอลเอสไอ สามารถบรรจุวงจรทรานซิสเตอร์จำนวนหลายพันบนตัวบนแผ่นซิลิกอนขนาด 1/16 ตารางนิ้ว

5) คอมพิวเตอร์ยุคที่ห้า ยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่ายุคที่ 5 จะเริ่มต้นเมื่อใด แต่ได้มีความพยายามที่จะพัฒนาคอมพิวเตอร์ยุคที่ 5 กันแล้วทั้งในญี่ปุ่นและอเมริกา ยุคนี้เรียกว่ายุคปัญญาประดิษฐ์หรือยุคหุ่นยนต์ โดยพยายามสร้างคอมพิวเตอร์ให้มีความคิดเป็นเหมือนมนุษย์ สามารถที่จะคิดและตัดสินใจได้ด้วยตัวเอง เช่น หุ่นยนต์

3. องค์ประกอบของคอมพิวเตอร์ ประกอบด้วย

ก. ฮาร์ดแวร์ (Hardware) คือ อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ต่างๆ ที่เราสามารถจับต้องได้ เช่น คีย์บอร์ด (Keyboard), จอภาพ(Monitor), หรือเมาส์(Mouse) เป็นต้น ซึ่งส่วนประกอบฮาร์ดแวร์ แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1) หน่วยรับข้อมูล (Input unit) คือ อุปกรณ์ที่ทำหน้าที่รับคำสั่งข้อมูลเข้าไปในคอมพิวเตอร์ ซึ่งส่วนที่เราเห็นได้อย่างชัดเจน ก็คือคีย์บอร์ด โดยเมื่อกดคีย์บอร์ดซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแป้นพิมพ์ดีด ก็จะมีสัญญาณเข้าไปในเครื่องคอมพิวเตอร์ แล้วคอมพิวเตอร์จะนำไปทำการแปล เพื่อปฏิบัติงานได้ตามต้องการ และยังมีอุปกรณ์อื่นที่สามารถเป็น Input ได้คือ Scanner, Digital Camera, Mic.

2) หน่วยประมวลผลกลาง (Central Processing Unit) หรือ **CPU** ทำหน้าที่เปรียบเทียบได้กับสมองของคอมพิวเตอร์ เพราะอุปกรณ์ต่างๆ ของระบบ คอมพิวเตอร์จะถูกควบคุมโดยตรงหรือทางอ้อมจาก CPU ซึ่งประกอบไปด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน คือ

2.1) หน่วยคำนวณทางคณิตศาสตร์และทางตรรกะ (Arithmatic and Logic unit) ซึ่งทำหน้าที่คำนวณทางคณิตศาสตร์ เช่น การบวก, การลบ, การคูณ, การหาร และการคำนวณทางตรรกะนั้นก็คือการเปรียบเทียบความจริงและเท็จ

2.2) หน่วยความจำ (Memory unit) เป็นหน่วยความจำของระบบคอมพิวเตอร์ ทำหน้าที่เก็บคำสั่งและข้อมูลเอาไว้ รวมทั้งเก็บผลลัพธ์ที่ได้จากการคำนวณต่างๆ

2.3) หน่วยควบคุม (Control unit) เป็นหน่วยควบคุมการทำงานของระบบคอมพิวเตอร์หรือหน่วยประสานงานให้กับการทำงานของหน่วยต่างๆ ที่จะส่งข้อมูลถึงกันหรือทำงานร่วมกัน

3) หน่วยแสดงผล (Output Unit) ทำหน้าที่แสดงผลที่ได้จากการปฏิบัติงานตามคำสั่ง หรือโปรแกรม ออกมาในรูปหรือภาษาที่มนุษย์เข้าใจได้ ที่เห็นได้ง่ายๆ คือจอภาพ (Monitor) และเครื่องพิมพ์ (Printer)

4) หน่วยความจำสำรอง (Storage memory) ทำหน้าที่บันทึกโปรกแกรม และคำสั่งหรือข้อมูลไว้ใช้งานทีหลัง เปรียบเสมือนสมุดบันทึกของคอมพิวเตอร์ หน่วยความจำสำรองที่นิยมใช้ในปัจจุบัน คือ ดิสก์เก็ตต์ (Diskette) หรือฟลอปปี้ดิสก์ (Floppy Disk) เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เปรียบได้กับเทปคาสเซสต์ที่เราใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

ข. ซอฟต์แวร์ (Software) คือ โปรแกรมต่างๆ ที่เราเขียนขึ้นมาเพื่อนำมาใช้สำหรับควบคุมการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ให้เป็นไปตามที่เราต้องการ เช่น โปรแกรมราชวิถีเวิร์ด (RW), โปรแกรม New Print Shop

ค. องค์ประกอบทางด้านบุคลากร (Peopleware)

เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์และใช้งานระบบคอมพิวเตอร์

5.2 ความรู้เกี่ยวกับอินเตอร์เน็ต (internet)

1. ความหมายของอินเตอร์เน็ต

อินเตอร์เน็ต คือ เครือข่ายคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมต่อกันทั่วโลก มีการรับส่งสารสนเทศเป็นมาตรฐานเดียวกันโดยใช้คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือในการรับส่ง คอมพิวเตอร์แต่ละเครื่องสามารถรับส่งสารสนเทศได้ในรูปแบบต่างๆ คือ ข้อมูล (data) ข้อความ (text) เสียง (voice) และภาพลักษณ์หรือรูปภาพ (image) ซึ่งคอมพิวเตอร์สามารถค้นหาสารสนเทศได้จากแหล่งต่างๆ โดยผ่านเครือข่ายได้อย่างรวดเร็ว

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2. ความสำคัญของอินเตอร์เน็ต

สังคมยุคสารสนเทศในปัจจุบันนี้ การสื่อสารรูปแบบต่างๆ ถูกพัฒนาขึ้นให้คนเราสื่อสารถึงกันได้ง่ายที่สุดและสะดวกที่สุด การสื่อสารโดยผ่านคำพูดย่อมไม่เพียงพอ เราต้องการมากกว่านั้น เช่น ภาพ เสียง และข้อความที่เป็นตัวอักษร รวมทั้งข้อมูลคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ซึ่งอินเตอร์เน็ตเข้ามาสนองเราในจุดนี้

เมื่อเราทำการเชื่อมต่อเข้ากับเครือข่ายอินเตอร์เน็ตเราก็สามารถติดต่อกับเพื่อนของเราได้ในสหรัฐอเมริกาผ่านอิเล็กทรอนิกส์เมล์ เข้าไปค้นหาข้อมูลที่ญี่ปุ่น แล้วทำการกอปปี้ไฟล์ไปไว้ที่จีนจากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่บ้านหรือที่ทำงานของเรา

3. อินเตอร์เน็ตมีประโยชน์อย่างไร อินเตอร์เน็ตมีประโยชน์ดังนี้ คือ

1) ในด้านการศึกษา เราสามารถเชื่อมต่อเข้ากับอินเตอร์เน็ตเพื่อค้นคว้าหาข้อมูลได้จากทุกๆ ที่ในโลก ไม่ว่าจะเป็นข้อมูลทางวิชาการจากที่ต่างๆ ซึ่งอินเตอร์เน็ตจะทำหน้าที่เหมือนกับห้องสมุดขนาดยักษ์ ส่งข้อมูลที่เราต้องการมาให้ถึงหน้าจอคอมพิวเตอร์ที่บ้านหรือที่ทำงานของเราในเวลาไม่กี่วินาที

2) ประโยชน์ทางด้านการรับส่งข้อมูลข่าวสาร ผู้ใช้ที่ต่อเข้ากับอินเตอร์เน็ต สามารถรับส่งข้อมูลผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-mail กับผู้ใช้คนอื่นๆ ทั่วโลกโดยเสียค่าใช้จ่ายที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับจดหมายหรือส่งข้อมูลวิธีอื่นๆ นอกจากนี้ยังสามารถส่งข้อมูลได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น รูปภาพ แฟ้มข้อมูลไป จนถึงข้อมูลมัลติมีเดียที่เป็นภาพและเสียงได้อีกด้วย

3) ด้านธุรกิจการค้า อินเตอร์เน็ตมีบริการ ซื้อ-ขาย สินค้าผ่านทางคอมพิวเตอร์ หรือ Teleshopping เราสามารถเลือกดูสินค้าพร้อมทั้งคุณสมบัติต่างๆ ผ่านจอคอมพิวเตอร์ของเราแล้วสั่งซื้อจ่ายเงินด้วยบัตรเครดิตได้ทันที บริษัทต่างๆ จึงมีการโฆษณาผ่านทางอินเตอร์เน็ตมากขึ้น ทำให้ธุรกิจประเภทนี้มีเพิ่มมากขึ้น

4. บริการต่างๆ ในอินเตอร์เน็ต อินเตอร์เน็ตให้บริการดังนี้

1) บริการด้านการสื่อสาร เป็นการบริการที่ช่วยให้ผู้ใช้สามารถติดต่อรับส่งข้อมูลแลกเปลี่ยนกันได้ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวดเร็วกว่าและถูกกว่า การติดต่อแบบธรรมดา เช่น ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) การสนทนาแบบออนไลน์ บูเลตินบอร์ด (กระดาษข่าว) fib , telnet

2) บริการค้นหาข้อมูลต่างๆ เช่น Archie , Gopher , Hytelnet , WAIS (Wide Area Information Service) , WWW หรือ Web (Word Wide Web)

5. ระบบชื่อบนอินเตอร์เน็ต

บุคคลที่เราจะติดต่อได้ต้องเป็นบุคคลที่ใช้บริการอินเตอร์เน็ต คือ ต้องมีชื่อผู้ใช้ (User Name) ถ้าหากว่าเราต้องการที่จะต้องติดต่อกับผู้ใช้เหล่านั้น ย่อมเป็นการยากแน่นอนที่เราจะจำที่อยู่ของผู้ใช้นั้นทางอินเตอร์เน็ต จึงได้มีระบบชื่อขึ้นมา เรียกว่า “โดเมน” หรือ (Domain Name System) ใช้เป็นตัวอ้างอิงแทนหมายเลข ซึ่งระบบ DNS นี้จะทำให้ผู้ใช้สามารถแยกแยะเครือข่ายและเครื่องต่างๆ กันได้สะดวกขึ้น ดังตัวอย่างนี้

บ้านสอบศึกษา www.sobkrop.com

www.chandra.ac.th

www	=	ชื่อเครื่องใช้บริการ
chandra	=	ชื่อเครือข่าย
ac	=	อยู่ในกลุ่มการศึกษา
th	=	ประเทศไทย

6. อุปกรณ์ที่จำเป็นในใช้ Internet

1) เครื่องคอมพิวเตอร์

2) MODEM คือ อุปกรณ์ที่สามารถทำได้ 2 หน้าที่ภายเครื่องเดียวกัน มีหน้าที่แปลงสัญญาณข้อมูลระหว่างดิจิตอลและอนาลอก ช่วยให้คอมพิวเตอร์แลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านสายโทรศัพท์

3) คู่สายโทรศัพท์ 1 หมายเลข ข้อมูลจะเดินตามสายโทรศัพท์

4) โปรแกรมเพื่อติดต่อกับ Internet เช่น Internet Explorer Netscap Navigator

5) สาย ISDN เป็นสายโทรศัพท์ความเร็วสูงที่ออกแบบพิเศษใช้สำหรับส่งผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งให้ความเร็วตั้งแต่ 128 -256 Kbps

6) สาย ADSL เป็นสายโทรศัพท์ความเร็วสูงที่ออกแบบพิเศษใช้สำหรับส่งผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งเร็วกว่าสายแบบ ISDN หลายเท่าสาย ADSLซึ่งให้ความเร็วตั้งแต่ 128 -256 Kbps และ1 -2 MBps

7. ศัพท์ที่ควรรู้เกี่ยวกับอินเตอร์เน็ต

1) Home Page = เปรียบได้กับหน้าแรกของ Internet HOME PAGE เป็นไฟล์ข้อมูลแบบไฮเปอร์เท็กซ์ หรือข้อมูล HTML ซึ่งเป็นข้อมูลในระบบ World Wide Web เป็นข้อมูลหน้าแรกของการเชื่อมโยงข้อมูล อาจเป็นไฟล์ข้อมูลของผู้ใช้เองหรือไฟล์ข้อมูลที่โอนย้ายมาจากแหล่งอื่น

2) Web Page = เอกสารหน้าใดๆ ในเวปไซต์แต่ละแห่งนั้น

3) Web site = เรียกตำแหน่งที่อยู่ของผู้ที่มีเว็ปเพจของตัวเองบนระบบอินเทอร์เน็ต เช่น

- เวปไซต์ของกระทรวงศึกษาธิการคือ www.moe.go.th
- เวปไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ www.obec.moe.go.th
- เวปไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 คือ area.obec.go.th / roiet3
- หรือ เวปไซต์ ของสอบครูดอทคอม คือ www.sobkroo.com เป็นต้น

4) E - MAIL = จดหมายอิเล็คทรอนิกส์ เป็นการรับส่งข้อความโดยสื่อสารระหว่างคอมพิวเตอร์ผ่านระบบเครือข่ายโดยผู้ใช้จะต้องมีที่อยู่จดหมายอิเล็คทรอนิกส์ หรือที่อยู่อินเตอร์เน็ต โปรแกรมที่ใช้รับส่ง E - MAIL คือโปรแกรม Eudora Pro และMS LOG IN เป็นการเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ของศูนย์คอมพิวเตอร์ ตัวอย่าง E – MAIL : borwon_ks@chaiyo.com sobkroo@sobkroo.com sobkroo@thaimail.com เป็นต้น

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

5) WWW (World Wide Web) เป็นระบบฐานข้อมูลทีมีระบบการเชื่อมโยงแบบใยแมงมุม ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงเพื่อโอนย้ายไฟล์ข้อมูลตามคำนิยามขอระบบโต้ตอบ แบบ HTTP ระบบเวิลด์ ไวด์ เว็บ ในปัจจุบันเน้นการแสดงข้อมูลกราฟฟิค ข้อมูลเสียง ข้อมูลวีดีโอ ซึ่งเป็นภาพเคลื่อนที่ ไฟล์ข้อมูลในระบบเวิลด์ ไวด์ เว็บ เรียกว่า HTML

6) Host โฮสต์ คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ศูนย์กลางที่ต่อเข้ากับ INTERNET หรือคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงเป็นระบบเครือข่าย

7) เบราเซอร์ คือ ซอฟท์แวร์ที่สามารถแสดงข้อมูลของไฟล์บน WWW. เช่น

http://www.sobkroo.com หรือ http:// www.moe.go.th ประกอบด้วย 3 ส่วน

7.1) ส่วนแรก คือชื่อ **โปรโตคอล (obec = สพฐ. moe = กระทรวงศึกษาธิการ)**

7.2) ส่วนที่สอง คือชื่อ **โฮสต์** บอกชื่อของคอมพิวเตอร์ที่เก็บข้อมูลหน้านี้ไว้ เช่น กรม

7.3) ส่วนสุดท้าย คือ **ไฟล์พาท** บอกชื่อไฟล์ที่เก็บข้อมูลรวมทั้งไดเร็กทอรี่ของไฟล์นั้น (ประเทศไทย)

8) Multimedia คือ ซอฟต์แวร์ สื่อผสมด้าน **เสียง ภาพ ข้อความ** และ **คอมพิวเตอร์** มาทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบที่สมบูรณ์

9) รหัสแอสกี ASCII (American Standard Code for Information) หมายถึง รหัสมาตรฐานอเมริกันที่ใช้ในการส่งข่าวสาร ซึ่งเป็นรหัสขนาด 8 บิต โดยใช้เลข 7 บิตแทนตัวอักษรและ อีก 1 บิต เป็นตัวตรวจสอบ

8.บทบาทของคอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต

คอมพิวเตอร์ อินเตอร์เน็ต หรือระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีบทบาทต่อการบริหารงานในยุคปัจจุบัน ดังนี้

1) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศ (Information Utilization) เพื่อประกอบการตัดสินใจ

2) การสื่อสารและการบริหารทางไกล (high-tech Administration) ในยุคนี้เครื่องมือเครื่องใช้ ในการติดต่อสื่อสารสะดวก รวดเร็วมาก อยู่ไกลกันก็สามารถทำงานเรื่องเดียวกันได้ ประชุมร่วมกันได้ (Teleconference)

3) การหาความรู้ทำงานกับระบบคอมพิวเตอร์และอินเตอร์เน็ต (Computer internet Literacy) เช่น ห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ห้องเรียนออนไลน์ เป็นต้น

4) การจัดรูปองค์กรที่ทำงานได้ฉับไว (Organization Development)

5) การบริหารเอกสาร เช่น สำนักงานอัตโนมัติ การรับส่ง

บำเพ็ญอุตส์ พพพ.sobkroo.com

5. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ

ก. คุณธรรมสำหรับข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา

1. ความหมายของคุณธรรม

คำว่า "คุณธรรม" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายของ "คุณธรรม" ว่าเป็นสภาพคุณงามความดี

พระธรรมปิฎก (ปอ.ปยุต โต.) อธิบายว่า คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สภาพที่เกื้อกูล

ในหนังสือ Dictionary of Education ให้ความหมายของคุณธรรม ดังนี้

1. คุณธรรม คือ ความดีงามของลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมที่กระทำจนเกิดความเคยชิน

2. คุณธรรม คือ คุณธรรมที่บุคคลได้กระทำตามความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับความประพฤติและศีลธรรม

พุทธทาสภิกขุ ได้อธิบายลักษณะของคุณธรรมว่า "คุณ" หมายถึง ค่าที่มีอยู่ในแต่ละสิ่งซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งความยึดถือ เป็นไปได้ทั้งทางดีและทางร้าย ถ้าทำให้จิตใจยินดีก็เรียกว่าคุณ ถ้าทำให้จิตใจยินร้ายก็เรียกว่าคุณ ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมัน คำว่า "ธรรมะ" มีความหมาย 4 อย่าง ดังนี้

1. ธรรมะ คือ ธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องเกี่ยวข้อง

2. ธรรมะ คือ กฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องเรียนรู้

3. ธรรมะ คือ หน้าที่ตามกฎของธรรมชาติ เรามีหน้าที่ต้องปฏิบัติ

4. ธรรมะ คือ ผลจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น เรามีหน้าที่ต้องมีหรือใช้มันอย่างถูกต้อง

ประภาศรี สีหอำไพ ได้ให้ความหมายของคุณธรรมว่า หมายถึง หลักธรรมจริยาที่ สร้างความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมด้วยความสุข การเป็นผู้มีคุณธรรมคือ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบอันดีงาม

ยนต์ ชุ่มจิต ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดีความถูกต้องความเหมาะสมซึ่งอยู่ภายในจิตใจของครูและเป็นแรงผลักดันให้ครูกระทำหน้าที่ได้อย่างถูกต้องเหมาะสมและดียิ่งขึ้น

ธีรศักดิ์ อัครบวร ได้อธิบายว่าคุณธรรมมีความหมายเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง ซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล ช่วยทำให้พร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น

2. เป็นหลักที่มนุษย์ถือเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต เป็นหลักแห่งความประพฤติปฏิบัติ และความรู้ความคิดที่ดีงามนั่นเอง

จากแนวคิดทั้งหมดสรุปได้ว่า"คุณธรรม" มีลักษณะเป็นสหวิทยาการ หมายถึง การนำเอาวิชาต่าง ๆ เช่น การศึกษา จิตวิทยา ปรัชญา สังคมวิทยาเข้ามาผสมผสานกัน เป็นลักษณะของการนำวิชาพื้นฐานมาเป็นเครื่องกำหนดคุณสมบัติของคุณธรรม และจากความหมายของคำว่า "คุณธรรม" ตามทัศนะต่าง ๆ ข้าง

ต้น นำมาสรุปเป็นความหมายได้ว่า หมายถึงคุณสมบัติที่เป็นคุณความดี ความถูกต้องซึ่งมีอยู่ภายในจิตใจของบุคคล อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้อื่น หรอทั้งตนเองและผู้อื่น ดังนั้นคุณธรรมของครูจึงควรมีลักษณะที่ดีงามเหมาะสมอยู่ในส่วนลึกของจิตใจครู เป็นแรงผลักดันให้ครูกระทำหน้าที่ของครูอย่างถูกต้องเหมาะสมและสมบูรณ์ยิ่งความสำคัญของคุณธรรมสำหรับครูและบุคลากรด้านการศึกษา

2. ธรรมสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ควรรู้ ได้แก่

2.1) ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฏฐิ 2 หรือทางเกิดแห่งแนวคิดที่ถูกต้อง 2 ประการ คือ

1) ปรโตโฆสะ คือ เสียงจากคนอื่น การกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก การรับฟังคำแนะนำสั่งสอนเล่าเรียนความรู้ สนทนาซักถาม

2) โยนิโสมนสิการ คือ การใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น คิดแยกแยะสิ่งทั้งหลายจนเห็นเหตุผลความสัมพันธ์ต้นกำเนิดของมัน

ธรรมหมวดนี้มีความสำคัญในกระบวนการศึกษาหรือพัฒนาคน เพราะ สัมมาทิฏฐิ คือ ความเห็นอันถูกต้อง ซึ่งทุกคนควรจะมีเป็นอันดับแรกก่อนที่จะทำอะไรให้สำเร็จตรงเป้าหมาย เช่น คนจะดำเนินชีวิตได้ราบรื่น มีความสุข ก็ต่อเมื่อเขามีความเห็นเกี่ยวกับชีวิตได้ถูกต้องเท่านั้น ยกตัวอย่างเห็นว่า ชีวิตจะมีความสุขต้องขยัน อดทน ทำการงาน ประหยัด และทำความดี หรือ นักเรียนจะเรียนได้สำเร็จ ก็ต่อเมื่อเขาเห็นว่า ความสำเร็จในการเรียนจะมีได้ก็ต่อเมื่อเขาเอาใจใส่ต่อการเรียนสม่ำเสมอ เป็นต้น

ครู ผู้บริหาร บุคลากรการศึกษา อยู่ในฐานะผู้ให้การศึกษาหรือชี้แนะจึงเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่จะให้เกิดสัมมาทิฏฐิ การชี้แนะของครูมีความสำคัญยิ่งต่อวิถีชีวิตของศิษย์ ถ้าชี้แนะถูก ศิษย์จะดำเนินชีวิตไปในทางที่ดี ถ้าชี้ผิดศิษย์จะมีชีวิตล้มเหลว โดยปกติ ครูที่มีความเป็นครูเป็นที่คาดหมายว่า จะชี้แนะศิษย์ในทางที่ถูกต้อง เท่านั้น ดังนั้น จึงเห็นได้ชัดเจนว่า ชีวิตของมนุษย์ทุกชีวิตย่อมอยู่ในกำมือของครู อาชีพครูจึงเป็นอาชีพที่กำหนดอนาคตของคนก็ว่าได้ และเป็นอาชีพที่มีค่าควรศรัทธา

2.2) ปัญญา 3 คือ ความรอบรู้ มี 3 ประการ คือ

1) จินตามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการคิดการพิจารณาหาเหตุผล

2) สุตมยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฟัง การศึกษาเล่าเรียน

3) ภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการฝึกอบรมหรือลงมือปฏิบัติ

ปัญญา 3 ประการนี้เป็นหน้าที่โดยตรงที่ครูจะปลูกฝังให้แก่นักเรียน เพราะสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการศึกษา กล่าวคือ การให้การศึกษามุ่งที่จะให้เกิดพฤติกรรม 3 ประการ ที่เรียกว่า Domain 3 ได้แก่ พุทธพิสัย (Cognitive Domain) จิตพิสัย (Affective domain) และทักษะพิสัย (Psychomotor) มีสาระสำคัญที่สอดคล้องกันดังนี้

ปัญญาเกิดจากการคิด หรือจินตามยปัญญา มุ่งที่ศักยภาพของจิตใจ ซึ่งครอบคลุมความรู้สึกการเห็นคุณค่าของสิ่งนั้น ๆ สอดคล้องกับจิตพิสัย ซึ่งเป็นเรื่องของความรู้สึกซาบซึ้งในสิ่งที่เรียนอันเนื่องมาจากการเห็นคุณค่า

ปัญญาเกิดจากการฟัง หรือสุตมยปัญญา มุ่งที่การศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันเป็นลักษณะของพุทธพิสัย คือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ เป็นต้น

ปัญญาเกิดจากการลงมือปฏิบัติ หรือภาวนาปัญญา มุ่งที่ความชำนาญ การทำอย่างคล่องแคล่วมีประสิทธิภาพ ซึ่งก็คือทักษะพิสัยนั่นเอง

ปัญญาในแง่ระดับของการรับรู้มี 3 ระดับตามที่พุทธโฆษาจารย์กล่าวไว้ในคัมภีร์สุทธิมรรค คือ

1) ระดับสัญญา หมายถึง ปัญญาขั้นประถมหรือขั้นต้น รู้เพียงจำได้ ยังไม่ละเอียดลึกนัก เช่น จำชื่อคนได้ จำเรื่องราวได้

2) ระดับวิญญาณ หมายถึง ปัญญาระดับมัธยมหรือระดับกลาง รู้แจ้งชัด แต่ไม่ถึงกับทะลุปรุโปร่ง เช่น รู้ชื่อคนแล้วยังรู้ต่อว่า คนนั้นอยู่ที่ไหน เป็นบุตรของใคร เป็นต้น

3) ระดับปัญญา หมายถึง ปัญญาระดับอุดมหรือระดับสูง รู้รอบ รู้ลึก รู้ละเอียด

2.3) ศึกษา 3 หรือไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษามี 3 อย่าง คือ

1) อธิศีลสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง เรียกสั้น ๆ ว่าศีล

2) อธิจิตตสิขา ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดสมาธิอย่างสูง เรียกสั้น ๆ ว่า สมาธิ

3) อธิปัญญาสิกขา ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูงเรียกว่าสั้น ๆ ว่า ปัญญา

สิกขา 3 เป็นหลักการศึกษาซึ่งมีเป้าหมายคือความรู้ระดับปัญญา ศีลเป็นแนวทางแสดงพฤติกรรมทางกายและวาจาให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง ไม่ให้ออกนอกลู่นอกทางหรือนอกเกณฑ์มาตราฐานของสังคม สมาธิเป็นแนวทางแสดงพฤติกรรมทางใจมุ่งที่ความสงบ สุขุม เยือกเย็น ไม่จุ้นจ้านหรือวอกแวกสมาธิต้องอาศัยศีลเป็นพื้นฐาน ปัญญาเป็นความรอบรู้ ลึก ละเอียด แยกแยะเห็นสิ่งทั้งหลายตามสภาพจริงรู้ทะลุภาพมายาของสิ่งนั้น ๆ ปัญญาต้องอาศัยสมาธิเป็นฐาน หากไม่มีสมาธิปัญญาจะไม่มี

แนวคิดที่ครูควรได้จากสิกขา 3 คือ การที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ เริ่มต้นด้วยศีลคือมีความพร้อมทางกายและวาจาให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง ไม่ให้ออกนอกลู่นอกทางหรือนอกเกณฑ์มาตราฐานของสังคม สมาธิเป็นแนวทางแสดงพฤติกรรมทางใจมุ่งที่ความสงบ สุขุม เยือกเย็น ไม่จุ้นจ้านหรือวอกแวกสมาธิต้องอาศัยศีลเป็นพื้นฐาน ปัญญาเป็นความรอบรู้ ลึก ละเอียด แยกแยะเห็นสิ่งทั้งหลายตามสภาพจริงรู้ทะลุภาพมายาของสิ่งนั้น ๆ ปัญญาต้องอาศัยสมาธิเป็นพื้นฐาน หากไม่มีสมาธิปัญญาจะไม่มี

แนวคิดที่ครูควรได้จากสิกขา 3 คือ การที่นักเรียนจะเรียนรู้ได้ เริ่มต้นด้วยศีลคือมีความพร้อมทางร่างกายและคำพูด คือร่างกายอยู่ในสภาพปกติ ไม่เดือดร้อนวุ่นวาย ไม่ก่อความรำคาญ เมื่อร่างกายพร้อมแล้วจิตใจก็จะอยู่ในสภาพที่พร้อม คือสมาธิ เตรียมเสมอที่จะรับรู้เรื่องนั้น ๆ เหมือนแมวเตรียมท่าพร้อมที่จะรับรู้ ดังนั้น ครูควรหาวิธีที่จะให้นักเรียนมีความพร้อมทั้งกายและใจ คือ มีศีลและสมาธิ เสียก่อน แล้วจึงให้ความรู้หรือเนื้อหาวิชาแก่นักเรียน ครูต้องยืดหยุ่นปรับยุทธวิธีการสอนอยู่ตลอดเวลา ขึ้นอยู่กับนักเรียนที่จะเรียนใน

ขณะนั้น ๆ ไม่ควรเอาเกณฑ์ของครูไปกำหนดวิธีการสอนของครูล่วงหน้าแบบยืดหยุ่นไม่ได้ มองในแง่นี้เห็นได้ว่า การทำงานของครูเป็นเรื่องน่าสนุกไม่จำเจ ไม่น่าเบื่อ เพราะต้องปรับเปลี่ยนเทคนิควิธีอยู่ตลอดเวลาเพื่อเป้าหมายคือ การเรียนรู้ของนักเรียน ครูที่คิดว่าการสอนเป็นเรื่องน่าเบื่อจำเจ แสดงว่ามีความเป็นครูน้อย ควรนำแนวคิดจากไตรสิกขาไ ปใช้ประโยชน์ในการสอน จะได้เกิดความรู้สึกไม่น่าเบื่อ และเกิดความรักในอาชีพครูยิ่งขึ้น

2.4) อริยสัจ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ มี 4 ประการ ได้แก่

1) ทุกข์ ความทุกข์ สภาพที่ทนได้ยาก

2) สุมทัย สาเหตุให้ทุกข์เกิด ได้แก่ตัณหาความทะเยอทะยานอยาก

3) นิโรธ ความดับทุกข์

4) มรรค ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์

จุดสำคัญของอริยสัจในแง่ที่นำมาประยุกต์ใช้คือ เป็นธรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล กล่าวคือ ทุกข์เป็นผล เกิดมาจากสมุทัยซึ่งเป็นเหตุ นิโรธ เป็นผล เกิดจากมรรค ซึ่งเป็นเหตุ ตามหลักพุทธธรรม ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนมีสาเหตุ ไม่มีอะไรเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ว่าความสุข ความทุกข์ ความรักความชัง ฯลฯ ล้วนมาจากสาเหตุต่าง ๆ กัน

ข้อคิดจากอริยสัจ 4 ที่ครูควรนำมาใช้คือ ครูทำงานการสอน กับนักเรียน ย่อมต้องการความรักความเคารพจากนักเรียน และต้องการประสบความสำเร็จความก้าวหน้าในอาชีพซึ่งจะเกิดขึ้นได้จากสาเหตุ เช่น ครูต้องรักและยอมรับนักเรียนด้วยใจจริง อย่างน้อยให้ใกล้เคียงกับคำกล่าวที่ว่า "รักโรงเรียนเหมือนบ้าน รักนักเรียนเหมือนลูกเหมือนหลาน" นอกจากนี้ครูจะต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละอันเป็นการสร้างสาเหตุที่ดีต่อผลที่จะตามมา ซึ่งได้แก่ความสำเร็จ ความก้าวหน้าในอาชีพของตน ครูต้องไม่เป็นคนประเภทที่นอนรอคอยผลอย่างเดียวโดยไม่สร้างสาเหตุที่ดีก่อน

2.5) อิทธิบาท 4 คือ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย มี 4 ประการ ได้แก่

1) ฉันทะ ความพอใจ ความต้องการที่จะทำ

2) วิริยะ ความเพียร กล้าทำ เอาธุระ ไม่ท้อถอย

3) จิตตะ ความคิด ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด

4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หมั่นใช้ปัญญาตรวจตราหาเหตุผลและตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัดผล

อิทธิบาท 4 นี้ เป็นธรรมที่กล่าวถึงกันบ่อย ในฐานะเป็นธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งเป็นที่ปรารถนาของทุกคน ในแวดวงอาชีพทั้งหลาย หากใช้อิทธิบาท 4 ก็จะประสบความสำเร็จในวิชาชีพนั้น ๆ

บ้านสอบครู www.sookroo.com

จุดเน้นของธรรมหมวดนี้อยู่ที่ข้อแรก คือ ถ้ามีความพอใจแล้ว การกระทำอีก 3 อย่างก็ผิดตามมา ดังนั้น ปัญหาจึงอยู่ที่ว่า ทำอย่างไรจึงจะเกิดความพอใจในงานที่ทำ ข้อนี้ต้องนำหลักอริยสัจ 4 มาประกอบ อริยสัจ 4 แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล โดยยกผลนั้นมาให้เห็นก่อน เช่น คู่นิโรธกับมรรค กล่าวถึงนิโรธก่อนมรรค เพราะเมื่อเห็นผลคือความดับทุกข์แล้วจะมีความสุขขนาดไหน ย่อมจะเกิดความอยากที่จะปฏิบัติตามวิธีดับทุกข์

ในทำนองเดียวกัน การที่จะเกิดความพอใจที่จะทำงาน จำเป็นต้องรู้ก่อนว่า งานนั้นดี อย่างไร มีประโยชน์อย่างไร ทำแล้วจะเกิดผลดีอะไร ฯลฯ โดยสรุปก็คือ พยายามมองให้เห็นคุณค่าของสิ่งนั้นเพื่อจะได้เกิดความพอใจที่จะทำงาน เมื่อเกิดความพอใจแล้ว ก็จะเกิดความเพียร หรือวิริยะความคิด หรือจิตตะ และความไตร่ตรอง หรือวิมังสา

ข้อคิดจากอิทธิบาท 4 สำหรับครูก็คือ การที่ครูจะประสบความสำเร็จในวิชาชีพของตน ครูต้องมีความรักความพอใจในวิชาชีพครู มองเห็นคุณค่าและความหมายของวิชาชีพครู ไม่คิดดูถูกวิชาชีพของตน รู้สึกภูมิใจเป็นเกียรติและศักดิ์ศรีที่ได้ประกอบวิชาชีพครู ความรู้สึกเช่นนี้จะทำให้เกิดความพยายามที่จะทำหน้าที่ด้วยการอุทิศตนและเสียสละ กล้าที่จะทำงานอันท้าทายต่อวิชาชีพคือการสร้างตน ความเป็นครูจะมีในความคิดอยู่ตลอดเวลา ไม่ใช่เฉพาะในห้องเรียนเท่านั้น แม้ในสถานการณ์อื่น ๆ นอกห้องเรียนก็จะคิดและไตร่ตรองถึงงานแห่งวิชาชีพครูอยู่ตลอดเวลา คือเป็นครูทุกลมหายใจนั่นเอง

ปัจจุบัน สังคมเปลี่ยนแปลงไปมาก วิถีชีวิตของคนก็เปลี่ยนแปลง อาชีพในสังคมปัจจุบันมีหลายหลาก อาชีพที่ทำเงินได้มากจะก่อภาพลวงตาให้เห็นว่าเป็นอาชีพที่ดีที่สุดมีคุณค่า น่าทำ อาชีพครูอาจถูกมองว่าล้าสมัย ทำเงินไม่ได้มากเหมือนบางอาชีพ เช่น แพทย์ วิศวกร ธุรกิจเป็นต้น ดังนั้น จึงปรากฏเหมือนกันว่าครูบางคนไม่ภูมิใจที่จะเปิดเผยอาชีพของตนต่อคนที่ไม่รู้จัก ด้วยความรู้สึกว่า ด้อยหรือไม่ทันสมัย ความรู้สึกเช่นนี้เปรียบเสมือนมะเร็งร้ายไม่ควรที่ครูจะให้มีในจิตใจของตน ควรนำหลักอิทธิบาท 4 มายึดเป็นหลักในการทำหน้าที่ของตน คือ ต้องรักพอใจในอาชีพ กล้าทำหน้าที่ด้วยความเสียสละไม่อยู่ภายใต้อิทธิพลของวัตถุนิยมหรือเงินตรา ควรใช้เวลาในการคิดงานในหน้าที่หาทางปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานอยู่เสม่ำเสมอ โดยวิธีนี้วิชาชีพครูก็จะอยู่ในสังคมอย่างสง่าผ่าเผย มีเกียรติและศักดิ์ศรียิ่งกว่าอาชีพใด ฯ

2.6) กัลยาณมิตรธรรม 7 คือ คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ ซึ่งได้แก่คุณสมบัติของครู มี 7 ในที่นี้จะเน้นแนวคิดที่ครูควรได้จากกัลยาณมิตรธรรมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพครู

ตามพุทธธรรม มิตรดีหรือมิตรแท้เรียกว่า “กัลยาณมิตร “ ครูจัดเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดกับศิษย์ ทราบความลึกตื้นหนาบางของศิษย์เท่า ๆ กับมิตรแท้ที่จะรู้จักกัน ดังนั้น ครูกับนักเรียนต้องไม่มีช่องว่างระหว่างกัน ต้องรู้และเข้าใจกันเป็นอย่างดี ข้อนี้ย่อมขึ้นอยู่กับครูเป็นส่วนใหญ่ ถ้าครูวางตัวเหมาะสมเป็นกันเองกับนักเรียน เปิดเผยตรงไปตรงมา นักเรียนก็สะดวกใจที่จะเข้าหาและเปิดเผยแม้กระทั่ง

ความลับของตนให้ครูได้ทราบได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อครูที่จะใช้เป็นข้อมูลในการแนะนำสั่งสอนนักเรียน ดังนั้น ครูจึงต้องทำตัวอยู่ในฐานะเป็นเพื่อนแท้กับนักเรียนกัลยาณมิตรธรรมทั้ง 7 โดยสาระสำคัญนั้นคือ การมีความรู้ความสามารถดีและมีความประพฤติดี ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของพระพุทธเจ้าที่มีปรากฏอยู่ในบทสวดพุทธคุณที่ว่า "วิชาจรณสัมปันโน" หมายความว่า พระพุทธเจ้าทรงมีทั้งความรู้ และความประพฤติ ดังนั้น ครูในฐานะกัลยาณมิตรของศิษย์ถ้ามีกัลยาณมิตรธรรมก็เท่ากับเจริญรอยตามาพระพุทธเจ้า คือมีทั้งความรู้และความประพฤติที่ดี

การที่ครูมีความรู้และความประพฤติดีจะทำให้ครูเป็นที่ยอมรับของนักเรียนและของคนทั่วไปซึ่งข้อนี้จะสนับสนุนให้ครูมีความรักและศรัทธาในอาชีพครูยิ่งขึ้น เพราะเป็นอาชีพที่ทำให้ตัวครูเองมีความหมายในสายตานักเรียนและของบุคคลทั่วไป แต่การที่จะมีความหมายเช่นนั้นขึ้นอยู่กับการทำตัวของครูเอง โดยมีกัลยาณมิตรธรรม หรือโดยสรุปก็คือมีทั้งความรู้และความประพฤติดีนั้นเอง

ปัจจุบัน บางทีครูก็คาดหมายตนเองไม่ถูกต้องนัก เช่น คาดหมายว่าตนเองจะต้องได้รับการยอมรับนับถือและเป็นที่เคารพของศิษย์และคนทั่วไปอย่างน้อยก็เท่ากับครูในอดีต เมื่อมีเสียงสะท้อนบางครั้งจากสังคมในลักษณะที่ลดความยอมรับนับถือครูน้อยลง ไม่ว่าจะทางสื่อมวลชนหรือทางอื่นใดครูอาจคิดว่าปัจจุบันนี้สังคมไม่ให้ความสำคัญแก่ครู แต่ครูลืมคิดไปว่า ปัจจุบันนี้ครูยึดมั่นอยู่ในกัลยาณมิตรธรรมมากแค่ไหน ถ้าปรากฏว่าครูขาดกัลยาณมิตรธรรม แน่นอนสังคมก็จะขาดการยอมรับครูไปด้วยซึ่งเป็นเรื่องธรรมดา สาเหตุย่อมเกิดจากครูเอง เพราะครูเป็นสัญลักษณ์แห่งคุณค่าและความดี ถ้าครูไม่เป็นที่รองรับแห่งคุณค่าและความดีนั้น ก็ผิดความคาดหมายของสังคม ผลลบก็จะเกิดขึ้นกับครูเอง ดังนั้น ทางที่ดีที่สุด ครูควรนำแนวความคิดจากกัลยาณมิตรธรรมดังกล่าวมาปฏิบัติอย่างจริงจัง

2.7) พรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ มี 4 ประการ

1) เมตตา ความรัก ปรารถนาจะให้เป็นสุข มีจิตอันแผ่ไมตรีและประโยชน์แก่ผู้อื่น

2) กรุณา ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของผู้อื่น

3) มุทิตา ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขามีความสุข

4) อุเบกขา ความวางใจเป็นกลาง มีจิตเที่ยงธรรมไม่เอนเอียงเพราะความชอบใจและไม่ชอบใจ

พรหมาวิหาร 4 นี้ได้มีการนำไปอธิบายว่าเป็นธรรมสำหรับบุคคลต่าง ๆ มากมายเหลือเกิน เช่น ธรรมสำหรับนักปกครอง นักบริหาร นักการเมือง ครู ฯลฯ จนอาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นเหมือนยาหม้อใหญ่ที่แก้ได้สารพัดโรค ดังนั้น จึงขอแสดงความเห็นเพิ่มเติมโดยอาศัยประสบการณ์ประกอบกับหลักวิชา เพื่อเป็นเครื่องวินิจฉัยว่า พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมสำหรับหลาย ๆ กลุ่มบุคคลอย่างไรในขอบข่ายแค่ไหน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

คำว่า **"เมตตา"** ที่แปลว่าความรัก ลักษณะสำคัญของเมตตาคือ "เอื้อประโยชน์ต่อผู้ที่ถูกรัก" ครูรักศิษย์ต้องเอื้อประโยชน์ต่อศิษย์ ไม่ใช่รักเพื่อจะเอาประโยชน์จากศิษย์ ดังนั้น "ประโยชน์" จะเป็นตัวชี้ว่าเป็นเมตตาหรือไม่

กรุณา ความหมายลึก ๆ ตามที่พระพุทธโฆษาจารย์ ได้อธิบายไว้ในคัมภีร์วิสุทธิมรรค คือความสะเทือนใจเมื่อรู้เห็นความทุกข์ หรือปัญหา ของคนอื่น ซึ่งความสะเทือนใจนี้เองจะผลักดันให้เกิดการกระทำต่อมา คือเข้าไปช่วยขจัดความทุกข์ หรือแก้ปัญหาโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง เช่น ครูเห็นความไม่รู้ของศิษย์ซึ่งความไม่รู้ ความโง่ ความไม่ฉลาดคือปัญหาอย่างหนึ่ง เกิดความสะเทือนใจ อดไม่ได้ที่จะช่วยเหลือให้ศิษย์มีความรู้ขึ้นมาให้ได้ เช่นนี้เรียกว่า ครูมีความกรุณาต่อศิษย์

มุทิตา ความหมายก็คือ แสดงความยินดีด้วยใจจริง ไม่ใช่เพียงมารยาท ต่อความสำเร็จของผู้อื่น แม้ตัวเองจะไม่ได้รับความสำเร็จก็ตาม เป็นการสนับสนุนคนอื่นให้ก้าวต่อไป

อุเบกขา บางทีแปลว่าการวางเฉย เช่น เรามักจะพูดต่อเหตุการณ์บางอย่างที่เราไม่สนใจแล้วว่า "ผมอุเบกขาหรือวางเฉยเสียแล้ว" ซึ่งเป็นการแสดงออกโดยทั่วไปในสังคมจนกลายเป็นว่าอุเบกขาคือการวางเฉยไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น ในที่นี้ให้ความหมายว่าวางใจเป็นกลางตามที่พระราชวรมุณี (2518:92) ได้ให้ความหมายไว้

จะให้ความหมายอย่างไรควรให้สอดคล้องกับรากศักดิ์ คือ "อุเบกขา" มีรากศัพท์มาจากภาษาบาลีมาจากคำว่า "อุป" แปลว่า "ใกล้" กับ "อิกขา" แปลว่า "ดู" "เห็น" รวมกันเข้าเป็น "อุเบกขา" เมื่อใช้เป็นคำไทยก็เป็น "อุเบกขา" คือการดูใกล้ ๆ ดูให้เห็นแท้ ๆ ไม่ใช่ดูเพียงผิวเผินแล้วสรุป การดูใกล้ ๆ เป็นการดูด้วยการพินิจพิเคราะห์หรือใช้เหตุผล ให้เห็นว่าจริง ๆ คืออะไร ดังนั้น อุเบกขาจึงเป็นกระบวนการตัดสินด้วยปัญญา หรือเป็นกระบวนการทางปัญญา เช่น ครูเห็นนักเรียนคนหนึ่งนั่งหลับในห้องเรียนเป็นประจำ ถ้าครูติดสินง่าย ๆ ก็จะสรุปว่านักเรียนคนนี้ไม่ตั้งใจเรียน ขี้เกียจ ประพฤติไม่ดี.... ครูอาจแสดงพฤติกรรมบางอย่างออกไป เช่น ดา เฆี่ยน หรือปล่อยไปโดยวางเฉยเสีย แต่ถ้าครูใช้หลักอุเบกขา ครูก็จะดูใกล้ ๆ หาสาเหตุต่าง ๆ เช่น สุขภาพไม่ดีมีโรคประจำตัว อดนอนมาก่อน ทำงานหนักมาก่อน การสอนของครูไม่น่าสนใจ ฯลฯ ซึ่งสาเหตุบางอย่างแก้ไขได้ ก็รีบแก้ไข แต่สาเหตุที่แก้ไม่ได้จริง ๆ ก็จนปัญญา อาจต้องปล่อยไป การปล่อยไปในลักษณะนี้อาจพูดได้ว่าเป็นอุเบกขา หรือวางเฉย แต่ก่อนจะถึงขั้นอุเบกขาดังกล่าว ได้ผ่านขั้นตอนกระบวนการทางปัญญา มาแล้ว จนหาข้อยุติได้แล้ว การหาข้อยุติด้วนเหตุผลอย่างนี้ไม่ใช่เรื่องของความพอใจหรือไม่พอใจ แต่เป็นเรื่องของการปฏิบัติไปตามเหตุผลที่มีในขณะนั้น ๆ ดังนั้น ผู้เขียนจึงกล่าวว่า จะแปลอุเบกขาว่าอย่างไรก็ตามควรให้สอดคล้องกับรากศัพท์ แปลว่า "วางเฉย" ก็ถูกส่วนหนึ่งแต่ก่อนจะวางเฉยนั้นได้ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบสาเหตุมาแล้ว แปลว่า "วางใจเป็นกลาง" ก็ได้ เพราะคำว่าเป็นกลางแสดงถึงการไม่ตัดสินบนพื้นฐานของความรู้สึก หรืออารมณ์ ชอบหรือไม่ชอบ แต่ตั้งอยู่บนเหตุผลที่ให้เป็นเช่นนั้น

จากที่กล่าวนี้จึงเห็นได้ว่า พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมที่ครูควรนำมาเป็นหลักในการประกอบอาชีพของตน เพราะเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ของครู ซึ่งเกี่ยวข้องกับเด็กนักเรียน ครูอยู่ในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ สามารถเอื้อประโยชน์แก่นักเรียนได้ ช่วยแก้ปัญหาของนักเรียนได้ ยินดีที่จะสนับสนุนส่งเสริมให้กำลังใจแก่นักเรียน

เมื่อประสบความสำเร็จ ตลอดจนไม่เลือกที่รักมักที่ชังวางตัวเป็นกลางกับนักเรียนได้ทุกคน ด้วยการมีพรหมวิหารเช่นนี้ อาชีพครูจะมีความหมายยิ่งขึ้น เป็นที่ยอมรับนับถือยิ่งขึ้น มีเกียรติและศักดิ์เป็นที่ยำเกรงยิ่งขึ้นทั้งจากนักเรียนและประชาชนทั่วไป

2.8) คุณธรรมเพื่อพัฒนาครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา

คุณธรรมหลัก 12 ประการเพื่อการพัฒนาอุปนิสัยสร้างความเป็นครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษา (A Dozen Core Virtue to Develop Positive Character) ได้แก่

1). Care = การดูแล เอาใจใส่ ความห่วงใย

คือปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความสุภาพอ่อนโยน มีใจเมตตากรุณา แสดงออกซึ่งความกตัญญูยกโทษผู้ที่กระทำผิดต่อเรา ช่วยเหลือผู้ที่ขัดสน มีมุมมองความคิดที่ดีต่อผู้อื่น แสดงความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่นทั้งคำพูดและการกระทำ วินิจฉัยสถานการณ์จากมุมมองของคนอื่นที่ต่างจากของตน

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Charity ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การกุศล Compassion ความเมตตาสงสาร ความปรานี ความเอื้ออาทร Concern ความเป็นห่วง ความสนใจ เป็นธุระ ความใส่ใจ Empathy การมีความรู้สึกร่วมกับผู้อื่น ความรู้สึกเห็นอกเห็นใจ Forgiveness การยกโทษ การให้อภัยผู้อื่น Gentleness ความสุภาพอ่อนโยน ความมีน้ำใจ ความเป็นผู้ดี Kindness ความกรุณาปรานี มีเมตตา Love ความรัก Respect ความเคารพยำเกรง นับถือ Selflessness การไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ส่วนตน ความไม่เห็นแก่ตัว Sensitivity ความสามารถรับรู้ มีไหวพริบ ความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น และTolerance ความอดทน ใจกว้าง รู้จักให้อภัย

2) Citizenship = การเป็นพลเมืองที่ดี

คือการรู้จักการใช้สิทธิและมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของบ้านเมือง ให้ความร่วมมือกับชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ การมีส่วนร่วมกับสังคม ใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง เป็นมิตรและช่วยเหลือเพื่อนบ้าน เฝ้าติดตามข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Activism ความมีอุดมการณ์ทางการเมือง Caring การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้อื่น Concern ความเป็นห่วง ความสนใจ เป็นธุระ ความใส่ใจ Cooperation การให้ความร่วมมือ Helpfulness การให้ความช่วยเหลือ การทำตัวให้เป็นประโยชน์ Obedience การเชื่อฟัง ยอมอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ การปฏิบัติตามกติกา มารยาท ทางสังคม และPatriotism ความรักชาติ การป้องกันและรักษาผลประโยชน์ของประเทศชาติ

3) Cooperation = การให้ความร่วมมือ

คือการทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยมีเป้าหมายเดียวกัน ช่วยเหลือคนที่ขัดสน รู้จักร้องขอความช่วยเหลือเมื่อตนมีความจำเป็น มีการประนีประนอม รู้วิธีแก้ปัญหา เป็นผู้สร้างสันติสุข เป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี มีการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น ไม่ปิดกั้นตนเอง รู้จักแบ่งปัน ให้ความเคารพ ให้เกียรติในความสามารถของผู้อื่น

บัณฑิตแนะแนว www.sookroo.com

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Helpfulness การให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การทำตัวให้เป็นประโยชน์ Generosity ความมีใจกว้างขวาง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว Leadership ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการนำ Patience ความอดทนอดกลั้น มีขันติ และSharing ความมีน้ำใจแบ่งปันแก่ผู้อื่นที่ขัดสน

4) Courage = ความกล้าหาญ ความมีใจกล้า

คือความสามารถเผชิญกับความกลัวที่รุมล้อมเข้ามา ยืนหยัดเพื่อสิทธิของตนและของผู้อื่น ยืนยันในสิ่ง ที่ตนเชื่อถือ ไม่ปล่อยให้ความกลัวมาขัดขวางความใฝ่ฝันของตน ทำในสิ่งที่ถูกต้องแม้ในภาวะวิกฤติ ไม่ยอมแพ้แม้พบกับแรงกดดัน กล้าสร้างความแตกต่าง (dare to be different) กล้าที่จะเป็นผู้นำความ เปลี่ยนแปลง (change agent)

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Assertiveness ความแน่วแน่ ยืนยันในความถูกต้อง Bravery ความกล้าหาญ อดทน ไม่กลัว Confidence ความมั่นใจ ความไว้วางใจ ความเชื่อมั่น Endurance ความอดทน ความอดกลั้น Honor การให้เกียรติผู้อื่น และPerseverance ความอุตสาหะ พากเพียร มุมานะ

5) Fairness = ความยุติธรรม ความเที่ยงธรรม

คือ การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างยุติธรรมและเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีน้ำใจนักกีฬาไม่โกง มีการแบ่งปันกับผู้อื่น มีการตัดสินใจอย่างยุติธรรม ไม่ลำเอียงในการตัดสินใจ มีใจยุติธรรมไม่กดขี่ข่มเหง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Citizenship การเป็นพลเมืองที่ดี การเป็นสมาชิกที่ดี Compassion ความเมตตาสงสาร เห็นอกเห็นใจผู้อื่น Conscience ความรู้ผิดชอบชั่วดี มีคุณธรรม Equality ความเสมอภาค เท่าเทียมกัน Justice ความยุติธรรม ความเที่ยงธรรม และResponsibility ความรับผิดชอบ

6) Honesty = ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ

คือการพูดความจริงทั้งหมด ไม่ลักขโมย ไม่โกง รักษาคำพูด เป็นคนสัตย์ซื่อ ไม่บิดเบียนหรือกล่าวเกินจริง เป็นผู้ที่ควรแก่การเชื่อถือ ไม่พูดเท็จ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ไม่หลอกลวงผู้อื่นไม่ว่าทางคำพูดหรือการกระทำ เป็นคนซื่อตรง เปิดเผย มีความหมายตามคำพูด และพูดตามที่มีความหมาย

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Genuineness ความจริงใจ ไม่เสแสร้ง Honor การกระทำเพื่อให้เกียรติแก่ผู้อื่น Integrity ความซื่อสัตย์ การยึดหลักคุณธรรม Sincerity ความจริงใจ Trustworthiness ความเชื่อถือ ความไว้วางใจ

7) Integrity = ความซื่อสัตย์ การยึดหลักคุณธรรม

คือการเป็นคนสัตย์ซื่อต่อตนเอง ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ทำอย่างที่ตนเองได้สอน ให้ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีหรือคุณธรรมนำทางชีวิต เป็นคนที่มีความจริงใจ ไม่ประนีประนอมหรือลดมาตรฐานคุณค่าแห่งตน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ตัดสินใจโดยยึดค่านิยมที่ดีงาม มีความแน่วแน่ ยึดมั่นในหลักศีลธรรมเป็นตัวของตัวเอง ทำในสิ่งที่ถูกต้องตามจริยธรรมอันดี

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Charisma ความสามารถในกากรพูดโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นConscience ความรู้ผิดชอบชั่วดี มีคุณธรรม มีสติสัมปชัญญะ Constancy ความแน่วแน่ ความมั่นคง ความสัตย์ซื่อ Consistency ความยึดมั่น ความเหนียวแน่น ความเข้มข้น Honesty ความซื่อสัตย์ ความจริงใจ Morality ความมีศีลธรรม จรรยา Righteousness ความชอบธรรม ความมีคุณธรรม Sincerity ความจริงใจ และ Virtue ความมีคุณสมบัติที่ดี น่ายกย่อง มีคุณธรรม

8) Leadership = การฉายแววของความเป็นผู้นำ วางตัวเป็นแบบอย่างที่ดี

คือการช่วยผู้อื่นให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ให้เขายืนบนลำแข้งของตนเอง สามารถสื่อสารกับ ผู้อื่นได้ เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่น รู้ว่าเมื่อใดควรจะเป็นผู้ตาม สามารถรับตำแหน่งและบทบาทนั้นได้ รับใช้ผู้อื่น รู้จักฟัง ผู้อื่น มีการตัดสินใจที่ดี วางแผนอย่างรอบคอบ กล้าเผชิญกับความเสี่ยง สามารถบริหารงานได้

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Assertiveness การกล้าแสดงออก แสดงความคิดเห็น Caring การให้การดูแลเอาใจใส่ต่อผู้อื่น Charisma ความสามารถในการพูดโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น Confidence ความมั่นใจ ความเชื่อมั่นในตนเอง Cooperation การให้ความร่วมมือ Courage ความกล้าหาญ Inspiration การสร้างแรงบันดาลใจ และRisk taker ความกล้าเผชิญกับความเสี่ยง

9) Loyalty = ความจงรักภักดี ความซื่อสัตย์

คือ การมีความซื่อสัตย์ต่อครอบครัวและมิตรสหาย สัตย์ซื่อต่อตนเองต่อชุมชนและต่อคุณค่าที่ตนยึดถือไม่หักหลัง คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่ Commitment การให้คำมั่นสัญญา การทุ่มเท Constancy ความแน่วแน่ ความมั่นคง ความสัตย์ซื่อ Devotion การอุทิศตน การบูชา Faithfulness ความสัตย์ซื่อ Integrity การยึดหลักคุณธรรม Steadfastness ความศรัทธาแน่วแน่ ความมั่นคง

10) Perseverance = ความอุสาหะ พากเพียร มุ่งมั่น

คือ การยอมแพ้ กระตุ้นตนเองให้มีความพยายาม ไม่กลัวการล้มเหลวหากครั้งแรกไม่สำเร็จ ไม่ละความพยายาม มุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศ ตั้งเป้าหมายไว้สูง ไม่ท้อถอยแต่ยังคงความเข้มแข็งแม้ยาม ยากลำบาก อย่ายอมแพ้ อย่าเลิกล้มความตั้งใจ (Don’t quit)

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Ambition ความปรารถนา อันแรงกล้า เพื่อมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ Commitment การให้คำมั่นสัญญา พันธะผูกพัน Enthusiasm ความกระตือรือร้น Patience ความอดทน และResilience ความยืดหยุ่น ไม่เคร่งเครียดกับชีวิต

11) Respect = ความเคารพ ความยำเกรง ความนับถือ

คือ การยอมรับในความสามารถของผู้อื่น เป็นคนสุภาพอ่อนน้อม ปฏิบัติตนต่อผู้อื่นเช่นเดียวกับที่ต้องการให้เขากระทำต่อตนเอง มีความเคารพตนเอง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น รวมทั้งสัตว์และสิ่งแวดล้อม

ไม่หยาบคาย ไม่บุกรุกทรัพย์สินของผู้อื่น ใช้กิริยา วาจาสุภาพอ่อนน้อม

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Compassion ความมีเมตตา เห็นใจผู้อื่น Courtesy ความเอื้อเฟื้อ อัธยาศัยไมตรี Deference การเคารพเชื่อฟัง ทำตาม Politeness ความสุภาพอ่อนน้อม Reverence ความยำเกรง การเคารพ และTolerance การรู้จักให้อภัย

12) Responsibility = ความรับผิดชอบ

คือ การเป็นผู้ที่เชื่อถือและไว้วางใจได้ ทำในสิ่งที่ตนพูดไว้ และพูดอย่างที่ตนเองทำ ยอมรับใน ผลลัพธ์จากการกระทำของตน พิจารณาให้รอบคอบว่าเมื่อทำลงไปแล้วจะมีผลกระทบอย่างไรบ้าง ไม่ผลัดวันประกันพรุ่ง (Don't procrastinate) ทำในสิ่งที่ควรทำ กระทำภารกิจหน้าที่ของตนเองให้สำเร็จ (Fulfill your obligations)

คุณธรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Related Virtues) ได้แก่

Citizenship ความเป็นพลเมืองที่ดี มีสำนึกในหน้าที่แห่งตน Dependability การเป็นที่เชื่อถือได้ พึ่งพาได้ Honor การกระทำเพื่อเป็นการให้เกียรติ ละReliability การเป็นที่ไว้วางใจได้

3. การนำคุณธรรม จริยธรรม มาใช้ในการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิต

จากกฎกระทรวงฯ ในเรื่องการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาด้านบริหารบุคคลข้อ15 (12) การส่งเสริมวินัยคุณธรรม จริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้น ครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงต้องมีการพัฒนาเพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงในฐานะที่เป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดีของศิษย์ ที่ให้ความเคารพนับถือ และ มีศรัทธาต่อครู นอกจากนั้นยังมีผลต่อการประเมินเพื่อเลื่อนวิทยฐานะอีกด้วย การนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการปฏิบัติงานการดำรงชีวิต ปฏิบัติได้โดยยึดแนวพระบรมราโชวาท พระราชดำรัส แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และหลักธรรมทางศาสนา

คุณธรรม จริยธรรม	กรอบตัวชี้วัดคุณลักษณะ
1. คุณธรรม 4 ประการ	1. การรักษาความสัจ ความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ และเป็นธรรม 2. การข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเอง ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัจ สุจริต ความดีนั้น 3. การอดทน อดกลั้น และอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัจสุจริต ไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด 4. การรู้จักละวาง ความชั่ว ความทุจริต และรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนน้อยของตน เพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

2. ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการ	1. พึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ 2. ประหยัด และ ออม 3. มีระเบียบวินัย และเคารพกฎหมาย 4. ปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา 5. จะรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
3. แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	1. ดำรงตนในทางสายกลาง : พอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้นกันในตัวที่ดี 2. ดำรงตนด้วยเงื่อนไขความรู้ : รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง 3. ดำรงตนด้วยเงื่อนไขคุณธรรม : ซื่อสัตย์ สุจริต สติปัญญา ขยัน อดทน แบ่ง
4. ความกตัญญูกตเวทีต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ	1. ให้ความอุปการะช่วยเหลือ ดูแลต่อบุพการี 2. มีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ต่อผู้มีพระคุณ 3. ให้ความเคารพรัก และเชื่อฟังต่อบุพการี และผู้มีพระคุณ 4. มีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อบุบพารีและผู้มีพระคุณ

นอกจากนี้ ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการจะปฏิบัติอย่างไรก็ดี การครองตนของท่านจะครองตนอย่างไรก็ดี ทางที่ดีที่สุดท่านจะศึกษาได้ก็คือ การศึกษาจากพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และการครองพระองค์ว่าทรงทำอย่างไร นั่นเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดอาจจะอาศัยมาเป็นตัวอย่างได้ในทุกโอกาสและทุกสถานการณ์

ข. จริยธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

คำว่า **"จริยธรรม"** แยกออกเป็น "จริยะ" หมายถึง ความประพฤติหรือกิริยาที่ควรประพฤติ ส่วนคำว่า "ธรรม" มีความหมายหลายอย่าง เช่น คุณความดี หลักคำสอนของศาสนา หลักปฏิบัติ เมื่อนำคำสองคำมารวมกันเป็น "จริยธรรม" จึงได้ความหมายตามตัวอักษรว่า "หลักแห่งความประพฤติหรือแนวทางของการประพฤติ"

จริยธรรม (morality) และจรรยาบรรณ (ethical) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและคงอยู่ในจิตใจของบุคคลคู่อยู่กับคุณธรรม ผู้ที่มีคุณธรรมย่อมมีกิริยาความประพฤติและการปฏิบัติที่ดี

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำนิยามว่า จริยธรรม คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติ ศีลธรรม กฎ

ประภาศรี สีหอำไพ กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยา และปลูกฝังลักษณะนิสัยให้อยู่ในครรลองของคุณธรรม หรือศีลธรรมคุณค่าของจริยธรรมชี้ให้เห็นความเจริญงอกงามในการดำรงชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผนตามวัฒนธรรมของบุคคล

พระเทพวิสุทธิเมธี ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ตัวของกฎที่ต้องปฏิบัติ

บ้านหลักสูตร www.sobkroo.com

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสถียรพงษ์ วรรณปก นิยามว่า จริยธรรม หมายถึงหลักคำสอนที่ว่าด้วยความประพฤติเป็นหลัก สำหรับให้บุคคลยึดถือในการปฏิบัติตน

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และประนอม รอดคำดี สรุปไว้ว่า จริยธรรม คือ แนวทางของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและส่วนรวม

ครูเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในสังคมโดยเฉพาะในด้านวัฒนธรรมไทย ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูนั้นจะมีความสัมพันธ์กับศิษย์อย่างลึกซึ้ง จะเห็นได้จากการที่ครูได้รับการยกย่องต่อเนื่องมาเป็นเวลาช้านาน การยกย่องนี้สืบทอดจากความรู้สึกที่คนไทยมีต่อครูที่เป็นพระสงฆ์ เหตุแห่งปัจจัยหนึ่งเพราะพระ-สงฆ์ปฏิบัติตนเป็นที่น่าเคารพเลื่อมใส ประพฤติปฏิบัติตนอยู่บนหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงเชื่อว่าครูควรจะต้องยึดถือจริยธรรมและการปฏิบัติคุณธรรมต่าง ๆ ตามที่สังคมเห็นว่ามีคุณค่า มีความเชื่อในการกระทำตามจารีตประเพณีที่ดีงามเหมาะสม มีความคิดไตร่ตรองใคร่ควรญในคุณค่าความดี มีเหตุผลวิเคราะห์แยกแยะสิ่งชั่วดี มีเจตคติที่ดีต่อการทำความดีและมีความสนใจที่จะปฏิบัติตนเป็นคนดี อย่างไรก็ตามจริยธรรมสำหรับครูนั้น อาจสรุปได้ว่าครูควรยึดหลักจริยธรรมดังนี้

1. อัตวินิจ ครูจะต้องสามารถวิเคราะห์ตนเอง เพื่อให้เห็นแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ฝึกฝนกล่อมเกลาพื้นฐานของจิตใจให้มั่นคงในคุณธรรม เป็นคนดีมีประโยชน์ต่อสังคม

2. สัมพันธภาพ ครูต้องมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เสียสละ กตัญญูกตเวที มีความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กันกับเครือญาติและบุคคลทั่วไปอย่างคุ้นเคย

3. การแลกเปลี่ยน ครูต้องรู้จักการให้การแลกเปลี่ยนความคิดหรือสิ่งของต่อกัน ไม่เอาเปรียบกัน

4. ระบบสังคม ครูต้องยึดถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เป็นแนวศีลธรรมค่านิยมที่ได้วิเคราะห์คุณค่า ความถูกผิด จนเป็นหลักการ เป็นวัฒนธรรม และเป็นอารยธรรม

5. การบำเพ็ญประโยชน์ ครูต้องบำเพ็ญประโยชน์และปฏิบัติตามระเบียบอันจะก่อให้เกิดความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของชาติ ใช้สิทธิและหน้าที่ที่ทำให้เกิดความสงบสุขและสามัคคี สามารถควบคุมการรุกรานโดยมิชอบได้

6. สากลธรรม ครูควรต้องยึดหลักมโนธรรมสากลที่ครอบคลุมได้ทั้งโลก บำเพ็ญตนอยู่ในคุณงามความดีตามที่ได้สร้างสรรค์หลักธรรมไว้ มีการกล่อมเกลาจิตใจให้ศรัทธาแน่วแน่ในการบำเพ็ญตนให้มีสาระ

จริยธรรมและคุณธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ยากที่จะแยกคุณธรรมออกจาก จริยธรรมได้ เพราะคุณธรรมเป็นธรรมะที่มีคุณค่าอยู่ในจิตใจของบุคคลและเมื่อบุคคลแสดงออกซึ่งความประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมนั้น ย่อมเป็นที่ประจักษ์ในจริยธรรม

จริยธรรมสำหรับครูจึงนับเป็นสิ่งสำคัญและควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะครูนอกจากจะเป็นผู้ที่ต้องรอบรู้ในวิทยาการใหม่ ๆ แล้ว ครูยังต้องเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีมีคุณธรรมด้วย สิ่งเหล่านี้สามารถปลูกฝัง กล่อมเกลา ปรับปรุง แก้ไข พัฒนาให้เกิดมีขึ้นในตัวของผู้ที่เป็นครู หรือผู้ที่กำลังจะ

ห้องสมุดคลิ๊ก www.sukkrob.com

เป็นครูได้และประพฤติให้คงอยู่ตลอดไปได้ โดยการดำเนินชีวิตอยู่บนพื้นฐานแห่งคุณธรรม ซึ่งบุคคลผู้ที่จะได้รับการเคารพยกย่องและนับถือว่าครูนั้น ย่อมมี จริยธรรมและมีความงามสมกับความเป็นครู

สมควร เหล่าลาภะ กล่าวไว้ว่า งามอย่างครู ประกอบด้วยความงาม 4 อย่างคือ

1. งามรูป เรียกว่า รูปัปปมาณิก

ครู คือบุคคลผู้งดงามด้วยรูปร่างหน้าตา กิริยามารยาท ความสะอาด มีระเบียบวินัยทางร่างกายที่ดี ใครได้พบเห็นก็เป็นมงคลทั้งแก่ตนและคนอื่น ในขณะที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ของครู ครูต้องระมัดระวังตั้งใจอย่าให้เกิดกายภาษาในท่าที่ติดลบ เช่น คนขี้ยา ชิงหาหลัก ไม้ปักรั้ว ชะมดติดจั่น กังหันต้องลม ชมท้องฟ้า ท้าชกมวย ช่วยรถติดหล่ม ก้ม ๆ เงย ๆ

ครูต้องพยายามระมัดระวังป้องกันตนเองไม่ให้เกิดขยะท่าทาง เช่น แลบ ล้วง แคะ แกะ เกา หาว โยก ยักถอน ค้อน กะพริบ และต้องหมั่นบริหารกายให้มีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรงอยู่เสมอ ต้องรู้จักแต่งกายให้สวยงามสมกับความเป็นครูในความหมายสูงสุด คือ ไม่ประพฤติกายทุจริตนั่นเอง

2. งามเสียง เรียกว่า โฆสัปปมาณิก

ครู คือบุคคลผู้งดงามด้วยเสียง ประกอบด้วยความงามในการพูดบอกกล่าว ด้วยเสียงที่ดี 8 ลักษณะ คือ ไพเราะ ชัดเจน นุ่มนวล ชวนฟัง กลมกล่อม ไม่แตกพร่า ลึกซึ้ง ก้องกังวาน ครูต้องพยายามฝึกฝนอบรมตนหมั่นบริหารวาจา ให้มีความงามดังกล่าว ต้องรู้จักแต่งเสียงให้สวยงามสมกับความเป็นครู คือไม่ประกอบกายวจีทุจริต

3. งามความประพฤติ เรียกว่า ลูขัปปมาณิก

ครู คือบุคคลผู้งดงามด้วยความประพฤติ ปฏิบัติขัดเกลาตนเอง ตั้งมั่นอยู่ในความดีงามเหมาะสมกับความเป็นครูอยู่เสมอ ครูต้องขยันหมั่นเพียร พยายามลด ละ เลิก ความประพฤติที่ ติดลบน่ารังเกียจ เช่น โดดเดี่ยว ดื้อยา กบในกะลา น้ำชาล้นถ้วย ป่วยไม่รักษาแสวงหาแต่ประโยชน์ตน มองคนในแง่ร้าย จิตใจไม่สะอาด ตกเป็นทาสอบายมุข

ครูต้องพยายามฝึกฝนอบรมตนเองด้วยการบริหารใจให้มีความงามอยู่เสมอ ต้องรู้จักแต่งใจให้งดงามสมกับความเป็นครู ด้วยความประพฤติที่น่ารัก เช่น มนุษย์สัมพันธ์ดี มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เชื่อมั่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ อดทน เสียสละ อารมณ์ร่างเริงแจ่มใส มีความรัก ความซื่อสัตย์ รับฟังความคิดเห็น โดยความหมายสูงสุด คือ ไม่ประกอบมโนทุจริตนั่นเอง

คุณธรรมและจริยธรรมของครูเป็นคุณลักษณะที่ต้องประพฤติปฏิบัติ ควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจสรุปได้ว่า คุณธรรมเป็นความดีของครู ส่วนจริยธรรมเป็นความงดงามของครู ดังที่ได้กล่าวถึงไว้แล้วในตอนต้น ผู้ที่เป็นนักศึกษาครูและครูประจำการจึงสมควรได้รับการพัฒนา ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา เพื่อบ่มเพาะอุปนิสัยใจคอให้ฝังรากลึกจนสามารถประพฤติปฏิบัติตนดี มีคุณธรรมและจริยธรรมอย่างเป็นธรรมชาติ

www.สอบครู.com

ค. จรรยาบรรณวิชาชีพทางการศึกษา

"จรรยา" มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า "จริยา" ซึ่งหมายถึง กิริยาที่พึงปฏิบัติส่วนคำว่า "บรรณ" หมายถึง หนังสือ ดังนั้นเมื่อนำคำทั้งสองมารวมกันเป็น "จรรยาบรรณ" จึงมีความหมายว่า ความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพต่าง ๆ พึงปฏิบัติ โดยบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ข้อกำหนดที่บัญญัติไว้นั้นเพื่อรักษาชื่อเสียงเกียรติคุณของวิชาชีพและฐานะของสมาชิกนั้น ๆ จรรยาบรรณจึงกฎเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติ โดยกำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนเป็นกติกาของหมู่คณะ

วิชาชีพทางการศึกษา หมายความว่า วิชาชีพทางการศึกษาที่ทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริม การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาปฐมวัย ขั้นพื้นฐาน และอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา ทั้งของรัฐ และเอกชน และการบริหารการศึกษานอกสถานศึกษาในระดับเขตพื้นที่การศึกษาตลอดจน การสนับสนุนการศึกษา ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศและการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ

ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา หมายความว่า ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ซึ่งได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546

มาตรฐานการปฏิบัติตน หมายความว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพที่กำหนดขึ้น เป็นแบบแผนในการประพฤติตน ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียงและฐานะของผู้ประกอบ วิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่ผู้รับบริการและสังคม อันจะนำมาซึ่งเกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ

มาตรฐานวิชาชีพการศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน และจรรยาบรรณวิชาชีพ ประกอบไปด้วย 5 ด้าน รวม 9 ประการ ดังนี้

1) มาตรฐานวิชาชีพ 3 ด้าน ได้แก่

1.1) มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์

1.2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน 12 ประการ

1.3) มาตรฐานการปฏิบัติตน(จรรยาบรรณ) ประกอบด้วย 5 หมวดหมู่ 9 ประการ

2) จรรยาบรรณวิชาชีพ ได้แก่

2.1) จรรยาบรรณต่อตนเอง

2.2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

2.3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

2.4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

2.5) จรรยาบรรณต่อสังคม

3) รายละเอียดจรรยาบรรณของวิชาชีพ

- ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพและแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ ประกอบด้วย

3.1) จรรยาบรรณต่อตนเอง

ข้อ 1 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ

3.2) จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

ข้อ 2 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ

3.3) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

ข้อ 3 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า

ข้อ 4 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการ ตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ข้อ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ

ข้อ 6 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และผู้รับบริการ

ข้อ 7 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องให้บริการด้วยความจริงใจและ เสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ

3.4) จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

ข้อ 8 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดย ยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ

3.5) จรรยาบรรณต่อสังคม

ข้อ 9 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของ ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6. จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว

ก. จิตวิทยาการเรียนรู้

1) ความหมายของการเรียนรู้

การเรียนรู้ตามความหมายทางจิตวิทยา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลอย่างค่อนข้างถาวรอันเป็นผลมาจากการฝึกฝนหรือการมีประสบการณ์ โดยพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะสำคัญ คือ พฤติกรรมที่เปลี่ยนไปจะต้องเปลี่ยนไปอย่างค่อนข้างถาวร จึงจะถือว่าเกิดการเรียนรู้ขึ้น หากเป็นการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวก็ยังไม่ถือว่าเป็นการเรียนรู้ พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจะต้องเกิดจากการฝึกฝน หรือเคยมีประสบการณ์นั้นๆ มาก่อน

2) ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางจิตวิทยาอาจแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

2.1 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มปัญญานิยม (Cognitive theory) ทฤษฎีในกลุ่มนี้อธิบายว่า การเรียนรู้เป็นผลของกระบวนการคิด ความเข้าใจ การรับรู้สิ่งเร้าที่มากระตุ้นผสมผสานกับประสบการณ์ในอดีตที่ผ่านมาของบุคคล ทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น ซึ่งการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ที่ได้รับในปัจจุบันกับประสบ-การณ์ในอดีต จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางปัญญาเข้ามามีอิทธิพลในการเรียนรู้ด้วย ทฤษฎีกลุ่มนี้จึงเน้นกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) มากกว่าการวางเงื่อนไขเพื่อให้เกิดพฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้ปัญญาทางสังคม การเรียนรู้แบบการหยั่งรู้ เป็นต้น

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม (Behavioral Theory) ทฤษฎีในกลุ่มนี้ อธิบายว่า การเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ เป็นการสร้างความสัมพันธ์หรือเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง ทฤษฎีที่สำคัญในกลุ่มนี้ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้วางเงื่อนไขแบบคลาสสิก หรือแบบสิ่งเร้าและทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ

3) ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มปัญญานิยม

3.1 ทฤษฎีปัญญาทางสังคม (Social Cognitive theory) โดย ศาสตราจารย์ อัลเบิร์ต แบนดูรา (Albert Bundura, 1986) แห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด เขามีแนวคิดพื้นฐาน ดังนี้

1) พฤติกรรม (behavior หรือ B) ของมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยหลักอีก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางปัญญาและปัจจัยส่วนบุคคลอื่นๆ (Personal Factor หรือ P) อิทธิพลของสภาพ แวดล้อม (Environmental Influences หรือ E)แบนดูราเรียกแนวความคิดทั้งหมดรวมกันว่า เป็นปัจจัยสามปัจจัยซึ่งกำหนดซึ่งกันและกัน

2) ความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning) กับการกระทำ(Performance)ซึ่งสำคัญมากเพราะคนเราอาจจะเรียนรู้อะไรหลายอย่างแต่ไม่จำเป็นต้องแสดงออกทุกอย่าง

3) การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต (Observational Learning) หรือการ

เลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) สำหรับตัวแบบไม่จำเป็นต้องเป็นตัวแบบที่มีชีวิตเท่านั้น แต่อาจจะเป็นตัวแบบสัญลักษณ์

กระบวนการเรียนรู้โดยการสังเกต การเรียนรู้โดยการสังเกต หรือการเลียนแบบประกอบไปด้วย 4 กระบวนการ คือ กระบวนการใส่ใจ กระบวนการเก็บจำ กระบวนการกระทำ และกระบวนการจูงใจ

1) กระบวนการใส่ใจ (Attentional processes) เป็นกระบวนการที่มนุษย์ใส่ใจและสนใจรับรู้พฤติกรรมของตัวแบบ การเรียนรู้โดยการสังเกต จะเกิดขึ้นได้มากก็ต่อเมื่อบุคคลใส่ใจต่อพฤติกรรมของตัวแบบ แต่การจะใส่ใจได้มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยเกี่ยวกับตัวแบบ และปัจจัยเกี่ยวกับผู้สังเกต

2) กระบวนการเก็บจำ (Retention processes) เป็นขั้นที่ผู้สังเกตบันทึกสิ่งที่ตนสังเกตจากตัวแบบไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว ซึ่งอาจจะเก็บจำในรูปของภาพ หรือคำพูดก็ได้

3) กระบวนการกระทำ (Production processes) เป็นกระบวนการที่ผู้สังเกตเอาสิ่งที่เก็บจำมาแปลงเป็นการกระทำ ปัจจัยที่สำคัญของกระบวนการนี้คือ ความพร้อมทางด้านร่างกายและทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในการเลียนแบบของผู้สังเกต ถ้าผู้สังเกตไม่มีความพร้อมก็ไม่สามารถที่จะแสดงพฤติกรรมเลียนแบบได้

4) กระบวนการจูงใจ (Motivation process) ตามที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อแนวคิดพื้นฐาน ที่แบนดูราแยกความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning) ออกจากการกระทำ (Performance) นั่นคือ เราไม่จำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมทุกอย่างที่ได้เรียนรู้ออกมา เราจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นๆ ก็ขึ้นอยู่กับว่าเรามีแรงจูงใจมากน้อยแค่ไหน

3.2 การเรียนรู้โดยการหยั่งรู้ (Insight Learning)

นักจิตวิทยาที่สนใจเรื่องการเรียนรู้โดยการหยั่งรู้ และทำการทดลองไว้คือโคท์เลอร์ (Kohler, 1925) โดยเขาให้ข้อสรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการหยั่งรู้ ไว้ดังนี้

1) แนวทางการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาของผู้เรียนมักจะเกิดขึ้นทันทีทันใดจึงเรียกว่า Insight

2) การที่จะมีความสามารถเรียนรู้การแก้ปัญหาอย่างทันทีทันใดได้นั้น ผู้เรียนจะต้องมีประสบการณ์ในการแก้ปัญหาทำนองเดียวกันมาก่อน จะช่วยทำให้มองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาแบบใหม่ได้

3) นอกเหนือจากประสบการณ์เดิมแล้วผู้เรียนจะต้องมีความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ต่างๆ เพราะการที่มีความสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ นี้เองจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องความสามารถดังกล่าวนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีระดับสติปัญญาดีพอสมควรจึงสามารถแก้ปัญหาโดยการหยั่งรู้ได้

4) ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพฤติกรรมนิยม

4.1 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก (Classical Conditioning Theory) หรือ แบบสิ่งเร้า

ผู้ที่ค้นพบการเรียนรู้ลักษณะนี้คือ อีวาน พาฟลอฟ (Ivan Pavlov, 1849–1936) เขาสนใจศึกษาเกี่ยวกับระบบย่อยอาหาร โดยได้ทำการทดลองกับสุนัขจนได้ข้อสรุปถึงพฤติกรรมสุนัขถูกวางเงื่อนไขหรือเรียกว่าสุนัขเกิดการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก จากการทดลองของ พาฟลอฟ มีสิ่งที่ต้องขยายความดังนี้

1) UCS (Unconditioned Stimulus) สิ่งเร้าที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข คือ สิ่งเร้าที่สามารถกระตุ้นให้อินทรีย์เกิดการตอบสนองได้โดยอัตโนมัติตามธรรมชาติ จากการทดลองก็คือ ผงเนื้อ

2) CS (Conditioned Stimulus) สิ่งเร้าที่ต้องวางเงื่อนไขคือ สิ่งเร้าที่เป็นกลาง (Neutral Stimulus) ไม่สามารถกระตุ้นให้อินทรีย์เกิดการตอบสนองโดยอัตโนมัติ จากการทดลองก็คือ เสียงกระดิ่ง

3) UCR (Uncondition Response) การตอบสนองที่ไม่ต้องวางเงื่อนไข คือ การตอบสนองโดยอัตโนมัติที่เกิดจากการกระตุ้นของ UCS

4) CR (Condition Response) การตอบสนองที่ต้องวางเงื่อนไข เป็นการตอบสนองโดยอัตโนมัติที่เกิดจากการวางเงื่อนไขร่วมระหว่าง CS กับ UCS

เมื่อ พาฟลอฟ ค้นพบการเรียนรู้วางเงื่อนไขแบบคลาสสิคแล้ว พาฟลอฟ ได้ทำการทดลองต่อและค้นพบหลักการสำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1) Extinction (การหยุดยั้งของพฤติกรรม) เมื่อสุนัขเกิดการเรียนรู้แล้ว คือ ให้แต่เสียงกระดิ่ง (CS) อย่างเดียวแล้วสุนัขน้ำลายไหล พาฟลอฟ ทดลองต่อโดยให้แต่เสียงกระดิ่ง (CS) อย่างเดียวไปเรื่อยๆ โดยไม่ให้อาหาร (UCS) เลย ปรากฏว่าการตอบสนอง (น้ำลายไหล) ของสุนัขจะค่อยๆ ลดลง จนน้ำลายหยุดไหลในที่สุด ปรากฏการณ์นี้เรียกว่าสุนัขเกิดการหยุดยั้งพฤติกรรม (Extinction) หรือเกิดการหดหายของพฤติกรรม

2) Spontaneous Recovery (การฟื้นกลับมาใหม่ของพฤติกรรม) เมื่อสุนัขเกิดการหยุดยั้งพฤติกรรมแล้ว ทิ้งระยะไว้ซักพักหนึ่งแล้วทดลองโดยให้เฉพาะเสียงกระดิ่ง (CS) เพียงอย่างเดียวโดยไม่ให้อาหาร (UCS) ปรากฏว่าสุนัขกลับมีการตอบสนองโดยน้ำลายกลับมาไหลใหม่ เราเรียก ปรากฏการณ์นี้ว่า "การฟื้นกลับมาใหม่ของพฤติกรรม"

3) Generalization (การแผ่ขยายสิ่งเร้า) เมื่อสุนัขเกิดการเรียนรู้แล้ว พาฟลอฟได้ทดลองเปลี่ยนเสียงกระดิ่งใหม่โดยเสียงใหม่มีลักษณะคล้ายคลึงกับเสียงเดิม (อาจจะมีโทนเสียงสูงหรือต่ำกว่าเดิมเล็กน้อย) ปรากฏว่าสุนัขเกิดการตอบสนอง คือ น้ำลายไหล ปรากฏการณ์นี้เรียกว่า การแผ่ขยายสิ่งเร้า

4) Discrimination (การแยกแยะ) พาฟลอฟได้ทดลองเปลี่ยนจากเสียงกระดิ่ง เป็นเสียงระฆัง ปรากฏว่าสุนัขไม่ตอบสนองแสดงว่าสุนัขเกิดการเรียนรู้ที่จะแยกแยะความแตกต่างระหว่างเสียงกระดิ่งกับเสียงระฆัง และมีการตอบสนองต่างกันกับสิ่งเร้าที่มีลักษณะต่างไปจากเดิม

www.sobkroo.com

4.2 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำ (Operant Conditioning theory) หรือทฤษฎีการเรียนรู้เงื่อนไขผลกรรม นักจิตวิทยาที่เป็นเจ้าของทฤษฎีการเรียนรู้ที่เรียกว่า "Operant conditioning" คือ เบอร์รัส สกินเนอร์ (Burrhus Skinner) ชาวอเมริกัน ทฤษฎีของเขานับว่าเป็นทฤษฎีที่มีประโยชน์ในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ และมีหลักการประยุกต์ที่มีประโยชน์หลายอย่าง จนกระทั่งได้รับเลือกให้เป็นนักจิตวิทยาที่ได้รับการยกย่องมากที่สุดในศตวรรษนี้ แนวคิดสำคัญของสกินเนอร์

1) พฤติกรรมที่บุคคลกระทำหรือแสดงออกจะเกิดผลกรรมตามมาเสมอ

2) ผลกรรมที่เกิดตามหลังการกระทำต่างๆ นี้ จะทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ว่าตนจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมเช่นนั้นอีกในอนาคต

จาก "แนวคิดสำคัญ" ดังกล่าว จะเห็นว่า ผลกรรมที่เกิดตามหลังพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลเป็นอย่างมาก และผลกรรมที่สกินเนอร์สนใจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผลกรรมที่เป็นตัวเสริมแรง หรือ การเสริมแรง (Reinforcement) การเสริมแรงแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ก. การเสริมแรงทางบวก ข. การเสริมแรงทางลบ

ก. **การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement)** เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้นๆ ประเภทของตัวเสริมแรง สิ่งที่มีศักยภาพเป็นตัวเสริมแรงได้นั้น แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (Material Reinforcer) เป็นตัวเสริมแรงที่ประกอบไปด้วยอาหาร ของที่เล่นได้ และสิ่งของต่างๆ เช่น ขนม ของเล่น เสื้อผ้า น้ำหอม รถยนต์ ฯลฯ

2) ตัวเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforcer) แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คำพูด ได้แก่ คำชมเชย เช่น ดีมาก น่าสนใจมาก ผมชอบมากเลย ใช่เลยฉลาดจริงๆ เป็นความคิดที่ดี ฯลฯ การแสดงออกทางท่าทาง เช่น ยิ้ม มองอย่างสนใจ การแตะตัว จับมือ ฯลฯ

3) ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (Activity Reinforcer) ตัวเสริมแรงลักษณะนี้ บางครั้งรู้จักกันในชื่อของ หลักการของพรีแม็ค (Premack Principle) ซึ่งก็คือ การใช้กิจกรรม หรือพฤติกรรมที่ชอบไปเสริมแรงกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบ

4) ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token Reinforcer) เบี้ยอรรถกรจะมีคุณค่าเป็นตัวเสริมแรงได้ ก็ต่อเมื่อสามารถนำไปแลกเป็นตัวเสริมแรงอื่นๆ ได้ เช่น ดาว คูปอง โบนัส เงิน คะแนน เป็นต้น

หลักการใช้การเสริมแรงทางบวกอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1) การเสริมแรงทางบวก จะต้องให้หลังจากเกิดพฤติกรรมเป้าหมายแล้วเท่านั้น

2) การเสริมแรงทางบวกจะต้องทำทันทีที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้น

3) การเสริมแรงทางบวกควรจะให้อย่างสม่ำเสมอ นั่นคือควรให้การเสริมแรงทุกครั้งหรือแทบทุกครั้งที่พฤติกรรมเป้าหมายเกิดขึ้นไม่ควรขึ้นอยู่กับอารมณ์ของผู้ดำเนินการปรับพฤติกรรม

4) ตัวเสริมแรงนั้นจะต้องเลือกให้เหมาะกับแต่ละบุคคล เนื่องจากคนเรามีความแตกต่างกัน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ดังนั้นตัวเสริมแรงของแต่ละคนจึงอาจไม่เหมือนกัน

5) ถ้าเป็นไปได้ควรใช้ตัวเสริมแรงที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น เช่น การใช้กิจกรรมที่ชอบทำมากที่สุดหรือใช้การเสริมแรงทางสังคม เป็นต้น

6) ควรมีการวางแผนการใช้ตารางการเสริมแรง ตารางเสริมแรง แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ การเสริมแรงต่อเนื่อง (Continuous Reinforcement) C.R.การเสริมแรงบางส่วน (Partial Reinforcement) P.R.

ข. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากการที่เราทำพฤติกรรมดังกล่าว แล้วสามารถหลีกหนีจากสิ่งที่เราไม่พึงพอใจ (Aversive Stimuli) ได้ ตัวอย่างเช่น ใกล้สอบ อ่านหนังสือหลีกหนีการสอบตก (Aversive Stimuli) ปวดหัว ทานยาแก้ปวดหลีกหนีสภาพไม่สบายกาย, เจ็บปวด (A.S.) ไฟแดง หยุดรถหลีกหนีการถูกจับ, ปรับ (A.S.) เป็นต้น

2. ผลกรรมที่เป็นตัวลงโทษ หรือ การลงโทษ

การลงโทษ (Punishment) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมเป้าหมายลดหรือยุติลง อันเป็นผลเนื่องมาจากผลกรรมที่ตามหลังพฤติกรรมนั้น ตัวอย่าง ขณะสอบปลายภาควิชาจิตวิทยา นายสุดหล่อทุจริตในการสอบครูจับได้เลยให้ F หลังจากนั้นนายสุดหล่อไม่กล้าทุจริตให้การสอบอีกเลย

ข้อเสนอแนะในการลงโทษ

1) ทำทันทีหรือเร็วที่สุดเมื่อพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเกิดขึ้น

2) ควรให้มีความรุนแรงพอเหมาะไม่มากหรือน้อยเกินไป

3) ควรให้ผู้ถูกลงโทษรู้ว่าพฤติกรรมใดที่ถูกลงโทษและเพราะเหตุใด

4) ควรใช้เหตุผลไม่ใช้อารมณ์

5) ควรใช้การลงโทษควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก (ระงับพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา โดยการลงโทษ และเมื่อทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนาต้องรีบให้การเสริมแรงทางบวก)

6) ผู้ลงโทษต้องเป็นตัวแบบที่ดีในทุกๆ ด้าน

7) การลงโทษควรเป็นวิธีสุดท้าย ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรใช้การลงโทษ (การลงโทษควรใช้ในกรณีที่ทำพฤติกรรมอันตรายต่อชีวิต เช่น เด็กเอามือไปแหย่ปลั๊กไฟ ฯลฯ)

ข้อเสียของการลงโทษ

1) การลงโทษเป็นเพียง การกด (Suppress) พฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาไว้เท่านั้น

2) ก่อให้เกิดปัญหาทางอารมณ์ เช่น โกรธ เสียใจ เศร้า ตามมา

3) เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมการลงโทษ

4) เกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้ลงโทษ

บ้านสอบครู www.soobkroo.com

ข. จิตวิทยาพัฒนาการ

1) ความหมายจิตวิทยาพัฒนาการ (Development Psychology)

จิตวิทยาพัฒนาการ (Development Psychology) หมายถึง จิตวิทยาสาขาหนึ่งที่มุ่งศึกษาพฤติกรรมของคนในวัยต่างๆ กัน เพื่อให้รู้ว่าบุคคลมีพัฒนามาอย่างไร ในแต่ละวัยมีสิ่งใดเกิดขึ้นบ้าง สาเหตุของการเกิด สิ่งนั้นๆ มีอย่างไร

2) ประโยชน์ของจิตวิทยาพัฒนาการ (Development Psychology)

จิตวิทยาพัฒนาการ (Development Psychology) มีประโยชน์ต่อครูอย่างไร

โดยที่จุดประสงค์สำคัญของจิตวิทยาพัฒนาการคือ การเข้าใจบุคคล ทั้งในฐานะที่เป็นบุคคลคนหนึ่งและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การได้เข้าใจถึงสติปัญญา ร่างกาย อารมณ์ สังคม ตลอดจนความต้องการของบุคคลแต่ละวัย ย่อมช่วยให้บุคคลปรับตัวเข้ากันได้ดีขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น

สำหรับครูจะช่วยให้เข้าใจในกระบวนการต่างๆ ของการเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็ก จะช่วยให้ครูสามารถส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการในด้านต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ สอดคล้องกับวุฒิภาวะและระดับพัฒนาการ ซึ่งจะมีผลต่อการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของนักเรียน

3) ความหมาย ของพัฒนาการ

พัฒนาการ (Development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบระเบียบ สามารถคาดคะเนได้ตามสมควร เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าของบุคคล อันเป็นผลมาจากวุฒิภาวะและประสบการณ์ ซึ่งเกิดขึ้นตลอดชีวิตตั้งแต่แรกเกิด

ความเจริญงอกงาม (Growth) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นทางด้านปริมาณ (Quantity) เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านโครงสร้าง (Structure) เป็นการเพิ่มเกี่ยวกับจำนวน เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง ความหนา และจำนวนกล้ามเนื้อ

4) ลักษณะและองค์ประกอบของพัฒนาการ

4.1 ลักษณะเฉพาะของพัฒนาการ

1) พัฒนาการจะเกิดในลักษณะที่ต่อเนื่องกัน (Continuity) จะดำเนินการไปตามลำดับขั้น พัฒนาการจะเกิดขึ้นทุกช่วงของชีวิต

2) พัฒนาการจะเป็นไปตามแบบฉบับของตัวเอง (Sequence) คือ อัตราการพัฒนาการของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกัน

บัณฑิตแนะแนว www.sobkroo.com

3) พัฒนาการจะเกิดในอัตราที่ไม่เท่ากัน (Ratio) อัตราการเจริญเติบโตแต่ละคนไม่เหมือนกันวัยเด็กเล็กมีอัตราการพัฒนาการมากกว่าเด็กโต

4) พัฒนาการจะเกิดเป็นทิศทางเฉพาะ (Develop Mental Direction) พัฒนาการจะเป็นไปตามแนวศรีษะลงไปสู่ปลายเท้า เด็กจะชันคอได้ก่อนเติบโตไปสู่แกนกลางของลำตัว ไปสู่ส่วนย่อย เคลื่อนไหวลำตัวได้ก่อนนิ้วมือนิ้วเท้า

4.2 องค์ประกอบของพัฒนาการ พัฒนาการประกอบด้วย

1) วุฒิภาวะ (Maturity) หมายถึง ความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและจิตใจ พร้อมที่จะทำงาน

2) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์หรือการฝึกหัด การเรียนรู้เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดการพัฒนา

4.3 พัฒนาการแบ่งออกได้เป็นกี่ด้าน นักจิตวิทยาได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 4 ด้าน คือ

1) พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Develop Metric) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านขนาด รูปร่าง โครงสร้างของร่างกาย กล้ามเนื้อ กระดูกและต่อม การเพิ่มของส่วนสูงและประสิทธิภาพของประสาท

2) พัฒนาการทางด้านสติปัญญา (Mental Development) ได้แก่ ความรู้ ความจำ เชาว์ปัญญา และความคิดอย่างมีเหตุผล

3) พัฒนาการทางด้านอารมณ์ (Emotional Development) ความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยม

4) พัฒนาการทางด้านสังคม (Social Development) ได้แก่ การปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม รวมถึงบุคลิกภาพของบุคคลด้วยพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม

ความแตกต่างของบุคคลเกิดจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม ทั้งสองสิ่งนี้มีบทบาทร่วมกัน เป็นตัวกำหนดพัฒนาการของคน

1) พันธุกรรม (Heredity) คือ การถ่ายทอดลักษณะต่างๆ ทางชีววิทยาจากบิดามารดาไปสู่บุตร โดยผ่านทางเซลล์สืบพันธุ์

2) สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ และสามารถที่จะปรุงแต่งชีวิตในรูปลักษณะต่างๆ

5) ความพร้อม (Readiness)

ปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดความพร้อม ได้แก่ วุฒิภาวะ ความสนใจหรือแรงจูงใจ การได้รับการฝึกฝน การเตรียมตัวหรือเตรียมความพร้อม

6)พัฒนาการของเด็กช่วงอายุต่างๆ

พัฒนาการของเด็กช่วงอายุต่างๆ ซึ่งแบ่งเป็นช่วงอายุ 3-4 ปี 4–5 ปี และ5– 6 ปี ดังตาราง

บ้านสอบครูพี่พี่.SOOKROO.com

พัฒนาการ	ด้านร่างกาย	ด้านสติปัญญา	ด้านสังคม	ด้านอารมณ์และจิตใจ
3 – 4 ปี	- เดินและวิ่งได้ - กระโดดได้ไม่ดี - ประสาทยังไม่สัมพันธ์กัน - เริ่มรู้จักใช้พลัง	- สมาธิสั้น (3 นาที) - ถาม "ทำไม"ตลอดเวลา - คิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้ - อยากรู้อยากเห็น	- ชอบเล่นแบบคู่ขนาน - ไม่ชอบเล่นกับผู้อื่น - แบ่งปันไม่เป็น - ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง	- หงุดหงิดร้องไห้ง่าย - พอใจคนที่ตามใจ - ชอบได้รับคำชม
4 – 5 ปี	- เดินและวิ่งได้ - กระโดดได้ไม่ดี - ประสาทยังไม่สัมพันธ์กัน - เริ่มรู้จักใช้พลังงาน	- เปรียบเทียบได้ - เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ - เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลขึ้น - ถามคำถามมากมาย - พูดเป็นประโยค	- สนใจผู้อื่น - ชอบเล่นบทบาทสมมุติ - สนใจกิจกรรมผู้ใหญ่ - เริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าว	- ชอบท้าทายผู้ใหญ่ - มั่นใจตนเองมากขึ้น
5 – 6 ปี	- คล่องแคล่วไม่นิ่ง - ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ติดกระดุมเสื้อ ผูกเชือก รองเท้า	- ช่วงความสนใจยาวขึ้น - พูดประโยคได้ยาวขึ้น - รู้คำศัพท์มากขึ้น - คิดเกมขึ้นเล่นเองได้และชอบเปลี่ยนกฎขณะเล่น	- มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น - ชอบทำให้ผู้อื่นพอใจ - ชอบแสดงออก - ชอบทำสิ่งที่ถูกเพื่อให้ครูชมเชย	- ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง - อายง่าย - รักครู

คุณลักษณะตามวัยเด็กระดับก่อนประถมศึกษา

พัฒนาการ	อายุ 3 - 4 ปี	อายุ 4 - 5 ปี	อายุ 5 - 6 ปี
ด้านร่างกาย	- เดินขึ้นบันไดสลับเท้าได้ - วิ่งแล้วหยุดได้โดยไม่ล้ม - ใช้กรรไกรมือเดียวได้ - วาดและระบายสีได้	- เดิน กระโดด ได้ดีเพราะกล้ามเนื้อเริ่มประสานสัมพันธ์กัน - กระฉับกระเฉงไม่ชอบอยู่เฉย - ตัดกระดาษเป็นเส้นตรงได้	- เดินขึ้นลงบันไดสลับเท้าได้คล่องแคล่ว - กระฉับกระเฉงไม่อยู่เฉย - ใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ดี เช่น ติดกระดุม ผูกเชือกรองเท้าได้ - ยืดตัว คล่องแคล่ว
ด้านอารมณ์จิตใจและสังคม	- พอใจคนที่ตามใจ - ชอบที่จะทำให้ผู้ใหญ่พอใจและได้คำชม - ช่วยตนเองได้ - ชอบเล่นแบบคู่ขนาน เล่นของชนิดเดียวกันแต่ต่างคนต่างเล่น	- มีความมั่นใจในตนเองสูงมากขึ้น - ชอบท้าทายผู้ใหญ่ - ต้องการให้มีคนฟัง คนสนใจ - สนใจผู้อื่น - ชอบเล่นบทบาทสมมุติ - ชอบเล่นเป็นกลุ่ม	- อายง่าย - ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง - ชอบเล่นกับเด็กอื่น - ช่วยตัวเองได้ - ชอบสร้างความพอใจให้อื่น - ชอบแสดงออกและทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อให้ผู้ใหญ่ชมเชย

บัณฑิตอนุกูล www.sobanroo.com

ด้านสติปัญญา	- สนใจนิทานและเรื่อราวต่างๆ - สมาธิสั้นเนื่องจากอยากรู้อยากเห็นทุกอย่างรอบตัว - ชอบทาย "ทำไม" ตลอดเวลา - ร้องเพลงง่ายๆ แสดงท่าทางเลียนแบบ - พูดประโยคยาวขึ้น - ยังคิดสิ่งที่เป็นนามธรรมไม่ได้	- เปรียบเทียบได้ - เรียงลำดับเหตุการณ์ได้ -เริ่มเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรม - ชอบถาม "ทำไม" เนื่องจากเริ่มเรียนรู้ได้แล้ว - เข้าใจความเป็นเหตุเป็นผลได้ - พูดเป็นประโยคได้	- พูดประโยคได้ยาวขึ้น - รู้คำศัพท์มากขึ้น - ร้องเพลง ท่องคำคล้องจองได้ - บอกชื่อนามสกุลของตนเองได้ - นับ 1 – 20 ได้ -บอกความแตกต่างของกลิ่นสีเสียงรสรูปร่างและจัดหมวดหมู่สิ่งของได้

ค. การแนะแนว

กิจกรรมแนะแนวเป็นกระบวนการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนด้วยการจัดบริการ และกิจกรรมที่หลากหลายเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพ มารยาท ทักษะชีวิต พื้นฐานของความเชื่อว่าทุกคนมีความแตกต่างกัน ทุกคนมีคุณค่า สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญงอกงามได้และเติมเต็มให้ผู้เรียนสามารถจัดการชีวิตของตนได้ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถ บนเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

1) ความหมายของการแนะแนว

การแนะแนว คือกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลรู้จักและเข้าใจตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจสภาพแวดล้อม รู้จักวิธีการที่จะเผชิญกับปัญหา ตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง สามารถวางแผนการดำเนินชีวิตในอนาคตของตนเองได้อย่างถูกต้อง และปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างดี ซึ่งบุคคลกลุ่มนี้จะทำหน้าที่ช่วยเหลือ และส่งเสริมให้เด็กได้มีพัฒนาการไปทุก ๆ ด้าน และสามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่จะต้องกระทำติดต่อกัน

การแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ การแนะแนวที่มุ่งให้นักเรียนทุกคนมีช่วงชีวิตที่มีคุณภาพและสังคมที่ดี ใช้ชีวิตอย่างเพียงพอและมีความสุข โดยมีรูปแบบในการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนสามารถแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่

1) การจัดกิจกรรม ด้วยกระบวนการทางจิตวิทยาให้แก่นักเรียนทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม เพื่อให้รู้จักนักเรียนมากขึ้น และส่งเสริมป้องกันปัญหาของนักเรียนทุกคน การจัดกิจกรรมจะจัดในห้องเรียนโดยมีบรรยากาศที่เป็นกันเอง และนักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม

บ้านสอบครู www.sookroo.com

2) การจัดบริการ โดยมีครูแนะแนวเป็นผู้ให้บริการข้อมูลข่าวสารสารสนเทศที่จำเป็นและทันสมัย ทั้งด้านการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพ เพื่อให้นักเรียนได้สำรวจตนเองและรู้จักตนเองในทุกด้าน สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง ตลอดจนช่วยเหลือแก้ไขและฝึกประสบการณ์ที่เหมาะสม สำหรับนักเรียนได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการศึกษาและการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต

2) ความสำคัญ ความจำเป็นและประโยชน์ของการแนะแนว

สาเหตุที่จำเป็นจะต้องมีบริการแนะแนว สืบเนื่องมาจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมากมาย การอยู่รวมกลุ่มกันของมนุษย์ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมากมาย การอยู่รวมกลุ่มกันของมนุษย์ย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามธรรมดา นอกจากนั้นการที่มนุษย์ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด และดำเนินชีวิตตามสมควรแก่อัตภาพ ทำให้เกิดปัญหาอยู่ตลอดเวลา ปัญหาของมนุษย์เริ่มแรกจะเกิดจากปัญหาครอบครัว จะค่อย ๆ เป็นปัญหาที่สืบเนื่องไปสู่สังคมนอกบ้าน เพื่อนบ้าน จากสังคมกลุ่มเล็กไปสู่สังคมกลุ่มใหญ่ และค่อย ๆ กลายเป็นปัญหาของประเทศชาติไปในที่สุด การแนะแนวจะช่วยป้องกันปัญหา ลดปัญหาต่าง ๆ ให้น้อยลง และประโยชน์ของการแนะแนว สรุปได้ดังนี้

2.1) ช่วยให้นักเรียนสามารถศึกษาหาความรู้อย่างถูกวิธี ช่วยให้เกิดความเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

2.2) ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนไปตามความถนัดของตนเอง สามารถเลือกวิชาตามความรู้ความสามารถของตนเอง

2.3) ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการศึกษา ทำให้เกิดความสนใจในการเรียน พอใจที่จะศึกษาหาความรู้

2.4) ช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดวิชาเรียนได้สนองความต้องการของนักเรียนรู้แนวทางว่าวิชาใดควรจัดและเหมาะสมกับผู้ใด

2.5) ช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ โดยการวางแผนเอาไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยให้นักเรียนหลีกหนีจากปัญหา ไม่ต้องเผชิญกับปัญหา

2.6)ช่วยให้นักเรียนรู้จักคิด และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ไปตามความพอใจและความสามารถของตนเอง

2.7) ช่วยให้นักเรียนสามารถเลือกอาชีพไปตามความถนัดของตนเอง อันจะเป็นแนวทางไปสู่ความสัมฤทธิ์ผลในวิชาที่ตนเองเลือกเรียน

2.8) ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคิดและปฏิบัติสิ่งใหม่ ๆ ได้ด้วยตนเอง สร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง

2.9) ช่วยให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการไปอย่างถูกหลักวิธี โดยมีการพัฒนาการไปพร้อม ๆ กันทั้งทางด้านร่างกาย สมอง อารมณ์ และสังคม

2.10)ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียน แล้วสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับตัวให้อยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น

บ้านสอบครู www.sookroo.com

2.11) ช่วยให้นักเรียนรู้จักรักษาระเบียบวินัย และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม รู้จักหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว มีมานะอดทน ขยันหมั่นเพียร เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ

2.12) ช่วยให้นักเรียนเข้าใจตนเอง รู้จักตัวเองอย่างแท้จริง รู้จักคิดและแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง รู้จักวางแผนชีวิตในอนาคต และดำเนินชีวิตไปตามที่ตนต้องการ

3) วัตถุประสงค์การแนะแนว

3.1) เพื่อให้นักเรียนค้นพบความถนัด ความสามารถ และความสนใจของตนเอง

3.2) เพื่อให้นักเรียนได้รับข้อมูล ข่าวสาร ด้านการศึกษาและอาชีพเพื่อนำไปวางแผนการศึกษาต่อ และเลือกอาชีพที่เหมาะสม สอดคล้องกับความถนัดและความสนใจของตนเอง

3.3) เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาบุคลิกภาพและสามารถปรับตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

3.4) เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐานแก่นักเรียน

3.5) เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีความรู้ ความสามารถ ความคิดสร้างสรรค์ และมีเจตคติที่ดีต่อสัมมาชีพทุกประเภท

4) ขอบข่ายของการแนะแนวมีสาระสำคัญ 3 ด้าน

1) การแนะแนวการศึกษา มุ่งหวังให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนได้เต็มศักยภาพ รู้จักแสวงหาความรู้ และวางแผนการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวด้านการเรียน และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน

2) การแนะแนวอาชีพ ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองและโลกของงานอย่างหลากหลาย มีเจตคติและนิสัยที่ดีในการทำงาน มีโอกาสได้รับประสบการณ์และฝึกงานตามความถนัด ความสนใจ

3) การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น มีอารมณ์มั่นคง มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจสิ่งแวดล้อมและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุข

5) ภาระงานในการแนะแนว ประกอบด้วย 5 งานหลัก ดังนี้

5.1) งานศึกษารวบรวมข้อมูล เป็นการศึกษา สำรวจ ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม แบบทดสอบ การเขียนอัตชีวประวัติ สังคมมิติ การเยี่ยมบ้าน โดยมีการบันทึกข้อมูลในระเบียนพฤติการณ์ ระเบียนสะสม สมุดรายวานประจำตัวผู้เรียน เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ครูรู้จักผู้เรียนแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร ต้องการอะไร และควรให้ความช่วยเหลือในลักษณะใด

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

5.2) งานสารสนเทศ เป็นการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่จำเป็นในการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ วัฒนธรรม ศีลธรรม จริยธรรม สุขภาพ โดยนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การบรรยาย อภิปราย จัดป้ายสนเทศ การจัดหาเอกสารคู่มือให้อ่าน ทัศนศึกษา การใช้สื่อภาพยนต์ วีดิทัศน์ เป็นต้น ข้อมูลที่ถูกต้องทันสมัยมีความจำเป็นมากในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น และป้องกันความล้มเหลวได้อย่างมาก

5.3) งานให้คำปรึกษา มีจุดมุ่งหมายที่จะช่วยให้ผู้เรียนที่มารับการปรึกษาเกิดการเรียนรู้และเข้าใจตนเอง รู้ว่าปัญหาของตนอยู่มี่ไหน ควรจะแก้ไขตนเองอย่างไร การแก้ไขนั้นมีกี่ทาง และควรเลือกทางใดจึงจะเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด พร้อมทั้งเกิดความรับผิดชอบในการช่วยตนเองอย่างจริงจัง

5.4) งานป้องกัน ส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ เป็นการจัดกิจกรรมด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ ได้รับการฝึกฝน หรือได้รับการช่วยเหลือตามควรแก่กรณี เช่น กิจกรรมที่สนองความถนัด ความสนใจ และความสามารถ แก่ผู้เรียนทุกกลุ่ม ทุกคน รวมทั้งการจัดหาทุนการศึกษา อาหารกลางวัน หรือการหางานพิเศษ

5.5) งานติดตามประเมินผล เป็นการติดตามผลการดำเนินงานแนะแนวต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน การติดตามประเมินผลแบ่งออกเป็น 2 งาน คือ

5.5.1) งานติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการช่วยเหลือผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงตนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวและงานอื่น ๆ ของโรงเรียน

5.5.2) งานติดตามและประเมินผลที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณาผลที่ได้จากการดำเนินโครงการแนะแนวว่ามีคุณค่ามากน้อยเพียงใด ได้ผลหรือไม่ ควรปรับปรุงพัฒนาอย่างไร และควรขยายผลต่อไปหรือไม่ เป็นต้น

6) มาตรฐานกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของแต่ละช่วงชั้น ประกอบ 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 รู้จัก เข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น

มาตรฐานที่ 2 มีความสามารถในการแสวงหาและใช้ข้อมูลสารสนเทศ

มาตรฐานที่ 3 มีความสามารถในการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 4 มีความสามารถในการปรับตัวและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข

ข้าราชสอบครู เพพ.sobkroo.com

7. มนุษยสัมพันธ์และการประสานงาน

ก. มนุษยสัมพันธ์ (human relations)

มนุษยสัมพันธ์ เป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากในการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติงาน เพราะไม่มีใครสามารถอยู่คนเดียวโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น การที่บุคคลจะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างเป็นสุขนั้น จำเป็นต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

1) ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์(human relations) คือ การรวมคนให้ทำงานร่วมกันในลักษณะที่มุ่งให้เกิดความร่วมมือประสานงาน ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้บังเกิดผลตามเป้าหมาย

มนุษยสัมพันธ์ เป็นการจูงใจบุคคลในกลุ่มให้ร่วมมือกันเพื่อทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ บังเกิดผลเป็นที่น่าพอใจทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม

มนุษยสัมพันธ์เป็นเรื่องราวที่ว่าด้วยพฤติกรรมของคนที่มาเกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับองค์การหรือหน่วยงานเพื่อให้การทำงานร่วมกันดำเนินไปด้วยความราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

จากความหมายของมนุษยสัมพันธ์ที่ยกมาเป็นตัวอย่างทั้ง 3 ความหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ว่ามนุษยสัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มบุคคลในองค์การใดองค์การหนึ่ง หรือสังคมใดสังคมหนึ่ง เพื่อดำเนินการให้องค์การนั้นหรือสังคมนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งจะมี 2 ลักษณะด้วยกันคือ มนุษยสัมพันธ์อันดีและมนุษยสัมพันธ์ไม่ดี ถ้ามีมนุษยสัมพันธ์อันดี บุคคลในองค์การหรือสังคมดังกล่าวก็จะมีความรู้สึกพึงพอใจต่อกันและกันมีความเข้าใจอันดีต่อกัน ร่วมมือกันประสานงาน ช่วยเหลือแบ่งปันและให้อภัยต่อกัน แต่ถ้ามนุษยสัมพันธ์ไม่ดี บุคคลในองค์การนั้นหรือสังคมนั้นก็มักจะไม่ชอบพอกันขัดแย้งกัน ไม่ร่วมมือกัน ไม่ช่วยเหลือ ต่างคนต่างอยู่หรือกลั่นแกล้งกัน ส่งผลให้งานส่วนรวมขององค์การหรือกลุ่มสังคมนั้นๆ เสียหาย บุคคลในกลุ่มขาดความสุข ซึ่งในท้าที่สุดก็จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของบุคคลทุกคนในกลุ่มนั้นๆ ไม่มากก็น้อย

2) องค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์

การสร้างมนุษยสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นในกลุ่มคนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มใด จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคของความสัมพันธ์ของกลุ่มแล้วดำเนินการสร้างเสริมพัฒนา และปรับปรุงปัจจัยต่างๆ เหล่านั้นให้เป็นปัจจัยที่เอื้อต่อมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้ได้ สำหรับองค์ประกอบของมนุษย์สัมพันธ์มี 3 ประการด้วยกัน ได้แก่ การรู้จักตน การเข้าใจผู้อื่น และการมีสภาพแวดล้อมที่ดี

บ้านครูพี่ www.sabkroo.com

ในเรื่องของการรู้จักตนนั้น บุคคลควรต้องวิเคราะห์ตนเพื่อให้รู้จักตัวเองอย่างแท้จริงทั้งลักษณะที่ดีและไม่ดี แล้วปรับปรุงตนในส่วนที่เป็นลักษณะที่ไม่ดีซึ่งอาจสร้างปัญหาและอุปสรรคในการทำงานและการสร้างสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากจะเป็นแนวทางให้วิเคราะห์เพื่อนร่วมงานและเข้าใจเพื่อนร่วมงานให้มากขึ้นแล้ว ยังช่วยยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาตนให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี ส่วนความเข้าใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานดี จะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมในที่ทำงานแล้วปรับปรุงให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางพัฒนาตนให้เข้ากับที่ทำงานให้ได้ด้วย ซึ่งทั้งหมดดังกล่าวนั้น จะส่งผลต่อมนุษยสัมพันธ์ในองค์การ เมื่อมนุษยสัมพันธ์ในองค์การดีก็จะทำให้บุคคลเป็นสุข เพื่อนร่วมงานสุข และสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานดี ซึ่งหมายถึงประสิทธิภาพที่ดีขององค์การ จึงเห็นได้ว่า การศึกษาในเรื่ององค์ประกอบของมนุษยสัมพันธ์ดังกล่าว จะช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจและเกิดแรงกระตุ้นในการประพฤติปฏิบัติให้เกิดองค์ประกอบดังกล่าวอันนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีในองค์การ

3) การพัฒนาความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์

ความมีมนุษยสัมพันธ์ (Human Relation) เป็นปัจจัยความสามารถในด้านหนึ่งที่ทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ซึ่งความมีมนุษยสัมพันธ์หมายถึง การสร้างความเป็นมิตรหรือความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคคลอื่นโดยการเริ่มต้นทักทาย การสนับสนุนและช่วยเหลือ การรักษาและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งการให้เกียรติบุคคลอื่น โดยทั่วไปบุคคลที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมักจะมีคนอยากเข้ามาหา มาพูดคุยปรึกษาหารือด้วย และที่สำคัญจะได้รับความช่วยเหลือ ความร่วมมือในการทำงาน รวมทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จากบุคคลรอบข้างด้วยเช่นกัน ซึ่งตรงกันข้ามกับบุคคลที่ไม่มีมนุษยสัมพันธ์...กลุ่มคนเหล่านี้หากไปขอความช่วยเหลือหรือติดต่องานกับหน่วยงานใดมักจะไม่มีใครให้ข้อมูลหรือความช่วยเหลือใด ๆ

ดังนั้นความมีมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญและมีผลต่อการทำงานและจัดอยู่ในกลุ่มของความสามารถในงาน (Technical Competency) ความสามารถด้านความมีมนุษยสัมพันธ์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการประเมินพฤติกรรมการทำงาน จะเห็นได้ว่าระดับของพฤติกรรมของผู้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานจะมีระดับที่แตกต่างกันไปโดยมีระดับที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไปจนถึงระดับที่สูงหรือเกินกว่ามาตรฐานที่กำหนด ดังนี้

ระดับ	ลักษณะพฤติกรรม
1(ต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดอย่างมาก)	• ไม่สนใจที่จะสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่เคยรู้จัก • ไม่สามารถควบคุมกิริยาท่าทางและน้ำเสียงเมื่อต้องเผชิญปัญหาในการติดต่อประสานงานกับผู้อื่น • ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2 (ต่ำกว่ามาตรฐาน ที่กำหนด)	• เริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนเท่าที่จำเป็น • รับฟังปัญหาของผู้อื่นอย่างเห็นอกเห็นใจ • ให้คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นบางครั้ง
3 (ตามมาตรฐาน ที่กำหนด)	• เริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่เคยรู้จักมาก่อนอยู่เสมอ • ยอมรับฟังความคิดเห็นและปัญหาต่าง ๆ ของผู้อื่น • เสนอแนวทางเลือกในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
4(สูง/เกินกว่ามาตรฐาน ที่กำหนด)	• แสวงหาโอกาสในการทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ • เต็มใจที่จะให้การสนับสนุนและช่วยเหลือสมาชิกภายในและภายนอกทีม • รักษาความสัมพันธ์อันดีกับสมาชิกภายในและภายนอกทีมอยู่เสมอ
5(สูง/เกินกว่ามาตรฐาน ที่กำหนดอย่างมาก)	• สร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนใหม่ได้ในทุกกลุ่ม/ระดับ • รับรู้และเข้าใจเหตุผลในการแสดงพฤติกรรมของแต่ละคน • ปรับเปลี่ยนกิริยาท่าทาง และน้ำเสียงให้เหมาะสมกับบุคคลที่ติดต่อได้ในทุกกลุ่ม/ระดับ

ทั้งนี้ความสามารถด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานจึงเป็นสิ่งที่พัฒนาและปรับปรุงได้ หากคุณร่วมมือและพยามยามปรับเปลี่ยนตนเองให้มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี เพราะ "มนุษยสัมพันธ์" นอกจากจะส่งผลต่อความสำเร็จในการทำงานแล้ว ยังส่งต่อสุขภาพจิตในการทำงานของคุณอีกด้วย ทั้งนี้ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานที่ดีโดยส่วนใหญ่จะเป็นบุคคลที่มองโลกในแง่ดี หรือมองในด้านบวก (Positive Thinking) อยู่เสมอ ดังนั้นหลักของ "R-E-L-A-T-I-O-N"จึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาความสามารถด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน ให้เกิดขึ้น ดังต่อไปนี้

R	**R**eality	เป็นตัวของเรา…นำพาความจริงใจ
E	**E**nergetic	กระตือรือร้น….สร้างความประทับใจ
L	**L**istening	รับฟังที่ดี…เข้าถึงจิตใจ
A	**A**daptability	ปรับตัวเป็นเลิศ…สร้างสายสัมพันธ์
T	**T**olerance	อดทนสักนิด…ชีวิตสุขสันต์
I	**I**ntegrity	มีความซื่อสัตย์ …สร้างความไว้ใจ
O	**O**ral Communication	วาจาไพเราะ…รักษามิตรภาพ
N	**N**etworking	แสวงหาเครือข่าย…ขยายมิตรสัมพันธ์

1) Reality (เป็นตัวของเรา…นำพาความจริงใจ)

การจะคบหรือรู้จักใครสักคน สิ่งแรกที่สำคัญก็คือ ความเป็นตัวของเราเอง การแสดงออกอย่างเป็นธรรมชาติโดยพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกควรมาจากใจและความเป็นตัวตนของเราเองอย่างแท้จริง ไม่เสแสร้งแกล้งทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองจะเป็นเสน่ห์ของตัวเราที่จะทำให้คนอื่นอยากเข้ามาพูดคุยและคบหาสมาคมด้วย…มีหลายคนถามมาว่า หากเราแสดงความเป็นตัวตนของเราเอง จะทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในการคบหาสมาคมหรือไม่?….คำตอบก็คือ ไม่แน่นอน เพราะความน่าเชื่อถือควรจะประกอบด้วยหลายปัจจัยร่วมกัน เช่น ความรู้ ทักษะและความสามารถในหน้าที่การงาน การควบคุมอารมณ์ และความจริงใจ ซึ่งความจริงใจย่อมจะเกิดขึ้นจากการแสดงออกจากความเป็นตัวของเราเอง

2) Energetic (กระตือรือร้น….สร้างความประทับใจ)

ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะมีความกระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือ การให้ความร่วมมือและสนับสนุนการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น นอกจากนี้เสน่ห์อีกอย่างหนึ่งที่จะสร้างความประทับใจและสร้างสัมพันธ์ที่ดี นั่นก็คือ ความกระตือรือร้นที่จะอาสาดำเนินการและให้ความร่วมมือ ความช่วยเหลือในการทำงานต่าง ๆ โดยไม่ต้องรอให้อีกฝ่ายหนึ่งมาร้องขอ…ความกระตือรือร้นที่จะช่วยงานไม่ว่าจะเป็นงานเล็กงานน้อย หรือแม้กระทั่งงานใหญ่ ๆ ก็ตาม จะทำให้บุคคลต่าง ๆ ที่ทำงานร่วมด้วยเกิดความประทับใจและรู้สึกยินดีที่จะให้ความสนับสนุน ความช่วยเหลือและร่วมมือด้วยเช่นกัน

3) Listening (รับฟังที่ดี….เข้าถึงจิตใจ)

อีกคุณลักษณะหนึ่งของผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีก็คือ การเป็นผู้ฟังที่ดี ซึ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ และความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากผู้อื่นอย่างตั้งใจและเต็มใจ รวมทั้งการไม่พูดสอดแทรกและขัดจังหวะในระหว่างการพูด …เทคนิคหนึ่งสำหรับการเป็นผู้ฟังที่ดีและอยากจะขอแนะนำ นั่นก็คือ การไม่พูดถึงบุคคลอื่นในทางที่ไม่ดี พยายามอย่าวิพากษ์วิจารณ์ผู้อื่น หากบุคคลที่เรากำลังสนทนาด้วยกำลังวิจารณ์

ถึง ผู้อื่นอยู่...ขอแนะนำว่า....ให้รับฟัง...โดยอย่าพยายามพูดสนับสนุนหรือพูดขัดแย้งความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลที่เรากำลังสนทนาด้วย แต่ควรจะพยายามรับฟังปัญหาและเรื่องราวทั้งหมดที่เกิดขึ้น...ขอให้พึงตระหนักไว้เสมอว่า...คนบางคน อาจไม่ต้องการความช่วยเหลือ เพียงแค่ขอให้มีใครสักคนรับฟังปัญหาหรือความรู้สึกที่ไม่สบายใจ...แค่นี้...ก็พอแล้ว

4) Adaptability (ปรับตัวเป็นเลิศ...สร้างสายสัมพันธ์)

ก่อนที่เราจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลต่าง ๆ ได้นั้น การปรับตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะการปรับตัวให้เข้ากับ วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมกลุ่มที่เราเข้าไปอยู่ด้วย..แน่นอนว่าทุกคนย่อมต้องผ่านช่วงเวลาของการปรับตัว การสร้างความคุ้นเคยกับองค์กรหรือกลุ่มที่เราเข้าไปร่วมด้วย หากคุณปรับตัวเองได้นั่นย่อมเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลต่าง ๆ ผู้ที่มีการปรับตัวที่ดีโดยส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่มองชีวิต มองโลกในทางบวก มองเหตุผลของการกระทำและเข้าใจพฤติกรรมที่เค้าแสดงออกกับคุณเอง

5) Tolerance (อดทนสักนิด...ชีวิตสุขสันต์)

หนทางในการเข้าถึงคนเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีนั้น ไม่ใช่ว่าจะโรยด้วยกลีบกุหลาบเสมอไป บางครั้งอาจต้องใช้ความพยายามในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดี และเป็นเรื่องที่ต้องใช้ความอดทนและความพยายามอย่างสูงในการสร้างความสัมพันธ์กับคนที่ปิดกั้นตัวเองและไม่ยอมเปิดรับสมาชิกใหม่... ความอดทนต่อคำพูดและการกระทำต่าง ๆ การให้อภัย ไม่คิดมาก ใจกว้างยอมรับฟังคำวิจารณ์จากผู้อื่นอย่างจริงใจจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญในการสร้างและพัฒนาความสัมพันธ์ให้ดีขึ้นได้ และการที่คุณมีความอดทนอดกลั้นย่อมจะทำให้คุณไม่ใส่ใจต่อคำพูดและพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้คุณรู้สึกไม่สบายใจหรืออึดอัดใจ... เพียงแค่นี้...คุณก็มีความสุขกับการดำเนินชีวิตของคุณเอง

6) Integrity (มีความซื่อสัตย์...สร้างความไว้ใจ)

บุคคลที่มีความซื่อสัตย์ไม่ว่าจะเป็นทั้งต่อตนเอง เพื่อนร่วมงาน ผู้อื่น และงานที่คุณทำ ย่อมจะส่งผลให้คุณเป็นคนน่าคบหาสมาคมด้วย ผู้ที่มีความซื่อสัตย์ย่อมเป็นบุคคลที่ไว้วางใจได้...และการเป็นที่ไว้วางใจได้นี้เองจึงเป็นคุณลักษณะขั้นสูงที่สามารถพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลต่าง ๆ ไว้ได้...การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อาจเป็นเรื่องง่าย..แต่การพัฒนาและรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ให้ได้นี้เองจึงเป็นเรื่องที่ยาก...ที่คุณควรจะทำ...

7) Oral Communication (วาจาไพเราะ...รักษามิตรภาพ)

คำพูดทีดีย่อมรักษามิตรภาพไว้ได้ มีหลายต่อหลายคนที่ต้องโกรธเคืองกันเพราะคำพูด...มนุษยสัมพันธ์สามารถสร้างและทำให้เกิดได้ด้วยคำพูด และในทางตรงกันข้ามมนุษยสัมพันธ์สามารถถูกลบล้างไปได้ก็เพราะคำพูดเช่นเดียวกัน

บ้านสอบครู www.sobkrub.com

8) Networking (แสวงหาเครือข่าย…ขยายมิตรสัมพันธ์)

ผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีย่อมจะเป็นผู้ที่แสวงหาโอกาสเพื่อรู้จักกับบุคคลใหม่ ๆ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่พึ่งรู้จัก รวมทั้งการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลต่าง ๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องในสายอาชีพหรือแวดวงเดียวกัน ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลที่ชอบสร้างเครือข่าย ก็คือ การเข้ากลุ่มสมาคม หรือสโมสรต่าง ๆ ที่จัดขึ้น การแนะนำตนเองเพื่อทำความรู้จักกับเพื่อนใหม่ก่อนเสมอ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือในการทำงานกับบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนการติดตามความเคลื่อนไหวและสถานการณ์ต่าง ๆ ของบุคคลที่รู้จัก

การเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานเป็นศักยภาพในการทำงานอีกด้านหนึ่งที่สามารถพัฒนาได้ ทั้งนี้การเสริมสร้างและพัฒนาให้บุคคลมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ย่อมต้องอาศัยคุณลักษณะรวมหลายประการร่วมกันตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ข. การประสานงาน

1) ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับการประสานงาน

ในทางราชการได้มีนักวิชาการให้ความหมายไว้ว่า การประสานงาน หมายถึง "การจัดระเบียบวิธีการทำงาน เพื่อให้งานและเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆร่วมมือปฏิบัติงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ไม่ทำให้งานซ้อนกัน ขัดแย้งกัน หรือเหลื่อมล้ำกัน ทั้งนี้เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์การนั้นอย่างสมานฉันท์ และมีประสิทธิภาพ"

ส่วนทางธุรกิจนิยมที่จะให้ความหมายว่า การประสานงาน หมายถึง " การติดต่อสื่อสารให้เกิดความคิดความเข้าใจตรงกันในการร่วมมือปฏิบัติงานให้สอดคล้องทั้งเวลา และกิจกรรมที่จะต้องกระทำให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างสมานฉันท์เพื่อให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่น ไม่เกิดการทำงานซ้ำซ้อน ขัดแย้งหรือเหลื่อมล้ำกัน"

2) องค์ประกอบของการประสานงาน

อาจพิจารณาองค์ประกอบที่สำคัญ ได้ดังนี้

1. ความร่วมมือ จะต้องสร้างสัมพันธภาพในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย โดยอาศัยความเข้าใจหรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลังความคิด วิธีการ เทคนิค และระดมทรัพยากรมาสนับสนุนงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน

2. จังหวะเวลา จะต้องปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละคน ตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันให้ตรงเวลา

3. ความสอดคล้อง จะต้องพิจารณาความพอเหมาะพอดี ไม่ทำงานซ้อนกัน

4. ระบบการสื่อสาร จะต้องมีการสื่อสารที่เข้าใจตรงกันอย่างรวดเร็ว และราบรื่น

ห้องสอบครูผู้ช่วย sobkroo.com

5. ผู้ประสานงาน จะต้องสามารถดึงทุกฝ่ายเข้าร่วมทำงาน เพื่อตรงไปสู่จุดหมายเดียวกัน ตามที่กำหนดเป็นวัตถุประสงค์ของงาน

3) วัตถุประสงค์ของการประสานงาน

การประสานงานเกิดจากความต้องการที่จะให้งาน หรือกิจกรรมย่อย ๆ ที่จะทำเกิดผลสำเร็จ โดยปฏิบัติอย่างสอดคล้องในจังหวะ เวลาเดียวกัน ได้ผลงานที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่เป็นไปตามข้อกำหนด ประหยัดเวลาและทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

ก่อนการประสานงานเราควรกำหนดความต้องการให้แน่ชัดว่าเราจะประสานงานให้เกิดอะไรหรือเป็นอย่างไร หรือจะทำให้ได้ผลรับอย่างไร เพราะหากว่าไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเราก็อาจจะประสานงานไปผิดจากที่ควรจะเป็น โดยทั่วไปเราประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานมีความสะดวกราบรื่นไม่เกิดปัญหาข้อขัดแย้ง แต่ในการประสานงานในแต่ละครั้งหรือในแต่ละกรณี เราประสานงานโดยวัตถุประสงค์เฉพาะ เช่น เพื่อแจ้งให้ผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เพื่อรักษาไว้ซึ่งความสัมพันธ์อันดี เพื่อขอคำยินยอมหรือความเห็นชอบ เพื่อขอความช่วยเหลือ หรือ เพื่อขจัดข้อขัดแย้งอันอาจมีขึ้น เป็นต้น

4) ประโยชน์ของการประสานงาน

การประสานงาน ทำให้เกิดกำลังกลุ่มเป็นกำลังที่เกิดขึ้นใหม่จากแรงประสาน ที่ว่าเป็นกำลังใหม่ เพราะหากเอากำลังเดิมของแต่ละคนรวมเข้าด้วยกันทั้งหมดก็ยังจะน้อยกว่ากำลังกลุ่มที่เกิดจากแรงประสาน

การประสานงานทำให้ได้รับสิ่งที่เป็นผลดีหรือเป็นคุณ ดังนี้

1. ช่วยให้การทำงานบรรลุเป้าหมายโดยราบรื่นและรวดเร็ว
2. ช่วยให้ทุกคน ทุกฝ่าย มีความเข้าใจซาบซึ้งถึงนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงานได้ดียิ่งขึ้น
3. ช่วยประหยัดเวลาในการทำงาน
4. ช่วยประหยัดเงิน วัสดุและสิ่งของต่าง ๆ
5. ช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ช่วยให้เกิดการทำงานเป็นทีม
7. ช่วยเพิ่มผลสำเร็จของงานให้มากขึ้น
8. ช่วยสร้างความเข้าใจอันดี และสามัคคีธรรมในหมู่คณะ
9. ช่วยป้องกันการก้าวก่ายหน้าที่
10. ช่วยขจัดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อนหรือเหลื่อมล้ำกัน
11. ช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริงและปัญหาของหน่วยงานอื่น
12. ช่วยสร้างความกลมเกลียว
13. ช่วยลดข้อขัดแย้งในการทำงาน
14. ช่วยสร้างเสริมขวัญในการทำงาน

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

15. ช่วยให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน

16. ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และลู่ทางการปรับปรุงงาน

17. ช่วยเพาะนิสัยการให้ความร่วมมือ

18. ช่วยสร้างความสำนึกในการรับผิดชอบร่วมกัน

5) การประสานงานกับการสร้างความร่วมมือ

การประสานงานต้องการความร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติงานให้เรียบร้อย และสอดคล้องกลมเกลียวกันในจังหวะเดียวกันเพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

การประสานงานมีคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันอยู่อีกคำหนึ่งคือ *ความร่วมมือ* ข้อแตกต่างคือความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือด้วยความสมัครใจแม้จะไม่มีหน้าที่โดยตรง อาจจะทำเรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาก็ได้ แม้กระทั่งอาจให้ความร่วมมือทำบางเรื่องบางเวลา แต่การประสานงานต้องประสานจิตใจ ความสามารถ กำลังงานในเวลาเดียวกันเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันด้วยการแบ่งหน้าที่กันทำ และต้องการความร่วมมือจนกว่างานจะบรรลุผลสำเร็จ

5.1) ความหมายของความร่วมมือ

การประสานงานกับความร่วมมือ มีส่วนเกี่ยวข้องกัน แต่ความหมายแตกต่างกัน มีนักบริหารและนักวิชาการให้ความหมายของความร่วมมือ ไว้ดังนี้

ความร่วมมือ หมายถึง ความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่ทำร่วมกัน หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง

ความร่วมมือ หมายถึง การทำงานร่วมกับคนอื่นในทางต่าง ๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงาน

ความร่วมมือ หมายถึง บุคคลในหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งทำงานช่วยเหลือซึ่งกัน ด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

5.2) ลักษณะของการประสานงาน

จากความหมายของการประสานงานที่กล่าวถึงข้างต้น การประสานงานมีลักษณะ ดังนี้

1. การประสานงาน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดให้งานสอดคล้องกันโดยปราศจากการขัดแย้ง
2. การประสานงาน เป็นเรื่องซึ่งเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้นำ และผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย
3. การประสานงานเป็นเรื่องเกี่ยวกับหน้าที่ในทางจัดการ
4. การประสานงานเป็นการติดต่อสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง (Two-Way Ccommunication) จะช่วยให้มีความเข้าใจตรงกัน
5. การประสานงานมีอยู่ทุกระดับชั้น ของสายการบังคับบัญชาทั้งในรูปที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

6. การประสานงานมีได้ทั้งระหว่างหน่วยงานต่างๆ ระดับเดียวกัน และระหว่างหน่วยงานที่อยู่ต่างระดับกัน

5.3) ลักษณะของความร่วมมือ

การประสานงานจะเกิดผลเมื่อได้รับความร่วมมือตามที่กล่าวถึงข้างต้น และความร่วมมือเป็นส่วนสำคัญของการประสานงาน จึงควรทำความเข้าใจถึงลักษณะของความร่วมมือ ดังนี้

1. ความร่วมมือเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกัน
2. ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางสร้างเสริม
3. ความร่วมมือเป็นการยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและของตนเอง

ความร่วมมือเป็นการกระทำที่เห็นพ้องต้องกันและเพิ่มกำลังในทางปฏิบัติ

6) วิธีที่จะให้ได้รับความร่วมมือในการประสานงาน

การประสานงานไม่ควรจะกระทำโดยใช้อำนาจสั่งการแต่อย่างเดียว ควรใช้ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันเป็นหลัก เพราะความมีน้ำใจต่อกัน ไว้วางใจกันจะเป็นผลให้เกิดการร่วมใจมากกว่าการใช้อำนาจหน้าที่ พยายามผูกมิตรตั้งแต่ต้นและป้องกันไม่ให้เกิดความรู้สึกเป็นปฏิปักษ์ มีความหวาดระแวงหรือกินแหนงแคลงใจกัน ให้การยอมรับซึ่งกันและกัน ไม่นินทาว่าร้ายกัน ไม่โยนความผิดให้แก่ผู้อื่น เมื่อมีสิ่งใดจะช่วยเหลือแนะนำกันได้ก็อย่าลังเล และพร้อมจะรับฟังคำแนะนำของผู้เกี่ยวข้องแม้จะไม่เห็นด้วยก็อย่าแสดงปฏิกริยาโต้ตอบ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงก็ต้องแจ้งให้ทราบ

วิธีสร้างความร่วมมืออาจใช้แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. ชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมีความรู้สึกต่องานตรงกันด้วยการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง และทำความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน การชักจูงให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมอาจใช้ไม่ได้กับคนบางคน จึงต้องชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ทางอ้อมที่ผู้เกี่ยวข้องในการประสานงานจะได้รับด้วย

2. ผูกมิตรไมตรีต่อกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีน้ำใจที่จะช่วยเหลือซึ่งกันและกันด้วยวิธีให้ผู้เกี่ยวข้องร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จให้จงได้ และย้ำให้เห็นว่าเป็นความสำเร็จร่วมกัน

3. แนะนำกัน ทำให้ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกันมีความสามารถทัดเทียมกันด้วยการพิจารณาความสามารถของผู้ร่วมปฏิบัติในการประสานงาน ทั้งด้านความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถเฉพาะด้านหรือความถนัดในงาน และให้ข้อแนะนำที่จะเป็นทางทำให้ผู้เกี่ยวข้องมีความสามารถในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อจะได้ทำงานไปด้วยกันได้

4. มีการสื่อสารที่ดี ทำให้ด้วยการประสบการณ์ร่วมกันหรือสร้างสภาวะคล้ายคลึง ด้วยการร่วมกันคิด หากสามารถร่วมวางแผนปฏิบัติการด้วยกันตั้งแต่ต้นก็จะช่วยให้มีกรอบแห่งการอ้างอิง (Frame of reference) ร่วมกันทำงานอยู่ในวงประสบการณ์ที่มีสภาวะคล้ายคลึงกัน

5. เพิ่มความใกล้ชิด ทำให้มีการพบปะหารือกันอยู่เสมอเพื่อให้ไว้วางใจกัน เพราะความใกล้ชิด จะช่วยให้ได้และเปลี่ยนความคิดเห็นและถ่ายทอดความรู้สึกถึงกันยิ่งใกล้ชิดกันมากเท่าใดก็จะเกิดความเข้าใจและรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น ถ้ามีความหวังดีต่อกัน มีเจตนาที่บริสุทธิ์และจริงใจก็จะเพิ่มความเชื่อถือไว้วางใจกันยิ่งขึ้น ทุกครั้งที่เกิดปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือ ต้องรีบดำเนินการประชุมผู้เกี่ยวข้องหาวิธีการป้องกันและแก้ไขโดยทันที อย่าปล่อยให้ปัญหาเรื้อรังและบานปลายกลายเป็นความขัดแย้งลุกลามสร้างความแตกแยกขึ้นในหน่วยงานจะต้องร่วมกันพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยเร็ว

ปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอในเรื่องของความร่วมมือ ได้แก่ความไม่เต็มใจในการให้ความช่วยเหลือเนื่องจากการขาดแรงจูงใจ

การขาดแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ ทำให้ผลงานไม่แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดเพราะทำงานอย่างไม่กระตือรือร้น

ความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ ทำให้ต่างคนต้องคิด และต่างคนต่างทำ เมื่อไม่มีความชัดเจน ในวัตถุประสงค์ ก็ส่งผลให้มีเป้าหมายไม่ตรงกันไปด้วย จึงไม่มีการกระทำที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ไม่เกิดการยอมรับในการกระทำของผู้เกี่ยวข้องเพราะไม่เห็นพ้องในจุดมุ่งหมาย

ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือ เป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อการประสานงานในทุกด้าน จึงต้องพยายามค้นหาสาเหตุและทางป้องกันไว้ตั้งแต่ต้น

แม้จะมีความตั้งใจให้ความร่วมมือ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นไม่ได้แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรู้ ก็จะทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามจังหวะเวลาในแผนงาน

หากมีการปิดบังซ่อนเร้นข้อมูล เพื่อปกป้องตนเองหรือพวกพ้อง ทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่รู้ในสาระสำคัญของงานบางลักษณะก็จะทำให้เข้าใจผิด มีความเข้าใจในเนื้อหาของงานไม่ตรงกันอาจดำเนินการล่าช้ามีผลกระทบต่องานในด้านอื่น ๆ

7) หลักและวิธีการประสานงาน

หลักในการประสานงาน การประสานงานจะสัมฤทธิ์ผลต้องยึดถือหลักการสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. จัดให้มีกระบวนการบริหารที่เป็นระบบ

การประสานงานที่ดีจะต้องเริ่มต้นด้วยการวางแผนที่ดี กำหนดวัตถุประสงค์และนโยบาย กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติตามกระบวนการทำงาน กำหนดเวลาและสถานที่ ผู้รับผิดชอบเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทราบว่าในวันเวลาใด ใครจะทำอะไรที่ไหน และทำอย่างไร เป็นการสะดวกแก่ทุกฝ่าย ในการติดต่อประสานงาน

2. จัดให้มีระบบของความร่วมมือที่ดี

ต้องทำให้เกิดการยอมรับระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้มีความพร้อมที่จะให้ความร่วมมือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจไมตรีต่อกัน อันจะเป็นผลให้งานดำเนินไปด้วยดีและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมาย

ข้าราชการครูพบบ.sobkroo.com

3. จัดให้มีระบบการสื่อสารที่ดี

การติดต่อสื่อสารระหว่างกันภายในหน่วยงานหรือระหว่างหน่วยงาน ต้องมีการกำหนดตัวบุคคล สถานที่ติดต่อ วัน เวลา และเครื่องมือที่จะใช้ในการสื่อสารทั้งจะต้องจัดให้มีระบบสื่อสารจากบนสู่ล่าง จากล่างสู่บน และในระดับเดียวกันอย่างเหมาะสม

4. จัดให้มีการประสานวัตถุประสงค์และนโยบาย

การที่จะทำให้เกิดเอกภาพในการประสานงานต้องทำความเข้าใจในวัตถุประสงค์ว่าจะประสานงานให้เกิดผลอย่างไรมีนโยบายที่กำหนดขึ้นไว้เป็นหลักการเพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน อันจะเป็นผลให้ประสานงานโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และสอดคล้องต้องกันทั้งจังหวะและเวลา

5. จัดให้มีระบบความสัมพันธ์ที่ดี

ผู้ร่วมงานต้องมีความไว้เนื้อเชื่อใจกัน จึงต้องจัดให้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำความคุ้นเคยกันบ้าง เว้นแต่จะเป็นการประสานงานในทางลับที่มีรหัสเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นพวกเดียวกัน เพื่อให้มีความไว้วางใจกัน

6. จัดให้รู้สิ่งที่ต้องประสานงานให้ชัดเจน

การที่ผู้ร่วมงานได้รู้ชัดว่างานจะต้องประสานงานในเรื่องใด มีสิ่งใดที่จะต้องประสาน ทำให้การประสานงานมีความครอบคลุมครบถ้วน ไม่ขาดตกบกพร่องมีความสอดคล้องทั้งกิจกรรมและจังหวะเวลา

7. จัดให้รู้รูปแบบและวิธีการประสานงาน

การประสานงานภายในหน่วยงานเดียวกันอาจไม่มีรูปแบบหรือพิธีการมาก ผู้ร่วมงานมีความรู้จักคุ้นเคยกันอยู่แล้ว แต่การประสานงานระหว่างหน่วยงานจะต้องกำหนดให้รู้รูปแบบ และวิธีการในการปฏิบัติให้ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง

8) ปัจจัยในการประสานงาน

ปัจจัยที่จำเป็นต่อการประสานงานไม่ว่าจะเป็นองค์การ หรือหน่วยงานประเภทใด มีปัจจัยดังนี้

1. คน หมายถึง ผู้ซึ่งจะทำให้งานเป็นผลขึ้นมา การประสานงานที่แท้จริง คือการประสานคนให้ร่วมใจร่วมกำลังงานด้วยการนำเอาความสามารถของคนมาทำให้เกิดผลงานในจุดมุ่งหมายเดียวกัน ความสามารถของคนพิจารณาได้สองด้านคือทางด้านความรู้และด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น ผู้ประสานงานต้องมีความรู้ความสามารถและการมองการไกล มีมนุษย์สัมพันธ์ดี มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายเข้ากันได้ดี มีการพบปะหารือกันอยู่เสมอ

2. เงิน หมายถึง ตัวเงินและสิ่งอื่นซึ่งสามารถใช้เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ ในการประสานงานจะต้องมีกำลังเงินสนับสนุนการปฏิบัติงาน

3. วัสดุ หมายถึง สิ่งของเครื่องมือและเครื่องใช้ต่าง ๆ ในการประสานจะต้องมีวัสดุอุปกรณ์ช่วยในการประสานงานอย่างพอเพียง

4. วิธีการทำงาน หมายถึงการบริหารงานให้สามารถบรรลุผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดเป็นเป้าหมายไว้ มีการกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบให้ชัดเจน มีการมอบหมายงานและ การควบคุมงาน การติดต่อสื่อสารดี

9) สิ่งที่ต้องประสาน

การประสานงานนั้น มีความหลากหลายในเรื่องที่จะประสานกัน ซึ่งจะต้องพิจารณารูปแบบของการประสานงานให้เหมาะสม โดยทั่วไป มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการประสานงานในแต่ละกรณี ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ การประสานงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ต้องอาศัยความร่วมมือและจังหวะเวลาในการปฏิบัติจากผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ตัวอย่างเช่น งานกฎหมาย ส่วนว่าคดีของธนาคาร ในการเตรียมฟ้องจะต้องประสานไปยังศาล เพื่อขอเอกสารและขอความร่วมมือให้จัดทำการ์ดบัญชีมาเป็นเอกสารพยาน ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องในการคิดคำนวณดอกเบี้ยตามกฎหมาย ในประการสำคัญจะต้องส่งมาให้ทันกำหนด เพื่อจะได้ไม่ต้องเลื่อนฟ้องและทนายความมีเวลาตรวจสอบความถูกต้องในทางกฎหมายได้

2. กระบวนการ การประสานงานในเรื่องที่มีขั้นตอนการปฏิบัติอย่างเป็นกระบวนการ จะต้องกระทำให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ซึ่งเป็นสิ่งที่จะต้องระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะงานที่มีวัตถุประสงค์ดีแต่มีการปฏิบัติผิดขั้นตอน ก็จะทำให้ไม่ได้รับผลตามต้องการ ตัวอย่างเช่น การจัดให้พนักงานร่วมบริจาคโลหิตเพื่ออุทิศถวายเป็นพระราชกุศล เป็นกิจกรรมซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ดี จะต้องดำเนินการเชิญชวนพนักงานให้ร่วมบริจาคโลหิตด้วยการประสานงานกับศูนย์รับบริจาคโลหิต สภากาชาดไทยในการกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ให้เหมาะสม มีความสะดวกทั้งทางหน่วยงานต่างๆ ที่จะอนุญาตให้พนักงานละจากหน้าที่มาบริจาคโลหิต และพนักงานผู้บริจาคเองก็สะดวก ในขั้นตอนต่อไปก็จะต้องแจ้งเชิญชวนให้พนักงานทราบกำหนดวัน เวลา และสถานที่ จะต้องติดต่อขออนุญาตฝ่ายสถานที่ และขอความร่วมมือในการจัดสถานที่ล่วงหน้า ติดต่อฝ่ายอาหารเพื่อจัดเลี้ยงอาหารว่าง และเครื่องดื่ม เพื่อให้เกิดความพรักพร้อม

3. เจ้าหน้าที่กับเจ้าหน้าที่ การประสานงานระหว่างคนต้องคำนึงถึงความเข้าใจและความรู้สึกที่ดีต่อกัน ในเบื้องต้นจะต้องมีการยอมรับระหว่างกันเพื่อจะได้มีทัศนคติที่ดีต่อกัน ความร่วมมือก็จะเกิดตามมา เจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบในงานที่ต้องร่วมกันทำเป็นทีมก็จะต้องให้ความร่วมมือกันโดยลักษะของการทำงานอยู่แล้ว แต่เจ้าหน้าที่ซึ่งอยู่ต่างหน่วยงานกันมักจะเข้าใจว่าอยู่ต่างทีมงานกัน แท้ที่จริงผู้ซึ่งอยู่ต่างหน่วยงานกันแต่ต้องติดต่อประสานงานกันก็คือเป็นทีมงานเดียวกันได้ ทั้งนี้จะต้องทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ให้ตรงกันและรู้บทบาทหน้าที่ของตนในงานที่จะประสานกัน มีความร่วมมือให้แก่กัน ตัวอย่างเช่น การประสานงานในการย้ายสำนักงาน ก็จะต้องทำความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของสถานที่เดิมกับเจ้าหน้าที่ของสถานที่ใหม่ มีการตกลงในเรื่องวัน เวลา และชี้แจงข้อมูลอันจำเป็นให้แก่กัน เพื่อจะได้เกิดความเข้าใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

4. หน่วยงานต่อหน่วยงาน การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่อหน่วยงาน ตัวอย่างเช่น การรับงานออกแบบจากฝ่ายศิลป์ของบริษัท ส่งให้ทางโรงพิมพ์ แก้สีทำเพลท นำกลับมาให้ฝ่ายศิลป์ปรู๊ฟสี และส่ง

ให้ผู้บริหารอนุมติการจัดพิมพ์และบรรจุหีบห่อให้เรียบร้อย จัดส่งให้แก่หน่วยงานต่างๆ ตามกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกัน เพื่อให้หน่วยงานต่างๆ จัดส่งถึงลูกค้าต่อไป

5. นโยบายกับวิธีปฏิบัติ นโยบายถูกกำหนดขึ้นโดยฝ่ายจัดการ หรือผู้บริหารสูงสุด การปฏิบัติด้วยวิธีการใดๆ จะต้องไม่ขัดกับนโยบายแม้จะให้ผลตรงตามวัตถุประสงค์ และบรรลุเป้าหมาย ตัวอย่างเช่น การให้สินเชื่อของธนาคาร ซึ่งกำหนดนโยบายไว้ว่าจะไม่ส่งเสริมการสร้างอาคารชุด เพราะถ้ามีธุรกิจอาคารชุดมากเกินความจำเป็น เมื่อประชาชนไม่ต้องการที่อยู่อาศัยในลักษณะนี้ ธุรกิจก็จะไม่สามารถใช้หนี้คืนธนาคารได้ ดังนั้นสาขาของธนาคารก็จะต้องไม่ให้การอนุมัติสินเชื่อแก่ธุรกิจอาคารชุด แม้ว่าจะเป็นวิธีการที่ทำให้ยอดวงเงินสินเชื่อเข้าเป้า

6. นโยบายกับการปฏิบัติ มีการประสานนโยบายอันได้แก่ หลักการที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้เป็นกรอบหรือแนวทางปฏิบัติ ซึ่งจะต้องทำให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้มีความเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องตรงกัน เป็นการประสานนโยบายกับการปฏิบัติ

7. การปฏิบัติกับการปฏิบัติ ในการประสานงานใดๆ จะมีการปฏิบัติหลายกิจกรรมซึ่งแต่ละกิจกรรมก็จะดำเนินไปในแนวทางที่จะให้เกิดประสิทธิผลอย่างมีประสิทธิภาพและประหยัด แต่ถ้าไม่มีการประสานการปฏิบัติก็อาจจะไม่สอดคล้องกัน และไม่ถูกจังหวะเวลา เป็นผลให้งานโดยส่วนรวมเสียหายได้

ทั้งนี้จะต้องประสานวัตถุประสงค์และนโยบายตามแผนงานโดยพิจารณาถึงระเบียบวิธีปฏิบัติงาน การใช้เวลา วัสดุอุปกรณ์ กำลังคน กำลังเงิน และวิธีการสื่อสาร

ผู้เกี่ยวข้องในการทำงานร่วมกันควรมีสิ่งที่จะยึดถือเป็นแนวปฏิบัติดังนี้

1. เต็มใจที่จะติดต่อกับผู้อื่นก่อน
2. แสดงความมีน้ำใจต่อผู้อื่นก่อน สร้างสัมพันธ์ที่ดี มีความไว้วางใจกัน
3. ฟังผู้อื่นพูดให้มาก
4. หลีกเลี่ยงการโต้แย้ง
5. ซักซ้อมการทำงานให้เข้าใจวัตถุประสงค์ตรงกัน
6. ทำความเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติและจังหวะเวลาให้รับกัน
7. เสริมสร้างมิตร ไมตรี และความเป็นกันเอง
8. ติดต่อตามสายงาน และช่องทางการสื่อสารที่ถูกต้อง
9. ไม่รับการติดต่อในเรื่องที่ไม่เกี่ยวกับงานจากผู้ใต้บังคับบัญชาหน่วยงานอื่น

10) วิธีการประสานงาน

การประสานงานนอกจากต้องยึดถือหลักการเป็นสำคัญแล้วจะต้องมีวิธีการประสานงานที่เป็นไปตามหลักการด้วย ดังนี้

1. จัดทำแผนงาน และประชุมชี้แจงให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
2. ทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของแผนงานให้ชัดเจน

3. ระบุกิจกรรมที่จะต้องประฏิบัติตามแผนงาน และกำหนดผู้รับผิดชอบแต่ละกิจกรรมให้แน่นอน
4. จัดทำการไหลของงาน (Work Flow) และอธิบายจุดเชื่อมโยงของงานให้ผู้รับผิดชอบงานแต่ละงานรู้ถึงระยะเวลาการปฏิบัติและจังหวะเวลาที่ต้องรับส่งงานระหว่างกัน
5. ชี้แจงให้ทุกคนรู้บทบาทว่าได้รับการคาดหวัง จากหน่วยงานอย่างไร
6. ส่งเสริมขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ยึดมั่นในภารกิจของหน่วยงาน
7. กำหนดมาตรการที่ประกันให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันอย่างจริงจัง
8. หากเป็นการประสานงานระหว่างหน่วยงานจะต้องทำความเข้าใจในพิธีการและระเบียบปฏิบัติให้ถูกต้องครบถ้วน

อย่างไรก็ดีการประสานงาน อาจกระทำได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. วิธีประสานงานอย่างเป็นทางการ หมายถึงมีแบบพิธีที่ต้องปฏิบัติ เช่น มีหนังสือติดต่อหรือต้องแจ้งให้คณะกรรมการเฉพาะกิจรับรู้ และขอความเห็นชอบ เป็นต้น

2. วิธีประสานงานอย่างไม่เป็นทางการ หมายถึง การประสานงานอย่างไม่มีพิธีรีรอง เพียงแต่ทำความตกลงให้ทราบถึงการที่จะปฏิบัติให้เป็นไปในจังหวะเวลาเดียวกันด้วยจุดประสงค์เดียวกัน

11) ระบบและรูปแบบของการประสานงาน

การประสานงานอาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้

1. การประสานงานภายในหน่วยงานหรือองค์การเดียวกันและการประสานงานต่างหน่วยงานหรือองค์การ

2. การประสานงานในแนวดิ่งและแนวนอน หมายถึง การประสานงานจากผู้บังคับบัญชาไปสู่ผู้ใต้บังคับบัญชา และกลับกันคือ การประสานงานระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชา ส่วนการประสานงานในแนวนอน หมายถึง การประสานงานกับบุคคลในระดับเดียวกัน เช่น ระหว่างหัวหน้าหน่วยกับหัวหน้าอีกหน่วยหนึ่ง หรือหัวหน้าส่วนหนึ่งกับหัวหน้าอีกส่วนหนึ่ง หรือหัวหน้าฝ่ายหนึ่งกับหัวหน้าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

11.1) ระบบประสานงานภายในหน่วยงาน

การประสานงานภายในหน่วยงานเดียวกัน มีความสะดวกกว่าการประสานงานระหว่างหน่วยงาน และอาจจัดระบบ ดังต่อไปนี้

1. การจัดแผนผังและกำหนดหน้าที่การงาน หมายถึง การจัดแบ่งแยกงานให้เป็นไปตามลักษณะเฉพาะของงาน รวมทั้งการกำหนดหน้าที่ให้ชัดแจ้ง เพื่อป้องกันการปฏิบัติงานก้าวก่ายซ้ำซ้อนกัน ซึ่งเมื่อการดำเนินงานเป็นไปตามลักษณะและหน้าที่ที่กำหนดไว้แล้ว งานก็ย่อมจะประสานสอดคล้องกัน

2. การจัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การติดต่อสื่อสารเป็นวิถีทางของการประสานงานและมีความสำคัญอย่างแยกไม่ออก เพราะฉนั้น จึงควรจัดให้ระบบการติดต่อดำเนินไป

บ้านสอบครู พพ.sobkroo.com

อย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกันอย่าให้ไหลไป ณ ที่หนึ่งที่ใดโดยเฉพาะ เพราะจะทำให้งานคั่งค้างชักช้านอกจากนี้จะต้องพิจารณาถึงสายการบังคับบัญชาด้วยว่า มีลักษณะที่อำนวยประโยชน์ต่อการประสานงานหรือไม่ รวมทั้งระบบการติดต่อสื่อสารนั้นมีการสื่อสารกลับ และเป็นการสื่อสารสองทางหรือไม่

3. การใช้คณะกรรมการ การจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือกำหนดระเบียบวิธีให้การบริหารของฝ่ายต่างๆ ให้เป็นไปในลักษณะการประสานงานที่ดีโดยคณะกรรมการนี้อาจเป็นคณกรรมการที่อำนวยประโยชน์โดยตรง หรือโดยปริยายแก่การประสานงานก็ได้ เช่น คณะกรรมการที่ประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่ายซึ่งหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารงานสาขาต่างๆ ในโครงการเดียวกัน หรือโครงการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

หากจะกล่าวโดยแท้จริงแล้วเป็นการยากที่จะแยกว่าคณะกรรมการอย่างใดอยู่ในประเภทใด ตามความเป็นจริงนั้นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นย่อมมีหน้าที่ที่เกี่ยวกับการประสานงานอยู่ด้วยกันทั้งสิ้นไม่มากก็น้อยหรือมิใช่โดยตรงก็โดยอ้อม

อย่างไรก็การประสานงานโดยใช้คณะกรรมการนี้นับว่าเป็นวิธีที่ได้ผล และนิยมใช้กันอยู่อย่างแพร่หลาย คณะกรรมการที่ช่วยเหลือในการประสานงาน อาจจำแนกเป็นคณะกรรมการฝ่ายบริหาร ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูงขององค์การ และคณะกรรมการฝ่ายผู้เชี่ยวชาญซึ่งจะมีขอบข่ายการปฏิบัติงานเฉพาะเจาะจงและแคบกว่า

4. การใช้วิธีการงบประมาณ การควบคุมการใช้จ่ายเงิน หรือวิธีการควบคุมอื่นๆ ทางการเงิน เป็นเครื่องมือสำหรับควบคุมให้การปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ของแต่ละโครงการให้ประสานกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีเอกภาพ โดยเฉพาะระบบงบประมาณปฏิบัติการ และงบประมาณโครงการจะช่วยให้ทราบผลการดำเนินงาน และช่วยให้เกิดการประสานงานกันอย่างดีเพราะระบบงบประมาณดังกล่าวมีส่วนสัมพันธ์กับระบบการบริหารด้านอื่นๆ อยู่ด้วยเป็นอันมาก

5. การติดตามสอดส่องการปฏิบัติงาน การติดตามงานในหน่วยที่มีหน้าที่รับผิดชอบว่ามีข้อขัดข้องผิดพลาดอย่างใดบ้างโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเวลา เช่นปฏิบัติงานในเรื่องใดสำเร็จเรียบร้อยตามกำหนดเวลาหรือไม่ หรือเจ้าหน้าที่ภายใต้บังคับบัญชา และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานอื่นใด มีความเที่ยงตรงฉับพลันเพียงใดเกี่ยวกับการโต้ตอบข่าวสารที่ต่างฝ่ายต่างติดต่อกัน ทั้งนี้เพื่อหาทางแก้ไขข้อขัดข้องและจัดให้มีการประสานงานกัน

6. การใช้เจ้าหน้าที่ประสานงาน งานบางประเภทมีลักษณะพิเศษ หรือเป็นงานซับซ้อนหากใช้บุคคลธรรมดาติดต่อดำเนินงานอาจไม่ได้ผลและโดยที่คนเราแต่ละคนไม่เหมือนกันบางคนเหมาะสมสำหรับปฏิบัติงานติดต่อโดยเฉพาะ เพราะมีความนุ่มนวลไม่เก้งก้าง หรืออย่างที่เรียกว่ามีพรสวรรค์บุคคลประเภทนี้เหมาะสำหรับเป็นเจ้าหน้าที่ติดต่อ ยิ่งกว่านั้นงานติดต่อบางอย่างยังต้องการความชำนาญพิเศษเช่นความรู้ทางภาษาต่างประเทศ เป็นต้น เจ้าหน้าที่ประสานงานจะทำหน้าที่แทนนักบริหาร เป็นผู้ประสานงานโดยไม่มีอำนาจที่จะกระทำการอันก่อให้เกิดพันธะใดๆ หน้าที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ประสานงานก็เพียงแต่การแลกเปลี่ยนข่าวสาร เพื่อการประสานงานให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยจนบรรลุวัตถุประสงค์จึงต้องเลือก

ใช้บุคคลให้เหมาะสมกับงาน และความสำเร็จของงานก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของเจ้าหน้าที่ประสานงานโดยเฉพาะนี้มาก

7. การจัดให้มีการประชุมเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยชัดแจ้งถึงการกระทำ เพื่อประโยชน์แก่การประสานงานโดยตรง ในข้อนี้มีความจำเป็นมาก เมื่อหน่วยงานนั้นๆ จะต้องปฏิบัติงานตามโครงการใหญ่ๆ นอกจากนั้น ยังอาจใช้การประชุมนี้ให้เป็นประโยชน์แก่การประสานงานโดยปริยายได้ เพราะเกิดความสนิทสนมเป็นกันเองเนื่องจากการประชุมชุมนุมสังสรรค์นั่นเอง

8. การจัดการฝึกอบรม การพัฒนาผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้มีความเข้าใจซาบซึ้ง และรอบรู้เกี่ยวกับการงานให้มีทัศนคติที่ดีมีความคิดสร้างสรรค์และกำลังใจ รักงาน การพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชาที่ว่าทำอย่างไรผู้ใต้บังคับบัญชาจึงจะมีความเข้าใจการปฏิบัติงานและทำอย่างไรสัมพันธภาพระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้ร่วมงานจึงจะดี มีความเข้าใจต่อกันอันนำไปสู่ความร่วมมือประสานงานที่ดี

9. การจัดให้มีหน่วยแนะนำงานที่ปรึกษา หน่วยงานนี้จะทำหน้าที่ดูแล ศึกษาค้นคว้าหาข้อขัดข้องหรือข้อขัดแย้งและปัญหายุ่งยากที่เกิดขึ้นเพื่อหาวิธีการแก้ไขปรับปรุงให้มีการประสานงานในหน่วยงานนั้นๆ ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

10. การจัดให้มีการมอบอำนาจหน้าที่ การจัดให้มีการมอบอำนาจหน้าที่แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเพื่อรับไปปฏิบัติ นอกจากจะเป็นการกระจายงานแบ่งเบาภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชาแล้ว ยังเป็นการเสริมสร้าง ก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีและสามัคคีธรรมในหมู่ผู้ร่วมงานอันจะเป็นประโยชน์แก่การประสานงานเป็นอย่างยิ่ง

11. การจัดให้มีการบำรุงขวัญ การจัดให้ผู้ร่วมงานได้มีขวัญในการทำงานที่ดีเป็นหลักสำคัญอันหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือ และการประสานงานขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

11.2) ระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงาน

การประสานงานระหว่างหน่วยงาน อาจนำวิธีการบางประการที่ใช้สำหรับการประสานงานในหน่วยงานไปใช้ในการประสานงานระหว่างหน่วยงานได้ด้วย ระบบการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่ควรจะจัดให้มีขึ้น มีดังต่อไปนี้

1. การกำหนดอำนาจหน้าที่ การกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การแต่ละองค์การควรให้ชัดเจน และเข้าใจง่าย อย่ากำหนดหน้าที่ให้กว้างขวางหรือเป็นข้อความกำกวมซึ่งอาจตีความ และเข้าใจความหมายไปได้หลายทาง อันอาจจะนำไปสู่การทำงานเหลื่อมล้ำกัน ซ้อนกันและเกิดความขัดแย้งกันได้ในที่สุด การกำหนดอำนาจและหน้าที่นอกจากจะได้กำหนดไว้เป็นหลักของแต่ละองค์การโดยเฉพาะและองค์การที่ต้องปฏิบัติงานที่มีลักษณะใกล้เคียงแล้ว ระเบียบปฏิบัติและข้อบังคับต่าง ๆ ก็ควรจะได้คำนึงถึงหลักการข้อนี้ไว้ด้วย เช่น เจ้าพนักงานที่ดินมีอำนาจหน้าที่ แจ้งให้เจ้าของที่ดินมาระวังแนวเขตรังวัดที่ดิน แจ้งให้มารับโฉนดที่ดิน แจ้งให้มาจดทะเบียนแบ่งแยกในนามเดิมหรือกรรมสิทธิ์รวม แจ้งให้มาจดทะเบียนโอนมรดก เมื่อประกาศครบ 30 วัน เป็นต้น

2. การใช้คณะกรรมการผสมหรือคณะกรรมการกลาง คณะกรรมการดังกล่าวนี้จะช่วยกลั่นกรองและขจัดมูลเหตุที่อาจทำให้มีการขัดแย้งลงได้มากและจะทำให้มีการประสานงานดีขึ้น โดยเฉพาะในกิจการบริการที่มีความมุ่งหมายกว้างขวางและต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากหลายฝ่ายหลายสังกัด

3. การใช้วิธีการงบประมาณ การใช้วิธีการงบประมาณนอกจากจะใช้สำหรับการประสานงานภายในองค์การแล้วยังเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ในการประสานงานระหว่างองค์การด้วยเพราะในการพิจารณาจัดทำงบประมาณเพื่อขออนุมัติค่าใช้จ่ายตามแผนงานขององค์การต่างๆ โดยวิธีการงบประมาณจะสามารถพิจารณาแยกและป้องกันปัญหาเรื่องการทำงานซ้ำซ้อนกันได้ดี

12) รูปแบบของการประสานงาน

12.1) การประสานงานในรูปแบบพิธีการ

การประสานงานในองค์การขนาดใหญ่จะจัดโครงสร้างการบริหารไว้เป็นแบบแผน มีแผนภูมิแสดงสายการบังคับบัญชาและสายงานติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน การประสานงานจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับต่างๆ รวมทั้งระเบียบปฏิบัติซึ่งมีการจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรอ้างอิง มีระบบเสนอรายงานตามสายการบังคับบัญชา และอาจจัดให้มีบุคคลผู้ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานโดยเฉพาะ การติดต่อสื่อสารในการประสานงานทุกๆ กรณี จะต้องเป็นไปตามระเบียบปฏิบัติมีการกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติงานว่าวันเวลาใด จะปฏิบัติงานเรื่องอะไร ซึ่งผู้ที่จะติดต่อประสานงานจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดเหล่านั้น เช่น หน่วยงานทางราชการก็จะมีการกำหนดระยะเวลาที่จะปิดการให้บริการเพื่อที่จะใช้เวลาราชการส่วนที่เหลือต่อจากนั้นสะสางงาน ผู้ซึ่งติดต่อราชการจำเป็นจะต้องรู้ระเบียบปฏิบัติเช่น การไปเสียภาษีบำรุงท้องที่จากสำนักงานเขต จะต้องยื่นชำระเงินก่อน 15.00 น.เพราะฝ่ายการเงินของสำนักงานเขตจะไม่รับชำระเงิน

ลักษณะของการประสานงานที่อยู่ในรูปแบบพิธีการส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เป็นการประสานงานในองค์การขนาดใหญ่ เช่น การประสานงานระหว่างประเทศ ระหว่างส่วนราชการ ระหว่างองค์การ จะมีแบบพิธีที่ต้องปฏิบัติ เช่นมีข้อกำหนดให้ติดต่อระหว่างหัวหน้าราชการ หรือในภาคธุรกิจเอกชจะต้องมีการสื่อสารระหว่างบุคคลในระดับเดียวกัน บางกรณีจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการเฉพาะกิจรับรู้ และขอความเห็นชอบเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาความผิดพลาดในการสื่อสาร รวมทั้งการประสานงานที่ต้องดำเนินการตามกฎหมาย เช่น การส่งหมายศาล การปิดหมายสาร การแจ้งชี้แนวเขตที่ดินซึ่งได้กำหนดให้มีวิธีปฏิบัติ

การประสานงานที่เป็นพิธีการจึงมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องทำอย่างเป็นกระบวนการมีขั้นตอนการปฏิบัติและมีระเบียบวิธีปฏิบัติกำหนดไว้ เช่นการติดต่อระหว่างส่วนราชการ ต้องปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี
2. มีการสื่อสารเป็นลายลักษณ์อักษรทำเป็นหนังสือราชการ หรือจดหมายธุรกิจ
3. กำหนดให้มีช่องทางการสื่อสารที่แน่นอน
4. สื่อสารเป็นไปตามระดับชั้นผ่านผู้รับผิดชอบในแต่ละระดับ

5. อาจกำหนดให้ใช้แบบพิมพ์เพื่อให้กรอกข้อมูลอย่างครบถ้วน

ข้อดีของการประสานงานในรูปแบบพิธีการ

1. ทำให้การปฏิบัติเป็นไปอย่างมีระบบมีระเบียบแบบแผน
2. มีหลักฐานอ้างอิงสะดวกต่อการติดตามและควบคุม
3. มีจุดติดต่อประสานงานที่กำหนดไว้ให้รู้ชัด
4. มีระบบการปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชา ซึ่งยึดเป็นหลักปฏิบัติได้แน่นอน
5. มีบันทึกสามารถจัดทำทะเบียนคุมเรื่อง สะดวกต่อการค้นคว้าข้อมูล

ข้อเสียของการประสานงานในรูปแบบพิธีการ

1. ขาดความคล่องตัวและเกิดความล่าช้า
2. มีหลักฐานควบคุมจนเกิดความกังวลในความรับผิดชอบ
3. ถ้าไม่รู้ระเบียบพิธีการก็จะติดต่อประสานงานไม่ได้
4. ถ้าสายการบังคับบัญชา มีมากหลายระดับ จะเกิดความล่าช้าและไม่รู้ว่างานดำเนินไปถึงไหน
5. มีงานเกี่ยวกับเอกสารเกิดขึ้นเป็นภาระในงานปฏิบัติ

12.2) การประสานงานที่ไม่เป็นพิธีการ

การติดต่ออย่างไม่เป็นทางการ(Informal contacts) ในการปฏิบัติงานนั้นในบางโอกาสก็มีความจำเป็น หากใช้วิธีปฏิบัติตามแบบแผนอย่างเป็นทางการ ก็อาจทำให้งานล่าช้าเกิดผลเสียแก่งานได้ เพื่อหลีกเลี่ยงความล่าช้าอันจะเกิดจากการยึดรูปแบบพิธีการและเพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดี การใช้การติดต่ออย่างไม่เป็นพิธีการก็ช่วยได้มาก และดูจะเป็นที่นิยมกันแพร่หลายในงานทั่วไปด้วย

การใช้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาใช้อำนาจหน้าที่ซึ่งตนมีอยู่ออกคำสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามหรืออาจสั่งงานในเรื่องที่จัดทำอยู่โดยเฉพาะแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในฐานะที่ถือว่าตนเป็นผู้เชี่ยวชาญมากกว่าที่จะถือว่าตนเป็นผู้บังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชาประเภทนี้จะต้องมีความชำนิชำนาญทางวิชาการเป็นพิเศษ การประสานงานโดยวิธีนี้จึงได้ผลดี ผู้บังคับบัญชาจะใช้คุณลักษณะในการเป็นผู้นำที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลส่วนตัวของตนสำหรับการติดต่อประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชา แทนที่จะใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งที่เป็นทางการผู้บังคับบัญชาอาจจะประสานงานโดยการยอมรับฟังความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่เบื้องล่าง หรืออาจจะกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ชั้นผู้น้อยเข้าร่วมในการดำเนินงานด้วยในบางกรณีผู้บังคับบัญชาอาจจะจัดให้มีการประชุมผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อจะหยั่งรู้ความคิดเห็นในด้านที่เกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานของหน่วยงาน

การสนทนาหรือการปรึกษาหารือ วิธีการประสานงานแบบนี้ เน้นหนักไปในทางติดต่อกันเป็นส่วนตัว (Informal Contact) ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยไปว่าการติดต่อแบบเป็นทางการ(Formal Contact) ทั้งนี้เพราะว่าถ้าได้มีการปรึกษาหารือเป็นการส่วนตัวแล้วเรื่องนั้น ๆ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีบันทึกซึ่งยากแก่การที่จะแก้ไขภายหลัง การประสานงานในรูปนี้อาจจะกระทำได้โดยวิธีพบ

ปะสังสรรค์กันในวันสุดสัปดาห์ หรือการสนทนากันในห้องอาหาร การสนทนาหรือการปรึกษาหารือเป็นการส่วนตัวจะบรรลุผลในการประสานงานได้ต้องติดต่อกันโดยตรงกับบุคคลที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบในงานนั้นๆ ตั้งแต่ระยะแรกของการปฏิบัติงานเชื่อมโยงส่วนประกอบต่างๆ เข้าด้วยกันและจะทำเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนที่ติดต่อกันไม่ขาดสาย

โดยทั่วไปการประสานงานแบบไม่เป็นพิธีการจะใช้ในการประสานงานภายในหน่วยงานเดียวกันและเป็นงานประจำซึ่งคุ้นเคยกับวิธีการปฏิบัติอยู่แล้ว

ลักษณะการประสานงานที่ไม่เป็นพิธีการ มีดังนี้

1. มีการปฏิบัติตามความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
2. ไม่มีกระบวนการและขั้นตอนปฏิบัติไว้เป็นระเบียบปฏิบัติ
3. โดยทั่วไปใช้การสื่อสารด้วยวาจาแต่อาจจะมีหนังสือตามมาในภายหลังก็ได้
4. มีการสื่อสารตามช่องทางที่สะดวก โดยอาศัยความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด
5. การสื่อสารมักไม่เป็นไปตามระดับชั้น
6. การดำเนินการไม่มีระเบียบพิธีการ

ข้อดีของการประสานงานในรูปแบบไม่เป็นพิธีการ

1. ทำให้มีการยืดหยุ่นได้ตามสถานการณ์
2. มีความคล่องตัวในการปฏิบัติ
3. สื่อสารด้วยการพูดสะดวกและรวดเร็ว
4. เกิดการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการมีความสะดวก
5. เลือกผู้รับการติดต่อสื่อสารได้ตามความถนัด
6. ดำเนินการได้โดยไม่เสียเวลากับระเบียบพิธีการ

ข้อเสียของการประสานงานในรูปแบบไม่เป็นพิธีการ

1. อาจเกิดการเลือกปฏิบัติเป็นแต่ละกรณี
2. ทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติ
3. ไม่มีหลักฐานอ้างอิง
4. เกิดการสื่อสารผิดช่องทางและมีปัญหายุ่งยากตามมา
5. ก่อให้เกิดความขัดแจ้งได้ง่าย
6. อาจดำเนินการตามอำเภอใจจนเกิดความเสียหาย

13) ปัญหาและอุปสรรคของการประสานงาน

ปัญหาของการประสานงาน

ปัญหาคือสิ่งที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐาน หรือไม่เป็นอย่างที่ควรจะเป็น การประสานงานอาจเกิดปัญหา คือไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือสิ่งที่ควรจะเป็น ทำให้งานไม่ราบรื่นหรือไม่บรรลุผล ซึ่ง

บ้านครูบอล www.sobkrub.com

มีปัญหาตั้งแต่เล็กน้อยไปจนกระทั่งปัญหาร้ายแรง บางปัญหาก็เกิดจากสาเหตุเล็กน้อยแต่บางปัญหาเกิดจากสาเหตุใหญ่หรือหลายๆ สาเหตุบางปัญหาเกิดจากข้อจำกัดต่างๆ บางปัญหาเกิดจากอุปสรรคหรือสิ่งที่มาสะกัดกั้น ปัญหาในการปกระสานงานส่วนใหญ่ถูกระบุว่า การประสานงานไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง การปฏิบัติในการประสานงานไม่ถูกจังหวะเวลา เกิดความคลาดเคลื่อนไม่เป็นไปตามแผนงาน ผู้ร่วมในการปฏิบัติวางแผนไม่รู้บทบาท ไม่ทำตามหน้าที่และไม่มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ปฏิบัติงานไม่สอดคล้องกัน ทำงานเหลื่อมล้ำหรือซ้ำซ้อนกัน ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ควรจะทำ มีการสื่อสารที่ผิดพลาด เกิดความเข้าใจไม่ตรงกัน ทำให้พลาดจังหวะเวลาตามที่กำหนดไว้ในแต่ละงาน

ปัญหาการประสานงานมีโอกาสเกิดขึ้นระหว่างบุคคลในแต่ละระดับชั้นการบังคับบัญชา และอาจเกิดขึ้นกับบุคคลภายนอกที่ต้องติดต่อประสานงานกัน ในการสัมมนาปัญหา การประสานงานหลายครั้งผู้เข้าสัมมนา จะระบุว่ามีปัญหาการประสานงานส่วนใหญ่กับผู้ร่วมงานระดับเดียวกันมากที่สุด ด้วยสาเหตุจากทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน และไม่ให้ความร่วมมือกัน ปัญหารองลงมาจะเป็นปัญหาการประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาซึ่งมีจำนวนมาก อาจด้วยสาเหตุจากการที่ไม่จัดทำให้มีบรรยากาศของความไว้วางใจใกล้ชิด และมีระบบรายงานการปฏิบัติงาน ฝ่ายผู้บังคับบัญชามีความต้องการจะรู้เรื่องงานที่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ปฏิบัติไม่ก็ไม่สอบถาม ได้แต่รอรับรายงาน ปัญหาการประสานงานกับผู้บังคับบัญชามีน้อยมาก อาจเป็นด้วยมีการรับคำสั่งและดำเนินการไปอย่างไรก็รายงานให้ทราบ ปัญหาการประสานงานกับบุคคลภายนอก ตัวอย่างเช่น ผู้รับเหมาหรือคู่ค้า ก็จะมีปรากฏในรายงานผลการสำรวจบ้าง แต่มีน้อยอาจเป็นด้วยไม่ใคร่จะได้ประสานงานกัน

โดยทั่วไปสาเหตุใหญ่ของปัญหาในการประสานงาน อันเป็นผลให้งานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. **ขนาดขององค์การ** องค์การมีขนาดใหญ่มากเท่าใด ความลำบากในการประสานงานก็ย่อมมีมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะองค์การขนาดใหญ่ย่อมมีการแบ่งงานออกเป็นหลายหน่วยงาน และหลายระดับ

2. **การใช้ความชำนาญพิเศษในการปฏิบัติงาน** อาจพบว่า นักบัญชีก็มุ่งทำงานให้ถูกต้องตามหลักการบัญชี นักกฎหมายก็มองลักษณะการทำงานขององค์การไปในแง่กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งเป็นการยากที่จะทำให้บุคคลหรือกลุ่มผู้ชำนาญพิเศษเหล่านี้มองสิ่งต่าง ๆ ในแง่เดียวกันเป้าหมายที่เป็นส่วนรวมขององค์การ เมื่อเป็นเช่นนี้การที่จะดึงเอาบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว ซึ่งมีความคิดเห็นเป็นเอกเทศให้มาประสานงานกันก็อาจจะกระทำได้โดยยากลำบากยิ่ง เพราะบุคคลเหล่านี้มักแยกตัวเป็นอิสระ และนิยมสร้างอาณาจักรของตนเองซึ่งเป็นการยากที่จะไปประสานงานกับเขาได้

3. **ความจำเป็นที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายและวิธีปฏิบัติงาน** ในปัจจุบันองค์การหรือหน่วยงานต่าง ๆ มักจะนำเอาความรู้และวิธีปฏิบัติงานใหม่ ๆ มาใช้อยู่เสมอ ทั้งนี้ก็เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ และเพื่อก้าวให้ทันกับความเจริญทางวิชาการ ฉะนั้น ถ้าวัตถุประสงค์หรือนโยบายขององค์การที่ตั้งไว้แน่นอนคงที่ การประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานก็ย่อมเป็นไปด้วยความยากลำบาก

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2545). **การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2545). **คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้**.กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2545). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2545). **แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**.กรุงเทพฯ **:** โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **เอกสารประกอบการพัฒนาหลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับครู และศึกษานิเทศก์.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). **ประมวลกฎหมายการศึกษา เล่ม 1**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการปฏิบัติงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.** กรุงเทพฯ: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการ.** กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ.(2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อม กฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. **บทความสำหรับครู อาจารย์.** http://www.moe.go.th/article02.shtml.

เกษม วัฒนชัย. (2545). **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ.

ไกรฤกษ์ ไมตรีวงศ์ . **“ เทคนิคและจิตวิทยาในการให้บริการประชาชน”**

http://www.dopa.go.th/iad/subject/tservice.doc

บัณฑิตวิทยาลัย www.sobkroo.com

กิตติภัช กนกธาดากุล.(2546). **การศึกษาลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน เครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.**วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

จีระ งอกศิลป์. (2549) . **เตรียมสอบรองผู้อำนวยการสถานศึกษา/ผู้อำนวยการสถานศึกษา สพฐ. ชุดที่3**. ชัยภูมิ.: ม.ป.ท.

ธีระพล อรุณะกสิกร และคนอื่นๆ. (2545). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.2526 และ ภาคผนวก แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2542.** กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

ธีระ รุญ เจริญ. (2548). **สู่ความเป็นผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ.** กรุงเทพฯ : บริษัทขุมทองอุตาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด.

ธีระ รุญ เจริญ. (2549). **ความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: บริษัทแอล ที เพรส จำกัด.

นพนิตย์ ชั้นบุญใส.(2544). **การศึกษาคุณลักษณะและแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เขตการศึกษา 12.** วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.

ประยุทธ ชูสอน. (2548). **พฤติกรรมภาวะผู้นำและแนวทางการพัฒนาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** ปริญญานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น**.**

พิมพันธ์ เดชะคุปต์และพเยาว์ ยินดีสุข (2548) **ทักษะ 5 C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และ**จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รุ่ง แก้วแดง. (2543). **ปฏิวัติการศึกษาไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 8 . กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มติชน.

รัชนีวรรณ วนิชย์ถนอม(2546). **สมรรถนะในระบบข้าราชการพลเรือนไทย.** กรุงเทพ ฯ:สำนักงาน ก.พ. .

วณิช สุธารัตน์. (2547). **ความคิดและความคิดสร้างสรรค์.** กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

วิจิตร ศีสอ้าน.(2527) "การศึกษากับการพัฒนา" **เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนศึกษา หน่วยที่ 1.** พิมพ์ครั้งที่ 4 . กรุงเทพฯ : ,มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เว็บไซต์สอบบรรจุ. **เทคนิคการเตรียมสอบ** http://freehost19.websamba.com/sobbanju/techniqe.htm

ศูนย์วิจัยและพัฒนา สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ. **รวมบทความการบริหาร.** http://www.moe.go.th/wijai/article.html.

ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง .** http://cse.nida.ac.th/phil.htm.

สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา. **เอกสารประกอบการฝึกอบรม/สัมมนา**. http://www.moe.go.th/wijai/e-learning.html.

สถาบันพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา.**" โครงการการพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล".** http://www.nidtep.go.th/hr/data/history/HR_project_idea2.pdf

สถาบันพัฒนาครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา. **" เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ** ระบบบริหารทรัพยากรบุคคล" . http://www.nidtep.go.th/hr/infor.htm

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). **หลักการจัดการศึกษายุคใหม่.** นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). **ผู้นำมือโปร.** นครปฐม : สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ.

สมเดช สีแสง . 2549. **คู่มือบริหารโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตาม พรบ.การศึกาแห่งชาติ .** นครสวรรค์:หจก.ริมปิงการพิมพ์.

สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. **"คนคุณภาพ คือ คุณภาพการศึกษา"** . วิทยาจารย์. (พฤศจิกายน2544): 8 – 10.

สำนักงาน ก.พ.(2546) . **ชุดการเรียนด้วยตนเอง หลักสูตรการบริหารงาน การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (ชุดวิชาที่ 1-6).** กรุงเทพฯ : บริษัทอาทิตย์ โพรดักส์ กรุ๊ป จำกัด.

สำนักงาน ก.พ.. **การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์.** เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง สมรรถนะของข้าราชการ เมื่อวันที่ 31 มกราคม 254

สำนักงาน ก.พ. **"การพัฒนาสมรรถนะการบริหารทรัพยากรบุคคล"** http://www.ocsc.go.th/project/project_HR_scorecard.as

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต3.(2547) . **เอกสารประกอบการฝึกอบรมการพัฒนาองค์กรในยุคการเปลี่ยนแปลง.** เอกสารอัดสำเนา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,กระทรวงศึกษาธิการ.(2548). **ประมวลกฎหมายการศึกษา เล่ม 1.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2549). **เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์กระทรวงศึกษาธิการ" 2549 ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน"(เล่ม1-8).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). **เอกสารประกอบการศึกษาด้วยตนเอง หลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา.**กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). **แนวทางการบริหารงานบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2547.** ม.ป.ท.

สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน(2544). **มาตรฐานการควบคุมภายใน เล่ม 1 เล่ม 2.** ไม่ปรากฏที่พิมพ์.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.(2544) **. เขตพื้นที่การศึกษาสู่การปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด.

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (ม.ป.ป.). **คู่มือการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปี.** กรุงเทพฯ:พิมพ์ดี.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2547).**กฎกระทรวง เล่ม 1 ออกตามกฎหมายการศึกษา.**กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2547). **พระราชบัญญัติ กฎหมายการศึกษา เล่ม 1.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554).** http://www.nesdb.go.th/plan10/index.htm.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. **มาตรฐานวิชาชีพครู .** http://www.ksp.or.th/mainpage/inner.php?System_MenuGroupID=0&System_MenuID=278

อโฌมา คงตะแบก. **“ องค์การแห่งการเรียนรู้” .** http://kromchol.rid.go.th/person/train/ article/learning01.html

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา

เรื่อง มาตรฐานความรู้ มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ สาระความรู้ สมรรถนะ และมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์

เพื่ออนุวัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกอบวิชาชีพควบคุม พ.ศ. ๒๕๔๙ กำหนดให้วิชาชีพศึกษานิเทศก์เป็นวิชาชีพควบคุม ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๖

อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๔ ข้อ ๘ ข้อ ๙ และข้อ ๑๒ แห่งข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. ๒๕๔๘ ประกอบกับมติคณะกรรมการคุรุสภาในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๙ วันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙ คณะกรรมการคุรุสภาจึงกำหนดมาตรฐานความรู้ มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ สาระความรู้ สมรรถนะและมาตรฐานการปฏิบัติงานของประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ไว้ ดังต่อไปนี้

หมวด ๑
มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ

ข้อ ๑ ผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ ต้องมีมาตรฐานความรู้ ดังต่อไปนี้

(ก) มีคุณวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโททางการศึกษา หรือเทียบเท่า หรือคุณวุฒิอื่นที่คุรุสภารับรอง โดยมีความรู้ ดังต่อไปนี้

(๑) การนิเทศการศึกษา

(๒) นโยบายและการวางแผนการศึกษา

(๓) การพัฒนาหลักสูตรและการสอน

(๔) การประกันคุณภาพการศึกษา

(๕) การบริหารจัดการการศึกษา

(๖) การวิจัยทางการศึกษา

(๗) กลวิธีการถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานทางวิชาการ

(๘) การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ

(๙) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับศึกษานิเทศก์

บ้านสอบครู.เพจ.sobkroo.com

(ข) ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการนิเทศการศึกษาที่คณะกรรมการคุรุสภารับรอง

ข้อ ๒ ผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ต้องมีมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ดังต่อไปนี้

(๑) มีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี หรือมีประสบการณ์ด้านปฏิบัติการสอนและมีประสบการณ์ในตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้บริหารการศึกษารวมกันมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบปี

(๒) มีผลงานทางวิชาการที่มีคุณภาพและมีการเผยแพร่

หมวด ๒
สาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ ตามมาตรฐานความรู้

ข้อ ๓ การนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) หลักการและรูปแบบการนิเทศ

(๒) วิธีการและกระบวนการนิเทศ

(๓) กลยุทธ์การนิเทศการศึกษา

(๓.๑) การวิเคราะห์พฤติกรรมการนิเทศการศึกษา

(๓.๒) การสร้างทักษะในการนิเทศ

(๓.๓) การใช้กลยุทธ์ในการนิเทศ

(๓.๔) การนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศ

(๓.๕) การควบคุมและการประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(๔) การนิเทศภายใน

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถวิเคราะห์ วิจัย ส่งเสริม ให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา

(๒) สามารถติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและการบริหารจัดการการศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

(๓) สามารถประสาน สนับสนุน และเผยแพร่ผลงานด้านการนิเทศการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๔) สามารถใช้เทคนิคการนิเทศได้อย่างหลากหลายด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

ข้อ ๔ นโยบายและการวางแผนการศึกษา ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) ระบบและทฤษฎีการวางแผน

(๒) บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษา

(๓) แผนการศึกษาระดับชาติและระดับต่าง ๆ

(๔) การวิเคราะห์และกำหนดนโยบายการศึกษา

(๕) การวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

(๖) การพัฒนาและประเมินนโยบายการศึกษา

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล และรายงานผลเพื่อจัดทำนโยบาย แผน และการติดตามประเมินผลด้านการศึกษา

(๒) สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายและการวางแผนดำเนินงาน และการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษา

(๓) สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งให้เกิดผลดี คุ้มค่าต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังคม และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ข้อ ๕ การพัฒนาหลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร

(๒) การสร้างหลักสูตรสถานศึกษา

(๓) หลักการพัฒนาหลักสูตร

(๔) การจัดการเรียนรู้

(๕) จิตวิทยาการศึกษา

(๖) การวัดและการประเมินผล

(๗) การจัดการศึกษาพิเศษ

บ้านสอบครู เพื่อนครู sookroo.com

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

(๒) สามารถสาธิต แนะนำครูให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้เต็มศักยภาพของผู้เรียน

(๓) สามารถประเมินหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

ข้อ ๖ การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) การบริหารคุณภาพ

(๒) การประกันคุณภาพการศึกษา

(๓) มาตรฐานคุณภาพการศึกษา

(๔) กระบวนการประเมินคุณภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การจัดทำมาตรฐาน และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

(๒) สามารถนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

(๓) สามารถให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และการวางระบบการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและพร้อมรับการประเมินภายนอก

ข้อ ๗ การบริหารจัดการการศึกษา ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) หลักและระบบขอบข่ายการจัดการศึกษา

(๒) หลักการบริหารจัดการการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

(๓) การปฏิรูปการศึกษา

(๔) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถให้คำปรึกษา แนะนำการจัดการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษา

(๒) สามารถนิเทศการบริหารจัดการสถานศึกษาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

(๓) สามารถบริหารจัดการการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ข้อ ๘ การวิจัยทางการศึกษา ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) ระเบียบวิธีวิจัย

(๒) กระบวนการวิจัย

(๓) การนำผลการวิจัยไปใช้

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการนำกระบวนการวิจัยไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน

(๒) สามารถให้คำแนะนำ ปรึกษาเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

(๓) สามารถดำเนินการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ด้านการเรียนรู้และการจัดการศึกษา

ข้อ ๙ กลวิธีการถ่ายทอดความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และผลงานทางวิชาการ ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะ ดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) กลวิธีการนำเสนอความรู้ แนวคิด ทฤษฎีที่เหมาะสมกับการเรียนรู้

(๒) การเขียนรายงาน บทความ ผลงาน ผลการศึกษาค้นคว้า และอื่น ๆ

(๓) การวิเคราะห์ วิจารณ์ผลงานวิชาการอย่างสร้างสรรค์

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถเขียนเอกสารทางวิชาการประเภทต่าง ๆ

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

(๒) สามารถแนะนำและให้คำปรึกษาการเขียนเอกสารทางวิชาการแก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา

(๓) สามารถนำเสนอความรู้ แนวคิด ทฤษฎีด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมต่อการเรียนรู้

ข้อ ๑๐ การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) หลักการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

(๒) อินเทอร์เน็ต

(๓) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน

(๔) ระบบมัลติมีเดียแบบปฏิสัมพันธ์

(๕) สำนักงานอัตโนมัติ

(ข) สมรรถนะ

(๑) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการพัฒนาตนและการพัฒนางานได้อย่างเหมาะสม

(๒) สามารถให้คำปรึกษา แนะนำการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาแก่สถานศึกษา

ข้อ ๑๑ คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย สาระความรู้และสมรรถนะดังต่อไปนี้

(ก) สาระความรู้

(๑) คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับศึกษานิเทศก์

(๒) จรรยาบรรณของวิชาชีพศึกษานิเทศก์

(๓) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

(ข) สมรรถนะ

(๑) ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพศึกษานิเทศก์

(๒) มีหลักธรรมในการนิเทศและประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดี

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

หมวด ๓
มาตรฐานการปฏิบัติงานของศึกษานิเทศก์

ข้อ ๑๒ ผู้ประกอบวิชาชีพศึกษานิเทศก์ ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาการนิเทศการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพทางการศึกษา

(๒) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศการศึกษา โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้รับการนิเทศ

(๓) มุ่งมั่นพัฒนาผู้รับการนิเทศให้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจนเกิดผลต่อการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

(๔) พัฒนาแผนการนิเทศให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง

(๕) พัฒนาและใช้นวัตกรรมการนิเทศการศึกษาจนเกิดผลงานที่มีคุณภาพสูงขึ้นเป็นลำดับ

(๖) จัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้รับการนิเทศ

(๗) รายงานผลการนิเทศการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

(๘) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

(๙) ร่วมพัฒนางานกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

(๑๐) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา

(๑๑) เป็นผู้นำและสร้างผู้นำทางวิชาการ

(๑๒) สร้างโอกาสในการพัฒนางานได้ทุกสถานการณ์

ประกาศ ณ วันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๙

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์

ประธานกรรมการคุรุสภา

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

บ้านสอบครู www.sobkroo.com

เรียบเรียงและรวบรวมโดย **นายบวร เทศารินทร์**

สืบค้นข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ **http://www.sobkroo.com**

ติดต่อกับผู้เรียบเรียงได้ที่ **08-9942-1665 หรือ 08-1879-6280**

หรือ *E-mail*; sobkroo@hotmail.com , sobkroo@thaimail.com